SUS, PE ACOPERIȘUL LUMII

(PAG. 12—16)

În fotografiile noastre: doi romîni în Pamir

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

Nr. 40 (384) — 6 octombrie 1962

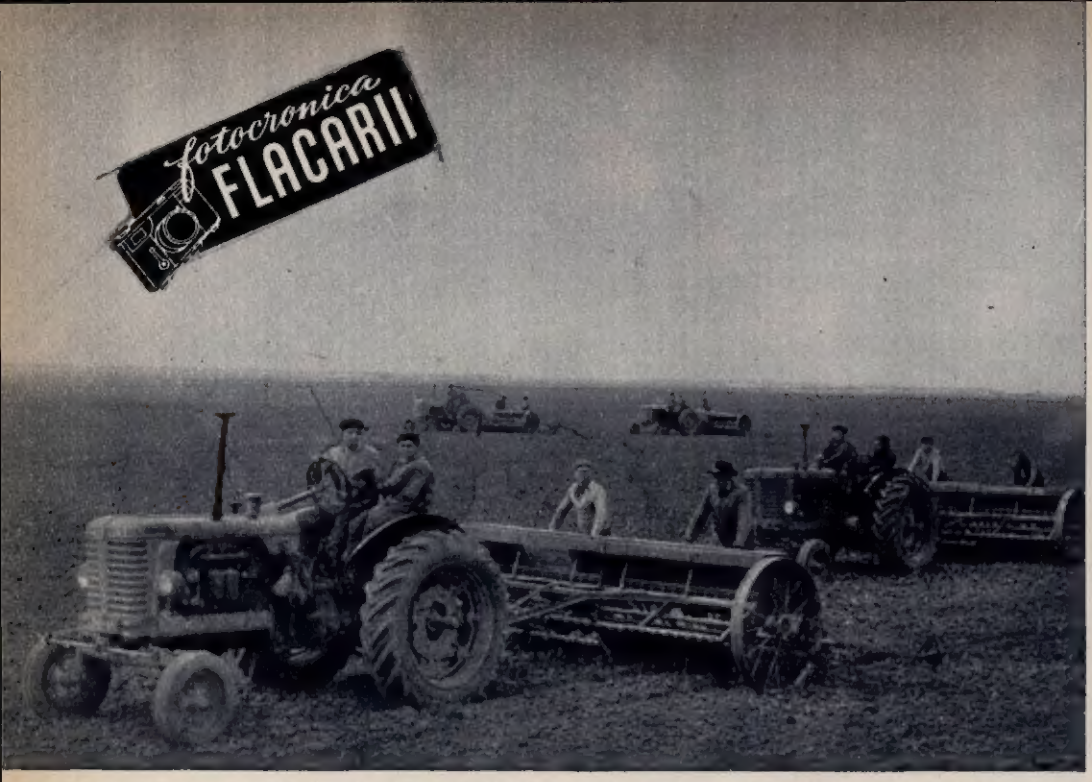
fotocronica
FLACARII

Colectiviștii din comuna Călinești, raionul Drăgănești-Olt, au terminat de însămînțat grîul de toamnă pe întreaga suprafață planificată de 1.350 hectare.

80.000 de studenți și studente (numai la cursurile de zi), dintre care 27.000 „boboci", au pășit în noul an universitar, întîmpinați cu tradiționalul „Bine ați venit".

Colectivul Teatrului de stat de miniaturi din Leningrad ne vizitează țara și va da în Capitală și în provincie cîteva spectacole. În fotografie, Arkadi Raikin, artist al poporului al R.S.F.S. Ruse, conducătorul ansamblului. →

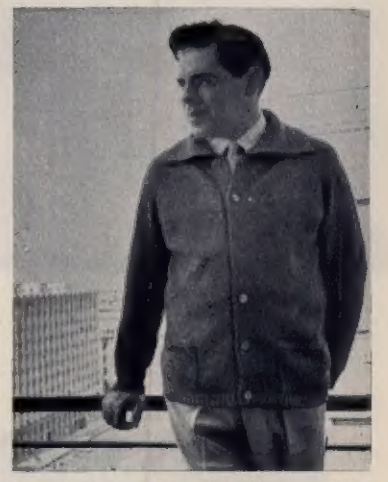

În viața poporului algerian s-a produs un eveniment de o însemnătate deosebită: proclamarea Republicii Democrate Populare Algeria. Fotografia înfățișează momentul proclamării noului stat algerian ← în Adunarea Națională Constituantă.

Furtuna care s-a abătut recent asupra Spaniei s-a soldat cu sute de victime și pagube foarte importante. După ultimele evaluări, bilanțul acestei groaznice catastrofe este următorul: 877 morți și dispăruți, 193 răniți și pagube materiale în valoare de 2,5 miliarde pesetas. În fotografie, urmările furtunii în provincia Barcelona.

Micul comentar

NIȘTE PRECURSORI AI „INTEGRAȚIONISMULUI"

de Florica ȘELMARU

Într-una din duminicile trecute s-au desfășurat simultan, în trei orașe vest-germane, zgomotoase demonstrații naționaliste. Știrea care ne-a semnalat faptul era transmisă de agenția americană „Associated Press", care nici măcar pe vremea răposatului senator McCarthy nu a fost vreodată bănuită a avea simpatii de stînga. Totuși, știrea consemna: *„La Kassel, Partidul Populist Național German, partid de extremă dreaptă reorganizat în luna iunie și care odinioară l-a ajutat pe Hitler să preia puterea în Germania, și-a ținut conferința de constituire. Foști membri ai detașamentelor SS s-au adunat și ei într-un congres, la Saarbrücken"*.

Conferințe de constituire ale unor partide pronaziste, congrese SS!... Atmosfera amintește în mod îngrijorător pe aceea din Germania de acum 30 de ani. La Kassel au fost proferate invective adresate deopotrivă țărilor socialiste și puterilor occidentale. La Saarbrücken a luat cuvîntul fostul general SS Felix Steiner. După cum reieșea din știrea menționată, acesta a făcut elogiul detașamentelor SS, declarînd că ele au fost înființate ca *„trupe de elită"* care *„să facă față unor situații excepționale și să fie un exemplu"*. Fostul general SS a adăugat că în timpul celui de-al doilea război mondial aceste trupe au dobîndit *„un aspect european"* datorită străinilor care li s-au alăturat.

Încă un mic efort de memorie — de data asta de numai aproximativ 20 de ani! Străinii care, după Steiner, confereau „un aspect european" detașamentelor de asasini SS erau ciracii acestora — mai puțin tehnicizați în crimă, dar nu mai puțin zeloși — proveniți din alte țări: milițienii lui Darnand din Franța, rexiștii lui Degrelle din Belgia, legionarii lui Horia Sima din Romînia și așa mai departe. Evocîndu-i, ți se perindă în minte o substanțială galerie de brute cinice și lacome, care trădau, torturau, ucideau, urmînd sîrguincios „exemplul" membrilor detașamentelor SS și secundîndu-i în „situațiile excepționale" cărora aceștia erau chemați a le face față — după expresia fostului lor general.

Dacă insolentele manifestări naționaliste care se desfășoară în Germania occidentală amintesc în mod stăruitor pe acelea de acum 30 de ani, îngăduința binevoitoare de care ele se bucură nu amintește mai puțin toleranța complice a republicii weimariene. Sub alte etichete, e drept. Într-un moment în care Bonnul visează „integrări europene" în care să ocupe primul loc, orice grupare capătă acces la bunăvoința oficială — cu condiția să se proclame „europeană". Ceea ce fostul general SS a știut foarte bine atunci cînd a vorbit despre „aspectul european" al detașamentelor pe care le-a comandat. Că aceste detașamente se compuneau din cine se compuneau și se îndeletniceau cu ce se îndeletniceau, trece pe al doilea plan. Cel puțin de formă. Pentru că de fapt în singura țară din Europa unde se formulează deschis și la niveluri oficiale revendicări teritoriale, sinistra lor competență are prețuire. (Dovadă, posturile pe care mulți dintre foștii lor membri le ocupă în diferite sectoare ale vieții publice, dovadă, desăvîrșita impunitate de care se bucură aproape toți).

Nu e de mirare că fostul general SS, evocînd „aspectul european" al trecutei activități, caută să-i consacre și ca pe un fel de precursori ai „integraționismului".

VIZITA TOVARĂȘILOR GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ ȘI ION GHEORGHE MAURER ÎN INDONEZIA

La invitația președintelui și primului ministru al Republicii Indonezia, dr. Sukarno, și președintelui Republicii India, dr. Sarvapalli Radhakrishnan, la 28 septembrie președintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Române, Gheorghe Gheorghiu-Dej, împreună cu președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, și ministrul Afacerilor Externe al R. P. Române, Corneliu Mănescu, au plecat într-o vizită în Indonezia și India.

La 1 octombrie tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, împreună cu tovarășii Ion Gheorghe Maurer și Corneliu Mănescu au sosit la Djakarta. Atît la sosirea în capitala Indoneziei, cît și în timpul vizitei făcute în restul țării, înalților oaspeți români li s-a făcut o primire caldă, entuziastă, expresie a sentimentelor de prietenie și simpatie față de țara noastră din partea poporului indonezian.

La plecare, pe aeroportul Băneasa.

La sosirea solilor poporului romîn pe aeroportul Kemajoran din Djakarta.
(Telefoto Agerpres)

Imagini din R.D.GERMANĂ

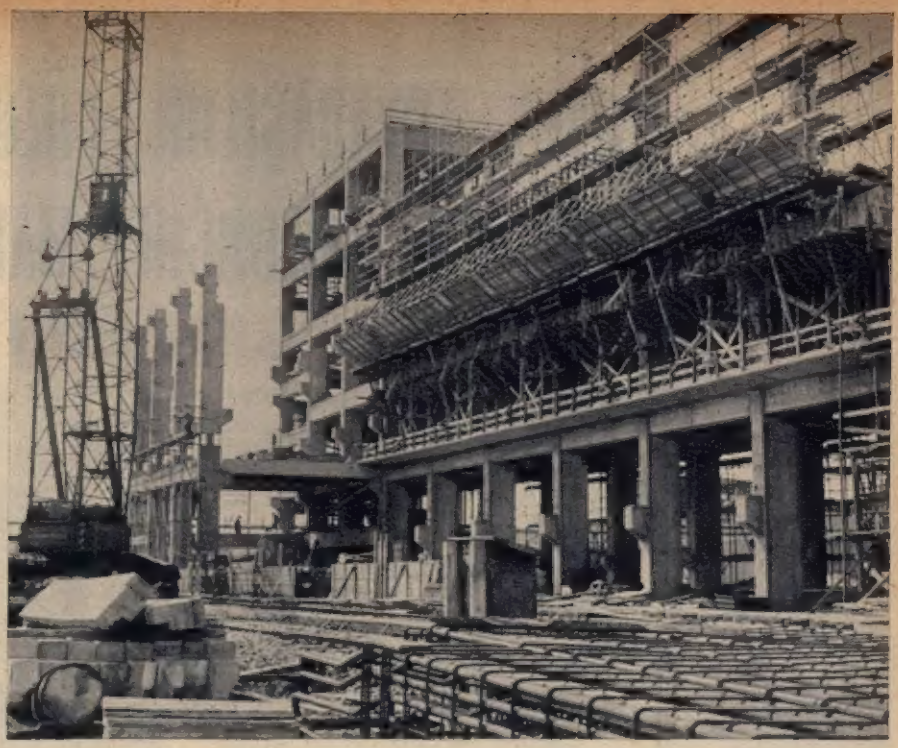

Marea fabrică de fibre sintetice care se ridică în oraşul Wilhelm Pieck, raionul Cottbus, va intra în producţie în anul viitor. În conformitate cu planul septenal al R. D. Germane, în 1965 această unitate a industriei chimice va produce 9.000 tone fibre de lanon, 1.000 tone mătase de lanon şi 3.000 tone mătase fină de dederon.

La 7 octombrie 1949 în viaţa poporului german a avut loc un eveniment de importanţă istorică. La acea dată a fost întemeiat primul stat german al muncitorilor şi ţăranilor, Republica Democrată Germană.

Sub conducerea încercată a P. S. U. G., partid marxist-leninist al clasei muncitoare, oamenii muncii din R.D.G. au obţinut de atunci succese remarcabile în construcţia socialistă. Datorită luptei neobosite pentru interesele vitale ale poporului german, pentru îndeplinirea misiunii sale de factor de pace şi progres, R.D. Germană şi-a dobîndit preţuirea şi stima tuturor popoarelor iubitoare de pace.

Iniţiativele şi acţiunile pe care le întreprind Uniunea Sovietică şi Republica Democrată Germană pentru reglementarea paşnică a problemei germane şi a Berlinului occidental se bucură de adeziunea şi sprijinul oamenilor cinstiţi din lumea întreagă. În condiţiile cînd în Germania de vest cercurile militariste revanşarde devin din ce în ce mai agresive, politica iubitoare de pace a guvernului R.D. Germane se afirmă cu tărie ca factor activ al vieţii internaţionale.

Între ţara noastră şi R.D. Germană s-au statornicit relaţii de strînsă colaborare socialistă şi ajutor reciproc, relaţii care se dezvoltă pe zi ce trece. Recenta vizită a delegaţiei de partid şi guvernamentale a R.D. Germane în R.P. Romînă a constituit încă o mărturie vie a prieteniei indestructibile dintre cele două ţări, bazată pe principiile internaţionalismului socialist.

R.D. Germană şi R.P. Romînă păşesc, împreună cu celelalte ţări ale lagărului socialist, neabătut înainte pe calea păcii şi socialismului.

Copii din Berlinul democrat, mai „virstnici" decît aceste blocuri de pe Karl-Marx-Alee...

La Rostock s-a terminat recent construcţia canalului maritim Warnemünde, lucrare care a necesitat cîţiva ani de muncă asiduă. În fotografie, vasul „Senftenberg" părăsind portul Rostock prin noul canal.

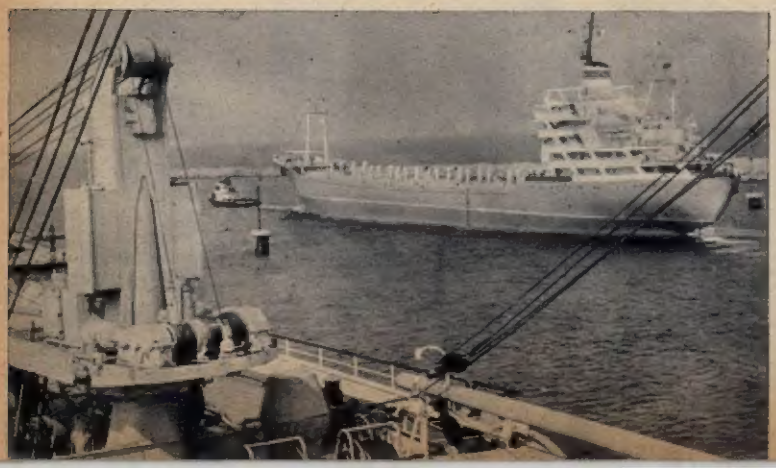

Un ţerţet de glorii sportive ale R. D. Germane închină un pahar pentru noi succese în sport şi în viaţă. De la stînga la dreapta: săritoarea în înălţime Hildrun Claus, gimnasta Ingrid Föst şi schioara Helga Haase.

La reparația cuptorului prin recuperarea cărămizilor de șamotă, brigada de zidari a economisit materiale în valoare de 17.000 lei.

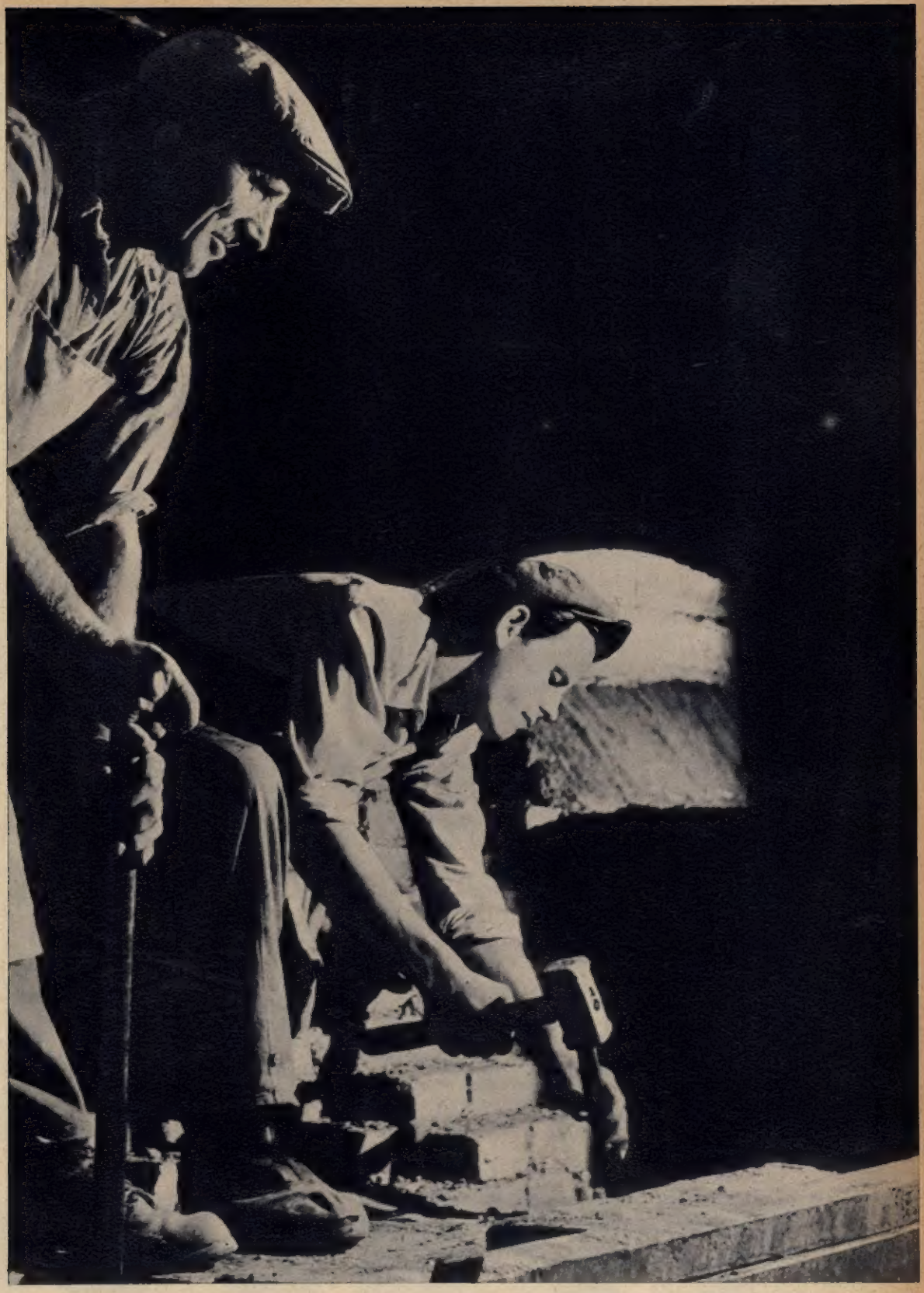

CLIPA HOTĂRÎTOARE

Kicsi Grigore, raționalizatorul de la secția de turnătorie a uzinei „Hidromecanica".

Omul e dolofan și mărunt, îndreptățindu-și parcă numele. Îl cheamă Kicsi Grigore, adică Mic Grigore. Tovarășul nostru este autorul unei raționalizări pe care cabinetul tehnic o formulase în felul următor: „schimbarea tehnologiei de turnare la corpul duzei de la prevenitorul de erupție". Va să zică, schimbarea tehnologiei... Nu mă aflam nici în fața unui inginer, nici măcar a unui tehnician, ci în fața unui muncitor de la turnătoria uzinei „Hidromecanica". Poate formularea riguroasă m-a derutat sau poate că înfățișarea blîndă și atentă a interlocutorului meu m-a mirat pe moment. Știam că raționalizarea comunistului Kicsi Grigore a adus o economie de 60 kg metal la fiecare piesă și că, în bani, totalul economiilor realizate prin aplicarea noii tehnologii se ridica la 27.000 lei. Dar mă obseda întrebarea: cum i-a venit ideea tovarășului Grigore?

— Ideea?... Nu mi s-a pus niciodată această întrebare. Ea a izvorît fără-ndoială din îndelunga mea activitate practică. Ceea ce mi se pare însă mai important este mobilul străduinței mele și a altora, adică necesitatea de a găsi soluții și metode noi, capabile să elimine surplusurile de consum de metal. Organizația de partid a pus această sarcină în fața tuturor comuniștilor. Și noi ne-am străduit, fiecare la locul său, să răspundem concret...

Așa s-a născut, încetul cu încetul, conștiința răspunderii lui Kicsi în producție. Și nu numai conștiința, dar și încrederea în posibilitățile lui. Aceasta a fost clipa hotărîtoare.

...Corpul duzei se turna cu două maselote. Într-o zi controlorul de calitate i se prezintă o formă de turnare pentru această piesă doar cu o singură maselotă. Stă omul și se uită uimit la Kicsi: „Dar asta e complet greșită, tovarășe! E rebut!" Kicsi e descumpănit. „Știi dumneata cît m-am gîndit la forma asta? Zile în șir! De treisprezece ani lucrez în turnătorie și niciodată nu mi-am bătut capul atîta. Am făcut toate calculele..." Dar controlorul a rămas neînduplecat. Atunci a învățat tovarășul Kicsi Grigore că nu e destul să ai idei bune, ci trebuie și să perseverezi, să lupți pentru punerea lor în practică. S-a dus la maistru. „Să fie încercată — a hotărît acesta. Nu se poate califica o idee nouă drept nefolositoare, pînă cînd nu e experimentată..."

Ajungînd cu firul povestirii aici, Kicsi se oprește. Mina gravă dispare și pe neașteptate zîmbește și mă întreabă rîzînd:

— Cum credeți că s-a sfîrșit experiența?

— Bine. Cum altfel? — îi răspund nedumerit de schimbarea asta bruscă.

— Ei da... Din clipa cînd am auzit verdictul maistrului, m-a cuprins neliniștea... Deci nu mai exista nici o piedică... Acum să te văd, frățioare, ce-ai făcut — îmi ziceam. Hotărît că va reuși — mă încurajam tot eu. Mă interesam de soarta acestei forme, cum te-ai îngrijit de propriul tău copil. La turnare n-a avut nici un defect. Dar știi dumneata cum se întîmplă cu piesele astea. Cînd începi să bagi cuțitul strungului în carnea metalică, hop, apare și incluziunea și piesa e rebutată. Și iată-mă urmărind-o pe flux. Cu cîtă emoție am așteptat sfîrșitul prelucrărilor mecanice, nu mă întreba. Dar verdictul controlorului de calitate a pus capăt temerilor mele: piesa era bună.

— Va să zică asta e povestea...

— De ce vă grăbiți? Încă nu v-am spus sfîrșitul... Comunic rezultatul experienței inginerului Cantor. El mă felicită, dar îmi cere să mai fie turnate încă zece piese. M-am supărat puțin pe nedrept atunci, dar apoi mi-am dat seama că inginerul avea dreptate. Metoda trebuia verificată temeinic. Să nu existe nici o îndoială. Dar eu lucram acum liniștit. Eram convins de reușită. Și într-adevăr, așa a fost.

MOLPAD! Ce-o fi asta?

Stînd de vorbă cu directorul întreprinderii „Hidromecanica" din Brașov despre atenția pe care o acordă secțiile realizării economiilor, îmi spune:

— Necondiționat să scrieți despre MOLPAD...

Molpad? Și iată-mă alergînd să descopăr secretul celor șase litere, căci între timp aflasem că MOLPAD nu e nici numele unui om, nici al unei mașini formidabile, ci reprezintă pur și simplu inițialele unor cuvinte care indică un procedeu foarte eficient și economic de turnare: maselote oarbe laterale cu presiune atmosferică alimentate direct. Cît de importante sînt economiile de metal în general și cele de oțel în special, o știe toată lumea. Dar MOLPAD-ul nu înseamnă numai economii substanțiale, ci și o metodă avansată de turnare și de aceea căutam omul de la care a pornit ideea. Pînă la urmă lucrurile s-au lămurit: era vorba de un colectiv de ingineri și muncitori care au elaborat metoda și au pus-o în practică. Și totuși de unde a țîșnit flacăra?

La turnarea roților de cablu pentru geamblacuri, aceste adaosuri tehnologice care sînt maselotele erau cu 300% mai mari decît greutatea proprie a piesei. Inginerii de la turnătorie se frămîntau să găsească o soluție care să elimine uriașele procente (300%) de consum de oțel lichid. Se interesau la alte întreprinderi, studiau cărți de specialitate. Într-un cuvînt, căutau cu febrilitate o soluție. Și, ca totdeauna, perseverența a învins. Printre numeroasele metode indicate de literatura de specialitate, cu posibilitate de aplicare în uzină, într-un manual sovietic a fost descoperită ideea MOLPAD-ului. Manualul trata însă MOLPAD-ul

ca pe o experiență. Sarcina colectivului de ingineri era s-o transforme într-o metodă curentă, ceea ce n-a fost nici simplu, nici ușor, dar o dată elaborată a dat rezultate remarcabile. Cînd argumentează, inginerii folosesc mai mult cifrele decît vorbele; cifre care pot să zăpăcească pe cei profani, dar care conving pe oamenii de meserie. Iată argumentația, în cifre, a noii metode de turnare, comparată cu metoda clasică: indicele de utilizare a oțelului lichid a crescut de la 47,71 la 51,35; costul confecționării modelelor pentru maselote s-a redus de la 2.400 lei lunar la 400 lei lunar; productivitatea muncii la operațiile de tăiere, curățire și polizare a pieselor turnate a crescut cu peste 15%, iar economiile de oțel lichid se cifrează în ultimul an la 500 tone.

Ascultînd detailarea acestor cifre am rămas surprins cînd mi s-a spus: „Și, cu toate acestea, ceea ce am făcut era doar un început. A trebuit să introducem metode și mai eficiente pentru realizarea de economii".

Și astfel am aflat de cea mai recentă metodă folosită la „Hidromecanica": turnarea pieselor din oțel cu maselote cu înveliș exoterm. Ea se utilizează mai ales la piesele grele. În primul semestru, datorită acestei metode s-au economisit 160 tone oțel.

Șase oameni harnici

Inginerul Emil Iliescu îmi spunea: „N-aș fi crezut niciodată că zidarii vor recupera atît de mult material la cuptorul de tratament..." Era constatarea sinceră a unui om care fusese la fața locului. Dar cei șase zidari, în frunte cu comuniștii Găitan Victor și Ion Sipoș, au dezmințit toate previziunile.

Cuptoarele de tratament, care lucrează la regimuri de temperaturi mari (600°-1.200°) zi și noapte, intră în reparație capitală anual. Cărămida de șamotă supusă la o exploatare intensivă se durifică în exterior prin topirea și întărirea oxizilor de aluminiu și fier, devenind în cea mai mare parte inutilizabilă. Ea este aruncată, căci cine s-ar încumeta să înlăture crusta dură de pe suprafața ei? Și apoi, cînd ai la îndemînă material nou, de ce ai pierde vremea? Asta ar fi fost logica unui om comod. Zidarii studiaseră diverse posibilități de recuperare a materialelor. Cînd la consfătuirea de producție s-au angajat să economisească 8.000 de lei, ei aveau o motivare temeinică. Și la reparația cuptorului de tratament nr. 14 ei au dovedit cu prisosință că nu au greșit prea mult calculele.

Pentru a scurta timpul, zidarii au băgat în cuptor niște guri de răcire. Toată noaptea cărămizile au fost supuse unui flux de aer rece. Totuși, dimineața în cuptor căldura mai persista. Dar o temperatură care pentru un om îndrăzneț era suportabilă. „Ne gîndeam că, dacă vom aștepta completa răcire a cuptorului, vor mai trece încă multe ore și producția ar avea de suferit" — ne spunea comunistul Găitan. Și zidarii au intrat în cuptor. Acesta a fost primul act îndrăzneț. Dar nu singurul. Mare a fost uimirea celor care i-au văzut pe zidari cum iau cărămidă cu cărămidă și polizează cușta dură sau cum înlătură cu ciocanul glazura de oxizi. Acțiunea lor ar fi putut stîrni zîmbete, pentru că alături stăteau stivuite cărămizile noi, care i-ar fi scutit de osteneală. Ei aveau însă conștiința îndatoririi îndeplinite, a respectării angajamentului luat în fața unei adunări întregi.

Despre echipa de zidari șamotori de la „Hidromecanica" nu s-a vorbit niciodată. Și iată că dintr-o dată fapta lor i-a impus atenției tuturor. Și nu numai pentru că economiile realizate de dînșii se ridică la 17.000 lei, ci mai ales pentru înalta conștiință de care au dat dovadă, neprecupețind nici timpul, nici forțele, și dovedind că în orice loc de muncă un om cu inițiativă poate ajunge să se bucure de stima și prețuirea tovarășilor săi.

★

În ultimele șapte luni la uzinele „Hidromecanica" din Brașov s-au economisit la prețul de cost al întregii producții 2.463.000 lei. Noi am descris aici numai cîteva modalități care au dus la realizarea acestei sume. Dar inițiativele sînt mult mai numeroase. Oamenii gîndesc. Și ideile lor se transformă în raționalizări, inovații și metode noi.

Cornel BOZBICI
Fotografii de Aurel COPOS

Membrii brigăzii de zidari șamotori: 1. Găitan Victor; 2. Sipoș Ion; 3. Aldea Vasile; 4. Gödri Martin; 5. Bendescu Andrei; 6. Găitan Vasile.

CARTI

Ion BRAD: „MĂ UIT ÎN OCHII COPIILOR"

Există în actualul volum de versuri al lui Ion Brad o aparentă contradicție între dinamica realității evocate și calmul expresiei lirice.

Poetul e un meditativ, un interiorizat. Asimilarea sensului înalt al vieții noastre se face într-o cadență potolită, însă pătrunzătoare: „Inima mea e zguduită în adînc de explozii/ Pe care caim încordat le așteaptă" („Caimul luptătorilor").

Acest „caim încordat" de luptător însuflețește cu un patos reținut versurile. El dă cheia înțelegerii poetului, a felului său de a privi și cînta realitatea noastră imediată. Entuziasmul lui Brad e autentic, convingător, dar glasul său nu sună zgomotos, ci discret: „Seara cînd mă întorc tîrziu/ Toate/ Drumurile umblate/ Vin după mine,/ Și nu-s puține: /Drumuri late ca fluviile, între două orașe/ Lungi între două catarge / Ale furnalelor,/ Grăbite, peste cîmp, între două sate mărunte,/ Toate cîte le-am căutat și mă căutară..." („Responsabilul cu fericirea").

Freamătul prezentului socialist trăit și oglindit se împletește cu evocarea trecutului de luptă. Poetul își amintește cu emoție de existența oprimată a străbunilor, țărani de pe Tîrnave, cerîndu-și mereu drepturile și cărora orînduirea exploatatoare le rezervase doar temnițe și un trai iobăgesc. Cînd retrăiește toate acestea, poetul pătrunde mai adînc înțelesul înfăptuirilor de azi la sate și le opune trecutelor realități prin contrast: „Da, a fost roșu pămîntul/ Nu l-au năpădit atît macii/ Crescuți în ogorul pustiu,/ Cît sîngele vostru ucis..." Și bucuros că azi s-a împlinit vechiul vis de dreptate al străbunilor, exclamă entuziast: „Pentru copii, pentru voi, semănători/ Aruncați grîul în brazda comună!/ Pămîntul poate rodi milioane de sori./ Cu secerișul de nu prididiți/ Puneți mîna în cer, pe lună".

Din poezia populară pe care Ion Brad o cunoaște, el n-a reținut numai motive ci și o manieră de a-și comunica simțămintele. În acest sens se cuvine să vorbim și despre cursivitatea accesibilă și transparența versurilor sale. În două dintre ciclurile plachetei, „Transilvania" și „Viziune în zori", se simte cît de puternic este filonul folcloric al poeziei lui Ion Brad. Cum o și spune singur în „Cu fluierul izvoarelor" — în grădina poeziei populare poți culege numai „mere de aur". Avem astfel explicația plasticității multor stihuri. Totuși trebuie observat că simpla cultivare a folclorului nu conferă automat valoare artistică. Brad transfigurează motivele populare, le valorifică de pe pozițiile noului. O deosebită însemnătate prezintă de aceea identificarea artistului cu preocupările actualității imediate, sentimentul acut de responsabilitate pe care-l mărturisește: „Cînd fericirea ta/ Este să faci să sporească/ Fericirea tuturor,/ Nu-i prea ușor/ Să fii responsabil cu fericirea". Dar asocierea detaliului biografic la evenimentele trăite în mijlocul colectivității luminează înseși înțelesurile cîntecului său „...inima-mi arde, trăiește și moare/ Și iarăși învie cu fiecare,/ Schimbînd cîntecul tuturor/ În adevărate incendii solare..."

Mai puțină satisfacție provoacă acele cîteva poezii din volum unde tensiunii lirice reale îi ia locul retorismul și dulcegăria („Luna peițoare", „Cîntec de leagăn la etajul 13", „Nocturnă"). Din fericire, asemenea accidente ale exigenței artistice sînt rare și nu umbresc interesul viu cu care cititorul parcurge acest volum de versuri.

H. ZALIS

C. IGNĂTESCU — „Aguride"
Editura Tineretului — 214 pag.

Devotat literaturii de evocare istorică, scriitorul își consacră recenta carte răscoalei de la Bobîlna, care a ridicat la luptă mii de iobagi transilvăneni împotriva cruntei exploatări feudale.

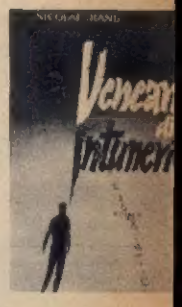

NICOLAE JIANU — „Veneam din întuneric"
Editura pentru Literatură — 427 pag.

Atmosfera unui tîrg moldovenesc între anii 1939-1944, descrisă prin prisma unui adolescent, Grigore, ce a crescut într-un mediu abrutizant din care luptă să se desprindă. Autorul intenționează să ilustreze prin acest caz forțele sociale ce se înfruntau, nașterea unei noi conștiințe.

C. NICULESCU-BASU — „Amintirile unui artist de operă"
Editura Muzicală — 610 pag.

Cunoscutul artist liric își rememorează în acest volum activitatea prodigioasă de peste 60 de ani, desfășurată pe scena operei noastre și peste hotare.

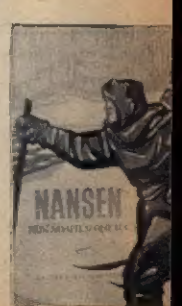

FR. NANSEN — „Prin noapte și gheață"
Editura Științifică — 444 pag.

Jurnalul de călătorie al cunoscutului explorator relatează călătoria întreprinsă pe bordul lui „Fram" printre ghețurile arctice (1893-1896), valorificînd literar un bogat material documentar și științific.

LA FONTAINE... SCENARIST

La Fontaine n-a cunoscut — e drept — cea de-a şaptea artă şi nu şi-a destinat fabulele transpunerii pe peliculă. Dar miezul filozofic, morala lor, rămîn mereu actuale. Cu condiţia unei adaptări libere, fabulele lui La Fontaine pot aşadar deveni motive cinematografice. La această concluzie par să fi ajuns şi iniţiatorii filmului „Cele patru adevăruri". Patru episoade de sine stătătoare vor fi realizate de tot atîţia regizori, pornind fiecare de la cîte una din cunoscutele povestiri morale ale fabulistului.

Prima a intrat în producţie fabula cinematografică „Doi porumbei", pe care o semnează René Clair. Eroii sînt doi oameni complet străini unul de celălalt, pe care întîmplarea — sau mai bine-zis o uşă blocată — îi „condamnă" să petreacă împreună cîteva zile izolaţi, fără a avea posibilitatea de a comunica cu exteriorul. E o ocazie pentru proverbiala fantezie a lui René Clair de a construi o serie de situaţii pline de haz şi neprevăzut.

„Corbul şi vulpea" e altă fabulă care-şi împrumută titlul unui episod de film. Realizator este Hervé Bromberger şi are drept interpreţi pe Ana Karina şi comicii Jean Poiret şi Michel Serrault. Următoarele două episoade urmează a fi realizate unul în Italia de Alessandro Blasetti, avînd ca protagoniste pe Sylvia Koscina şi Monica Vitti („Iepurele şi broasca ţestoasă"), şi altul sub titlul „Moartea şi pădurarul", în regia spaniolului Luis Berlanga, avînd pe actorul vest-german Hardy Krüger în rolul principal.

În fotografie: interpreţii episodului „Doi porumbei" (apreciatul cîntăreţ de muzică uşoară Charles Aznavour şi Leslie Caron, cunoscută spectatorilor noştri din filmul „Lilly") ascultînd cu interes indicaţiile regizorului René Clair (mijloc).

GOL PRINTRE LUPI

Un prunc fără nume, salvat de pe pragul camerei de gazare, trece din mînă în mînă şi, în cele din urmă — ascuns într-o valiză — ajunge printre deţinuţii unui lagăr de exterminare nazist. Minunea datorită căreia copilul supravieţuieşte în universul de groază al lagărului face obiectul romanului „Gol printre lupi" al scriitorului german Bruno Apitz. Ecranizarea romanului, la care lucrează în studiourile DEFA regizorul Frank Beyer, va evoca sub chipul actorilor Erwin Geschonneck, Gerry Wolf, Viktor Avdiuşko şi Armin Mueller-Stahl figurile luptătorilor antifaşişti din lagărul de la Buchenwald, care au făcut din plăpînda făptură încredinţată ocrotirii lor un simbol al rezistenţei, al încrederii în ziua de mîine.

Marlene Dietrich premiată la Taormina

Anii nu par să aibă vreo putere asupra veşnic tinerei actriţe Marlene Dietrich. Alternînd turneele de concerte cu roluri de film, Marlene Dietrich nu cunoaşte la 60 de ani odihna. O nouă serie de recitaluri programate în Belgia şi Olanda o aşteaptă în actuala stagiune. Vara aceasta i-a adus însă şi o importantă distincţie internaţională: în cadrul Festivalului cinematografic de la Taormina (Italia), i-a fost decernat Premiul celei mai bune interpretări feminine pentru rolul său din filmul antinazist „Procesul de la Nürnberg", realizat de regizorul american Stanley Kramer.

În fotografie: Marlene Dietrich după ce i-a fost înmînat premiul în amfiteatrul grec din Taormina.

ŞI-AU DAT ÎNTÎLNIRE LA HAVANA

Tînăra cinematografie revoluţionară a Cubei oferă posibilităţi de exprimare şi pentru cineaştii progresişti din alte ţări ale Americii Latine. Astfel, una din cele mai noi producţii în curs de realizare la studiourile din Havana aduce pe generic numele scriitorului argentinian Osvaldo Dragun — pentru scenariu — şi al cineastului Hugo Olive din Uruguay — pentru regie.

Este vorba de „Cronica cubaneză", un film dedicat tineretului studios care a avut o contribuţie de seamă la istoria revoluţiei cubane şi la transformările revoluţionare din ultimii ani.

În fotografie: un ultim retuş la machiajul tînărului actor Sergio Corrieri, înainte de a intra în rolul studentului, figura centrală a filmului „Cronica cubaneză".

UN OM MERGE DUPĂ SOARE

„Ce muncă plăcută i-a fost hărăzită soarelui! El face într-o zi ocolul pămîntului şi revine apoi la locul de unde a plecat. Dacă ai pornit după el poţi da ocolul lumii întregi şi să te întorci apoi acasă după ce ai văzut o mulţime de lucruri interesante..."

Şi Sandu, băieţel de 5 ani, se hotărăşte să pornească „pe urmele soarelui". Acesta este pretextul filmului „Un om merge după soare", realizat în studiourile „Moldova-Film" din Chişinău, de către tînărul şi talentatul regizor Mihail Kalik. E o poveste plină de poezie, despre oameni buni şi mai puţin buni, veseli şi trişti, despre bucuriile şi necazurile omeneşti, despre viaţa unui mare oraş socialist, văzut prin ochii unui copil.

O neistovită sete de cunoaştere poartă paşii lui Sandu (interpretat cu mult farmec de micul Nicu Krimnus) pe străzile marelui oraş (foto 1). Şi-a pus pe umăr jucăria preferată, cercul, iar în buzunar are cîteva cioburi de sticlă colorată. Sînt gemuleţe vrăjite, dar şi Sandu e vrăjitor. Să vrea numai, şi iată că totul — şi case, şi maşini, ba chiar şi apa din fîntînile ţîşnitoare — capătă culoarea roz, galben sau verde... Şi cîte lucruri minunate se mai întîlnesc pe stradă! Iată-l pe vînzătorul de bilete de loterie. Ce om de treabă! Cum de nu se lasă ispitite fetele astea de biletele darnicului bătrînel? (foto 2). O mie şi una de minuni solicită atenţia micului călător pe urmele soarelui. Aşa se face că Sandu era gata-gata să cadă sub roţile unui autocamion. După ce l-a ocărît bine, şoferul s-a împrietenit cu copilul şi l-a poftit să facă cu maşina o parte din drumul său spre soare. Băiatul, în schimb, îi dăruieşte din lumina bucuriei sale.

Dar o întîlnire neaşteptată umbreşte fericirea proaspetei lor prietenii: şoferul o surprinde pe sora sa în tovărăşia unui om de nimic, care nu-i merită dragostea (foto 3).

Din noianul de întîlniri, în faţa copilului se naşte imaginea nealterată de idilism a vieţii omeneşti. Mintea sa curioasă absoarbe ca un burete toate senzaţiile, încercînd să priceapă ce e bine şi ce e rău. În ciuda faptului că în faţa ochilor săi se perindă şi unele aspecte mai umbrite ale vieţii, impresia de ansamblu rămîne luminoasă, optimistă. De altfel, micul erou nu contemplă lumea pasiv, ci o asimilează în acţiune. El protestează, de pildă, cu vehemenţă atunci cînd un om grosolan rupe cu nesimţire o floare gingaşă sau e profund zguduit cînd se loveşte pentru prima dată de noţiunea de război (episodul cizmarului cu picioarele amputate).

Razele soarelui se apropie de asfinţit şi umbrele se lungesc (foto 4). Se apropie de sfîrşit şi minunata aventură a lui Sandu. A fost o călătorie ca de basm, în care a întîlnit dragostea şi dezamăgirea, naşterea şi moartea, curajul şi laşitatea, dar mai ales marea bucurie a cunoaşterii, strălucirea soarelui care te îndeamnă să tot mergi şi să mergi înainte.

VOJTECH JASNY POVESTEŞTE UN BASM CONTEMPORAN

Ce ar fi dacă o fiinţă cu daruri magice ar avea puterea de a colora oamenii dintr-o singură privire, într-o nuanţă care le-ar trăda firea, caracterul sau starea sufletească? În roşu, să zicem, pe îndrăgostiţi, în galben pe trădători, în violet pe ipocriţi şi mincinoşi...

De la o asemenea situaţie paradoxală — dar în basme totul e posibil! — porneşte în realizarea noului său film în culori tînărul regizor ceh Vojtech Jasny (vă mai amintiţi de poeticul său film „Dorinţa"?).

Eroul, un învăţător dintr-un orăşel de provincie, un incurabil visător, se străduie să-şi educe elevii în spiritul încrederii în oameni, convins că toţi oamenii pot şi trebuie să fie curaţi şi cinstiţi. El întîmpină însă opoziţia cîtorva pedagogi în frunte cu directorul. Conflictul atinge apogeul cu ocazia sosirii în oraş a unui circ, care numără printre vedetele sale pe îmblînzitoarea Diana şi pisica ei înzestrată cu puteri magice: sub privirea acesteia, oamenii se colorează în tonuri care trădează însuşirile lăuntrice ale firii lor.

— La scenariul „Cînd vine pisica" lucrez de mai bine de cinci ani— declară regizorul-autor. Va fi un basm filozofic, dar nu voi apela la nici unul dintre şabloanele tradiţionale. Nu vom întîlni aici nici împăraţi răi, nici Feţi-Frumoşi, ci doar oameni obişnuiţi ai zilelor noastre. Cu mijloacele basmului încerc să lupt împotriva obtuzităţii şi indiferenţei.

În fotografie: actriţa Emilia Vasary, interpreta Dianei din filmul ceh „Cînd vine pisica".

JUSTIŢIA I-A IERTAT, DAR SATIRA NU...

Cronica judiciară a presei italiene a avut în ultimele luni drept vedete pe cei patru călugări capucini judecaţi de curtea de apel din Messina (Sicilia) pentru complicitate la şantaj, escrocherie şi omucidere. Călugării se înhăitaseră cu o bandă care a terorizat multă vreme pe ţăranii paşnici din satul Mazzarino. Puternicele presiuni exercitate de cercuri influente ale oamenilor de afaceri şi ale Vaticanului au izbutit să scoată „cinstitele" feţe bisericeşti de sub acuzarea mai puţin cinstitelor lor maşinaţii. Ei nu au scăpat însă de judecata opiniei publice. Drept procuror s-a instituit, printre alţii, şi regizorul Carlo Ludovico Bragaglia, care realizează pe această temă comedia „Cei patru călugări". Pentru a transpune în elemente de satiră cinematografică povestea celor patru capucini, el a angajat patru din cei mai populari comici italieni: Aldo Fabrizi, Erminio Macario, Peppino de Filippo şi Nino Taranto. În fotografie: sub arcadele unei vechi mînăstiri de capucini, cei patru comici italieni în sutana călugărilor bandiţi din Mazzarino.

Un nou punct pe harta cinematografică a Africii

Prima realizare a cinematografiei naţionale din tînărul stat Gabon se va intitula „Mamy Watta" şi are drept subiect o veche legendă din folclorul Africii negre. Rolul principal va fi deţinut de actriţa franceză Marina Vlady, care împreună cu regizorul Robert Darène participă şi în calitate de coproducător la realizarea filmului.

În fotografie: Marina Vlady la Libreville, capitala Gabonului.

LA MARGINEA VIEȚII

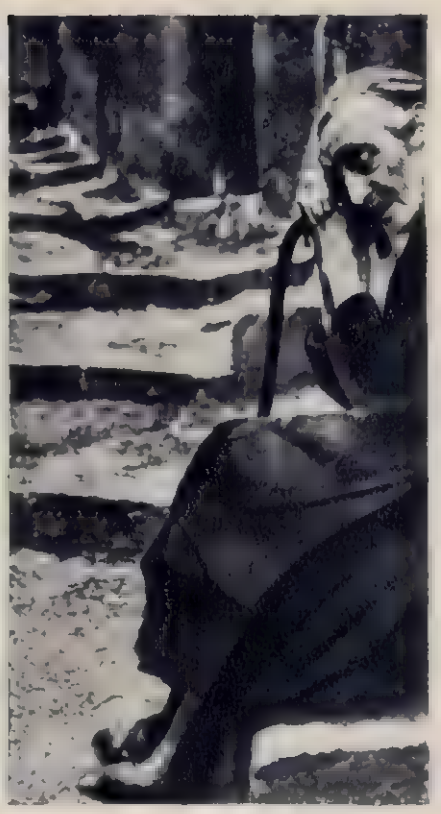

„În fapt nici nu trăim..."

După calcule aproximative, în Franța trăiesc 5.225.000 de bătrîni — oameni peste 65 de ani. Trăiesc?

Michel Vianey — ziarist la „L'Express" — a scormonit în azilurile de bătrîni, a stat de vorbă cu oameni aruncați ca obiectele usate de o prea lungă întrebuințare.

Un bătrîn care poartă în spate opt decenii a lucrat pînă la vîrsta de 69 de ani și își duce zilele cu o pensie de mizerie: 31.000 de franci vechi la fiecare trei luni (cam 100 de franci noi lunar).

Ziaristul întreabă:

— Cum puteți trăi cu 31.000 de franci pe trimestru?

— Mănînc extrem de puțin: un biscuit muiat în lapte, un ou... N-am nici gaz, nici electricitate. Folosesc pentru luminat o lampă de petrol...

Franța — ca și alte țări din „lumea liberă" — are numeroase pensiuni în care pensionarii duc o viață totalmente lipsită de griji: mîncare din belșug și după pofta inimii, îngrijire medicală aleasă, distracții care fac să treacă timpul ușor. Dar în aceste pensiuni trăiesc nu oameni — ci cîini. Ei duc viața pe care ar avea dreptul s-o ducă oamenii. În schimb oamenii sînt obligați să ducă o viață de cîine. Și încă de cîine-paria...

Să urmărim mai departe, o dată cu ziaristul francez, soarta unora dintre cei a căror viață nu e decît o moarte lentă. Iată-l pe culoarele primăriei. O bătrînică venită — evident — pentru ajutor își tîrîie picioarele.

„Ea primește 18.000 de franci pe trimestru" — notează Vianey.

— Cum trăiești?

— Nu știu, domnule. Dar dacă îmi cereți părerea... în fapt nici nu trăim...

Și atunci?

Există pentru bătrînii care n-au cine să-i întrețină niște aziluri, niște cămine. Aici îi se la bătrînilor și bruma de pensie pe care o au, oferindu-li-se în schimb o viață demnă de halucinațiile lui Goya, în niște săli în care totul e prea mult: mizeria omenească, mirosurile, numărul paturilor. „La capătul sălii — observă ziaristul — e un pat gol, destinat celor morți pe neașteptate, care sînt ascunși în spatele unei perechi de cearșafuri încrețite..."

Înțelegi după asta prea bine groaza bătrînei care trăiește cu 18.000 de franci pe trimestru:

„La azil? Cînd nu voi mai putea sufla. Nu mai înainte. Deși nădăjduiesc să mor acasă. Trăiesc aici de peste 35 de ani — și aici vreau să-mi sfîrșesc zilele. Am vîndut mobilele una după alta. Am vîndut totul afară de un pat și o masă. Nu mi-au mai rămas decît pereții. Dar atîta vreme cît mă mai pot ține pe picioare, nu voi pleca de aici. Asta e, domnule".

Dar cît se va mai putea ține pe picioare?

Dl. Tricot, secretarul general al unei grupări „în sprijinul bătrîneții", întreține o vastă corespondență cu membrii Senatului francez, dar primește în același timp scrisori din partea celor care au nesansa să fie doar muritori de rînd... Nu demult el a primit știrea că în departamentul Tarn-et-Garonne au murit de foame șapte bătrîni... Cîte departamente sînt în Franța?

Dl. Tricot adună știri, ziare, scrisori, documente — un adevărat dosar al problemei bătrînilor în Franța. Dar, din păcate, lucrurile se opresc aici.

Există în Franța o Uniune națională a muncitorilor veterani. Iată ce povestește în continuare reporterul de la „L'Express", după ce a stat de vorbă cu președintele acestei uniuni:

„El scoate dintr-un dosar voluminos o foaie împăturită în patrătele.

La Beaumont-le-Roger, în departamentul Eure, un bătrîn de 76 de ani care locuiește de peste 30 de ani în aceeași casă și care își plătește cu regularitate chiria a primit un aviz de evacuare. Bătrînul n-a știut cui să se adreseze și a venit să ceară sfat la uniune.

— Și ce l-ați sfătuit?

— Să-și înduplece proprietarul. N-are nimic altceva de făcut!"

„Nimic de făcut"... Cuvinte pe care sute și sute de mii de bătrîni le ascultă dezolați, cu mîna făcută pîlnie la ureche...

„Nimic de făcut"... Este concluzia la care ajunge și un raport oficial, așa-numitul „raport Laroque".

Iată părerea unui gerontolog despre propunerile comisiunii Laroque, părere împărtășită ziaristului de la „L'Express":

„Unele concluzii practice sînt în orice caz criticabile, iar propunerile concrete par irealizabile în conjunctura socială actuală. Cu toate acestea, eu cred nu numai util ci și necesar să se asigure bătrînilor posibilitatea de a-și păstra o ocupație. Trebuie să se îngăduie, celor ce doresc, să-și poată continua munca".

(„Știți — se va adresa ceva mai tîrziu dl. Tricot ziaristului, dialogînd parcă cu gerontologul — știți că o dată trecut de 40 de ani, un om din zilele noastre nu mai găsește de lucru din pricina vîrstei?" Dar să revenim la gerontolog.)

„Alocarea unei părți ceva mai mari din buget pentru bătrîni va fi totdeauna ca o picătură într-un ocean".

Ce poate însemna o picătură în marele ocean al mizeriei?

Radu ȚIULESCU

cine-l cumpără pe Kim Bok Muk?...

Un om a intrat în redacția ziarului „Mail Sinmun" din Tegu (Coreea de sud). O figură ca multe alte mii pe care le poți întîlni pe stradă, în autobuz sau la vreuna din cozile de la magazinele alimentare sud-coreene.

Însul acela slab, în haine zdrențăroase, care s-a apropiat de biroul redactorului cu pași rari, trăgînd un picior, părea un om normal.

— Mă numesc Kim Bok Muk... și vreau să mă vînd...

Abia acum redactorul l-a privit cu atenție, încercînd să descifreze ceva din fața-i suptă, din ochii injectați parcă de febră.

Nu cumva individul acesta e nebun?

Dar, înainte ca degetul să apese pe butonul soneriei, omul reluă trist, monoton, atît cît tristețea și monotonia pot da gravitate cuvintelor:

— Mă cheamă Kim Bok Muk. Am fost ofițer în armată, apoi trecut în disponibilitate din pricina unei infirmități căpătate la un picior. De atunci...

Și deodată odiseea fostului ofițer din armata Coreei de sud se depănă repede, fără șovăiri, fără pauze, aproape fără respirație.

După ce a fost nevoit să-și lepede hainele militare, Kim Bok Muk a trecut în rîndurile celeilalte armate: uriașa armată a șomerilor. A bătut la toate ușile, a încercat la toate porțile. Zadarnic. N-a găsit de lucru.

Nenorocirea lui era însă mult mai mare. Avea de întreținut o familie grea, compusă din doi părinți bătrîni, neputincioși, o soție și doi copii. E drept că fratele lui mai mic lucra la o uzină, dar cîștigul lui era atît de mic, încît nu le ajungea nici pentru o masă la trei zile.

Fostul ofițer s-a dus la biroul pentru acordarea de ajutoare militarilor invalizi. Dar, așa cum se și aștepta de altfel, n-a primit nici un sprijin, nici chiar promisiunea cît de vagă că va căpăta un serviciu.

S-a angajat hamal. Poverile erau însă prea grele pentru trupul nedeprins cu astfel de munci. A făcut eforturi mari și rana de la piciorul bolnav i s-a redeschis. A trebuit să renunțe. Și atunci, frămîntîndu-se după cîteva zile cumplit de lungi și nopți grele ca plumbul, i-a venit o idee pe care a crezut-o salvatoare:

— Caut pe cineva care să mă cumpere pentru 3 milioane de hvani... Mă vînd pentru munci fie ele cît de umilitoare, pînă la sfîrșitul zilelor mele... Dar cer 3 milioane de hvani... Ajutați-mă să găsesc un cumpărător!

★

Trei milioane de hvani, în inflația care bîntuie Coreea de sud, este o sumă mică. Pentru Kim Bok Muk ea reprezintă poate hrana pe cîtva timp a familiei. Și pe urmă?

Iată la ce nu poate să se gîndească fostul ofițer, torturat de foamea în care se zbate împreună cu ai săi.

Iată la ce nu vor să se gîndească cîrmuitorii sud-coreeni, cărora atît de mult trîmbițatul ajutor american le asigură — dar numai lor — o viață de huzur.

Maria ARSENE

Șomeri pe străzile Seulului, în așteptarea unui angajament.

Sus, pe acop

Ascensiune pe Pamir!

Ați citit, probabil, în ziare că doi fizicieni romîni (alpiniști amatori), soții Ioana Vlădescu și Sorin Ciulli, au escaladat Pamirul în cadrul expediției la care au participat împreună cu cîțiva alpiniști sovietici și cehi.

Desigur că știrea a stîrnit interes. Atît printre acei cărora exotica denumire le evocă vechi lecturi, cît și printre cei care știu prea puține despre Pamir. Și pentru unii, și pentru alții, am căutat să aflăm cît mai multe detalii cu privire atît la Pamir în general, cît și la expediția din care au făcut parte cei doi compatrioți ai noștri.

Soții Ciulli ne-au răspuns bucuroși la toate întrebările ce le-am adresat în numele cititorilor „Flăcării", punîndu-ne în același timp la dispoziție fotografiile alăturate.

← În tabăra a II-a, la 4.200 m.

Grupul de alpiniști în plină ascensiune, la 6.100 m altitudine. →

Un torent transversal barează drumul. →

COPERTA NOASTRĂ

Două imagini din expediția în Pamir. Sus: fizicianul Sorin Ciulli pe vîrful Lenin, acolo unde au fost înfipte steagurile expediției (7.134 m altitudine). Jos: Ioana Vlădescu în tabăra de bază (3.700 m altitudine).

erișul lumii

Medalia de argint atribuită soților Ciulli, ca și celorlalți alpiniști ce au escaladat vîrful Lenin.

FIZICIENII-ALPINIȘTI

Sorin Ciulli este un tînăr fizician (29 de ani). Pasiunea sa este, desigur, fizica teoretică — specialitatea: energii mari. Dar, ca mulți oameni ai epocii noastre, și fizicianul Ciulli are un „violon d'Ingres"—alpinismul. L-a pasionat din adolescență, l-a practicat din plin în anii studenției, escaladînd Carpații noștri. Visul său zbura însă spre înălțimi mai mari. Și prilejul i s-a ivit în Uniunea Sovietică, unde a lucrat timp de 5 ani și jumătate făcînd parte din grupul fizicienilor romîni de la Dubna. În 1957, ducîndu-se să-și petreacă concediul de odihnă în Caucaz, Sorin Ciulli și soția sa Ioana Vlădescu, la rîndul ei fiziciană și alpinistă pasionată, au făcut o școală de cățărare pe gheață și au escaladat Elbrusul. Acolo, pe culmile caucaziene, l-au cunoscut pe Abalakov, decanul alpiniștilor sovietici. De la acest maestru al ascensiunilor și mersului pe gheață „li se trage" tinerilor fizicieni romîni interesul pentru Pamir. Abalakov le-a vorbit o seară întreagă despre măreția Pamirului și despre interesul prezentat de escaladarea unuia dintre cei mai mari ghețari din lume, ghețarul Fedcenko.

S. Ciulli — după cum el însuși ne mărturisește cu umor — a „intrat la idee", și în vara următoare au început antrenamente serioase, pentru ca după încă un an, în 1959, cei doi soți să asalteze Pamirul, într-un grup din care mai făceau parte încă trei alpiniști, trei fizicieni cehi. Ei au escaladat ghețarul Fedcenko (77 km lungime, 2-10 km lățime, 800 m grosimea gheții), unde au întîlnit grupul înaintat al expediției sovietice organizate în cadrul Anului Geofizic Internațional. Apoi sovieticul Alfred Koraliov și romînul Sorin Ciulli au escaladat piscul Comuna din Paris, înalt de 6.365 m, pe care pînă atunci nu se mai cățărase nimeni, fiind dificil de abordat din cauza distanței mari care-l separă de căile de acces.

Succesul ascensiunii din 1959 s-a dovedit însă a nu fi decît aperitivul din vechea zicală despre pofta care vine mîncînd. Și „felul" următor — după cum și-au spus soții Ciulli — trebuia să fie escaladarea unui pisc pamirian mai înalt de 7.000 de metri.

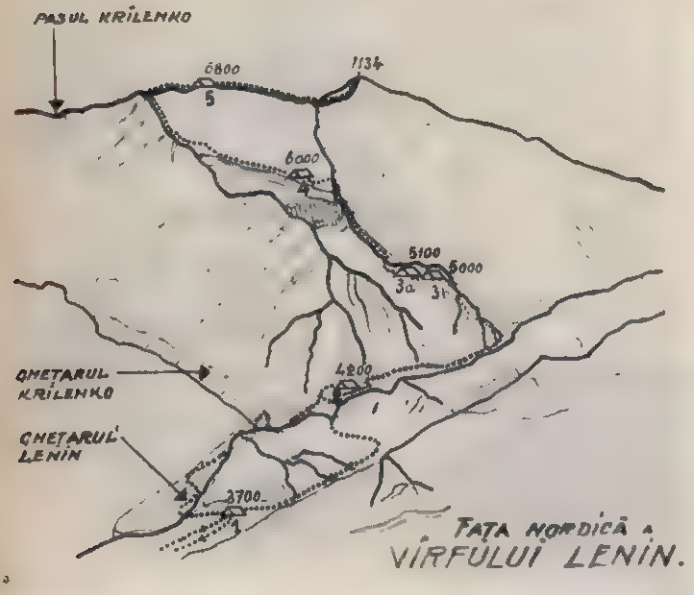

Fața nordică a vîrfului Lenin, cu traseul urmat de alpiniști în ascensiune (linia punctată) și amplasamentul taberelor. Schița a fost executată de Sorin Ciulli după o fotografie a vîrfului Lenin făcută prin teleobiectiv din Valea Alai.

O cotă ce poate constitui un titlu de mîndrie pentru orice alpinist amator.

Zis și făcut. Au urmat antrenamente perseverente și, doi ani mai tîrziu, în 1961, soții Ciulli, împreună cu alți trei fizicieni de la Dubna, sovieticul Konstantin Dimitrievici Tolstov și cehii Marta și Miroslav Mali, cărora li s-a alăturat și geologul ceh Josef Sekyra, au întocmit planurile unei noi expediții.

Alpiniștii și-au propus să escaladeze vîrful Lenin (7.134 m) dinspre nord — în ciuda zăpezilor și a frigului, mult mai mari decît pe versantele sudice — deoarece astfel economiseau timp printr-un „drum de apropiere" mult mai scurt. Lucru important, pentru că întreaga expediție avea să dureze trei săptămîni, timp în care alpiniștii urmau să-și poarte în spinare, de la o tabără la alta, întreg echipamentul: corturi, saci de dormit, alimente, corzi, pitoane, pioleți etc. Plecați din orașul Oș de pe Valea Fergana cu un camion special, cu precompresie de aer, pus la dispoziție de Trustul de transporturi pamirian, ei au putut ajunge relativ ușor și repede în apropierea punctului în care trebuiau să-și fixeze tabăra de bază, la 3.700 m altitudine.

După ce au străbătut Munții Alai — comparabili în dimensiuni cu Caucazul și care constituie centura nordică a Pamirului — alpiniștii au pătruns în Valea Alai, lată de 40 km.

Primele efecte fiziologice ale altitudinii înalte au fost resimțite încă pe moderna și bine întreținuta șosea asfaltată transpamiriană. Călătorind în camion și stînd nemișcați, alpiniștii au simțit prea puțin efectul cel mai de seamă al altitudinii: rarefierea aerului. Șoferul aflat atunci la volanul camionului (mașina era condusă pe rînd de doi șoferi, doi tineri kirghizi) și-a dat seama de aceasta și le-a jucat o mică și nevinovată festă. Într-o trecătoare situată la 3.650 m altitudine a oprit camionul și i-a rugat pe călători să coboare și să pună cîteva pietre sub roți. Alpiniștii au sărit veseli din mașină, dar n-au făcut decît 2-3 pași și, gîfîind din greu, s-au oprit sfîrșiți. Lipsa oxigenului, prima oară resimțită numai la cea dintîi mișcare — săritul din mașină — își spunea cuvîntul.

Încă din momentul cînd au intrat în Valea Alai, munții li se păreau alpiniștilor foarte apropiați. În fond însă, nu era așa. Au mers timp de o zi în vale, străbătînd zeci de kilometri, dar piscurile înzăpezite se mențineau la aceeași distanță. În schimb „delușoarele", văzute ca atare mai înainte, se dovedeau a fi niște veritabili munți de mărimea Bucegilor. Era efectul iluziei optice care reduce aparent toate distanțele, fiind, alături de lipsa de oxigen, unul dintre cele mai frecvente fenomene naturale de care se izbește călătorul în Pamir. Ea se datorește purității neobișnuite a atmosferei, care este lipsită de fire de praf și de vapori de apă. Această iluzie optică avea să le joace încă multe renghiuri.

Ca niște veritabili alpiniști, șoferii kirghizi au urcat mașina pe coaste abrupte. Ca și un om, mașina se cățăra pe munți legată cu frînghii; șoferul, îndrumat de alpiniștii ce urcau „pe jos", stătea pe scară, cu portiera deschisă, gata la nevoie să sară afară. Dar o asemenea nevoie nu s-a ivit („Cum, oare, s-or fi întors?" — se întreabă tov. Ciulli).

Iată-i, pînă la urmă, în tabăra de bază (cota 3.700 m). Aici s-au despărțit de cei doi șoferi kirghizi, mergînd mai departe „per pedes apostolorum".

În acest punct, alpiniștii au găsit o grupă de geografi sovietici. După ce lăsaseră în urmă cu cîteva sute de kilometri pe ultimul păstor kirghiz din Valea Alaiului, întîlnirea cu un grup întreg de oameni a fost o surpriză plăcută. Ea s-a repetat după cîteva zile, cînd a sosit o echipă de trei alpiniști sovietici, sportivi de performanță. Aceștia tocmai se întorseseră dintr-o expediție de pe un alt vîrf pamirian și aveau intenția ca, alăturîndu-se grupului romîno-sovieto-ceh, să escaladeze vîrful Lenin.

Din nefericire însă, condițiile Pamirului n-au întîrziat să-și manifeste prezența. Chiar a doua zi după sosirea în tabăra de bază s-a stricat vremea și curînd toată regiunea se găsea sub un strat gros de zăpadă. Această perioadă de vreme rea a împiedicat orice încercare de a se merge mai departe. Mai

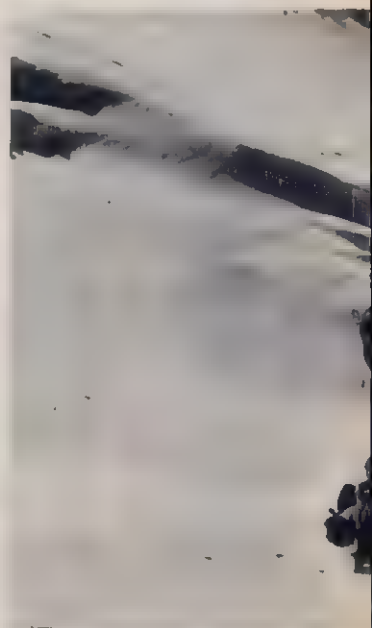

Cîteva amănunte despre Pamir...

„Acoperișul lumii" — așa denumirea pe care popoarele Asiei au dat-o din vechime Pamirului și pe care geografii și-au însușit-o. Într-adevăr, închipuiți-vă un uriaș podiș cu o înălțime medie de 5.000 metri, cu nenumărate piscuri ce trec de 6.500 metri și cu trei ce trec chiar de 7.000. Mai închipuiți-vă că acest podiș ocupă o suprafață mai mare decît a republicii noastre și că, încercînd să-l străbați, ai avea de parcurs nesfîrșite întinderi prin care nu numai că nu ai întîlni urma vreunui om, dar nici pe cea a vreunei alte ființe vii. Sînt imense spații lipsite de viață, în care se succed unii după alții ghețarii de mărimea unor munți și torentele de dimensiunile unor fluvii. În munții de gheață se cască la tot pasul hăuri nesfîrșite și după escaladarea unui ghețar poți da de un lac alpin sau de un platou uscat ce precede un pisc semeț, după care urmează un alt ghețar, un alt lac, un alt platou, un alt vîrf etc. Vînturi turbate suflă peste tot fără oprire, iar anunțarea repetată a furtunilor de zăpadă poate constitui pentru meteorologi, în cea mai mare parte a anului, o previziune cu care nu se dă greș. Dar în ciuda uriașilor de gheață și a zăpezii veșnice, în zilele senine de vară, pe un petic de stofă neagră așezat la soare înregistrezi o temperatură de +50° Celsius, în timp ce noaptea ea va scădea la —25°.

SilițI-vă să vă închipuiți toate acestea laolaltă — și încă multe altele — și veți reuși cît de cît să vă faceți o imagine despre Pamir. Abia atunci vă veți da și mai bine seama de ce din totdeauna „Acoperișul lumii" a atras călătorii.

Cea mai veche mărturie scrisă despre Pamir o avem din secolul al VII-lea, cînd masivul a fost străbătut de călătorul chinez Siuan-Țzian. În secolul al XIII-lea un alt călător vestit trece printre coloșii de piatră și gheață — venețianul Marco Polo. Dar secole de-a rîndul Pamirul continuă să rămînă o necunoscută, o pată albă pe harta lumii. Doar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea se fac unele încercări cît de cît mai serioase de cercetare și cunoaștere a „Acoperișului lumii". Dar abia după instaurarea și consolidarea puterii sovietice, expediții organizate și finanțate de statul socialist au descifrat una după alta necunoscutele ecuațiilor geografice ale Pamirului. Începutul a fost făcut în 1928 prin expediția organizată de Academia de științe a U.R.S.S., care a inaugurat un lung șir de expediții ce au cucerit culme cu culme din imensul Pamir.

Astăzi „Acoperișul lumii" nu mai este o pată albă pe hartă. Dimpotrivă, în partea sovietică a Pamirului (R.S.S. Tadjică și, pe versantul nordic, o parte a R.S.S. Kirghize) nu numai că sînt cunoscute toate vîrfurile importante, marile lacuri, ghețarii etc., dar există și mijloace de acces moderne. O șosea asfaltată lungă de aproape 1.000 de km străbate de la nord la sud întregul Pamir sovietic, legînd orașul Oș din Valea Fergana (R.S.S. Kirghiză) cu orașul de graniță Horog (R.S.S. Tadjică), situat la frontiera sovieto-afgană.

Toate acestea însă — cărora în ascensiunile contemporane li se adaugă: echipamente adecvate, radioul, aviația etc. — nu înseamnă că, pînă și în zilele noastre, o escaladare a piscurilor Pamirului nu continuă să fie o expediție temerară.

...și altele despre echipamentul alpinistului

Desigur că a escalada Pamirul înseamnă cu totul altceva decît a face o ascensiune în Făgăraș sau pe Ceahlău. În Pamir nu sînt nici... cabane, nici... marcaje turistice. Ai de-a face, „în schimb", cu niște condiții climatice deosebit de aspre și în special te lovești de lipsa oxigenului. De aci — necesitatea unei grijI deosebite în alegerea echipamentului.

Corturile folosite în expediția de care vorbim au fost așa-numitele „corturi pamiriene", de fabricație sovietică, excepțional de ușoare, rezistente la vînt. Pentru dormit — saci de nylon umpluți cu puf. Întrucît aproape tot timpul urmau să bivuacheze direct pe gheață, ei și-au luat, pentru a-și pune sub sacii de dormit, saltele din spumă de masă plastică, ce s-au dovedit foarte buni izolanți termici.

În ceea ce privește îmbrăcămintea și încălțămintea alpiniștilor, și ea a fost adaptată condițiilor din Pamir. Lenjeria din vylan, o țesătură dintr-o fibră sintetică călduroasă, ușoară și care nu se umezește, păstrînd corpul uscat. Pantalonii — cunoscuții pantaloni de alpinism, bufanți. Apoi un pulover. Peste pantalonii de alpinism — alții, așa-numiții pantaloni de ghețari, din balloneide impermeabil și îmbinați cu bocancul printr-un guler special al acestuia, astfel ca etanșeitatea să fie perfectă. Peste pulovere unii dintre alpiniști aveau pufoaice, alții hanorace. Pe cap purtau așa-numitele „passe-montagne", un fel de cagulă din lînă peste care se încheia giuga hanoracului. Partea rămasă liberă a obrazului era unsă cu o cremă specială, opacă, și acoperită cu un tifon, pentru a proteja epiderma de radiațiile ultraviolete, de frig și de vînt.

mult, soții Mali s-au îmbolnăvit de „rău de munte". Dar geografii, dispunînd de o farmacie întreagă, i-au repus pe picioare. Fapt care nu le-a ajutat totuși să-și poată continua ascensiunea: slăbiți de boală, scoși din circulație tocmai în zilele cînd toți se acomodau înălțimii prin muncă (cărînd bagajele din prima în a doua tabără), cei doi soți au fost nevoiți să abandoneze.

În cele din urmă furtuna s-a potolit și alpiniștii au putut purcede mai departe. Mai întîi trebuia străbătut ghețarul Lenin — drum anevoios din cauza crăpăturilor adînci care îi brăzdează suprafața. Învingînd însă aceste greutăți, ei au ajuns la poalele peretelui nordic al vîrfului Lenin, înființînd, la 4.200 de metri, tabăra nr. 2.

Ascensiunea alpiniștii și-au împărțit-o în cinci etape, cu tot atîtea tabere. După ce se fixau într-un loc, a doua zi porneau să găsească locul taberei următoare. O dată fixat punctul cel mai potrivit, se reîntorceau la tabăra precedentă, își luau echipamentul și-l cărau în noua tabără. Și așa mai departe, din etapă în etapă, tot urcînd din ce în ce mai sus.

Tabăra a doua era aproape de capătul superior al ghețarului Lenin. O escaladare pieptișă a peretelui nu era însă posibilă, din cauza imenselor streșini de zăpadă (cornișe) care străjuiau înălțimile de deasupra taberei. Ei au fost astfel obligați să urmeze un drum oarecum ocolit, în zig-zag, continuîndu-și cu încă cîțiva kilometri înaintarea pe ghețar, escaladînd o stîncă abruptă deasupra căreia au înființat apoi tabăra nr. 3 și ocolind apoi o mare cascadă de gheață, pentru a traversa pe la 6.000 de metri, înapoi, întreg peretele nordic și a urca pe creastă într-un loc situat exact deasupra taberei de la 4.200.

O problemă ce-i frămînta pe

↑ Geologul ceh Josef Sekyra avea un obicei care-i amuza pe ceilalți alpiniști: peste tot, în timpul urcușului, clădea din pietre așezate cu îndemînare una peste alta mici turnuri ca cel din fotografie. Ulterior, la coborîre, alpiniștii s-au putut convinge că ceea ce considerau drept o „manie" era o măsură de precauție foarte folositoare pentru găsirea drumului de întoarcere.

← În tabăra a III-a, la 5.100 m altitudine.

Deosebit de importanți sînt ochelarii, întrucît razele ultraviolete, foarte puternice în condițiile unor altitudini atît de mari, atacă grav retina. Chiar și numai cîteva minute fără ochelari pot duce la orbirea temporară, iar un timp mai îndelungat, la pierderea definitivă a vederii. E vorba de ochelari speciali cu bandă de absorbție în ultraviolet și perfect etanși în jurul ochilor.

Problema încălțămintei nu se rezolvă nici ea cu bocanci obișnuiți de alpinism. Pentru zona friguroasă a marilor altitudini sînt necesare cizme înalte, îmblănite, asemănătoare celor purtate de aviatori, în care picioarele să stea comod și să nu degere. Sub cizme se atașează, prin legare, colțari, niște crampoane dintr-un oțel special realizate după o concepție originală a alpinistului Abalakov.

În sfîrșit, echipamentului alpinistului i se adaugă ranițele, corzile, pitoanele și prețioșii pioleți, fără de care viața celui ce escaladează un ghețar nu ar putea fi asigurată nici un moment.

Poftiți la masă!

Ce se mănîncă un alpinist în timpul unei ascensiuni ca cea din Pamir?

În condițiile speciale create de lipsa de oxigen organismul refuză să primească obișnuitele conserve de carne sau pește, brînzeturile sau grăsimile animale — inclusiv untul. De aceea se întocmesc „meniuri" speciale, la baza cărora stau grăsimea vegetală (uleiul de măsline), ciocolata și diferite concentrate — praf de lapte și de ouă, ovomaltină etc.

O problemă destul de grea o constituie și băutura: alpinistul trebuie să bea mult, deoarece prin respirațiile dese, impuse de lipsa de oxigen, organismul pierde mai multă apă decît în condiții normale. Apa se găsește, desigur, din belșug, dar nu e potabilă. Nu pentru că ar conține ceva impurități ci, dimpotrivă, pentru că... e prea pură. Ea este, asemenea apei distilate, lipsită de orice săruri. Și organismului omenesc o asemenea apă nu-i prieșe — îl îmbolnăvește, dîndu-i boala denumită „intoxicație cu apă"; consecința cea mai gravă a consumului acestei ape constă în dezechilibre nervoase. Pentru a preveni asemenea urmări, în ranița alpinistului sînt totdeauna pregătite cîteva cutiuțe cu sare de bucătărie, săruri de calciu, magneziu, potasiu ș.a., pe care le dizolvă în apa de băut.

Cum respirăm la 7.000 m altitudine

În mod obișnuit respirația este un act reflex (deși omul poate, dacă vrea, să respire și după voință, mai rar sau mai des). În general însă, respirăm fără „să ne dăm seama". Cum se produce acest act? În condițiile unei presiuni atmosferice normale, bioxidul de carbon rezultat din arderile produse în organism se dizolvă în sînge. Cînd cantitatea de bioxid de carbon astfel dizolvată atinge un anumit nivel, unul din centrii sistemului nervos (din bulbul rahidian) este excitat și ordonă actul respirației.

Iată însă că în condițiile unei ascensiuni la mare înălțime situația se schimbă. Pe de o parte, rarefierea aerului, scăderea cantității de oxigen impun o respirație mai deasă și mai profundă. Pe de altă parte însă, un alt fenomen îl face pe om să nu mai respire. Despre ce e vorba? Precum am arătat, bioxidul de carbon dizolvat în sînge, la un anumit nivel constituie un excitant pentru centrul nervos coordonator al actului reflex al respirației. Dar solubilitatea bioxidului de carbon depinde în mare măsură de presiunea înconjurătoare. La o presiune prea scăzută, fenomenul, practic, nu mai are loc (bășicuțele de gaz care apar la destuparea unei sticle de apă minerală sînt o dovadă a scăderii acestei solubilități o dată cu presiunea!). În condițiile Pamirului, unde presiunea atmosferică este foarte scăzută, cantitatea de bioxid de carbon dizolvată în sînge nu atinge nivelul la care să mai poată excita centrul nervos, și omul „uită" pur și simplu să mai respire. În mod normal, dacă nu respiri, apare actul sufocării. În condițiile unei presiuni atît de scăzute, neexistînd în sînge bioxid de carbon, organismul nu mai trage nici semnalul de alarmă al sufocării. Te simți doar sfîrșit, obosit, te apasă o stare de somnolență, te așezi jos, dar nu poți adormi. În general nu ești bun de nimic. Apar apoi simptomele bolii cunoscute sub numele de „rău de munte": dureri de cap, insomnii, după aceea grețuri și vomitări, lipsa completă a poftei de mîncare, uneori și temperatură ridicată. Efectele acestei boli sînt resimțite de sistemul nervos, consecința imediată fiind scăderea voinței, instalarea unei stări depresive.

Desigur că prevenirea unor asemenea situații se realizează în primul rînd prin folosirea tuburilor cu oxigen. Dar expediția în Pamir de care vorbim nu a luat cu sine oxigen, pentru a nu-și încărca prea mult bagajele. Și totuși alpiniștii romîni, sovietici și cehi din acest grup au reușit să se urce la peste 7.000 metri. Înfrîngerea acestei dificultăți s-a datorat antrenamentului temeinic pe care-l făcuseră sportivii înainte și metodei de educare a respirației pe care au aplicat-o. Dat fiind că în condițiile unei presiuni atmosferice atît de scăzute actul reflex al respirației dispare și omul „uită" să respire, alpiniștii noștri și-au impus crearea unui reflex condiționat, învățîndu-se ca, automat, la fiecare pas făcut, să expire și să inspire aerul. În plus și-au făcut acomodarea la altitudinile înalte prin muncă, după un program zilnic judicios fixat. Iar uneori, cînd vreunul simțea mai puternic fenomenele „răului de munte", cobora sub 4.500 m pentru a se reacomoda.

Concluzia sportivilor care au escaladat Pamirul este că se poate urca la 7.500-7.800 m și poate chiar la 8.000 m fără tuburi de oxigen, dacă se iau măsurile arătate mai sus.

Sus, pe acoperișul lumii • Sus, pe acoperișul lumii

La înapoiere, un scurt popas în iurta primului păstor kirghiz întîlnit.

membrii expediției era dacă sînt sau nu pe drumul cel bun. Și nu o dată au deviat de la itinerarul fixat. Aceasta pentru că alpiniștii care le dăruiseră schițele după care se orientau, schițe făcute de expediția organizată în 1960, cu prilejul celei de-a 90-a aniversări a nașterii lui V.I. Lenin, veniseră dinspre sud, în timp ce de data aceasta ascensiunea se făcea pe versantul opus. Abia în tabăra a III-a, așezată la altitudinea de 5.100 m, deasupra stîncii abrupte, s-au convins că sînt pe drumul cel bun, găsind epava unui avion care, în cadrul unei vechi expediții, capotase într-o aterizare forțată printre crevasele calotei de gheață.

Bineînțeles, ultimele etape au fost și cele mai dificile. Astfel, între 5.100 și 6.000 m, capul de coardă, care depune de fapt eforturile cele mai mari, trebuia să fie schimbat din jumătate în jumătate de oră. În acest interval se străbăteau în total 180 de pași, ceea ce însemna 240 m pe oră (în mers obișnuit un om face cel puțin 4 km/oră!).

Tabăra a IV-a a fost așezată la 6.000 m, într-un loc foarte expus avalanșelor. După o revenire de cîteva zile, pentru odihnă, pe stînca de la 5.000 m (tabăra 3 b), de aici s-a pornit asaltul final. În ajunul acestuia, unul dintre sportivi, scoțînd seara capul din cort, a văzut cerul plin de nori care în ultimele raze ale soarelui căpătaseră nuanțe coloristice verzui. Erau nori altocumuluși, vestitori ai vremii proaste. Alpiniștii trebuiau să grăbească ascensiunea, pentru că, dacă furtuna ar fi venit mai devreme de 2-3 zile, grupul ar fi trebuit să „hiberneze" pînă la îndreptarea vremii. Din fericire însă, vremea rea s-a statornicit în munți abia după escaladarea și coborîrea dificilului vîrf pamirian.

Ultima noapte de ascensiune alpiniștii au petrecut-o pe creastă, într-o tabără așezată la 6.800 m. „Și cu tot frigul și vîntul puternic care a zgîlțîit toată noaptea corturile, pot spune că am dormit foarte bine — ne declară tov. Ciulli — ceea ce mă face să cred că se poate dormi comod la o altitudine și mai înaltă, comparabilă cu cea a ultimelor tabere de pe Everest".

În sfîrșit, și ultimele sute de metri ai ascensiunii, pe creastă, în ziua de 31 august. Drumul — la început destul de ușor și nepericulos. La ultima sută de metri însă, o ultimă barieră: un perete foarte înclinat de gheață, interesant din punct de vedere alpinistic, dar și dificil de escaladat. Vîrful pamirian nu s-a lăsat atît de ușor cucerit, și în escaladarea acestui ultim obstacol a fost nevoie de toată tehnica unei ascensiuni pe gheață: colțari, frînghii, pioleți. Efectuînd însă această ultimă escaladare, alpiniștii au găsit un vestigiu lăsat de expediția din 1960, care le-a fost de folos — vestigiu obișnuit în așa-numitele expediții himalaiene: o coardă fixă, foarte lungă, din nylon rezistent. După scurgerea a 15 luni de cînd fusese lăsat aici spre a folosi și altor alpiniști, pitonul (pironul de fier folosit de alpiniști pentru fixarea corzilor în stînci sau în gheață) nu se mai vedea, fiind acoperit de un strat gros de gheață albastră.

Ajunși în vîrf, alpiniștii au găsit dovezile materiale și documentele lăsate de expediția din 1960 și de altele precedente. Ei au luat unele documente, lăsînd la rîndul lor dovezile noii ascensiuni duse la bun sfîrșit.

Ca un omagiu adus prieteniei romîno-sovietice, fizicianul sovietic K. D. Tolstov a scos din raniță sa o sticluță miniaturală cu vin de Cotnari, pe care o păstrase din timpul recentei sale vizite în Romînia. Și, la 7.134 m altitudine, cu toții au sorbit cîteva picături din nectarul dealurilor cotnărene, ciocnind pentru pace, pentru prietenie, pentru victoria socialismului!

Pe cel mai înalt punct al vîrfului Lenin s-au înălțat în acea zi trei drapele: romîn, sovietic și cehoslovac.

EPILOG

Ce minunat sentiment îți creează aflarea unor urme lăsate de semenii și tovarășii tăi într-un pustiu! Ajunși pe culmea vîrfului Lenin, alpiniștii au găsit mesajele expedițiilor anterioare, un bust al marelui Lenin, o scrisoare a expediției din 1960 băgată într-o cutie de metal și o... cutie de conserve de carne. Ei au luat cu dînșii bustul lui Lenin și scrisoarea, lăsînd în schimb documentele expediției lor. S-au fotografiat pe vîrful Lenin (din păcate prea multe fotografii nu au putut face, deoarece la temperatura scăzută de acolo aparatul fotografic n-a mai funcționat, uleiul cu care-i sînt unse mecanismele îngroșîndu-se prea mult), au înălțat drapelele patriei lor și au sorbit picătura de Cotnari adusă aici de K.D. Tolstov. În ce privește cutia de conserve de carne de care am amintit, pe aceasta au luat-o cu ei și au... consumat-o la întoarcere. Ba chiar cu foarte multă poftă. Ce vreți! Oamenii nu mai mîncaseră carne de vreo zece zile! În schimb, au lăsat pentru viitoarele grupuri de alpiniști un pachet de ciocolată românească.

A urmat coborîrea. Bineînțeles că și aceasta s-a făcut treptat, în etape, revenirea în atmosfera normală cerînd o reacomodare treptată a organismului.

Senzația alpinistului după coborîrea de la o mare altitudine este foarte plăcută. Capul îți este deosebit de limpede, pofta de muncă foarte intensă, randamentul activității intelectuale deosebit de crescut. Aceasta însă după scurgerea unei săptămîni de reaclimatizare și odihnă într-o stațiune de mare altitudine. Alpiniștilor noștri li s-a oferit această posibilitate într-o stațiune de odihnă situată la 2.000 de metri altitudine, lîngă Alma-Ata.

... Și iată-ne după cîteva săptămîni la Moscova. Într-o sală a Societății de geografie a U.R.S.S., alpiniștii romîni, sovietici și cehi care au escaladat vîrful Lenin raportează acestui înalt for științific toate datele culese de expediția lor și predau dovezile materiale ale ascensiunii: bustul lui Lenin și scrisoarea lăsată de expediția din 1960.

Ascensiunea este omologată. Curajoșii sportivi primesc medalia de argint care se acordă fiecărui alpinist ce a reușit să biruie greutățile care stau în calea celui ce escaladează cei 7.134 metri ai vîrfului Lenin.

Cele două medalii aduse la București de soții Ciulli sînt o cucerire de preț pentru sportul romînesc, un trofeu rîvnit de alpiniștii din toată lumea.

Fotografii de Sorin CIULLI
Text redactat de V. SAVIN

Priveliști și... capcane pamiriene

În Pamir nu există păduri. Sub 3.500-4.000 m, limita vieții vegetale, zona pe care alpiniștii o numesc „în verde", abundă pășunile alpine. Mai sus de această altitudine — nimic altceva decît stînci golașe, zăpezi veșnice, ghețari. Acolo imaginea aduce cu cea a munților noștri în timpul iernii, cu deosebirea culorii cerului care, azuriu la orizont, este de un albastru din ce în ce mai închis cu cît îți arunci privirea mai sus pe boltă, pentru ca la zenit să fie de-a dreptul violet. Impresionant este cerul strălucitor al nopților pamiriene. Stelele luminează atît de puternic pe acest cer, încît la lumina lor distingi cu claritate toate obiectele din jur. Deosebit de impresionant strălucește astrul Căii Lactee. „Cînd am văzut-o prima oară — ne spune tov. Ciulli — pur și simplu m-am speriat: cerul era străbătut de o imensă torță aprinsă".

Un fenomen măreț, ce oferă priveliști de neuitat, este răsăritul soarelui, cînd turturii și vîrfurile de gheață încep să prindă strălucire și culori.

De răsăritul și asfințitul soarelui sînt legate alte două fenomene: avalanșele și torentele. Și unele, și celelalte sînt provocate de topirile ghețurilor și zăpezilor, ca efect al razelor calde ale soarelui. Dar avalanșele mai pot fi provocate și de frigul brusc ce se lasă după întrarea versantului de zăpadă în umbra asfințitului, cînd din cauza înghețului se produce o dilatare a volumului straturilor de zăpadă, ce are drept efect prăbușiri. Din aceste pricini, și avalanșele, și torenții se produc zilnic la ore fixe, ore pe care alpiniștii trebuie să le stabilească și să le cunoască cu precizie.

Priveliști fantastice oferă și apele pamiriene. În locul pîrîiașului cuminte pe care-l poți trece sărind din piatră în piatră — întîlnit în munții noștri — în văile Pamirului le vezi deodată în fața unui veritabil fluviu, care cară cu el bolovani de mărimea unui autoturism. În văi, torentele au aspecte și dimensiuni de rîuri și fluvii permanente, însă regimul lor e variabil, în raport cu topirea ghețarilor-sursă. Astfel, dimineața, la răsăritul soarelui, debitul de apă e minim, el începe să crească după ce soarele a răsărit și gheața se topește. Torentul crește în continuare pînă după apusul soarelui. Grupul de alpiniști a trebuit să traverseze torentul Acik-Tag, apa de topire a ghețarului Lenin. Traversările acestea sînt nu numai neplăcute, apa fiind deosebit de rece (foarte puțin peste zero grade), dar și periculoase, din cauza forței curentului.

Priveliști minunate prezintă imensii ghețari ai Pamirului, strălucitori în soare, cu un lucru metalic asemănător oțelului ușor oxidat. Dar cîte primejdii ascund acești ghețari! Escaladîndu-i, uneori alpiniștii se pot trezi că pitonul — care se înfige mult mai ușor decît în stîncă — a fost amuls din locul său. În asemenea cazuri, omul alunecă pe muntele de gheață, prăbușindu-se fără oprire. El poate fi salvat numai dacă rezistă coarda și tovarășii săi de care este legat sau dacă are prezența de spirit să se folosească așa cum trebuie de pioletul său (un mic țîrnăcop obligatoriu în echipamentul alpinistului).

Dar la cățărările pe gheață se alunecă — nu numai cînd se întîmplă o nefericită smulgere din loc a pitonului — de nenumărate ori pe zi. În aceste cazuri alpinistul trebuie neapărat să se oprească în cădere, astfel încît să vină cu picioarele-n jos și capul în sus, după care trebuie să se întoarcă cu fața spre pantă și, cu pieptul, să apese încetul cu încetul pioletul în masa de gheață, transformîndu-l astfel într-o frînă. Aceste mișcări devin adevărate reflexe pentru cei ce escaladează Pamirul. Cu toate acestea, uneori alpiniști experimentați nu izbutesc să le îndeplinească așa cum trebuie. Astfel, chiar în acest an și-au pierdut viața doi versați alpiniști himalaieni, Noyce și Smith, care au făcut o ascensiune în Pamir împreună cu alți sportivi englezi și sovietici, în cadrul unei grupe conduse de celebrul alpinist englez Hunt (același care a condus expediția lui Hillary pe Everest). Unul din cei doi alpiniști a căzut, celălalt a fost tras în cădere și n-a mai putut să frîneze, în cîteva secunde ambii prăbușîndu-se de la 1.000 de metri înălțime, sub privirile neputincioase ale tovarășilor de ascensiune.

O cădere asemănătoare a suferit și tov. Ciulli în Caucaz, dar viața i-a fost salvată prin prezența de spirit a unuia dintre colegii săi cehi, care s-a aruncat sub el, și-a înfipt bine pioletul în zăpadă și i-a prins în cădere.

Și mai mari sînt primejdiile pe care le prezintă crevasele. Aceste imense crăpături în masa ghețarului se datoresc așa-numitei „curgeri" a ghețarului. Masa de gheață, supusă unei presiuni uriașe, devine plastică și „curge". Astfel, ghețarul Fedcenko din Pamir „curge" cam 1/2 metru pe zi, înaintînd cu 150-180 m pe an. Un punct de sus, din vîrful ghețarului, ajunge jos la poale după 500 de ani. Dacă cineva ar fi înfipt un obiect în gheața de pe vîrf acum 500 de ani, în timpul lui Ștefan cel Mare, acel obiect s-ar afla acum jos. Din cauza acestei curgeri permanente se produc crăpături ori de cîte ori masa de gheață își schimbă direcția, cotind la dreapta sau la stînga sau trecînd peste o treaptă de stîncă. Ele sînt uneori atît de înguste încît pot fi sărite ușor — alteori însă sînt largi, atingînd 50-150 m. Căderea alpinistului în aceste crăpături este adesea echivalentă cu pierderea vieții. Doar coarda bine legată și eforturile tovarășilor de coardă mai pot salva pe cel căzut într-o crevasă. Acest lucru l-a putut constata în Pamir și tov. Ciulli, avînd de mai multe ori prilejul să guste din „plăcerea" prăbușirii în crevase. Fiind totdeauna legat în coardă, el a fost salvat de tovarășii săi.

Într-o asemenea expediție aimănîmîntul de tovărășie, de prietenie, spiritul de colectiv, de solidaritate deplină între oameni atinși o treaptă superioară

Bombay: vechi şi nou în construcţii şi în mijlocul străzii.

Ce este INDIA

Ce este India?

O defineşte oare îmbinarea de poezie şi filozofie, lirism şi satiră, analiză socială şi analiză psihologică din Sakuntala, drama în care Khalidasa a cîntat pentru cele 15 veacuri după el şi pentru alte 15 viitoare forţa şi fragilitatea dragostei?

India este multilaterală şi inepuizabilă ca Rabindranath Tagore, omul uimitor în care a izbucnit parcă întreaga energie creatoare a poporului încătuşat de cotropitorii străini. Dacă personalitatea lui Tagore a fost contradictorie, ea a reflectat ceea ce unora le plăcea să numească „misteriosul fenomen indian". Tagore scria „Sînt poet şi nu pot deveni ostaş", dar a luptat toată viaţa împotriva dominaţiei colonialiştilor, împotriva violenţei, minciunii, ignoranţei, foamei. Fiind împotriva prejudecăţilor religioase, împotriva împărţirii în caste, el şi-a manifestat totdeauna respectul faţă de Upanişade, văzînd în cultivarea tradiţiilor o formă de autoapărare a poporului indian. Una din maximele lui preferate era cea scrisă de tatăl său pe frontispiciul casei: „Nu te închina nici unui idol, nu jigni credinţa nimănui".

Se spunea: India este Gandhi. Dar cei ce înţelegeau prin aceasta numai nonviolenţa preferau să ia aparenţa drept esenţă şi să vadă în neîmpăcatul răzvrătit un contemplator resemnat.

Geniul poporului indian s-a întruchipat la fel de monumental în cultura materială şi în creaţia spirituală.

Una dintre crimele care trebuie să apese cel mai greu conştiinţa încărcată a civilizaţiei capitaliste este înrobirea colonială, jefuirea şi umilirea purtătorilor unei civilizaţii atît de vechi şi de subtile ca cea a Indiei.

Astăzi, o Indie întinerită pentru că a devenit liberă năzuieşte către lumina bunăstării. Şi, ceea ce este cu adevărat remarcabil, ea se străduieşte să deschidă aceeaşi cale celor ce mai sînt încă năpăstuiţi. Campioană a anticolonialismului — iată cel mai potrivit rol pe care şi-l putea alege o ţară mare după

O secție a modernei rafinării de la Noonmati, la a cărei inaugurare primul ministru al Indiei, Jawaharlal Nehru, a declarat: „Această rafinărie a fost construită ca urmare a colaborării dintre noi și guvernul romîn. Colaborarea a fost încununată de succes, iar roadele ei sînt dintre cele mai bune".

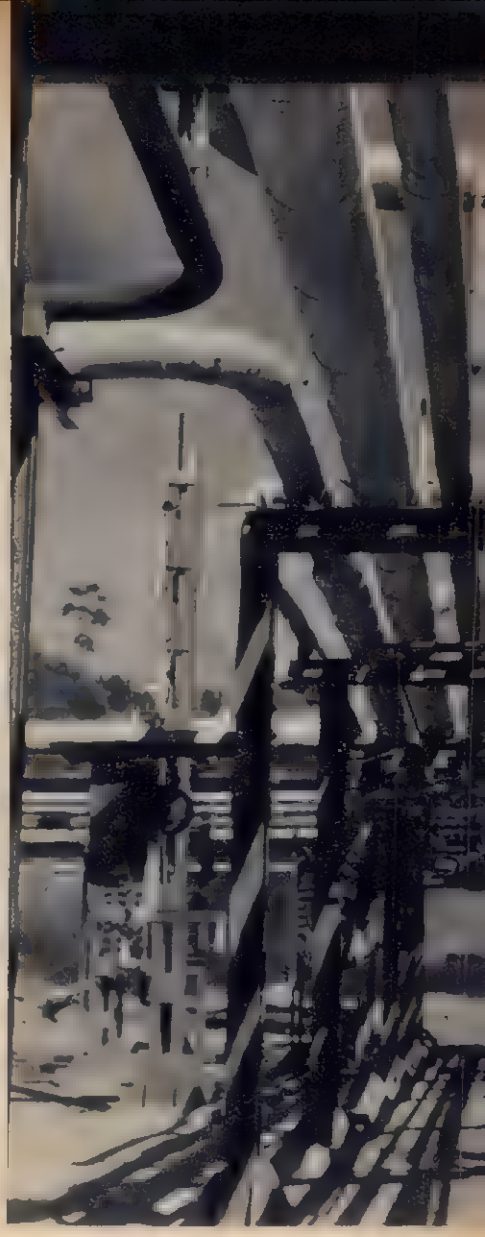

Este cumva Krișnakali, „floarea neagră" despre care Tagore a scris un cîntec de dragoste și jale? Sau este cealaltă Krișnakali, despre care un tînăr poet a scris mult mai tîrziu un cîntec de mînie și speranță?

eliberarea de o asuprire ale cărei victime s-au numărat pe teritoriul ei cu milioanele.

Cu 16 ani în urmă, India nu exista ca stat. Politica ei externă a situat-o în acest răstimp scurt printre puterile al căror cuvînt cîntărește greu pe arena internațională. Pe lista autorilor inițiativelor favorabile păcii apare adesea numele lui Jawaharlal Nehru. Nu este deci de mirare că India are prieteni numeroși în întreaga lume.

Căutînd căi de creștere care s-o ferească într-o oarecare măsură de anarhia capitalismului, India încearcă să folosească în anumite domenii economice exemplul țărilor socialiste, cu care întreține relații de colaborare. Cîteva puncte de pe harta Indiei sînt actualmente „citadele ale prieteniei romîno-indiene". Expresia aparține profesorului Mohindar Singh, secretarul Asociației de prietenie indo-romînă. Domnia sa enumeră printre aceste citadele Cambay, Gauhati, Jawalamuki și alte centre petrolifere care vor contribui la asigurarea independenței economice a Indiei.

Așadar, ce este India?

Publicistul austriac Sichrowski a dat excelentei sale cărți de reportaj titlul sugestiv „India își șterge lacrimile". Nu este departe vremea cînd ea va arăta lumii un chip surîzător, proaspăt, dar păstrîndu-și trăsăturile clasice nepieritoare.

Felicia ANTIP

India se transformă, se modernizează, dar frumusețea pitorească a dansului indian se păstrează aproape nealterată de veacuri.

Tinerele fete au toate motivele să fie vesele la 26 ianuarie, sărbătoarea zilei Republicii. Problema egalității în drepturi a femeii indiene a început să se pună numai după eliberare.

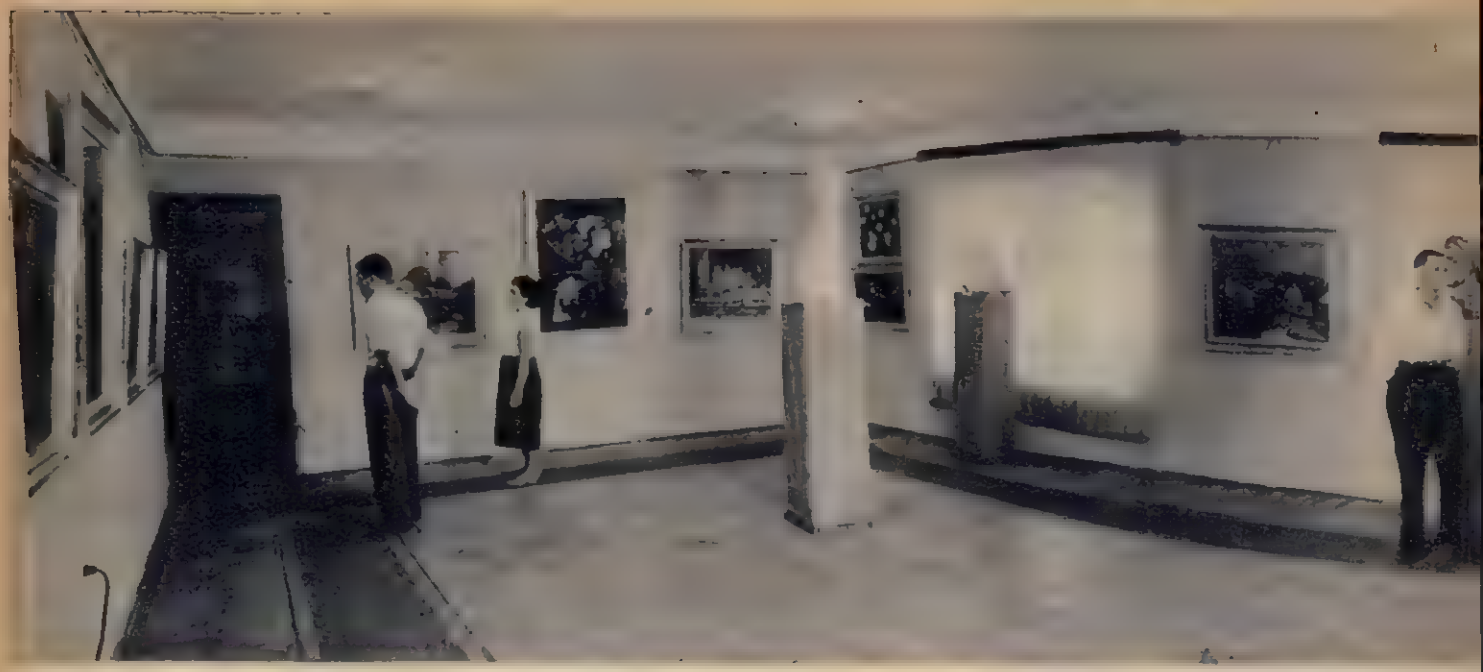

Muzeul din comuna

Ne-am obișnuit să admirăm o sculptură sau un tablou proaspăt în Galeriile de artă de pe bd. Magheru, în sala Dalles din București sau într-una din numeroasele expoziții aflate în mai toate orașele noastre. Dar nu ne mai miră nici prezența pe pereții unei săli special construite într-o comună oarecare, a unui tablou de curînd ieșit din mîna pictorului. Recunoaștem aici o evoluție firească: o dată cu belșugul, cu știința de carte, în satul nostru pătrunde tot mai mult dragostea pentru frumos.

Se pare că țăranii colectiviști din comuna Limanu, regiunea Dobrogea, sînt printre primii care au pus tuburile fluorescente să facă același lucru ca în sala Dalles, adică să sublinieze frumusețea unei recente opere a artiștilor noștri plastici. Ei și-au adus la ei acasă pictura, sculptura și grafica contemporană. Lucrul acesta îl află oricine de cum intră pe ulița mare a satului: afișul „Muzeul sătesc de artă din Limanu, pictură, sculptură și grafică contemporană" te îndeamnă să-l vizitezi.

. . . . . .

Colectiviștii din Limanu sînt iubitori ai muzicii și dansului. Căminul lor cultural e cunoscut în toată regiunea. Aici au îndrăgit ei, alături de dansul din bătrîni, un tablou sau o sculptură despre care li se vorbea în unele seri. Inițiativa Muzeului de artă din Constanța de a deschide o secție în Limanu n-a fost decît răspunsul necesar dat interesului dovedit de colectiviști. Așa se face că în trei săli special amenajate și-au găsit locul cîteva lucrări valoroase ale artiștilor noștri plastici.

De fapt muzeul începe încă de la intrarea în Căminul cultural; gravurile înșiruite pe pereții holurilor ce duc către sălile propriuzise sînt o chemare și o carte de vizită, în același timp.

O anumită așezare, bine gîndită, înlesnește de la bun început înțelegerea exponatelor: bunăoară, compozițiilor și sculpturilor de dimensiuni mai mari le-a fost destinată sala cea mai cuprinzătoare. Celelalte două sînt rezervate, respectiv, picturii și graficii. Sînt aici cîteva zeci de lucrări reprezentative pentru dezvoltarea plasticii noastre în ultima vreme. Numele de „sătesc" pe care l-am văzut așezat lîngă „muzeu" pe unul din afișe mi se pare oarecum nelalocul lui, întrucît lucrările înfățișate se remarcă în primul rînd prin varietatea lor tematică. Există aici multe, poate chiar prea multe peisaje citadine, portrete, scene istorice, cîteva naturi statice realizate în linii și culori moderne, busturi de muncitori și ale cîtorva artiști de seamă (Enescu, Luchian) și, bineînțeles, tablouri cu subiecte luate din viața satului.

Am văzut localnici și vizitatori din alte sate oprîți îndelung în fața unor admirabile portrete de colectiviști realizate de H.H. Catargi, a gravurii „Drum printre holde" de Marcel Chirnoagă, a acuarelei „Brigadă de fete" aparținînd Mariei Constantin. Nu e de mirare că atenția le este reținută mai mult de astfel de tablouri. Aici se recunosc pe ei înșiși. De aceea, muzeul n-ar avea decît de cîștigat dacă ar mai adăuga colecției cîteva lucrări plastice inspirate din realitățile satului nostru, în special ale celui dobrogean. („Peisaj din Babadag" și „Peisaj dobrogean" ale Vioricăi Popescu sînt destul de convenționale).

„Cel mai tînăr muzeu din țară ar trebui îmbogățit" — spunea un colectivist din Negru Vodă. Oamenii de aici au căpătat gustul liniilor, culorilor și volumelor. Dar nu pur și simplu de dragul contemplării. Cîțiva „simpatizanți ai picturii" (așa au semnat în caietul de impresii) au mărturisit că și-ar dori un cerc de pictură pe lîngă căminul cultural.

După cum era și de așteptat, muzeul din Limanu a devenit, în scurtă vreme, prima școală de arte frumoase în acest capăt de țară.

Magda MIHĂILESCU
Fotografii de S. STEINER

La o vîrstă înaintată, ei descoperă bucuria artei.

Expoziția este zilnic vizitată de colectiviști ←

Colectivistei Anastasia Marinică îi place sculptura. →

noastră

Se pare că pe cei mai mici vizitatori i-au cucerit acești dansatori. ↓

E BINE SĂ ŞTIM

Povestea vorbei

CUVINTE INVENTATE

În cursul istoriei lor milenare, limbile se schimbă şi se îmbogăţesc necontenit. E de la sine înţeles că, astăzi, avem nevoie de mai multe cuvinte decît acum trei-patru sute de ani. În toate domeniile de activitate apar noţiuni noi, oamenii creează obiecte noi, şi pentru aceste noţiuni şi obiecte e nevoie de cuvinte noi, care să le denumească. De multe ori data primei folosiri în scris a unui termen ştiinţific sau tehnic poate fi stabilită cu destulă precizie.

Se ştie astfel că aluminiul şi-a primit numele în 1812, la propunerea învăţatului englez Havy. Olandezul Van Helmont, care a trăit între 1577 şi 1644, e creatorul cuvîntului internaţional gaz. Inventatorul unui instrument muzical foarte bine cunoscut astăzi, acordeonul, a născocit în 1829 termenul german Akkordion. O dată cu obiectul s-a răspîndit şi cuvîntul care îl denumea.

Mulţi ar vrea să afle cum se „inventează" cuvintele noi din ştiinţă şi tehnică. De fapt nu e vorba de o invenţie propriu-zisă, adică termenii nu reprezintă nişte potriviri întîmplătoare de sunete. De obicei, se iau ca bază cuvinte latineşti şi greceşti al căror sens se potriveşte oarecum cu conţinutul noţiunilor noi.

Filozoful francez Auguste Comte a creat în 1830 cuvîntul altruism (opus lui egoism), folosind pentru aceasta latinescul alter, care înseamnă „altul" (opus lui ego — „eu"). Cineva care îl iubeşte pe alţii mai mult decît pe sine este un altruist.

Cinematograful, inventat în 1895 de fraţii Lumière, a fost numit astfel prin combinarea cuvintelor greceşti kinema — „mişcare" şi graphein — „a descrie". Filmul este într-adevăr un mijloc de „a descrie mişcări".

Microbul este o vieţuitoare foarte mică; exact acest lucru îl exprimă cele două cuvinte greceşti din care e alcătuit: mikros — „mic" şi bios — „viaţă". Noul termen a fost propus în 1878 de către doctorul francez Sédillot, într-o comunicare ţinută la Academia de ştiinţe din Paris. Pentru a „inventa" cuvîntul, Sédillot s-a consultat în prealabil cu cunoscuţii savanţi Pasteur şi Littré.

Sorin STATI

DE VÎNZARE

Revista vest-germană „Bunte Illustrierte" publică într-unul din numerele sale o ştire care arată pînă unde poate ajunge afacerismul în S.U.A. O agenţie imobiliară aparţinînd unui anume Pollock anunţă „publicul amator" că în cartierul Bronx din New York se află de vînzare o... „biserică din cărămidă cu 1.200 de locuri, cu birouri, orgă, sală de mese..." În fotografie, obiectul ofertei şi anunţul de vînzare.

Colţul cosmeticienei

FRUMUSEŢEA PĂRULUI

Se ştie că îngrijirea părului începe cu spălarea lui, care trebuie să aibă loc la interval de 10-14 zile maximum. Săpunul pe care îl întrebuinţăm diferă de la caz la caz. Se recomandă săpunul de sulf pentru a înlătura unele mîncărimi ale pielii capului, cel de gudron împotriva mătreţii. Spălatul cu gălbenuş de ou este indicat în combaterea debilităţii firului de păr; în acest caz, părul trebuie foarte bine limpezit, deoarece eventualele resturi de gălbenuş se pot descompune.

O altă îngrijire obligatorie este pieptănatul; despărţim părul în şuviţe şi-i pectenăm de la rădăcină spre vîrf şi apoi în toate direcţiile; în felul acesta, grăsimea secretată de glandele sebacee se întinde pe toată lungimea firului de păr, dîndu-i luciu şi supleţe.

Pentru a îndepărta mătreaţa întîlnită la toate categoriile de păr, atît la cel uscat cît şi la cel gras, după spălat se masează uşor pielea şi rădăcina firului de păr cu „Sebodermˮ. Unui păr sănătos i se pot face zilnic fricţiuni la rădăcină cu un tampon de vată îmbibat în loţiunea „Bucureştiˮ, care este tonică şi dezinfectantă.

Încărunţirea, mai ales cea prematură, este încă una din nenumăratele neplăceri pe care ni le poate produce părul. Regeneratoarele de păr fiind toxice, trebuie folosite sub supravegherea medicului. Dacă se recurge la soluţia vopsirii părului, aceasta trebuie făcută la coafor, unde mai întîi se încearcă dacă pielea suportă substanţa respectivă.

Georgeta MĂLIN

De vorbă cu medicul

REUMATISMUL (I)

Prin acest articol răspundem unui mare număr de cititori ai revistei noastre, printre care: Cîmpeanu Vlad (Roman), Gherculescu Aurel (Craiova), Petrescu Margareta (Constanţa), Georgescu Petre (Timişoara) şi alţii.

În trecut prin reumatism se înţelegeau orice fel de afecţiuni ale articulaţiilor şi muşchilor. Acum prin reumatism ştiinţa medicală denumeşte o anumită îmbolnăvire a întregului organism, în care în mod constant este afectată inima. Inflamarea articulaţiilor nu este prezentă totdeauna. Mai mult de jumătate din cazurile de reumatism evoluează fără afectarea articulaţiilor. S-a mai constatat că în timp ce articulaţiile inflamate se vindecă fără a lăsa nici o urmă, îmbolnăvirea inimii prin reumatism are repercusiuni de lungă durată.

Cum apare boala? La bolnavii de reumatism se instalează mai întîi un proces inflamator localizat la muşchiul inimii, însoţit de o indispoziţie generală cu stare de oboseală, de ridicarea temperaturii corpului, de greutate în respiraţie, palpitaţii şi dureri în regiunea inimii. Această inflamaţie se localizează pe valvulele inimii şi după vindecare lasă în urmă nişte cicatrice care modifică forma normală a valvulelor. Acest lucru face ca ele să nu se închidă bine la fiecare contracţie a inimii, ceea ce duce la tulburări ale circulaţiei sîngelui. Cu timpul, inima se dilată şi se ajunge la stadiul de insuficienţă cardiacă.

Vîrsta cea mai expusă îmbolnăvirilor este perioada şcolară a copiilor. Boala atacă însă şi pe adulţi. După 40 de ani accesul de reumatism acut este mult mai rar. La început simptomele bolii se manifestă numai cu o uşoară indispoziţie sau foarte discrete dureri ale articulaţiilor. Acest fapt face ca bolnavii să nu consulte medicul, iar tratamentul întîrzie. În cazul acesta boala merge spre complicaţii care pot duce — cum am arătat — la insuficienţă cardiacă.

Atunci cînd reumatismul atacă articulaţiile, boala începe printr-o urcare bruscă a temperaturii pînă la 40 de grade şi inflamarea însoţită de dureri a unei articulaţii. După cîteva zile fenomenele inflamatorii şi dureroase trec la o altă articulaţie. Astfel boala durează vreo patru săptămîni, trecînd de la o articulaţie la alta, în care timp bolnavul slăbeşte şi se anemiază. După această perioadă umflăturile articulaţiilor dispar, iar bolnavul începe să se mişte destul de uşor. Dacă în ceea ce priveşte articulaţiile se pare că boala e vindecată, inflamaţia inimii îşi continuă evoluţia încă cîteva luni. Nu numai articulaţiile şi inima sînt afectate de reumatism, ci şi alte organe ca: rinichii, ficatul, pielea şi sistemul nervos.

În multe cazuri, după un timp — care nu poate fi determinat — se poate repeta atacul acut de reumatism, care va agrava şi mai mult leziunile iniţiale ale inimii.

Printre cauzele care duc cel mai frecvent la îmbolnăvire sînt anginele şi focarele de infecţie cronică din organism. După 10-12 zile de la o amigdalită poate să apară un atac acut de reumatism. Boala mai poate apărea după o gripă. De asemenea, dinţii cariaţi, inflamaţiile cronice ale urechii mijlocii şi ale sinusurilor feţei pot constitui tot atîtea cauze de îmbolnăvire.

Despre prevenirea şi tratamentul reumatismului, vom vorbi în numărul viitor.

Dr. Silviu GHEREA

DE-A-NDOASELEA

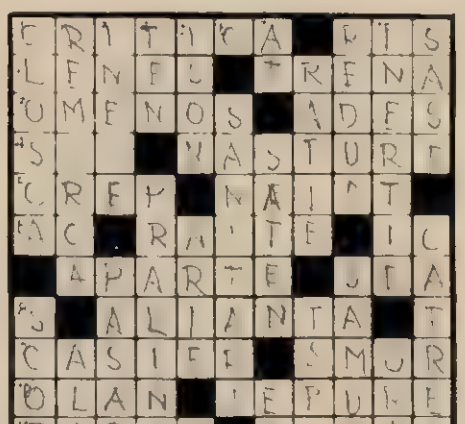

ORIZONTAL: 1) Laudă — Plîns. 2) Harnic — A grăbi. 3) Haină — Arar. 4) Subsol — Butonieră. 5) Talpă — Trombonist. 6) Aţă — Popasuri — Buturugă. 7) Laolaltă — Iapă! 8) Vrajbă. 9) Deponent — Ură. 10) Şindrilă — Vînător! 11) Cenuşă — Clădit.

VERTICAL: 1) Pui — Mijloc. 2) Tractor — Ocupat! 3) Brăţări — Bulevard. 4) Fără obraz! — Fondantă! 5) Contrazicere (fig.) — Operă. 6) Veterinari. 7) Ponei — Bălai — An. 8) Toptan — Halbe! 9) Sporit — Oaie! 10) Febrilitate — Secundă. 11) Nouă! — Poem.

AMPRENTE... VOCALE

Fizicienii lucrează de ani de zile la elaborarea unor „spectrograme" ale vocii omeneşti. Într-o comunicare prezentată recent la o sesiune a Asociaţiei pentru problemele acusticii din Statele Unite, s-au descris experienţele efectuate pentru a stabili unicitatea caracteristicilor vocale ale diferitelor persoane. Intensitatea sunetului este exprimată prin nuanţa mai închisă sau mai deschisă a liniilor, precum şi prin întrîndurile şi ieşindurile de pe „harta" contururilor vocale, înregistrată prin mijloacele electronicii moderne.

Încercînd identificarea vorbitorului prin „spectrograma" sa vocală, cercetători experimentaţi au putut da răspunsul corect la 97 la sută din cazuri la un total de 25.000. Asemenea identificări prin „amprenta vocală" ar putea eventual înlocui amprentele digitale.

CÎND TROMPA ALBINEI E PREA SCURTĂ...

Există unele flori a căror corolă este atît de adîncă încît trompa albinei nu mai poate pătrunde să culeagă nectarul. Acesta e cazul trifoiului roşu care creşte pe mari întinderi în Uniunea Sovietică.

Pentru remedierea acestui neajuns, apicultorii sovietici au încercat deopotrivă să modifice atît forma florii trifoiului roşu, cît şi pe cea a trompei albinelor.

După selecţii numeroase care au durat 10 ani, N.P. Smaragdova de la Staţiunea biologică din Moscova a obţinut un frumos succes.

Noul tip de albină are o trompă de aproape trei ori mai mare (9,1 mm) decît cea a albinelor obişnuite (3,5 mm). În acelaşi timp, s-a obţinut şi o specie de trifoi cu adîncimea florii mai mică, astfel încît albinele pot extrage comod nectarul.

DEZLEGAREA JOCULUI „DRUMURI", APĂRUT ÎN NR. TRECUT

1) Esenin — Frică. 2) Melodii — Oraş. 3) Id — Rendis — Ri. 4) Nou — Îşi — Utan. 5) El — V — Ele — Ari. 6) S — Aia — Aştri. 7) Cabană — Oră — O. 8) Uliţă — Ape — Cp. 9) Isanos — Calc. 10) Aţe — Itinerar. 11) Ne — Hai — Urare. 12) Ataş — Cinema.

Cititorii ne scriu, noi răspundem

Cele mai mari cascade

„Care sînt cele mai renumite căderi de apă de pe întregul glob?"

Al. CUCU
elev, Birlad

Răspunde prof. univ. IANCU MIHAI, de la Facultatea de geologie-geografie a Universității din București.

Cînd, la 17 noiembrie 1855, cunoscutul explorator David Livingstone a văzut pentru prima dată cascada Victoria de pe fluviul Zambezi, din Rhodesia, a exclamat: „Nu există cuvinte care să-ți poată reda imaginea unui astfel de spectacol; nici cel mai desăvîrșit pictor nu va putea înfățișa vreodată în tablourile sale această măreție".

Într-adevăr, lățimea de aproape 2 km a fluviului și căderea torențială a apelor de la înălțimea de 122 m oferă o privelițe de neuitat.

Cascadele reprezintă unul din cele mai interesante monumente ale naturii. Unele atrag prin înălțime, altele prin lățimea lor, prin volumul mare al apelor care se rostogolesc la vale. Bunăoară în America de

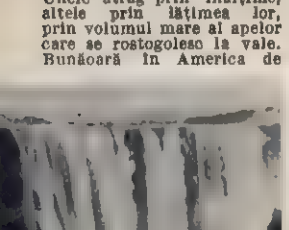

Cascada Victoria de pe fluviul african Zambezi — una din cele mai vestite căderi de apă din lume.

Sud, cascada Iguazu, de pe rîul Iguazu, afluent al Paranei, este lată de circa 3 km și înaltă de 64 m, în timp ce cascada Angel, de pe rîul Ciurun, din bazinul Orinoco-ului, are o șuviță de apă destul de îngustă, dar care cade de la înălțimea de 978 m!

Impresionantă este și cascada Niagara din America de Nord, lată de 900 m și înaltă de 49 m.

Pe fluviul Congo — cel mai bogat în ape din Africa — sînt nu mai puțin de 7 cascade, totalizînd o cădere de circa 40 m.

De asemenea, în întinsul continent asiatic, cu cei mai înalți munți de pe suprafața pămîntului, sînt numeroase cascade, una dintre cele mai mari aflîndu-se în partea de sud-vest a Indiei: cascada Gersoppa, pe rîul Sharavati.

Numeroase sînt și cascadele din cuprinsul continentului european. Apele cascadei Staubbach, din Alpii Elvețieni, se aruncă de la 305 m înălțime, iar ale cascadei Gavarnie, din munții Pirinei, de la 422 m. În munții vechi ai Scandinaviei, pragurile pe care se rostogolesc rîurile sînt uneori foarte înalte (Bălvefoss, de exemplu, are 866 m) și de o frumusețe sălbatică.

Încă o țară independentă: Uganda

„Întrucît la 9 octombrie Uganda își va cîștiga independența, doresc să cunosc cîteva date despre această țară".

N. ANGHELOPOL
București, Calea Plevnei 26 A

Răspunde S. GALERIU, ziarist.

Uganda este una din cele mai fertile țări ale Africii. Ea are granită comună cu Sudan, Congo (Leopoldville), Ruanda, Tanganyika și Kenya. Limba oficială a țării este engleza, deși majoritatea populației vorbește dialectul local, luganda.

Cea mai mare parte a lacului Victoria se află pe teritoriul acestui stat. De altfel din întreaga suprafață a țării, de 243.410 km p, 35.431 km p ocupă apele. În Uganda se cultivă bumbac, cafea, ceai, tutun, trestie de zahăr, porumb, mei etc., iar subsolul conține importante rezerve de cositor, aur, sare, cupru, fier, nichel, cobalt etc.

Ocupînd țara în anul 1894, colonialiștii englezi au trecut rapid la „valorificarea" bogățiilor ei. Condițiile în care s-a produs această „valorificare" sînt plastic redate de declarația făcută în 1935, la o conferință a plantatorilor, de către guvernatorul de atunci al protectoratului, F. Mitchel: *„Muncitorii indigeni, prost alimentați, care trăiesc în condiții primitive, cărora li se pot plăti 5-6 șilingi pe luna* — spunea el — *constituie, după cît se pare, cea mai mare bogăție din lume".*

Țara numără peste 6.600.000 locuitori — 99 la sută din ei sînt africani de origine bantu și negri nilotici, restul populației fiind format din indieni și un număr restrîns de europeni și arabi. Din cauza mizeriei, mortalitatea este impresionant de ridicată. Din 1.000 de copii, 400 nu ating virsta de 14 ani datorită subnutriției, iar bolile seceră alte mii și mii de vieți. Condițiile create muncitorilor din întreprinderile și de pe plantațiile colonialiștilor sînt inumane și istovitoare. Un cercetător englez, F. Powesland, care a vizitat Uganda în deceniul al patrulea al secolului nostru, arăta că pînă și în cele mai fertile provincii, Buganda și Provincia de Est (țara are organizare federală, fiind împărțită în patru provincii: de Est, de Vest, de Nord și Buganda, aceasta din urmă condusă de un monarh ereditar, numit Kabaka), africanii sînt muritori de foame.

Ca urmare a luptei de eliberare împotriva cruntei exploatări colonialiste, Anglia a fost silită să acorde în luna martie a anului acesta o anumită autonomie locală Ugandei.

Cîteva luni mai tîrziu, în iunie, la conferința care a avut loc la Londra, guvernul englez a fost nevoit să satisfacă cererea populației Ugandei, consimțind să fie proclamată independența acestei țări.

Doi copii din Uganda.

Cîndva, acum 50 de milioane de ani

Dintele unui rechin care a trăit acum aproximativ 50 de milioane de ani.

Sînt profesor de geologie în orașul Cîmpulung-Muscel și vă fac cunoscută o descoperire interesantă, legată de trecutul foarte îndepărtat al ținutului în care locuiesc. Iată despre ce este vorba: muncitorii pietrari de la Albești, raionul Muscel, găsesc uneori printre straturile de calcar ale carierei urmele unor rechini uriași. Se apreciază că aceștia au trăit aici în urmă cu aproximativ 50 de milioane de ani, într-un golf al fostei Mări Eocene. Rechinii despre care vă scriu sînt denumiți de paleontologi Charcharodon angustidens și Lamna elegans, iar în cariera de la Albești s-au păstrat mai ales dinții lor, lungi la prima din specii de 6-7 centimetri și, la cealaltă, de 2-2,5 cm. Fiecare asemenea rechin avea sute de dinți. Unele din piesele descoperite sînt expuse acum la muzeul de științe naturale al liceului „Dinicu Golescu" din orașul nostru, iar o parte din cariera de la Albești, în care se găsesc fosile, a fost declarată monument al naturii, pentru valoarea ei științifică.

Al. BERA
profesor,
Cîmpulung-Muscel

De ce tremură omul la frig?

La această întrebare, pusă de Ion MARCU din Craiova, răspunde dr. R. FLORU, candidat în științe medicale, de la Institutul de fiziologie al Academiei R.P. Române.

Menținerea unei temperaturi constante a corpului omenesc reprezintă o condiție obligatorie pentru buna desfășurare a proceselor vitale care au loc în organism. Modificări de cîteva grade ale temperaturii corpului schimbă activitatea fermenților, viteza circulației sîngelui, activitatea sistemului nervos etc.

Păstrarea constantă a temperaturii corpului omenesc se face prin echilibrarea producției de căldură cu pierderile de căldură. Omul pierde căldură în special prin iradiere termică, prin evaporarea apei la suprafața corpului (transpirație) sau prin căile respiratorii.

La baza creierului (hipotalamus), se află o regiune care reglează echilibrul termic în raport cu temperatura mediului înconjurător, iar izvoarele căldurii corpului se găsesc în activitatea diferitelor organe, precum și în transformările chimice ale substanțelor alimentare care înmagazinează energie. Compensarea pierderilor de căldură se face în primul rînd printr-o activitate crescută a ficatului și a mușchilor. În aceste organe are loc transformarea rezervelor de glicogen (forma de depozitare a zahărului) cu eliberare de căldură. Cînd omul stă în frig, organismul lucrează pentru recuperarea pierderilor de căldură. În mușchi, producerea de căldură este însoțită de tremurături musculare: crește tensiunea mușchilor, au loc contracții și relaxări incomplete ale flexorilor și extensorilor într-o succesiune rapidă, crește cantitatea de sînge în mușchi, iar căldura produsă este transportată în întreg organismul. Iată deci, pe scurt, cum se explică de ce tremură omul, cînd temperatura mediului înconjurător e scăzută.

Pe scurt

AGNETA DIACONU, elevă, Făgăraș. Ne-au bucurat aprecierile despre „Flacăra". Ca să deveniți fotocorespondenta revistei noastre, trebuie să ne trimiteți imagini foto format 9×12 cm, realizate artistic și redînd aspecte din viața socială, activitatea culturală, colțuri pitorești de natură, peisajul nou al patriei noastre, figuri interesante de constructori ai socialismului etc., precum și poze ce critică unele cazuri de rămînere în urmă.

V. ZAVODĂ, Topliț. Mulțumim pentru propunerea făcută. Fotografia de la grădinița din comuna Peri ar fi fost mai interesantă dacă îi surprindeați pe copii în timpul desfășurării unui program.

Cititorii către cititori

Următorii cititori doresc să corespondeze: **Felicia Tăutu**, elevă, Tg. Neamț, str. Cuza Vodă nr. 136: despre film; **Ion P. Niculescu**, student, Cluj, căsuța poștală 143 of. I: turism, muzică, literatură; **Gheorghe Turcu**, muncitor la I.O.I.L. „Arta lemnului", Brăila: teatru, film, literatură, muzică, sport și schimb de ilustrate; **Doru Stanciu**, student, Timișoara, str. Mihai Viteazu, căminul nr. 1: film, sport și schimb de ilustrate; **Gh. Capătină**, lăcătuș mecanic, Hunedoara, post restant: despre prietenie și schimb de ilustrate; **Elena Homciu**, elevă, Pașcani, str. Avram Iancu, nr. 57: folclor, sport, literatură, muzică și schimb de ilustrate; **Niculae Tudose**, profesor, Lugoj, str. Vasile Roaită nr. 4: geografie, istorie și schimb de ilustrate; **Marin I. Puicin**, șef contabil, com. Predești, reg. Oltenia: literatură, sport, muzică, filatelie și schimb de ilustrate; **Nicolae Cricoveanu** și **Iacob Pepenar**, studenți, Timișoara, piața Horațiu nr. 1: teme diverse; **Pandele M. Toma**, student, Institutul de mine, căminul nr. 1, Petroșeni, reg. Hunedoara: muzică și schimb de ilustrate; **Mariana Sprinceană**, elevă, com. Viziru, raionul Brăila: filatelie, ilustrate, literatură, artă; **Virgil Careo**, elev: ilustrate; **Cecilia Vică**, elevă, Ploiești, str. Constanței nr. 22: ilustrate; **Dimitrie Boghean**, miner, Vulcan, str. Independenței 4/1, reg. Hunedoara: ilustrate; **Adrian Neguizi**, marinar, post restant, Mangalia: ilustrate; **Mihai Săndulescu**, elev, Chitila (reg. București), str. Ana Ipătescu nr. 2: sport, turism, muzică ușoară, ilustrate; **Eugen Thanu**, elev, Bistrița, str. general Grigorescu nr. 9: filatelie, ilustrate; **Corneliu Garofeanu**, elev, Tîrgoviște, str. Ciprian Porumbescu nr. 9: muzică, ilustrate; **Iosif Dejeu**, funcționar la C.E.C., Șimleul Silvaniei, reg. Crișana: ilustrate.

De la fotocorespondenți

Vă trimit spre publicare fotografia unei uriașe „cluperci" din beton și fier, care adăpostește un restaurant. Este vorba de o construcție modernă, ridicată de curînd chiar pe apa Bistriței, la Piatra Neamț. Astfel capătă și mai mult farmec unul dintre colțurile pitorești ale orașului. *(Constantin BURSUC, Bacău)*

La cabana „Muntele roșu". *(Aurel BALABAN, Pitești)*

FLACĂRA
Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI — Nr. 40 (384)
8 octombrie 1962

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII
Căsuța poștală: 3507 of. 33, Tel. 17.60.10. int. 1744

ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei

Prezentarea grafică: Ion VULPESCU. Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii.

PREȚUL REVISTEI 2 LEI

Scurt-metraje

de Nell COBAR

Proletari din toate țările, uniți-vă

FLACARA

Nr. 41 (385) — 13 octombrie 1962

Într-una din sălile noi amenajate ale Muzeului de artă al R.P.R.

VIZITA ÎN INDONEZIA

În timpul solemnității de înmînare a înaltelor distincții indoneziene.

Înalții oaspeți primiți cu însuflețire de studenții Universității din Djakarta.

A SOLILOR POPORULUI ROMÎN

La Universitatea din Djakarta tovarășii Gheorghe Gheorghiu-Dej și Ion Gheorghe Maurer s-au fotografiat alături de un grup de tinere îmbrăcate în pitorești costume naționale.

Cu steguleţe romînești și indoneziene, acești copii aclamă cu entuziasm pe oaspeții romîni.

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej rostindu-și cuvîntarea în parlamentul indonezian.

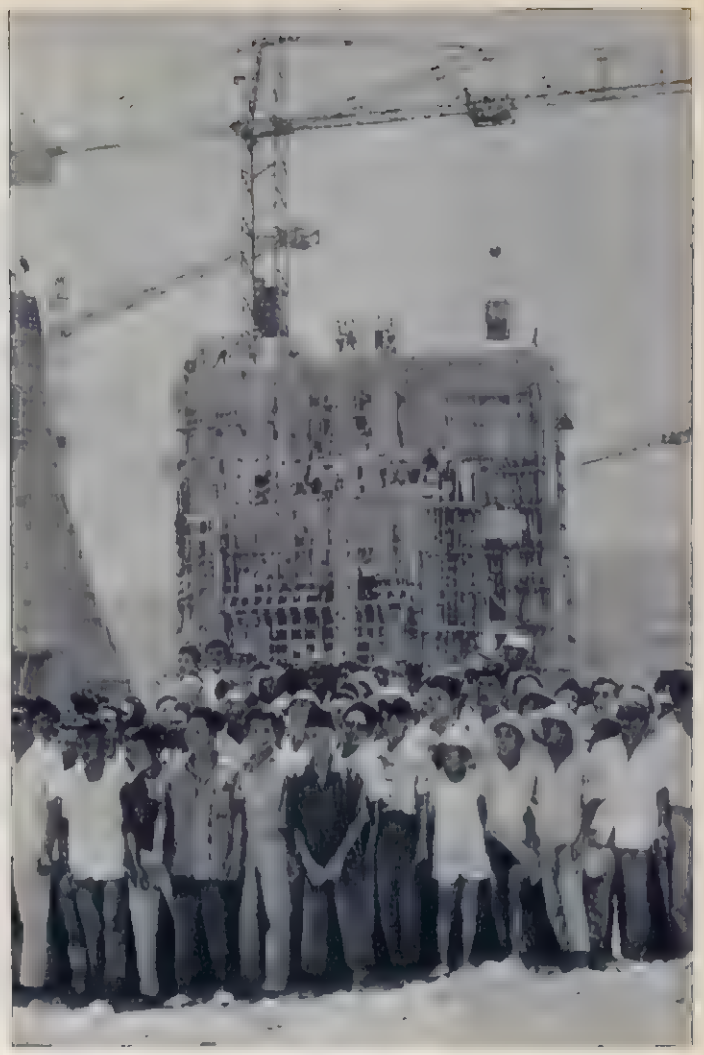

Muncitorii marelui șantier al hidrocentralei de la Djatiluhur așteaptă sosirea oaspeților.

Convorbire prietenească la reședința președintelui Indoneziei, dr. Sukarno.

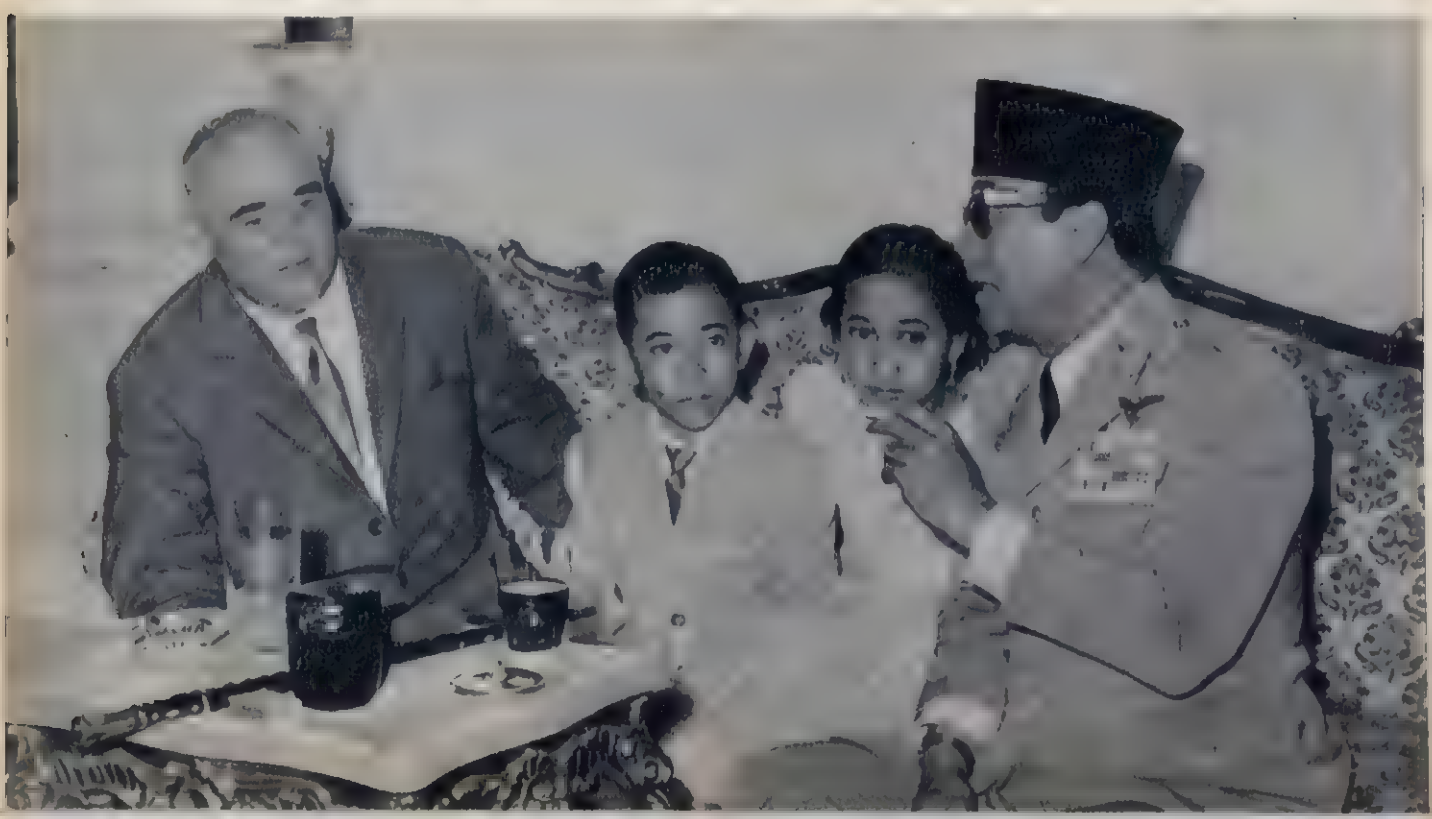

BLOCUL TINERELOR TEXTILISTE

O imagine devenită, spun fetele, istorică. Margareta Covaci şi Eva Szacs s-au căsătorit cam în acelaşi timp şi, firesc, se mută din cămin.

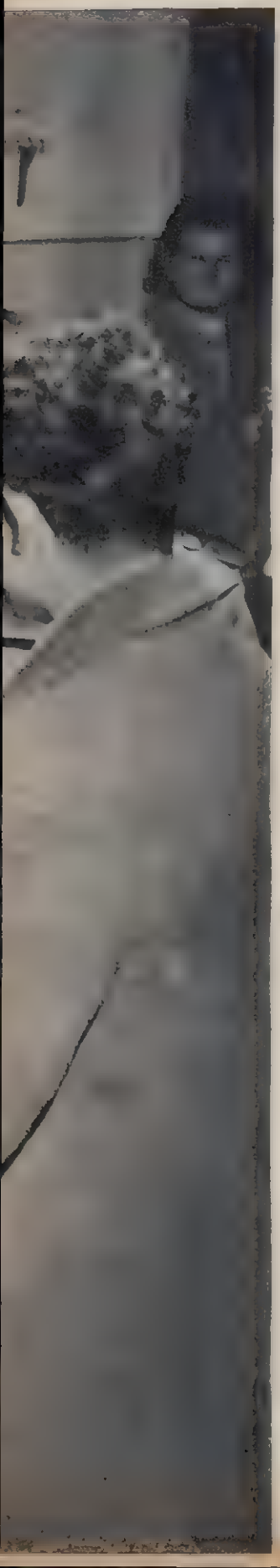

Într-unul din cartierele noi ale orașului Sf. Gheorghe s-a înălțat un bloc de construcție recentă în care locuiesc 134 de tinere muncitoare de la uzinele textile „Gh. Doja". Viața în cămin e mai interesantă, mai plăcută decît de una singură. Aici stau tovarășele tale, colegele de școală, aici sînt fete care cîntă minunat la chitară sau de la care poți învăța să dansezi. În sfîrșit, cînd familia îți este departe, în cine știe ce colț de țară, căminul se străduiește s-o înlocuiască, primindu-te cu căldură și grijă.

Maria Buruiană este tocmai de prin părțile Iașilor. Ar fi putut să-și găsească o cameră în oraș, o gazdă, dar a preferat căminul. Viorica Popovici e din Oltenia. Cînd a fost dat în folosință „blocul tinerelor textiliste", a cerut să locuiască în cămin. Ida Miklos, din Miercurea Ciuc, n-a stat nici ea pe gînduri și s-a mutat în cămin îndată ce i s-a oferit această posibilitate.

Fără îndoială că cele 134 de tinere textiliste își au fiecare viața și visele lor, temperamentul propriu. Dar mai presus există relațiile tovărășești create în munca de zi cu zi, în învățătura comună, în ajutorul pe care și-l dau la nevoie una alteia.

CINCI PRIETENE

Elena Albulescu, Ioana Căpraru, Ana Neacșu, Ileana Cazacu, Ioana Roșca... Cinci din cele 50 de viitoare absolvente ale școlii medii serale. Toate locuiesc în cămin, lucrează în același schimb, în secția pieptănat, și sînt bune prietene. Cîteva date din biografia lor coincid punct cu punct. În 1958 au terminat școala profesională textilă din București. După o scurtă perioadă de lucru la Filatura românească de bumbac, au venit la uzinele textile „Gh. Doja". În 1959 au început școala medie serală. Toate cinci sînt acum în clasa a XI-a.

Vor merge oare și mai departe împreună? Elena, de pildă, e hotărîtă: va urma Facultatea de industrie ușoară. Ana are alte planuri: în sectorul industriei textile, chimiștii au un cuvînt greu de spus. Or, pasiunea ei este tocmai știința care studiază proprietățile substanțelor, metamorfozele lor complicate, fenomenele care însoțesc aceste transformări. Ioana Căpraru încă nu s-a decis. Ar vrea și ea să devină inginer, dar școala i-a trezit un interes deosebit și pentru literatură. O atrage cariera de profesoară („profesoară într-o școală textilă" — adaugă totdeauna, nevrînd să se creadă cumva că ar putea renunța la orice legătură cu meseria ei de astăzi).

Indiferent spre ce facultate se vor simți mai mult atrase, prietenia care le leagă de atîția ani va dăinui și mai departe. Elena cu chipul mereu surîzător, de o exuberanță neobosită a fost — și continuă să fie — în această prietenie a celor cinci filatoare, ceea ce s-ar putea chema elementul tonic, stimulator, care insuflă convingerea că și cele mai dificile obstacole pot fi ușor de trecut. La începutul școlii, de pildă, după ce ieșeau seara tîrziu din schimbul de după-amiază, era nespus de greu să-ți întrerupi în zori somnul ca să te așezi la învățat. Dar altfel nu se putea. Elena a reușit, încetul cu încetul, să prefacă aceste eforturi în plăcute ore de instruire, devenite o obișnuință pentru cele cinci prietene. Anei, fire mai potolită, înclinată spre visare (ochii ei sînt mereu larg deschiși, scrutînd depărtări nevăzute), i se pare și astăzi că fără Elena n-ar fi izbutit să se țină serios de învățătură.

SE CAUTĂ O... PREȘEDINTĂ

Legile fizicii, transformările substanțelor, istoria literaturii sînt preocupări majore. Dar viața căminului înseamnă și altceva. Blocul tinerelor textiliste are în acest sens o tradiție interesantă. Iată, ne aflăm într-o duminică oarecare. E dimineață. Fetele nu lucrează și n-au nici școală. Sînt în camerele lor. Își fac curat, citesc sau, pur și simplu, sporovăiesc. Deodată, pe culoar se aude o voce:

— Fetelor, a venit tovarășa Dobre...

Nici nu ți-ai dat seama cînd s-a umplut biblioteca. Tovarășa Dobre, profesoară la școala medie serală, s-a așezat lîngă fereastră. În felul acesta poate cuprinde cu privirea întreaga încăpere.

— Tema discuției de astăzi — începe ea — va fi: „Cum trebuie să trăim".

Un murmur de interes străbate biblioteca. Apoi se așterne liniștea cea mai adîncă. Profesoara vorbește cu căldură, alege pildele cele mai elocvente din viața comuniștilor și uteciștilor din țara noastră, povestește despre eroii unor cărți cunoscute și îndrăgite, înfățișează limpede și luminos chipul omului nou, constructor al socialismului. La început cu timiditate, fetele intervin, aduc exemple chiar din uzina și din căminul lor. Se ivesc și păreri contradictorii.

Timpul se scurge pe nesimțite la aceste discuții utile. Toamna trecută, cînd am stat de vorbă pentru întîia oară cu cîteva fete din cămin, și acum, recent, cînd le-am întîlnit din nou, am înțeles prea bine de ce ele participă cu interes la asemenea acțiuni. Am înțeles de ce și celelalte inițiative ale comitetului de conducere al căminului — convorbiri pe teme de sănătate și igienă, cursuri de croitorie sau gospodărie, discutarea unor probleme legate de buna convietuire, de respectarea liniștii — atrag numeroase tinere muncitoare.

De curînd, președinta comitetului a plecat din cămin. Fata s-a căsătorit și s-a transferat la o întreprindere textilă din Tg. Mureș. Dar credem că nu acesta este singurul motiv pentru care buna tradiție a blocului tinerelor textiliste a fost întrucîtva dată uitării. Fetele susțin că se simte nevoia unui sprijin mai consistent din partea comisiei de femei și a organizației U.T.M. din uzină. Se pare că, de cînd căminul a trecut în administrarea întreprinderii orășenești de gospodărire comunală, uzina consideră că nu trebuie să se mai ocupe cu aceeași grijă de tinerele muncitoare care locuiesc aici. Ar fi binevenită o întîlnire între fetele din cămin și reprezentanții uzinei. Împreună vor putea astfel găsi formele cele mai potrivite de legătură. Deși nu stă înscris nicăieri, un fapt este incontestabil: toată viața care pulsează în blocul tinerelor textiliste este strîns legată de uzină.

O CHITARĂ CÎNTĂ...

Chiar și fetele care lucrează dimineața, iar după-amiaza frecventează cursurile școlii medii — deci cele mai ocupate — au și ele o mie și una de alte preocupări. Ioana Căpraru și-a cumpărat o fustă pe care n-a îmbrăcat-o niciodată pentru că-i cam largă. Victoria Burcea se pricepe la croit și, firește, a fost solicitată să-și dovedească îndemînarea. Camera arată acum ca un atelier de croitorie. Fierul de călcat s-a încins într-atît încît Ana, care suportă greu căldura, pleacă bombănind în bibliotecă. Aici e mai plăcut. Irma Șimo cîntă la chitară, iar cîteva fete o acompaniază. Irina Ban, căreia îi place foarte mult muzica ușoară, e și ea printre ele. Cineva se supără:

— Biblioteca nu-i cameră de muzică!

Hm, asta cam așa e. Mai ales cînd cea care intervine este Iolanda Szabo, membră în comitetul de conducere al căminului. Chitara, fetele dispar, retrăgîndu-se în camera Irinei. Aici cîntecul se înfiripă din nou revărsîndu-se vesel prin fereastra deschisă în stradă.

Iolanda, rămasă în ușa bibliotecii, ascultă o clipă cîntecul. Apoi se îndepărtează zîmbind. Nu este împotriva chitarei și nici a muzicii. Ea însăși face parte din brigada artistică de agitație a filaturii și din echipa de dansuri a uzinei. Dar nu poate fi de acord ca biblioteca, refugiul cel mai liniștit din cămin, căutat de zecile de fete care vor să studieze, să fie transformată în sală de distracții. Din păcate, nu au o încăpere cu o asemenea destinație. Ar fi oare greu să se amenajeze un club sau măcar un colț roșu în cămin? „Nu, nu cred" — gîndește Iolanda. Poate ar fi găsit chiar atunci și soluția dacă nu s-ar fi simțit deodată trasă în cameră și îmboldită să se îmbrace.

— Ai uitat? Avem repetiții la dansuri...

Tamaș, Lanțchi erau gata de plecare și ea, gata să întîrzie. Iolanda roșește ușor și se scuză. Ține foarte mult la punctualitate. În cîteva minute este gata și toate trei pornesc spre repetiții.

Oare cu ce se ocupă prietenele lor rămase în cămin?

Unele se pregătesc să plece spre uzină. Altele își prepară, poate, lecțiile. Pe Ioana ne-o închipuim privind — pentru a cîta oară? — ilustratele acelea frumos colorate care mărturisesc o prietenie sau, cine știe, o dragoste... Elena citește, desigur, cu sufletul la gură, reviste căutînd noi vești despre actorii ei preferați... Pe Ana o vedem la fereastră, cu ochii ei visători larg deschiși către zările albastre ale viitorului. Un viitor dătător de încredere...

Nu-i așa, Ana?

I. GODEANU
Fotografii de Ilie IOSIF

Eroul filmului „Flăcări și flori", interpretat de micul actor Kolea Burlaev.

Festivalul filmului sovietic, manifestare tradițională în cadrul Lunii marii prietenii, ne aduce an de an mesajul unei cinematografii ce propagă nobilele idealuri ale constructorilor comunismului.

Și de astă dată cele mai multe dintre filmele sovietice ce urmează să ruleze pe ecranele noastre se numără printre cele mai valoroase cuceriri ale artei cinematografice, remarcate și pe ecranele marilor festivaluri internaționale ale anului.

Dările de seamă despre Festivalul de la Cannes au semnalat opiniei publice filmul „Cînd copacii erau mari" al regizorului Lev Kulidjanov. Soarta unui om decăzut care se dă drept tatăl unei tinere colhoznice pentru a trăi din munca ei este povestită cu un pătrunzător simț psihologic și cu o rară poezie a vieții cotidiene. Filmul este un adevărat imn al încrederii în om.

Marele premiu al Festivalului de la Karlovy Vary „Globul de cristal" a încununat capodopera lui Mihail Romm „Nouă zile dintr-un an", un film-meditație și totodată o pasionantă dezbatere pe tema răspunderii omului contemporan față de epoca sa și față de propriul său ideal moral. La festival apare și un alt film prezentat la Karlovy Vary, „Casa de la răscruce", realizat de regizorul Stanislav Rostoțki.

La Veneția, cinematografia sovietică a fost reprezentată de două generații de creatori. Romanul cinematografic în două serii „Oameni și fiare", semnat de cunoscutul regizor Serghei Gherasimov în dubla calitate de autor al scenariului și realizator, ilustrează în mod strălucit una din tendințele prezente în cinematografia contemporană sovietică, aceea a filmului epic, demn continuator al tradițiilor prozei realiste ruse. Prima operă de seamă a unui regizor foarte tînăr (Andrei Tarkovski a semnat pînă acum doar un metraj mijlociu, lucrarea sa de diplomă „Compresorul și vioara"), filmul „Flăcări și flori" (Copilăria lui Ivan) militează pentru o nouă orientare a artei cinematografice spre un limbaj propriu, inedit, bazat nu pe dramaturgia clasică, ci pe descoperirea mișcării interioare a gîndului și sentimentelor omenești. Faptul fără precedent al decernării marelui premiu „Leul de aur" acestei opere de debut pare de altfel să aibă semnificația unei duble consacrări: aceea a unei noi personalități creatoare în persoana lui Andrei Tarkovski și aceea a poeziei în film, ca una din cele mai eficace forme de exprimare artistică a adevărului vieții.

FLĂCĂRI ȘI FLORI

Putea fi doar simpla poveste a unui copil cercetaș, care-și expune viața cu vitejie pentru a culege informații în spatele frontului. Dar tema bărbăției militare, deși prezentă în film, se estompează, lăsînd pe primul plan o temă cu implicații mai ample: vehementa condamnare a monstruosului flagel care a pustiit pămîntul și a schilodit sufletele — războiul.

Copilăria lui Ivan a fost furată, ucisă. Unde-i zîmbetul blînd al mamei, foșnetul răcoritor al pădurii de mesteacăn, apa cristalină a rîului? Doar în vis le mai vede băiatul. În visurile sale obsedate de mirajul apei limpezi, de căldura plajei însorite unde zburdă în voie caii colhozului, de bogata rostogolire a grămezilor de mere în lumina aburită a dimineții... Clipele de visare sînt însă brutal întrerupte de contactul cu realitatea. O realitate care pentru Ivan are tonuri de coșmar: e război. Fasciștii i-au luat și tatăl și mama, surioara i-a fost ucisă chiar în brațe. Nu i-a rămas decît ura și o imensă sete de răzbunare. Pe chipul băiatului privirea e deodată aspră, bătrînă. Cum poate încăpea atîta ură și mînie în ochii unui copil de doisprezece ani? Omulețul care într-o noapte e adus în adăpostul de campanie în fața locotenentului Galțev are, sub zdrențele sale de cerșetor, demnitatea unui luptător matur.

— Sînt Bondarev. Telefonați la numărul 51, la comandament, că sînt aici, că am venit.

— La comandament? Dar ce ai tu cu comandamentul, puștiule?

— Asta nu vă privește! Sunați, vă spun. Telefonați la comandament.

Și, în ciuda insistenței prietenilor săi mai vîrstnici de a lăsa celor mari primejdioasele îndeletniciri ale războiului, copilul nu vrea să renunțe la luptă. Prin mlaștină și ceață, Ivan pornește iară și iară spre malul celălalt al fluviului, spre liniile dușmanului. Simpla mențiune „executat" pe un dosar găsit în beciurile cancelariei Reichului de ostașii sovietici victorioși le va vesti prietenilor sfîrșitul eroic al cercetașului Ivan. O copilărie care ar fi trebuit să fie senină și luminoasă a fost întinată și apoi frîntă de război...

Putea fi doar povestea unui viteaz cercetaș, putea fi și un vehement act de condamnare a războiului, dar filmul lui Andrei Tarkovski e mai întîi de toate un poem de o incomparabilă forță emoțională, închinat frumuseții și fericirii omenești care sfîrșesc întotdeauna prin a învinge întunericul.

OAMENI ȘI FIARE

Două morale, morala bestială a lumii capitaliste și morala profund umană a lumii socialiste se înfruntă în filmul „Oameni și fiare", opera regizorului Serghei Gherasimov, după o idee a tovarășei sale de viață și interpreta

FESTIVALUL FILMULUI SOVIETIC

În jungla capitalistă, eroul filmului „Oameni și fiare", Pavlov (interpretat de actorul Nikolai Eremenko — dreapta) a cunoscut „morala" fiarelor cu chip de om.

O scenă din filmul „Casa de la răscruce". În rolul Svetlanei, actrița Larisa Lujina.

principalului rol feminin, Tamara Makarova.

După 17 ani de peregrinări prin meleaguri străine, fostul ofițer sovietic Pavlov se întoarce în patrie. Rănit în luptă, căzuse prizonier, și apoi după o îndelungată detențiune prin lagărele de exterminare naziste a fost purtat prin lume ca și alte victime ale propagandei imperialiste, cunoscute sub tristul apelativ de „persoane deplasate". Dar încercările trăite nu i-au stins nădejdea în mai bine, visul de a se întoarce acasă, la o muncă cinstită, printre ai săi.

Pe șoseaua Moscova-Simferopol, drumul său spre uzina la care a fost repartizat, omul reîntîlnește o veche cunoștință. Pe doctorița Ana Andreevna locotenentul Pavlov o salvase de la moarte în iarna cumplită a blocadei Leningradului. Acum Ana Andreevna, împreună cu fiica ei Tania, se îndreaptă spre sud, ca să-și ia în primire postul la un sanatoriu de pe litoral. Restul călătoriei îl vor face împreună, în mașina doctoriței.

Pentru Tania, fata care n-a cunoscut războiul, care a deschis ochii într-o lume pașnică, dreaptă, clădită pe respect și dragoste față de om, încercările prin care a trecut Pavlov sînt de neînțeles. Dar amara experiență de viață a repatriatului o ajută să priceapă multe. Să înțeleagă mai ales că lupta dintre cele două lumi se dă pretutindeni, că trebuie învinsă și fiara ce mai sălășluiește în propriul nostru suflet, fie că poartă numele de indiferență, egoism, lașitate sau orgoliu. Ajutat de încrederea și căldura oamenilor sovietici Pavlov se simte în sfîrșit acasă, printre ai săi.

CASA DE LA RĂSCRUCE

Balada fetei care-și așteaptă logodnicul plecat la război, cam acesta ar putea fi subtitlul filmului realizat de Stanislav Rostoțki. Venită din Extremul Orient să-și întîlnească logodnicul într-un oraș dinspre granița apuseană a Uniunii Sovietice, tînăra Svetlana găsește casa goală; a izbucnit războiul și logodnicul a plecat pe front. Fata se instalează în casă, hotărîtă să aștepte întoarcerea iubitului, dacă e nevoie, pînă la sfîrșitul războiului. Și într-adevăr, în jurul casei vîntul războiului șuieră cu furie; ea devine pe rînd spital de campanie, sediul redacției unui ziar de front, punct de sprijin al unei grupe militare și chiar „pămîntul nimănui"... Dar fata tot stă și așteaptă. Moartea o atinge în cîteva rînduri cu răsuflarea ei de foc, casa se zguduie din temelii dar logodnica, viu simbol al credinței și voinței omenești, rezistă și încercărilor și ispitelor, păstrîndu-și intactă dragostea.

Ana ROMAN

Moș Martin deposedat...

Acum au sosit din pădure. Îmbietoarele mure își încep de aici complicatele lor transformări.

De la niște rosturi pur lirice (ochișorii lui, mura cîmpului) sau mărunt comerciale (ia zmeura proaspătă!) cele din familia *rubus*, zmeura și mura, ca și o surată a lor mai depărtată, afina, tind astăzi să ocupe locuri onorabile în rețeaua industriei și comerțului cu produse agroalimentare. Pitorescul coșuleț cu mai mult ambalaj decît conținut a devenit cu totul neîndestulător pentru rosturile noi ale boabelor zmeurii și negre, care implică acum utilaj tehnic pentru prelucrare și mijloace moderne de transport. Fiindcă, vezi bine, pentru cantitățile în care sînt valorificate, zmeura, mura, afina, consumul intern a ajuns prea îngust, acum cînd ele se obligă să ducă departe, peste hotare, faima aromelor din secularii noștri codri. Iată de ce Ministerul Economiei Forestiere a organizat în aproape toate regiunile țării o largă activitate pentru valorificarea a ceea ce în terminologia oficială se numesc fructele de pădure. Pe lîngă întreprinderile forestiere interesate au luat ființă centre speciale pentru achiziționarea și prelucrarea fructelor de pădure, înzestrate cu utilaj, spații pentru depozitare, mijloace de transport și încadrate cu personal tehnic de specialitate. Chiar așa? — s-or fi mirînd gospodinele, gîndind că o strecurătoare, o oală și un borcan sînt suficiente „utilaje" pentru transformarea zmeurei în dulceață...

Chiar așa!

Imaginați-vă, în primul rînd, că, pe țară, cantitatea fructelor de pădure valorificate este de ordinul miilor de vagoane. Numai regiunile Suceava și Bacău, de pildă, au valorificat pînă acum cam cîte 300 de vagoane fiecare. Mii de vagoane de bunuri alimentare ai căror principali beneficiari erau, pînă nu demult, doar moș Martin și păsăretul pădurii...

Aparent, în tehnica culesului fructelor de pădure n-a intervenit nimic nou. Și totuși. În organizarea centrelor și a punctelor de achiziție, instruirea culegătorilor ocupă un loc important. Cei ce pînă acum se duceau în pădure, oarecum la întîmplare, sînt îndrumați de tehnicieni spre locurile productive și temeinic instruiți în legătură cu securitatea muncii și evitarea accidentelor, protecția semănăturilor și plantațiilor tinere, apărarea pădurii împotriva incendiilor ș.a.m.d.

Dacă, pentru a fi bune de cules, nici zmeura, nici mura, nici afina nu manifestă pretenții de a fi semănate, stropite, îngrășate, plivite sau prășite, în schimb după cules ele devin teribil de năzuroase. Orice gospodină știe că în scurtă vreme fructul de pădure începe să fermenteze, proces ireversibil care-l degradează pînă la inutilizare. Iată de ce, la nivelul valorificării lor pe scară industrială, fructele de pădure impun încă de la centrul de achiziții măsuri pentru conservarea însușirilor lor naturale: gust, aromă, culoare, substanțe nutritive. Chimia a pus la dispoziție în acest sens un admirabil conservant: bioxidul de sulf. O soluție de o anume concentrație de SO_2 lipsește temporar fructele și de culoare, și de gust, și de aromă. Este suficient însă ca la destinație, fie și după cîteva luni de zile, să fie supuse unei simple operații de încălzire, pentru ca efectele bioxidului de sulf să dispară, iar zemoasele boabe să-și recapete integral însușirile; de remarcat că nici concentrația lor vitaminică nu suferă din pricina conservantului.

Dar mai e ceva ce ignoră gospodinele în legătură cu drumul parcurs de bobul catifelat pînă să ajungă în borcanul de dulceață.

Fie că e vorba de beneficiarul intern, industria zaharoaselor, fie că e vorba de importatorul din străinătate, ei cer celor ce valorifică fructele de pădure să le livreze în trei sorturi. În primul rînd este vorba de fructul întreg — pulpa, cum i se spune — din care industria prelucrătoare va fabrica dulcețuri sau gemuri; selecționat bob cu bob și tratat cu conservant, fructul este ambalat în butoaie și trebuie să păstreze o serie de condiții verificabile în laborator: concentrație zaharoasă, consistență, o anumită toleranță de corpuri străine, proporția între fruct și lichid ș.a.m.d. Un al doilea sort de semipreparat livrat beneficiarului este așa-numitul marc, un fel de pire de fructe obținut în urma scoaterii sîmburilor cu ajutorul unor site speciale numite pasatrice. Din marc se fabrică jeleuri; se utilizează însă și în laboratoarele cofetăriilor unde intră, în compoziția anumitor prăjituri. În sfîrșit este vorba de sucul concentrat care rezultă din operația de presare; din el se prepară sucul natural respectiv (siropul) sau se adaugă ca aromă la prepararea unor lichioruri.

Mii și mii de oameni, culegători, sortatori, tehnicieni, laboranți, mulți cu o pregătire profesională superioară, colaborează în prezent la valorificarea a încă uneia din bogățiile țării, fructele de pădure. Iar suculentele și parfumatele boabe zmeurii, negre sau roșii, au pornit cu miile de tone să îmbogățească sortimentele de dulciuri, spre bucuria consumatorilor din țara noastră și din alte țări.

Text și fotografii de E. DASCĂLU

Notă. Imaginile fotografice de față au fost luate la centrul de prelucrare și livrare al I.F. Tg. Secuiesc (regiunea Brașov) și la unul din punctele sale de achiziții, satul Ghelința.

Și aici, controlul calității își spune cuvîntul hotărîtor. Sub aspectul însușirilor datorat acțiunii conservantului, ochiul experimentat al specialistului descoperă dacă fructele de pădure și-au păstrat sau nu însușirile lor naturale.

Gata pentru îmbarcare. Ținute la loc uscat, în ambalaje sever controlate, butoaiele cu pulpă sau cu marc sînt gata să pornească în lungă călătorie.

TEATRU VRĂJITORUL...

...Vai, cît e de hîd bătrînul acesta plicticos și — doar peste cîteva clipe — cît e de exuberant liceanul acesta îndrăgostit! Vai, cît e de scorțos profesorul acesta între două vîrste și — doar peste cîteva clipe — cît e de vioaie, de simpatică și de șugubeață camerista aceasta! Acestea sînt doar patru ipostaze; notați că un spectacol are cel puțin 20 de scenete, monologuri, pantomime, foiletoane, portrete și că într-o seară actorul poate să apară de 30 de ori: în moșneagul morocănos, în liceanul îndrăgostit, în camerista vioaie... Satira lui — căci e un satiric prin excelență — e plină de umanism. Pentru că, mi-a spus el, cînd lovești în ceva, trebuie neapărat să aperi ceva. Arta lui e plină de conținut, de farmec și eleganță, iar nesfîrșitele lui creații sînt ale unui adevărat maestru al estradei sovietice. E vorba de Arkadi Raikin, Artist al Poporului din R.S.F.S.R.

★

Teatrul de miniaturi din Leningrad, condus de Raikin, a fost înființat în 1939. Dobîndindu-și de-a lungul timpului o meritată popularitate pe întinsul Uniunii Sovietice, acest ansamblu, care prezintă spectacole satirice de actualitate, numără în rîndurile lui valoroși actori dintre care îi amintim pe O. Malozemova, R. Roma, V. Gorsenina, N. Maximov. Astăzi, în repertoriul teatrului se află 25 de spectacole. Între un actor de dramă și un actor care interpretează miniaturi — spune Raikin — este o mare deosebire. În timp ce primul are la îndemînă sa trei acte dramatice (uneori, cu prolog și epilog) pentru a-și dezvălui personajul, al doilea are, cel mult, două-trei vorbe — un minut-două, cîteva secunde și uneori chiar numai cîteva clipe; în timp ce primul spune sau sugerează aproape tot ce știe despre personajul său — al doilea, deși știe tot atît de multe, nu poate spune sau sugera decît esența esenței. Pentru asta, mi-a spus Raikin, actorul trebuie să aibă și ceea ce se numește fler de ziarist. În fond, actorul teatrului de miniaturi nu se rezumă numai la a prezenta spectatorului un oarecare tip rupt din realitatea imediată, dar antrenează spectatorul într-o discuție „fără cuvinte" (cel care tace, firește, e spectatorul) transformîndu-l în interlocutor. Un interlocutor, spune Raikin, pe care fără îndoială îl amuzăm, dar căruia „vrem să-i dăm bătaie de cap", să se frămînte, să reflecteze.

Tocmai în acest schimb de replici între scenă și sală, și în eficiența lui stă originalitatea spectacolelor acestui teatru, pe care vom avea prilejul să-l vedem peste cîteva zile și în Capitală.

Bazil DUNĂREANU

Ca urmare a zborului în grup al navelor satelit „Vostok - 3" și „Vostok - 4" au fost obținute materiale de o uriașă valoare științifică și tehnică, care vor avea o însemnătate deosebită pentru cucerirea continuă a spațiului cosmic și pentru înfăptuirea unui vis de veacuri al omenirii — zborurile spre alte planete și lumi.

Cît de departe se va ajunge în cucerirea spațiului cosmic? Care sînt scopurile și importanța practică a zborurilor în Cosmos? Există oare viață, civilizații dezvoltate pe alte planete? Se poate stabili legătura cu ele? Nu se pot recepționa de pe acum semnale raționale din aceste lumi?

În paginile de față publicăm două articole scrise de specialiști sovietici cunoscuți, consacrate cîtorva aspecte ale acestor probleme — unele din ele, după cum se va vedea, controversate — privite din punctul de vedere al unui fizician și al unui biolog.

Aceste articole răspund și unor întrebări puse de tov. Ion Dinulescu din comuna Bratovoești, raionul Craiova, regiunea Oltenia, precum și de către alți cititori ai „Flăcării".

DATELE ACTUALE CU PRIVIRE LA STAREA FIZICO-CHIMICĂ A SISTEMULUI SOLAR EXCLUD, ÎN CEA MAI MARE PARTE, POSIBILITATEA EXISTENȚEI NU NUMAI A VIEȚII ANIMALE, CI ȘI A CELEI VEGETALE PE ALTE PLANETE. PROBABIL CĂ NUMAI PE MARTE POATE SUBSISTA O VEGETAȚIE DE TIPUL LICHENILOR, PRECUM ȘI MICROORGANISME.

Cu toate acestea, unele date recente, de pildă cele privitoare la „canalele" marțiene, au dat prilejul de a se presupune că pe această planetă ar fi trăit cîndva ființe raționale, încercîndu-se a se explica prin această ipoteză și alte fenomene rămase nelămurite. De pildă, profesorul I.S. Șklovski a atras atenția asupra anomaliei constatate în micșorarea treptată a perioadei de rotație a satelitului marțian Fobos. După cum se știe, o asemenea micșorare este caracteristică pentru sateliții artificiali ai Pămîntului, deoarece chiar o atmosferă extrem de rarefiată, la distanță mare de glob, este suficientă pentru a o provoca. Pe baza acestui fapt izbitor a fost întru totul firească presupunerea că din aceeași cauză și Fobos își micșorează perioada de rotație.

Calcule ulterioare au arătat că satelitul a putut să apară în zona gravitației lui Marte doar cu cîteva sute de milioane de ani în urmă și că pe viitor va cădea pe suprafața planetei. Întrucît, potrivit cosmogoniei moderne, Marte s-a format cu cîteva miliarde de ani în urmă, I.S. Șklovski a emis ipoteza că Fobos este un satelit artificial, lansat cîndva de marțieni, care au dispărut de pe această planetă.

AU EXISTAT PE MARTE FIINȚE RAȚIONALE?

În legătură cu această problemă vom aminti două ipoteze cu privire la originea planetelor. Unii

ASTRONAUTICA și civilizațiile extraterestre

de V.I. KRASOVSKI
doctor în științe fizico-matematice

savanți susțin că ele s-au format ca urmare a condensării vaporilor de materie incandescentă. Planetele se aflau deci, inițial, la o temperatură extrem de ridicată, în care caz apariția vieții ar fi fost posibilă doar după răcirea suprafeței lor pînă la o temperatură de cîteva zeci de grade Celsius. Marte fiind mai mic decît Pămîntul, s-a răcit înaintea lui; de aceea și viața ar fi putut apare acolo cu sute de milioane și chiar cu un miliard de ani mai înaintea Pămîntului. Ulterior, condițiile favorabile pentru existența vieții pe Marte au dispărut; din cauza insuficientei forțe de gravitație, planeta a pierdut gazele absolut necesare vieții — de exemplu oxigenul — și vaporii de apă.

O altă ipoteză zugrăvește un tablou diferit. Adepții ei afirmă că planetele au apărut ca urmare a unirii, prin ciocnire, a meteoriților reci. În cazul acesta, temperatura inițială a planetelor nu era ridicată, ba chiar este posibil să se fi menținut sub zero grade Celsius. Abia ulterior temperatura a crescut întrucîtva, din cauza proceselor radioactive interne și a comprimării planetei friabile, sub acțiunea forței de gravitație. Astfel ar fi putut apare pe Marte organisme vii primitive, plante și microbi. În ce privește Pămîntul, el s-a încălzit mai repede deoarece posedă o masă mai mare și este situat mai aproape de Soare. Aceste împrejurări au dus la o dezvoltare mai timpurie a proceselor vitale pe Pămînt.

În prezent, ambele ipoteze sînt discutate cu înflăcărare și nu există încă o concepție general acceptată asupra originii planetelor.

ALGE... PENTRU VENUS

Studierea undelor electromagnetice emise de planeta Venus indică o temperatură extrem de ridicată — de ordinul a sute de grade — ceea ce face imposibilă existența vieții. Totuși, după părerea profesorului N.A. Kozîrev, pe Venus poate exista viață primitivă. Explicația constă în

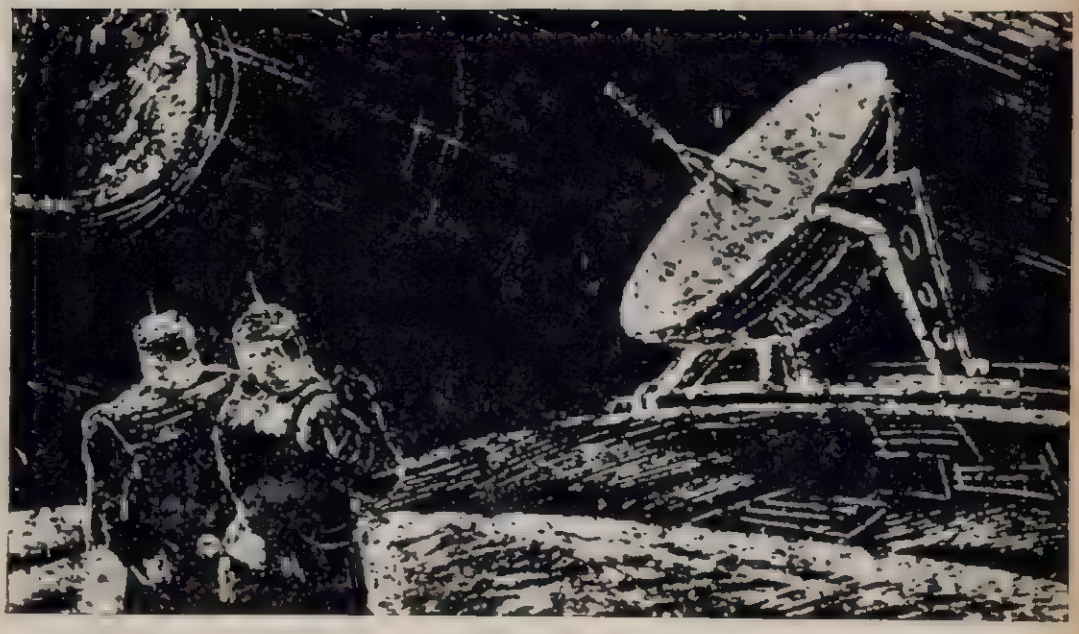

faptul că undele provin nu de pe suprafața planetei, ci din ionosferă, adică din zona atmosferei în care se produce ionizarea gazelor sub influența radiațiilor solare ultraviolete. Deci și datele privitoare la temperatură se referă în realitate la ionosferă.

Pentru cunoașterea regimului termic real, unii savanți propun ca în atmosfera planetei să se răspîndească, cu ajutorul rachetelor, alge terestre.

În cazul cînd pe Venus ar exista o temperatură favorabilă, plantele s-ar înmulți și s-ar dezvolta cu repeziciune pe baza bioxidului de carbon și, în decursul cîtorva ani, ar transforma întreaga atmosferă a planetei.

RACHETELE FOTONICE

Pătrunderea în Cosmos, care deschide o epocă nouă în cunoașterea Universului, va permite să cunoaștem cîte ceva despre civilizațiile cosmice din trecut și de azi din celelalte lumi.

O călătorie în limitele sistemului nostru solar cu ajutorul motoarelor reactive poate dura numai cîțiva ani. Folosind însă asemenea motoare pentru o călătorie spre un alt sistem solar — fie el și cel mai apropiat — ar fi necesar un timp care ar întrece durata vieții mai multor generații... Pentru a scurta timpul călătoriei trebuie să se imprime navei cosmice viteze maxime, de aceea, în prezent, numeroși specialiști lucrează la elaborarea teoriei așa-numitelor rachete fotonice. Puse în mișcare printr-un jet de radiații luminoase intense, ele ar putea atinge o viteză apropiată de cea a luminii: un milion de miliarde de kilometri pe an — viteza maximă pentru toate corpurile. Tot radiațiile ar asigura și frînarea.

Din unele romane fantastice ar reieși că aceste rachete destinate navigației interastrale sînt practic realizabile. În fapt, problema sursei radiației luminoase (fotonice) nu a fost rezolvată.

Problemele pe care le-ar ridica o călătorie cu racheta fotonică sînt multiple. Și în primul rînd trebuie menționat faptul că timpul scurs între momentul plecării și cel al întoarcerii se poate dovedi atît de lung, încît însăși revenirea pe Pămînt își va pierde sensul, deoarece ea ar avea loc după milioane, zeci și sute de milioane de ani. Iată de ce problema duratei călătoriilor prezintă o importanță deosebită în aprecierea perspectivelor astronauticii.

Din punctul de vedere al teoriei relativității, verificate în practică, în cele mai favorabile condiții s-ar găsi însăși astronauții, deoarece pe navă scurgerea timpului, și prin urmare procesul de îmbătrînire, se vor încetini cu atît mai mult cu cît viteza va fi mai ridicată. Călătorii vor avea deci posibilitatea să atingă țelul călătoriei lor, însă vor rămîne într-un stadiu de dezvoltare inferior celui al lumii pe care au părăsit-o.

Un obstacol aproape de netrecut pentru rachetele fotonice îl va constitui ciocnirea cu mediul interstelar, gazos sau sub formă de pulbere. Vitezele la care s-ar produce ciocnirile ar da naștere la diferite reacții nucleare — ceea ce se întîmplă de altfel și în interacțiunea dintre substanța terestră și particulele razelor cosmice ultrarapide. Lovirea rachetei de un meteorit oricît de mic ar echivala cu explozia pe bord a unei bombe atomice sau termonucleare.

De aceea navigația fotonică va deveni posibilă doar atunci cînd se va reuși evitarea unor asemenea ciocniri. Drept dispozitiv de protecție ne putem imagina o sursă puternică de radiații ionizante, care ar transmite tuturor particulelor din calea rachetei sarcini electrice. Or, în principiu, orice particulă încărcată poate fi apoi respinsă cu ajutorul unui cîmp magnetic ce s-ar crea în jurul rachetei fotonice.

Ar fi absurd să ne pierdem acum în amănunte. Se poate doar afirma că din cauza necesității de a dispune de surse de energie extrem de puternice, nava fotonică va trebui să aibă dimensiuni uriașe, iar astronauții vor fi ocrotiți printr-un blindaj foarte gros de radiațiile nucleare primejdioase. De fapt, ar fi mai indicat să se vorbească nu despre o navă cosmică ci — la figurat vorbind — despre o mare planetă ai cărei locuitori ar dirija ei înșiși deplasarea ei în spațiu.

SEMNALE DIN ALTE LUMI

Deși sîntem martorii unor realizări de seamă în cucerirea Cosmosului, nu ne apar încă cu claritate perspectivele călătoriilor din sistemul nostru solar spre alte sisteme. Fantezia depășește adesea posibilitățile tehnice. Se pune deci întrebarea dacă nu este mai simplu, în cazul acesta, ca în etapa actuală de dezvoltare a civilizației pămîntene să încercăm să detectăm semnalele emise de locuitorii lumilor îndepărtate.

Actualmente se studiază problema celei mai potrivite game de unde utilizabile în general pentru astfel de semnalizări.

Oamenilor le-a plăcut și le place să înalțe monumente grandioase, care să păstreze pentru generațiile viitoare amintirea lor și a realizărilor lor. Poate că și alte ființe raționale care trăiesc undeva în Cosmos simt dorința de a „vorbi" despre sine. Nu încape îndoială că dacă aceste ființe dispun de resurse energetice suficiente, ele ar putea asigura transmiterea de imagini spre alte lumi astrale cu ajutorul radiotelegrafiei, iar semnalele ar putea fi „descifrate" printr-un procedeu asemănător celui folosit la captarea imaginii transmise de către stațiunea interplanetară sovietică de pe partea Lunii invizibile de pe Pămînt. În felul acesta, eventual în decurs de un an, ar putea fi recepționată o imagine clară, iar într-un răstimp mai îndelungat s-ar culege informații ample despre alte lumi și despre cultura lor încă înainte ca oamenii să poată întreprinde o călătorie dus și întors în direcția respectivă. Chiar și acum, în viața de zi cu zi, noi folosim deseori cinematografia și televiziunea pentru a afla ce se găsește și ce se întîmplă departe de noi.

Așadar, în principiu, legătura prin radio între civilizațiile cosmice izolate poate fi stabilită.

Unii oameni de știință consideră însă că cea mai rațională cale pentru a intra în comunicație cu alte lumi ar fi trimiterea în Cosmos a numeroase rachete speciale, mici, înzestrate cu benzi de magnetofon și cu radioemițătoare alimentate de surse luminoase de energie electrică. Aceasta amintește întrucîtva de mijloacele folosite în trecut în caz de naufragiu de către călători care aruncau în ocean sticle conținînd mesaje.

Rachete astfel echipate ar „naviga" în direcția diverselor stele, iar dacă pe planetele de care s-ar apropia ar exista ființe dezvoltate, acestora nu le va fi greu să intre în comunicație prin radio cu rachetele respective. După părerea autorilor acestor proiecte, asemenea „monumente" ale civilizației cosmice se vor dovedi mai economicoase și mai ușor de reperat decît mari emițătoare care ar încerca să intre în contact cu alte lumi locuite. Scepticii însă pot pune întrebarea: din ce materiale ar trebui construite asemenea stațiuni cosmice pentru a putea funcționa timp de milioane și miliarde de ani?

■

Cu cît imaginația se avîntă mai departe de Pămînt, cu atît mai nelimitate apar perspectivele pătrunderii ființelor raționale în Cosmos și cu atît mai mare devine riscul de a ceda unei fantezii nejustificate. Pentru a evita această primejdie sînt necesare în continuare cercetări științifice îndelungate.

Însă scepticismul excesiv nu este cu nimic mai recomandabil decît optimismul exagerat. Nu încape îndoială că realizările în studierea spațiului cosmic vor spori neîncetat și că ele vor deschide omenirii întregi cele mai luminoase și mai încurajatoare perspective.

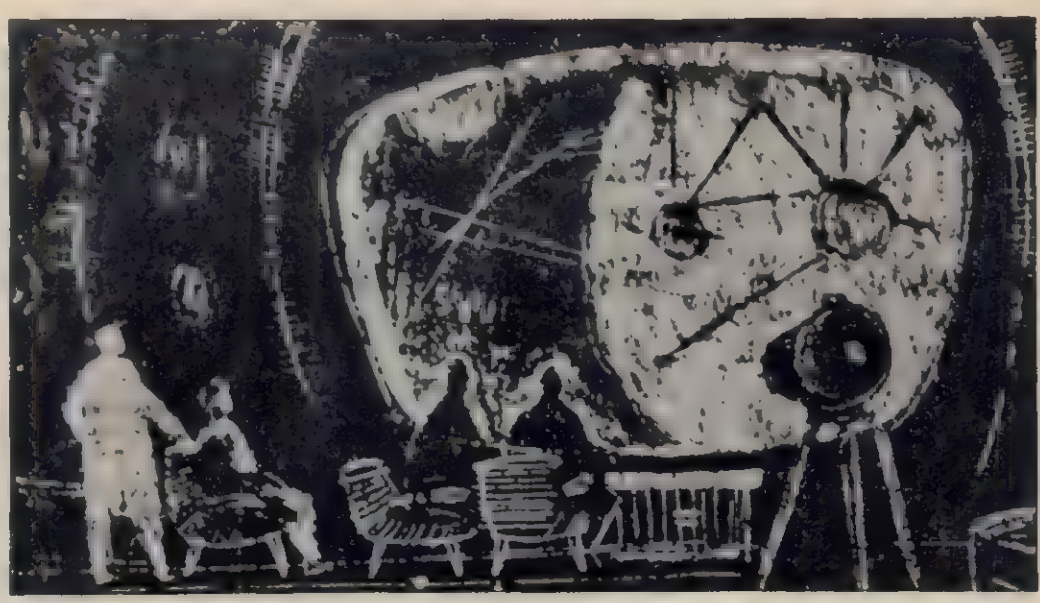

Viața pe alte planete și zborurile cosmice

de acad. N. M. SISAKIAN

Ca urmare a zborurilor cosmice, savanții intenționează să obțină date care să contribuie la progresul continuu al diferitelor științe, inclusiv al biochimiei.

Deplasîndu-se în spațiul cosmic și pe alte planete, biochimiștii vor studia îndeosebi problema existenței diferitelor forme de viață pe celelalte corpuri cerești — problemă care preocupă pe oamenii din cele mai vechi timpuri.

Trebuie amintit, în legătură cu această chestiune, că o largă răspîndire a luat-o teoria „panspermiei", conform căreia viața ar fi fost adusă pe Pămînt de pe alte planete. Acestei teorii i se aduc însă două obiecții serioase.

În primul rînd, nu se știe prin ce modalitate a fost înfrîntă gravitatea, astfel încît organisme vii să poată fi transportate de pe alte planete pe Pămînt. În al doilea rînd, rămîne de neînțeles în ce mod a apărut materia vie în spațiul interplanetar și cum s-a apărat împotriva acțiunii dăunătoare a radiațiilor cosmice.

Ce-i drept, s-au emis diferite ipoteze care încercau să răspundă acestor obiecții. Așa de pildă s-a presupus că organismele vii au ajuns pe Pămînt o dată cu meteoriții. Deocamdată însă ipoteza nu a găsit o confirmare temeinică.

Științele moderne ale naturii oferă o teorie închegată cu privire la originea vieții, teorie care explică apariția substanței vii din substanța nevie prin evoluția formelor primare. Aceste probleme au fost aprofundate de acad. A.I. Oparin.

În legătură cu problema existenței vieții în Univers trebuie menționată și teoria despre biosferă a academicianului V.I. Vernadski. În prezent biologii sînt puși însă în fața necesității de a stabili limita superioară și inferioară a biosferei. Ființele vii găsite în mîini ridicat la suprafață de pe fundul oceanului, precum și în apele petroliere din adîncul pămîntului dau temeiuri pentru a considera că limita inferioară a biosferei se află la 10-11 km sub nivelul mării.

Nu s-a reușit deocamdată să se stabilească limita superioară. Savanții americani au descoperit bacterii și spori de ciuperci la o altitudine de 20 km, însă în prezent nu există metode sigure cu ajutorul cărora să se poată stabili existența sau absența microorganismelor la altitudini de 200-300 km.

O dezvoltare firească a ideilor lui V.I. Vernadski despre biosfera Pămîntului a constituit-o teoria despre „zona vieții" în limitele sistemului solar. Presupunînd că viața se poate dezvolta la temperaturi între plus 80° și minus 70°C, această zonă se află la o distanță de Soare de la 92.000.000 la 272.000.000 km.

În această zonă intră trei planete: Venus, Pămîntul și Marte; temperatura medie anuală a Pămîntului este de plus 14°, a planetei Venus de plus 50°, iar a planetei Marte de aproximativ minus 50°.

Rezolvarea definitivă a problemei existenței vieții pe Marte cu ajutorul observațiilor de pe Pămînt este foarte dificilă. Nu demult, pe această planetă au fost descoperite spectre de absorbție caracteristice pentru specii de origine organică. În special Sinton, folosind ideile și principiile întemeietorului astrobotanicii, academicianul sovietic Tihov, a descoperit cu ajutorul spectroscopiei infraroșii benzi de absorbție a undelor cu o lungime de aproximativ 3,5 microni. Or, o zonă asemănătoare de absorbție s-a găsit în spectrul lichenilor și al algei chlodofora. Schimbările sezoniere care se constată pe Marte se datoresc, de asemenea, după cît se pare, vieții vegetale.

Dovada deplină a existenței vieții pe Marte, și cu atît mai mult studierea formelor ei, va deveni posibilă doar după ce omul va fi zburat pe această planetă sau cel puțin după ce vor fi trimise acolo aparate speciale.

În prezent, se pune la punct construcția unor dispozitive care, o dată ajunse pe o planetă, vor putea să ia singure probe de aer, să le analizeze și apoi să transmită pe Pămînt informațiile obținute.

Un interes deosebit îl prezintă studiul posibilităților de existență pe alte planete a formelor de viață așa cum le cunoaștem pe Pămînt, precum și al modului în care s-au adaptat la condițiile de acolo. Comparația dintre formele de viață descoperite în Cosmos și cele terestre va permite lămurirea caracterului apariției și dezvoltării vieții în Univers, va permite confirmarea unității legilor de desvoltare a materiei vii.

UN ASASINAT
O BANCĂ SECRETĂ
ȘI O AFACERE NECURATĂ

Corespondență din Roma

de Giorgio PASTORE

În sufrageria vilei din Treviso a lui Roberto Dacomo, se aflau în dimineața aceea tragică proprietarul vilei cu amanta sa, Anita Gatto, bijutierul Emilio di Polo, Carlo Evisi, un oarecare Serafin, voiajor în serviciul lui Dacomo și Carlo Luigi Antoniutti, asociat al lui Dacomo. Se încinsese o discuție foarte aprinsă: cu două zile în urmă, la banca catolică a provinciei Vittorio Veneto s-a prezentat un comerciant pentru a încasa un cec de 50 de milioane de lire semnat de Antoniutti. Banca a refuzat însă plata, pentru bunul motiv că semnatarul cecului nu mai avea în cont nici un șfanț. Comerciantul, desperat, a dezvăluit că suma respectivă nu reprezintă altceva decît un împrumut de 35 milioane făcut „băncii secrete" a lui Antoniutti și pentru care i se promisese o dobîndă de 30% - deci în total circa 50 milioane. Pentru a-și redobîndi banii cu orice preț, comerciantul nu a ezitat să amenințe cu denunțul. Iată motivul întrunirii din vila lui Roberto Dacomo, unde atmosfera era din ce în ce mai încărcată.

Fiecare încerca să-și salveze propria avere, amenințată prin demascarea afacerilor necurate ale lui Antoniutti, în care erau și ei, într-un fel sau altul, implicați. La un moment dat, unul dintre cei prezenți se năpustí asupra lui Antoniutti și, cu două gloanțe de revolver, rezolvă totul...

Lucrurile par simple și clare. Și poliția n-ar fi trebuit să se osteneaască prea mult pentru a pune mîna pe vinovat, din rîndurile acestui buchet de „prieteni". Dar afacerea a evoluat într-un mod cu totul contrariu așteptărilor. Plutonierul de carabinieri, Bulgarelli, a acceptat afirmația „prietenilor" și anume că Antoniutti, desperat de falimentul său financiar, s-a sinucis cu un foc de revolver în tîmplă. Versiunea a fost confirmată atît de medicul Chirillo cît și de comisarul de poliție Caruso care, înștiințat de Dacomo, s-a grăbit să vină de la Udine la Treviso pentru a conduce personal ancheta. Chiar și procurorul, dr. Mariani, a acceptat varianta sinuciderii și a încuviințat înhumarea cadavrului fără autopsie. Antoniutti a fost înmormîntat, iar cazul în speță a fost clasat cu mențiunea: „sinucidere datorată falimentului financiar". Parohia, la rîndul ei, s-a grăbit să încuviințeze slujba religioasă a înmormîntării, care în mod obișnuit nu este permisă sinucigașilor.

Piesa părea jucată.

Dar iată că intervin soția și fratele lui Antoniutti, care cer redeschiderea anchetei. Se ordonă efectuarea unui examen necroscopic, în urma căruia prof. Bertolozzi afirmă că Antoniutti a fost de fapt asasinat cu două gloanțe care l-au atins la distanță apropiată unul de celălalt. Un glonț a intrat prin tîmplă și s-a oprit în creier, altul a intrat prin ochiul drept și a ieșit prin partea superioară a craniului. Fiecare din aceste două focuri de revolver avea ca efect moartea instantanee: așadar Antoniutti nu s-a putut sinucide de două ori...

Știrea a căzut la Treviso ca un trăsnet, fiind urmată de o întreagă serie de denunțuri, falimente, disperări.

...Treviso este un oraș din regiunea Veneția, dominată de clerul catolic. Partidul democrat-creștin, aflat la putere de 17 ani, obține aci 60% din voturi numai datorită activității slujitorilor bisericii. Aceștia exercită presiuni de tot felul asupra alegătorilor pentru a-i constrînge să voteze în favoarea candidatului sprijinit de biserică. Tot din rîndul alegătorilor, același cler „stringe" sume pentru așa-numitele case episcopale. În acest climat, Carlo Luigi Antoniutti, reprezentant al unor firme de produse farmaceutice, a înființat o „bancă secretă" care înghițea micile economii ale țăranilor, economii strînse de preoții catolici și care erau date de aceștia lui Antoniutti sub formă de împrumuturi cu o dobîndă de circa 30%. La această afacere murdară participau mai multe parohii din regiune. „Centrul" era reprezentat prin conducerea bisericii din provincia Vittorio Veneto. Antoniutti „manipula" banii strînși în acest mod investindu-i, după cît se pare, într-un trafic ilicit de stupefiante, arme, briliante, valută. Victimele „băncii" lui Antoniutti proveneau din cele mai diferite categorii, de la țărani convinși de parohul lor să-și verse economiile la „banca bunului Dumnezeu" și pînă la comercianți mai mari sau mai mici. Într-un singur an episcopia din Vittorio Veneto a strîns de la aceștia peste 600 de milioane de lire, destinate să acopere datoriile făcute de fostul episcop Zaffonato (care acum este episcop de Udine). Dar administratorul episcopiei, don Guerrino Cescon, a împrumutat această sumă „băncii secrete" a lui Antoniutti, pentru a obține dobînzi fabuloase. Datorită însă blocării unui important transport de cocaină, Antoniutti, care investise în acesta 1.600.000.000 lire, s-a văzut în stare de faliment. Situației i-a pus capac întîmplarea cu comerciantul care nu și-a putut recăpăta cele 50 milioane...

...O dată izbucnit scandalul, don Cescon declară că el a acționat numai din pură „filantropie", după care medicii îi descoperă o boală de nervi și în consecință este internat spre tămăduire într-un ospiciu. Monseniorul Stefani, care a strîns și vărsat la aceeași „bancă secretă" 250 de milioane, se refugiază la o mînăstire a ordinului „Slujitorii Fecioarei Maria". Apoi alți și alți prelați sînt implicați în această afacere scandaloasă. Administratori și contabili episcopali sînt „transferați" sau pensionați, ca și cum ar fi vorba de niște fotbaliști surmenați. Gravitatea scandalului în care a fost implicată biserica catolică reiese și din faptul că la Treviso a sosit, pentru a conduce o anchetă, vestitul cardinal Agagianian. Între timp au fost „transferați" în taină în alte localități prefectul poliției, chestorul și doi funcționari de poliție din Treviso. Abia după două luni, timp în care întreaga presă italiană s-a ocupat în nenumărate rînduri de „Cazul Antoniutti", la 3 septembrie s-a aflat în sfîrșit de arestarea a patru protagoniști ai acestei tenebroase afaceri: monseniorul Pietro Stefani, de la biserica San Polo di Piave, don Guerrino Cescon, administratorul episcopiei Vittorio Veneto, Roberto Dacomo (în vila căruia s-a produs asasinatul) și Evisi, fost militar în Wehrmacht în timpul ocupației naziste. Numai că, spre stupoarea generală, toți sînt învinuiți de escrocherie și faliment, însă nici unul de asasinat!...

Povestea senzațională din Treviso, cu o serie de aspecte învăluite încă în mister, a și intrat în constelația marilor scandaluri publice care au zguduit în anii din urmă regimul clerical din Italia. Și a dovedit pentru a nu știu cîta oară că politicienii și prelații verosi merg mînă-n mînă în societatea capitalistă.

Tătucul

— povestire —

de Ștefan HARALAMB

Ilustrație de M. VULCĂNESCU

— Și unde ziceam că am pus hamurile?

— La moș Afanasievici Ciunin, în pod — îi șoptesc Tătucului.

— Da, da, sînt la Afanasievici Ciunin. Iartă-mă, dar mi-a cam slăbit memoria.

Mai tîrziu aud în întuneric cum foșnesc paiele lîngă mine. Iar se tîrăște Tătucul pînă la prietenul meu Pavel — îmi zic. Și nu-mi sfîrșesc bine gîndul, că-i și aud vocea șuierătoare, mîncată de mahorcă:

— Pavel... Pavele, dormi?

Iar foșnesc paiele. Probabil că Pavel s-a întors spre Tătuc.

— Aaaa!... — cască Pavel. Ce vrei Tătucule?

— Șst, mai încet, Pavele...

Șușotiră un timp. Nu vedeam nimic în bezna din baracă, doar vocea hîrîitoare a Tătucului o auzeam.

A doua zi dimineața, în groapă îl întreb pe Pavel:

— Ce-a vrut Tătucul azi-noapte?

— Eh, mai nimic — făcu Pavel, azvîrlind o lopată de pămînt din tranșee. M-a întrebat unde a pus hamurile. I-am reamintit.

— Curios — zisei — și pe mine m-a întrebat același lucru.

— De — făcu Pavel — ar fi de mirare ca un bătrîn ca el să nu damblagească în iadul ăsta!?

— Bine dar tot în seara aceea mi-a mai repetat a nu știu cîta oară unde a pus cele două stingătoare. Curios, Pavele, nu mai ține minte unde a pus două sute de hamuri, dar știe unde a pus cele două stingătoare prăpădite. Nu ți se pare...?

— Ei, asta e... Ce vrei? Are peste 60 de ani! Hai, pune mîna pe lopată. Nu vezi cum se uită la noi javra de Bauer?

Apucai cu scîrbă lopata și începui să arunc pămîntul cu furie din tranșee. Gîndul îmi era însă la Tătucul, care săpa în cealaltă parte a gropii.

Pe Tătuc îl adusese cu cîteva săptămîni în urmă Bauer. Într-o zi ușa barăcii s-a deschis violent și un bătrîn — îmbrîncit cu putere — a zburat în mijlocul deportaților, care se odihneau pe jos pe paiele întinse. S-a ivit mai apoi figura de buldog a lui Hans Bauer, comandantul lagărului:

— Na, fir-ați să fiți de nemernici — a rînjit — v-am adus un bolșevic. Să fie societatea completă...

După cîte ne-a povestit, fusese prins de o patrulă nemțească în satul din apropierea lagărului. „Documentele!" — îi ceruse șeful patrulei. „N-am". „Cum n-ai?" „Păi n-am, c-am fost jefuit de nemți. [illegible] cu bănuți de la gît, cu documente cu tot". „Minți! Nemții nu fură. De unde ești?" „Din Siberia". „Din Siberia!? Și ce cauți pe-aici?" „Am venit să-mi văd o fată măritată aici, în Ucraina. Și acu' n-am cum să mă întorc. E război". „Ce îmi vinzi mie gogoși din astea?! Vă știu eu pe ăștia, care umblați haihui. Ești partizan, asta e!" „Eu partizan? Uită-te la mine, sînt un bunic. Nu știu să țin nici o bîtă în mînă, darmite o armă! Partizanii sînt oameni zdraveni, sănătoși..." „Lasă trăncăneala, că te fac zob! Las' că știu eu cine-mi sînteți. Hai la comandatură!"

La comandatură îl bătură fără milă, dar nu reușiră să scoată nimic de la el. A doua zi aduseră vreo douăzeci de locuitori din sat; poate-l recunoaște cineva. Nu erau decît femei. Bărbații din sat plecaseră fie cu armata sovietică, fie la partizani. Cei bătrîni fuseseră deportați sau pieriseră. Fiecare femeie adusă pentru recunoaștere se uita lung la bătrînul scund, cu ochii mici, vioi, și clătina din cap:

— Nu-l cunosc! Nu l-am văzut!

Hitleristul spumega de furie, dar nu știa ce să facă cu el. Garnituri de trenuri cu oameni spre Germania nu mai plecaseră de mult și nici nu aveau să plece curînd din simplul motiv că de aici îi ridicase pe toți cei care erau de ridicat. Altfel, l-ar fi urcat pe bătrîn în primul tren. Dar nici la comandatură n-avea ce face cu el. Ideea salvatoare îi veni seara, cînd văzu cum deținuții din lagărul de concentrare de lîngă sat se întorceau de la săpatul tranșeelor.

Peste o oră, Bauer îi făcea vînt în baracă.

De pe urma Tătucului, noi, deținuții, am avut parte numai de foloase. Fasciștii nu se mulțumeau numai cu munca noastră, mai scoteau și femeile din sat la săpatul tranșeelor. Nu ne lăsau să ne amestecăm cu sătencele, dar de multe ori săpam foarte aproape de ele, chiar în aceeași tranșee. Făceau ce făceau femeile și mai totdeauna reușeau să strecoare ceva Tătucului, arătîndu-i locul unde au ascuns comoara. După ce plecau sau a doua zi — depindea de împrejurare — fie bătrînul, fie unul din noi, la îndemnul lui, mergea tiptil și lua pachetul. El conținea o găinușă sau o pîine, o bucată de salam sau o butelcuță cu votcă. Tătucul îl vîra sub haină, iar cînd ajungeam la baracă împărțea mîncarea celor bolnavi, bătrîni sau prea tineri. Se întîmpla ca el să nici nu înbuce, împărțea tot.

În primele săptămîni Tătucul se ținea foarte retras; era ca un moș Martin de care nu te puteai apropia, cu toate că în baracă unii vorbeam rusește. Tătucul se împrieteni curînd și cu noi, deportații. I-am cîștigat încrederea și prietenia în urma unei întîmplări care era să-l coste scump.

Într-o seară friguroasă, păzitorii noștri n-au mai așteptat să se întunece; ne-au gonit spre lagăr înainte de asfințit. La intrare ne-a întîmpinat SS-istul Bauer cu picioarele lui scurte, butucănoase, răscrăcănate. Ochii lui hulpavi au observat umflătura de la surtucul Tătucului. S-a repezit în rînduri și l-a apucat zdravăn pe bătrîn de rever. N-a trebuit să-l scuture mult și de sub haină a picat o pîine mare, rumenită, ucraineană.

— Văd că la voi în Rusia pîinea crește din pămînt! — mîrîi Bauer. Ai cules-o din tranșee, ai? Rudi, ia du-l pe bolșevicul ăsta la mine în cancelarie!

Mai tîrziu, Rudi, omul de încredere al lui Bauer, veni să ne anunțe că nu-i de bine cu Tătucul. Cică Bauer socoate că acum are cel mai bun motiv să-i vină de hac.

L-am luat de braț pe Pavel:

— Mă Pavele, ia scoate tu ghiulul ăla.

Prietenul mă cîntări cu privirea:

— Ce-ai tu nevoie de ghiul?

— Am, nu mă întreba.

— Dacă nu-mi spui, nici nu stau de vorbă.

Pavel avea un inel cu rubin oval, moștenire de la bunicul său. De multe ori cînd ne-a fost greu era să-l dea pe pîine, dar de fiecare dată se răzgîndea: „mai stai, cînd o ajunge cuțitul la os". Ne-a ajuns cuțitul și pînă la măduvă, dar tot nu l-a dat. Ținea la inel și-l păstra ca ultima, ultima lui rezervă.

— Mă Pavele — îi zic — e vorba de Tătucul.

Pavel mă înțelese. Își mușcă buzele și mă întrebă:

— Și ce, crezi că fără ghiul...?

— Păi de ce l-ar ierta Bauer?

Pavel se scotoci în buzunar și-mi întinse ghiulul:

— Na, dar să știi că altul nu mai am. Bunicul meu n-a fost un Rotschild...

Peste zece minute stăteam în fața lui Bauer. SS-istul bănuia de ce am venit. Într-un colț al cancelariei zăcea un ghemotoc de carne sîngerată: Tătucul.

— Și zi așa, te-a apucat mila de bolșevici? — făcu Bauer după ce-mi ascultă păsul.

— Vedeți și dumneavoastră, e bătrîn, vai de el!

— Tu ce zici, secretare? — îl întrebă pe Rudolf.

Acesta își ciocni călcîiele:

— Heil Hitler! Eu... Eu zic ce ziceți și dumneavoastră. Și, deh, dumneavoastră sînteți om milostiv...

— Hm, e adevărat!...

Prinsei curaj, pusei ghiulul pe masă și zisei timid:

— Dacă vreți să-l primiți din partea noastră...

Bauer făcu ochii mari. Simțeam că mi se înmoaie genunchii. Fiara din fața mea mătură cu o labă ghiulul de pe masă, apoi îmi arse o pereche de palme strașnice.

— Ce crezi tu, mă?! Ostașii führerului primesc mită?

Și-mi mai arse încă o labă, soră cu celelalte. Începu apoi să se plimbe nervos prin cancelarie. În spatele său, Rudi zîmbea, arătîndu-și dinții albi. Cunoștea probabil arta actoricească a lui Bauer. SS-istul se așeză la masă și oftă:

— Norocul tău că-s om de omenie, altfel!...

Țîșni apoi în picioare.

— N-auzi, mă, cară-te o dată! Ia zdreanța aceea — arătă în colțul unde zăcea Tătucul — și duceți-vă dracului, să nu vă văd!

L-am ridicat pe moș și l-am ajutat să se tîrască afară. În timp ce închideam ușa după noi, îl auzii pe Bauer:

— Rudi, ia caută tu...

De atunci devenirăm nu numai prieteni, ci și confidenții Tătucului. Într-o seară ne destăinui secretul său. Tătucul era colhoznic chiar din satul de lîngă lagăr. Înainte de venirea nemților, mare parte din avutul colhozului a fost evacuat, dar au mai rămas destule care n-au putut fi transportate. Bărbații, unii erau în armată, alții s-au afundat în pădure. Femeile și cîțiva bătrîni au apucat-o pe jos. Trenuri nu mai erau. Singurul care a rămas în sat a fost Tătucul. A rămas, căci așa i-a cerut brigadierul Piotr Alexeevici Bondarciuk, un ucrainean înalt, voinic, care dobora și un bou cu o lovitură, după cum ni-l descria bătrînul.

„Tu, Tătucule, vei rămîne aici și vei ascunde pe unde vei putea tot ce a mai rămas în colhoz. Vei rămîne singur pînă vin nemții, și n-o să te vadă nimeni. După ce-i vom bate pe nemți, o să ne întoarcem și tu ai să ne arăți pe unde ai ascuns averea colhozului. Tătucule, o să răspunzi pentru tot. Dacă un singur cui lipsește, o să te tragem la răspundere!" Așa i-a vorbit la despărțire Piotr Alexeevici. Și spunea Tătucul că tare îi era teamă de brigadierul ăsta! A făcut tocmai cum i s-a cerut. Hamurile le-a ascuns în pod sub dușumea, la moș Afanasievici Ciunin. Gălețile de la ferme, în care se mulgea laptele, le-a pus într-o groapă săpată în fundul grădinii Evdochiei Dalcenkova; niște pompe pentru stropitul pomilor, nou-nouțe, le-a pitit în pivnița lui Ivan Ignatievici Kalamarciuk. Pînă și cele două stingătoare de la magazia de materiale au fost ascunse.

După două săptămîni femeile din sat s-au reîntors acasă. Dar nici una din ele nu știa de treburile puse la cale de Tătucul. Chiar dacă ar fi știut, tot n-ar fi fost nimic rău. Erau doar femei sovietice. Cînd a fost la o adică, nici una nu l-a recunoscut pe Tătucul. Dar bătrînul nu le arătase unde ascunsese lucrurile, pentru că, după cum spunea, bri-

gadierul o ținuse morțiș: „Numai tu singur, Tătucule, vei ști unde sînt bunurile colhozului". Și tare îi era frică bătrînului de brigadierul ăsta!

— Dar nouă de ce ne-ai spus dacă Piotr Alexeevici ți-a poruncit să nu știe nimeni? — îl încolțirăm noi pe Tătucul.

— Nu vă spuneam nici vouă dacă nu vă vedeam oameni de treabă. Și nici atunci. Dar nu mă mai ține mintea. Ce să fac? Am îmbătrînit, nu mai pot ține minte nimic.

Într-adevăr, memoria Tătucului slăbea pe zi ce trecea.

În timpul lucrului nu se putea vorbi. Cînd te așteptai mai puțin apărea Bauer și-ți mîrîia:

— Repede! Mai repede!

Noaptea, însă, Tătucul își lua revanșa. Nu ne lăsa să dormim. Ne tot întreba unde a pus hamurile, sculele de la atelier și toate cele pe care le dosise înainte de venirea nemților. Cu o oră înainte știa unde a pitit pînă și prăpăditele de stingătoare. Peste o oră însă uita unde se află și cele două sute de hamuri.

— La moș Afanasievici Ciunin, în pod. Ți-am spus de o sută de ori. Și-acum lasă-mă să dorm...

— Da, da, băiete. Ptiu, fir-ar să fie de memorie! La Afanasievici Ciunin. Iartă-mă, frățioare, dar memoria...

— Bine Tătucule, hai dormi și matale acum.

Altă dată cădea pe gînduri, jucîndu-se între dinți cu un fir de pai.

— La ce te gîndești Tătucule?

— Ei, și eu la ale mele.

— Hai, spune-ne și nouă!

— Mă băieți, mă gîndesc unde dracu' am pus stingătoarele.

Noi pufneam în rîs.

— Vă vine vouă ușor să rîdeți — zicea el obidit — dar Piotr Alexeevici va jupui zece piei de pe spinarea mea pentru două stingătoare.

— E chiar atît de rău brigadierul ăsta?

— Nu e rău, măi flăcăi. De la el din casă îți dă cu dragă inimă tot ce dorești. Dar ferească-te sfîntul să te atingi de un fir al colhozului. E aprig la mînie. Pentru el nu există nimic pe lume decît colhozul. Colhozul și atît!

— Dar poate c-a murit Piotr Alexeevici. Cîți nu mor în război!

Tătucul se uită lung la noi:

— Și ce dacă a murit?! Colhozul trăiește. Oamenii, pămîntul nu mor niciodată.

Tătucul avea o încredere de neimaginat în viitor. Războiul, deportarea, lagărul, toate grozăviile nu erau decît lucruri vremelnice, trecătoare. Cu acestea toate, viața făcuse doar o pauză și avea să reintre curînd în vechea sa albie. În asemenea clipe Tătucul știa să ne vorbească atît de frumos despre munca în colhoz, că nici un pictor nu ne-ar fi putut-o înfățișa mai gingaș.

— ... și Piotr Alexeevici comanda: flăcăi, înainte la seceriș! Și combinele se afundau în marea de grîne ca aurul. Fetele vin în camioane și cîntă. Și munca merge. Camioanele vin unul după altul la locul de descărcare. Femeile lopătează boabele și cîntă. Tot văzduhul se zguduie de muncă și cîntec. Și cît vezi cu ochii, numai cer și spice. Spice și cer. Așa e Ucraina noastră.

Noi îl ascultam vrăjiți și încercam, fiecare în felul nostru, să ne închipuim tabloul descris de bătrîn.

Așa ne petreceam noi serile cu Tătucul. Într-o noapte Pavel ne sculă și ne îndemnă să ieșim din baracă. Ieșirăm. Era beznă. După gard, stepa ucraineană scufundată în întuneric.

— Ce e, mă Pavele?

— Voi n-auziți?

— Ce să auzim?

— Ssst, fiți atenți.

Într-adevăr, dacă ciuleai bine urechile auzeai, ca venind de undeva din străfundurile îndepărtate ale stepei, răpăituri de tobe. Era canonada. Sugrumați de emoție, ne-am întors în baracă.

— Măi băiete — mă cheamă noaptea Tătucul cu vocea lui hîrîitoare — nu te supăra, dar ai auzit și tu: dau ochi curînd cu Piotr Alexeevici.

— Bine, Tătucule, hai zi, ce-ai uitat?

— Pompele pentru stropit pomii.

— În pivniță la Ivan Ignatievici Kalamarciuk. Și acu' hai să dormim.

Trei nopți mai trecură. Bubuiturile înăbușite se apropiau în fiecare noapte. Se deslușeau bine acum și răbufnirile obuzierelor grele. Și, printre bubuituri, șuierături ascuțite.

— Katiușele! — făcu Tătucul.

Stepa clocotea în adîncuri de ură, de ură cumplită, ca un vulcan gata să erupă.

În a patra dimineață nu mai veni nimeni să ne scoată din barăci. Ieșirăm singuri, de capul nostru. Ieșirăm cu sfială și ne minunarăm cum de nu vedeam figura de buldog a lui Bauer. Nu mai era picior de hitlerist în lagăr. De prin toate barăcile oamenii ieșiseră la lumină, trăgînd cu nesaț în piept aerul proaspăt al cîmpiei. Nimănui nu-i venea nici să plîngă, nici să urle de bucurie. Eram încremeniți de fericire. Era atîta liniște în forfota aceea de oameni, că se auzea clar, intermitent, canonada ce se prăvălea dinspre răsărit. Și în curtea lagărului se aflau sute de oameni.

— Fugiți, oameni, fugiți! — se sparse, în liniștea aceea, o voce îngrozită.

Era primul dintre internați care descoperise la intrarea în lagăr mitraliera îndreptată spre noi; în dosul ei, trei SS-iști cu capete de mort la cascheță stăteau nemișcați. Era prea tîrziu.

Mitraliera începu să păcăne. Mușca cu sete oamenii și pămîntul.

Un urlet sfîșietor, de moarte, răscoli întregul lagăr. Internații se bulucirăm unii peste alții. Îngroziți, căutau să intre în barăci ori să fugă peste gard.

Cei care n-au mai apucat să intre în barăci se trîntiră pe burtă. Unii se tîrau spre sîrma ghimpată ca să treacă dincolo.

Și mitraliera păcănea fără odihnă.

Deodată dinspre liziera pădurii se auziră alte împușcături. Mitraliera tăcu cîteva clipe, ca apoi să înceapă a lătra cu și mai multă furie. Dar n-o mai auzirăm decît cîteva secunde. O explozie zgudui intrarea în lagăr și mitraliera amuți pentru totdeauna.

Cînd am îndrăznit să-mi înalț fața din pămînt, în fumul de la intrare am văzut alergînd spre lagăr primii partizani.

— Pavel, mă Pavele? Ce faci? — am strigat la prietenul meu.

— Ptiu — își scuipă Pavel pămîntul din gură — blestemații, uite ce-au făcut!

— Unde-i Tătucul?

— Las' că-i bine, e aici lîngă mine — zise Pavel și-l strigă apoi pe bătrîn. Tătucule, scoală-te Tătucule, de-acum s-a terminat... Tătucule...

Ne ridicarăm și pornirăm spre el. De ce nu răspundea? Stătea doar culcat, la cîțiva metri în spatele nostru.

Era tot acolo, nemișcat, cu pieptul plin de sînge.

— Tătucule, ce-i cu tine? — m-am azvîrlit ca un nebun la pieptul lui, scuturîndu-l cu desperare.

Tătucul deschise ochii și ne zîmbi:

— Măi flăcăi — murmură Tătucul — mai țineți minte unde am pus hamurile?

Îmi venea să zîmbesc. Dar Tătucul mai surîse o dată și-și lăsă capul pe spate. Muri așa, cu surîsul pe buze, cu ochii săi mici deschiși spre cerul Ucrainei.

Dar ultima sa întrebare mi-a luminat mintea. Abia acum, abia acum îmi dădeam seama de ce fusese atît de uituc Tătucul. Nu era slab de cap, dimpotrivă, avea o memorie prea bună. Îi priveam fața zîmbitoare, cu mustață de calmuc, și mă gîndeam că mîine, după ce ne vom îngropa morții, o să mă duc în sat și-o să-l caut pe fiorosul acela de Piotr Alexeevici, și-o să-i spun așa: „Piotr Alexeevici, l-am cunoscut pe Tătucul vostru. Om care să iubească viața ca el eu n-am mai întîlnit. Piotr Alexeevici, Tătucul și-a făcut datoria; și-a făcut-o chiar și după moarte. Vino să-ți arăt unde sînt hamurile, pompele, gălețile de la fermă, stingătoarele și toate celea. Căci grozavul vostru bătrîn n-a făcut altceva decît ne-a băgat în cap zi și noapte pe unde a ascuns avutul colhozului. Dacă moare, să aibă cine le scoate la iveală. Ăsta a fost Tătucul vostru".

Dar în timp ce gîndeam așa, în jurul nostru se adunase lume multă: partizani, femei din sat și deținuți. Veneau și făceau cerc. Priveau cu durere mută la bătrînul cu ochii încă deschiși. Femeile plîngeau pe tăcute, iar partizanii își scoteau căciulile și bonetele.

Auzii lîngă mine vocea sugrumată a unui partizan:

— Bietul Piotr Alexeevici, brigadier ca el n-a fost în toată Ucraina.

— Oare care din noi, tovarăși — auzii o altă voce — a știut să iubească colhozul ca Piotr Alexeevici?!

Toată viața m-am socotit bărbat. N-am plîns nici atunci cînd lîngă mine a fost ucis fratele meu mai mic, nici atunci cînd am fost bătut cu patul armei și lăsat pe pămînt, o masă de carne însîngerată. Dar acum am simțit cum un nod îmi alunecă pe gît neîndurător, fără să-l mai pot stăpîni. Boabe mari de lacrimi îmi alunecau pe față țepoasă. Și prin păienjenișul ce mi se așezase peste ochi vedeam fața zîmbitoare a Tătucului. O vedeam pentru ultima oară. Dar mie mi se părea că acum dau ochi pentru întîia dată și abia de acum am să-l cunosc și am să-l văd mereu pe fiorosul Piotr Alexeevici, brigadierul.

Sînt oare nimicuri?

Fotoreportaj realizat cu concursul actorilor Al. Lulescu și N. Constantin

Și-a ales din balot stofa, vînzătorul i-a tăiat cei trei metri rostind, mai mult sau mai puțin entuziast, „să-l purtați sănătos", apoi cu pachetul sub braț s-a prezentat la croitor, cerîndu-i un costum elegant...

S-ar părea că, pentru un bărbat, toate grijile alcătuirii unei ținute vestimentare de bun-gust se termină aici. Deșartă iluzie! Și lucrul acesta îl știu mai ales acei care au înțeles că o ținută elegantă nu presupune de loc frivolitate, că e o dovadă de respect față de sine însuși și față de cei din jur, față de eleganța străzii cu blocurile sale tinere, față de civilizația socialistă.

Așadar, o dată costumul gata, începe problema accesoriilor. Zeci de fabrici lucrează la noi pentru ca bărbații să-și poată asorta la haina nouă o cravată frumoasă și o pălărie adecvată, să-și poată alege un pulover plăcut și un fular interesant, niște ciorapi de bună calitate. Unele lucrează foarte bine, altele mai puțin bine. Faptul acesta se poate constata cel mai direct în magazine, asistînd ca simplu spectator pasiv la satisfacțiile sau dezamăgirile cumpărătorilor. Am preferat însă rolul mai activ al aparatului de fotografiat, ne-am luat drept consultanți doi tovarăși și am încercat să urmărim pe figurile lor „verdictele" date calității și esteticii accesoriilor vestimentare masculine.

O poveste cu cravate

Firește, primul lucru care i-a interesat a fost cravata. Fîșiuța aceasta de mătase din care se văd, ieșind dintre reverele hainei, doar cîțiva centimetri pătrați, contribuie la a da adesea culoare și personalitate întregii ținute. Cu o condiție: să fie bine aleasă. În fața noastră, un suport circular, un adevărat carusel pe care se învîrtesc, în numeroase culori și desene, zeci de cravate. În sertare, înfășurate cuminte, alte zeci. Arunc o privire spre datele culese pînă acum: colecția prezentată pe semestrul II 1962 de către fabricile „Ilie Pintilie" și „Mătasea populară" a cuprins

● CÎTE CEVA DESPRE „NIMICURILE" ÎNSEMNATE ● ÎN ÎMPĂRĂȚIA DUNGILOR ● CÎND ARABESCURILE TURCEȘTI CUCERESC FULARELE ● VĂ PLAC NUMAI MĂNUȘILE BEJ? ● SURPRIZE PLĂCUTE ȘI, MAI ALES, PROMISIUNI PLĂCUTE ● ȘI, TOTUȘI, PĂLĂRIA RĂMÎNE FAVORITA...

317 desene în 2.850 de poziții coloristice. E o cifră! Sînt printre ele cravate de mătase naturală, la un preț accesibil, sînt și unele de mătase vegetală, al căror preț este sub 20 de lei.

Dar, vai, iată că un vechi adevăr vine să se impună din nou și cu ajutorul cravatelor: cantitatea nu înseamnă neapărat calitate. Începi să privești una cîte una cravatele și vezi dungi pe lat, dungi în verif, dungi în lung, și din nou dungi în toate sensurile mai sus citate (o nouă privire în carnetul de note: circa 70% din cravate sînt lucrate la mașini Schafft, iar acestea fac la noi doar țesături dungate). Cravata în dungi — așa cum continuă să se producă la noi — e bătrînească, demodată, nu mai place și ar salva-o poate coloritul ei interesant, dacă acesta ar exista. Dar el nu există: culorile sînt stinse, fade, alăturate fără armonie (grena cu maro, gri cu verde închis), ori cu stridență (verde cu galben și roșu de exemplu). Cauți o cravată uni: o găsești cu greu. Cauți o alta, cu desene plasate ici-colo în țesătură: o găsești și mai greu. Firește, dacă ai răbdare, afli o cravată frumoasă și originală, ba chiar mai multe. Sînt cele lucrate la războaiele Jaquard, care dau o țesătură foarte interesantă. Ispitiți de posibilitățile Jaquardului, creatorii își concep cele mai multe modele pentru aceste mașini, uitînd că ele dau — proporțional, la ora actuală — un prea mic volum de produse. Iar numeroasele Schafturi sînt nevoite să țească, la saturație, cravate cu dungi late și urîte, cenușii și castanii și gălbui (dintre care două — asemănătoare între ele ca două surori gemene — au izbutit să strice buna dispoziție a însoțitorilor noștri). Am scos însă din bloc-notesul reporterului o promisiune a industriei și comerțului nostru: pentru 1963, o sensibilă îmbunătățire a calității cravatelor, a modelelor, culorilor, a sortimentelor. Vom găsi în magazine cravate din mătase imprimată, cravate cu efect de fir laminette, cravate din tergal, cravate cu desene plasate, care au început, se pare, a fi mai de mult produse (dar pe care noi le-am găsit în cantități cu totul insuficiente în magazine). Cravata de mătase vegetală, modesta și ieftina cravată de mătase vegetală, începe să cadă în dizgrație. De unde în semestrul II al anului trecut raportul dintre cravatele de mătase naturală și vegetală

desfăcute prin comerț era de 61% vegetale și 39% naturale, în semestrul I al anului acesta raportul s-a inversat; cravatele din mătase naturală ocupă acum 62% din volumul de produse vîndute. O cifră grăitoare pentru dorința de frumos a cetățeanului nostru.

Ce fular vă doriți?

Dar pentru că veni vorba de fulare... Ne-am uitat atent prin rafturi și sertare, răscolind și măsurînd fularele — cum se spune — din cap pînă în picioare. Sezonul de toamnă a adus în magazine mai ales fulare de mătase — cele de lînă nu și-au făcut încă masiv apariția. Din păcate, însă, e mai corect să spunem că le-a readus pe cele de anul trecut; și pe cele de acum doi ani. Sînt cam aceleași imprimeuri, aceleași țesături și aceleași culori. Unele sînt reușite. În general, două calități: fulare din mătase naturală imprimată — cu puține desene, cu multe poziții coloristice din care unele frumoase, dar altele atît de nearmonioase și stridente încît pur și simplu obosesc ochiul. Celelalte fulare sînt din mătase vegetală, au desen în țesătură și concurează între ele în coloritul sărac, stins: maroul închis se împletește cu griul închis, cu bleumarinul sau cu grenaul. Se pare că există — la aceste produse — o tradiție a desenului turcesc. Foarte bine, poate fi continuată. Dar acest desen nu trebuie să rămînă nici unic, nici majoritar — cum se întîmplă acum. Mai

multă fantezie și bun-gust în crearea modelelor de fulare bărbătești n-ar face decît să ridice prestigiul creatorilor, să se vîndă mai bine produsele și să mulțumească, în sfîrșit, consumatorii. Nu ca în cazul celor doi tovarăși pe care obiectivul aparatului i-a surprins într-un moment de melancolie: desenul frumos al fularului din mătase vegetală (vezi pag. 19) e dezavantajat de totala neasortare a culorilor (pe care fotografia în alb-negru n-o poate însă reda); iar fularul din mătase naturală, frumos armonizat coloristic, are în schimb un imprimeu mult prea încărcat. Păcat pentru amîndouă.

Toamna e din ce în ce mai răcoroasă, fularele încep să fie tot mai mult solicitate ca apărători grijului ai sănătății și ca accesorii elegante ale ținutei vestimentare. Așteptăm, încă, cu răbdare și încredere, surprizele plăcute pe care ni le vor oferi fabricile și magazinele noastre.

Rivalii de temut ai cămășilor clasice

De surprize plăcute au avut în primul rînd grijă Fabrica de confecții și tricotaje-București și „Tînăra gardă". Aici există în permanență căutări inovatoare, de aici pornesc adesea produse noi pe care cetățenii le cer insistent în magazine. Ca, de pildă, aceste bluze din fire sintetice, pe care însoțitorii noștri s-au grăbit să le probeze (vezi pag. 19). În semestrul II al acestui an, F.C.T.-București a adus pe piață opt modele de bluze din fire voluminoase și supraelastice, iar fabrica „Tînăra gardă", trei modele de cămăși din fire polinitrilacrilice. De bună seamă însă că ne aflăm încă la început în acest domeniu (tricotajele pentru femei au fost mult mai favorizate) dar e un început promițător. Mai ales dacă fabricile vor avea grijă să asigure un sortiment de măsuri judicios alcătuit, dînd mai multă atenție și măsurilor mari...

Scurt dialog despre marochinărie

Vecin cu raionul bluzelor din fire sintetice e cel de marochinărie. Ne oprim în fața lui. Vînzătoarea ne dă primul ajutor:

— Să știți că mănușile ne vin în cantități insuficiente. Și nici de o calitate satisfăcătoare: pielea de porc nu e întotdeauna bine marochinată, e rigidă, neelastică și e colorată numai în bej. Mănuși necăptușite avem de obicei, dar cumpărătorii cer cu precădere din cele căptușite cu tricot sau cu blană: nu ne e de loc plăcut să răspundem mereu: „Reveniți altă dată. Acum nu mai avem..."

O înțelegem pe tovarășa vînzătoare și subscriem la doleanțele ei. Le transmitem pe această cale fabricii „Petöffi Sandor" din Tg. Mureș și Fabricii de mănuși din Timișoara.

Privim curelele: cele de calitatea întîi sînt frumos finisate, au culori plăcute. Calitatea celor la prețuri mai accesibile lasă încă de dorit. Unul din tinerii care ne însoțesc se îndreaptă cu hotărîre spre tejghea și cere o pereche de bretele. Prima surprinsă e vînzătoarea: i se pare și ei că bretelele se potrivesc doar bunicilor. Idee complet falsă. Argumentația tînărului ei client pare să o convingă: nici un pantalon nu cade mai bine, nu are dunga mai „tăioasă" ca cel susținut de bretele! Ca să nu mai vorbim de avantajele igienice pe care le au față de cureaua ce apasă și strînge abdomenul. Așadar, la un costum elegant, sub vestă, recomandabile — și de medic, și de modă — sînt bretelele.

Ciorapii cei de toate zilele

De astă dată, cifrele pe care le manevrează producția noastră sînt de ordinul milioanelor.

Doar în primul semestru al acestui an magazinele au oferit cumpărătorilor milioane și milioane de perechi de ciorapi din bumbac, ciorapi și șosete supraelastice, șosete cu desen și încă multe alte milioane de altfel de ciorapi, pe care le lăsăm în seama statisticienilor. E firesc, veți spune, ciorapul este un obiect de primă necesitate, nu unul de lux, e firesc să se vîndă bine. Și, totuși, cînd ciorapul nu are și virtuți estetice — pe lîngă cele ale unei bune calități — cererea scade. Plac mult ciorapii și șosetele supraelastice produse de F.C.T.-București. Produsele au desene variate și de bun-gust, un colorit discret și frumos armonizat, modelele lor sînt — în general — moderne (e firesc deci ca față de produsele contractate în semestrul I 1961 să se fi ajuns — pentru aceeași perioadă a anului în curs — la impresionanta sporire de peste 200%). Dar foarte mulți consumatori preferă încă ciorapii de bumbac, îi cumpără în cantități masive și ar dori multe îmbunătățiri ale calității lor: o mercerizare mai bună, o varietate mai bogată a desenelor, o mai armonizată combinație de culori și întărirea tălpilor cu firele sintetice. Aceste dorințe ar trebui să se impună mai puternic ca pînă acum în atenția Fabricii de ciorapi din Timișoara, a fabricilor „7 Noiembrie" - Sibiu, „Sebeș"-Sebeș. Care, pentru a satisface și comerțul, ar trebui să se gîndească și la o rezolvare mai bună a ambalajelor (în cutii, eventual).

Un accesoriu plin de importanță

E clar: așa nu mai merge! Se pornește vreo ploaie mărunță și nesfîrșită de toamnă, încep serile friguroase, vine iarna. Guturaiul pîndește cu perfidie la colțul străzii și l-a dat gata pînă și pe voinicosul de sportiv (ce anunță că va merge cu capul gol și pe viscol!). Așadar, trebuie să vă hotărîți: o pălărie elegantă sau una sport, un basc... Magazinele le oferă cu dărnicie, pentru toate gusturile și toate vîrstele. Pălăriile din lînă și păr de iepure produse de Fabrica de pălării din Timișoara sînt în general de bună calitate, au o varietate satisfăcătoare de forme și culori, sînt adaptate la noua linie a modei. De pildă, această pălărie cu bor îngust și calota înaltă, preferată mai ales de tineri (foto 1). Pentru o ținută mai sportivă, este recomandabilă pălăria tip Rolantin cu spic, în genul pălăriilor vînătorești (foto 2). Firește, pentru ținuta festivă a unui bărbat mai în vîrstă e adecvată tot pălăria de culoare închisă, cu borul întors și bordat cu panglică (foto 3). Modern, și practic totdeauna, bascul cu borul lat: ultimul produs al fabricii timișorene, bascul „Negoiul", are și însușirea de a fi impermeabil (foto 4).

Noroc că nu vine vara: dacă ați fi dorit vreo pălărie din păr sau fire sintetice, nu ați fi găsit nicăieri. Dar poate că pînă la vara viitoare fabricile vor avea grijă și de acest sortiment atît de necesar. Sîntem aproape siguri, pentru că, în general, industria ușoară nu a dat uitării aceste „nimicuri" importante și dovezile le-a oferit mai ales în ultima vreme. Apar mereu produse mai frumoase și ele însele ne îndreptățesc să fim exigenți. Priviți strada, priviți ținuta trecătorilor. E tot mai de bun-gust. Iar asta obligă din ce în ce mai mult.

Sanda FAUR-DIMA
Fotografii de Aurel COPOS

E BINE SĂ ȘTIM

De vorbă cu medicul

REUMATISMUL (II)

Am văzut că rolul principal în contractarea reumatismului îl are infecția. Există însă și o serie de factori care stimulează apariția bolii, slăbind rezistența generală a organismului la îmbolnăviri. Șocurile nervoase, munca excesivă în condiții de frig și umiditate se numără printre aceștia. Sensibilitatea organismului față de microbi și de ceilalți factori nefavorabili din mediul extern crește cu fiecare recidivă a bolii. De aceea pentru a ne feri de reumatism vom lua măsurile necesare de apărare împotriva gripei și amigdalitei, care sînt boli contagioase. De asemeni, infecțiile acute ale gîtului, ale dinților, ale căilor respiratorii superioare trebuie tratate cu grijă. Cazurile de gripă, chiar în formă ușoară, trebuie luate în serios și indicațiile medicului urmate întocmai. Perioadele acute ale anghinelor și ale gripei vor fi petrecute la pat, cu atît mai mult de către acei care au suferit în trecut de reumatism. Dacă amigdalita se repetă des este necesară operația amigdalelor. Dacă aceasta nu s-a făcut pînă la îmbolnăvire, trebuie în orice caz făcută după primul acces de reumatism.

Să ne îngrijim de starea dinților, iar dinții cu puroi la rădăcină trebuie extrași. Inflamațiile purulente ale urechii și ale sinusurilor trebuie tratate pînă la vindecarea completă.

Alimentația va fi ponderată și cît mai săracă în albumine. Munca trebuie corect organizată astfel ca ea să ne permită un timp suficient pentru odihnă. Vor fi evitate răcelile. Foarte utilă este călirea organismului prin obișnuirea treptată cu variațiile de temperatură și prin practicarea exercițiilor fizice. Această călire trebuie începută încă din copilărie, cînd reumatismul apare cel mai frecvent.

În timpul crizei acute de reumatism se indică internarea bolnavului în spital. Dacă din diferite motive acest lucru nu e posibil și bolnavul rămîne acasă, el va fi ținut în pat, în învelitori calde, într-un loc ferit de curenți. Deoarece bolnavul de reumatism transpiră abundent, rufăria lui va fi schimbată des. Pe articulațiile bolnave se vor înfășura bucăți de flanelă. Întrucît alimentația trebuie să fie bogată în vitamine, vom da bolnavului o cantitate suficientă de fructe și legume. Medicamentele vor fi luate în mod riguros după dozele și programul indicat de medic.

Bolnavii care au suferit de un atac de reumatism vor rămîne și după însănătoșire sub observația medicului. Acesta va reglementa condițiile de viață și de muncă ale bolnavului și va da indicații de tratament pentru evitarea recidivelor bolii.

Dr. Silviu GHEREA

Din toată lumea

SPUTNICII ȘI MUZICA

Un grup de tineri suedezi, iubitori de muzică, au înghebat o formație orchestrală căreia i-au dat numele de „The spotnicke"(„Sputnicii"). Astăzi ea este cea mai importantă formație de jaz din Suedia. Piesa de rezistență a formației, anume orchestrată sub titlul „Omul-racheta", este vechiul cîntec rusesc „Poliușko" (Cîmpia). În fotografie îi vedem pe cei 4 membri ai orchestrei pe o stradă din Londra, unde se află în turneu.

CONSERVE „USCATE"

Fructele, legumele, carnea — proaspete și înghețate rapid — se păstrează bine fără a-și pierde majoritatea calităților nutritive și de gust. Acest sistem de conservare are un singur dezavantaj: alimentele nu pot fi păstrate decît la rece, ceea ce implică spații frigorifice corespunzătoare.

Dacă însă din alimentele proaspete și înghețate rapid se îndepărtează apa, ele pot fi păstrate mult timp și la temperaturi obișnuite. Este suficient ca gospodina să scoată din pachetul învelit în celofan ceva ce seamănă cu o bucățică de dop și să cufunde acest „ceva" în apă caldă, pentru ca după cîteva minute să aibă în oală o bucată mare de carne. Fricelele ca de sfoară se prefac, prin același procedeu simplu, în morcovi sau banane, iar un fel de alune — în mere sau mandarine.

O serie de firme din R.F.G. și S.U.A. au pus în vînzare cu titlu de experiență cîteva zeci de sortimente de asemenea conserve „uscate". Rămîne de văzut ce vor spune și consumatorii.

AGENDA

● La ziua realizărilor măiestre ale artistei poporului Vera Mareșkaia s-a mai adăugat una: cea din filmul „Printre oameni buni", realizat la studioul „A. Dovjenko" din Kiev de regizorul A. Bukovski, după un scenariu de I. Zbanațki. În acest film Mareșkaia interpretează rolul unei femei care a trecut prin mari greutăți și suferințe.

● La sfîrșitul anului va apare în Uniunea Sovietică ultimul volum al trilogiei „Prometeu", ampla lucrare literară închinată de scriitoarea Galina Serebreakova vieții și operei lui Karl Marx. Primele două volume ale trilogiei, intitulate „Tinerețea lui Marx" (apărut și în românește) și „Răpirea focului", au fost traduse și tipărite și în multe alte țări. Volumul al treilea al lucrării, intitulat „Culmile vieții", descrie ultimii 18 ani ai vieții lui Marx.

● Stagiunea teatrală sovietică s-a deschis cu un număr impresionant de spectacole noi: 100. Dintre premierele originale consemnăm: „Danauri pe coasă", o comedie lirică de M. Lvovski, pe scena Teatrului Mic, în regia lui A. Efros; piesa lui S. Alexin, „Camera", consacrată luptei dintre vechi și nou; o dramatizare a cunoscutei cărți a lui John Reed, „10 zile care au zguduit lumea". Dintre lucrările dramatice ale scriitorilor contemporani din Occident s-au pus în scenă piesele: „Inima mea este în munți" de William Saroyan și „Nopți fără lună" de John Steinbeck.

● Gemenilor cosmici Andrian Nikolaev și Pavel Popovici le-a fost dedicat un film realizat recent în studiourile moscovite de știință popularizată. Autorii acestui film sînt regizorul Dmitri Bogolepov și scenaristul Evgheni Reabcikov, același care au imortalizat pe pelicula zborurile lui Gagarin și Titov.

● Revista sovietică „Teatr" a inițiat o anchetă în rîndul unor oameni de teatru și printre diverse categorii de spectatori. Întrebările puse priveau creația originală sovietică, interpretarea, repertoriul etc. Printre cei care au răspuns a fost și cunoscutul dramaturg Viktor Rozov. Drept cel mai bun dramaturg tînăr Rozov l-a indicat pe Volodin. Ca răspuns la întrebarea privitoare la cea mai bună interpretare a stagiunii, Viktor Rozov a arătat că el consideră creația actorului S. Iurski în rolul Ceasovnikov din „Oceanul" de A. Stein drept cea mai valoroasă. În fotografie, Viktor Rozov.

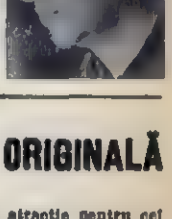

O CRAMĂ ORIGINALĂ

Plimbîndu-te pe strada Republicii din Brașov, atenția îți este atrasă de un gang în a cărui semiobscuritate distingi un butoi de dimensiuni uriașe. Impresia că te afli în preajma unei crame apezate la nivelul solului se stinge abia cînd te apropii pentru a o cerceta mai cu de-amănuntul. Atunci auzi svon de glasuri care vine din... butoi și-ți dai seama că te afli în fața unei uși.

Deschizînd-o, ai o priveliște neașteptată: meseriii (fete și flăcăi), gătiți în frumoase costume naționale, specifice regiunii, poartă tipsii încărcate cu tot felul de bunătăți culinare și vinațul (fotografia 1) pe care le servesc la mese (niște butoaie de statură... potrivită scopului) clienților care stau pe butoiașe de bere (scaunele). (Fotografia 2).

Ai nimerit adică în crama „Postăvarul", încă un pitoresc punct de atracție pentru cei care vizitează vechiul și mereu tînărul oraș Brașov.

Radu HORIA

1

2

Cuvinte încrucișate

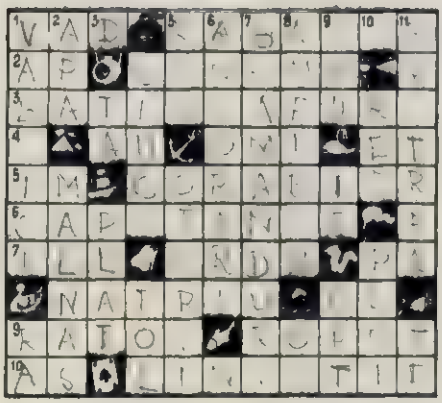

ORIZONTAL: 1) Te trece apa cu car cu tot — Ascunzătoare pentru pești sub malul rîului. 2) Ape în monoverb — Unde poți vedea o furtună marină stînd liniștit în fotoliu. 3) Lifturi submarine! 4) Aur — Afluent al Irtîșului — Și (lat.). 5) Pămînt și apă — Lup de mare. 6) Mai mare peste port! 7) Afluent al Rinului — Verb... stins de apă — Apă... neîncepută! 8) Șodiu — Vas... înapt pentru navigație. 9) Pasionat înotător palmiped — Cînd plouă cu găleata pe acoperiș (sing.). 10) Campion — Calm ca fluviul lui Șolohov.

VERTICAL: 1) Ramele mite calorii Nilului. 2) Lichid incolor, inodor, insipid și... indiferent cetățeanului turmentat — Stațiune cu ape renumită apă minerală. 3) Posesiv — Turtit. 4) Crap mic (reg.) — Măsură la conducte. 5) Linx — Mamifer... mustăcios din Pacific (pl.). 6) Operațiune navală (pl.). 7) În atenția înotătorilor și a navigatorilor (pl.). 8) Jumătate om, jumătate pește — Carp (anat.). 9) Localitate în Nigeria — Cămașă — Covrig aritmetic! 10) Lac în Irlanda — Producții acvatice de toamnă. 11) Nume dat de cei vechi Mării Roșii și golfului Persic — Tudor Timo-

DEZLEGAREA JOCULUI „DE-A-NDOASELEA", APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

ORIZONTAL: 1) Critică — Ris. 2) Leneș — Trena. 3) Omenos — Ades. 4) Sol — Nasture. 5) Crep — Nat. 6) Ac — Raite — Ic. 7) Aparte — Șes. 8) S — Alianță — T. 9) Caiet — Amor. 10) Olan — Lenare.

LUNA PRIETENIEI ROMÎNO-SOVIETICE

La adunarea din sala Teatrului C.C.S., consacrată deschiderii Lunii prieteniei romîno-sovietice.

Actrițele sovietice Rosa Makagonova și Clara Luciko se află în Capitala patriei noastre ca invitate la Festivalul filmului sovietic, tradițională manifestare în cadrul Lunii prieteniei romîno-sovietice.

Colectivul Teatrului „C Nottara" a prezentat, în premieră, piesa lui A. Sofronov „Bucătăreasa" în sala căminului cultural din Găneasa, regiunea București. Cu acest prilej, actorii bucureșteni în frunte cu artistul poporului George Vraca au vizitat gospodăria agricolă colectivă din comună, unde au fost primiți cu multă căldură de colectiviști.

FLACARII

Lucrările celui de-al III-lea Congres internațional de patologie infecțioasă la care au participat peste 150 de oameni de știință din 25 de țări.

La gospodăria agricolă colectivă „Unirea" din comuna Apa, regiunea Maramureș, însămînțările de toamnă sînt pe sfîrșite.

Construcții noi la Cluj.

Cititorii ne scriu, noi răspundem

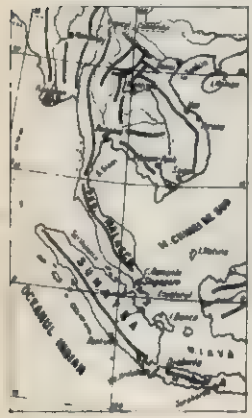

Ați auzit de capul Romania?

„Am aflat că în peninsula Malacca există un cap numit Romania. Aș vrea să știu cine i-a dat acest nume și dacă are vreo legătură cu numele țării noastre".

George PANĂ,
Constanța, bd. Republicii, 17 bis

Răspunde la această întrebare conf. univ. VIRGIL HILT, de la Facultatea de geologie-geografie din București.

Prin capul Romania, situat în extremitatea sudică a Asiei, în partea de sud-est a peninsulei Malacca, continentul asiatic ajunge până în apropierea ecuatorului.

Denumirea de Romania nu are nici o legătură cu numele țării noastre. Ea datează de la începutul secolului al XVI-lea, când corăbierii portughezi au ocolit pentru prima dată peninsula Malacca pentru a trece din Oceanul Indian în Oceanul Pacific. Voind să arate lumii că navigatorii portughezi, de neam romanic, au fost primii europeni care au întreprins această îndrăzneață călătorie, ei au numit Romania acest cap.

Portughezii, care se aflau atunci în plină ascensiune a puterii lor maritime, au făcut acest drum pentru a ajunge în insulele Pacificului, bogate în mirodenii. Istoria consemnează că în 1511 navigatorul Alfonso Albuquerque, ajungînd în strîmtoarea Malacca, a prădat crunt orașul cu același nume. De aici, corăbierii portughezi au pornit spre insulele Moluce, adevărate insule ale mirodeniilor, de unde și-au extins apoi comerțul până în Extremul Orient. Iată deci în ce împrejurări capul din sud-estul peninsulei Malacca a primit denumirea de capul Romania.

Din punct de vedere fizico-geografic, acesta nu este altceva decît punctul terminus în peninsula Malacca al lanțului de munți cunoscuți sub numele de Cordilierii Malaezi, în rîndul lor o continuare, de mai mici proporții, a munților Tibetului oriental.

Ruanda și Burundi

„Doresc să aflu cîteva date despre noile state africane Ruanda și Burundi".

Ilie ALBU,
București, str. Cristioșteni nr. 38, relon Leule

Răspunde I. MANEA, redactor la Agerpres.

La 1 iulie 1962 pe harta Africii au apărut două noi state independente: Ruanda și Burundi. Ele au fost constituite pe fostul teritoriu Ruanda-Urundi, aflat sub tutela Belgiei. În conformitate cu dorința exprimată de reprezentanții acestor teritorii, Ruanda-Urundi a fost despărțită în două state, Ruanda și Burundi — nume sub care au fost cunoscute înainte de a fi fost înrobite de către colonialiști.

Situate în inima Africii ecuatoriale, Ruanda și Burundi au o suprafață totală de 54.172 km², din care Ruanda 26.092 km², iar Burundi 28.080 km². Populația celor două state este de aproape cinci milioane de locuitori (cifrea 2.700.000 în Ruanda și peste 2.200.000 în Burundi).

Ca și alte regiuni din Africa ecuatorială, Ruanda-Urundi a fost obiectul luptei înverșunate dintre colonialiștii belgieni, englezi și germani, imperialiștii germani fiind cei care au reușit pînă la urmă să anexeze acest teritoriu. Prin tratatul de pace de la Versailles, Ruanda-Urundi a fost însă predată Belgiei, devenind în 1922, conform unei hotărîri a Ligii Națiunilor, teritoriu sub mandat. După cel de-al doilea război mondial, în baza unei hotărîri a O.N.U., Ruanda-Urundi a devenit teritoriu sub tutela Belgiei.

Această așa-numită tutelă a însemnat de fapt mizerie și teroare, exploatarea cea mai crîncenă a bogățiilor naturale, înapoiere economică, socială și culturală. În schimb, marile trusturi internaționale s-au îmbogățit de pe urma exploatării bogățiilor țării: cafea, tutun, bumbac, aur, coltan sau wolfram.

Împotriva unor asemenea rînduieli s-au ridicat de nenumărate ori la luptă patrioții din Ruanda-Urundi. Mișcării de eliberare națională colonialiștii belgieni i-au răspuns prin asasinate și teroare, prin promovarea cunoscutei politici „dezbină și stăpînește". Astfel, căutînd să intimideze pe luptătorii pentru independență din Urundi, colonialiștii au pus la cale o serie de asasinate mișelești, ultimului dintre aceștia căzîndu-i victimă prințul Rwagasore, prim-ministru și conducător al partidului anticolonialist UPRONA. Dar toate aceste acțiuni nu au putut frînge voința de luptă a populației din cele două state, care și-au cîștigat recent independența.

La 1 iulie 1962, pe stadionul din Bukavu a fost proclamată oficial independența statului Burundi. În fotografie: coborîrea drapelului belgian (1) și înălțarea drapelului de stat al Burundiei (2).

Peste 70 metri înălțime...

La Cluj se restaurează în prezent o construcție medievală în stil neogotic, situată în piața Libertății. Este vorba de turnul bisericii romano-catolice, monument istoric, interesant nu numai prin vechimea sa, ci și prin înălțimea puțin obișnuită: are peste 70 de metri. Lucrările de restaurare se execută sub conducerea inginerilor și constructorilor Direcției monumentelor istorice.

OKOS Oberegho,
Cluj, str. Jókai nr. 16

Cum acționează simțul muscular

La această întrebare, pusă de Aurel Mocanu, din satul Avîntul, raionul Birlad, răspunde dr. R. FLORU, candidat în științe medicale, de la Institutul de fiziologie al Academiei R.P. Române.

În afara celor cinci simțuri cunoscute — vizual, acustic, tactil, olfactiv și gustativ — un loc special îl ocupă simțul muscular sau kinestezic (simțul mișcării), care informează creierul asupra poziției corpului și a membrelor noastre, precum și asupra mișcărilor pe care le efectuăm în cursul diferitelor activități. Pe baza acestor informații se organizează în sistemul nervos menținerea poziției corpului, coordonarea mișcărilor, de la cele mai simple — cum ar fi mersul — pînă la cele mai complicate — scrisul, cîntatul la un instrument etc.

Menținerea poziției corpului în spațiu se face cu ajutorul organelor echilibrului care se găsesc în cavitățile săpate în osul urechii interne (labirint). Aici se găsesc terminații nervoase care sînt sensibile la schimbările poziției capului și la mișcările bruște ale acestuia, prin impulsurile pe care le trimit centrilor nervoși, adaptează tensiunea mușchilor gîtului, ai șirei spinării și membrelor la necesitățile staticii. În mușchi și în tendoane se găsesc, de asemenea, terminații nervoase care sînt sensibile la mișcare. Întinderea mușchiului sau scurtarea lui excită terminațiile nervoase, care informează măduva spinării și creierul asupra tensiunii mușchilor; pe baza acestor informații se elaborează coordonarea mișcărilor.

În acest fel, simțul muscular asigură atît contracția tonică a mușchilor care mențin corpul în picioare, cît și contracțiile musculare rapide care stau la baza mișcărilor fine.

Centrii motori din creier pot coordona mișcările fine numai pe baza informațiilor exacte pe care receptorii musculari, prin fibrele nervoase lungi, le transmit sistemului nervos central.

Cititorii către cititori

Doresc să corespondeze: **Usikova Galina Borisovna**, studentă, Baku 18, str. Nahimov 13, ap. 13, U.R.S.S.: prietenie, cinema, geografie și schimb de ilustrate; **Andrzej Dolinski**, elev, Lodz, R.P. Polonă, ul. Zmienna 15 b/41: pe teme de filatelie și schimb de ilustrate; **Apolinary Bor**, elev, Lodz 2, R.P. Polonă, ul. Kopernika 51 m 1: teme diverse și schimb de ilustrate (corespondează în polonă, rusă, franceză); **Gogu Stoian**, tehnician, schela Băbeni, raionul Rm. Vîlcea: teatru, film, literatură, sport, schimb de ilustrate; **Petre Bolbotină**, Reșița, căminul muncitoresc „23 August": teme diverse, schimb de ilustrate; **Anișoara Ioniță**, Buzău, str. Leonte Filipescu nr. 25: literatură, artă, pedagogie, schimb de ilustrate; **Irineia Irimescu**, elevă, Ploiești, str. Rahovei nr. 9: literatură, artă și schimb de ilustrate; **Elena Lucescu**, G.A.S. Siret, reg. Suceava: ilustrate; **Eugeniu Mușat**, elev, Brăila, str. Karl Marx nr. 165: filatelie, ilustrate; **Rodica Amelia**, elevă, Ploiești, str. dr. Marinescu nr. 3: muzică, schimb de ilustrate; **Ionel Bloanță**, student, Valea Sadului, str. Șublov nr. 55, raion Tg. Jiu: literatură, sport, schimb de ilustrate; **Ion Robu**, liceștuș, Turnu Severin, str. Cicerone nr. 85: schimb de ilustrate; **Aneta Pașcu**, elevă, Brăila, str. Dorobanți nr. 410: schimb de ilustrate: **Mioara Oțeanu**, bibliotecară, com. Cacova, raionul Oravița: literatură, teatru, muzică, schimb de ilustrate: **Farkaș Zoltan**, elev, Tg. Mureș, str. Lipcani nr. 25, ap. 2: filatelie, schimb de ilustrate; **Marilena Ciobanu**, contabilă, Pitești, str. Leonte Filipescu nr. 43: ilustrate; **Florica Anghel**, funcționară, Pitești, str. Riurilor nr. 6: ilustrate; **Ionel Cismaru**, elev, Reșița, str. M. Eminescu 48: literatură, muzică, sport, ilustrate; **Petru N. Găman**, desenator, com. I. L. Caragiale, raionul Tîrgoviște: ilustrate.

Pe scurt

VIRGIL CEAUȘESCU, Strehaia. În „Flacăra" nr. 14, din 6 aprilie 1961, a apărut un articol amplu despre marele pictor mexican Siqueiros. Citindu-l, veți găsi răspuns la întrebarea dv.

LUCREȚIU DONNA, Buzău. Iată care sînt cele 7 minuni ale antichității: mormîntul lui Mausol din Halicarnas, piramida lui Cheops, farul din Alexandria, colosul din Rhodos, grădinile suspendate ale Semiramidei din Babilon, statuia lui Jupiter Olimpianul de Phidias și templul Dianei din Ephes.

NICULINA RADU, Piatra Neamț. Poezia dv. exprimă într-adevăr sentimente patriotice și de mîndrie față de prezentul țării noastre. Dar forma artistică a versurilor e încă deficitară. Ar fi bine să frecventați un cenaclu literar din orașul dv.

De la fotocorespondenți

Nouă casă de cultură din orașul Sebeș. *(Ileana Terek, Deva)*

În sfîrșit de săptămînă la Bucegi! Iată-i pe tinerii de la cercul de turism din Piatra Neamț. *(Constantin Burcuș, Bacău)*

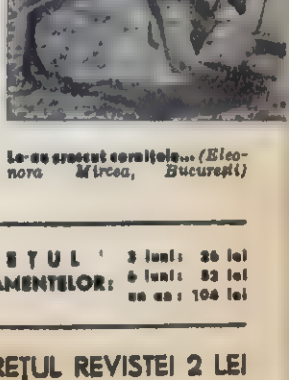

Le-au crescut cornițele... *(Eleonora Mircea, București)*

FLACĂRA
Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI — Nr. 41 (385)
13 octombrie 1962

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII
Căsuța poștală: 3507
cf. 33, Tel. 17.60.10. int. 1744

ABONAMENTE:
la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei

Prezentarea grafică: Ion VULPESCU. Tipărită la Combinatul poligrafic Casa Scînteii.

PREȚUL REVISTEI 2 LEI

UMOR

Fără cuvinte.

Desen de E. ARNO

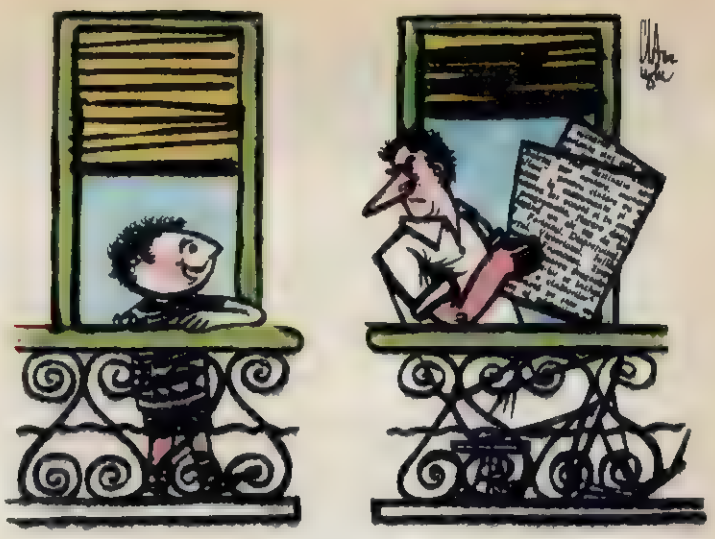

— Ce-ai făcut cu banii pe care ți i-am dat ca să nu mai scrii din viteză?
— Mi-am luat o tobă!

Desen de N. CLAUDIU

Fără cuvinte.

Din „Eulenspiegel"

El: Tocmai acum ți-ai găsit să ne certăm?!...

Desen de Mihai GROSU

— În fond, eu am permis de vânătoare, nu al!...

Desen de DARLY

Fără cuvinte.

Din „Panorama"

Inginera Irina Dragomir (dreapta) și desenatoarea Dolna Barza, în atelierul de machete IPROCHIM.

Fotografie de S. STEINER

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

Nr. 42 (386) — 20 octombrie 1962

VIZITA TOVARĂȘILOR GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ și ION GHEORGHE MAURER în INDIA

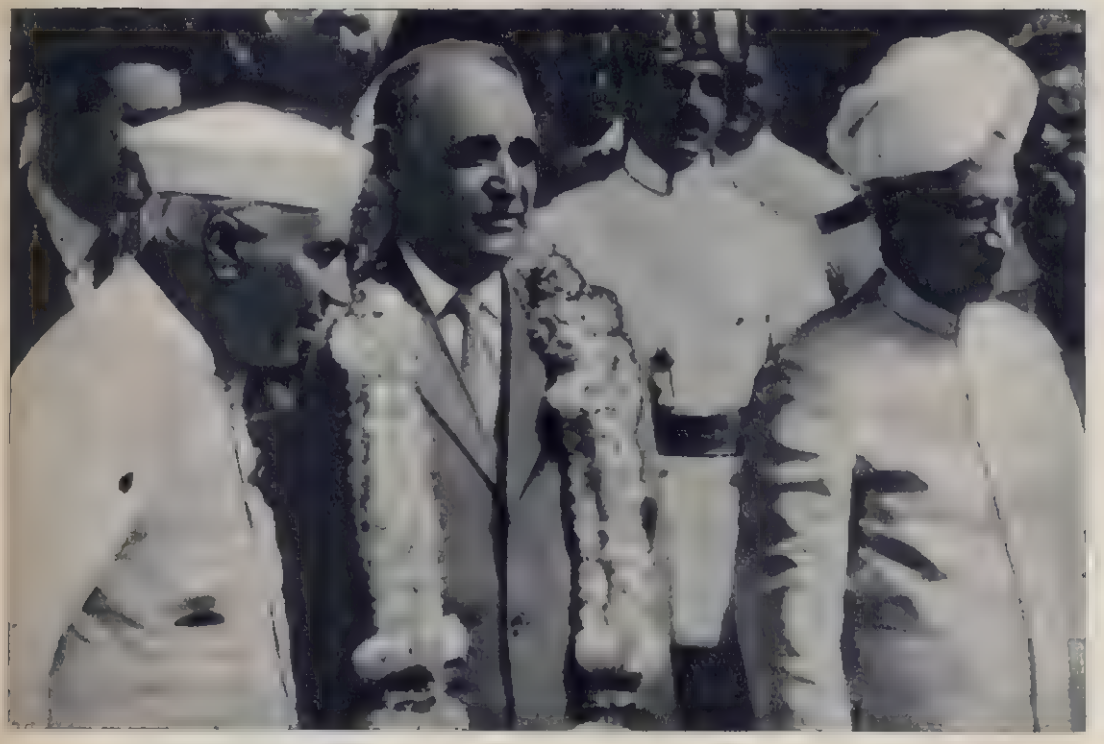

Pe aeroportul Palam din Delhi. De la stînga la dreapta: primul ministru al Indiei, Jawaharlal Nehru, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej și președintele Republicii India, dr. Sarvapalli Radhakrishnan.

Oaspeții români, întîmpinați la Bombay cu ghirlande de flori.

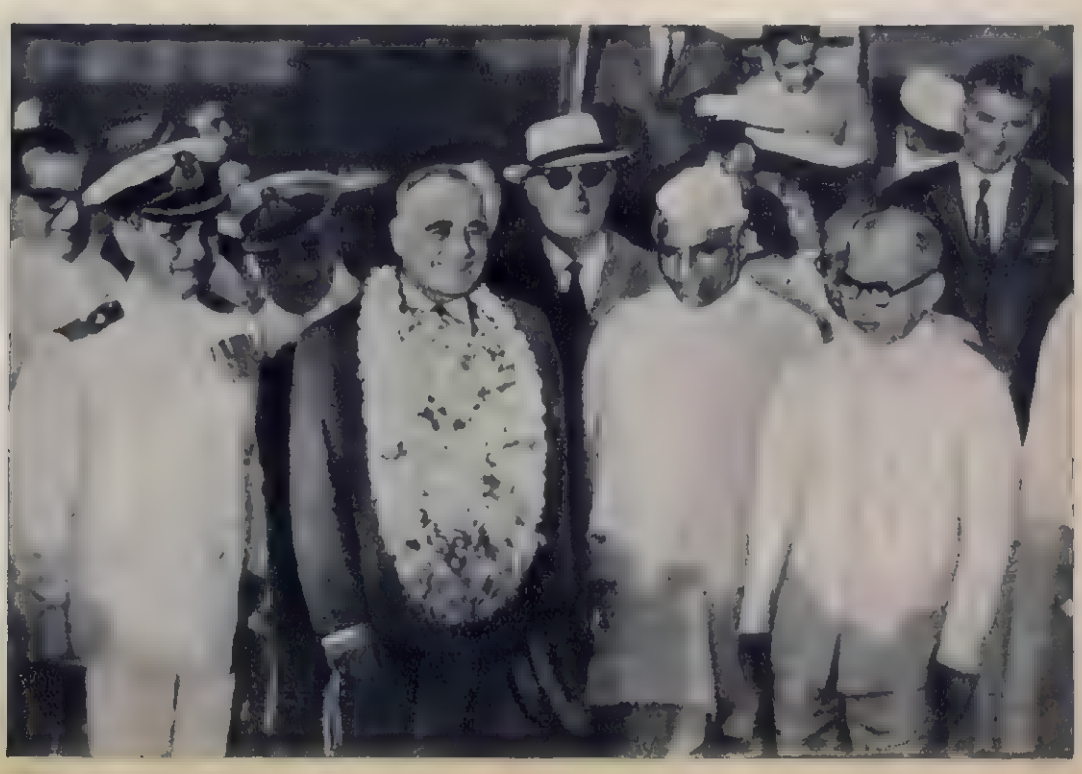

În paginile 11-12-13 publicăm un fotoreportaj cuprinzînd și imagini în culori din timpul recentei vizite a conducătorilor de stat români în Indonezia.

VOLGA

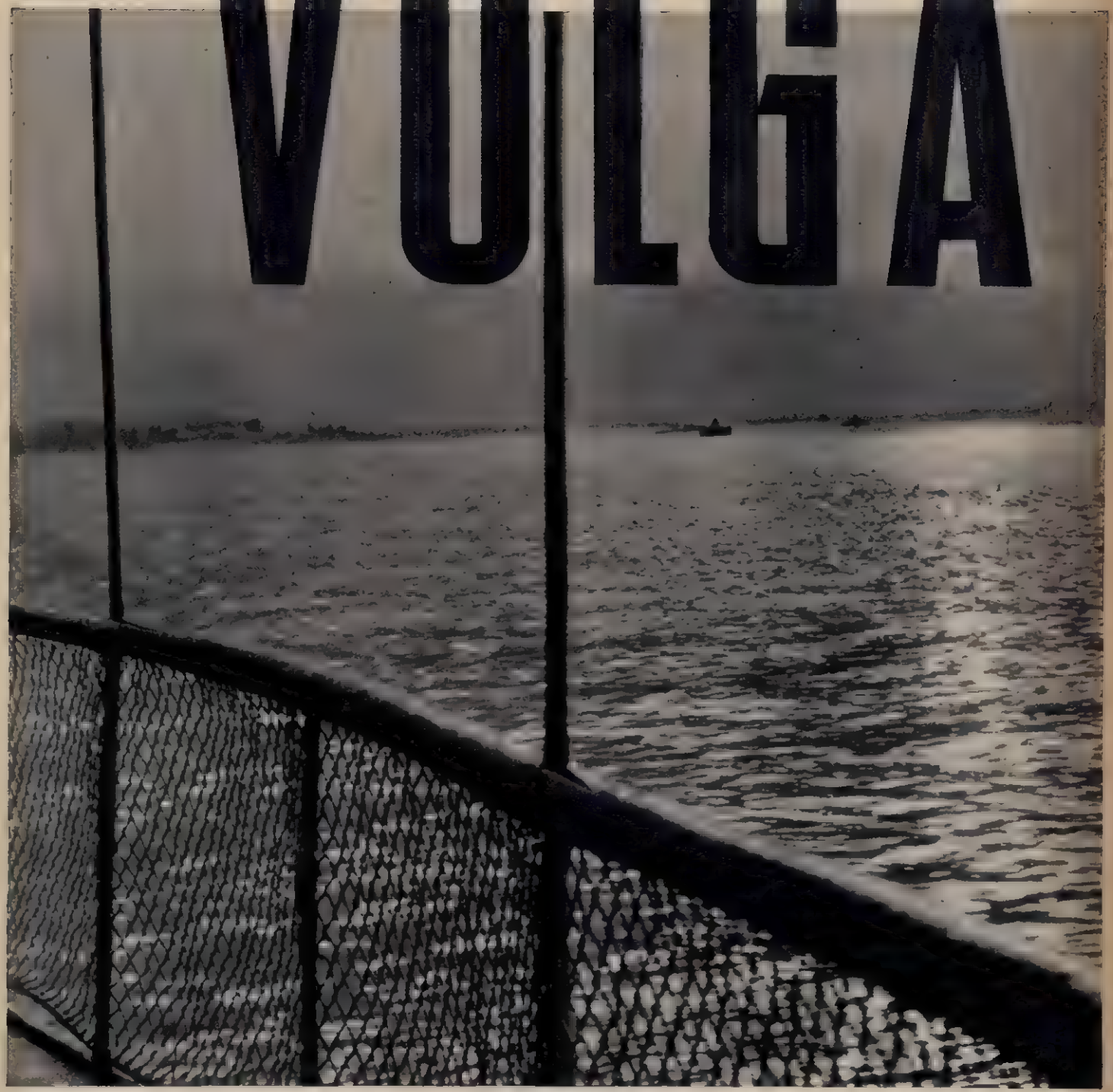

Cine n-a auzit de rîul Moscova? Unii l-au văzut în fotografii, oglindind în apele lui bastioanele şi crenelurile Kremlinului sau noile edificii albe, inundate de neon; alţii, mai norocoşi, l-au văzut aievea. V-aţi gîndit însă vreo clipă din ce depărtări vin apele limpezi care trec prin faţa portului şi spală falezele de granit ale capitalei sovietice? Sînt apele Volgăi.

Prin Volga, printr-un canal care-l uneşte cu ea, vasele Moscovei îşi pot arunca astăzi ancora în porturile Mării Albe şi ale Balticei, ale Mării Caspice, ale Mării de Azov şi ale Mării Negre. Datorită Volgăi, Moscova a devenit port la cinci mări.

Să pornim de la Moscova într-o călătorie pe Volga, pe această uriaşă cale albastră (3.688 km) aidoma unui gigant arbore cu rădăcinile înfipte în deltă, cu trunchiul ridicat drept şi o coroană bogată cu sute de crengi-afluenţi.

Să pornim deci pe Volga în jos, pe Matuşka-Volga, rîul sfînt din cîntecele poporului rus, al edecarilor, viu pe pînzele nemuritoare ale lui Repin, pe Volga, fluviul pe malurile căruia au făcut primii paşi pe pămînt Gorki şi Sverdlov, Cernîşevski şi Dobroliubov, Şaliapin şi Rileev, Lobacevski, Saltîkov-Şcedrin, Cikalov, Goncearov...

Pe malurile Volgăi s-a născut Lenin, care a visat marele fluviu aşa cum este el astăzi şi aşa cum va fi. Aici aterizează cosmonauţii...

Volga veche a însemnat lemn, abur, peşte. Volga epocii comunismului înseamnă energie electrică, metal, irigarea a sute de mii hec-

tare de pămînt, motoare, cărbune, drum deschis spre cinci mări...

După economiști, bazinul Volgăi dă aproape jumătate din producția industrială a țării sovietice. Cine n-a auzit de hidrocentralele Gorki, Kuibîșev sau de cea mai mare din lume, cea de lîngă Volgograd? Cine n-a auzit de tractoarele Volgogradului, de fabricile constructoare de mașini de la Kazan, de marile centre industriale Iaroslavl, Gorki, Kuibîșev, Saratov? Milioane de hectare de pămînt pustiu au fost și sînt transformate în holde și în grădini înfloritoare.

Cineva nota la sfîrșitul veacului trecut în „Călăuza ilustrată a Volgăi": „Greutățile și necazurile navigației... te aduc la desperare. De la Rîbinsk la Tver navigația e oprită cu desăvîrșire. E caraghios să și amintești că în cîteva locuri, chiar și la Iaroslavl și Kostroma, Matuška-Volga a noastră a fost traversată cu piciorul, iar vasele au fost tîrîte de oameni prin mîl... Înnămolirea Volgăi este cronică, o boală care nu știu dacă poate fi lecuită".

Porturi fluviale în adevăratul lor înțeles nu existau pe Volga înainte de revoluție. Dar în orașele riverane 35 de mii de hamali, lucrînd cîte 16-17 ore, încărcau și descărcau cîte 300-800 puduri pe zi.

Planul leninist al electrificării, GOELRO, prevedea electrificarea și mecanizarea porturilor principale, transformarea Volgăi într-o supermagistrală navală. Acest vis al lui Lenin a fost îndeplinit: prin construcția Canalului Belomor, Volga a fost legată de bazinul polar de nord, Canalul Moscova-Volga i-a adus apele la Moscova, Canalul Volga-Don i-a deschis drumul spre Marea Neagră. Iar în 1964 între Volga și Marea Baltică va intra în funcțiune o nouă magistrală navigabilă, „Volgobalt", una din cele mai mari construcții hidrotehnice din lume.

Încă înainte de război pe Volga se transporta mai mult decît pe toate rîurile navigabile ale Rusiei țariste. Astăzi pe Volga sînt transportate zeci de milioane tone de lemn, petrol, cereale de pe pămînturile renăscute ale podișului Volgăi, sare scoasă din carierele Baskunciakului, ciment fabricat la Voljsk, metal și cărbune. Au fost construite porturi noi, cele vechi — reconstruite. De nerecunoscut sînt astăzi Volgogradul și Saratovul, Kuibîșevul și Ulianovskul, Kazanul, Gorki, Iaroslavlul. Faptul că pe Volga s-au născut uriașe noduri hidroenergetice, că au apărut adevărate mări, creîndu-se pentru navigație condiții asemănătoare cu cele maritime, a cerut și o nouă dezvoltare a construcțiilor de nave. De aceea vom întîlni în drumul nostru pe Volga vapoare „oceanice" și ultrarapide, motonave cu zbaturi subacvatice, cu denumiri sugestive ca „Raketa", „Sputnik" sau „Meteor", dezvoltînd viteze pînă la 90 km pe oră, șlepuri, case de odihnă, sanatorii și tabere de pionieri plutitoare, bărci pescărești cu motor, magazine mobile și vase culturale cu echipe teatrale și caravane cinematografice.

Volga veche — edecari, lemn, abur, bărci pescărești.

Volga epocii noastre — energie electrică, irigare a mii și mii de hectare, vase cu mașini ultramoderne, cărbune, drum deschis spre cinci mări...

NAVIGAȚIA ȘI DISPECERII AUTOMAȚI

Să ne începem deci călătoria îmbarcîndu-ne în Gara fluvială de nord a Moscovei, într-unul din încăpătoarele și elegantele vase de pasageri. Un șuierat de sirenă, și rămîn în urma noastră macarale și șlepuri, poduri arcuite, vile și case de odihnă. Canalul, aproape drept, trece pe lîngă numeroase plaje și poieni de mesteceni pline de turiști, prin lacuri artificiale (Kleazma, Pialovsk, Pestovsk etc.), pe lîngă sate și orașe. În dreptul orășelului Ikșa ne întîmpină prima ecluză. Vom întîlni în drumul nostru zeci de ecluze și ceea ce ne va uimi îndeosebi va fi puternica personalitate arhitectonică a fiecăreia. Porțile, ecluzele sînt împodobite cu statui, cu figuri și grupuri sugestive neasemănătoare între ele, fiecare în parte un monument de artă.

Canalul are o lungime de 128 kilometri. La construcția lui au fost excavate și strămutate peste 200 milioane de metri cubi de pămînt și turnate peste 3 milioane metri cubi beton. Cantitatea pămîntului scos întrece de două ori volumul lucrărilor efectuate la construcția Canalului de Suez și cu o cincime pe cel de la Canalul Panama — construit în mai bine de trei decenii. Canalul Moscova-Volga, cu cele 200 de construcții ale sale (ecluze, baraje de beton, stații de pompare, centrale electrice, poduri, debarcadere etc.), a fost terminat în patru ani și opt luni.

Pînă la Volga-Don, Canalul Moscova-Volga n-a avut pereche în lume în ceea ce privește nivelul automatizării. Automatele dirijează mecanismele ecluzelor, ale stațiilor de pompare. O schemă luminiscentă la dispecerul central indică situația exactă din orice punct al canalului. Dacă dispecerul, apăsînd un buton, pornește sau oprește un agregat, de îndată se aprinde un semnal luminos care confirmă că într-adevăr agregatul îndeplinește „porunca". Sălile de mașini ale hidrocentralelor n-au oameni și sînt întotdeauna încuiate. Dispecerul, ridicînd receptorul și formînd numărul unei asemenea centrale, va auzi la telefon un glas raportîndu-i despre nivelul apei sau încărcătura agregatelor. La celălalt capăt al firului nu se află însă nici un om. Vorbește „automatul".

Ultima etapă a canalului e Marea Moscovei. Un uriaș monument din granit roșu reprezentîndu-l pe Lenin cu mîna întinsă, care indică parcă noul drum al Volgăi, drumul electrificării, ne va întîmpina aici, unde apele Volgăi își pentru prima oară energie electrică, de unde drumul apelor se îndreaptă spre Moscova.

Luminile hidrocentralei de la Ivankovo, reflectîndu-se în Marea Moscovei, sînt luminile primului nod energetic pe Volga. Aici, la satul Ivankovo, astăzi Dubna, capitala atomiștilor din țările socialiste, cursul Volgăi a fost barat de un stăvilar de 9 kilometri. Volga s-a revărsat în cîmpie dînd naștere noii mări de 327 km², cu o rezervă de apă de peste un miliard metri cubi.

Drumul navelor se desparte imediat la ieșirea din Marea Moscovei. Noi ne vom îndrepta pe canal spre ultima ecluză, ca să coborîm apoi pe vechiul curs al Volgăi. Un

alt drum traversează Marea Moscovei, luînd-o spre orașul Kalinin. Acolo, peste mare, spre apus, sînt izvoarele marelui fluviu.

MAREA RÎBINSK

După ce am plutit pe lîngă orașe vechi, cum sînt: Kimri, vestit prin cizmarii care au cusut încălțăminte pentru ostașii lui Petru cel Mare, dar mai ales pentru pantofii produși în modernele sale fabrici „Krasnaia zvezda" și „Stahanoveț", sau Uglici cu Kremlinul său mai vechi ca al Moscovei dar cu o metalurgie modernă și, bineînțeles, un nod hidroenergetic, ajungem la una din cele mai mari mări interne ale lumii: Marea Rîbinsk. Ea ocupă o suprafață imensă de 4.500 km²— de 15 ori mai mare decît Marea Moscovei. Mult timp au fost considerate drept cele mai mari lacuri de acumulare ale lumii Rincon în Uruguay și Kentucky în S.U.A. Lacul de acumulare Kentucky încape aproape de patru ori în Marea Rîbinsk! Lungimea mării — 140 km. Lărgimea, pe alocuri, 60. Prin lacul de acumulare de la Rîbinsk trec drumurile spre cele cinci mări. Vasul nostru se îndreaptă spre ecluza de la Șcerbakov (fostul Rîbinsk, centrul negustătorilor de grîne, oraș vestit astăzi pentru uzinele sale de mașini poligrafice), de unde o va lua spre Caspica, Marea de Azov și Marea Neagră. Mai spre stînga traseele duc spre Baltica și Marea Albă...

Drumul nostru prin Marea Rîbinsk e scurt. De departe se conturează siluetele a trei turnuri legate de poduri. Sînt turnurile celei mai mari ecluze din lume. În dreptul lor strălucește alb un monument cu inscripția: VOLGA. Vasul trece sub el. O femeie îmbrăcată într-o rochie largă fluturată de vînt își ridică brațul în întîmpinare. În cealaltă mînă ține un proiect. La picioarele ei, un pescăruș zburînd. Pe monument, nemuritoarele cuvinte leniniste: „Comunismul înseamnă Puterea Sovietică plus electrificarea întregii țări".

TĂTARII, IVAN SUSANIN ȘI UN ZBOR PESTE POLUL NORD

Pînă acum am plutit spre nord. De la Șcerbakov vasul o ia spre sud-est. Așezările sînt mai dese, pe maluri apar crînguri și păduri. Ne apropiem de Iaroslavl, cu renumitul deal Tugov unde în urmă cu 7 secole s-au purtat crîncene bătălii între oștile iaroslavlenilor și tătari. Manuscrisul vestitului „Cuvînt despre oastea lui Igor", tezaur de preț al literaturii ruse, a fost găsit aici, la Iaroslavl, în mînăstirea Spasski. În portul Iaroslavlului stau vase și șlepuri încărcate cu petrol, lemn, metal. Și, alături de ele — producția Iaroslavlului — camioane de mare tonaj purtînd pe radiatoare cunoscutul urs alb, anvelope de mașini apreciate peste tot—de la Arctica pînă în subtropice — baloturi cu țesături și stofe, lăzi cu încălțăminte, mașini poligrafice.

Petrecuți de teii orașului, părăsim Iaroslavlul. Malurile devin din ce în ce mai joase. Nekrasov a trăit mult prin aceste părți, iubindu-le ca și cum i-ar fi fost locuri de baștină. Ulița orășelului muncitoresc de azi care poartă numele poetului, cu monument și casă-muzeu, a fost martora nașterii unor poeme nemuritoare ca: „Pe Volga", „Copiii țăranilor" sau „Cine trăiește bine în Rusia".

Trecem pe lîngă Kostroma cu pădurile ei de nepătruns, unde și-a jertfit cîndva viața Ivan Susanin, țăranul rus a cărui bărbăție și abnegație l-au inspirat mai tîrziu pe Glinka la crearea cunoscutei sale opere. În aceste păduri cu mlaștini i-a rătăcit pe cotropitori Susanin, căzînd apoi sub loviturile de spadă ale dușmanilor pe care i-a dus la pieire.

Cu orașul Ples și minunatele sale peisaje imortalizate pe pînzele lui Levitan ne apropiem de podișul Volgăi...

Pe malul abrupt, în dreapta noastră, o casă de bîrne. Sîntem la Cikalovsk, iar în casa ce o zărim s-a născut marele aviator sovietic care pe avionul său ANT-25 a întreprins prima cursă fără escală peste Polul Nord: Moscova-S.U.A.

ACOLO UNDE S-AU NĂSCUT PAVEL VLASOV ȘI COSMONAUTUL 3

Pînă la Gorki ne-au rămas 30 de kilometri, dar de pe țărmuri au dispărut crînguri. Clădirile uzinelor și blocurile de locuit ne însoțesc pe ambele maluri. Una din ele: „Krasnoe Sormovo" — leagănul flotei de pe Volga. Cine n-a auzit de demonstrația din ziua de 1 mai 1902 a muncitorilor din Sormovo? Ce vie trăiește ea în „Mama" lui Gorki! Se știe doar că drept prototip pentru crearea chipului lui Pavel Vlasov i-a servit lui Gorki un muncitor din Sormovo, Piotr Andreevici Zalomov.

„Acest oraș, tronînd asupra întregului răsărit al Rusiei, ne-a amețit. Cît farmec e în zările sale de nedescris" — nota despre Nijni-Novgorod marele pictor rus Repin. Într-adevăr, panorama dealurilor și a orașului, răsfrîntă în uriașa întindere de apă care ne apare în față la îngemănarea Volgăi cu Oka, sînt de nedescris în pitorescul lor. Aici, la Nijni-Novgorod (Gorki de azi, întrecînd de peste 10 ori teritoriul vechiului oraș), s-au născut Alexei Maximovici Peșkov (Gorki), Kuzma Minin, conducătorul răscoalei din 1611, criticul Dobroliubov; aici a trăit un timp poetul ucrainean Taras Șevcenko, aici și-a început activitatea revoluționară Iakov Sverdlov. Faima strungurilor, frezelor, compresoarelor, turismelor (Pobeda, Volga, GAZ) fabricate la Gorki a trecut de mult hotarele Uniunii Sovietice.

După străvechiul Nijni-Novgorod, înșirate ca niște mărgăritare — sate de pescari și navigatori. Meseriile legate de Volga se transmit aici din tată în fiu. Din aceste sate au ieșit cadre de bază pentru șantierele de construcții navale, căpitani de vase, marinari.

În podișul Volgăi pe care-l străbate vasul nostru trecem granițele a trei republici autonome sovietice: Mari, în partea stîngă, cu orașul Kozmodemiansk; Ciuvașă (patria cosmonautului 3, Andrian Nikolaev), în partea dreaptă, cu capitala Ceboksari, vestită pentru țesăturile sale și giganticul combinat textil construit în ultimii ani; și Tătară, cu marele său centru Kazan, care a „coborît" lîngă Volga lăsînd apele Mării Kuibîșev să-i inunde valea.

Unindu-și apele cu ale Okăi, dincolo de Kazan, Volga își schimbă brusc cursul: o ia drept spre sud. Curînd ea va primi încă un afluent generos: Kama. Îmbogățită cu apele Kamei, Volga își lărgește albia uneori pînă la 2 kilometri. Am lăsat în urmă ultimul oraș al Tatariei, Tetiuși, ca să intrăm în regiunea Ulianovsk.

PE STRĂZILE COPILĂRIEI LUI LENIN

Pe malul drept au apărut iar dealuri. După un pod de cale ferată, un monument uriaș: Lenin. La Ulianovsk totul îți vorbește de Lenin: casa în care s-a născut, gimnaziul în care a învățat, străzile pe care a umblat și, în sfîrșit, însuși orașul, cu dezvoltarea-i uluitoare, vorbește tot de Lenin.

Un obelisc ridicat în 1920 evocă eroismul celor 44 de ostași ai Armatei I Revoluționare. Această armată, al cărei comisar politic a fost Kuibîșev, a recucerit orașul după trei zile de lupte nemaipomenit de crunte. Simbirskul a fost eliberat de cotropitorii intervenționiști în zilele grele cînd, după atentatul esserei Kaplan, viața lui Vladimir Ilici era grav primejduită.

„Scumpul nostru Vladimir Ilici! — scriau în telegrama lor eliberatorii Simbirskului. Luarea orașului dv. natal este replica la una dintre rănile dv., iar replica la cealaltă rană va fi Samara".

Vladimir Ilici a trimis imediat un răspuns: „Luarea Simbirskului — orașul meu natal — este cel mai binefăcător, cel mai bun balsam pentru rănile mele. Mă simt mai viguros și mai plin de voioșie ca oricînd. Felicit pe ostașii roșii cu prilejul victoriei obținute și, în numele tuturor oamenilor muncii, le aduc mulțumiri pentru toate sacrificiile lor".

Părăsind Tataria, peisajul de stepă este brusc întrerupt de dealuri ivite în dreptul Volgăi. În fața dealurilor Jiguli, Volga face un cot curgînd zbuciumată sub pereții abrupți. Pe dealuri, păduri de sonde. Pe maluri, așezări de petroliști. Aici este una din cele mai bogate regiuni petrolifere ale celui „de-al doilea Baku". Orașul Jigulevsk, apoi Marea Kuibîșev cu hidrocentrala „V.I. Lenin" și o scurtă escală în fostul orășel de negustori,

În pagina din stînga: În cinstea celei de-a 45-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, colectivul uzinei de anvelope din Iaroslavl s-a angajat să producă anvelope de o calitate superioară, care rezistă la un kilometraj cu 20-25 la sută mai ridicat. În mod practic, acest procent echivalează cu crearea unei noi uzine.

Pe ruinele legendarului oraș-erou se ridică astăzi mîndrul Volgograd.

Hidrocentrala „V.I. Lenin" văzută din avion.

Kuibîşevul de astăzi, cu o populaţie care întrece ca număr populaţia unor capitale ca Ankara sau Oslo. Într-un singur raion al oraşului trăiesc mult mai mulţi locuitori ca în toată Samara prerevoluţionară. În comparaţie cu 1913 producţia industrială a Kuibîşevului a crescut de peste 170 de ori. Ca să ne putem da lesne seama de mărimea acestei cifre trebuie să mai amintim că, spre deosebire de alte oraşe de pe malul Volgăi, Samara prerevoluţionară a avut numeroase întreprinderi de morărit, pielărie, prese de ulei etc.

Pe ambele maluri — holde se pierd în linia orizontului, livezi, păşuni pe care pasc herghelii şi turme. După ce trecem de Balakovo, Marea Volgogradului se face simţită: malurile Volgăi se îndepărtează din ce în ce mai mult. Lăsăm în urmă contururile uneia dintre cele mai mari fabrici de ciment din Uniune, cea de la Voljsk, apoi oraşul Marx, cunoscut pentru constructorii săi de motoare, şi ajungem la unul din cele mai frumoase oraşe ale Volgăi, Saratovul, oraşul lui Cernîşevski. De aici, trecînd prin oraşul Engels cu uriaşul său combinat textil, vasul nostru părăseşte graniţele regiunii Saratov intrînd în regiunea Volgograd.

DE LA VOLGOGRAD LA ASTRAHAN

Volgogradul ne întîmpină de departe cu marea sa agitată de flux şi reflux, pe care o străbatem pe întreaga ei lungime de 124 kilometri, cu barajul lung de cinci kilometri,

cu hidrocentrala „Congresul al XXII-lea al P.C.U.S.", cea mai mare din lume, trimiţînd pe cablurile liniilor de înaltă tensiune 2,5 milioane kW energie electrică, cu ecluze, cu coşurile fumegînde ale marilor fabrici şi, în sfîrşit, cu bulevardele sale largi petrecute de alei şi ronduri de flori, cu locurile istorice ale marilor bătălii care au determinat soarta celui de-al doilea război mondial şi schelele avîntate ale Volgogradului de mîine. Aici, din apropierea Volgogradului, începe marele Canal Volga-Don cu zecile sale de ecluze, originale ansambluri arhitecturale, porturi, debarcadere şi marea sa: Ţimleansk.

Spre sud de Volgograd, Volga curge printr-o nesfîrşită stepă. Mii de canale de irigaţie aduc apă din Marea Volgogradului, trezind la viaţă pămînturile.

Pe harta fizică, malul drept al podişului inferior al Volgăi pînă la Volgograd are o culoare galben-brună. La Volgograd, Volga îşi schimbă direcţia sud-vest, cotind spre sud-est. După ce lăsăm în urmă porţile Canalului Volga-Don, vasul nostru pluteşte pe lîngă una din cele mai interesante văi inundabile din lume, formînd o fîşie întretăiată de canale înguste şi lacuri minuscule, prinsă între Volga şi braţul ei Ahtuba.

Praful pe care-l aduce vîntul are un gust sărat şi însăşi ploaia care cade aici rar, doar în timpul furtunilor, e sărată. E un peisaj curios: valea întinzîndu-se pînă în deltă e colorată într-un verde crud, în jur — nisipurile galbene. În ultimii ani valea Volga-Ahtuba, al cărei pămînt este deosebit de fertil, a devenit una din cele mai mari baze legumicole şi fructifere, dînd chiar şi la cereale nu una, ci cîte două recolte pe an.

Iar în apele Volgăi şi în delta ei trăiesc peste 50 de specii de peşte. Aici, în apropierea deltei, întîlnim din ce în ce mai des sate pescăreşti. În regiunea Astrahan numărul colhozurilor piscicole întrece de două ori numărul colhozurilor cu profil agricol. Dar cele mai mari colhozuri piscicole se află în delta Volgăi, la sud de Astrahan. Pe lîngă noi se ivesc vase-centrale electrice, vase-uzine de prelucrare a peştelui, vase-frigidere.

Cu apariţia siluetelor bătrînului Kremlin din Astrahan călătoria noastră se apropie de sfîrşit. Profilul oraşului e determinat, firesc, de rolul lui ca poartă a Volgăi. Linia debarcaderelor Astrahanului se întinde pe aproape trei kilometri — iar vasele, şlepurile, bărcile pescăreşti formează un lanţ căruia nu-i vezi sfîrşitul. Combinatul de prelucrare a peştelui din Astrahan e o întreprindere enormă. De aici pleacă spre drumurile tuturor republicilor sovietice şi peste hotare imense cantităţi de peşte, preţioasele icre negre — cunoscutul „Caviar".

★

Călătoria noastră pe Volga a luat sfîrşit. Am trecut pe lîngă oraşe vechi trăindu-şi a doua tinereţe şi oraşe noi, născute împreună cu renaşterea marelui fluviu. Cu toate că Uniunea Sovietică are multe fluvii mai mari decît Volga, „Bolşaia Volga" e considerată de popor şi astăzi „fluviul-mamă". Bătrînul fluviu îşi trăieşte a doua tinereţe. Pe cursul lui au apărut mări întinse, baraje gigantice, porturi noi, modern utilate, hidrocentrale, grădini înfloritoare pe mii şi mii de hectare de pămînturi redate vieţii.

După volumul de energie pusă în slujba omului, Volga n-are egal în lume. Şi forţa ei nu e încă pe deplin valorificată. Cînd întregul sistem de noduri hidroenergetice de pe Volga şi afluentul ei Kama va fi terminat, ei va însuma 13 hidrocentrale puternice, dintre care două — Kuibîşev şi Volgograd — cele mai mari de pe glob. Ulterior, potrivit proiectului, se va abate o parte din apele rîurilor nordice Peciora şi Vicegda spre sud, prin Kama şi Volga, ceea ce va permite ca puterea celor 13 hidrocentrale să sporească, depăşind 15 milioane kW, iar producţia anuală de energie electrică să atingă 60 miliarde kWh. În acelaşi timp se va crea o cale navigabilă continuă între Volga şi Oceanul Îngheţat de Nord şi se va putea stabiliza sau poate chiar ridica nivelul Mării Caspice, care în ultimii ani a scăzut simţitor.

Tinereţea permanentă a ţării sovietice îi conferă şi Volgăi o adevărată veşnică tinereţe.

Toma George MAIORESCU

Delta Volgăi, supranumită „Jungla Caspicei", locul preferat al vînătorilor şi pescarilor.

cocostîrcul

Povestire de Eusebiu CAMILAR

Desen de Petre VULCĂNESCU

I

Viforul bubuise pe acoperişuri şi bătuse în uşile celor singuri. Leliţa Maria a tot tresărit. Şi cum s-a dus viforul, s-a auzit vîntul de miază-zi şi au prins a lăcrăma streşinile. Ea a tot ieşit pe prispă, să se uite spre dealurile Sturzoaiei: pe-acolo se dusese şi omul ei, către ţara Ardealului, să se bată cu fasciştii. Cerul se umplea de cocostîrci, ca de-un noian de peneturi. Se roteau pe deasupra dealurilor, tot doi cîte doi, şi coborau drept către cuiburile vechi...

În ziua aceea leliţa Maria a văzut cum coboară şi vine drept către casa ei, la cuibul de pe acoperiş, un cocostîrc, singur.

— Ei! Bine-ai venit, cu noroc şi sănătate... — a spus ea. Dar cum, singur?

— Singur..., — părea a-i răspunde cocostîrcul, stînd trist şi ostenit în faţa uşii. Soaţa mea s-a rătăcit de mine, pe-o furtună...

Apoi cocostîrcul s-a uitat sus, la scînteierile peneturilor, şi parcă a adăugat cu tristeţă amară:

— Poate a şi murit... poate mai trăieşte, eu însă m-am întors singur. Dar tu?

— Of, cît sînt de singură şi eu... — a oftat leliţa Maria.

Cocostîrcul a stat cît a stat în faţa uşii, apoi a zburat pe acoperiş, şi s-a apucat de lucru, aşezînd beţele cuibului, smulse şi stîrnite de vînturile de peste iarnă. Lucra cît lucra, dar tot se oprea, se uita cu tristeţă la stolurile din cer. Treceau lungi şiruri de cocoare, cocostîrci şi gîşte sălbatice. Şi el aştepta, căci, poate-poate, va vedea cum fulgeră spre dînsul perechea rătăcită... În ce-i privea pe fiii şi fiicele lui, îl părăsiră încă de sus, uniţi după rînduiala firii, în perechi, cu fii şi fiice din alte cîrduri. Şi cocostîrcul sta trist, şi venea un amurg mohorît, prelung, ca regretul şi jalea. Şi cînd era el gata să-şi bage capul sub aripă, să adoarmă într-un picior, a auzit fîlfîit prin apropiere, şi el abia şi-a stăpînit tulburarea: „Oare nu cumva?“... Însă venise o puiancă zveltă, însoţită de-un puian. Şi puianca bătea repede din plisc, părînd a spune:

— Nu te bucuri, tătuţă? Am venit cu bărbăţuşul meu! Nu m-a lăsat inima să trec pe deasupra casei părinteşti şi să nu cobor...

Apoi, întorcîndu-se spre bărbătuş, puianca a prins a bate iar din plisc, mai repede, însă cu nespusă dragoste:

— Îndrăzneşte, bărbătuş, şi apropie-te de tata! Pleacă-te în faţa bunului meu părinte...

Şi bărbăţuşul a făcut un pas, drept pe creasta casei, mai spre cuib. Şi-a înclinat pliscul şi gîtul tînăr.

Şi-n vremea asta leliţa Maria se tot uita spre dealurile Sturzoaiei şi asculta vîntul de miază-zi. Se legănau şi vuiau codrii. Şi nu mult după aceea codrii au înmugurit şi au înfrunzit. Şi timpul trecea ca apa. Auzise că unitatea omului ei biruise la Ardeal şi acum se afla într-o ţară vecină, prin nişte munţi, Tatra... „Poate vine mai tîrziu... mai la vară...“ — îşi spunea leliţa Maria, şi-şi ghemuia în inimă oftările.

Într-o dimineaţă cocostîrcul s-a ridicat dintr-un stol mare poposit la Balta Boului. A tot dat tîrcoale cuibului, apoi a coborît drept dinaintea uşii. Părea a spune:

— Lele Marie, am venit să-ţi dau o veste tristă: se apropie timpul să ne călătorim. Te superi? Aş mai întîrzia în faţa ta, dar am de mustruluit pentru zbor brigăzi de puieni...

Şi cocostîrcul s-a dus iar la Balta Boului, şi pînă-n seară s-au tot rotit brigăzile albe... S-au tot ales unele de altele, şi s-au tot aşezat în unghiuri, în zboruri de probă.

— Tot singură? Tot? — părea că o întreabă cocostîrcul, într-o zi, coborînd din cer drept în faţa uşii. Ştii că şi cei ce au luptat în Tatra s-au întors... Nici o veste? Hm... — părea că adaugă clătinînd din cap. Te văd tristă, lele Marie, dar să ai răbdare şi încredere neclătinată în fericire...

Şi cocostîrcul iar a urcat la cuib, dar potopit cu totul de tristeţă. Nici nu se mai uita în văzduhul plin de scînteierile peneturilor. Peste cîteva zile i-a întors iar faţa pe la el, împreună cu bărbăţuşul ei, şi tot băteau din pliscuri să-l înveselească, dar el clătina din cap:

— Lăsaţi-mă copii, lăsaţi-mă... Trebuie să mă obişnuiesc şi cu viaţa în singurătate. Asta-i, pînă la urmă, soarta părinţilor: să rămînă singuri, după ce au predat puienii zborului şi spulberului văzduhului...

Şi oaspeţii s-au dus, şi cocostîrcul a adormit într-un picior, cu capul sub aripă, şi toată noaptea a visat furtunile deşertului. Şi parcă soaţa lui îl striga.

II

Într-o zi au coborît la cuibul lui doi cocostîrci străini, un bărbătuş şi-o femeiuşcă. La început ei nici nu i-a luat în seamă cum tot plesneau din pliscuri, repede, cînd unul cînd altul, dar mai repede şi mai tare plesnea ea, s-o ia înaintea bărbătuşului...

— Asta-mi lipseşte? — părea că se supără cocostîrcul, pricepînd la o vreme, din sporovăiala lor, despre ce era vorba.

— Hai, hai... — părea că-i răspund ceilalţi. Încearcă! Doar încercarea n-are greş...

— Hm! Cît vi-i de uşor vouă să grăiţi... Nu ştiţi oare că perechea mea a rămas pe celălalt tărîm, în Africa? Dacă n-a murit şi numai a fost rănită? Sau dacă a orbit şi nu mai nimereşte drumurile? Dacă a fost ruptă de vreo fiară şi şi-a pierdut buna rînduială, simţul zborului? Cum să mă însor? E drept că mă usucă de viu uritul, dar mai aştept. Oare nu e căsătoria un legămînt?

Şi aşa, cînd după vreo trei zile au venit iar cei doi oaspeţi, însoţiţi de-o puicană, el a plesnit din plisc, blînd, blînd...

— Ți-i teamă că fata asta e prea tînără? părea a rîde starostele.

— Prea tînără? — se mira starosteoaia. Nu pierde timpul, cumetre, cu întrebări nefolositoare... Trăiește-ți viața...

— Dar oare viața trebuie trăită oricum? Chiar și-n ticăloșie? — i-a întrebat cocostîrcul, cu dojană.

— Să nu ne faci de rîs în fața fetei... — i-a șoptit starosteoaia. Uite-o cum și-a plecat capul de rușine... Oare temelia familiei și chiagul vieții noastre nu e iubirea? Dacă puianca asta te va iubi, puțin să-ți pese de gura lumii! Trăiți fericiți! Cu cît sînt mai multe iubiri, cu atît sînt mai calde vînturile și mai primitoare cuiburile...

Și ciorovăiala cu plesnituri din pliscuri a ținut mult, și spre seară străinii au pornit tustrei spre Balta Boului. Cocostîrcul s-a simțit după aceea îngrozitor de singur. Se uita cu ochii înlăcrămați cum se duc starostii cu puianca rușinoasă, însă el se gîndea că așa era mai bine: dacă perechea lui, cu care înnodase legămînt veșnic, geme și suferă, așteptîndu-i sau căutîndu-l? Și cocostîrcul a coborît în fața ușii, acoperit de tristeță neagră...

— S-au dus? Gata? — a întrebat lelița Maria.

— Gata... — părea a răspunde cocostîrcul. Dar e mai bine așa! Cum s-o fi luat, cînd soața mea poate mă așteaptă, și poate plînge de dorul meu? Și apoi fata asta, reîntîlnindu-se într-o zi cu vîrsta ei, m-ar fi părăsit, după ce s-ar fi trezit ca dintr-un vis urît, căci vis urît este să stai cînd ești tînăr, lîngă o scorbură... Oh, prima iubire! Singura iubire adevărată... Numai ea știe înfrunta pînă la capăt durerile! Cînd și-ar fi dat seama de greșeala ei, puianca mi-ar fi văzut mai bine pleșuvia, ciolanele vechi, ochii aproape stinși. E drept că mi-ar fi prelungit bucuria vieții, dar oare avem drept să sacrificăm tinerețea altora pentru prelungirea bucuriilor noastre?

— Și dacă te-ar fi părăsit, te-ar fi durut tare?

— Nu, leliță Marie! O părăsire ca asta, între ființe nepotrivite, aduce doar mînie și rușine, și nu durere. Cum? Mă întrebi dacă m-aș bucura chiar de mi-ar veni soața ciungă sau oarbă? O, dar bineînțeles, bineînțeles: aș iubi-o și mai mult, avînd nevoie de ocrotirea mea! Dar tu? Dacă ți s-ar întoarce omul fără un braț? Dar fără amîndouă picioarele? Dar orb?

— Oh, Doamne... — a gemut lelița Maria. Îl primesc oricum, căci doar e omul inimii mele...

Și lelița Maria a oftat, căutînd mai stăruitor spre dealurile Sturzoaiei. Și au venit și-n ziua aceea fel de fel de neamuri, s-o îndemne să-și curme singurătatea și să se mărite, oricum și cu oricare, încredințînd-o că omul ei pierise la Cluj sau tocmai în Munții Tatra... Ea clătina din cap, răspunzîndu-le că mai așteaptă. Și timpul trecea. A venit și a trecut iarna... Și vîntul de miază-zi a pornit. S-au arătat iar peneturile scînteind...

— Tot singură?

— Tot... — a oftat lelița Maria. Omul meu se vede că nu mai vine... Războiul s-a sfîrșit, toți cîți au scăpat de moarte s-au întors, numai el nu...

— Mai așteaptă... mai ai răbdare... — părea că o îndeamnă cocostîrcul. Cînd cei iubiți sînt duși pentru o cauză mare trebuie să *fim și noi demni* și la înălțimea *lor*. Omul domniei tale, leliță Marie, se află dus la lupta pentru patrie... Nu uita acest adevăr sfînt! Acest adevăr sfînt îți va da tărie... Și eu mă simt mai singur ca niciodată. Am îmbătrînit rău. Nu mai văd cum trebuie, nu mai am putere în aripi. Locul meu din capul unghiului mi l-a luat altul, unul mai tînăr... M-au uitat fiii și fiicele. Pe-un vecin de-al meu, fiii și fiicele l-au gonit din cuib, și el stă pe-o baltă, așteptînd moartea. Ce să-i faci? Așa sînt aproape toți copiii! Ai mei cel puțin m-au dat uitării, dar din cuib nu m-au stîrnit... I-am văzut pe copiii mei, la un popas. M-am apropiat de dînșii, să-i întreb cum o mai duc, dar toți s-au uitat la mine cu mirare: „oare ce va fi vrînd moșneagul?" Am tăcut, cu toate că mă înăbușea plînsul. Așa e legea firii: uitarea acoperă mormintele și inimile. Dacă n-am uita ar fi înspăimîntător! Viața s-ar opri în loc fără uitare! Toate se uită... oh, toate... chiar și iubirile și durerile... Tu, ce ai de gînd?

— Aștept...

— Mă închin și-ți ridic laudă pentru statornicie! Nu se află iubire răsplătită numai cu lacrimi! Știu, lele Marie, că ți-i greu, căci ai nevoie să te dăruiești cuiva... Omul, și mai ales femeia, este, și poate trebuie să fie, un dar... Ea trebuie să-și împartă inima, cum împarți pîinea și apa, flămînzilor și însetaților... Numai prin dăruire inima poate ajunge pînă la culmile fericirii. Măcar să plîngă pentru cineva... să sufere măcar... dar să simtă că e legată de altă inimă... Am înțeles bine, lele Marie? Asta-i inima?

— Da, bătrîne prieten... Dacă nu ne dăruim, putrezim stînd, și oare avem dreptul să punem inima la putrezit? Am învățat de la fire, de la cele patru anotimpuri, că cine are răbdare are timpul de partea lui, și doar timpul dezleagă și leagă, zidește și nimicește...

— Frumoase gînduri, lele Marie... Iată cum suferința ți-a adîncit gîndirea și ți-a ascuțit simțurile, pentru că ți-a deschis inima și mai tare spre lume... De la cele patru anotimpuri învățăm și noi, păsările, și numai așa se lămurește de ce avem înțelepciunea firii și poate chiar facem parte din această înțelepciune...

Și a mai trecut un timp. Într-o zi, cocostîrcul a venit iar dinspre Balta Boului. Tremura, poate de-o spaimă, poate de-o prea mare bucurie...

— Lele Marie! Știi? Știi? Parcă mă tem să-ți spun! Cum zburam mai înainte peste dealul cel mare, am văzut un om...

Lelița Maria a simțit cum i se usucă gura. Înghețase din cap pînă-n picioare. Despre ce fel de om grăia moșneagul?

— Ce om? Ce fel de om?...

— M-am coborît asupra-i, să-l văd! Era în tunică militară! Sta și se hodinea la fîntîna Văleanului...

— Și? Cum era? Cum era?

— Tînăr, lele Marie... Și are mustață...

— Și? Vine încoace? Vine? Trage un zbor, moșule, și uită-te... Dacă venea încoace, acum ar trebui să fie pe coasta dealului...

Cocostîrcul și-a săltat aripile îngreunate ca de-un plumb. Încet-încet s-a săltat în cer. Și numaidecît i-au fulgerat aripile peste dealurile Sturzoaiei... A coborît pe culme. Și se uita țintă spre apus, cu aripa streașină. Și cînd a fost să se urce iar în cer, să aducă vestea, s-a clătinat, și parcă a vrut să se apuce de-o nevăzută scară, să nu cadă... A venit drept în ograda leliței Maria:

— Omul acela vine... Iată-l pe culme...

Lelița Maria și-a închis ochii strîns. A stat așa, nemișcată ca piatra. Nu i-a deschis nici cînd a auzit lîngă ea foșnet în iarbă. Au cuprins-o strîns două brațe puternice. O mustață aspră i s-a apăsat întîi pe-un ochi, apoi pe celălalt. Apoi i s-a apăsat pe gură. Și ea abia auzea în apropiere cum cocostîrcul bătea repede din toaca pliscului, parcă spunîndu-i:

— Iată plata iubirii și așteptării, lele Marie... Rămîi cu bine! Adio... Poate nu mai vin! Te sfătuiesc, de-acum nu lăsa să treacă tinerețea! Pe mine m-au uitat fiii și fiicele, dar nu putem fi fericiți decît călcîndu-ne pe inimă! Să nu ne dobîndim bucuriile numai *cerîndu-le de la alții... ci jertfindu-ne* pe noi înșine... Rîsul nostru să nu fie izvorît din lacrimile altora... Eu mă duc în celălalt tărîm. Poate-mi găsesc soața... Și dacă nu mi-o găsesc, și dacă mor, voi închide ochii zîmbind, căci pînă la capăt am crezut în redobîndirea fericirii...

Și cocostîrcul s-a urcat în cer, și s-a așezat între puienii cu aripile încă slabe și între bătrîni. În față aveau zburători voinici, străji tari pe căile învolburate.

Lelița Maria sta în prag, lîngă omul ei. Și mustața aspră i-a tot apăsat ochii înlăcrămați. Și după fiecare apăsare, ochii ei se deschideau mai mari, mai luminoși.

Stolurile trecuseră de mult linia infinitului.

S. I. VAVILOV:
„Newton"

Editura Științifică — 357 pag.

Cartea eminentului savant sovietic reliefează aportul genialului fizician, autor al clasicei lucrări „Principiile matematice ale filozofiei naturii", la dezvoltarea științei, la înțelegerea materialistă a lumii.

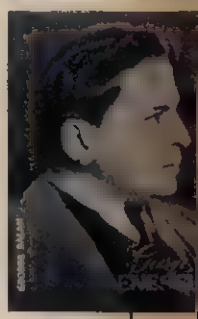

GEORGE BĂLAN:
„George Enescu — mesajul și opera"

Editura Muzicală — 400 pag.

Muzicologul George Bălan aduce prin această lucrare o prețioasă contribuție la cunoașterea puternicei personalități și complexei creații a marelui nostru compozitor, una din proeminentele figuri ale muzicii secolului XX.

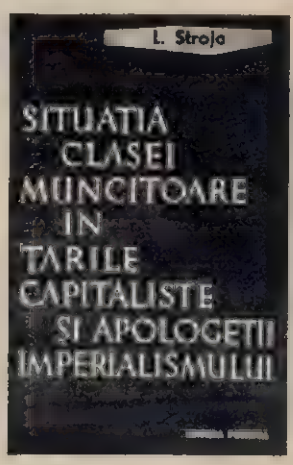

L. STROJA:
„Situația clasei muncitoare în țările capitaliste și apologeții imperialismului"

Editura Politică — 654 pag.

Lucrarea constituie o replică științific fundamentată împotriva teoriilor imperialiste, apologetice, care mistifică realitățile în scopul de a camufla exploatarea tot mai intensă a clasei muncitoare din țările capitaliste.

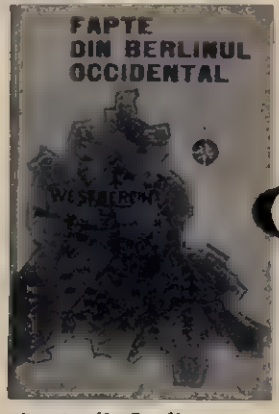

CARTE

„Fapte din Berlinul occidental"

Editura Politică — 220 pag.

Întocmită de agențiile de presă din 7 țări socialiste, printre care și țara noastră, cartea demască pe baza faptelor reale focarul primejdios de război creat de puterile imperialiste în Berlinul occidental și argumentează convingător necesitatea încheierii tratatului de pace cu Germania și transformarea pe această bază a Berlinului occidental într-un oraș liber, demilitarizat.

DE ZIUA FORȚELOR ARMATE ALE R.P.R.

După o tradiție a anilor noștri, la 25 octombrie sărbătorim Ziua Forțelor Armate ale R.P.R. Această sărbătoare prilejuiește ostașilor noștri o caldă manifestare a devotamentului față de popor și față de Partidul Muncitoresc Romîn, făuritorul, educatorul și conducătorul armatei populare. Ziua de 25 octombrie este, de asemenea, un prilej pentru întregul nostru popor să-și reafirme dragostea și prețuirea cu care îi înconjoară pe cei ce slujesc, sub arme, republica.

În această zi evocăm, cu un sentiment de îndreptățită mîndrie, drumul de luptă al forțelor noastre armate, faptele eroice ale celor ce, iubind fierbinte patria, n-au precupețit nici sîngele, nici viața pentru libertatea și fericirea ei.

Pagini de glorie nepieritoare ne vin în minte. Lupta revoluționară a partidului, în adîncă ilegalitate, în fruntea poporului, pentru eliberarea Romîniei... Zilele luminoase ale lui august 1944, cînd planul de pregătire și organizare a insurecției armate, elaborat încă cu un an înainte de cadrele de bază ale partidului, în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, a devenit realitate, deschizînd o eră nouă în istoria poporului romîn... Acțiunea forțelor patriotice și a unităților armatei romîne, la chemarea P.C.R., pentru dezarmarea, capturarea și lichidarea hitleriștilor aflați pe teritoriul Romîniei... Luptele duse, cot la cot, cu glorioșii ostași sovietici pentru eliberarea teritoriului din nord-vestul Romîniei, care se mai afla sub ocupația fascistă.

Pe drumurile aspre, pline de jertfe, ale războiului antihitlerist, unitățile romîne, înfrățite cu unitățile sovietice, au ajuns la 25 octombrie 1944 la Carei și Satu Mare, făcînd să fluture și aici, victorios, drapelul țării. O dată cu aceasta se desăvîrșea eliberarea întregului teritoriu al Romîniei. În amintirea acestui eveniment sărbătorim tradiționala Zi a Forțelor Armate ale R.P.R.

Datoria patriotică și internațională, cauza zdrobirii definitive a fascismului i-a chemat pe ostașii romîni mai departe, la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei. Prin 7 ordine de zi ale Înaltului Comandament Sovietic și prin 21 de Comunicate de război s-au citat faptele de arme, vitejia, măiestria în luptă și dîrzenia ostașilor romîni.

După victorie, partidul a continuat să acorde o permanentă atenție făuririi și întăririi armatei populare, strajă de nădejde a securității patriei, cuceririlor socialiste ale poporului.

Bine organizată și disciplinată, înzestrată cu tehnică de luptă modernă, avînd cadre talentate și multilateral pregătite de comandanți și lucrători politici — care au aceleași interese și năzuințe ca ale masei de ostași — armata populară își trage izvorul tăriei din conducerea ei de către partid.

Sporește neîncetat numărul militarilor și subunităților de frunte, al specialiștilor de clasă, al bunilor trăgători. Nu demult, Consiliul de Stat a conferit înalte ordine și medalii unor ofițeri cum sînt căpitanii Gh. Ene, D. Iordănescu și alții, care an de an au cucerit, împreună cu subordonații lor, titlul de subunitate de frunte.

Dedicîndu-și întreaga energie desăvîrșirii construcției socialiste, cauzei păcii, poporul romîn își menține trează vigilența față de uneltirile imperialiștilor. De aceea, el a trasat armatei populare sarcina de a ridica la un nivel mai înalt pregătirea de luptă și politică astfel ca, împreună cu forțele armate ale celorlalte țări socialiste participante la Tratatul de la Varșovia, să-și poată îndeplini cu cinste misiunea încredințată — apărarea independenței patriei, a desăvîrșirii construcției socialiste, a păcii și securității întregului lagăr socialist.

lt. col. Gheorghe BEJANCU

VIZITA

tovarăşilor

GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

şi ION GHEORGHE MAURER

în INDONEZIA

Un aspect obişnuit întîlnit pe drumurile Indoneziei în zilele vizitei înaltilor oaspeţi romini: panouri cu lozinci închinate prieteniei romino-indoneziene.

Semnarea Declaraţiei comune romino-indoneziene

ıtindeni pe unde au trecut în cursul vizitei în Indonezia, to-
Gheorghe Gheorghiu-Dej şi Ion Gheorghe Maurer, precum şi
le care i-au însoţit, au fost obiectul unor entuziaste mani-
le prietenie din partea poporului indonezian. La Djakarta
omplexul hidroenergetic Djatiluhur, la Bogor sau la Ban-
ı Djokdjakarta sau în insula Bali conducătorii de stat ai
nîne au avut prilejul să cunoască mai bine nu numai
le harnicului şi talentatului popor indonezian în lupta
tru consolidarea independenţei ţării sale, pentru progresul
eritatea Indoneziei, ci şi sentimentele sale de prietenie
tie faţă de poporul romîn. Vizita înalţilor oaspeţi romîni,
ele cuprinse în Declaraţia comună romîno-indoneziană
ıis noi şi importante posibilităţi de lărgire a strînsei
ri dintre R.P.Romînă şi Indonezia, în interesul popoa-
belor ţări şi al cauzei păcii şi colaborării internaţionale.
icăm în paginile alăturate cîteva fotografii din
vizitei în Indonezia a solilor poporului romîn, fotografii
recent la redacţie.

MANIFESTĂRI ÎN CADRUL LUNII PRIETENIEI ROMÎNO-SOVIETICE: în fotografia 1 — Festivalul filmului sovietic s-a bucurat de un frumos succes în rîndurile bucureștenilor. În fotografia 2 — o seară închinată satirei și umorului, la Teatrul Tineretului din București.

★

③ Mecanizatorii de la S.M.T. Băneasa, raionul Giurgiu (fruntași pe regiunea București), pe ogoarele G.A.C. „Răscoala din 1907", unde au terminat însămînțarea grîului de toamnă pe cele 780 ha planificate. ④ Peste mări și țări s-a afirmat faima cîntecului, jocului și portului popular românesc. Imagine de la unul din spectacolele ansamblului „Rapsodia română" în turneu în S.U.A. ⑤ Într-una din secțiile noii fabrici de ciocolată din Capitală, înzestrată cu mașini moderne, în bună parte automatizate.

fotocronica FLACĂRII

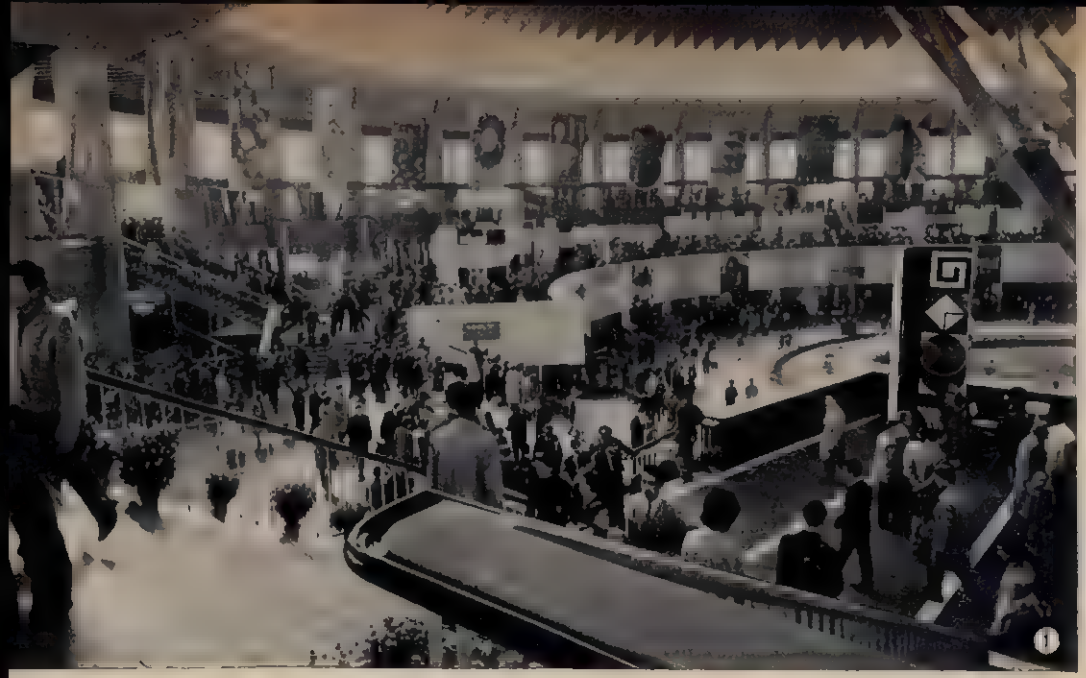

Al 4-lea pavilion de mostre

Așa cum ne-am obișnuit de cîțiva ani încoace, în toiul toamnei sîntem chemați să ne spunem direct părerea despre haina pe care industria noastră de confecții ne-a pregătit-o pentru anul viitor, despre noile tipuri de mobilă ori de aparate de radio pe care avem de gînd să ni le aducem în casă, într-un cuvînt, despre ultimele realizări ale producției bunurilor de consum.

De data aceasta a spune ce credem despre un obiect sau altul este un lucru care, cel puțin la început, nu ne scutește de oarecare frămîntări: la ce să te oprești mai întîi, cu ce să începi? Căci al 4-lea Pavilion de mostre, deschis în pavilionul central al Expoziției economiei naționale din Capitală, oferă o suprafață de expunere de circa 19.000 mp, adică de aproape șase ori mai mare decît a pavilioanelor organizate în toamnele trecute.

Împărțite în 108 grupe — repartizate pe patru nivele circulare suprapuse — noile produse de larg consum așteaptă verdictul marelui public consumator.

Fotografii de S. STEINER

① În prima duminică de la deschidere, ochii electronici instalați la intrarea celui de-al 4-lea pavilion au numărat 54.971 de vizitatori.

② Sectorul aparatelor de uz casnic este bogat reprezentat.

③ 70 de camere mobilate modern — ceea ce înseamnă capacitatea unui bloc de mărime mijlocie — sînt expuse la parter.

④ Motivelor naționale le vin bine pe o rochie cu linie modernă.

cum l vrea biologul...

de prof. univ. dr. Haralambie CHIRILEI
de la Institutul agronomic „Nicolae Bălcescu"

Se vorbește mult în ultima vreme, în presă și mai ales în publicațiile de specialitate, despre încercările — unele din ele încununate de succes — de a determina, după voință, sexul. Această problemă prezintă o deosebită însemnătate atît pe plan științific cît și practic, întrucît în agricultură, în producția vegetală și animală, eficiența economică depinde în multe cazuri de sexul plantei sau animalului respectiv. Înainte de a înfățișa unele rezultate recente ale cercetătorilor din acest domeniu, vom aminti cîteva date cu caracter general.

SEXUL NU EXISTĂ... DE CÎND LUMEA

După cum se știe, sexele nu s-au ivit o dată cu apariția vieții pe Pămînt, ci pe o anumită treaptă a evoluției biologice. Lumea plantelor și a animalelor este alcătuită dintr-un număr considerabil de specii diferite, dintre care unele cu organizare inferioară. La acestea din urmă, de pildă la bacterii, la multe alge și ciuperci, la protozoare, nu se cunoaște diferențierea dintre sexe, iar înmulțirea se realizează în afara sexelor, în diferite moduri: prin diviziunea corpului alcătuit dintr-o singură celulă sau mai multe (bacterii, unele alge, protozoare), prin spori (alge, ciuperci), prin înmugurire (drojdii) etc.

Doar la plantele și animalele mai evoluate găsim celule specializate care, unindu-se două cîte două, dau naștere oului — „punctul de plecare" al plantei sau animalului respectiv.

În lumea plantelor de astăzi, la majoritatea speciilor se întîlnește modul de înmulțire sexuat. Este interesant de arătat că încă la plantele cu organizare inferioară se diferențiază, din corpul lor, celule sexuale, însă acestea nu se deosebesc de fel între ele ca mărime. La astfel de celule — pe care le întîlnim de pildă la unele alge și ciuperci — este foarte greu sau chiar imposibil de identificat sexul, deși, evident, el este „imprimat" în celula respectivă.

Altfel stau lucrurile la plantele cu organizare superioară, cu flori. La acestea, în marea majoritate, organele înmulțirii sexuate se găsesc în aceeași floare și sînt reprezentate prin stamine (organele de înmulțire bărbătești) și pistile (organele de înmulțire femeiești). Asemenea flori, care cuprind organe de înmulțire mascule și femele, se numesc hermafrodite. Hermafroditismul este destul de răspîndit și în lumea animală.

La unele plante, mai puține la număr, organele de înmulțire femeiești și bărbătești se află în flori separate, fie situate pe aceeași plantă, fie pe plante diferite. Astfel, porumbul poartă florile bărbătești grupate în inflorescențele așezate în vîrful tulpinii, iar pe cele femeiești, știuleții, mai jos, pe aceeași tulpină.

La alte plante, ca plopul, salcia, cînepa, florile bărbătești sînt pe un individ iar cele femeiești pe altul. Sub aspectul evolutiv, astfel de plante se află la un nivel superior celor pe care le-am menționat mai înainte.

La animale, în marea lor majoritate, înmulțirea se realizează tot pe cale sexuată. Oul fecundat, rezultat din unirea gameților masculi și femeli produși de organele sexuale respective, reprezintă, ca și la plantele cu înmulțire sexuată, începutul dezvoltării organismului filial.

Din cele arătate s-ar putea desprinde concluzia că la animale nu se pot naște pui decît din ouă fecundate. Există însă și excepții: la fluturele de mătase, la viermi etc. se nasc pui și din ouă nefecundate. La animalele vertebrate, dintre care fac parte și oamenii, oul fecundat este singura cale de înmulțire.

CUM APAR SEXELE?

Și acum, după ce am arătat în linii generale calea de înmulțire a plantelor și animalelor, se naște întrebarea firească: cum apar sexele, care sînt factorii care le determină?

În evoluția gîndirii umane s-au emis diferite ipoteze în această privință. Una din ele, pe de-a-ntregul falsă, elaborată de religie, susține că femela și bărbatul ar fi fost creați de o forță supremă, un dumnezeu. Această părere, răspîndită în trecut la toate popoarele, a fost înlăturată din momentul în care biologia s-a afirmat ca o știință exactă.

Desigur, nici biologii n-au putut răspunde de la bun început la întrebarea cum se nasc sexele. Cu vreo două sute de ani în urmă se încetățenise părerea că apariția sexelor este determinată de factori speciali, localizați în celulele sexuale mascule și femele. La începutul secolului trecut au apărut lucrări care încercau să demonstreze că sexele sînt determinate de existența în nucleii celulelor sexuale a unor particule speciale, diferite ca mărime, numite heterocromozomi (de la cuvîntul grec „heteros" — diferit).

Genetica clasică — Mendel, Morgan, Weismann — susținea că tocmai acestora le revine rolul principal în transmiterea ereditară a caracterelor părinților la urmași și că existența unor cromozomi de mărimi diferite — în funcție de sex — este aceea care determină nașterea femelei sau a masculului. Această teorie mecanicistă a fost însă contrazisă de o serie de fapte experimentale și de observații efectuate la microscop: la unele plante nu s-au găsit heterocromozomi în celulele sexuale și totuși plantele erau de sexe diferite.

Desigur că nu se poate nega existența unei legături dintre baza ereditară și sex, fapt unanim recunoscut, dar biologii de astăzi consideră că apariția sexelor este rezultatul interacțiunii dintre baza ereditară și acțiunea factorilor de mediu. La baza apariției sexelor, prin urmare, stau atît cauze interne, care aparțin individului, cît și cauze externe, din afara individului.

HORMONI, LUMINĂ, TEMPERATURĂ, UMIDITATE...

Printre factorii interni care determină apariția sexului pot fi menționate anumite substanțe hormonale. La plante, un rol determinant se consideră că l-ar avea substanța pirocrocetina, alcătuită dintr-o moleculă de zahăr și una de safranol (nucleu colorant). În cazul cînd se formează această substanță, ea acționează ca hormon femel, iar cînd, sub acțiunea unor substanțe speciale numite enzime, se „desface" în componentele ei, adică în safranol și zahăr, acționează ca hormon mascul.

Apariția unei astfel de substanțe hormonale este dependentă de factori externi cum sînt lumina, temperatura și umiditatea la care s-a adaptat planta. Acești factori fac să apară în organismul vegetal stări metabolice proprii, care la rîndul lor determină sexul. Așa stînd lucrurile, este ușor de înțeles că schimbînd condițiile de lumină, de temperatură și de umiditate la care plantele sînt adaptate vom provoca schimbarea stării metabolice proprii și deci și schimbarea sexului.

Porumbul, de exemplu, cultivat în condiții de lumină de intensitate slabă, în așa fel ca dimineața să primească indirect lumina, formează în locul florilor bărbătești localizate în vîrful tulpinii, flori femeiești. Cînepa, cultivată în condiții de zile scurte, adică primind zilnic lumină timp de 8-10 ore o anumită durată de timp, poate deveni din unisexuată hermafrodită. Pepenele galben, crescut în condiții de zile lungi, primind lumină timp de peste 14 ore zilnic, formează numai flori bărbătești, iar cele femeiești se usucă. La plantele de castraveți, care formează flori femele și mascule separate, dacă în timpul diferențierii florilor există o umiditate optimă în sol și aer, se formează mai multe flori femele și mai puține flori mascule.

Și prin introducerea din afară a unor substanțe chimice sau prin „răniri" ale plantelor se poate modifica sexul la acestea din urmă. La plantele de castraveți, dacă se țin pînă la 24 de ore într-o atmosferă care să conțină oxid de carbon în concentrație de 0,1-1%, se formează numai flori femele. Această acțiune a oxidului de carbon care a pătruns în plante prin porii frunzelor se explică prin aceea că produce un dezechilibru în hrănirea plantei cu vitamina C, datorită cărui fapt în frunze se formează hormoni femeli.

Merită amintit și faptul că arabii reușesc să transforme curmalii tineri masculi în curmali femeli prin tăieri pe care le fac în lungul nervurii principale a frunzelor.

Desene de Liliana ROȘIANU

LA UN MARE NUMĂR DE ANIMALE SEXUL POATE FI DIRIJAT DE OM

La animale, cercetările au pus în evidență lucruri și mai interesante. Trebuie să arătăm de la început că există un mare număr de animale al căror sex poate fi dirijat de om dacă embrionii sînt crescuți în condiții fizice precise, peste sau sub o temperatură anumită.

Să luăm de exemplu fluturele de mătase. În condiții obișnuite de temperatură, din ouăle fecundate ale fluturelui de mătase ies 50% indivizi masculi și 50% femele. Dacă însă ouăle proaspăt fecundate se țin 135 de minute la temperatura de 40°C, din ele se nasc 100% masculi!

Profesorul A. Tihomirov de la Universitatea din Moscova a fost acela care a arătat pentru prima oară în lume, acum 94 de ani, că ouăle nefecundate ale fluturelui de mătase pot fi stimulate să se dezvolte sub acțiunea unor agenți fizici și chimici. Astăzi se știe că, dacă ouăle nefecundate extrase din abdomenul femelei se țin cufundate în apă caldă la o temperatură de 46° timp de 18 minute, din acestea se nasc numai femele.

Cu cîțiva ani în urmă savantul sovietic Grigori Pinkus a făcut cunoscut faptul că, în anumite condițiuni, din ovule nefecundate extrase de la iepuroaică se pot obține femele. Și din ouă nefecundate de curcă s-au obținut pui, care au trăit 20 de zile.

Deosebit de semnificative sînt experiențele făcute cu ouă de broască, ținute într-un mediu cu temperatura de 10°. În aceste condiții din ouă se nasc mai multe femele decît masculi. Din ouăle aflate la temperatura de 20°, adică în condiții apropiate de climatul nostru, jumătate din indivizii născuți sînt masculi și jumătate femele. În fine, la o temperatură de 25° se nasc un număr mai mare de masculi decît de femele.

Schimbarea sexului la broaște se poate realiza prin injectarea mormolocilor cu doze convenabile de hormoni femeli sau masculi și nu numai prin variarea temperaturii.

Și la unii pești se pot modifica sexele, și încă cu multă ușurință, folosindu-se anumite temperaturi, precum și diferite substanțe hormonale.

Se poate obține inversiunea, adică schimbarea sexului, și la păsări, și mamifere, dar... nu totală. Prin experiențe făcute pe maimuța Rhesus, cea mai apropiată din punct de vedere biologic de om, s-au obținut indivizi cu stări intermediare din punct de vedere al sexualității, adică posedînd atît caractere de mascul cît și de femelă (hermafroditi). Prin injectarea unor doze importante de hormoni masculi femelei gravide, ea naște pui masculi ale căror organe sexuale păstrează însă o structură de ovare.

CERCETĂRI TEORETICE, REZULTATE PRACTICE

Înainte de a încheia, trebuie subliniat că, așa cum am arătat și la început, posibilitatea schimbării sexului la unele plante de cultură și la unele animale are o importanță nu numai teoretică ci și practică. Iată cîteva exemple.

La castraveți și alte plante de cultură care formează flori mascule și flori femele separate transformarea florilor mascule în flori femele duce la creșterea producției de fructe. Transformarea tinerilor curmali masculi în curmali femeli urmărește același scop.

În sericicultură obținerea de indivizi masculi în număr mai mare decît femele prezintă și ea însemnătate economică. Astfel, gogoșile indivizilor masculi sînt mai voluminoase și conțin cu 20-30% mai multă mătase decît cele ale femelelor.

În piscicultură prin transformarea, la unii pești, a sexului mascul în sex femel se poate crea posibilitatea înmulțirii rapide și obținerea unei cantități sporite de icre.

Toate aceste realizări practice pornesc de la constatarea — care constituie și concluzia articolului nostru — că factorii interni care modifică sexul sînt anumite substanțe hormonale. Formarea acestor substanțe, la rîndul ei, este legată de anumite condiții de temperatură, lumină și umiditate — la plante; de temperatură și anumite substanțe chimice — la animale.

Apariția sexului nu trebuie căutată, așadar, în principii transcendentale, ci în particularitățile mediului și ale structurii unor substanțe care se găsesc în materia vie a organismelor.

Întinerirea Vrancei

de Victor KERNBACH

Fotografii de S. STEINER

Pe platurile Vrancei, acolo unde — se spune — ar fi leagănul nemuritoarei Miorițe, pasc astăzi turmele de oi ale gospodăriei agricole colective din Năruja.

Acolo unde Carpații și-au îndoit genunchiul ca și cînd s-ar fi ferit să nu lovească Dunărea, în noaptea de 13 martie Ion Babei I (l-am întrebat: „De ce întîi?" și mi-a spus categoric și concis: „Există și un al doilea!") mi-a cîntat dintr-o vioară veche, legată cu sfoară, înțepenită cu clei și încinsă cu sîrmă, din care a scos însă tot ce a vrut, o horă de nuntă căreia îi spune „Hora dacilor", strecurată în sunete semiînchise însă bogate ca susurul izvorului. După aceea a cîntat ceva ca un amestec de vînt subțire cînd urci pe șosea de munte în tactul calului mărunt ale cărui copite bat în contratimp cu cascadele mici ale stîncilor sărate: cîntecul se numește „Hora socrilor".

— De unde ai învățat vioara, moș Babei? — am întrebat, accentuînd corect silaba a doua.

Învățase de la Ion Vînoagă, din Tulnici. Ion Babei I avea acum șaizeci de ani și, mirîndu-mă eu de cele două hore de himeneu (de nuntă) vrîncean, am putut afla că însuși lăutarul era la a treia nevastă legitimă (două muriseră, lăsîndu-i copii, dar are și de la a treia, mezinul fiind acum de trei ani și jumătate). Adaug dintr-o statistică locală că mulți vrînceni depășesc suta de ani, iar a trece de optzeci și cinci este ceva natural. Aș vrea să-mi îngădui tot aici o digresiune în ce privește natura, buna colaboratoare a localnicilor, care sînt în mare

parte muncitori forestieri. Deși Dimitrie Cantemir se fălise cu cvasiindependența (el o numea republică!) Vrancei — care în ultimă analiză se reducea aproape numai la dreptul de a exploata pe cont propriu sarea din cei șapte munți dăruiți fiilor Vrîncioaiei de Ștefan cel Mare — oamenii de acolo au trăit pînă în vremurile noastre săraci și izolați. Numai puterea socialismului în construcție a fost în stare să-i întremeze. Din lunga lor colaborare cu natura avară a Vrancei (păduri, sare, cărări pe care le răzbătea numai piciorul sigur, niște văi cu rîuri și pîraie sau sărate sau dulci), furată de tot soiul de exploatatori, omul vrîncean a învățat, prin contrast, să fie darnic. Vine un călăreț la un gard străin și zice: „Lele, dă-mi și mie niște mere coapte!" Lelea culege și îi pune în căciulă merele cele mai frumoase din pom, și dacă o întrebi se justifică „Eu l-am pus în pămînt, da' nu eu l-am udat la rădăcină... Ploaia!" Mai mult, trecătorul își poate lua și singur din roadele pomilor: stăpînul nu-i zice nimic. Are respect pentru natură, căreia îi cunoaște și numele neologistic. Aș striga la o horă strigătura pe care am auzit-o de la Toader Mistreț, ca să audă și autorii ispitiți să pună în gura personajelor rurale din operele lor graiul întrebuințat numai pînă la coborîrea de pe tron a lui Papură Vodă, cum vorbesc izolații vrînceni:

Ține, lele, capul drept,
Nu-l ține ca iapa-n piept:
Iapa-l ține din natură,
Lelea-l ține de fudulă.

Mă gîndesc că Vlahuță, abătîndu-se spre Nereju și ocolind apoi Vrancea către Soveja, unde fusese exilat mai demult Alecu Russo, descoperitorul Mioriței trebuie să fi venit pe aici, unde numai acum este șosea (încă în construcție). Am fost avantajat față de călătorul precedent prin faptul că anul trecut s-au construit 15 kilometri de șosea, pînă la Podu Șchiopului, și în curînd șoseaua va ajunge la ultimul cătun de la piciorul Muntelui Giurgiu sau lîngă Zboina Frumoasă.

Era o zi cu mult soare cînd, coborît din autobuzul de Năruja, m-am uitat la o interesantă cabană cu aspect somptuos, lipită de o altă clădire cu etaj și cu pridvor crestat, spre care trebuia să urc o pantă pietruită grijuliu. Sub creasta de draniță neagră a cabanei era tăblița sfatului popular, alături era căminul, și o inscripție cu albastru de pe a treia casă din același șir spunea clar: Cinematograful 7 Noiembrie. Bineînțeles, Năruja are și lumină electrică, și radio, și bibliotecă.

Aici, gospodăria agricolă colectivă „Drumul lui Lenin" se poate mîndri cu excelenta ei livadă de meri și pruni (24 ha) și cu porumbul făcut să crească între munți.

Am ieșit în șosea să aștept *ocaziile*. Am călătorit pînă la Vetrești-Herăstrău cu cinci autocamioane pe rînd, între care și un autobasculant. Nu în cabină. Și mă bucur, căci altminteri cum aș fi văzut secretul peisajului unde fiecare vale e un sat și o luncă de rîu avînd ziduri de munți și trecători într-un capăt și-n celălalt, ca niște supape!

M-am mirat de farmecul repetat al acoperișurilor negre de șindrilă mai dură decît țigla, înnegrită și îmbibată de fumul cuptorului fiecărei case, care iese într-adins prin pod și lucarne, fără să mai aibă nevoie de horn. Am contemplat din viteză pădurile noi de peste rîuri, șoseaua consolidată cu piatră sau îngrădită de lungi diguri, multe case noi, clădirile căminelor culturale... Comuna Herăstrău are în satul Vetrești, unde e și sfatul popular, o bibliotecă centrală cu unsprezece cercuri de citit, iar tînărul bibliotecar păstrează în sertarul lui planurile fiecărei circumscripții electorale (după care se împarte numărul cercurilor de lectură), spre a putea propaga cartea în fiecare locuință.

Era Vrancea izolată? Azi nu mai e. Nu demult un om din Vetrești, fiind pe moarte, a fost transportat de ai lui pe o targă de crengi cu cetină, prin vaduri și ripe, la Năruja, unde aștepta Salvarea, chemată telefonic. Ce era pe vremea cînd n-a fost nici telefon?

Pe cînd pădurile erau doar rareori călcate de picior de om niște inși urcaseră din satul care se cheamă azi Păulești, întemeind pe ape „herăstraie", adică joagăre. Pădurea a început să fie vîndută. Poienile s-au populat devenind cu timpul mici localități. Bogătanii, neputînd inventa mijloacele de constrîngere de care aveau nevoie spre a-și aduna argați și ciobani, au lăsat în dar ce nu apucaseră să ocupe din păduri și pășuni călugărilor care-și întemeiară un schit, tîrnosindu-l prin 1757 și dîndu-i numele potrivit de Valea Neagră. Aceștia sunară clopotele în clopotnița de lemn, și oamenii se înfățișară soliei dumnezeiești pogorîte în Vrancea. Mulți se așezară în preajma schitului, întemeind cătunul Văcăria. Acolo erau cirezile monahale.

Omul vrîncean era iubitor de păduri, dar noii stăpîni născociră ce nu putuseră izvodi alții înaintea lor. În fața schitului se găsea mereu butucul, cu găuri pentru grumaz și mîini. Cine nu muncea pentru schit, se scula împotriva domnului. Cine se îndărătnicea să jignească astfel, prin nedorința de a le fi sclav, cetele îngerești trimise în susul Vrancei să poarte sutanele din Valea Neagră, era băgat în butuc și bătut. Acele fețe bisericești mai stăruie în memoria unor bătrîni. Stați de vorbă, cînd vă duceți în Vrancea, cu Gabrilă Colț ori cu Constantin Bahnă, din Podu Șchiopului!

Mi-a plăcut la vrînceni dragostea lor de viață și firea lor dîrză. Schitul nu i-a speriat. Ei moșteniseră de la daci chiar și calmul în fața durerii: cînd moare cineva, o echipă de oameni mascați în urși, capre sau berze, sub conducerea unui „moș" și a unei „babe", fac haz în tot timpul priveghiului, ca să încurajeze rudele celui mort. Vînătorii și pădurarii vrînceni au suferit cîteva secole asuprirea bogătașilor mireni sau călugări, au cunoscut în munți și alte fiare: ursul, lupul, rîsul, mistrețul, care le-au călit tăria. Acum tăria aceasta o întîlnești în dîrzenia și vrednicia lor, în înfăptuirile lor de azi. Azi, foștii necăjiți și pribegi lucrează la două întreprinderi forestiere locale sau fac agricultură, izbutind să stoarcă pămîntului muntos recolte însemnate de porumb.

Unul din semnele înnoirii în satele vrîncene, construirea noii școli în Năruja.

Anul trecut oamenii au clădit o școală numai în trei luni, au instalat dispensarul comunal, cu un staționar de opt paturi, cu o casă de nașteri.

★

Stăteam în Vetrești în camera de oaspeți, noaptea, și mă gîndeam la cai. Calul e iubit, deși va fi într-o bună zi mutat și el în istorie. Calul însă l-a scăpat pe vrîncean nu o dată de hoțiile proprietarilor de păduri sau de cirezi ori de butucul mînăstiresc. Ion Babei I mi-a cîntat un cîntec bătrînesc care are ceva din prestanța și ritmul Mioriței, dar alt subiect și altă morală, mult mai vivace:

Foaie de-avrămească,
Drag mi-e-n calea noastră:
Calea-i pe dumbravă...

Și lăutarul bătrîn se întrerupe să-mi explice că „dumbrava-i acolo unde-i Vrîncioaia". Apoi:

Și cu iarba-ntreagă.
Apa nu-i băută,
Iarba nu-i păscută.
Și iarba cînd crește,
În șapte se-mpletește
Tot găitănește.
Mai în sus la munte
Mi se vede, vede
De-o poiană verde.
La mijlocul ei
Un paltin gălbui,
Sus cu frunza deasă,
Jos cu umbra groasă.
Sus frunza-i mărunță,
Jos umbra-i rotundă.
La tulpina lui
Mi se vede, vede
De-un pat încheiat
Cu scînduri de brad
Și cu stîlpi de fag.
În pat ce-i așternut?
Postav mohorît.
Voinic hodinit.
Murgu-i priponit,
Lanțu-i de argint,
Țăruș în pămînt.
Furul cînd venea
Capul să i-l ia,
Patruzeci și cinci
Cincizeci fără cinci
Tot băieți levinți
Duși de la părinți
De cînd erau mici...
Calul ce făcea?
Din picior bătea,
Lanțul zorndăia,
Patu-l clătina,
Voinic deștepta.
— Dia, murgule, dia!
Lupchii te-ar mînca,
Furul te-ar fura...
Cînd te-am cumpărat,
Mulți galbeni am dat.
Ce m-ai deșteptat?
Că eu cînd dormeam,
Vis frumos visam
Că mă însuram
C-o fată de crai
Tot de peste-un plai.
Murgul ce-i spunea:
— Stăpîne, stăpîne,
Nu mă blestema,
Că nu-i vina mea
Și e vina ta:
Furii cînd venea
Capul să ți-l ia,
Patruzeci și cinci
Cincizeci fără cinci,
Toți băieți levinți
Duși de la părinți
De cînd erau mici,
Din picior am dat,
Lanțu-am clătinat
Și te-am deșteptat,
Capul ți-am scăpat!

— De cînd îl știi? — l-am întrebat pe Babei.

— L-am auzit de cînd eram fără pantaloni, de la Vasile Botiță cel bătrîn, tot de-aici din Vetrești.

— El ce era în sat?

— Tot mozîcant.

Și ca răsplată că l-am ascultat (lăutarul vrîncean credea că orășeanul îi face o favoare, neștiind că favoarea o dăruise chiar el), mi-a cîntat încă o horă, scoțînd din scripca veche jeturi și rulade de triluri și sunete grave de contrabas, dînd voce multiplă în strunele elementare unui furtunos flux de ciocîrlii și lăstuni integrat în vuietul solemn al pădurii.

Dar niște fete veniseră să cheme pe moș Babei împreună cu tînărul său discipol Maftei Căpățînă pe scena căminului cultural, unde era repetiție de dansuri pentru concursul raional.

M-am dus să-i văd pe tinerii muncitori forestieri, care după o zi grea de lucru dansau „Vrînceneasca" cu voluptatea și legănarea elastică a unor driade. Tînărul Toader Mistreț, pe care aș fi vrut să știu să-l gravez în profil pe o medalie, era asul serii. Sper să-l revăd într-o zi pe ecranul televizorului. Strigăturile lui mișcau întreaga horă, poruncind modificările dictate de tradiția jocului, dar și de fantezie („Foicică bob de linte /Dă-i drumul fată-nainte / Tu te duci și alta vine / Mai frumoasă decît tine!" — indicînd astfel schimbarea partenerelor în dans).

În alte hore, strigătura lui Mistreț era fie gingașă și drăgăstoasă:

Dragă mi-i leliță-naltă,
Că-ți dă gura peste poartă,
Iar leliță scurticică
Îți dă gură frumușică

fie plină de nerv caustic, dezgolind fardurile nepotrivite ale cutărei dansatoare coapte:

Fa leliță delecată
Ia oglinda și te cată,
C-ai stricat văpseaua toată,
Și nu știu cum focu-ai pus
Că pe nas nu ți-o ajuns
Și-au rămas nările goale,
Parcă-s muchii de topoare

sau batjocorind lenea:

Fetele s-o lăudat
Că-are poale de bumbac.
Da' eu le-am văzut la joc:
N-avea poale mai de loc.
— Ba le am da nu le-am pus,
Că-s la soacră-mea pe fus!
— Ba le am da nu le pui,
Că-s la Odobești în cui!

A doua zi s-a stîrnit vînt cu măzăriche și cer pîclos. Lumea lucra. Toader Mistreț era la șantier. Moș Babei își vedea de familia lui numeroasă. La sfatul popular al comunei Herăstrău se discutau alte modernizări ale vieții din Vrancea.

Am ieșit în șosea și am oprit un camion. Munții erau ninși. Viroagele păreau mai adînci. În cele opt sate ale comunei cu 1.125 locuitori viața nouă răzbătea neîntrerupt. Biblioteca comunală avea, acolo în Vetrești, 517 cititori permanenți. Duminicile, sala de cinci sute de locuri a căminului se umple, mi s-a spus, ca o cutie de sardele... Vrîncenii au început să prefere cu de la sine hotărîre conferințele și programul artistic de la căminul cultural, căci dangătul clopotului nu le mai spune nimic decît ce le-au mai spus aducătorii butucului din Valea Neagră.

simplitate eleganță

Dintre tricotajele de toamnă, pentru bărbați, create de sectorul de modă al Fabricii de confecții și tricotaje București, vă prezentăm cîteva modele a căror trăsătură comună o constituie amestecul de fire cu efect „muline".

Linia clasică îmbinată cu un finisaj ales caracterizează acest original pulover cu buzunar la piept *(foto 1)*. Îl recomandăm ca ținută de lucru și odihnă. Cele două bluzoane sport se deosebesc doar prin forma buzunarelor și contextura netedă *(foto 2)* și cu dungi în relief *(foto 3)*.

Povestea vorbei

A BOICOTA

În unele comentarii de politică externă întîlnim adesea cuvintele boicot și a boicota cu sensul de măsură de izolare, de presiune sau constrîngere exercitată împotriva unui stat de către alte state.

Cuvîntul nostru este la origine un nume propriu. În a doua jumătate a secolului trecut un ofițer englez, căpitanul Ch. C. Boycott, administra moșiile unui conte din Irlanda. Situația muncitorilor agricoli — mai ales a celor irlandezi — era deosebit de grea. Ei erau însă organizați și, ca urmare a luptei duse, Liga agrară din Irlanda a cerut moșierilor și fermierilor, în 1880, să se mulțumească cu profituri mai mici. Boycott a refuzat categoric să țină seama de aceste revendicări legitime și a ajuns un personaj odios pentru țăranii irlandezi. Toți cei care munceau pe moșia administrată de Boycott au părăsit lucrul, organizînd împotriva lui o acțiune de demascare, izolare și blamare, un adevărat „boicot" al opiniei publice. Întîmplarea a avut un răsunet atît de mare, încît soarta lui Boycott a căpătat proporțiile unui simbol. De atunci, această formă de protest a preluat numele ofițerului englez de tristă amintire. Izolarea și constrîngerea economică cuprinse în noțiunea de boicot priveau la început numai relațiile sociale dintr-o anumită țară. Cu timpul sensul cuvîntului a devenit mai larg, referindu-se și la relațiile internaționale.

Sorin STATI

DIN NOU VII... DUPĂ 180.000.000 DE ANI

Bacterii „ferecate" timp de 180.000.000 de ani în blocuri de sare și moarte în sensul în care se înțelegea pînă acum acest cuvînt pot reveni la viață! Aceasta este concluzia la care a ajuns dr. Dombrowski din Bad Nauheim.

Într-o zi el a avut ideea de a privi la microscop o picătură de apă provenind de la un stabiliment termal din vecinătatea laboratorului său și, spre marea sa surpriză, a descoperit bacterii și polen vechi de mai multe milioane de ani.

Bacteriologul, cercetînd locul aflat la o depărtare de 60 km de laboratorul său unde apa studiată se îmbogățea cu sare, a ajuns la concluzia uimitoare că bacteriile aflate încă din epoca permiană în blocuri de sare gemă nu au nevoie decît de puțină umiditate pentru a „reînvia".

Verificîndu-se ipoteza s-au adus în laborator blocuri de sare care, cu ajutorul unor instrumente perfect sterilizate, au fost sparte și introduse într-un mediu de cultură. În 86 de cazuri din 180 au apărut bacterii marine vii!

Colțul cosmeticienei

NOILE DENUMIRI ALE UNOR PRODUSE COSMETICE

Azi-dimineață am primit un telefon.

— Tovarășă cosmeticiană, nu mai găsesc în magazine emulsia demachiantă cu suc de castraveți „Mimoza". Ce să fac? Știți că foloseam acest produs de care eram foarte mulțumită.

— Nu-i nimic. Cereți în schimb produsul „București".

— Dar nu vreau să schimb un produs de care eram foarte mulțumită.

— Nu-i vorba de schimbat vreun produs, ci numai denumirea. În această toamnă Ministerul Industriei Alimentare, o dată cu îmbunătățirea ambalajului la unele produse, a socotit necesar să schimbe unele denumiri străine. Iată lista lor pentru a vă scuti de eventualele telefoane.

Vechea denumire	Noua denumire
Crema vitaminizată	Velur — Doina
Lapte nutritiv vitaminizat	Velur — Doina
Apa de toaletă	Velur — Doina
Parfumul	Velur — Doina
Pasta de dinți	Disyol — Doina
Crema de ras	Elida — Bicaz
Crema de zi	Elida — Bicaz
Crema de noapte	Elida — Bicaz
Loțiunea după bărbierit	Tarr — Bicaz
Pasta de dinți	Odol — Bicaz
Apă de gură	Odol — Bicaz
Antisudorific	Odorono — Bicaz
Pasta de dinți	Solvolith — București
Loțiunea de păr	Birkenwasser — București
Emulsia demachiantă cu suc de castraveți	Mimoza — București
Roșu de buze	Casandra — Doina
Loțiunea tonică astringentă	Flora — Doina
Talc cosmetic	Carmen — Doina
Loțiune dezodorizantă și împotriva transpirației	Ideal — Doina
Șampon cremă fluidă	Extra — Doina
Briantină lichidă	Velur — Doina
Pasta de dinți	Chlorodont — Peleș
Emplastrele cauciucate	Leukoplast, Pansaplast, Septoplast, Hansaplast — Romplast
Apă de colonie	Farina dublu concentrată — Bicaz dublu concentrat
Săpunul de toaletă	Elida lanolină — Bicaz cu lanolină
Cremele de față	Hormocith A și B — București A și B
Briantină lichidă	Femina — București
Pudra de față	Opera — Doina
Pudra compactă	Opera — Doina
Fond de ten cremă	Carmen — Doina

Socotind discuția telefonică utilă și cititorilor revistei „Flacăra", m-am gîndit s-o propun spre publicare.

AȚI AFLAT CĂ...

... cele mai bune becuri reușesc să transforme în radiații luminoase abia 2-3% din energia electrică pe care o consumă, restul transformîndu-se în căldură? Lămpile fluorescente prefac în lumină 20% din energia electrică consumată, fiind mult mai economice.

... în timp ce mercurul fierbe la 357°C, galiul, unul din metalele rare descoperite în ultimii ani, fierbe la 2.100 grade Celsius? Această proprietate a galiului a dus la confecționarea termometrelor pentru măsurarea temperaturilor înalte.

Dezlegarea jocului „ACVATICĂ", apărut în numărul trecut

ORIZONTAL: 1) Bac — Răgălie. 2) Ap — Cinema — R. 3) Batiscafuri. 4) A — Au — Omi — Et. 5) Im — Corăbier. 6) Căpitănie — E. 7) Ili — Arde — Pa. 8) Natriu — Ol. 9) Rățoi — Ropot. 10) As — Liniștit.

Cititorii ne scriu, noi răspundem

Medicina a învins în lupta cu malaria

„În ce măsură s-a rezolvat problema malariei în țara noastră?"

Adrian FUNDENEANU, București, str. Triumfului 15

Răspunde prof. dr. GH. LUPAȘCU, membru corespondent al Academiei R.P.R.

Pentru a putea aprecia situația de astăzi a paludismului la noi în țară și succesele obținute în lupta dusă în ultimii 14 ani împotriva malariei, este necesar să reamintim că până în 1947-1948 se înregistrau anual de la 250.000 până la peste 300.000 cazuri de malarie. Malaria măcina populația de pe întregi teritorii ale țării noastre. Pe fondul acesta permanent de endemicitate paludică apăreau din când în când valuri epidemice sau chiar hiperepidemice. Ultimul, dar și cel mai dramatic val, a izbucnit în fostul județ Tulcea, cu o virulență atît de neobișnuită, încît în unele localități populația a fost infectată aproape în întregime (peste 90% din locuitori), numeroși oameni pierzîndu-și viața (pînă la 210 cazuri mortale la 100.000 locuitori).

În fața unei situații atît de grave, se impunea urgent reorganizarea și reorientarea luptei antimalarice, folosindu-se cele mai moderne mijloace — pulverizări largi cu insecticide remanente de tip DDT și HCH și terapia cazurilor cu noile medicamente antipaludice de sinteză. Astfel, în 1949 Ministerul Sănătății a înființat o vastă rețea de unități de luptă antipaludică. Cu acest prilej au luat ființă în zonele împaludate 30 de stațiuni de malarie, dotate cu laboratoare de hematologie, entomologie și helmintologie, și 36 de puncte de malarie dependente de aceste stațiuni, înzestrate cu personal calificat și cu materialele, aparatura și mijloacele de transport necesare.

Chiar din primii ani de aplicare a noului program de luptă antipaludică desfășurat pe scară națională, numărul cazurilor de malarie a marcat o scădere spectaculoasă. La sfîrșitul anului 1954 s-au înregistrat doar 903 cazuri de malarie pe țară, adică o scădere cu 99,8% față de 1948 (cînd au fost 338.198 cazuri), totala eliminare a malariei din țara noastră devenind un fapt pe deplin realizabil.

Astfel, începînd din aprilie 1955, programul de luptă antipaludică a fost convertit în program de eradicare — astăzi țara noastră găsindu-se în faza finală a eradicării, în așa-numită fază de consolidare, la sfîrșitul anului 1961 înregistrîndu-se numai 28 de cazuri de malarie.

Acest deosebit succes obținut în lupta antipaludică de la noi se datorește complexului de măsuri luate de stat în anii puterii populare — măsuri ce au fost aplicate pe scară largă, cu perseverență, pînă în cele mai îndepărtate cătune expuse împăludării.

Un specific al Islandei de nord: case țărănești construite din tuf vulcanic și piatră.

Țara ghețurilor: Islanda

„Doresc să aflu cîteva date geografice și politice despre Islanda".

Nicu DUMITRESCU, Hunedoara

Răspunde ANTON CELARU, redactor la ziarul „Informația Bucureștiului".

„Numai trei feluri de peisaje: piatră, din nou piatră și iarăși piatră" — astfel prezintă un poet englez această insulă de 102.819 km p din Oceanul Arctic, situată în apropierea cercului polar. Imaginea e însă unilaterală. În realitate Islanda are o natură mult mai bogată: pe lîngă stîncile aspre și cîmpurile de tuf vulcanic, ea oferă privelițea ghețurilor care nu se topesc niciodată (de unde și numele insulei), a izvoarelor fierbinți, a fiordurilor adînci unde apa nu îngheață nici iarna, ca și a imenselor pajiști cu iarbă grasă.

Colonizarea insulei a început după anul 877 (cînd a fost întemeiată localitatea Reykjavik, actuala capitală). Anexată la Danemarca în 1380, Islanda a fost proclamată abia în 1944 republică independentă. În 1960, populația țării număra 176.000 de locuitori.

Majoritatea islandezilor sînt pescari sau crescători de oi și de cai. Vasele de pescuit și întreprinderile de prelucrare a peștelui aparțin însă unui grup de mari industriași, iar relațiile capitaliste au pătruns și în agricultură.

Peștele și produsele de pește reprezintă principala marfă vîndută de Islanda în străinătate (95% din totalul exporturilor). Printre țările cu care Islanda are relații comerciale, Uniunea Sovietică ocupă primul loc.

Este cunoscut „războiul peștelui" dus de Anglia împotriva Islandei. Pe baza unei practici internaționale consacrate, în 1956 guvernul de la Reykjavik a extins în mod legal zona de pescuit a Islandei la 12 mile, din cauza scăderii rezervelor de pește din imediata apropiere a coastelor islandeze. Guvernul englez a trimis însă nave de război împotriva traulerelor și balenierelor islandeze, impunînd pînă la urmă, cu concursul Blocului nord-atlantic, un „acord" care permite vaselor engleze de pescuit să pătrundă în zona pescarilor islandezi.

Islanda nu are armată proprie. Țara a fost, însă, înglobată în N.A.T.O., iar pe teritoriul ei se află trupe americane (la Keflavik a fost instalată o mare bază aeriană a S.U.A.; se proiectează de asemeni crearea unei baze pentru submarine atomice).

În rîndurile poporului islandez s-a dezvoltat o puternică mișcare de protest împotriva folosirii insulei ca bază strategică a militariștilor occidentali. Forțele patriotice din Islanda, în frunte cu Uniunea populară — un front format din Partidul socialist unit și Partidul socialist de stînga — luptă pentru retragerea trupelor americane și cer o politică externă bazată pe coexistența pașnică.

Simbioză...

Pe o tulpină de salcîm a răsărit din întîmplare o tulpiniță de dud. Apoi ea s-a crescut și a dat frunze, alcătuind o singură viață organică cu salcîmul. În acest fel s-a creat o simbioză

— cum se numește în știință o asociere de acest fel — între doi arbori din familii diferite: Robinia pseudacacia și Morus alba.

Fotografia alăturată reprezintă acest mic capriciu al naturii.

Nic MÎNDREANU, student, București, str. Oțirlenî 52

Pe scurt

ION IRIZA, București. Noua Zeelandă se află în Oceanul Pacific și este formată din două insule mari, principale (Insula de nord și Insula de sud), și din mai multe insulițe (Chatham, Stewart, Auckland, Campbell, Antipodes, Kermadec ș.a.), totalizînd o suprafață de aproape 270.000 km p. Dacă doriți să aflați date în plus, citiți articolul apărut în „Flacăra" nr. 3 din 20 ianuarie 1962.

VASILE VÎȘAN, Buzău. Cele două fotografii nu pot să apară în revistă, fiind lipsite de claritate. Pe viitor trimiteți-ne imagini foto (de mărimea 9×12 cm) cu aspecte de muncă, din viața culturală, colțuri pitorești de natură etc., mai bine realizate din punct de vedere artistic și tehnic.

Cititorii către cititori

Doresc să corespondeze următorii: *Pavel Ochocki*, Lodz 11, Skr 44 (R.P. Polonă), pe teme filatelice; *Magdalena Mitar*, elevă, Timișoara IV, str. Geru) 27: literatură, pictură, ilustrate; *I. Cîmpeanu*, controlor tehnic, Hunedoara, str. Grupul social Ciangăi, cab. 4, ap. 7: muzică, film, ilustrate; *Maria Vartolomei*, elevă, Timișoara, str. Popovici Bărceanu 40: ilustrate; *Nelu Crăciunescu*, decorator, com. Roznov, raion Bubuși: ilustrate; *Florica Vlad*, elevă, Brăila, str. Traian 15: ilustrate; *Nelu Pîrlea, Traian Braia* și *Mircea Suciu*, furnaliști, Hunedoara, bd. Republicii, bloc 135, ap. 27, sc. B: literatură, film, sport, ilustrate; *Costel Negrilă*, elev, Hunedoara, Orașul muncitoresc, bloc 49, ap. 8: ilustrate; *Marga Scularu, Vera Dojan, Dafinka Kanovici, Jeny Delca*, eleve, Tecuci, str. Gh. Lazăr 12: ilustrate; *Sile Dîmărescu*, furnalist, Hunedoara, bd. Republicii, bloc 135, ap. 25, sc. B: ilustrate; *Ionel Moriși*, furnalist, Hunedoara, bd. Republicii, bloc 135, sc. A, ap. 15: ilustrate; *Gabriela Ionescu*, elevă, com. Pădureiu, raion Vedea, reg. Argeș: literatură, film, ilustrate; *Maria Todea*, elevă, Turda, str. Călărașilor 30: ilustrate; *Ioana Otomeță*, elevă, Giurgiu, str. D. Cantemir 21: ilustrate.

De cînd se joacă fotbal?

„Aș dori să cunosc originea jocului de fotbal".

Damian SOCIANU, com. Roșiori, raionul Păsrei, reg. Galați

Răspunde RADU URZICEANU, redactor la „Sportul popular".

Există în general părerea că fotbalul ar fi un sport de origine engleză și că începuturile sale nu trebuie căutate înainte de secolul al XIX-lea. Alții afirmă că acest sport ar fi existat și în evul mediu. Cercetările unui japonez au dovedit însă că fotbalul (sau, mai bine-zis, un strămoș al acestui sport) era în mare cinste chiar pe vremea împăraților chinezi care au domnit cu 3.000 de ani înaintea erei noastre! Într-o cronică scrisă pe mătase se arată că pînă și împăratul chinez Tsching-Ti (sfîrșitul secolului I î.e.n.) a fost un mare amator al acestui joc cu mingea, pe care-l recomanda supușilor săi.

Alte cercetări atestă practicarea jocului cu mingea în Japonia, pe vremea împăraților Engi (901-922) și Tenrei (947-956). Cele patru colțuri ale terenului erau marcate pe acele vremuri de patru arbori (un pin, o salcie, un cireș și un arțar), pe care-i putem socoti pe drept cuvînt... primele steaguri de colț! Istoria sportivă a Greciei antice pomenește o variantă a fotbalului numită „Aporaxis" sau „Episkiros". Sportul respectiv figura în programul jocurilor olimpice, în cadrul zilei a cincea, rezervate în general „jocurilor de copii".

Unele documente descoperite de arheologi la Pompei și în alte locuri vorbesc cu destulă precizie că acest joc ar fi existat și la romani. El se numea „haspartum", se juca cu o bășică de porc umplută cu paie și era practicat cu precădere de soldații romani, ca joc militar de recreare. Cuceritile romane au făcut ca „haspartum"-ul să ajungă apoi în Africa de nord, în Spania, în Galia (Franța de azi).

În evul mediu, „haspartum"-ul a devenit un joc foarte popular în Normandia, unde era cunoscut sub numele de „choute". Cînd, în 1066, normanzii, conduși de Wilhelm Cuceritorul, au invadat insulele britanice, ei au adus și jocul de fotbal pe care-l moșteniseră, la rîndul lor, de la romani și de la franci.

Din acest moment jocul de fotbal și-a încheiat epoca sa antică, pentru a începe o nouă eră, aceea a dezvoltării lui treptate spre „sportul cu balonul rotund", pe care-l cunoaștem azi.

Și, în încheiere, cîteva date de mare importanță în istoria fotbalului: 1871 — portarul capătă dreptul de a juca mingea cu mîna; 1872 — primul meci internațional de fotbal, cel dintre Anglia și Scoția; 1873 — se introduce lovitura de colț; 1881 — apariția arbitrilor; 1889 — se introduce lovitura de pedeapsă (11 metri); 1904 — se înființează Federația internațională de fotbal.

De la fotocorespondenți

Pe locul Petelu, lîngă Corabia. *(Gh. Stoica, Craiova)*

Se recoltează ultimele legume. *(Constantin Bursuc, Bacău)*

Furculița unui bucătar roman... uitată acum 1700 de ani lîngă vatra centralei Jdava, descoperit recent la Cîmpulung-Muscel. *(Barbu Saoa, București)*

FLACĂRA Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI — Nr. 42 (508) 20 octombrie 1962

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII

Căsuța poștală: 3507 oficiul 33, Tel. 17.60.10. int. 1744

ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei

Prezentarea grafică: Vlad MUȘATESCU. Tipărită la Combinatul poligrafic Casa Scînteii.

PREȚUL REVISTEI 2 LEI

Micul comentator

„Pacientul" de la Springfield

de Florica ȘELMARU

Spitalul penitenciar din Springfield este un centru medical cu caracter special. Acolo sînt trimiși, pentru tratament, acei deținuți din închisorile americane care manifestă tulburări psihice sau mintale. Tot spitalului de la Springfield îi revine sarcina de a examina, la cererea instanțelor judecătorești federale, pe deținuții a căror stare psihică sau mintală inspiră judecătorilor îndoieli... Recent, spitalul penitenciar din Springfield a numărat timp de cîteva zile printre pensionarii săi pe fostul general Walker.

Fostul general fusese arestat de o patrulă militară lîngă Oxford, unde se desfășurau demonstrațiile segregaționiștilor împotriva înscrierii în universitate a studentului negru James Meredith. De altfel, în aceeași noapte fusese văzut agitîndu-se în mijlocul grupurilor de rasiști, încurajîndu-i, instigîndu-i. Potrivit legilor în vigoare, subliniază ziarele americane, el s-a făcut vinovat de incitare la rebeliune și este amenințat în principiu de o condamnare care poate merge pînă la 20 de ani închisoare. În principiu... Generalul Walker este acel personaj care, trimis în 1959 să comande o divizie de infanterie a trupelor americane din Germania occidentală, și-a supus soldații unui regim de sistematică îndoctrinare fascistă. În mod atît de strident, încît Pentagonul — care totuși e plin de îngăduință față de asemenea „slăbiciuni" — a trebuit să se sesizeze. Plecat din armată, Walker a făcut carieră în propaganda mesianico-huliganică împotriva comunismului și a democrației în general, împotriva normalizării situației oamenilor de culoare în S.U.A., împotriva progresului în orice domeniu. În calitate de portdrapel al fascismului american se agita fostul general și în mijlocul segregaționiștilor isterizați de la Oxford. Activitatea lui de altfel în aceste împrejurări nu se mulțumește să fie oratorică: la unul din colaboratorii lui apropiați, arestat pentru deținere ilegală de arme în timp ce se îndrepta spre Mississippi, s-au găsit puști militare, pistoale automate, muniții.

Dar asupra fostului general veghează probabil de pe cealaltă lume spiritul precursorului său, Forrestal. Amintirea defunctului ministru de Război trebuie să fi inspirat autorităților americane ideea de a-l expedia pe Walker la spitalul penitenciar specializat în boli nervoase. (Fapt este că Ministerul Justiției nu a indicat motivele medicale pe care s-a întemeiat această hotărîre)... Aflînd ce musafir urmează să primească, șeful spitalului penitenciar a declarat ritos că nou venit va fi supus aceluiași regim ca toți ceilalți deținuți, va purta ținuta reglementară etc. Nu știu dacă ținuta reglementară la Springfield este cămașa de forță și nu știu dacă Walker era în acest costum atunci cînd a declarat că prietenii lui vor depune cauțiunea de 100.000 de dolari cerută pentru a fi pus în libertate. Fapt este că această previziune s-a dovedit cu totul logică și realistă. Se pare că, pe lîngă duhul lui Forrestal, de destinul fostului general se mai ocupă și niște forțe foarte pămîntene: cinci zile mai tîrziu, Walker părăsea spitalul penitenciar, cauțiunea fiind depusă — și o cauțiune nu de 100.000 de dolari ci de 50.000, pentru că aceleași forțe ocrotitoare (cele pămîntene, nu Forrestal) au făcut ca un judecător din Oxford să opereze acest substanțial rabat.

Se poate pune o dublă întrebare: dacă Walker nu e un caz de competența neuropsihiatriei, de ce a fost trimis la Springfield? dacă este, de cînd se eliberează pe cauțiune pacienții de această categorie?

Nu e vorba aici de eventuala maladie a fostului general, ci de un alt fel de maladie. Tot în legătură cu segregația, un personaj declara exaltat în cursul campaniei electorale din 1960: „Dumnezeu a fost primul segregaționist. El ne-a făcut albi pentru că a vrut să fim albi și a înțeles să-l urmăm pe acest drum".

Personajul nu e pensionar la Springfield și nici în vreo instituție, fie și ne-penitenciară cu profil asemănător. Îl cheamă Ross Robert Barnett și este guvernator al statului Mississippi, funcție în exercițiul căreia patronează acum demonstrațiile de isterie rasistă de la Oxford.

Președintele Republicii Cuba, dr. Osvaldo Dorticos, a sosit la New York pentru a demasca în fața Adunării Generale a O.N.U. acțiunile agresive ale Statelor Unite împotriva Cubei. În fotografie, dr. Osvaldo Dorticos (stînga) întîmpinat, la sediul O.N.U., de către U. Thant, secretar general provizoriu al O.N.U.

La 9 octombrie a avut loc la Kampala proclamarea independenței Ugandei. În fotografie: primul ministru Appollo Milton Obote depune jurămîntul cu prilejul investirii sale.

R.D.P. Algeria a devenit al 109-lea membru al Organizației Națiunilor Unite. După votarea admiterii Algeriei în O.N.U., Ahmed Ben Bella, primul ministru al Algeriei, a rostit o cuvîntare în Adunarea Generală a O.N.U.

În apărarea regimului republican din Yemen s-a ridicat majoritatea populației din această țară arabă. Fotografia înfățișează un grup de conducători ai forțelor revoluționare, în frunte cu primul ministru Abdallah As-Sallal (x), în mijlocul trupelor și a reprezentanților diferitelor triburi.

Gravele tulburări provocate de rasiștii din statul Mississippi n-au putut împiedica admiterea studentului negru James Meredith în Universitatea din Oxford (S.U.A.). Dar el nu poate merge la cursuri decît însoțit...

E îndoielnic că pe vremea ei laptele de măgăriță o făcea mai frumoasă...

DAR AZI E DOVEDIT CĂ VEȚI AJUNGE FRUMOASE FOLOSIND:

■ Crema astringentă „Sanda" ■ Crema cu stimulatori biologici complecși „Sanda" ■ Crema împotriva punctelor negre „Sanda" ■ Emulsia cu siliconi „Sanda" pentru protecția mîinilor în gospodărie ■ Tonic pentru părul coafat permanent „Sanda" ■ Lacul fixativ pentru păr „Sanda" ■ Roșul de buze „Sanda", gras și semigras în culori moderne ■ Fardul de pleoape „Sanda" ■ Creionul dermatograf "Sanda" ■ Lacul pastă pentru unghii „Sanda" ■ Epilatorul pe suport textil „Sanda" ■ Apa de colonie și parfumul „Sanda"

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

Nr. 43 (387) — 27 octombrie 1962

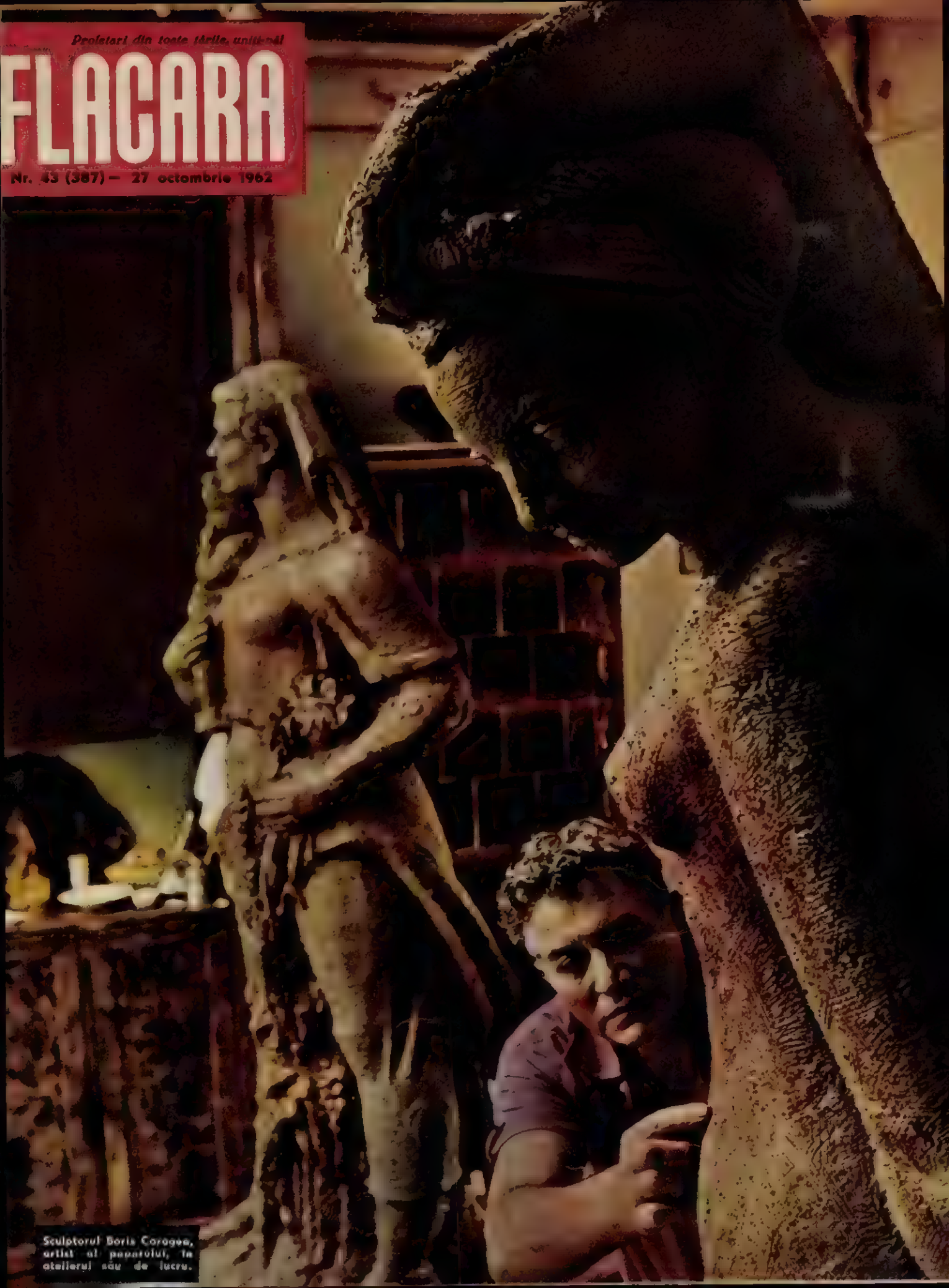

Sculptorul Boris Caragea, artist al poporului, în atelierul său de lucru.

Un uriaș val de indignare și mînie au stîrnit în lumea întreagă instituirea de către S.U.A. a blocadei militare maritime împotriva Republicii Cuba, debarcarea de noi trupe la baza militară americană de la Guantanamo situată pe teritoriul cuban și toate celelalte măsuri militare americane care constituie o flagrantă încălcare a dreptului internațional și totodată o nesocotire a năzuințelor de pace ale popoarelor. Ordinul dat de președintele Kennedy flotei maritime militare a S. U. A. de a intercepta toate navele ce se îndreaptă spre Cuba și celelalte măsuri ale autorităților americane sînt condamnate cu tărie de întreaga opinie publică mondială, fiind calificate drept acte ostile păcii mondiale.

Încercînd să reînvie politica „marii bîte", cercurile agresive americane caută prin asemenea hotărîri să dicteze poporului cuban ce anume politică trebuie să promoveze și ce rînduieli să stabilească în propria sa țară. Dar epoca „diplomației canonierelor" a apus. În calea aventurierilor războinici se ridică astăzi forțe de nebiruit,

Demonstrațiile de masă la Havana: poporul cuban este gata să-și apere libertatea cucerită. „PATRIA SAU MOARTEA. VOM ÎNVINGE!"

ÎN APĂRAREA PĂCII ȘI LIBERTĂȚII! ALĂTURI DE CUBA EROICĂ!

în frunte cu puternicul lagăr al țărilor socialiste.

Așa cum subliniază Declarația guvernului sovietic: „Dacă în trecut S.U.A. puteau să se considere statul cel mai puternic din punct de vedere militar, acum ele n-au nici un temei pentru aceasta. În lume există o altă forță, nu mai puțin puternică, care acționează pentru ca popoarele să-și organizeze viața așa cum doresc. Mai mult ca oricînd, acum oamenilor de stat li se cere să dea dovadă de sînge rece și înțelepciune și să nu admită zăngănitul armelor".

Cuba eroică știe să-și apere libertatea cucerită prin jertfe de sînge; a dovedit-o din plin și în 1961, cînd a respins cu succes agresiunea americană de la Playa Giron; a dovedit-o ripostînd energic la fiecare atac al S.U.A. și mercenarilor săi. Acum, ca și atunci, cauza dreaptă a cubanezilor se bucură de simpatia și solidaritatea tuturor popoarelor.

Opinia publică din țara noastră înfierează măsurile militare ale S.U.A. împotriva Cubei. Prin mitinguri însuflețite, prin declarații ferme, prin protestul lor unanim, oamenii muncii din țara noastră își ridică glasul în apărarea cauzei păcii și libertății Cubei. Așa cum se subliniază în Declarația guvernului R. P. Romîne privind acțiunile agresive ale S.U.A. împotriva Cubei: „Guvernul Republicii Populare Romîne, exprimînd sentimentele și voința poporului romîn, își reafirmă solidaritatea deplină cu lupta eroică a poporului cuban care își apără cu fermitate și curaj patria sa liberă. Alături de celelalte țări socialiste, de toate statele iubitoare de pace, țara noastră este hotărîtă să-și aducă întreaga sa contribuție pentru menținerea și apărarea păcii în lume".

Pretutindeni au loc mari demonstrații de protest în care sînt condamnate măsurile luate de guvernul S.U.A. împotriva Cubei.

„KENNEDY, JOS MÎINILE DE PE CUBA!" Purtînd pancarte cu această inscripție, pichete de demonstranți străbat străzile Londrei (în dreapta).

În fața sediului O.N.U. din New York, șirul de demonstranți își exprimă indignarea împotriva politicii agresive a S.U.A. față de Cuba (foto de jos)

VIZITA SOLILOR POPORULUI ROMÎN ÎN INDIA

În cursul vizitei în India, oaspeții români au fost primiți pretutindeni cu căldura prieteniei.

Președintele Republicii India, dr. Sarvapalli Radhakrishnan, își rostește toastul la banchetul oferit de tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej.

La spectacolul dat de sătenii din Korali în cinstea conducătorilor de stat romîni.

Каше Лэлима

Cafeneaua „Aelita". Poţi să treci pe lîngă geamurile ei luminate fără să te simţi ispitit să intri?

Ce faci astă-seară?

FOTOREPORTAJ PRIMIT DE LA AGENŢIA „NOVOSTI"

Vă mai aduceţi aminte de filmul american „Marty"?

— Ce faci duminică, Marty?

— Ce faci deseară, Marty?

O săptămînă cenuşie se încheie cu eşuarea într-un „dancing", unde atmosfera e mai mult irespirabilă decît reconfortantă. O zi anostă se încheie cu un gol care a devenit de mult obsedant pentru tînărul american Marty, pentru mii, pentru sute de mii de Marty sortiţi să ducă o viaţă agitată, plină de frămîntări, lipsită de perspectivă.

— Ce faci deseară, Marty?

El, Marty, se crispează numai la auzul întrebării; ce-ar putea răspunde?! Totul este pentru el atît de trist, atît de apăsător.

— Ce faci deseară, Kolea?

Ochii lui Kolea rîd la gîndul că va sosi cu metroul în Piaţa Revoluţiei, va urca scările rulante şi va ajunge la cafeneaua „Iunost" („Tinereţea").

Aici, totul îşi merită numele. Şi localul, şi oamenii, şi atmosfera... N-ai decît să împingi uşa de sticlă şi seara continuă aşa cum s-a desfăşurat toată ziua: tinereşte.

— Ce faci deseară, Tania?

Şi Tania mijeşte ochii a zîmbet:

Unii se destind... pictînd. Paleta pictorului găsește aici culorile cele mai potrivite inspirației sale.

Fiecare își alege de pe listă prăjitura, fructele sau băutura preferată.

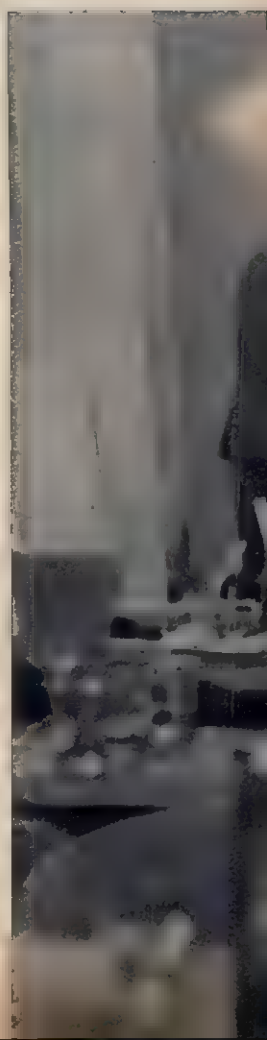

— Seara asta o petrec în „Cosmos"!

Spre „Cosmos" Tania pleacă cu troleibuzul și cînd coboară nu riscă să se rătăcească, pentru că deasupra geamurilor feeric luminate literele strălucesc pînă departe: Cafeneaua „Cosmos".

Aici totul își merită numele. Și starea de spirit veselă (ai zice de imponderabilitate...) a tinerilor, și decorația localului, și atmosfera propice zborului spre înălțimi...

Cum poți petrece la „Iunost", la „Cosmos", la „Aelita", în toate acele numeroase „cafenele ale tineretului" care s-au încadrat repede în peisajul uriașului oraș al tinereții care este Moscova? Depinde. Dacă prin „a petrece" înțelegi doar o zbenguială fără rost sau un simplu mijloc de a-ți alunga plictiseala, atunci nu printre cei ce umplu în fiecare seară „cafenelele tineretului" ți-e locul.

Aici vin cei pentru care a petrece înseamnă a te bucura. Și „Aelita", și „Iunost", și „Cosmos", și celelalte „cafenele ale tineretului" sînt clădite pe bucurie.

Bucuria a răsunat întîi în cuvintele lui N.S. Hrușciov: el a făcut odată propunerea de a se crea pentru tineretul sovietic localuri de tip deosebit în care băieții și fetele să se întîlnească, să discute, să petreacă...

Bucuria i-a cuprins apoi pe studenții Facultății de arhitectură din Moscova, care în timpul lor liber au tras liniile, au calculat dimensiunile, au ales culorile și au stabilit materialele viitoarelor construcții.

Bucuria a devenit apoi un stimulent al tinerilor care în timpul liber au făcut cu mîinile lor totul: au construit, au decorat pereții, au aranjat mobilierul, au aprins luminile sărbătorești ale localurilor.

Bucuria are acum în fiecare seară sute și sute de suporteri, cărora le dezvăluie cele o mie și unul de chipuri ale sale.

— Ce faceți deseară, Pavka, Olea?

Pavka, Olea (citi Pavka și cîte Olea!) vor lua loc la o masă, să zicem la „Aelita", și vor comanda gustări, înghețată, fructe, băuturi. Apoi vor asculta muzică, vor dansa, vor rîde. S-ar putea ca astă-seară să citească din versurile sale un cunoscut poet sovietic. Nu, asta va fi mîine. Atunci poate că se va desfășura o discuție (cu exemplificări) în jurul muzicii de jaz? Nu, asta a fost ieri. În sfîrșit, orice va fi azi — o întîlnire cu cunoscuți artiști plastici sau scenete interpretate de mimi, o dispută despre caracterul omului în viitor sau o confruntare despre ceea ce înțelege fiecare prin „bunul-gust", o seară de parodii ale unor „maniere" de interpretare a muzicii în Occident sau o documentată prezentare a muzicii electronice — totul merită participarea cea mai activă. Sigur, nimeni nu va deveni aici specialist în pictură, poezie, estetică sau muzică. Aici nu există decît specialiști într-un singur domeniu: în tinerețe.

Nu poți să nu te gîndești că la „Iunost", la „Aelita" sau la „Cosmos" i-ar fi plăcut și lui Maiakovski să vină. Cum ar mai fi tunat vocea lui aidoma detunăturii de pe rampele de lansare a navelor cosmice. Cum ar mai fi șfichiuit vocea lui pe cei care, undeva departe, îl îngrozesc pe Marty cu întrebarea: „Ce faci astă-seară?" Există fără îndoială și acolo, în Apus, localuri care la anumite ore se umplu de băieți și fete. Ceasurile petrecute acolo sînt ceasurile de dinaintea nopții care vine implacabil și de care se tem toți. La „Iunost", la „Aelita", la „Cosmos", în toate „cafenelele" lor, tinerii sovietici se întîlnesc în fiecare seară să prelungească o zi care le-a fost — ca toate celelalte — prietenă.

Şi o discuţie aprinsă despre modă: ce rochie se potriveşte mai bine cu părul blond? Dar cu cel negru?

Toată lumea a rîs. Toată lumea a cîntat. Iar acum, dansează...

MARILE FLUVII ALE LUMII

RINUL

FLUVIUL EUROPEAN ALE CĂRUI APE LIMPEZI, ADÎNCI ŞI MAIESTUOASE AU FOST PREA ADESEA ÎNROŞITE DE SÎNGE OMENESC

de Nicolae MINEI

— Vezi? — mă întreabă prietenul meu olandez. Apele mării sînt cenuşii-verzui, ale Rinului sînt albastre.

Mă uit. Dar nu văd nici apă verde, nici apă albastră, văd numai apă murdară, acoperită de pîclă solzoase şi lucioase de motorină şi răscolită de nenumărate elice. Aici, în portul fluvial-maritim Rotterdam, dacă prietenul meu ar fi respectat geografia, ar fi vorbit nu de Rin, ci de Lek, unul din cele trei braţe prin care fluviul îşi încheie lungul său drum. Dar, la urma urmelor, care din noi, la Sulina sau Sf. Gheorghe, vorbeşte de altceva decît de Dunăre?

Ca să ne putem înţelege, prietenul meu şi cu mine sîntem nevoiţi să strigăm. Altfel cuvintele noastre s-ar îneca în zgomotul copleşitor care ne înconjoară, ne domină, ne striveşte. Sîntem pe o şalupă în rada Rotterdamului, portul european cu cea mai intensă circulaţie comercială şi mare concurent al New Yorkului pentru locul întîi în lume. Traficul său anual depăşeşte 40 de milioane de tone pe mare şi 20 de milioane pe Rin (sau, dacă sînteţi deosebit de pedanţi, pe braţul Lek). Prietenul meu îmi citează cifre: cheiurile maritime au o lungime de aproape douăzeci de kilometri, cele fluviale de peste 13 kilometri.

În cuvintele însoţitorului meu se simte mîndria. O mîndrie justificată, căci hărnicia poporului olandez este vestită pretutindeni. Munca lui stăruitoare a făcut o ţară din ceea ce natura ar fi vrut să facă un fund de mare. Cine nu ştie că o bună parte din coasta Olandei se găseşte sub nivelul Mării Nordului?

Dar iată că în glasul prietenului meu răsună acum o notă nouă, în care amărăciunea a luat locul mîndriei:

— Cînd te gîndeşti că a trebuit să refacem totul! Războiul a făcut din clădiri — ruine, din vapoare — epave şi din oameni — cadavre...

Prietenul meu suspină şi înţeleg că acum el nu se mai află alături de mine, pe puntea săltăreaţă a şalupei, ci undeva departe, departe, înapoi în timp.

În luna lalelelor

— Ştii, la noi luna mai este luna lalelelor... Ar trebui să le vezi între Haga şi Amsterdam: lanuri galbene, alternînd cu lanuri roşii, violete, albăstrui... În Olanda e cea mai frumoasă epocă a anului.

...Lalelele înfloriseră şi în acel mai 1940. Olandezii se bucurau de ele, ca întotdeauna. În jurul lor, Europa suferea de cîteva luni torturile celui de-al doilea război mondial, dar ei erau liniştiţi şi încrezători. Ţara lor era neutră, ca şi în prima conflagraţie universală. Fără doar şi poate, Germania lui Hitler trebuia să respecte neutralitatea Olandei.

Aşa scria, de altfel, şi în gazetele subvenţionate de domnii de la „Nederlandse Bank" şi de la „Rotterdamse Bank", care făceau afaceri strălucite cu colegii lor din imperiul zvasticii. Pe Rin în sus, spre Germania, se tîrau în şiruri nesfîrşite şlepurile pîntecoase, încărcate cu materiile prime de care avea atîta nevoie Wehrmachtul, iar băncile olandeze care finanţau această operaţie recoltau profituri fabuloase, care nu aveau nimic de-a face cu legendarul aur al Rinului.

Totul părea deci în ordine: domnii bancheri erau mulţumiţi, populaţia îşi vedea de treabă, iar lalelele erau mai frumoase ca oricînd. Şi totuşi... Şi totuşi, la 10 mai 1940 hitleriştii invadează Olanda. Armata acesteia nu poate opune nici o rezistenţă tancurilor lui Guderian. Încep tratativele de armistiţiu, care se încheie repede cu un acord. Cu toate acestea, *după ce se stabileşte semnarea armistiţiului*, avioanele lui Göring dezlănţuie, la 13 mai, un bombardament sălbatic asupra Rotterdamului. Oraşul este nimicit, portul este nimicit, locuitorii sînt nimiciţi.

Patru ani mai tîrziu, în toamna lui 1944, hitleriştii — de data aceasta în retragere — distrug ceea ce mai rămăsese din instalaţiile portuare. Pe uscat şi pe apă, Rotterdamul este doar un imens şi dezolant cimitir.

— Ne-am refăcut, e adevărat — spune prietenul meu. Dar cu cîte eforturi, cu cîte sacrificii! Rotterdamul de azi este opera celor 500.000 de muncitori ai săi, a celor 60.000 de docheri, a celor 70.000 de lucrători din industria de construcţii...

Se întunecă din nou la faţă şi continuă:

— Dar întrebarea e: pentru cine l-am refăcut? Pentru bancherii noştri — aceiaşi din 1940? Sau pentru confraţii lor din susul Rinului, cu care colaborează la fel de strîns ca atunci? Cu singura diferenţă că acum o fac în cadrul Pieţei comune.

Şi prietenul meu îmi relatează cum rivalele germane ale Rotterdamului cîştigă tot mai mult teren în dauna portului olandez. Partenerii din grupul „celor şase", şi în primul rînd Franţa, se întrec în a face curte Germaniei occidentale şi acordă o preferinţă marcată Hamburgului şi Bremenului. Acelaşi lucru, dar cu un şi mai mare entuziasm, îl fac Statele Unite.

Rezultatul este că o parte din ce în ce mai însemnată a echipamentului portuar al Rotterdamului rămîne neutilizată şi că un număr crescînd de docheri şomează.

Catedrala din Köln domină peisajul fluvial.

Iar la Bonn, care se găsește și el pe malul Rinului, fără ca acest lucru să-l predispună în favoarea Rotterdamului, la Bonn politicienii care guvernează Republica Federală Germană și oamenii de afaceri care îi guvernează pe politicieni surid satisfăcuți: un port se poate distruge nu numai prin bombardamente.

Frumoasa Lorelei și cizmele soldățești

Am cunoscut Rinul în cîteva din punctele care se află pe lungul său parcurs. L-am cunoscut în Olanda, căreia i se mai spune Țările de Jos tocmai pentru că se găsește în josul Rinului. L-am cunoscut și în Germania, a doua țară pe care o străbate, socotind, așa cum am pornit, de la vărsare în sus.

...Din vîrful unei stînci povîrnite se vede fluviul venind dinspre Bacharach și făcînd o cotitură spre St. Goar.

Se-nserează, aerul e rece,
Lin apele Rinului curg.
Departe, în zare, se-nalță
Un piec scînteind în amurg.

Pe stîncă, sus, stă o fecioară,
Minune vizată de zei.
Își piaptănă părul de aur,
Sclipesc diamantele ei.

Așa o evocă Heine pe mitica rusalcă Lorelei, în cel de-al doilea poem al „Întoarcerii" din „Cartea cîntecelor". Ei i s-ar datora șfîrșitul năpraznic al pescarilor care se lasă vrăjiți de glasul său melodios.

Am văzut stînca lui Lorelei, dar nu i-am auzit cîntecul. În materie de senzații auditive, nu mi-a fost dat să am parte decît de tăcînitul aparatelor de fotografiat și de bîzîitul camerelor de filmare ale nenumăraților turiști americani. Cei mai mulți dintre bărbați erau în uniformă, aparținînd trupelor existente în Germania occidentală.

Neue
Rheinische Zeitung
Organ der Demokratie.

№ 301. Köln, Samstag, den 19. Mai 1849

La 19 mai 1849 apărea la Köln ultimul număr al ziarului „Neue Rheinische Zeitung". Acest număr, tipărit în întregime în roșu, publica printre altele apelul redacției, scris de Marx, către muncitorii din Köln, apel în care se spunea: «Redactorii de la „Neue Rheinische Zeitung" vă mulțumesc, la despărțire, pentru simpatia pe care le-ați arătat-o. Ultimul lor cuvînt va fi întotdeauna și pretutindeni: emanciparea clasei muncitoare». În fotografie, manșeta acestui număr.

În apropierea bazinului industrial al Ruhrului (fotografia din stînga) se înalță uriașe movile de cărbuni nevînduți (fotografia de jos); iar minerii manifestează în centrul Bonnului împotriva concedierilor (fotografia din dreapta).

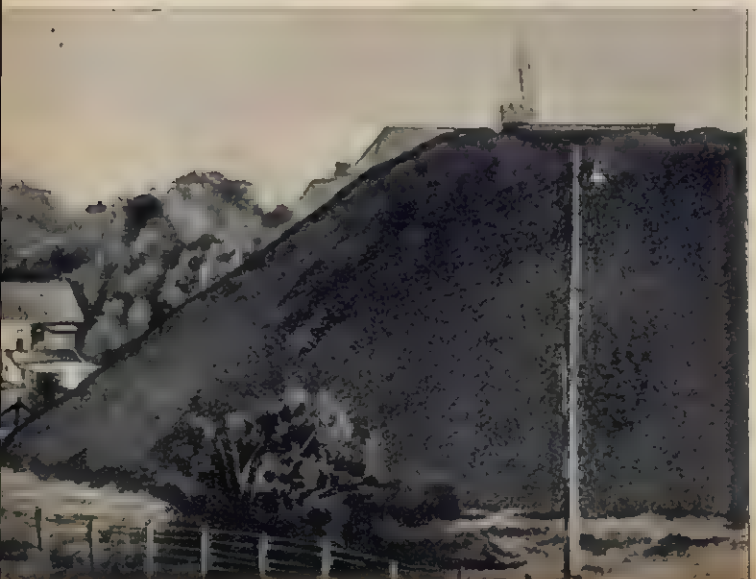

La mansarda acestei case din vechiul cartier al Bonnului, s-a născut, la 16 decembrie 1770, ca fiu al unui neînsemnat muzicant, cel care avea să devină un titan al muzicii universale: Ludwig van Beethoven.

Mestecau sîrguincios gumă și priveau cu nedumerire stînca goală. „Unde e miss Lorelei? Cînd face plajă și (cu un ton mai joș) în ce costum?... A (cu bruscă dezamăgire), e numai o legendă?... Mister Heine? Cine e ăla?"

Da, Lorelei e o legendă. Ca și comoara Nibelungilor, ascunsă în muntele Lurii, adică tot în stînca lui Lorelei. Pe Nibelungi i-a cîntat Wagner în celebra sa tetralogie, așa cum pe fecioara cu părul de aur a cîntat-o nu numai Schubert, ceea ce este îndeobște cunoscut, ci și Max Bruch într-o operă pe care a compus-o cînd nu avea nici douăzeci și patru de ani.

Dar Rinul nu e numai legendă, e istorie. Istorie a Germaniei și nu numai a ei. Istorie veche, recentă și contemporană.

Fluviu al disputelor franco-germane, Rinul a fost martorul victoriei obținute de armata de francezi deculți și flămînzi ai revoluției din 1789 asupra intervenționiștilor străini, care-și aveau, cum am spune noi azi, baze de agresiune în statuletele germane. Pentru scurtă vreme, Napoleon a făcut din Rin un fluviu francez. Cîteva decenii mai tîrziu, poetul Bekker clama:

Nu-l vor avea niciodată
Liberul Rin german.

Lamartine a răspuns cu un poem pașnic, în care demonstra că din apa fluviului au băut și francii și teutonii și că nu există nici un motiv de ceartă pentru Rin. În schimb, Alfred de Musset, făcînd aluzie la perioada napoleoniană, scria bătăios:

L-am și avut, Rinul vostru german,
L-am și turnat în al nostru ștacan.

La care germanii au răspuns cu șovinul „Wacht am Rhein"[1]). Și așa mai departe și așa mai departe. De o parte și de cealaltă, Rinul continua să fie un simbol al diferendelor politice, economice și militare dintre cele două state vecine.

În 1934, însă, nu a mai fost vorba de nici un simbol. Pe malul Rinului, regiune demilitarizată conform tratatului de la Versailles, au bocănit iarăși cizmele soldățești. Ele erau purtate de viitorii cotropitori ai Franței, dar atunci, în 1934, guvernul francez nu a protestat decît platonic și cu jumătate de gură. Hitler era doar copilul său adoptiv — al său și al cercurilor conducătoare americane și britanice. Ele îi puseseră în mînă jucăria care avea să devină monstruoasa mașină de război a nazismului. Destinația, e drept, era alta — spre răsărit. Dar cînd îi faci cadou unui copil o minge, e greu să te superi chiar dacă îți sparge ție înșuți un geam.

Geamul pe care l-a spart Hitler Franței a fost cam mare. El s-a tradus printr-un război scurt dar singeros, prin patru ani și ceva de ocupație, prin Oradour, execuții și deportări în lagărele de concentrare, printr-un jaf sistematic al țării...

Astăzi, pe malurile Rinului se găsesc soldați francezi. Ei aparțin unor trupe care se mai află pe teritoriul Germaniei la peste șaptesprezece ani de la terminarea războiului. Căci războiul s-a terminat de mult, dar pace — pace oficială — nu există, tratatul nu a fost semnat. Și pentru prima dată în istorie, asistăm la situația de necrezut în care guvernul unei țări — cel al Germaniei federale — nu numai că nu obiectează împotriva prezenței trupelor americane, franceze și engleze pe teritoriul său, dar pledează stăruitor pentru menținerea lor și împotriva încheierii tratatului de pace. S-ar părea că Rinul nu poate curge liniștit prin Renania, Westfalia și Palatinat, decît dacă în jurul său există o ambianță militară.

Apă de colonie și mirosuri urîte

Bazinul Rinului, ca și al micului său afluent Ruhrul, sînt regiuni puternic industrializate. Nodul celor două bazine se găsește la Düsseldorf, pe malul drept al Rinului. Orașul este străvechi și cronicile ne vorbesc despre el încă din secolul al XII-lea. Academia lui de arte s-a bucurat pe timpuri de o mare strălucire. Aici s-a născut Heinrich Heine, marele poet umanist, ale cărui opere au devenit în așa măsură un bun al poporului, încît nici hitleriștii, care-l urau de moarte, nu le-au putut scoate din circulație; ei s-au mulțumit să le declare ca aparținînd unui... necunoscut!

Dar tot aici — și de lucrul acesta Düsseldorful are mai puține motive de a fi bucuros — s-au născut și s-au dezvoltat marile trusturi „Rheinmetal", „Mannesman" și altele, care l-au adus pe Hitler la putere, l-au finanțat, l-au sprijinit cu amîndouă mîinile și tot cu amîndouă mîinile au cules beneficiile de pe urma războiului dezlănțuit de el. Aici, suburbia Benrath a fost unul din cele mai mari centre producătoare de tancuri. De aici, huruind pe șenilele lor, au plecat sinistrele *panzere* să semene moarte și prăpăd în toată Europa.

Profitorii s-au ales cu profiturile. E adevărat, unii dintre ei au fost declarați criminali de război, dar tribunalele anglo-franco-americane le-au spălat repede-repede toate păcatele. Astăzi, concernul „Mannesman A.G." domină din nou asupra Düsseldorfului și Ruhrului. Capitalul american s-a împletit cu cel vest-german și industria de război funcționează iar din plin.

Dar Düsseldorful nu are numai mari monopoliști. Populația sa, care trece de 700.000 de oameni, este una din cele mai combative din Germania occidentală. Manifestațiile împotriva remilitarizării țării și a pregătirii unui nou război se țin lanț.

Ceva mai sus, pe malul sting al Rinului, se află orașul Köln sau, dacă preferați, Colonia. Are aproape aceeași vîrstă cu a erei noastre; l-au întemeiat romanii în secolul I. Catedrala Sfîntul Petru, una din cele mai mari biserici în stil gotic din Germania, a fost construită de-a lungul a mai bine de șase sute de ani. Din 1248, cînd i-a fost turnată temelia, și pînă în 1880, cînd a fost terminată, generații după generații de arhitecți, meșteri zidari, cioplitori în piatră, sticlari specializați în vitralii, pictori de fresce au trudit la ridicarea și împodobirea ei. Menită să fie o laudă adusă dumnezeirii, catedrala a devenit un nepieritor monument închinat hărniciei, priceperii și geniului celor care au făurit-o.

Un nume care s-a păstrat a fost al unui obscur chimist din secolul al XVII-lea, născocitorul unui lichid plăcut mirositor. Pe chimist îl chema Johann-Maria Farina, iar lichidul a rămas cunoscut ca apă de Colonia.

Dar, după război, la Köln nu mirosea a apă de colonie, ci mai curînd a funingine și cenușă. Pînă nu demult urmele războiului puteau fi întîlnite încă la fiecare pas. Căci orașul se împarte în două zone foarte distincte: una centrală, destinată locuințelor, și una periferică, destinată industriei. În timpul celui de-al doilea război mondial, aviația anglo-americană a bombardat cu perseverență numai una din aceste zone: cea centrală.

Dintre numeroasele fabrici și uzine ale Kölnului, unele sînt în plină activitate: cele care se ocupă cu prelucrarea metalului, cu construcția de locomotive și vagoane de cale ferată, cu producția de automobile. Apropo, acestea din urmă poartă actualmente un nume de veche rezonanță germanică: Ford! În schimb, construcția de locuințe este aproape inexistentă și pe nenumăratele ruine, singura nuanță veselă o dă verdele bălăriilor.

În timp ce mă aflam acolo, am asistat la o grevă a metalurgiștilor, ca protest împotriva condițiilor de cazare. Ei locuiesc și azi, la aproape două decenii de la terminarea războiului, în barăci de scînduri, în care fiecare familie are doar o singură cameră.

Kölnul este un oraș de veche tradiție a luptelor muncitorești. Locuitorii Kölnului citează faptul că aici, între iunie 1848 și mai 1849, Karl Marx și Friedrich Engels au editat ziarul „Neue Rheinische Zeitung". Patru ani mai tîrziu, tot aici avea să aibă loc și celebrul proces al comuniștilor. După cum se vede, tradiția represiunii antimuncitorești este veche și ea.

În Düsseldorf și Köln sînt mulți militari britanici. Presa locală este plină cu știri despre isprăvile „băieților" în uniformă kaki: ei se îmbată crunt (și nu cu vin de Rin, ci cu whisky scoțian), fac scandal pe stradă, vînează fete, terorizează pe trecători, strivesc pietonii sub „jeep"-urile lor — cu alte cuvinte, se poartă aidoma camarazilor lor americani și francezi din restul Germaniei occidentale. Și ca și aceștia, ei nu pot fi judecați, pentru nici un delict, de tribunalele germane.

Ca în urmă cu o sută de ani, în China capitulațiilor!

O mare șosea lichidă

Despre Rin s-ar mai putea spune multe. Pe malul lui se află și actuala capitală a Republicii Federale Germane — Bonn. Dar dacă, peste veacuri, oamenii vor mai vorbi despre acest orășel administrativ, ei nu-și vor aminti

Bărci pescărești în dreptul stîncii lui Lorelei — rusalca Rinului.

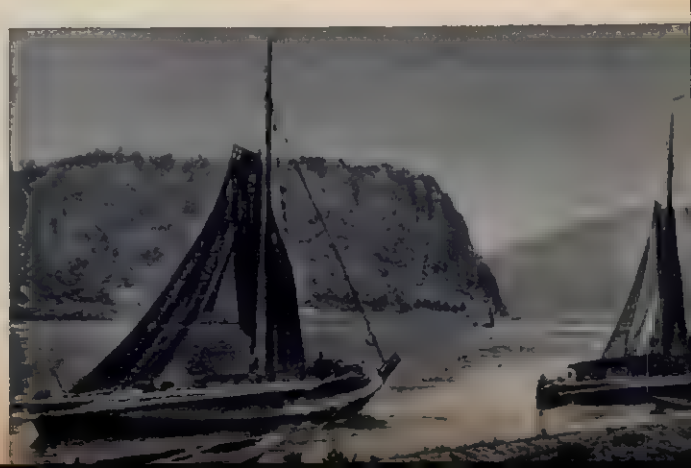

[1]) *Veghe la Rin.*

că a fost reședința lui Adenauer, Strauss și Globke, ci că acolo s-a născut și a crescut Beethoven și că la universitatea din Bonn a învățat în 1835-1836 tînărul Karl Marx.

Continuîndu-ne drumul nostru spre izvoarele Rinului, îl găsim alcătuind frontiera dintre Franța și Germania occidentală. Pe malul său stîng se găsește acum Alsacia, alt măr al discordiei între cele două țări. Dar vremurile de azi sînt curioase. Tocmai la Strasbourg, orașul cel mai important al Alsaciei, s-a fixat, încă din 1949, sediul așa-numitului „Consiliu european", creația artificială a politicienilor occidentali, care prin interese europene înțeleg exclusiv interese capitaliste. Delegații vest-germani se gîndesc ce bine ar fi ca Strasbourgul să se numească iar Strassburg, ca în timpul celui de-al doilea război mondial. Delegații francezi știu ce gîndesc colegii lor germani, dar continuă să le zîmbească politicos (era să spunem slugarnic), căci Alsacia o fi ea franceză, coaliția cu revanșarzii o fi ea monstruoasă, dar obsesia principală rămîne tot anticomunismul.

Și iată că ne apropiem de cea de-a patra țară pe care o scaldă Rinul și care este și locul obîrșiei sale: Elveția. Pe malul lui este așezat Baselul, oraș de aprigi negustători șvițerieni, unde în vremea din urmă a început să se dezvolte și industria ușoară. Istoria își spune și aici cuvîntul: în 1795, la Basel, Europa feudală și monarhică a consimțit pentru prima oară să trateze cu Franța republicană și revoluționară, care și-a recăpătat frontiera naturală a Rinului.

În sfîrșit, după ce am admirat cascada pe care fluviul o face la Schaffhausen (patria unor renumiți ceasornicari), după ce am trecut o dată cu Rinul prin lacul Constanța, ajungem în masivul Saint-Gothard, acolo unde se află izvoarele sale.

Lungimea Rinului de 1.360 de kilometri — în cea mai mare parte navigabili — face din acest fluviu o mare și importantă șosea lichidă. Bazinul său, care acoperă o suprafață de aproape 219.000 kilometri pătrați, constituie una din regiunile cele mai bogate și mai industrializate ale Europei.

Din păcate, însă, apele limpezi, adînci și maiestuoase ale Rinului au fost prea adesea înroșite de sînge omenesc. Fluviu al unei zone europene nevralgice, el a cunoscut războaie fără număr, cu tot cortegiul lor de dureri și lacrimi.

Cerul nu este nici azi senin deasupra Rinului. Îl tulbură fumul uzinelor care lucrează pentru noul Wehrmacht vest-german. Îl tulbură exploziile obuzelor trase în cursul manevrelor pe care le fac trupele anglo-franco-americane. Îl tulbură praful stîrnit de tropăiala organizațiilor militariste, revanșarde și neofasciste pe care le patronează Bonnul.

Și totuși nu ar fi greu ca Rinul să devină un fluviu al păcii. Încheierea unui tratat de pace cu cele două Germanii și semnarea unui acord cu privire la dezarmarea generală și totală ar reprezenta importante contribuții în acest sens.

Fie ca singurele victime pe care le va mai cunoaște Rinul să fie tinerii ademeniți de farmecele blondei Lorelei.

În portul Rotterdam.

CĂRȚI

Vera Panova — „Roman sentimental"
E.L.U. — 256 pag.

Reîntors după mulți ani pe meleagurile natale, ziaristul Șurka Sevastianov își reamintește anii copilăriei și tinereții sale, anii imediat următori războiului civil, în care cei de-o vîrstă cu el, dornici de fapte eroice, se străduiau să fie la înălțimea generației care înfăptuise Revoluția din Octombrie. Căutînd să întrevadă în viitor contururile precise ale epocii socialiste, tineri ca Șurka, Seomka, Zoia și ceilalți eroi ai cărții luptau totodată să apropie cît mai curînd această realitate. Se afirma cu toată certitudinea: „o să ne ridicăm viața la înălțimea cuvenită!" Și romanul Verei Panova este o filă ce evocă cu lirism tinerețea fără bătrînețe a acestei generații comuniste.

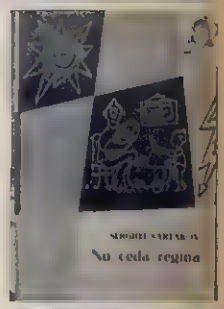

S. Sartakov — „Nu cedă regina"
E.L.U. — 294 pag.

Monologul interior al lui Kostea Barbin — eroul principal al nuvelei — dezvăluie cititorului puritatea morală a acestui tînăr muncitor care știe să-și apropie tovarășii, să-i sprijine în momente grele. Prietenia sa cu Șura, colega soției sale, exclude mîrșăvia și compromisul.

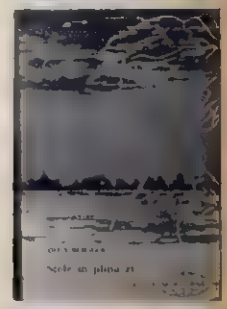

Olga Berggolț — „Stele în plină zi"
E.L.U. — 254 pag.

„Să vedeți o parte din voi în adîncul sufletului pe care l-am deschis în fața voastră" — se adresează scriitoarea cititorilor, referindu-se la țelul cărții sale. Cu pasiune și luciditate, cu nostalgia anilor ce au trecut în lupte, dar și cu imensa bucurie a idealului înfăptuit, socialismul, însemnările și meditațiile scriitoarei sovietice transmit cititorilor, prin izbutite imagini artistice, o vastă experiență de viață.

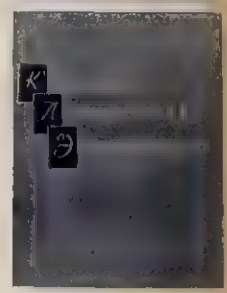

„Scurtă enciclopedie literară"

Lucrarea, apărută în U.R.S.S., cuprinde în ansamblul ei douăsprezece mii de articole, înfățișînd noțiuni de bază din istoria și teoria literaturii, din lingvistică, ca și studii sintetice privitoare la literatura diverselor popoare. În uriașul tablou al literaturii mondiale, alături de reprezentanți de frunte ai diverselor literaturi, naționale, sînt citați și mulți scriitori romîni, printre care poeții Văcărești, Gr. Alexandrescu, V. Alecsandri, N. Bălcescu, T. Arghezi, G. Bogza, T. Vianu, M. Beniuc, M. Breslașu, M. Banuș etc.

AGENDA

● În orașul Lvov se desfășoară anual o frumoasă manifestare culturală, intitulată „Festivalul artelor". În acest an printre oaspeții locuitorilor din Lvov s-au aflat actori cunoscuți de film, ca: Boris Andreev, Piotr Glebov, Liudmila Hiteaeva, Nadejda Rumeanțeva, Nikolai Ribnikov, Marina Ladînina, Mark Bernes și alții, care au interpretat scene din filmele lor, au vorbit spectatorilor despre creația și despre planurile lor de viitor. În fotografie: actorii Nikolai Ribnikov și Nadejda Rumeanțeva în mijlocul unui grup de admiratori ostași.

● Mai mult de 250 de scenarii de film au participat la un concurs organizat la Kiev în cinstea marii sărbători a lui Octombrie de Ministerul Culturii al R.S.S. Ucrainene, în colaborare cu cîteva uniuni de creație. Premiul principal a fost acordat autorilor Lina Kostenko și Arkadi Dobrovolski pentru scenariul „Controlați-vă ceasul", închinat vieții și creației poeților-ostași căzuți în Marele Război pentru Apărarea Patriei. Dată fiind valoarea deosebită a acestui scenariu, el a și fost pus în lucru la studioul A. Dovjenko din Kiev. Regia acestui film a fost încredințată unui debutant — poetul Nikolai Vingranovski.

● În cinstea celei de-a 45-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, în capitala R.S.S. Ucrainene va fi deschisă în curînd o mare expoziție de grafică cuprinzînd lucrări ale graficienilor ucraineni din 1917 și pînă în prezent. În acest scop o comisie însărcinată cu selecționarea viitoarelor exponate a început cercetările în muzeele din Kiev, Lvov, Harkov, Odessa și în atelierele artiștilor plastici din republică.

● La teatrul de dramă din orașul Sverdlovsk se reprezintă în această stagiune numeroase lucrări dramatice originale, printre care „Oceanul" de Al. Stein, „Rapsodia albastră" de N. Pogodin, „Al patrulea" de K. Simonov și „Moartea poetului" de V. Soloviov. Această din urmă piesă este închinată vieții și operei marelui poet rus A.S. Puşkin. „Moartea poetului" este pusă în scenă de regizorul V. Bituțki și prilejuiește actorului G. Șevcenko (în fotografie) o creație remarcabilă.

PARA

În dreptul fiecărui stand — discuții, păreri despre noile produse.

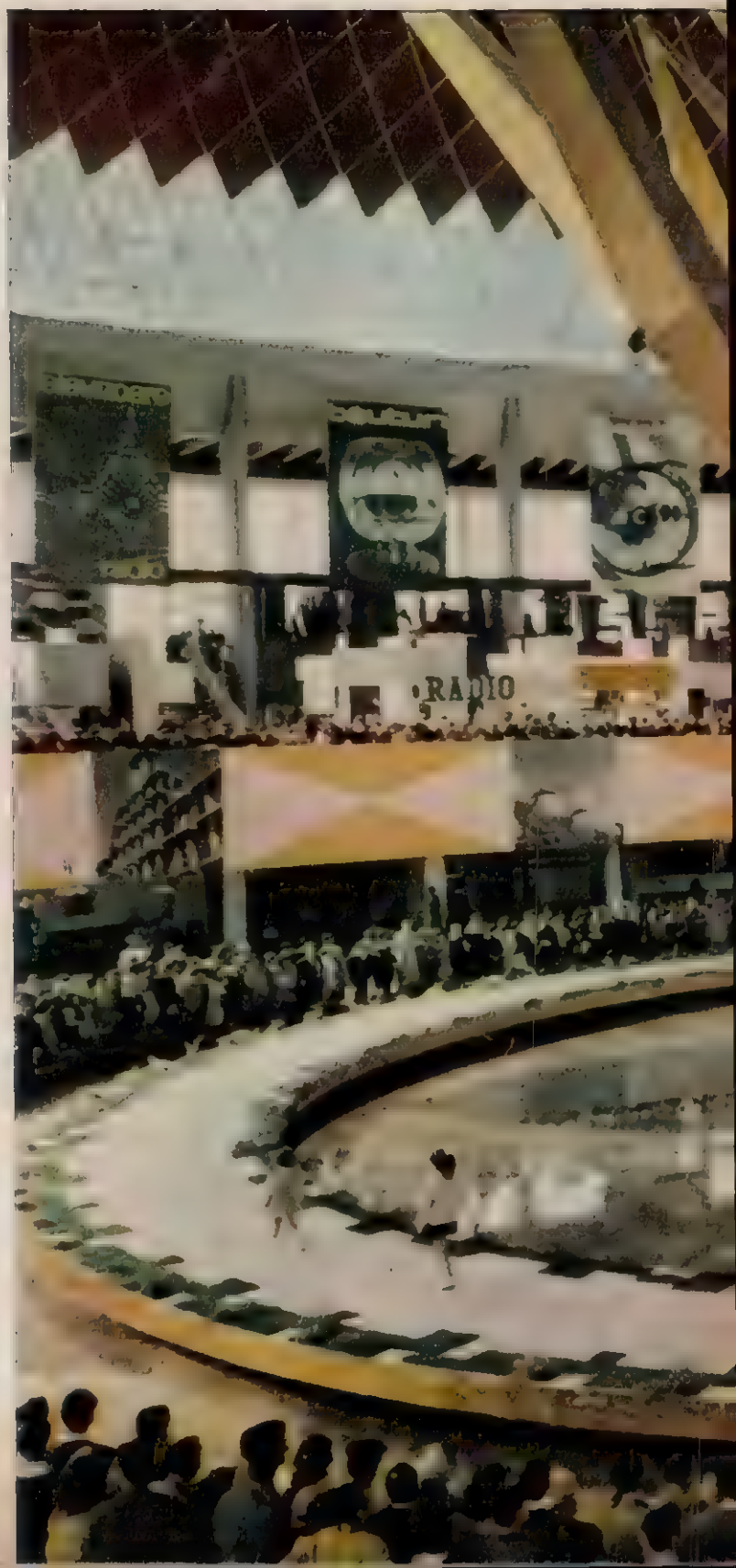

Al 4-lea pavilion de mostre

De două ori pe zi — parada modei

Fotografii de S. STEINER

A NOUTĂȚILOR

Succesele dobîndite în ultimii ani pe tărîmul ştiinţelor tehnice au exercitat o mare influenţă asupra dezvoltării biologiei şi medicinei. De aceste succese au beneficiat în primul rînd metodele de diagnostic şi tratament.

INGINERUL ÎN CABINETUL MEDICAL

● ÎNTRE FIZIOLOGIE ŞI ELECTRONICĂ ● RADIOTELEMETRIA STUDIAZĂ ORGANISMUL ÎN MIŞCARE ● MICROUNDELE „PALPEAZĂ" CORPUL OMULUI ● ULTRASUNETE ÎN LOC DE... BISTURIU ● ROENTGENCINEMATOGRAFIA ŞI POSIBILITĂŢILE DE EXPLORARE A ORGANELOR BOLNAVE ● „MEDICI-ROBOŢI"

Ultrasunetele joacă un rol tot mai important în diagnosticarea şi tratamentul diferitor boli. Ele sînt de un deosebit folos medicului în special în detectarea tumorilor. Acestui scop îi este destinat şi complicatul aparat din fotografie, aparatul „UZD-4", de construcţie sovietică.

...Pacientul este introdus într-un cabinet medical care seamănă mai mult cu sala tablourilor de comandă dintr-o uzină decît cu o cameră de consultații dintr-o instituție sanitară. El privește o sumedenie de aparate și mașini, toate emailate, nenumărate fire care se încrucișează, un pupitru de comandă plin cu multe butoane de culori diferite.

— Și acum vă rugăm să luați loc; inginerul va veni imediat!

Pacientul se așază comod într-un fotoliu, care în aparență nu prezintă nimic deosebit. Peste cîteva minute intră în cabinet un om îmbrăcat în halat albastru, care în loc de stetoscop ține în mînă... o riglă de calcul. El se apropie de bolnav și, fără a-l deranja din fotoliu, îi leagă la mîini și picioare cîte o „brățară" de la care pornesc fire. Apoi îi îmbracă pe cap o cască din material plastic transparent, prevăzută de asemenea cu o sîrmă de legătură.

În sfîrșit, omul în halat albastru apasă pe cîteva din butoanele pupitrului de comandă. Se aprind beculețe, se aude un zumzet slab și după cîteva minute totul se oprește.

— Gata, tovarășe! — exclamă omul în halat albastru. Vi s-au făcut toate analizele cerute de medic, toate radiografiile, inclusiv cea a dinților, electrocardiograma și electrogastrograma; ați fost chiar măsurat și cîntărit...

Pacientul, fiind la primul examen de acest fel, vădește o justificată nedumerire:

— Cum? Nu înțeleg! Cine și cînd a realizat toate aceste operațiuni?

— Dispunem aici de o adevărată combină de diagnostic — îl lămurește inginerul medical. În timp ce d-ta te aflai în fotoliu, ea a fost pusă în mișcare. D-ta n-ai simțit nimic, dar corpul ți-a fost străbătut de tot felul de raze, de unde ultrasonore și de impulsuri electrice. Avem astfel o imagine completă a stării sănătății d-tale. Imediat o vom duce medicului consultant, care o va interpreta...

„Videotelefoanele", ca cel din fotografia noastră, în curs de experimentare, se introduc în clinicile sovietice pentru a da posibilitate rudelor și cunoscuților să se întrețină cu bolnavii în cazurile cînd contactul direct nu este recomandabil.

MAȘINA UNIVERSALĂ DE DIAGNOSTIC

Scena relatată mai sus aparține deocamdată domeniului ficțiunii. Dar unde se găsește astăzi hotarul dintre literatura fantastică și uimitoarele cuceriri ale științei? Nu-i de loc ușor de răspuns la o asemenea întrebare, cînd cele mai impetuoase visuri ale omenirii se transformă, rînd pe rînd, în realități.

Astfel străvechea artă a lui Esculap a devenit tributară celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. Inginerul a pătruns în cabinetul medical și, construind noi aparate, ajutînd chiar la mînuirea lor, a transformat radical vechile metode de diagnostic. Din multitudinea realizărilor puse la punct în ultimul timp de ingineri și tehnicieni, în colaborare cu biologi și medici, vom prezenta astăzi doar cîteva.

Electronica a fost poate prima care a furnizat medicinei aparate sensibile de diagnostic. Dar mult timp, electrocardiograful și electroencefalograful erau singurele aparate care, în medicină, se bucurau de avantajele tuburilor electronice. În prezent însă aproape nu există domeniu al cercetării medicale în care electronica să nu-și spună cuvîntul.

Au apărut chiar... precursori ai combinei medicale descrise la începutul acestui articol. Savantul sovietic K.P. Buteiko din Novosibirsk a prezentat recent o asemenea mașină formată din 14 aparate electronice care, lucrînd concomitent, înregistrează automat 12 electrocardiograme, viteza inspirației și a expirației, cantitatea de oxigen inspirat și de bioxid de carbon expirat, pulsația sîngelui în artere etc.

Un alt aparat asemănător a și început să fie produs în serie de Uzina de aparataj medical din Leningrad: „poligraful chirurgical radioelectronic", care înregistrează mersul proceselor vitale ale pacientului în timpul operației. Chirurgul este astfel informat în timpul intervenției, cu ajutorul unor grafice, asupra funcționării inimii, a activității bioelectrice a creierului, a nivelului tensiunii arteriale, a pulsului, temperaturii și respirației bolnavului.

Dar în afara acestor „giganți", electronica a furnizat medicinei și aparate „liliputane", care pot fi... înghițite sau introduse în diferite cavități ale organismului. Inginerii din R.D.G. au construit o radiopilulă miniaturală cu un diametru de numai cîțiva milimetri. Înaintînd pe tubul digestiv, micul „laborator" culege informații despre temperatura internă a organismului, despre aciditatea stomacală și transmite aceste date prin radio unor aparate înregistratoare. Aparatele miniaturale pot fi introduse chiar și într-un dinte artificial. De acolo, ele informează pe medici cum mestecă omul, cu ce putere, cu ce pauze, ce presiune suportă maxilarele etc.

Alteori, aparatele electronice sînt chemate să execute analize biochimice complicate.

Unul din mijloacele curente de investigație a organismului este examenul compoziției

sîngelui. Metoda folosită pînă acum, „citirea" la microscop a elementelor care se găsesc într-o picătură de sînge, calculul proporției lor, observarea formei și culorii globulelor roșii și albe, ca și descoperirea altor elemente ca: microbi, celule patologice etc., cere multă muncă și timp. Pentru a simplifica această analiză laborioasă, la Institutul de biofizică al Academiei de științe a U.R.S.S. s-a construit un „analizator electronic de calcul al microstructurilor biologice". Între altele, aparatul „memorează" formele elementelor biologice, le compară și pune în evidență pe cele „suspecte".

Un aparat asemănător a fost realizat de Institutul pentru tehnică electromedicală și radiologică din Ilmenau (R.D. Germană). Folosind acest aparat, durata numărării globulelor roșii scade la zece secunde, în loc de 5-10 minute cît sînt necesare în condițiile obișnuite. Aparatul poate stabili nu numai numărul, ci și categoriile de forme ale globulelor, prezentînd medicului o diagramă precisă în numai șapte minute.

CONSULTAȚII LA DISTANȚĂ PRIN RADIO

Undele-radio și-au găsit și ele variate întrebuințări în tehnica medicală, care le utilizează pentru diagnos-

Această protază, care poate fi acționată de biocurenții brațului, permite mișcări foarte fine. În U.R.S.S., la Institutul central de cercetări asupra protezelor, se studiază intens modalitățile de folosire a biocurenților pentru asigurarea unei mai bune funcționări a protezelor.

ticul la patul bolnavului, pentru stabilirea diagnosticului la distanță etc.

Pentru a preciza stadiul în care se află hipertensiunea arterială și alte boli vasculare, medicii trebuie să cunoască date precise cu privire la starea vaselor sanguine din creier și din organismul omului. Pînă de curînd, aceste date erau obținute cu tensiometrul, un aparat binecunoscut de mai toți bolnavii, sau prin cercetarea fundului de ochi. Relațiile obținute nu sînt însă întotdeauna suficiente pentru precizarea diagnosticului.

Anul trecut, la Institutul de medicină experimentală al Academiei de științe a R.S.S. Letone s-a elaborat o metodă de cercetare directă a circulației din creier cu ajutorul undelor-radio (hertziene). Pentru aceasta sînt folosiți electrozii unui generator care sînt fixați pe craniul bolnavului. Undele trec prin creier și întîmpină o anumită rezistență care poate fi înregistrată grafic. Se obține astfel o imagine a circulației cerebrale care permite să se aprecieze starea vaselor mari și mici din creier.

Noua metodă a dus la importante concluzii practice. De pildă s-a constatat că vechiul tratament cu băi de hidrogen sulfurat recomandat bolnavilor hipertensivi nu este eficace. Ameliorarea produsă de aceste băi, ca rezultat al lărgirii „calibrului" vaselor periferice, este însoțită de strîmtorarea vaselor „centrale", ceea ce poate duce la accidente cerebrale.

Datorită radiotehnicii, au fost create de asemenea primele aparate care permit înregistrarea și studierea modificărilor din organismul omului chiar în condițiile naturale ale vieții, adică în timpul muncii și al activității intelectuale, sportive, în timpul somnului etc. Iată cîteva exemple:

Un emițător de radio miniatural, un amplificator electrocardiografic și o antenă minusculă sînt montate pe un „colf" purtat de pacient. Datele sînt transmise unui receptor stabil înzestrat cu un dispozitiv de înregistrare. Acest teleelectrocardiograf, care face posibilă urmărirea cordului și a vaselor sanguine ale omului aflat în mișcare, este folosit pentru controlul adaptării muncitorilor la diverse procese de producție sau pentru urmărirea sistemului cardiovascular al unor sportivi care se antrenează. Medicul poate cunoaște astfel „pe viu" comportarea organismului în diverse condiții de efort de la o distanță de mai mulți kilometri.

Modificările fiziologice din organismul copiilor, precum și activitatea electrică a creierului pot fi înregistrate pe aceeași cale grație aparatelor radiotelemetrice. Cercetări de acest fel făcute la Institutul de igienă școlară din U.R.S.S. au dus la stabilirea unor norme științifice de ore de învățătură, odihnă și activitate extrașcolară, menite să prevină obosirea copiilor și să le asigure o capacitate optimă de învățătură.

DE LA RADAR LA MEDICINĂ

O serie de unde din „familia" spectrului electromagnetic, cunoscute sub numele de microunde, și-au făcut de curînd apariția în biologie și medicină. După ce au adus mari servicii aparatelor radar, aceste unde cu lungimi pînă la cîțiva milimetri au fost recent preluate... de medici.

Microundele prezintă multe avantaje, fiind ușor de concentrat în fascicule înguste, care pot astfel, ca și în cazul radarului, să fixeze cu precizie un „obiectiv", de astă dată situat în interiorul organismului.

Într-un articol semnat de A.S. Presman, I.I. Kamenski și N.A. Levitina, apărut nu demult în „Uspehi sovremennoi biologhii", se dă o listă impunătoare de boli tratate cu succes prin microunde. Citățm după acești autori numai cîteva grupe de afecțiuni: boli ale mușchilor, ale oaselor, ale ochilor, ale dinților, afecțiuni ginecologice, cardiovasculare, boli O.R.L., nervoase, diverse procese inflamatorii. Scala unui aparat de „radarterapie" cuprinde, după cum se vede, aproape întreaga patologie umană.

Există, pe de altă parte, aparate radar adaptate și pentru precizarea diagnosticului. Un astfel de aparat de mică putere poate cu ușurință să „palpeze" creierul și să descopere o tumoare cerebrală sau o deficiență de conformație congenitală.

DIAGNOSTIC ȘI TRATAMENT ULTRASONIC

Un alt element al tehnicii moderne, undele ultrasonore, și-a făcut intrarea în arsenalul medicinei contemporane. Aceste unde sînt, după cum se știe, vibrații mecanice de înaltă frecvență (peste 20.000 de vibrații pe secundă). Ele pot „traversa" organismul omului și această proprietate este folosită pentru a pune un diagnostic sau a trata diverse afecțiuni. Astfel, ultrasunetele constituie o metodă prețioasă în descoperirea calculilor (pietrelor) din vezica biliară sau din rinichi. Mai mult, au fost construite chiar aparate care permit „descompunerea" calculilor, fără nici un fel de durere, în interiorul organismului. Bolnavii elimină „pietrele" pulverizate pe cale naturală, fără a mai fi supuși intervenției chirurgicale.

Menționăm, în paranteză, că ultrasunetele își găsesc interesante aplicații și în zootehnie. La Institutul de zootehnie și medicină veterinară din Novocerkask (R.S.F.S.R.) a fost pus la punct un aparat cu ultrasunete pentru determinarea stării de îngrășare a animalelor. Aparatul apreciază rapid calitatea porcinelor sub raportul cărnii și al slăninii. El măsoară astfel valoarea... alimentară a animalului, calculînd grosimea slăninii și a mușchilor în orice parte a corpului, cu o precizie de 0,6 mm.

După părerea multor specialiști, undele ultrasonore sînt chemate în viitor să contribuie la diagnosticarea și vindecarea bolilor. Detectarea tumorilor este unul din cazurile în care ele îl pot ajuta pe medic la stabilirea diagnosticului. În controlul fracturilor osoase, ele pot aduce de asemenea servicii prețioase. Osul fracturat este, de fapt, o „piesă defectă", pe care undele ultrasonice o detectează imediat, așa cum descoperă fisurile existente în unele piese metalice. În unele cazuri folosirea ultrasunetelor se poate do-

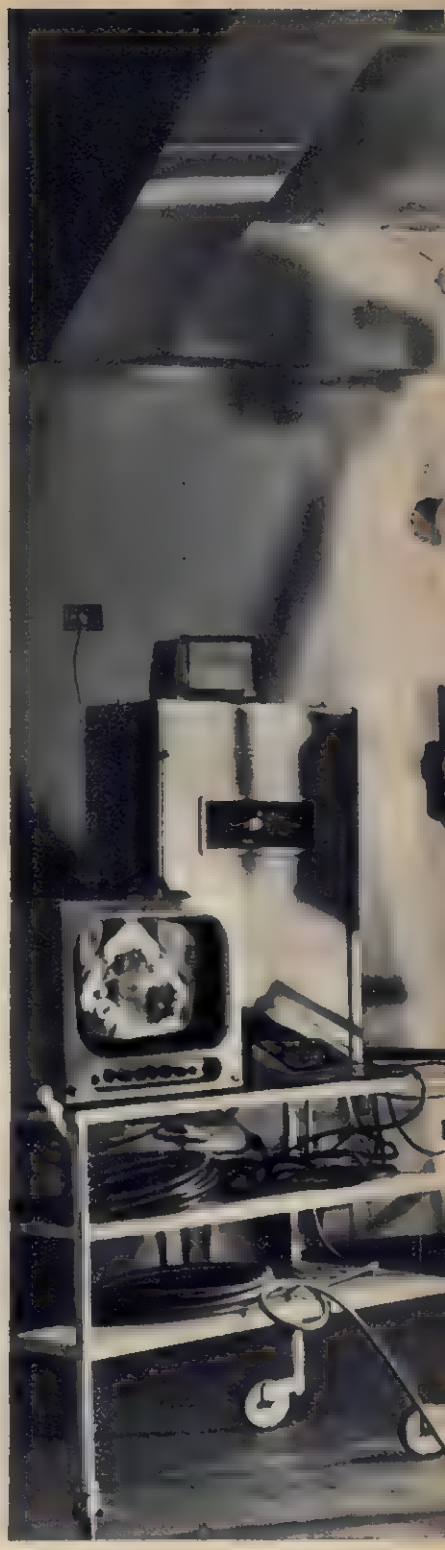

vedi mai simplă și mai rapidă decît radiografierea.

SE FILMEAZĂ... INTERIORUL ORGANISMULUI

Cele mai multe din metodele de diagnostic clasice nu oferă medicului decît un „portret static" al „personajelor" din universul lăuntric al organismului uman. Pentru a cunoaște însă evoluția unei leziuni, modul de a reacționa la diverși agenți fizici sau chimici, precum și ritmul proceselor biologice, savanții au vrut să aibă o imagine dinamică a „lumii nevăzute" din interiorul corpului uman.

În acest scop au fost create „camere cinematografice" minuscule, care pot fi ușor introduse în organism, și sisteme de iluminat speciale pentru înregistrarea unor imagini corespunzătoare.

Au fost construite, de asemenea, aparate cinematografice de luat „vederi" în cursul intervențiilor chirurgicale și de pe ecranul radiologic.

Și la noi în țară există asemenea dispozitive, fie cuplate cu ecranul radiologic, fie dispozitive cu ajutorul cărora se poate filma ecranul unui televizor, în prealabil cuplat cu ecranul radiologic sau cu sonda

Cinematografia a fost folosită cu succes și în laboratorul de culturi de țesuturi din cadrul Institutului de inframicrobiologie al Academiei R. P. Române. Aci s-a construit de către dr. M. Ianconescu și ing. Alexandru Gaspar, de la studioul „Al. Sahia", un aparat original care permite examinarea continuă, în dinamică, fotografierea și filmarea diferitelor procese fiziologice sau patologice la nivelul celulei. Cu ajutorul acestui dispozitiv s-au realizat cîteva microfilme, urmărindu-se efectul unor virusuri (herpetic, rujeolic, poliomielitic ș.a.) asupra celulelor vii.

ENIGMELE CREIERULUI ȘI MAȘINILE CIBERNETICE

În sfîrșit, cibernetica oferă în prezent medicinei un ajutor din ce în ce mai prețios și mai multilateral. Mașinile cibernetice pot „imita", în anumite condiții, funcțiile celulelor vii, devenind astfel posibilă experimentarea celor mai complicate procese fiziologice. Cercetătorul sovietic G.I. Djanelidze a reușit, de pildă, să imite procesul de conducere a impulsurilor de excitație în nervii optici pe o „schemă" cibernetică. El a construit un dispozitiv asemănător conductorului și centrului nervos; apoi, prin calcule, a determinat modul de trecere a impulsurilor nervoase în nervii optici. A.V. Lebedinski și M.I. Mihelson au studiat pe modele cibernetice elasticitatea musculară.

Mașinile cibernetice și-au început și cariera de „medici-roboți"; unul din aceștia, creat de un grup de oameni de știință din Ucraina, servește de pe acum la diagnosticarea bolilor de inimă. În „memoria" mașinii este fixat un „bagaj" de 110 simptome ale bolilor cardiovasculare. Operatorul comunică mașinii, cu ajutorul unor comutatori, simptomele bolii și peste cîteva secunde se aprinde un beculeț roșu cu inscripția diagnozei. Desigur, cu aceasta munca medicului nu s-a terminat, ci abia începe, cu atît mai mult cu cît însăși justețea diagnosticului „electronic" urmează să fie confirmată în cursul tratamentului.

Interesant este faptul că mașinile cibernetice pot descoperi chiar boli noi, necunoscute în știință. Un astfel de caz, citat în cartea „Probleme de cibernetică în biologie și medicină" de V. D. Moiseev, s-a întîmplat în Statele Unite ale Americii. Iată despre ce este vorba: unii piloți ai aparatelor care zboară cu viteze mari aveau halucinații foarte periculoase, care determinau avarii și catastrofe. Cele mai minuțioase examene medicale nu au putut să prevadă în creierul căruia din tinerii piloți, în aparență perfect sănătoși, va apare „fisura" fatală. Atunci electroencefalogramele lor — sute de metri de înregistrări ale biocurenților cerebrali — au fost date spre analiză mașinilor cibernetice. Și mașina a izbutit să pună în evidență o deviere de la normal extrem de fină, care întrecea posibilitățile de detectare ale celui mai experimentat medic.

Colaborarea dintre medicină și tehnică, dintre medici și ingineri se află abia la început. Dar de pe acum, mii de cercetători entuziaști, care lucrează în uzine, în laboratoare, în institutele de medicină, au inventat aparate care îl ajută pe medic să găsească un răspuns rapid și precis la tradiționala întrebare „Ce vă supără?" Și de acest răspuns depinde aplicarea unui tratament eficace.

Dr. Em. ROMAN

de biopsie. Se obțin astfel secvențe care redau dinamica organelor interne ale corpului omenesc, bineînțeles selecționîndu-se, printr-un permanent și concomitent control vizual direct, momentele cele mai caracteristice ale dinamicii organelor investigate. Cinematografia ca metodă de diagnostic reprezintă, așadar, un important salt calitativ în cercetarea medicală, avînd meritul că „animă" imaginea statică realizată prin examenele obișnuite.

În țara noastră această metodă a fost pusă în practică, pentru prima dată, la spitalul „Vasile Roaită" din Capitală, în clinica medicală condusă de prof. dr. Spircheș, unde s-a și realizat un film medical complex. Filmul s-a bucurat de frumoase aprecieri peste hotare, fiind distins și cu medalia de aur a Festivalului filmului medical de la Pavia (Italia).

Chirurgia beneficiază de asemenea de această metodă, cu deosebirea că, în acest caz, se filmează desfășurarea unei intervenții efectuate asupra unui organ scos „la lumină", în afara cavității abdominale sau toracice. Filme de acest gen s-au realizat și în diverse clinici chirurgicale din țara noastră. Ele prezintă, în afară de un interes pur științific, și o mare utilitate didactică, oferind studenților și tinerilor chirurgi posibilitatea de a urmări în amănunțime, în toată succesiunea lui un procedeu chirurgical complicat.

La spitalul „Vasile Roaită" studenții au posibilitatea să urmărească prin televiziune examenul radiologic care se efectuează într-o sală alăturată. Este una din interesantele aplicații ale roentgen-televiziunii.

Puștiule, hai la te

Vlăduț merge la plimbare numai cu tata. Zice că s-a făcut băiat mare (7 ani) și nu se cuvine să se țină de fusta mamei și a surorii sale.

— Spune, Vlăduț, de ce-l iubești pe tata mai mult?

— Că m-a dus la moșu' cu luneta să-i văd pe cosmonauți.

Numai că lucrurile aveau să se încurce nițel. Vlăduț a rămas lîngă moșu' cu luneta, iar tatăl său s-a dus la „Delta Dunării" să ia un sfert și un sifon, adică un șpriț. Dar sfertul s-a făcut jumate, apoi trei litre, un kilogram... Au trecut două ceasuri, Vlăduț a rămas cu ochii pironiți spre cer, iar tatăl său cu paharul în mînă. În sfîrșit, cînd a venit tatăl, nu mai era copilul. Un cetățean, pe care mama lui Vlăduț îl invocă în caz de necumințenie, l-a apucat pe Vlăduț de mînă:

— De ce plîngi?

— M-am pierdut de tata.

— Știi să mergi singur acasă?

— Nu, că stau departe.

— Atunci vrei să vii cu nenea?

Cu suprema lui curiozitate, Vlăduț a întrebat:

— Unde?

— La televizor.

.....

Gheorghiță e ceva mai mare decît Vlăduț. Dar și lui Gheorghiță i-a fost dat să rămînă fără tată două zile. Pornise din Transilvania, împreună cu tatăl său, spre București, la un unchi. În tren, după ce a mîncat pită și slană, băiatului i s-a făcut o sete grozavă. În gară la Brașov a zis:

— Mor de sete.

Tatăl său a coborît să ia o sticlă cu apă. Și coborît a fost. Înghesuiala de la fîntînă i-a furat trenul de sub nas. A rămas omul cu sticla în mînă, năuc:

— Mă, bate-l doamne de șerpe, că zboară, nu altceva. Am rămas fără prunc. No, lasă că m-oi sui în alt tren.

În compartiment Gheorghiță plînge de i se rupe inima. Observă semnalul de alarmă și e gata să facă ce a făcut domnu' Goe.

— Nu se poate, băiețaș, nu-i voie să pui mîna acolo — îl avertizează cineva.

În Gara de Nord, printre lumea pestriță și străină, Gheorghiță plînge și mai amarnic.

— Tătuțul meu, tătuțul meu...

Vecinii de compartiment l-au consolat pe Gheorghiță și l-au încredințat grijii unui om în uniformă. Acesta a dat un telefon la un coleg de-al lui și Gheorghiță a fost condus spre centrul Bucureștiului, unde un alt om — tot în uniformă — i-a luat un mic „interogatoriu": cum îl cheamă, cine-i tatăl său, cum a ajuns în București? Puștiului i s-au umezit genele.

— Nene, n-am furat nimic.

— Știu, Gheorghiță, că n-ai furat.

— Atunci de ce m-ai adus la miliție?

— Ca să nu te pierzi.

— Tătuțul meu, tătuțul meu, m-am pierdut de tătuțul...
—Nu-i nimic, puișor! Hai și-o să-l găsim pe tăticu'.

Tovarășa educatoare citește o povestire științifico-fantastică.

evizor!

— Păi aici vin numai oamenii răi, care se bat și care fură.

— Nu-i adevărat. Cine ți-a spus așa?

— Mama. Cînd fac vreo boroboață mama mă amenință: „Dacă nu te astîmperi, chem miliția-nul!"

.....

La Miliția Capitalei am întîlnit și alți copii rătăciți temporar din diverse motive. Doru, de pildă, a dormit o noapte la miliție din pricina unui meci în nocturnă. Să vedeți cum a fost. Maică-sa i-a dat bani ca să-și cumpere bilet de meci. Numai că Doru a topit toți banii pe înghețată. Nevoind să renunțe la meci, el a găsit totuși soluția de a fi spectator. S-a dus la un vecin de-al său, cu mult mai mare (20 de ani), și l-a implorat:

— Nene, dacă nu văd meciul în nocturnă, nu mai dorm o săptămînă. Te rog frumos, ia-mă pe biletul dumitale.

Vecinul l-a luat. După zece minute, vecinul se uită în dreapta, în stînga. Doru, nicăieri. Îl caută pe Doru între zecile de mii de oameni. Meciul s-a sfîrșit. Doru nu-i.

În ce-l privește pe Doru, s-a învîrtit cît s-a învîrtit prin preajma stadionului, pînă cînd s-a întîlnit cu omul în uniformă.

— Ce-i cu tine, puștiule?

— Am pierdut biletul de meci!

— Ce vrei să mai faci cu el? Meciul s-a terminat.

Peste trei sferturi de ceas, Doru era la Miliția Capitalei. Nimeni nu-i cerea nici un fel de socoteală, dar el era nespus de dulce în minciuna sa.

— Zău, nene, c-am avut bilet, zău... Dumneata cu ce echipă ții?

Fiindcă era transpirat și prăfuit, Doru a fost invitat să se spele, după care a cinat, fiind apoi spectatorul programului transmis la televizor.

Așadar, la Miliția Capitalei e o cameră pentru copii. Unul s-a pierdut de mama sa în piață, altul a venit din provincie și s-a rătăcit, altul a fost uitat de tatăl său în cofetărie (fiindcă tata s-a întîlnit cu un prieten și s-a dus la bufetul din colț, fapt pentru care și el a parcurs cu greu drumul spre casă) etc., etc. Se întîmplă. Se pierd copiii. De multe ori din cauza părinților. Numai pentru cîteva ore sau cel mult cîteva zile se pierd. Îi găsește miliția. Aici, la miliție, pînă cînd sînt redați familiilor, copiii se bucură de o îngrijire deosebită.

Rogu-vă, stimate mame: cînd prislea al dumneavoastră face vreo trăsnaie, nu-i mai spuneți: „Cuminteste-te, că te ia miliția-nul". Zău, nu-i mai spuneți așa. Dacă totuși fiul dumneavoastră, dintr-un motiv sau altul, se rătăcește — poate chiar din lipsa dumneavoastră de supraveghere — el ajunge la miliție. Dar nu ca un delincvent. Simplu: ca un copil rătăcit. E drept, pentru o seară sau două copilul n-are alintul familiei. Are în schimb grija și dragostea statului nostru, are grija și dragostea lui nenea miliția-nu', care-i spune după cină:

— Puștiule, hai la televizor!

George CIUDAN
Fotografii de A. COPOS

Acum, toți copiii sînt numai ochi.

E BINE SĂ ŞTIM

Povestea vorbei

UNA DIN CELE ŞAPTE MINUNI

În Asia Mică, şi anume în oraşul Halicarnas din ţara numită în antichitate Caria, se ridica pe vremuri un impunător monument funerar, înalt de 42 de metri. În partea de sus, monumentul se termina cu o piramidă în vîrful căreia străjuia statuia unui rege. Construcţia aceasta a fost terminată în anul 352 înaintea erei noastre, la porunca reginei Artemisia, pentru a eterniza amintirea soţului ei, Mausolos. Prin dimensiunile sale neobişnuite, ca şi prin frumuseţea sculpturilor care îl împodobeau, mormîntul lui Mausolos a ajuns repede celebru, devenind prototipul de construcţie funerară uriaşă închinată unui personaj ilustru. Cei vechi îl numărau printre cele şapte minuni ale lumii.

Şi ce a rămas din această minune? În afară de cîteva fragmente de sculpturi, conservate la „British Museum" din Londra — doar un cuvînt: mausoleu. Dar cine îşi mai aminteşte de regele Mausolos, obscurul personaj al antichităţii, cînd aude sau foloseşte cuvîntul mausoleu?

Soria STATI

VIAŢA NOASTRĂ, ÎN... CIFRE

● Să presupunem că am ajuns la respectabila vîrstă de 75 de ani. Aruncînd o privire retrospectivă, să încercăm să calculăm cum ne-am folosit timpul liber. Vom ajunge la următoarea concluzie statistică:

— 25 de ani i-am consacrat somnului.

— 5 ani i-am petrecut în mijloacele de transport în comun sau deplasîndu-ne în propria locuinţă.

— 5 ani i-am dăruit ocupaţiei de a... mînca.

— Alţi 5 ani ne-am îmbrăcat, dezbrăcat, spălat, pieptănat etc.

— 4 ani în şir, dacă e cazul, am fumat.

— Nu mai puţin de 2 ani am... aşteptat (aici nu se socotesc anii cînd am făcut pe alţii să ne aştepte...)

— 1 an am vorbit la telefon.

— 8 ani i-am dedicat distracţiilor: cinematograf, teatru, televizor etc.

— 1 an — rubrica diverse.

● În legătură cu cei cinci ani petrecuţi în faţa mesei, să vedem cu ce se hrăneşte — aproximativ — un om în cursul vieţii:

— 100.000 litri lichide diverse (apă, lapte, cafea, vin etc.).

— 20.000 kg de pîine.

— 30.000 de ouă.

— 18.000 kg cartofi.

— 12.000 kg fructe şi legume.

— 6.000 kg peşte şi carne.

— 1.000 kg zahăr şi 1.000 kg — diverse (brînzeturi, dulciuri etc.).

SCRISOARE SINCERĂ

Academicianul sovietic A.E. Fersman poartă o deosebită dragoste copiilor, cărora le-a dedicat de altfel numeroase volume, ca „Geochimia distractivă", „Mineralogia distractivă", „Călătorie pe urma unei pietre". Unul dintre micii săi prieteni, elevul Degteariov din oraşul Rubţovsk, aflînd de decorarea lui A.E. Fersman cu ordinul „Steagul Roşu al Muncii" cu ocazia aniversării a şaizeci de ani, i-a scris: „Dragul meu Alexandr Evghenievici, astăzi sînt trist. Am aflat că sînteţi bătrîn!"

DIN TOATĂ LUMEA

Ochelari cu... ştergător

Ce i s-o fi întîmplat acestei tinere? Ce boală grea i-a atins vederea? Nu fiţi îngrijoraţi, tînăra americană din fotografia pe care o reproducem nu face decît să-şi prezinte propria ei invenţie: un aparat pentru curăţirea automată a lentilelor de ochelari umezite de ninsoare sau de ploaie. Trebuie să recunoaştem că ideea nu e rea. Orice purtător de ochelari ştie ce neplăceri are atunci cînd ninge sau plouă. E evident însă că invenţia mai are nevoie de unele perfecţionări, căci vor fi probabil greu de găsit persoanele care vor consimţi să poarte pe faţă o asemenea greutate, nemaivorbind de aspectul puţin estetic al acestui aparat.

În stadiul actual oricine va considera că este mult mai comod să apeleze la vechile metode: ştergerea lentilelor cu o bucată de piele de căprioară sau chiar cu batista.

Poduri din aluminiu

Locul ocupat de aluminiu şi de aliajele sale în industria constructoare de maşini a R.P. Ungare nu numai că îl concurează pe cel al oţelului, dar a devenit în ultimul timp preponderent. În prezent se produc în serie vagoane de cale ferată în întregime din aluminiu, a căror lungime este de 32 m, cîntărind de două ori mai puţin decît cele obişnuite.

Din aluminiu se fac şi locomotive diesel, carcase de autobuze şi troleibuze, piese turnate pentru strunguri sau motoare. Totodată specialiştii unguri au elaborat tehnologia fabricării din aluminiu a unor poduri de dimensiuni mai mici.

Tot în R.P. Ungară a fost realizat un aliaj, avînd la bază aluminiul, care suportă influenţa apei de mare mai bine decît aliajele din oţel. Primele motonave din acest aliaj au rezistat în foarte bune condiţii experimentării pe Marea Neagră.

Camilla face greva foamei...

În oraşelul italian Sant' Agata di Militello, provincia Catania, a stîrnit mare „senzaţie" cazul leoaicei Camilla. Pensionară a circului „Lorenz", care a poposit în localitatea sus-amintită, Camilla n-a mai vrut, într-o bună zi, să se atingă de mîncare. Abia după cîtva timp s-a descoperit motivul acestei „greve a foamei". Cu o zi mai înainte, mînat de nevoi băneşti, directorul circului vîndu se grădinii zoologice din Palermo pe leul Tobruk... colocatarul Camillei pe care o vedeţi în fotografie.

De vorbă cu medicul

OBOSEALA ŞI SURMENAJUL (I)

Problema oboselii organismului şi a consecinţei ei preocupă pe oamenii de ştiinţă, care au încercat să le explice în variate feluri. S-a mers pînă la a se admite existenţa unei toxine a oboselii, ipoteză care a fost însă infirmată de ultimele cercetări.

S-a dovedit că rolul hotărîtor în apariţia oboselii îl au diversele modificări care apar după o muncă prea îndelungată în sistemul nervos central, şi anume în acele celule nervoase ale creierului care în timpul activităţii se găsesc în stare de excitaţie. Atunci celulele nervoase ale unor anume teritorii ale creierului încetează să mai reacţioneze la excitaţii. Aceasta este un fenomen favorabil organismului. Inhibiţia de protecţie, cum se numeşte această stare, apără celulele de moartea lor prin epuizare. În întreaga perioadă a inhibiţiei de protecţie a celulelor nervoase, diferite teritorii musculare nu vor putea lucra.

Deci, oboseala, ca atare, nu trebuie considerată o boală a organismului. Dacă în această stare intervine odihna, capacitatea de funcţionare a sistemului nervos se restabileşte complet şi o dată cu aceasta şi capacitatea de lucru a individului.

Dacă depăşim însă faza de oboseală şi continuăm munca fără întrerupere, în organism se fac simţite fenomene ca durerea de cap (destul de puternică uneori), inapetenţa, scăderea pe un timp mai îndelungat a capacităţii de muncă, insomnia, senzaţia de greutate în mişcări. Această stare se numeşte surmenaj.

Pentru înlăturarea surmenajului şi pentru restabilirea capacităţii normale de muncă odihna obişnuită nu mai este suficientă. În acest caz se cer tratamente speciale în condiţiile unei odihne prelungite.

Am văzut că surmenajul afectează sistemul nervos central. Celulele nervoase nu mai răspund normal la excitaţiile venite din afară. Persoanele surmenate devin foarte iritabile şi reacţiile lor la neplăcerile mici şi obişnuite devin disproporţionate şi violente. Omul surmenat este dispus să exagereze suferinţele sale şi greutăţilor chiar mărunte de tot le găseşte greu o rezolvare. Se produc dereglări în funcţiunea unor organe importante — stomacul, ficatul, inima. Aceste tulburări nu se datoresc de cele mai multe ori îmbolnăvirii propriuzise a respectivelor organe, ci unor manifestări de dezechilibru funcţional provocate de surmenaj.

Vindecarea, restabilirea stării normale a bolnavului şi a capacităţii sale de muncă se face înainte de toate printr-o odihnă suficientă, bine organizată şi controlată, ca şi prin instituirea unui regim corect de muncă, cu alte cuvinte prin organizarea corectă a muncii, cu alternarea acesteia cu o odihnă suficientă, folosirea bună a timpului de odihnă prin plimbări în aer liber, vizionări de spectacole, sport etc.

Dr. Silviu GHEREA

Cuvinte încrucişate

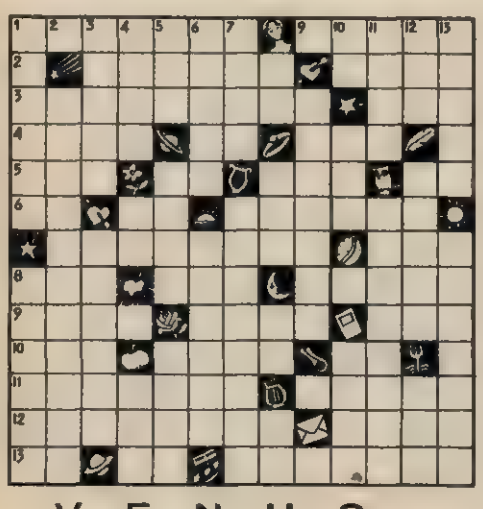

V E N U S

ORIZONTAL: 1) Venus de pe cer... — ...şi Venus din mitologie. 2) Alt nume dat lui Venus — Numele grecesc al lui Amor, fiul lui Venus. 3) Celebru sculptor antic, care a dăltuit în marmură pe Venus — Zeiţa Venus. 4) Preoteasă a zeiţei Venus, iubită de Leandru — În tors! — Oraş antic. 5) Ornament de arhitectură — Pronume — Comună în Corsica — Unu şi unul! 6) În Soare! — Al planetei Venus este de 224 de zile şi 7 ore — Reprezentarea în artele plastice a lui Amor, fiul lui Venus. 7) Nume dat de popor planetei Venus — Pom. 8) Farmec feminin — Metal din care era făcut carul lui Venus, tras de lebede sau porumbei — De rîs (pl.). 9) Mişcare ofensivă — Flori — Sediul... economiilor. 10) Fluviu european — A da roade — Ler! 11) A se ghemui — Sappho, autoarea unui „Imn lui Venus". 12) Aurită (arh.) — Denumire ştiinţifică pentru ţinta săgeţilor lui Amor. 13) Reflexiv — Cunună! — Fiica lui Venus, devenită... îmbinare melodioasă de sunete.

VERTICAL: 1) Oraş în insula Cipru, în apropierea căruia s-ar fi născut Venus din spuma mării — Venus l-a făcut să îndrăgească propria-i figură. 2) Mişcare de învîrtire de 224 de zile şi 7 ore a planetei Venus în jurul Soarelui. 3) Iubitoare de arginţi — Muza astronomiei. 4) Martin Andersen... — Arma albinei — Adjectiv la secţia C.T.C. 5) Riu în U.R.S.S. — Alt fiu al zeiţei Venus — Preţioasă. 6) Prefix pentru patru — Zeiţa care deschidea Soarelui porţile răsăritului, făcînd să dispară Venus de pe cer. 7) Numele grecesc al zeului Marte, iubit de Venus... — ...şi numele grecesc al zeiţei Venus. 8) Apel! — A iubi (poet.) — Vineri, consacrată lui Venus-Venera, sau timpul de 23 de ore, 21 de minute şi 21 de secunde, în care planeta Venus se învîrteşte în jurul axei sale — Are! 9) Senzaţie de fericire. 10) E repetat! — Unul de aur, pe care scria „Celei mai frumoase", a fost dat de Paris lui Venus — În localitate. 11) Nume feminin — Poet liric grec din Teos (Ionia), care a cîntat pe Afrodita-Venus. 12) Punct culminant — Ca fulgul (poet.) — Prefix pentru trei. 13) Venus de pe cer — Grup de insule în Marea Egee, în care se află şi insula Milo, unde în anul 1820 s-a găsit o celebră statuie a zeiţei Venus.

Cuvinte mai puţin cunoscute: UMA, AFA, ENI.

Cititorii ne scriu, noi răspundem

Care e originea numelui meu?

„Aș dori să aflu originea numelor de familie românești".

Nicolae BRÎNZICĂ, București

Răspunde MARIUS SALA, cercetător principal la Institutul de lingvistică al Academiei R.P.R.

În urmă cu cîteva secole, sistemul de denominație personală era diferit de cel actual. Pentru a numi o persoană oarecare, se folosea numele de botez al acesteia urmat de numele tatălui: *Vasile Gheorghe, Nicolae a lui Ion* sau *Alexandru din Matei* („sin" fiind un cuvînt de origine slavă care are sensul de „fiu").

Mai tîrziu, s-a trecut de la acest procedeu la altul, care constă în întrebuințarea sufixului de origine adjectivală *-escu* adăugat la numele tatălui. Sufixul *-esc* arată o însușire „asemănătoare sau chiar de același fel cu noțiunea exprimată de cuvîntul de la care se formează noul termen" (*bărbătesc*, care provine din *bărbat* + sufixul *-esc*, înseamnă „însușire caracteristică unui bărbat"). De la această valoare provine funcția lui patronimică, adică funcția de a forma nume de familie, fiii semănînd în cel mai mare grad părinților. Astfel, după cum *bărbătesc* înseamnă „însușire caracteristică unui bărbat", tot așa *Ionescu* înseamnă un „om care are caracteristici asemănătoare cu acelea ale tatălui său, numit Ion". În loc de *Nicolae a lui Ion* sau *Alexandru din Matei* au apărut nume ca *Nicolaie Ionescu* sau *Alexandru Mateescu*. În unele regiuni (Moldova, de exemplu), cu aceeași valoare a fost folosit și sufixul *-eanu*: de la *Gafița* provine *Gafițeanu*.

În unele cazuri, numele de familie românești s-au format pornindu-se de la numele localității sau al regiunii din care provenea familia respectivă. Din această categorie fac parte nume ca *Ieșeanu, Craioveanu, Turdeanu* sau ca *Ardeleanu, Bănățeanu, Olteanu*. Există cazuri cînd numele de localități intră în componența unor nume de familie fără a fi derivate: *Petrescu-Dîmbovița*. De dată aceasta, numele localității se adaugă pentru a se face deosebire între mai mulți indivizi cu același nume.

Numeroase sînt și numele de familie care provin de la numele unei ocupații pe care probabil a avut-o capul familiei respective: *Cojocaru, Cosașu, Grădinaru, Linguraru, Mocanu*. Alteori un individ (și de la el întreaga familie) a fost numit după poziția socială avută în cadrul colectivității din care făcea parte sau după anumite întîmplări petrecute, în urma cărora s-a ales cu o poreclă devenită apoi nume de familie: *Banu, Boieru, Călugăru, Căpitanu, Pîrcălab, Popa, Nemeș, Robu, Șerbu*.

În sfîrșit, la baza altor nume de familie stă o caracteristică fizică sau psihică a unui individ sau a unei familii: *Albu, Ciungu, Crețu, Roșu, Zbîrcea*. Uneori această particularitate a fost comparată cu o caracteristică a unui animal: *Ursu* (pentru un om încet), *Vulpe* (pentru un om șiret).

De ce au fost executați Sacco și Vanzetti?

Sacco și Vanzetti, cei doi muncitori americani de origine italiană, executați pe scaunul electric acum 35 de ani.

La această întrebare, pusă de tov. Ion Epure din București, str. Toporului 4, publicăm un text prescurtat după articolul apărut în ziarul „L'Humanité" sub semnătura ziaristului francez MARCEL ROQUES.

Cu 35 de ani în urmă, la 23 august 1927, în Statele Unite au fost executați pe scaunul electric Nicola Sacco, cizmar, și Bartolomeo Vanzetti, vînzător de pește, amîndoi imigranți din Italia, condamnați la moarte încă din anul 1921.

Cînd au fost arestați, în 1920, Sacco era în vîrstă de 29 de ani, iar Vanzetti avea 32 de ani. Ei au fost acuzați că ar fi asasinat un casier al unei fabrici de încălțăminte, pentru a jefui 16.000 de dolari. Niciodată în cursul procesului însă, această acuzație nu a putut fi dovedită, iar martorii acuzării — polițiști, prostituate sau delincvenți de drept comun — s-au încurcat în mărturii false. Deși era limpede că Sacco și Vanzetti sînt nevinovați, li s-a pus totuși pe seamă această crimă monstruoasă deoarece amîndoi erau activiști ai mișcării muncitorești.

„Știți de ce mă veți condamna la moarte și știți de asemenea că sînt nevinovat — a declarat Sacco înainte de pronunțarea verdictului. *Iar eu știu că sentința voastră va fi cea a unei clase împotriva altei clase, sentința clasei opresorilor împotriva clasei celor exploatați".*

„Niciodată în viața mea nu am săvîrșit vreo crimă — a adăugat Vanzetti. *Am luptat totdeauna împotriva crimelor, nu numai împotriva celor pe care le condamnă legea și morala oficială, ci mai ales împotriva celor pe care legea și morala oficială le justifică — adică împotriva exploatării omului de către om. Și pentru aceasta vreți să mă nimiciți acum".*

În ciuda campaniei mondiale de protest, la care au luat parte în acea perioadă exponenți dintre cei mai de seamă ai culturii din lumea întreagă — ca Romain Rolland, Bernard Shaw, Albert Einstein — Sacco și Vanzetti au murit pe scaunul electric, după ce îndurară în temniță un calvar de șapte ani.

Această crimă împotriva unor oameni nevinovați care au urît exploatarea și nedreptatea socială face parte din metodele cu ajutorul cărora cercurile conducătoare din S.U.A. încearcă în zadar să înăbușe ideile de democrație, pace și progres ale poporului american.

La Constanța a înflorit un filodendron

În regiunile ecuatoriale filodendronul (numit de naturaliști Monstera deliciosa) înflorește anual. La noi în țară însă, datorită condițiilor de climă neprielnice, floarea de filodendron este o... apariție destul de rară. Un filodendron, în vîrstă de 14 ani, cu frunzele cît roata de bicicletă, care decorează farmacia C.F.R. de pe bulevardul Tomis din Constanța, a înflorit de curînd. Floarea albă, neobișnuit de mare, cu un diametru de 20 de centimetri, a constituit un eveniment pentru constănțenii amatori de plante.

Gh. CIOROBEA, Constanța

De la fotocorespondenți

Blocuri noi de locuințe, construite recent la intrarea în orașul Tg. Jiu. *(Gh. Lonea)*

Singur în parc... *(Gh. Stoica, Craiova)*

Peisajul nou al Oseșticului, motiv de inspirație pentru pictori. *(Camil Francisca)*

Cititorii către cititori

Doresc să corespondeze următorii: **Stanios Marek**, student, Baku 18, P/I 30, U.R.S.S.: diferite teme și schimb de ilustrate (corespondează în limbile rusă, polonă, română, engleză); **Gheorghe D. Gaspar**, elev, Craiova, Fundătura Sărarilor 46: literatură, ilustrate; **Eugenia Vasilescu**, elevă, Craiova, str. Poporului 1: ilustrate; **Iosif Barb**, secretar al Sfatului popular, com. Rîmeți, raion Aiud, reg. Cluj: ilustrate; **Georgeta Ploieșteanu**, elevă, Brăila, Piața Sf. Constantin 12: teme diferite; **Marika Szappanos**, studentă, Timișoara IV, str. cpt. Damaschescu 26, ap. 6: vederi; **Mioara Hanu, Tulcea**, str. Smîrdan 16: teme diverse, ilustrate; **Georgeta Vermeșeanu**, Bistrița, str. Andrei Mureșanu 23, reg. Cluj: diferite teme; **Nicolina Vintilă**, Ploiești, str. Pălținiș 20: ilustrate; **Nuți Elena**, Ploiești, str. Kirov 99: filatelie, sport, ilustrate; **Antoaneta Formatu**, elevă, Fălticeni, str. plut. Octav Iordache 5: ilustrate; **Valentin Petruțcu**, funcționar, satul Valea Mare 131, com. Căpîlnaș, raion Lipova: ilustrate; **Ion Tabacu**, lăcătuș, Reșița, bloc 23 August: ilustrate; **Nicolae Klain**, maistru, Timișoara II, str. Odobescu 40: literatură, sport, film, ilustrate; **Luminița Bădilița**, studentă, București, str. Gala Galaction 82, raion Griviția Roșie: ilustrate; **Stelian Cococi**, lăcătuș, Reșița, căsuța poștală 35: ilustrate; **Costel Gudu și Costel Zacula**, elevi, comuna Mihail Kogălniceanu, raion Tulcea: muzică, sport, ilustrate; **Ion Soricu**, muncitor, Cianădie, raion Sibiu: literatură, cinema, ilustrate; **Virgil Ceaușescu**, pepiniera pomicolă Strehaia (gară), reg. Oltenia: ilustrate; **Lena Cassian**, bibliotecară, str. 23 August 217, Cîmpulung Est, reg. Suceava: ilustrate; **Aurel Ciou**, învățător, comuna Arcani-Sănătești, raion Tg. Jiu: literatură, ilustrate; **Ion Ciobotar**, mașinist tipograf, Sibiu, str. Constituției 29: literatură, istorie, ilustrate; **Dan Olteanu**, elev, Craiova, str. Ștefan cel Mare 68: ilustrate; **Cornel Staicu**, elev, Craiova, str. Ștefan cel Mare 62: ilustrate; **Lucia Anton, Maria Drăghici** și **Florin Bejan**, Tîrnăveni, Piața Lenin 13: filatelie și ilustrate.

Pe scurt

VALERIU MOROȘAN, colectivist, com. Topolovăț, reg. Banat. Propozițiunea *despre care* ne întrebați se scrie corect astfel: Vasilescu Maria e plecată la Reșița cu *părinții*. În cazul de față, substantivul *părinți* este articulat și se află la acuzativ plural (fiind, ca parte de propoziție, circumstanțial sociativ).

VALENTIN PAHONȚU, controlor tehnic, Hunedoara. Numele celor care vor să corespondeze pe diferite teme le publicăm la rubrica „Cititorii către cititori", în ordinea cererilor respective venite de la cititorii noștri. Fiind mult prea mare numărul celor care solicită acest lucru, nu e posibil să le apară numele în revistă imediat după primirea scrisorii în redacție.

ADA ARDELEANU, București. Vă rugăm să ne comunicați adresa dv. exactă, pentru a vă putea trimite răspunsul solicitat.

La Ipotești

Mă număr printre vizitatorii muzeului memorial „Mihail Eminescu" de la Ipotești. Am fotografiat una din săli — în care sînt expuse documente ale vremii, manuscrise și scrisori personale ale poetului, fotografii etc. — dominată de statuia marelui nostru poet, realizată de sculptorul Ion Irimescu.

Al. STRĂONEANU, funcționar, Cluj

În fiecare dimineață poștașul ne aduce zeci de plicuri. Sînt scrisori de la cititori. Unii comunică redacției lucruri interesante din viața lor sau fapte care i-au bucurat sau i-au umplut de mîndrie. Alții ne cer relații despre cîte o problemă științifică nelămurită, se interesează de literatură, de artă etc. Unii fac completări la articolele și reportajele apărute în revistă, își exprimă părerea despre asemenea materiale sau, dacă sînt și fotoamatori, ne trimit cu regularitate fotografii interesante, realizate de ei pentru a fi publicate.

Toți cititorii care ne scriu primesc răspuns fie în paginile revistei, sub semnăturile oamenilor de specialitate, fie prin poștă, iar fotografiile fotocorespondenților găsite interesante văd și ele lumina tiparului.

Așadar, „Flacăra" așteaptă și de acum înainte cît mai multe vești din partea cititorilor ei: păreri asupra materialelor apărute în revistă, întrebări, propuneri, fotografii, desene etc.

fotocronica FLACĂRII

„Lucrările agricole de toamnă — la timp și de bună calitate!" Colectiviștii din Mihălășeni, regiunea Suceava, depun eforturi pentru a termina în timpul planificat și în bune condițiuni semănatul grîului de toamnă. În fotografie: lucrările sînt supravegheate de ing. agr. Elena Silvianu, care împreună cu soțul ei (și el inginer agronom) lucrează în gospodărie.

Expoziția cărții sovietice deschisă în cadrul manifestărilor Lunii prieteniei romîno-sovietice este vizitată de numeroși oameni ai muncii.

Un nou lot de remorci basculante produse de uzina „Unio" din Satu Mare sînt gata pentru a fi livrate beneficiarilor.

Imagine de la recitalul literar-muzical organizat în cadrul manifestărilor „Săptămînii poeziei", cu care prilej a vorbit maestrul Tudor Arghezi.

Frederic Orendi de la clubul Dinamo-București, învingător în patru probe la Concursul internațional de gimnastică desfășurat în sala sporturilor „Floreasca".

Duminică în sat. După o săptămînă de muncă, colectiviștii din comuna Calafindești, reg. Suceava, petrec duminica în cîntec, joc și voie bună.

Pe străzile orașului Sanaa, capitala Yemenului, în zilele cînd independența țării era grav amenințată de imperialiștii englezi și uneltele lor.

Cinstea de a deschide actuala stagiune muzicală din capitala Austriei a revenit eminentului dirijor român, artistul poporului George Georgescu. Presa austriacă a fost unanimă în a recunoaște remarcabilele sale calități. În fotografie: maestrul George Georgescu la pupitrul filarmonicii vieneze.

LUPTĂTORI ANTIFASCIȘTI CONDAMNAȚI ÎN R.F.G.

Există în constituția vest-germană un articol (art. 3) care proclamă libertatea oricărui cetățean al Republicii Federale în ce privește credința sau convingerile sale politice. Călcarea cea mai grosolană în picioare a acestei prevederi constituționale a constituit-o, precum se știe, interzicerea în urmă cu ani a Partidului Comunist din Germania. Dar aceasta n-a fost decît începutul înăbușirii fățișe a celor mai elementare libertăți democratice. De atunci au fost aruncați îndărătul gratiilor, pe baza unor simulacre de procese politice, nenumărați cetățeni ai căror țel este pacea, democrația și progresul social. Din acest lung șir, cei mai recent condamnați de către justiția vest-germană sînt Karl Schabrod, Emil Sander și Wolfgang Schröder. Ei au fost aruncați în temniță pentru doi ani și respectiv 15 luni și 9 luni. În ce a constat, în fapt, „crima" lor? Karl Schabrod, luptător înfocat împotriva regimului hitlerist — fapt pe care l-a plătit cu 12 ani în temnițele și lagărele de concentrare hitleriste — a militat prin viu grai și prin scris (în revista „Freie Meinung", pe care a editat-o la Düsseldorf), pentru pace și un regim democratic în Germania occidentală. Emil Sander, luptător în brigăzile internaționale din Spania pe vremea cînd aceiași judecători care l-au condamnat acum pronunțau sentințe odioase împotriva antifasciștilor, este unul din militanții sindicali din Germania occidentală care s-au dăruit cu trup și suflet apărării intereselor muncitorimii. Wolfgang Schröder, exercitîndu-și dreptul prevăzut de constituție de a-și exprima liber părerile, a editat un ziar de opoziție. În plus, toți trei s-au prezentat în calitate de candidați independenți la alegerile federale din septembrie 1961. Iată așadar ceea ce justiția vest-germană califică „atentat la securitatea statului"!... În timp ce aceeași justiție vest-germană nu numai că achită pe fostul comandant al lagărului hitlerist de la Börgemoor — în care fusese aruncat și Karl Schabrod — dar și hotărăște plata în mod retroactiv a salariului acestui călău... În statul în care cercurile militariste, revanșarde, se agită tot mai zgomotos, iar împărțirea „dreptății" o fac peste 1.000 de judecători care l-au slujit și pe Hitler, asemenea fapte nu sînt de mirare... Opinia publică vest-germană și alături de ea oamenii cinstiți de pe întregul glob nu pot tolera însă această situație și cer într-un singur glas încetarea persecuțiilor antidemocratice și eliberarea tuturor deținuților politici din R.F.Germană.

În aceste zile, în cinstea celei de-a 45-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, la uzinele metalurgice „V. I. Lenin" din Krivoi Rog (R.S.S. Ucraineană), intră în funcțiune un nou furnal-gigant (în fotografie).

Puternica mișcare grevistă din Italia a cuprins și pe muncitorii uzinelor „Pirelli" din apropierea Romei. În fotografie: greviștii își manifestă indignarea față de intervenția poliției...

În capitala Belgiei au avut loc recent violente ciocniri între poliție și participanții la așa-zisul „marș flamand". Aceștia din urmă sînt locuitorii belgieni de origine flamandă care cer extinderea folosirii limbii lor materne. Cu prilejul ciocnirilor, 20 de persoane au fost rănite, iar 41 arestate.

FLACĂRA
Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI—Nr. 43 (387)
27 octombrie 1962

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII
Căsuța poștală: 3507 of. 33, Tel. 17.60.10. int. 1744

ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei

Prezentarea grafică: Ion VULPESCU. Tipărită la Combinatul poligrafic Casa Scînteii.

Ah, fotbalul

Desene de Rik AUERBACH

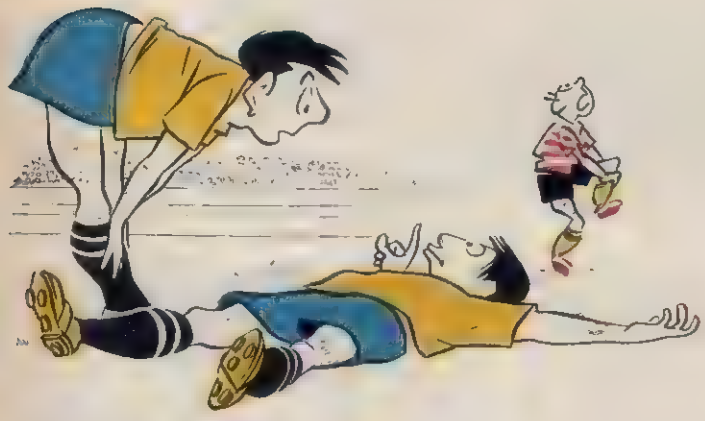

— Te-a lovit rău?
— Sssst!... Eu l-am lovit l...

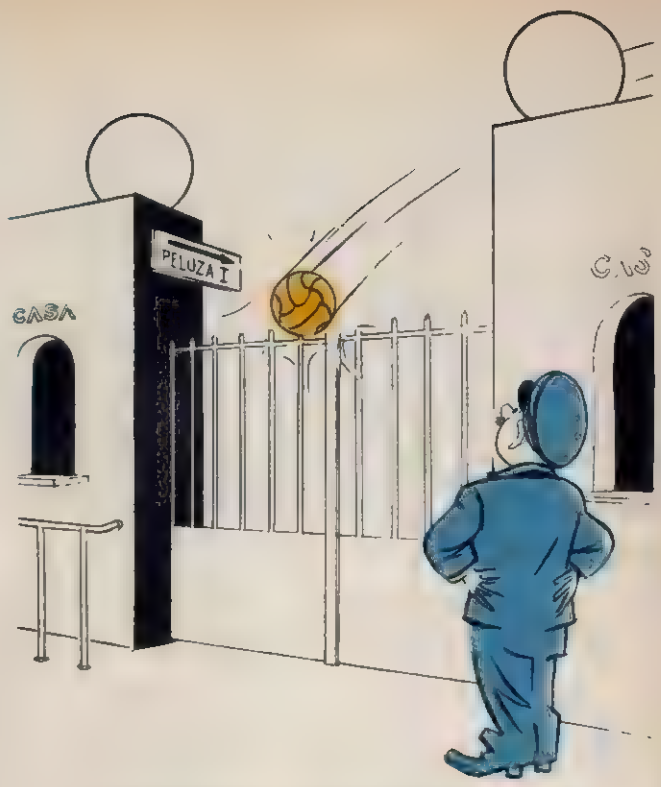

— Brave băieți! Au început să tragă la poartă...

— Ahhhh!!! Așa-mi trebuie dacă joc șah cu un fotbalist.

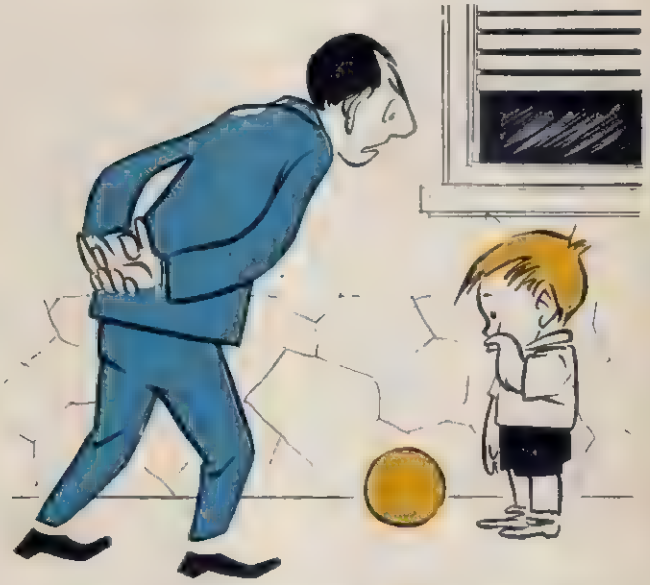

— Nu ți-e rușine să vorbești urît? M-ai auzit pe mine înjurînd vreodată?
— Ai uitat, tătîcule, duminică... cînd a ratat Oaidă... de la 4 metri?

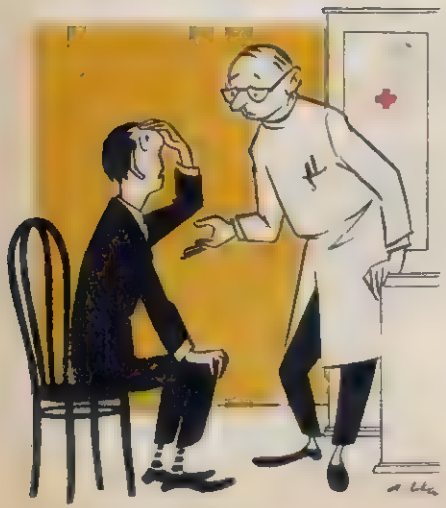

— E gravă astenia?
— O, nu! Evitați orice prilej de enervare: alcoolul, cafeaua și mai ales... fotbalul!

FOSTUL JUCĂTOR DE ȘAH: Stai!!! Accept!... remiză?...

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

Nr. 44 (388) — 3 noiembrie 1962

1917 7 NOIEMBRIE 1962

Fotocronica FLACĂRII

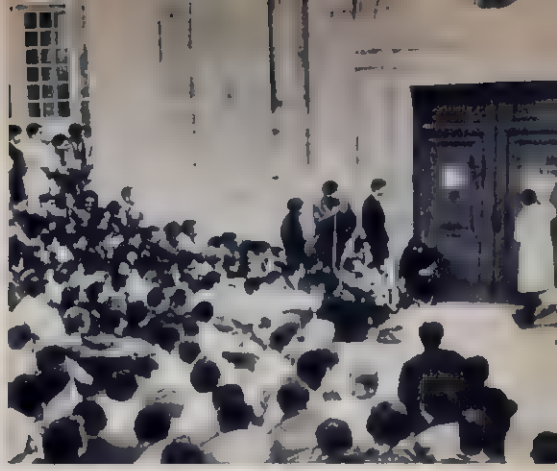

Pentru a-şi manifesta protestul împotriva lipsei de să de cursuri, studenţii medicinişti din Paris au trans format în mod demonstrativ piaţa din faţa Facu tăţii de medicină într-un amfiteatru în aer libe

Autorităţile panameze au dezlănţuit violente represiun împotriva studenţilor care îşi exprimă dezaprobare faţă de politica reacţionară a guvernului. În fotogra fie: soldaţi efectuînd arestări în rîndurile studenţilor

Moscova. Muzeul-panoramic „Lupta de la Boro- dino", evocînd eroismul ostaşilor ruşi în 1812.

În cursul unei demonstraţii antifasciste la Roma, poliţia a intervenit cu brutalitate. Represiunile poliţieneşti au făcut obiectul unei interpelări în parlamentul italian

Delegaţia R.P. Romîne la cea de-a XVII-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U., condusă de M. Maliţa (stînga), adjunct al ministrului Afacerilor Externe, într-una din şedinţele plenare ale Adunării Generale.

Aspect de la un miting organizat la Geneva de Comitetul pentru amnistie politică în Spania. Participanţii la miting — între care s-a aflat şi poetul spaniol Marcos Ana, eliberat din închisoare după 22 de ani de detenţiune — au cerut încetarea terorii poliţieneşti din Spania şi eliberarea tuturor deţinuţilor politici.

Patrioții indonezieni deținuți de olandezi în închisoarea din Hollandia (Irianul de vest) au fost recent eliberați.

Opinia publică britanică a urmărit cu neliniște evoluția evenimentelor din Marea Caraibilor. Cerînd să se pună capăt prin tratative încordării, un mare număr de londonezi au luat parte la demonstrațiile desfășurate în fața ambasadei americane din capitala Angliei. Eforturile constructive ale Uniunii Sovietice pentru preîntîmpinarea războiului și pentru micșorarea încordării internaționale au găsit un larg răsunet în rîndurile tuturor celor ce doresc pacea în Anglia, ca și în întreaga lume. Într-o declarație dată publicității după mesajele adresate de N. S. Hrușciov lui J. Kennedy, lordul Bertrand Russell, savant și reprezentant de seamă al vieții publice din Anglia, a subliniat că *„omenirea este foarte mult îndatorată lui Nikita Hrușciov pentru curajul și hotărîrea de care a dat dovadă în preîntîmpinarea unui război care ar fi putut începe din vina militarismului american"*.

Forțele patriotice sud-vietnameze dau grele lovituri trupelor diemiste și militarilor americani care acționează împreună cu acestea. Fotografia înfățișează un grup de patrioți, după o acțiune de luptă victorioasă.

Scriitorul american John Steinbeck (fotografia din stînga), căruia Academia Suediei i-a atribuit Premiul Nobel pentru literatură pe anul 1962. Președintele trustului petrolier italian de stat „E.N.I.", Enrico Mattei (în fotografia din dreapta), și-a găsit moartea în urma prăbușirii, lîngă Milano, a avionului cu care călătorea. În mai multe rînduri Mattei a fost amenințat de O.A.S. care, la începutul acestui an, a pus la cale un atentat împotriva sa. Pe de altă parte, președintele trustului „E.N.I." nu era văzut cu ochi buni de membrii cartelului internațional al petrolului, pentru că încheiase contracte avantajoase cu țările exportatoare de petrol.

În regiunea Odda din vestul Norvegiei s-au produs mari inundații. Apele revărsate au distrus tot ce au întîlnit în cale, provocînd mari pagube.

„O înaltă măiestrie" — astfel caracterizează presa sovietică concertele date de orchestra Radioteleviziunii române în cursul turneului său în U.R.S.S. În fotografie: dirijorul Iosif Conta la pupitrul orchestrei Radioteleviziunii, în timpul unui concert dat la Leningrad.

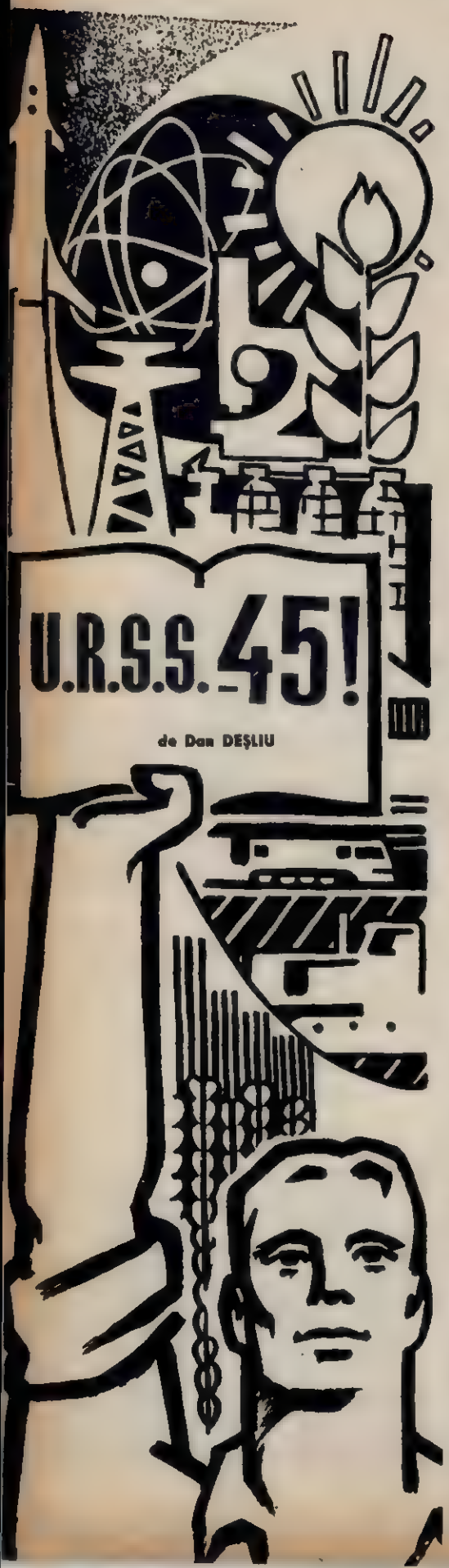

U.R.S.S.-45!

de Dan DEŞLIU

„Manifestul" lui Marx şi Engels nu împlinise şapte decenii cînd s-a dezlănţuit, pe Neva, o vijelie care avea să preschimbe spectrul comunismului — atît de neliniştitor pentru exploatatorii de pretutindeni — în putere de stat, pe o şesime a globului pămîntesc.

Gărzile Roşii intrară în acţiune în ajunul zilei de 25 octombrie/7 noiembrie 1917. Peste douăzeci şi patru de ore, capitala era în mîinile Revoluţiei. La Smolnîi, la şedinţa extraordinară a Sovietului din Petrograd, se suie la tribună „...un om simplu, care nu dădea impresia că ar fi un idol al maselor, deşi era iubit şi venerat cum au fost, poate, puţini conducători în istorie... Se sprijinea de marginile pupitrului, aşteptînd ca puternicele ovaţii să contenească, iar în timpul acesta cuprindea, cu ochii săi mijiţi, mulţimea..."

— Tovarăşi — spuse Vladimir Ilici, cînd, în sfîrşit, se făcu linişte — Revoluţia muncitorilor şi ţăranilor, a cărei necesitate au arătat-o mereu bolşevicii, s-a înfăptuit... A sosit momentul să păşim la făurirea orînduirii socialiste.

Oamenii sovietici au trecut de îndată la îndeplinirea acestei sarcini istorice, atît de lapidar formulată de Lenin. Încă din primii ani, pe harta patriei, printre steguleţele care marcau izbînzile asupra albilor şi Antantei, au început să licărească jaloanele viitoarelor construcţii, mici fanioane roşii — ca nişte cravate de pionier ale zilei de mîine.

Luînd cunoştinţă de proiectele Revoluţiei victorioase, capitalismul a ridicat din umeri, dispreţuitor. Pînă şi o fantezie atît de înflăcărată ca aceea a lui Wells aprecia planul leninist de electrificare a Rusiei (GOELRO), ca şi planul general economic al sovietelor, drept utopie curată. El n-a înţeles că, pentru constructorii comunismului, aripile fanteziei cresc din trupul realităţii.

Iată că astăzi, după 45 de ani, cea mai puternică hidrocentrală din lume se află nu pe Mississippi, ci pe Volga, iar prima centrală atomoelectrică a fost realizată, încă acum opt ani, de savanţii, tehnicienii şi muncitorii din Uniunea Sovietică. În curînd vor prinde viaţă două noi asemenea centrale de proporţii grandioase la Beloiarsk, în Ural, şi la Novovoronej, în partea europeană a U.R.S.S.

Îngheţata Siberie — pe unde sperau să răzbească, în urmă cu patru decenii, bandele lui Kolceak — se transformă sub ochii noştri într-un formidabil generator de electricitate. Giganţii de la Bratsk şi Krasnoiarsk sînt pe terminate; ca mîine îşi vor face simţită prezenţa, de-a lungul şi de-a latul Uniunii Sovietice, urmaţi la intervale apropiate de fraţii lor din Saianî, Ust-Ilim, Boguceanî, Ieniseisk, Osinovo de pe Nijneaia Tunguska — adevăraţi bogaţîri ai energiei, cu o putere de patru milioane kilowaţi fiecare. În preajma celei de-a 60-a aniversări a Marii Revoluţii Socialiste, totalul kilowaţilor-oră din U.R.S.S. va fi exprimat printr-un 3 urmat de douăsprezece zerouri, ceea ce înseamnă nici mai mult nici mai puţin decît trei mii de miliarde — exact dublul producţiei mondiale din anul 1955.

Utopie! — dau să strige, ca şi acum patru decenii, trubadurii capitalismului. Cei mai prudenţi arborează eternul zîmbet de neîncredere — dar pe feţele lor flutură spaima, zîmbetul seamănă mai degrabă a rînjet. Nici nu-i de mirare cînd te gîndeşti că anul trecut scorul meciului U.R.S.S.-S.U.A. pe tărîmul creşterii producţiei industriale, exprimat în procente, a fost: 9,2 la 1!

Statele Unite au rămas în urmă, de pe acum, la extracţia de fier şi cărbune, la producţia de cocs, prefabricate din beton armat, locomotive diesel şi electrice, cherestea, ţesături de lînă, zahăr.

U.R.S.S. progresează cu paşi de uriaş şi pe tărîmul agriculturii şi al zootehniei. În răsăritul ţării a fost creată o nouă zonă agricolă modernă: eroicul Comsomol leninist a smuls din sălbăticie aproximativ 42 milioane hectare — o veritabilă republică unională a cerealelor!

Această „utopie" în marş reprezintă, în fond, desăvîrşirea Revoluţiei, operă colectivă de importanţă mondială a celor care alcătuiesc, la ora de faţă, avangarda popoarelor lumii.

Sub ochii actualei generaţii florile socialismului au prins viaţă şi în alte ţări din zone diverse ale planetei. Poporul nostru se numără printre primele care au cunoscut victoria deplină a socialismului la oraşe şi sate. Sub conducerea partidului, energia descătuşată a oamenilor muncii se afirmă în realizări grandioase, care deosebesc ca de la cer la pămînt Romînia socialistă de azi de „ţara eminamente agricolă" de ieri.

Către Uniunea Sovietică şi celelalte ţări ale socialismului victorios îşi îndreaptă privirile pline de admiraţie popoarele de pe toate paralelele şi meridianele. Aşa se explică de ce, întocmai ca în basmele copilăriei, zmeii anticomunismului se laudă, din cînd în cînd, că ar putea să sfărîme această oglindă vrăjită, în care Pămîntul îşi deslueşte, tot mai clar, fizionomia de mîine. Numai că basmele sînt basme, iar faptele — fapte. Urmaşii intervenţioniştilor bătuţi măr, acum patruzeci de ani şi mai bine, de tînăra Putere Sovietică, ştiu şi ei, aşa cum ştie toată lumea, că U.R.S.S. stăpîneşte perfect şi fulgerul atomonuclear, şi alte energii, morale şi materiale, de natură să stîrnească admiraţia umanităţii şi ura neputincioasă a forţelor retrograde.

Lumea ştie, de pildă, că vasul atomic cu numele lui Lenin străpunge, de vreo cîţiva ani, inexpugnabilele bariere polare, că un avion de spionaj al S.U.A. a fost lovit cu precizie matematică de o rachetă, la peste 20 de km deasupra teritoriului sovietic, că primele tractoare dirijate prin radio brăzdează cîmpurile colhoznice, urmînd ca pînă în 1980 să fie introdusă comanda automată în producţia agricolă, că în U.R.S.S. învaţă 40 milioane de elevi şi studenţi, faţă de 700.000 cîţi erau în total acum 45 de ani în Rusia ţaristă, că, în timp ce Pentagonul pune accentul pe explozii nucleare şi lansări de obiecte suspecte, din palma stepei ruseşti îşi iau zborul porumbei cosmici, rasa „Vostok", purtînd la bord pe tinerii pionieri ai rutei astrale: Gagarin, Titov, Nikolaev, Popovici...

În timp ce în laboratoarele crimei se perfecţionează aşa-zisele arme „curate", menite să distrugă ceea ce e viu, lăsînd neatinse comorile amorfe — omul sovietic studiază problemele plasmei, urmărind crearea unei surse terestre de energie comparabilă cu aceea a Soarelui, o miraculoasă vitamină energetică, pentru transformarea globului într-o grădină paradisiacă. Iată o imagine sintetică a conţinutului acestor patru decenii şi jumătate, reprezentînd pentru majoritatea omenirii saltul de la mentalitatea cavernelor cu opaiţ sau cu aer condiţionat, dar în care omul este lup pentru om, la aceea a epocii zborului cosmic, epoca socialismului victorios — în care omul este, pentru semenul său, prieten, tovarăş, frate. Această traiectorie măreaţă confirmă pe de-a-ntregul profeticele cuvinte rostite la Congresul al II-lea al Sovietelor de către acel „...om simplu, care nu dădea impresia că ar fi un idol al maselor, deşi era iubit şi venerat cum au fost, poate, puţini conducători în istorie..."

— Revoluţia din Octombrie deschide era revoluţiilor socialiste...

CE ȚI-A MAI SCRIS VITENKA?

Potrivit Dicționarului Academiei, *scrisoare, epistolă* sau *misivă* înseamnă o comunicare scrisă, trimisă cuiva prin poștă sau prin intermediul unei persoane. Potrivit destăinuirilor unor copii mai mici sau mai mari de la Școala medie „Elena Sîrbu" din București, *scrisoare* înseamnă mult mai mult decît o *comunicare*. Înseamnă scurtarea unei distanțe de mii de kilometri, înseamnă înfiripărea unei emoționante prietenii, înseamnă dobîndirea unor cunoștințe la care poate nici n-ai visat.

Două bucurii dintr-o dată

O oarecare zi de școală. Mihaela a luat o notă mare la rominâ și se bucura de bucuria pe care i-o va face mamei. La rîndul ei mama se bucura de bucuria pe care i-o va face copilei cînd îi va înmîna plicul abia sosit. E prima ei scrisoare! Mihaela mîngîie plicul în care se află — simte ea — o lume nouă, o întreagă lume, și de emoție nici nu-i vine să-l deschidă. De cînd își dorea ea să corespondeze cu o fată din țara prietenă! Mihaela își dăduse adresa unei colege care coresponda cu o fetiță sovietică și care, la rîndul ei, avea desigur prietene. Și iată că acum... De fericire Mihaela sare într-un picior prin casă. Apoi se oprește și privește — pentru a cîta oară? — plicul: *„Pionierei Mihaela Hîrsa din clasa a VII-a... Expeditor: Pioniera Galina Kokinoi, din clasa a VII-a — Kuibîșev..."* Două bucurii dintr-o dată: nota la rominâ și Galina! Galinocika! Parcă se cunosc de o mie de ani...!

Acum Mihaela și Galina sînt în clasa a IX-a. Cîte nu și-au scris?! Atît de multe încît Galina cunoaște Bucureștiul ca și Mihaela, iar aceasta cunoaște Kuibîșevul ca și Galina!

...Era în preajma celui de-al XXII-lea Congres al P.C.U.S., octombrie, anul trecut — și Galina se ocupa de pregătirea viitorilor pionieri din școală, octombriștii. Într-una din scrisori o roagă pe buna ei prietenă din București să-i trimită o cravată de pionier. După ce o primește (congresul avusese loc) Galina îi scrie prietenei ei: *„Să mă scuzi că ți-am cerut cravata. Pe cînd lucram cu octombriștii mei — le-am povestit și despre corespondența noastră și ei m-au ascultat cu multă atenție — un băiat a întrebat ce fel de cravate de pionier sînt la voi. M-am gîndit să-i fac o surpriză. Aceasta este istoria cravatei trimise de tine. Octombriștii te roagă să le trimiți și adrese de-ale colegilor tăi..."*

Și așa s-au născut alte corespondențe, s-au înfiripat alte prietenii.

O vede scăldîndu-se...

Șerbana (Șerbana Negulescu dintr-a VIII-a) a primit într-o zi o epistolă:

„Vreau să corespondez cu dumneata dacă nu ești împotrivă. Eu mă gîndesc de mult să am o prietenă în Rominia și gîndul meu se va împlini dacă îmi vei răspunde.

Să facem cunoștință.

Pe mine mă cheamă Ania, am 15 ani și locuiesc în orașul Mukacevo. Orașul nostru nu este mare, dar e foarte frumos. La marginea lui curge un rîu; nici rîul nu este mare și tocmai de aceea vara ne scăldăm atît de bine în el..."

De atunci a trecut mult timp, fetele au corespondat mult, și-au spus multe și... se tutuiesc. Șerbana îmi spunea:

— Din scrisorile Aniei cunosc orașul Mukacevo, înconjurat de Munții Carpați, cunosc viața ei de familie, o văd scăldîndu-se în rîul din marginea orașului...

O *vede* scăldîndu-se! Prietenia transformă distanțele în ceva convențional, relativ. O vede scăldîndu-se pentru că o simte aproape. Atît de aproape încît atunci cînd Ania se iscălește la sfîrșitul scrisorii: „Ania a ta", Șerbana nu-și mai strivește lacrima cu colțul batistei. *„Sînt sigură* — spune ea — *că nu e departe timpul cînd ne vom vizita: amîndouă strîngem bani pentru acest proiect".*

Mai bine să vezi și să-ți aminteștî...

Iată o scrisoare sosită din Baku:

„Bună ziua, dragă redacție!

Mă numesc Petrică Iașaev și am 16 ani... Vreau să devin ziarist... Nu demult am văzut filmul romînesc «Nu vreau să mă însor». Este un film foarte bun, lucrat cu iscusință și cu o muzică admirabilă... Mi-a plăcut nespus numele lui Petrică. Și acum toți colegii mei așa îmi spun: Petrică. E frumos numele acesta, nu e așa?... M-am hotărît să învăț limba romînă din lecțiile pe care le dați în paginile revistei... Am și eu o mică rugăminte: să-mi transmiteți adresa unei fete de 15-16 ani; vreau să corespondăm...!" Și azi „Petrică" e cel mai bun prieten al Paulei Stănescu din clasa a XI-a a Școlii „Elena Sîrbu". Dar la revista „Narodnaia Rumînia" din București sosesc zilnic nenumărate asemenea scrisori. Una dintre ele a primit-o într-o zi și Lidia Vianu, atunci în clasa a VII-a, azi în clasa a IX-a. Scrisoarea era din Kuibîșev. Cum să-i răspundă Taniei? În limba rusă n-a mai scris niciodată și-i era rușine de greșelile pe care le putea face. A ajutat-o însă profesoara de limbă rusă și i-a răspuns. În a doua scrisoare Tania i-a vorbit despre clasa ei și despre orașul ei. Astăzi Lidia Vianu corespondează cu foarte multe fete: cu Tania din Kuibîșev, cu Tamara tot din Kuibîșev (Tamarei îi plac filmele romînești; i-a cerut fotografia Silviei Popovici pe care a văzut-o în Darclée), cu Nina din Moscova (care i-a scris o dată: *„Dragă Lidocika, noi învățăm la geografie despre orașele, apele și reliefui țării tale. De asemenea învățăm despre orașul București la istorie. Am citit și multe cărți de autori romîni"*), cu Zoia din Kazan (care i-a prezentat orașul natal începînd cu... secolul al XII-lea), cu Rita din Leningrad (care i-a vorbit mult despre ziarele tineretului din Leningrad), cu Nina din Andijan (Ninei îi place foarte mult muzica romînească). Lidia Vianu le-a scris și ea despre clasa ei, despre orașul ei, despre țara ei. Au făcut schimb de fotografii personale, de fotografii de artiști, de vederi din țară... „Corespondența cu elevii din Uniunea Sovietică, spune Lidia, e foarte interesantă și îmi place pentru că mă ajută să aflu multe lucruri despre viața și preocupările lor. Îmi place pentru că e atît de bine să ai prieteni cît mai mulți". Lidiei îi plac îndeosebi acele cîteva cuvinte pline de tîlc scrise de una din Ninele ei pe spatele unei fotografii: *„Mai bine să vezi și să-ți aduci aminte, decît să-ți aduci aminte văzînd..."*

★

Ați cunoscut patru fete dintr-o școală bucureșteană și prietenele lor din Uniunea Sovietică. Dar aici, la școală, mai sînt fete și băieți care au prieteni acolo: și Mihaela Ioan, și Adriana Holban, și Zvetlana Busuioc, și Marieta Olaru (căreia Vitea Borodin, din Rostov pe Don, îi scria o dată plin de poezie: *„...În parcuri au înflorit trandafirii și macii. Uneori plouă. Acum strălucește soarele și pe cer nu e nici un norișor... Aici e frumos... Sînt sigur că și la tine e la fel..."*) — într-un cuvînt, zeci de copii. Dar Bucureștiul are sute de asemenea școli, iar țara — mii și mii. Așadar, sute și sute, mii și mii de prieteni, zeci de mii de misive care leagă sufletele și scurtează distanțele, zeci de mii de scrisori care pleacă în aceste zile de la oficiile noastre poștale spre Moscova, spre Leningrad, Rostov pe Don, spre Kuibîșev, spre Baku, cu gînduri frumoase, cu îmbrățișări, cu felicitări pentru marea sărbătoare.

Bazil DUNĂREANU
Fotografia autorului

400.000 DE OA

de academician
Ştefan MILCU
prim-secretar
al Academiei
R. P. Romîne

A început era cosmică! Zborul primului cosmonaut justifică din plin explozia de bucurie cu care moscoviţii au salutat noua eră. Această victorie a astronauticii sovietice a însemnat de fapt încununarea unor eforturi intense pentru dezvoltarea tehnicii rachetelor, a automaticii, a metalurgiei şi a multor alte ramuri de cea mai mare importanţă ale ştiinţei şi tehnicii.

MENI DE ȘTIINȚĂ

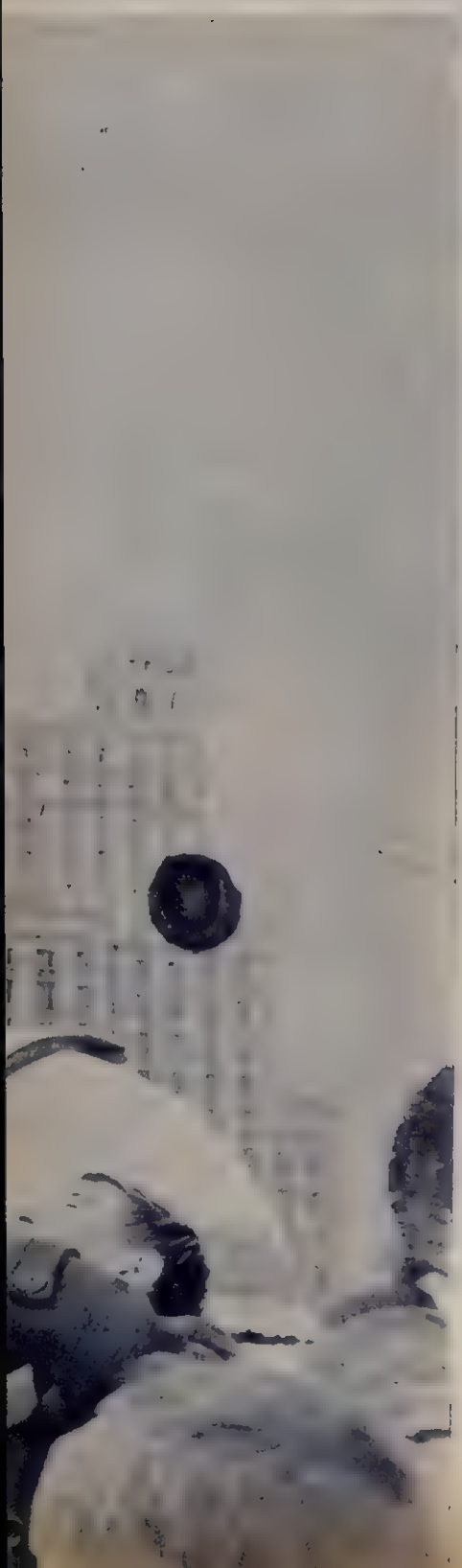

Un număr din ce în ce mai mare de cercetători din Statele Unite și din alte țări occidentale învață limba rusă. Acest studiu le înlesnește cunoașterea nemijlocită a realizărilor sovietice, fără de care nici o problemă științifică și tehnică importantă a timpului nostru nu poate fi abordată temeinic.

Faptul are o semnificație profundă. În urmă cu cîteva decenii puțini în Occident își închipuiau că va veni — și încă atît de curînd — ziua în care vor trebui să-și pună cu îngrijorare întrebarea: cum să ajungem din urmă știința sovietică?

Părea limpede că o țară în care pe atunci toți fizicienii activi din capitală puteau fi reuniți într-o încăpere strîmtă, o țară în care majoritatea populației, crunt exploatată și oprimată, fusese lăsată pradă ignoranței — o asemenea țară cum era Rusia prerevoluționară—nu va putea niciodată reprezenta o „concurență" serioasă în domeniul științei.

Este adevărat că această Rusie dăduse lumii cercetători și savanți de uriașă valoare, oameni de talia unui Mendeleev, Pavlov, Butlerov. Dar numărul lor era restrîns raportat la capacitățile creatoare ale unui mare popor, încătușate de un regim inuman. Pe de altă parte, lucrînd într-o țară înapoiată, ei au fost obligați să creeze, de cele mai multe ori, ca personalități izolate și să înfrunte tot felul de greutăți materiale.

Să amintim doar de exemplul acelui bătrîn savant pe care regimul țarist îl condamnase la existența searbădă și plină de privațiuni a unui profesor de liceu provincial. Era genialul Țiolkovski, omul care a elaborat bazele teoretice ale zborului spre aștri. La Kaluga, unde și-a petrecut cea mai mare parte a vieții, el era privit dacă nu cu totală indiferență, în cel mai bun caz cu compătimire. Aci a făurit Țiolkovski opera sa nemuritoare, a elaborat fundamentele teoriei astronauticii. Dar în Rusia țaristă nu exista baza materială, nu existau condițiile necesare pentru ca marile descoperiri să poată prinde viață, să se dezvolte și să servească nevoilor maselor largi.

Mulți au crezut că lucrurile vor continua astfel și după zilele furtunoase ale Marelui Octombrie, care au zguduit din temelii lumea veche. Au crezut-o acei care nu au înțeles că omenirea, și în primul rînd poporul rus, a pornit pe un drum cu totul nou.

ADEVĂRAȚII CONDUCĂTORI AI PROGRESULUI CULTURII UMANE

Chiar în anii grei ai războiului civil și ai intervenției străine, Vladimir Ilici Lenin, care subliniase în nenumărate rînduri că știința și comunismul sînt de nedespărțit, a chemat cu însuflețire pe oamenii de știință alături de Partidul Comunist.

Partidul a creat numeroase institute de cercetări, a polarizat eforturile oamenilor de știință, a lărgit detașamentul cercetătorilor și le-a pus la îndemînă armele cele mai de preț: filozofia marxistă și mijloacele materiale necesare unei activități folositoare întregului popor muncitor.

„Toate lucrările mele în domeniul astronauticii, al navigației cu rachete și al comunicațiilor interplanetare le predau partidului bolșevic și puterii sovietice, adevărații conducători ai progresului culturii umane. Sînt convins că vor duce cu succes pînă la capăt aceste lucrări".

Aceste cuvinte au fost scrise de Țiolkovski cu șase zile înainte de moarte, în anul 1935. În cele aproape două decenii pe care le-a trăit după revoluție, genialul savant și-a dat bine seama că numai puterea sovietică era capabilă să preia, să desăvîrșească și să ridice pe o treaptă mai înaltă opera lui. Poziția lui Țiolkovski era caracteristică pentru întreaga intelectualitate progresistă rusă, care s-a alăturat cu trup și suflet revoluției.

Pleiada oamenilor de știință care au răspuns la chemarea lui Lenin, tinerii pe care puterea sovietică i-a îndrumat și i-a ajutat să se consacre cercetării și să cucerească culmile științei au format o armată uriașă a cărei calitate întrece tot ce poate spera orice mare putere capitalistă.

Prin ceea ce a făurit și făurește, această armată demonstrează marele adevăr: comunismul și știința sînt de nedespărțit.

UN VAST PLAN DE CERCETĂRI

În focul ciocotitoarei sale activități, Lenin a găsit timpul să urmărească cu atenție dezvoltarea științei, să generalizeze din punct de vedere filozofic semnificația noilor descoperiri, să îndrume din punct de vedere metodologic activitatea de cercetare. Militant neobosit al alianței dintre filozofia marxistă și științele naturii — alianță a cărei necesitate a fundamentat-o teoretic — Lenin a arătat că progresul științelor naturii, precum și contribuția tot mai eficientă a oamenilor de știință la progresul social sînt legate de însușirea, aplicarea competentă și promovarea consecventă a materialismului dialectic.

Uniunea Sovietică este țara în care pentru prima oară în istorie s-a alcătuit un vast plan de cercetare științifică. Oare mai e nevoie astăzi să se demonstreze că planificarea și coordonarea activității științifice, pe care numai socialismul le face cu putință, dau posibilitate forțelor de cercetare să se concentreze cu maximum de efect asupra sectoarelor hotărîtoare?

Statul sovietic a sprijinit și sprijină din plin dezvoltarea științelor. Dacă în 1950 s-au cheltuit în acest scop 874.000.000 de ruble și în 1961 — 3.800.000.000, în acest an sînt alocate 4.300.000.000 de ruble, adică de aproximativ cinci ori mai mult decît în 1950. Uniunea Sovietică are astăzi peste 4.000 de instituții științifice și peste 400.000 de oameni de știință.

Dar nu numărul — deși uriaș — este cel mai important, ci calitatea acestor oameni de știință, cărora dezvoltarea năvalnică a economiei naționale le-a deschis un cîmp de acțiune nelimitat. Măsura calității și a activității pe care ei o desfășoară, a spiritului cutezător, străin de orice șabloane, al științei sovietice, ne-o dau înfăptuirile lor teoretice și practice care și-au pus pecetea asupra secolului XX.

ȘTIINȚA SOVIETICĂ — ÎN FRUNTE

Zborurile cosmice sînt o particularitate a secolului nostru. Or, în această direcție Uniunea Sovietică deține o incontestabilă prioritate. Realizările savanților sovietici în domeniul cuceririi spațiului extraterestru, realizări bazate pe cea mai înaintată tehnică a rachetelor, pe rezolvări ingenioase, originale, ale unor multiple probleme de fizică și chimie, de matematică și astronomie, pe o

Alături de aceste antene care alcătuiesc radiotelescopul Institutului de radiofizică și electronică al Academiei de științe a R.S.S. Ucrainene, oamenii abia se văd, undeva în stînga imaginii. Alelle de stîlpi par nesfîrșite cu toate că vederea este parțială. De la distanțe de sute de milioane de ani-lumină, uriașa instalație aduce date privind procesele de transformare a materiei și energiei în Cosmos.

industrie de prim rang, s-au concretizat în zborurile celor patru eroi cosmonauți, Gagarin, Titov, Nikolaev și Popovici, în obținerea unor date cu totul noi cu privire la natura spațiului cosmic.

Știința sovietică se situează pe poziții de frunte și în alte domenii de covîrșitoare importanță, de pildă energetica.

Programul P.C.U.S. prevede ca pînă în 1980 producția de energie electrică să ajungă la 2.700-3.000 de miliarde de kilowați-oră anual. Este o cifră uriașă. Tocmai de aceea energeticienii caută noi surse și metode de producere de energie electrică.

Savanții sovietici fac progrese în domeniul dirijării reacțiilor termonucleare și al folosirii în acest scop a plasmei (gaz polarizat). S-a spus, pe drept cuvînt, că plasma trebuie să stea la baza funcționării reactorilor viitorului. Ea va putea fi folosită într-o serie de ramuri importante ale tehnicii: la motoarele-rachetă destinate zborurilor cosmice pe distanțe lungi, precum și în instalațiile pentru transformarea directă a energiei termice în energie electrică.

În ultima vreme au fost create noi tipuri de instalații cu ajutorul cărora plasma — „materia primă" a acestor reacții — poate fi menținută un timp mai îndelungat ca pînă acum și se pot obține temperaturi supraînalte. Pentru aprecierea perspectivelor trebuie avut în vedere faptul că punerea la punct a dirijării reacțiilor termonucleare va însemna energie electrică oriunde și în cantități nelimitate.

Uniunea Sovietică se situează pe primul loc în ceea ce privește utilizarea energiei atomice în scopuri pașnice. Ea dezvoltă și perfecționează continuu această tehnică.

O atenție deosebită se acordă în Uniunea Sovietică studiului structurii intime a materiei, fizicii particulelor elementare și interacțiunii lor. În acest scop se desfășoară cercetări teoretice aprofundate, se creează gigantici acceleratori de particule, se studiază intens, de pe Pămînt, cu ajutorul sateliților artificiali și al rachetelor, razele cosmice care aduc din regiunile îndepărtate ale Universului particule a căror energie depășește tot ce se poate realiza în laboratoare. Savanții sovietici cercetează Cosmosul pînă la depărtări inimaginabile, pentru a studia procesele de transformare a materiei și energiei.

În automatizare, în telemecanică, în comunicații, în medicină și biologie, electronica capătă o importanță uriașă.

În ultimii ani, dezvoltarea matematicii și a electronicii a deschis largi perspective automatizării proceselor de producție. Mașinile universale de calcul permit dirijarea automată — în unele cazuri de la mare distanță — a unor procese complexe de producție în industriile siderurgică, constructoare de mașini, chimică, a petrolului și gazelor. În uzinele sovietice funcționează sute de linii automate, au început să se folosească pentru prima dată în lume secții cu automatizare complexă.

În Uniunea Sovietică se desfășoară vaste lucrări pentru crearea unor materiale noi, mult mai trainice decît cele cunoscute pînă acum. Recent, a fost organizată producția industrială de diamante artificiale la presiuni de mii de atmosfere și la temperaturi de mii de grade. Diamantele artificiale s-au dovedit mai dure decît cele naturale... Cercetările sovietice actuale țintesc să obțină materiale cu o rezistență depășind de sute de ori pe cea a materialelor obișnuite. Totodată au fost elaborate metode de producere industrială a numeroase materiale sintetice dintr-o materie primă ieftină și foarte răspîndită: gazele naturale.

Fenomenele vitale, sub cele mai variate aspecte, constituie unul din principalele obiecte de studiu ale savanților sovietici. Ei au obținut un șir de rezultate importante în studierea acțiunii virusurilor și crearea de vaccinuri pe bază de virusuri, în îmbunătățirea proceselor de transfuzie a sîngelui, ca și în alte domenii importante ale medicinei. Tre-

buie menționat și aportul masiv al științei sovietice la dezvoltarea noii ramuri a științei — biologia cosmică.

SPRE DESCOPERIREA UNOR NOI FENOMENE ȘI LEGI ALE NATURII

Uniunea Sovietică a depășit Statele Unite în multe ramuri de frunte ale științei și tehnicii. Acest adevăr este astăzi recunoscut pretutindeni.

În domeniul rachetelor, de pildă, unde rămînerea în urmă a Statelor Unite este considerată în Occident cea mai îngrijorătoare, se poate pune întrebarea: nu s-au găsit oare în S.U.A. destui bani, destui specialiști cu înaltă calificare, destule mașini și aparate perfecționate? Toate acestea există, totuși decalajul crește și, fără îndoială, va continua să crească.

Explicația trebuie căutată în superioritatea incontestabilă a orînduirii socialiste, care creează cele mai favorabile condiții pentru înflorirea științei și tehnicii. Socialismul generează un puternic avînt al gîndirii științifice, al progresului tehnic în toate ramurile, asigură creșterea neîncetată a rolului științei în construcția lumii noi.

„În condițiile sistemului economic socialist — se arată în Programul P.C.U.S. — *progresul științei și tehnicii oferă posibilitatea de a folosi în modul cel mai eficace bogățiile și forțele naturii în interesul poporului, de a descoperi noi forme de energie și de a crea materiale noi, de a elabora metode de influențare a condițiilor climatice, de a cuceri spațiul cosmic. Aplicarea științei devine un factor hotărîtor în creșterea puternică a forțelor de producție ale societății. Dezvoltarea științei și introducerea realizărilor ei în economia națională va fi și pe viitor obiectul grijii deosebite a partidului*".

În perioada construcției desfășurate a comunismului, știința va deveni din ce în ce mai mult o forță de producție nemijlocită. Niciodată în istorie știința nu s-a aflat pe o treaptă atît de înaltă ca cea pe care o plasează Programul construcției comuniste. Niciodată științei nu i-a revenit un rol atît de însemnat în societate ca cel pe care îl are astăzi știința sovietică, chemată să participe cu toate forțele sale la ridicarea mărețului edificiu comunist.

În prezent, perspectivele progresului științei și tehnicii sînt determinate, înainte de toate, de realizările principalelor ramuri ale științelor naturii. Nivelul ridicat al matematicii, fizicii, chimiei, biologiei constituie o condiție necesară a dezvoltării cu succes a științelor tehnice, medicale, agricole și a celorlalte ramuri ale științei.

Savanții sovietici își intensifică eforturile spre descoperirea unor noi fenomene și legi ale naturii, legi care deschid căi noi în știința mondială.

Descoperirea de noi surse de energie și metode de transformare directă a energiei termice, nucleare, solare și chimice în energie electrică, explicarea esenței fenomenelor vieții, elaborarea unor metode de transformare a organismelor vii în direcția dorită, descoperirea mijloacelor de prevenire și biruire a unor boli cum sînt cancerul, bolile virotice, bolile sistemului cardiovascular și alte maladii care pun în primejdie viața oamenilor — iată cîteva din sarcinile trasate de Programul P.C.U.S. științei sovietice. Sînt sarcini puse în întregime în slujba păcii și a progresului, sarcini grandioase, pe măsura construcției comuniste, a căror rezolvare o cer înseși interesele omenirii.

PRIN EFORTURI UNITE

În țara noastră știința, ca și celelalte sectoare ale activității culturale, cunoaște o impetuoasă dezvoltare. Cu un sentiment de profundă satisfacție oamenii de știință din R. P. Română lărgesc neîncetat, pe toate căile, fructuoasa colaborare cu tovarășii lor sovietici, menită să accelereze tot mai mult această dezvoltare.

Principiile colaborării multilaterale, frățești, din cadrul puternicei familii a țărilor socialiste se află și la temelia cooperării oamenilor de știință. Prin eforturi unite, vrem să obținem mai repede soluționarea problemelor complexe care ne stau în față, în scopul realizării unui avînt general al economiei și culturii în țările noastre.

În momentul de față, oamenii de știință români și sovietici efectuează în comun cercetări în 12 probleme. Institutul unificat de cercetări nucleare de la Dubna oferă, de asemenea, posibilitatea unei conlucrări bogate în roade a cercetătorilor din Uniunea Sovietică, Republica Populară Română și din celelalte țări socialiste.

Cunoscuți specialiști români și sovietici se deplasează sistematic în U.R.S.S. și, respectiv, în R.P. Română, pentru a ține conferințe și a face schimb de experiență. Anul acesta am avut bucuria de a primi la noi vizita renumitului astrofizician V.A. Ambarțumian, a filozofului B. M. Kedrov, a lingvistului S.K. Șaumean, a endocrinologului V.P. Komisarenko și a altor distinși reprezentanți ai științei sovietice. Academia de științe a U.R.S.S. a găzduit, în același timp, pe academicienii Al. Codarcea și C. Ionescu-Gulian și alți oameni de știință din țara noastră. Profesorul Eugen Pora, membru corespondent al Academiei R.P. Romîne, participă la noua expediție a navei oceanografice sovietice „Viteaz".

Multe și felurite sînt formele și manifestările colaborării noastre cu cercetătorii sovietici. Sîntem mîndri să fim neîncetat alături de oamenii de știință sovietici — armată de șoc în bătălia pentru viitorul comunist al omenirii.

ÎNTR-UN TRIBUNAL DIN MADRID...

cer să fiu primit în partid!

Prin ferestrele înalte, cu perdelele trase, din sala tribunalului militar nu se poate decît întui cerul albastru și pur al Madridului. Păziți de barele groase ale boxei și de santinelele înarmate, patrioții spanioli trebuie să înfrunte — după zile și luni de torturi și schingiuiri în beciurile poliției și închisorile franchiste — teribilul consiliu de război extraordinar, în fața căruia au fost aduși spre judecare.

Zece acuzați. Zece luptători pentru libertatea și binele poporului spaniol. „Vina" lor?

Sînt acuzați de rebeliune militară pentru că au participat la grevele din aprilie și mai ale minerilor.

Principalul acuzat, Ramon Ormazabal, pentru care procurorul general a cerut 20 de ani de temniță, a fost arestat la Bilbao după valul de greve. Torturat zile și nopți de-a rîndul, el este la fel de demn și de dîrz în fața judecătorilor cum a fost și înaintea sbirilor poliției.

— Mă aflam la luna mai în țara bască pentru a apăra drepturile muncitorilor — spune el răspicat, la proces. Sînt comunist. Am fost totdeauna și tot astfel voi rămîne!

La fel, Gregorio Rodriguez — pentru care s-au cerut 10 ani de ocnă — a declarat cu mîndrie că e membru al Partidului Comunist Spaniol.

Dar alături de comuniști sînt și patrioți fără de partid. Printre ei se află și Antonio Gimenez Pericas, de profesiune avocat și ziarist. Este acuzat de faptul că, încălcînd consemnul cenzurii franchiste, a vorbit în articolele sale despre lupta minerilor din primavara aceasta. Arestat în urmă cu două luni, a fost ținut 40 de zile în închisoarea din Carabanchel.

Președintele completului de judecată îl privește cu luare-aminte. Un zîmbet i se zărește în colțul gurii. Gimenez nu este un muncitor, ci un intelectual. Poate că regretă acum cele scrise și ar vrea, în schimbul libertății lui, să ajute justiției franchiste să-nfunde cu ani mulți, cu cît mai mulți ani de ocnă, pe comuniștii care au luptat împotriva regimului. Dar pentru aceasta ziaristul ar avea nevoie de concursul judecătorilor, care, prin întrebările lor iscusite, să-i permită să se lepede și-apoi să înfiereze lupta minerilor și a comuniștilor. Comuniștii... Da, aici e nodul problemei. Ce-ar fi să-i întindă ziaristului o punte? O punte de salvare...

— Acuzat Antonio Gimenez Pericas — întrebă președintele — ești comunist?

Știa perfect de bine că nu era, dar prin această întrebare voia să-i înlesnească primul pas.

Gimenez tresare. Tace. Nu răspunde. Nu răspunde și privește încordat la președinte.

În sală s-a făcut deodată o liniște adîncă. Fiecare își ține respirația. Secundele trec greoaie...

Și iată că ziaristul și avocatul Antonio Gimenez Pericas se-ntoarce către Ramon Ormazabal, membru în Comitetul Central al partidului, către fratele său de luptă și de suferință din boxă, și, cu glasul puternic, îi spune:

— Tovarășe Ormazabal, în fața acestui consiliu de război, cer să fiu primit în Partidul Comunist Spaniol!

★

Douăsprezece ani de închisoare pentru Ramon Ormazabal, 12 ani pentru Gregorio Rodriguez, 10 ani pentru Antonio Gimenez Pericas, în total 86 de ani de ocnă și temniță pentru cei zece fii ai poporului spaniol.

.....

Prin ferestrele înalte, cu perdelele trase, din sala tribunalului militar cerul nu se poate decît întui. Afară, pe străzile și bulevardele Madridului, ca și în toate orașele și satele Spaniei, clocotesc, gata de erupție, ura și mînia poporului împilat.

Maria ARSENE

DIALOG

În mijlocul celor cîteva zeci de mii de produse, uriașa floare din centrul pavilionului își dezvăluie dintr-o dată sensul: al creșterii, al avîntului constructiv. În cazul de față — dezvoltarea producției bunurilor de consum, asupra cărora consumatorii sînt invitați să-și spună cuvîntul. Și, ca de obicei, cumpărătorii de fiecare zi își iau rolul în serios. Trecerea atentă prin fața exponatelor, nu doar de dragul încîntării ochiului, completarea chestionarelor, discuțiile cu ghizii, toate acestea dau pavilionului de mostre o atmosferă pe care, cu drept cuvînt, am numi-o de lucru. Deunăzi, o muncitoare de la fabrica „Electronica" mărturisea că și-a făcut chiar un plan de vizitare a pavilionului: în prima zi a insistat doar asupra primelor două nivele, celelalte două fiind obiectul unei alte vizite.

Cu sau fără un astfel de plan al excursiei, oamenii participă intens la permanentul dialog dintre ei și reprezentanții celor care au făurit tot ce este expus în fața noastră pe o suprafață de 19.000 metri pătrați.

Chiar fără sprijinul statisticii nu este greu să surprinzi cîteva din preferințele, aprecierile marelui public. E de ajuns să citești o pagină dintr-un caiet de impresii sau pur și simplu să tragi cu urechea.

Iată, bunăoară gospodinele și-au dat votul în unanimitate aspiratoarelor de praf produse de întreprinderea „Electromotorul" din Timișoara, mașinii de gătit „Someș". Pe amatorii de muzică i-a încîntat varietatea tipurilor de instrumente muzicale: „Hora", „Doina", „Serenada" — acordeoane, viori, chitare — în preajma cărora cîțiva specialiști dau explicații.

Foarte mulțumiți că de data aceasta industria noastră cosmetică i-a avut mai mult în vedere, bărbații nu uită să consemneze cîte ceva despre bogata gamă a produselor „Călin". În schimb au unele rezerve față de ciorapii ce le sînt destinați: vor culori mai sobre.

Cît despre noile produse textile, doar curiozitatea de a vedea cum arată „Lianda", „Vraja" și alte țesături de bumbac ori tricotajele fabricii „Tînăra gardă" din București le hotărăște pe femei să înainteze.

Desigur că s-ar putea spune multe și despre produsele industriei alimentare, și despre noile fabricate ale industriei de mase plastice, și despre calitățile noilor mobile expuse. Numai atunci cînd statistica își va fi încheiat misiunea vom cunoaște exact preferințele majorității consumatorilor. Deocamdată continuă dialogul zecilor de mii de consumatori.

Magda MIHĂILESCU
Fotografii de S. STEINER

Divertisment pentru cei mici.

Studiu atent în fața noilor produse de artizanat.

Cu gîndul la cumpărarea unui aspirator de praf.

În împărăția bunătăților.

„Hora", „Serenada", „Armonia"...

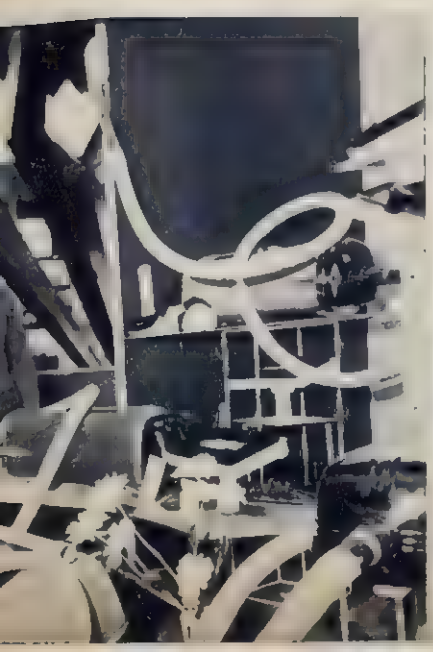

COMUNISMUL ȘI ADVERSARII „STEJARULUI ROȘU"

Nu demult, doi „iluștri" americani pe nume L. Kelso și M. Adler au găsit că e timpul să anihileze ideile și forța genială a... comunismului. Cei doi s-au declarat „ideologi" și au scos de sub tipar o carte intitulată „Manifestul capitalist". Ideea de a încerca să vinzi o marfă alterată în ambalaj pseudoideologic nu e nouă în moravurile americane. Din fericire însă, există în America din ce în ce mai mulți oameni care știu să se ferească de contrafaceri. Ei lasă „Manifestul capitalist" în seama șoarecilor din rafturile anticarilor și dovedesc un interes din ce în ce mai mare pentru cărțile în care comunismul este nu denigrat, ci explicat. Căci fie că ești adept al socialismului, fie că ești adversar al acestuia, nu te poți socoti cu adevărat om al secolului XX dacă nu cunoști ideile acestui secol. Iar printre ideile ce captivează cel mai mult mințile contemporanilor, comunismul ocupă fără îndoială locul de frunte. După statisticile UNESCO — lucrările lui Lenin sînt cele mai răspîndite cărți ale zilelor noastre.

În urmă cu cîtăva vreme studenții unor colegii americane au ținut să afle amănunte despre comunism nu de la parodiatori și mistificatori, ci de la propagatori ai acestuia. Studenții au invitat în mijlocul lor pe unii conducători ai Partidului Comunist din S.U.A., pe care i-au asaltat cu întrebări. Unele întrebări dovedeau ignoranță, altele naivitate, altele confuzie — toate întrebările dovedeau însă setea de a cunoaște, de a ști... Firește, oficialitățile americane s-au speriat. Ziarele burgheze n-au întîrziat să-i califice pe studenți drept dușmani ai Americii. S-a vădit astfel că în S.U.A. trăiesc, pe lîngă oameni ai secolului XX, și fosile ale unor vremi apuse...

ÎN TOATE LIMBILE PĂMÎNTULUI

Cînd în ajunul anului revoluționar 1848 Marx și Engels stăteau aplecați asupra filelor de manuscris ale „Manifestului Comunist", comunismul mai era încă o „stafie care străbătea Europa". Burghezia trăia începuturile spaimei care n-avea s-o mai părăsească nici o clipă. Liga Comuniștilor număra pe atunci doar 400 de membri.

Au trecut însă anii, apoi deceniile și stafia a devenit o întruchipare vie, căreia popoarele lumii i-au dat carne din carnea și sînge din sîngele lor: mișcarea comunistă internațională cuprinde azi 40.000.000 de oameni din aproape 100 de țări de pe glob. Comunismul e în stare să dea răspunsuri despre viitor în toate limbile pămîntului.

Pe o treime a planetei noastre comunismul a devenit ideologia dominantă, care însuflețește la lupta pentru un viitor din ce în ce mai luminos un miliard de oameni, toate popoarele marii familii socialiste.

Ce s-a întîmplat între timp cu burghezia care nu mai departe decît acum 100 de ani a stat ca un geniu rău la leagănul comunismului, prevestindu-i o existență tot atît de iluzorie ca aceea a „Utopiei" preconizate pe vremuri de Thomas Morus sau a „Cetății soarelui" imaginate de Campanella?

Deși simțea primejdia, burghezia nu era capabilă să înțeleagă pe deplin momentul prin care trecea. În școli, fiii burghezilor ascultau profesori pedanți vorbindu-le despre Minerva cea care s-a născut gata înarmată din capul lui Jupiter. Dar chiar sub ochii profesorilor și ai „puternicilor zilei" mișcarea comunistă internațio se năștea înarmată — și încă înarmată cu mai invincibilă dintre arme: concepția mat list-dialectică despre lume și societate.

Cîte mijloace nu s-au folosit de-a lungul d niilor pentru a dezarma oamenii muncii de i logia care devenea an de an tot mai mult a Dar pe măsură ce creșteau sumele de bani a cate în furibunde campanii anticomuniste aceeași măsură comunismul cucerea inimil mințile oamenilor.

Acum 45 de ani, o dată cu izbînda Marii R luții Socialiste din Octombrie, burghezia as la un fapt istoric hotărîtor: pentru prima ideile comunismului se materializau, ceea însemna trecerea lor de pe planul teoriei pe al practicii. În cancelariile Apusului s-a cr că e suficientă doar o schimbare de tact S-a încercat astfel camuflarea derutei prin feții a căror ilaritate deceniile n-au făcut d s-o sporească. „Lichidarea aventurii bolșe este o chestiune de zile sau poate chiar de ore scria la 12 noiembrie 1917 comentatorul ziar parizian „Le Matin".

Cîte ceasuri și cîte zile au trecut de atu

Adunate la un loc, prorocirile anticomu tilor ar putea alcătui o adevărată antol umoristică. În ianuarie 1918, ziarul lond „Daily Telegraph" scria: „Guvernul sovi își poate înceta în orice clipă existența și un om cu mintea sănătoasă nu-i dă mai m de o lună de trăit".

Vă dați seama cine se socotea pe atunci nătos la minte"? Oameni care nu dădeau o lună de trăit unui stat care, pornind acum 4 ani la „asaltul cerului" pe pămînt, asalte astăzi cerul propriu-zis!

Anticomunismul cu multiplele lui fețe — pagandistică, militară, politică, diversionistă a suferit o înfrîngere după alta, un eșec d altul, dar n-a renunțat la programul său, încercările sale de a salva ce nu mai poate sal Ca și acum 100 de ani, împotriva comunis lui s-au aliat guverne imperialiste și popii re ționari, poliția și jandarmii, armata și pr cea mai coruptă.

Anticomunismul reprezintă azi princip armă a ideologiei și politicii burgheze în înc carea ei desperată de a se menține în arena is riei. Dar cît de boantă, de neeficace se dovede această armă. E ca și cum ai încerca să acop strălucirea soarelui cu un nor alcătuit din p de pușcă!

CE NU POATE SĂ-ȘI CONFECȚIONEZE AMER

Discursurile anticomuniste ale unor condu tori occidentali au de cele mai multe ori ae unor pledoarii în care nu cred nici măcar care le dezvoltă. Desigur, printre alții, dl. D Rusk, secretarul de stat al S.U.A., poate să v beească deseori despre „falimentul" comunis lui. Dar cele cîteva milioane de șomeri am cani nu pot să nu înțeleagă că aici e vorba fapt de acoperirea falimentului orînduirii al că avocat încearcă să fie dl. Rusk!

Există în S. U. A. o organizație care intitulează „Reînarmarea morală". „Mora acestei organizații o constituie cea mai fu bundă campanie antisovietică, anticomunis Tocmai în numele unei astfel de „morale" fost lansat nu demult un „Apel către popo

Desen de Val MUNTEANU

„Numai cu tunuri și mitraliere nu vom putea lupta împotriva unui adversar care are toate acestea și care progresează pentru că este înarmat și cu o altă armă atotputernică — ideologia. America are nevoie de ideologie".

A fost o vreme cînd America credea că are nevoie de cele mai mari abatoare din lume pentru a fi pe primul loc. Ea și le-a construit.

A fost o vreme cînd America a crezut că pentru a-și asigura hegemonia în lume are nevoie de cea dintîi bombă atomică. Ea și-a fabricat-o.

Acum America a ajuns la concluzia că are nevoie de o ideologie. Președintele Kennedy însuși o spune: „Noi, națiunea noastră, resimțim astăzi o nevoie mai puternică chiar decît cea de a avea forța atomică, aeriană, financiară, industrială și chiar umană — și anume nevoia de a dispune de forța ideilor". De data asta însă America nu e în stare să-și confecționeze ceea ce are nevoie...

Care să fie explicația? Mai mult poate decît alții, publicistul american J. Spiegelman pune degetul pe rană: „Astăzi ne vedem nevoiți să acoperim retragerea unei orînduiri sociale înfrînte. Orînduirea socială pe care comuniștii o atacă, iar noi o apărăm, este, vrînd-nevrînd, o orînduire a privilegiilor".

O orînduire socială care se recunoaște ea însăși înfrîntă nu poate elabora decît o ideologie sortită înfrîngerii.

O orînduire a privilegiilor nu poate elabora decît o ideologie pentru uzul exclusiv al privilegiaților. Dar aceasta e mai mult o frînghie pentru legat sacii cu bani decît o ideologie...

„Occidentul — scrie săptămînalul «Tribune des Nations» — nu este în stare să viseze la viitor... și se cramponează cu desperare de trecut". Există destule mărturii despre faptul că Occidentul nu este în stare să viseze la viitor. Ascultați-o pe cea a liderului laburist englez Hughes, după ce a luat cunoștință de grandiosul plan elaborat de cel de-al XXII-lea Congres al comuniștilor din Uniunea Sovietică, pentru următorii 20 de ani: „Nici un om din Anglia nu are nici cea mai mică idee despre ce va face sau va încerca să facă peste 2 ani, nemaivorbind de un termen de 20 de ani".

Aici Hughes nu spune chiar întru totul adevărul. Există în Anglia, ca pretutindeni în Apus, oameni care știu ce trebuie făcut și în următorii 2 ani, și în următorii 20 de ani. Acești oameni sînt tocmai comuniștii. Un Hughes sau altul îi poate ignora azi, dar cine se mai îndoiește că viitorul este al lor? Pe la mijlocul secolului trecut, cînd Marx și Engels redactau „Manifestul Comunist", populația globului era de aproximativ 1.000.000.000 de oameni, în timp ce în lume erau doar 400 de comuniști. De atunci populația lumii a crescut la 3.000.000.000 de oameni (de trei ori), dar comuniștii sînt azi 40.000.000 (de o sută de mii de ori mai mulți!). Dacă pe vremea tinereții lui Marx exista un comunist la 2.500.000 de oameni, astăzi, cînd primul stat al muncitorilor și țăranilor — Uniunea Sovietică — a ajuns la vîrsta considerată a maturității, există în lume un comunist la fiecare 75 de oameni!

Omenirea întreagă s-a maturizat și s-a călit la flacăra învățăturii marxist-leniniste, care a arătat tuturor ce poate comunismul.

Această idee răzbate chiar din paginile cărții lui W. Douglas, membru al Curții Supreme a S.U.A., carte intitulată cu înțeles „Manifestul democrației": „Comunismul sovietic exercită o influență psihologică puternică asupra regiunilor slab dezvoltate prin modul în care a folosit revoluția industrială".

În aproximativ 40 de ani Rusia s-a ridicat de la feudalism la nivelul de societate industrială, realizările ei științifice au fost dovedite în mod strălucit prin sateliții și astronauții ei".

Dar ceea ce Occidentul numește „comunismul sovietic" a devenit de mult un sistem strălucit pentru alte popoare care clădesc în propriile lor țări edificiul luminos al vieții noi. Și iată că la rîndul său „New York Times" e nevoit să recunoască: „... statele comuniste și-au dezvoltat și își dezvoltă cu rapiditate capacitățile de producție. O asemenea creștere a puterii economice conferă, la rîndul ei, blocului comunist, avantaje politice, psihologice și propagandistice în fața lumii întregi".

ACUM 45 DE ANI ȘI AZI...

A fost o vreme în care dîrzenia comuniștilor, intransigența lor în lupta pentru țel erau puse pe socoteala cine știe căror taine ascunse ale sufletului lor. Dar aceste taine se aflau în toate bibliotecile publice, între copertele cărților pe care sînt înscrise numele lui Marx, Engels, Lenin. „Clarviziunea lui Marx — iată în ce constă adevărata armă secretă a comuniștilor. Mostenirea sa le permite să vadă acele lucruri pe care liderii occidentali nu sînt în stare să le sesizeze" — se arăta într-un referat întocmit de Institutul de politică externă de pe lîngă Universitatea din Pennsylvania — S.U.A.

Acum aproape 45 de ani, H. G. Wells își putea permite luxul de a-și încerca cunoscuta-i fantezie dînd interpretări — să le zicem ciudate — marxismului. „Comunismul marxist — susținea scriitorul englez — a fost întotdeauna o... teorie nu numai lipsită de idei constructive, ci chiar ostilă acestora. Orice creator comunist disprețuiește utopismul și desconsideră planificarea rațională".

Dar dacă ar trăi Wells, oare ar considera el ceva mai rațional — ceea ce susținea în urmă cu mai bine de 40 de ani sau ceea ce ar vedea astăzi cu propriii săi ochi?

Marx spunea că „revoluțiile sînt locomotivele istoriei". Ceea ce încearcă acum conducătorii „lumii libere" este să oprească o mie de locomotive în plin mers. Neputința îi duce pe unii la frică, iar frica generează ridicolul. Așa se face de pildă că nu demult unor înalți dregători americani li s-a făcut frică pînă și de un stejar care creștea la o stațiune experimentală din Florida. Asta numai pentru că pe stejar era prinsă o plăcuță care amintea că el a fost plantat acum aproape 45 de ani în curtea lui V. I. Lenin, conducătorul revoluției ruse. Însuși ministrul Agriculturii al S.U.A. a ajuns la concluzia că „stejarul roșu" reprezintă o primejdie pentru securitatea americană. Plăcuța a fost scoasă, dar cine se îndoiește că va veni o zi în care va fi prinsă din nou la locul ei? Căci așa cum succesiunea erelor geologice a creat premise pentru ca stejarii să-și înfigă adînc rădăcinile în pămînt și să crească falnici și viguroși, tot așa succesiunea erelor sociale creează premisele pentru înflorirea comunismului pe întregul pămînt.

Radu TUDESCU

Cine-i fruncea

În împărăția cărților.

Valeriu Tosici, interpretul principal în filmul „Noroc, tinereţe".

Printre actorii studioului cinematografic de amatori se numără şi Lucia Popescu.

Nana Floarea, pe cînd era tînără, înamorată de peisajul bănăţean şi de ochii nu ştiu cui, s-a prins în horă şi, acompaniată de viori şi de trîmbiţi, a strigat: „Tăt Bănatu-i fruncea". Poate că nana Floarea nu s-a gîndit că peste vremuri strigătura asta o să capete alte semnificaţii, noi.

Aşadar, strigătura mirosind a grîie şi a busuioc a umblat din gură în gură în lumea rurală bănăţeană, ajungînd apoi la oraş. Eu am găsit-o la Timişoara sau mai precis la clubul ceferiştilor. Am trecut prin cele 80 de camere ale clubului, am discutat cu numeroşi spectatori şi cu o parte din cei 600 de artişti amatori şi am aflat multe lucruri interesante.

Născut din dorinţa muncitorilor ceferişti, clubul timişorean a devenit pentru feroviari şi familiile lor, pentru mii de oameni ai muncii din diverse sectoare, o casă dragă. Setea de cultură şi frumos i-au spus lăcătuşului, scriitorului de vagoane, mecanicului de locomotivă, strungarului: „Du-te la club, distrează-te şi învaţă, fii spectatorul cîntecului şi al dansului, ascultă o conferinţă interesantă, citeşte ultimele noutăţi din bibliotecă şi, dacă ai talent, fă-te artist amator!" Şi mecanicul, după ce a condus la ţanc „ţugul" pînă la ultima staţie şi a fredonat „De la Oraviţa-n vale, vine ţugul foarce tare", se odihneşte cîteva ceasuri şi vine apoi la club. Ca spectator sau ca artist amator. La fel procedează şi ceilalţi feroviari amintiţi mai sus. Cuprinşi în 22 de formaţii şi cercuri artistice, artiştii timişoreni au cules, în nenumărate rînduri, aplauzele spectatorilor. Fochişti, lăcătuşi şi mecanici — Aurel Jurcă, Nicolae Pipa, Ion Mitru, ca să amintim doar trei din cei 25 de dansatori — au bătut tureacul cizmei la Bucureşti şi în multe oraşe din vestul ţării. Laureată a celui de-al IV-lea Concurs al formaţiilor artistice de amatori ale sindicatelor, distinsă cu premiul I pe ţară la Ceferiada tineretului, echipa de dansuri e hotărîtă să rămînă mereu tînără, îmbogăţindu-şi repertoriul cu tot ce-i „fruncea" în materie de dans în ţara Banatului. Trecînd de la joc la cîntec, se cere a se scrie cuvînt de laudă pentru taraful de muzică populară, unde neica Ilie Marinescu — încercat strungar la atelierele de zonă — acompaniat de 20 de instrumentişti zice peste 40 de cîntece. Pe dumnealui, pe Sonia Vlaicovici, pe Livia Ilcău — şi pe alţii, şi pe altele — i-au solicitat nu demult să le facă muzică populară şi „domnească" — cum obişnuiesc ei a numi muzica uşoară — colectiviştii din Jamu Mare, Gătaia şi Pişchia. Şi fiindcă sîntem tot la cîntec, trebuie spus că dacă în general rominul se naşte poet, bănăţeanul vine pe lume cîntăreţ. Corul mixt al clubului, care numără aproape 100 de persoane, are un repertoriu de peste 50 de cîntece — de masă, populare, clasice româneşti şi clasice universale. Compozitorii bănăţeni — Vidu, Drăgoi, Ursu, Goian, Ilin—ocupă în repertoriu loc de cinste, ceea ce e foarte bine. Cercurile artistice — în multe activează copiii ceferiştilor — constituie rezerva de cadre a clubului şi faptul nu trebuie să mire — zice tovarăşul Frăţuţiu, directorul clubului — dacă viitorii artişti ai Teatrului de stat din Timişoara şi viitorii balerini ai operei îşi fac acum ucenicia în aceste cercuri.

Cine vizitează clubul ceferiştilor timişoreni rămîne plăcut impresionat de entuziaştii celei de-a şaptea arte. La început, prin 1957, erau doar cîţiva. Atraşi de mirajul „fabricii de vise", cîţiva tineri au cerut conducerii clubului să se înfiinţeze un cerc de cineaşti. Înarmaţi cu entuziasm şi cu un aparat de filmat improvizat, tinerii s-au pus pe lucru. Studiau pe ruptele tot ce exista în legătură cu cinematografia. După primul film — desen animat — „Ursul păcălit de vulpe", a urmat un documentar — „O zi la club" — pentru ca mai tîrziu cineaştii amatori din Timişoara împreună cu alţi entuziaşti de la uzinele de tractoare din Braşov să transpună pe peliculă un poem care pledează pentru pace, fapt pe care-l arată chiar titlul filmului: „Sarja păcii". La ora actuală, studioul cineastului amator din Timişoara trăieşte efervescenţa realizării unor noi filme: „Noroc, tinereţe", „Fetiţa cu chibrituri" şi un interesant documentar privind dez-

voltarea mecanizării la lucrările de construcții și reparații a liniilor ferate. Frații Dragoș, despre care se spune că sînt cineaști iremediabili, ca și ceilalți cineaști amatori au azi la dispoziție două încăperi de lucru, un laborator, o sală de proiecții pentru film și o instalație completă de proiecție. Nu știu ce au realizat celelalte cinecluburi din țară, dar mi se pare că în privința pasiunii pentru cea de-a șaptea artă și bănățenii se numără printre cei ce-s în „frunce".

Dar fiindcă viața unui club nu se mărginește numai la joc, cîntec, film — nici nu trebuie să se mărginească — să intrăm și în alte domenii. Conferințele, de exemplu. Știm din experiență că o conferință poate să te facă numai ochi și urechi — atunci e bine — sau poate să te ajute să sforăi în plină zi — atunci e rău. Mai demult și la clubul din Timișoara s-au ținut conferințe adormitoare. Mai demult. Acum nu. Acum li se oferă auditorilor ceea ce îi interesează, ceea ce îi ajută să muncească mai bine și mai ușor, ceea ce le îmbogățește informația politică, științifică, culturală. Conferințele pe probleme de producție urmate de proiecții de diafilme și consultații tehnice i-au ajutat pe mulți muncitori să găsească noi soluții și metode în sectoarele unde muncesc. Gheorghe Mihalache spune că ideea inovației sale — dispozitor pentru manipularea traverselor placate la macaralele pionier, inovație ce ușurează în mare măsură efortul fizic — i-a fost dată de conferințele și consultațiile tehnice ținute la club.

Dacă adăugăm la acestea și celelalte activități ale unor cercuri despre care n-am vorbit — turistic, de fotoamatori, de croitorie etc. — conchidem că la Timișoara clubul ceferiștilor se găsește pe calea cea bună.

Dar se impun și unele îndreptări. Nu căutăm lipsurile cu luminarea, întrucît în unele sectoare ele sînt sesizabile fără prea multe investigații. Formația de teatru a clubului are oameni deosebit de talentați, cum sînt Vasile Cebzan și Gheorghe Grecu, care ar dori să joace în piese legate de actualitatea noastră socialistă. Or, repertoriul n-a rămas decît la piese — bune de altfel — ca „Steaua fără nume", „Năpasta". Două cuvinte despre muzica ușoară. Soliștii vocali ai acestui gen și-au cîștigat o bună apreciere în rîndul timișorenilor. Numai că ascultătorii ar dori să audă și alte cîntece decît romanțele „De ți-am greșit îți cer iertare" sau „Îmbătrînesc".

Nu încape îndoială că activitatea clubului ar înregistra succese și mai frumoase dacă unele comitete sindicale din cadrul complexului C.F.R. Timișoara s-ar preocupa mai mult de îndrumarea salariaților în activitatea culturală de masă. Așa se face că în unele sectoare, ca de pildă la centralizare și comunicații, la stația C.F.R. și atelierul de zonă, nu se pune suficient la inimă antrenarea salariaților din respectivele secții în activitatea cultural-artistică a clubului. E cazul ca organele sindicale să-și reconsidere activitatea în această direcție. Căci clubul ceferiștilor merită să fie și în viitor „fruncea", cum îi șade bine.

George CIUDAN
Fotografii de Sandu DRAGOȘ

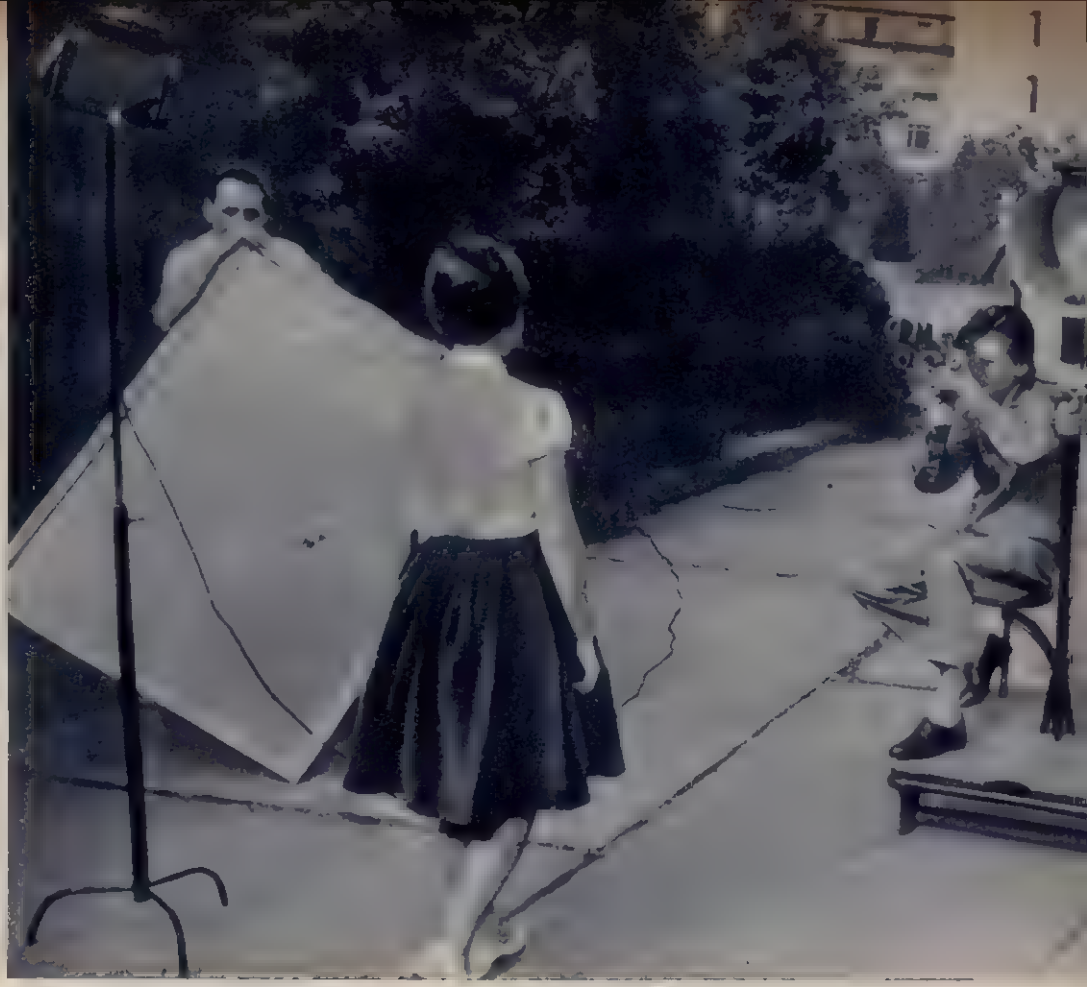

Scenă de lucru la studioul cinematografic de amatori.

Un cadru poetic din fil
mul „Noroc, tinerețe"

CARTI

DEMOSTENE BOTEZ:
„Prin U.R.S.S."
Editura Tineretului — 221 pag.

Moscova, Leningrad şi împrejurimile lor... Doar două oraşe, dar cîte privelişti şi aspecte interesante pot ele oferi turistului venit să cunoască îndeaproape bogata realitate sovietică. La Fabrica de rulmenţi nr. 1 din Moscova şi la colhozul „Bolşevic", la Kremlin şi Ermitaj, la casele memoriale Tolstoi şi Maiakovski, la sărbătorirea Lunii prieteniei sovieto-române şi la deschiderea „Săptămînii poeziei", pretutindeni unde a mers poetul a simţit vibraţia puternică a prieteniei oamenilor sovietici.

V. GARŞIN:
„Patru zile"
E.P.L.U. — 205 pag.

Remarcabil scriitor democrat rus din a doua jumătate a secolului trecut, Garşin a înfăţişat cu predilecţie în povestirile sale omul înaintat, legat de destinele poporului său, opus unei realităţi sociale nedrepte. Ca şi unul dintre eroii săi, scriitorul a visat întreaga viaţă la timpurile cînd lumea „va lepăda vechiul ei înveliş şi se va ridica într-o frumuseţe nouă, minunată". Printre povestirile cuprinse în volum se află cea cu care a debutat — „Patru zile" — şi povestirea sa cea mai bună, „Floarea roşie".

B. KERBABAEV:
„Nebit-Dag"
E.P.L.U. — 527 pag.

B. Kerbabaev este o figură proeminentă şi multilaterală a literaturii turkmene — poet, dramaturg, prozator, critic literar şi traducător. Romanul său dedicat muncii petroliştilor din Nebit-Dag dovedeşte pe deplin măiestria literară a scriitorului. Frumuseţea spirituală a constructorilor comunismului, minunatul peisaj turkmen, semnificaţia vieţii de toate zilele se desprind cu claritate din paginile acestei frumoase cărţi.

A. NASIBOV:
„Ascunzătoarea de pe Elba"
Editura Militară — 357 pag.

Războiul era pe terminate, dar serviciul de spionaj hitlerist prin încercări desperate căuta să ascundă crimele fasciste. Romanul de aventuri al scriitorului A. Nasibov evocă lupta eroică, animată de un fierbinte patriotism, a organelor sovietice de informaţii şi contrainformaţii pentru dejucarea acestor planuri desperate.

A. AGRANOVSKI:
„Reportaj din viitor"
Editura Tineretului — 465 pag.

În literatura reportajului ce are drept „erou" viitorul, această carte se înscrie în loc de frunte. Reporterul scrie despre realitatea sovietică: „... cînd viaţa e plină de întîmplări, zilele zboară ca fulgerul... Numai de noi depinde cînd va sosi şi cum va fi ziua noastră de mîine". În munca plină de elan şi hotărîre a oamenilor sovietici pentru realizarea septenalului, autorul află argumentele certitudinii înfăptuirilor viitoare; tonul convingător al cărţii face din cititor un martor „direct" al strălucitelor realizări de mîine.

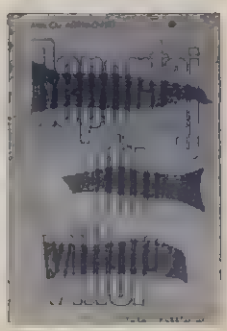

N. DMITRIEVA:
„Despre frumos"
Editura Meridiane — 130 pag.

Pornind de la minunatele cuvinte ale lui A.P. Cehov: „La om totul trebuie să fie frumos: şi faţa, şi îmbrăcămintea, şi sufletul, şi gîndurile", autoarea se adresează unei largi categorii de cititori, consacrîndu-şi cartea unor probleme generale ale esteticii, ca de pildă: estetica şi morala, estetica vieţii de toate zilele, natura estetică a artei etc.

DISC

Printre discurile sosite în ultimul timp din Uniunea Sovietică se remarcă, în special, înregistrarea Sonatei a 2-a în re major, op. 53 de Franz Schubert, care oferă lui Sviatoslav Richter, considerat printre cei mai mari pianişti ai contemporaneităţii, prilejul unei interpretări de neuitat. În afara caracteristicilor obişnuite stilului pianistic richterian, întîlnim aici (la fel ca şi în memorabila interpretare a Impromptu-ului nr. 2, op. 90, înregistrată cu ani în urmă pe un microsion de format mic) o adevărată dezlănţuire a aclipitoarei sale fantezii creatoare, apţă să sugereze pregnant cele mai subţiri nuanţe, proprii lirismului lui Schubert.

În general sonatele sale pentru pian (chiar cele compuse în epoca maturităţii talentului său) sînt foarte rar cîntate. Scriitura pianistică a compozitorului Simfoniei neterminate se impune mai mult prin lirismul cantabil al temelor şi prin exprimarea melodică, pitorească, a imaginilor muzicale decît prin virtuozitatea tehnică, spectaculoasă, specifică compozitorilor contemporani lui. Datorită artei sale, Sviatoslav Richter obţine, însă, o limpezime de cristal pentru tîlcul Sonatei a 2-a, respectînd întru totul intenţiile compozitorului.

De multe ori redarea prin disc a sunetelor pianului apare distorsionată, acoperită de reverberaţii, ceea ce nu e cazul imprimării de faţă (D-03638, Aprelevski Zavod), unde întîlnim o foarte curată captare a sunetului.

Pe un alt disc realizat de aceeaşi casă de discuri (D-04718), aflăm o veche cunoştinţă a iubitorilor de muzică din ţara noastră, pe Iakov Zak, care, acompaniat de Orchestra simfonică a Filarmonicii de stat din Leningrad, condusă de Kurt Sanderling, interpretează Concertul nr. 2 pentru pian şi orchestră de Johannes Brahms.

Concertul nr. 2, op. 83 este o lucrare de mari dimensiuni (a fost supranumit „Simfonia cu pian obligat") şi ocupă un loc deosebit de important în creaţia ilustrului muzician. Cîntînd această masivă şi originală capodoperă a romantismului, Iakov Zak, unul din pianiştii cei mai dotaţi ai generaţiei sale, îşi poate manifesta din plin posibilităţile interpretative, caracterizate în cazul de faţă prin vigoarea şi dramatismul expresiei, prin forţa redării puternicelor sentimente care străbat Concertul nr. 2.

Amploarea sonoră a Orchestrei simfonice dirijate de Kurt Sanderling, cunoscut şef de orchestră sovietic, este reprodusă cu aceeaşi strălucire de valoroasa înregistrare a studiourilor din Leningrad.

Şi, în sfîrşit, pentru amatorii de muzică de cameră, un disc preţios care înmănunchează trei mari interpreţi sovietici: Emil Ghilels la pian, Leonid Kogan la vioară şi Mstislav Rostropovici la violoncel, pentru a executa într-o superbă sudură muzicală cunoscutul Trio nr. 7 în si bemol major, op. 97 de Ludwig van Beethoven. Impresionează plăcut la acest disc (D-03456, A.Z.) şi realizarea tehnică.

Trebuie să menţionăm de astă dată nu numai prezentarea grafică atrăgătoare şi interesantă a mapelor în care se păstrează discurile de mai sus, ci, mai ales, trăinicia materialului din care sînt confecţionate şi care reuşeşte, astfel, să asigure protecţia unui lucru atît de gingaş cum e discul.

AGENDA

● În studiourile „Mosfilm" continuă să se desfăşoare lucrul la filmul „Colegii", după romanul lui V. Axionov. Noul film este interpretat aproape numai de actori tineri. Printre ei se numără: V. Livanov, V. Lanovoi, O. Anofriev. Unul din rolurile principale feminine este jucat de Tamara Siomina (în fotografie), neuitata Katiuşa Maslova din „Învierea".

● Teatrul „Făclia roşie" din Novosibirsk prezintă în premieră pe ţară dramatizarea ultimei lucrări literare a lui Vadim Kojevnikov, „Vi-i prezint pe Baluev". Dramatizarea a fost realizată chiar de autor, în colaborare cu O. Tabacinikov. În interpretarea actorului N. Mihailov, Baluev apare aşa cum l-a conceput autorul: un om cu trăsături morale caracteristice perioadei construcţiei desfăşurate a comunismului. În fotografie: actorul N. Mihailov într-o scenă din piesă.

● O căsuţă din lemn cu două etaje pe malul Volgăi, în regiunea Ivanovo... În anul 1883 răsunau în această casă modestă acordurile muzicii lui Anton Stepanovici Arenski, care lucra în acel timp la opera „Un vis pe Volga". Azi, după aproape 80 de ani, în această casă va răsuna din nou clinchetul vesel al muzicii: aici se va deschide o şcoală elementară de muzică.

● Teatrul tinerilor spectatori din Moscova a pus în scenă o piesă cu o tematică deosebit de actuală: viaţa tineretului din Cuba liberă. Bucurîndu-se de colaborarea unor forţe artistice ca regizorul A.L. Şaps, compozitorul K. Listov şi actorul L. Kniazev în rolul lui Pepe, piesa „Băieţii din Havana" a ziaristului Vasili Cicikov constituie un dar plăcut pentru tinerii spectatori moscoviţi.

● În ianuarie 1963 se împlinesc 100 de ani de la naşterea marelui om de teatru Konstantin Sergheevici Stanislavski. Unul dintre foştii săi elevi, artistul poporului din R.S.F.S.R., B.I. Petker, pregăteşte cu prilejul acestui eveniment deosebit o lucrare închinată vieţii şi creaţiei genialului regizor rus. Cartea se va numi „Contribuţii la portretul lui K.S. Stanislavski".

OAMENI TARI

Povestire de Vadim KOJEVNIKOV
Desen de Val MUNTEANU

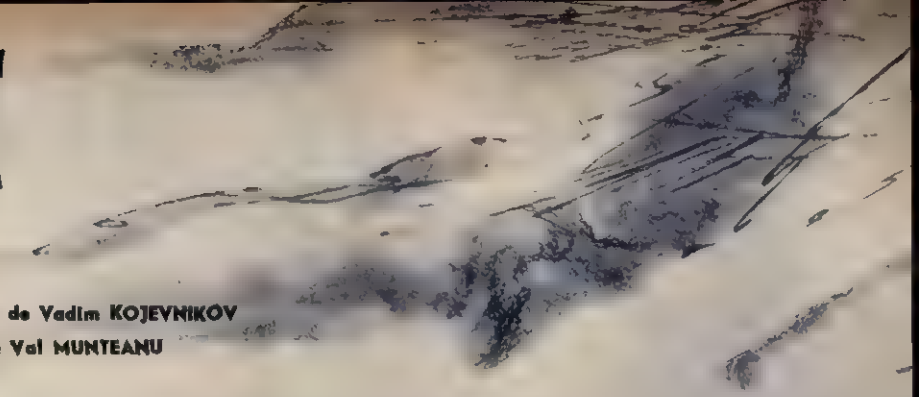

Pustiul nesfîrșit de gheață al tundrei.

Două tancuri cu cabine de placaj în loc de turele înaintau în flanc, trăgînd — prins solid în lanțuri — pe tălpi de sanie făcute din șine de cale ferată, un tambur de concasoare uriaș cît o cisternă de petrol.

În fața lor, un tractor puternic, dintr-acelea care se descurcă pe orice teren, trăgea un fel de casă ca un vagon de tren, montată și ea pe tălpigi, dar de lemn. Înăuntru era cald. Sus, pe poliță cu margini ridicate ca la paturile marinărești, dormea acoperit cu un cojoc nou, care mirosea tare a oaie, directorul viitoarei fabrici de înnobilare, Evgheni Ivanovici Popov.

La măsuța pliantă stătea Lena Nabokova, o fetișcană palidă, slăbuță, îmbrăcată într-o rochie de stambă cu mîneci scurte și care ungea atent o felie de pîine cu unt și dulceață de căpșuni. Era pentru Vova, băiețelul de 7 ani al inginerului Popov.

— Mănîncă — îi spunea Lena poruncitor.

— Te-am rugat să mă lași în pace.

Întorcîndu-se, Vova privi încruntat prin geamul bombat, din material plastic, întinsul pustiu de gheață. Ochii lui încercănați ascundeau o durere reținută. Începu să-și mîngîie în neștire obrazul cu un nasture mare de os, probabil de la un palton de femeie.

Patul de jos era ocupat de soții Alexeev. Bluza militară a sergentului demobilizat Alexeev atîrna ordonat pe un umeraș de lemn. Soția sergentului purta un pulover roșu și pantaloni de schi. Fața ei frumoasă, puțin umflată, era obosită. Arătînd cu capul spre patul în care dormea Popov, femeia spuse tare și provocator:

— A refuzat să meargă cu elicopterul sub pretext că vrea să controleze personal traseul, iar dumnealui s-a culcat de cum am plecat.

— Evgheni Ivanovici n-a dormit trei zile și trei nopți — răspunse Lena cu obidă și buzele-i tremurară. Tot timpul s-a agitat — cînd în cală, cînd pe punte, cînd la debarcader. Parcă-i glumă să încarci atîtea tone — și tot mașini una și una! Mijindu-și ochii Lena continuă ironic: Sigur, Evgheni Ivanovici este un șef fără autoritate. I-ați ocupat patul iar el s-a cocoțat ascultător pe cel de sus.

Soții se priviră încurcați. Apoi soția sergentului începu să o descoase pe Lena:

— Lucrezi pe șantier?

— Nu, sînt felceriță.

— Ce bine — se bucură sergentul. Curînd o să avem nevoie de dumneata.

— Tu vezi-ți de treaba ta, Kostea — îl puse nevastă-sa la punct, apoi făcu supărată spre Lena: Ai școală, sau așa...

— Cum să nu, am diplomă. Am vrut să urmez mai departe medicina, la fără frecvență. Dar știți, medicina n-are secție fără frecvență. M-am înscris la Institutul de hidrogeografie.

— Ce crezi, n-am făcut o prostie că am pornit la drum în luna a patra în pustiul ăsta? — o întrebă alarmată soția sergentului.

— Să știți, numai drumul e pustiu. Cînd o să ajungeți pe șantier o să vă minunați. Cinematograf cu ecran lat, bar, pînă și cocteilul de lapte se servește cu pai.

— Auzi, Kostea, au și bar!

— Nu — explică Lena stînjenită — i se spune bar, de fapt este o baracă-cantină. Dar cocteilul de lapte zău că se servește cu pai.

— Va să zică s-a încropit o așezare...

— Ce așezare! O să avem un oraș în toată puterea cuvîntului.

— Dar dumneata știi ce sînt eu? — continuă femeia.

— Nu.

— Zootehniciană. Am să mă angajez la ferma de porci. Ce, credeai că am venit așa, numai după coada lui bărbatu-meu?

— Dar n-avem încă fermă de porci — spuse Lena încurcată și, aducîndu-și deodată aminte de ceva, adăugă repede: Însă vom avea. Îmi amintesc că s-a scris în ziar. Cum am putut să uit, poate că între timp purceii au și fost aduși de pe vapor cu elicopterul și vă așteaptă. Grijulie, își sfătui interlocutoarea: Dacă o să le așterneți pe jos licheni, să fiți foarte atentă cu focul. Înainte am lucrat într-un sovhoz de reni. O dată veterinarul a aruncat pe jos un muc de țigară. Lichenii s-au aprins și ardeau parcă erau praf de pușcă. Mi-a fost frică pentru puii de reni și m-am aruncat în foc să-l sting. Ia uitați-vă ce semne mi-au rămas. Lena își întinse picioarele slăbuțe, palide, cu un gest încrezător, copilăresc.

Deodată vagonul fu zguduit puternic, iar sub tălpigi se auzi trosnetul gheții și apa plescăind.

— Doamne, ce-i asta? — se sperie soția sergentului și o apucă pe Lena de mînă.

— Nu-i nimic, trecem lacul, dar e înghețat bocnă pînă la fund. Poate să mai fie pe ici-colo un ochi de apă.

— Și dacă ne înecăm?

— Lașo! — spuse Vova. Alarmistо!

— Păi mi-e frică!

— Și mai spuneai că nu te temi de moarte!

— Ei, spuneam și eu așa!

— Uite, tata mi-a explicat că nu-i greu să mori. Se defectează ceva în om și organismul, ca și o mașină, încetează să mai funcționeze.

— Așa este — se grăbi să întărească Lena — așa spun și medicii, și chiar profesorii, iar ei știu bine — și-i aruncă soției sergentului, care se pregătea să protesteze, o privire cu înțeles.

Evgheni Ivanovici coborî de pe patul lui de sus, cu o mînă îl trase la dînsul pe băiețel, iar cu cealaltă deschise aparatul de radio; își puse casca și vorbi cu conductorul trenului de tancuri care transporta agregatele grele pentru fabrica de înnobilare. Apoi, îl întrebă pe băiat:

— De ce umbli cu toate porcăriile pe față, vrei să te infectezi? Se poate?

— Se poate — spuse Vova.

— Ia dă-mi să văd!

Popov desfăcu pumnul băiatului și din palmă căzu nasturele de os. Pe fața inginerului se ivi o mare tulburare. Cu o mișcare grăbită i-l dădu înapoi. Băiatul îl întrebă:

— Poate vrei să-l păstrezi tu?

— Ce-ar fi să mergem amîndoi în cabina tractorului? — propuse tatăl. Avem acolo o vizibilitate perfectă...

Asemănarea dintre tată și fiu era și mai mult sporită de expresia comună de durere adîncă, tăinuită. Soții Alexeev au sesizat, se vede, în același timp această deosebit de dureroasă asemănare și s-au strîns protector unul într-altul. Inginerul îi ceru telefonic tractoristului să oprească și ieși. Cînd ușa se deschise, năvăli o pală de viscol.

Soția sergentului întrebă în șoaptă:

— Li s-a întîmplat o nenorocire, da?

— Da — răspunse Lena.

— Demult?

— Nu, recent. Olga Stepanovna tocmai opera un bolnav, iar la centrala electrică s-a defectat ceva. Am aprins lanternele și așa a terminat operația. Cînd a ajuns acasă a făcut un infarct cardiac. A căzut, și gata. Pe Vova l-am luat la mine. Evgheni Ivanovici era la groapa de fundație. Se stricaseră pompele și utilajul trebuia salvat de revărsarea apei. L-au anunțat. A venit în fugă acasă. Iar muncitorii grămadă după el. „Ce-i cu voi?" — i-a luat el la rost. Dar oamenii nu se lăsau duși. Și bine au făcut. În zori a intrat în cămară, unde ținea puștile de vînătoare. Însă puștile nu mai era, i-o luaseră oamenii. Tot timpul au stat lîngă el. Ce familie era, ce familie! — buzele fetei tremurară și înghițindu-și lacrimile rosti cu durere: Nu pot, nu pot să văd cum Evgheni Ivanovici și Vova se țin tari în fața oamenilor și n-ai voie să le arăți ce simți; trebuie să te prefaci că nu observi nimic, iar ție ți se sfîșie inima.

Lena tăcu, își privi gînditoare degetele cu unghii tăiate scurt, apoi spuse cu tristețe:

— Uite, Olga Stepanovna nu mai este, dar mie tot nu-mi vine să cred, pentru mine e mereu vie, mereu vie!

Ușa se deschise din nou. Intră mecanicul de tractor, își scoase căciula, o scutură de zăpadă și aruncînd o privire furișă asupra soților Alexeev îi spuse Lenei confidențial:

— Anume i-am cerut voie lui Evgheni Ivanovici să vin aici. Las' să conducă singur mașina, asta îl mai abate de la gîndurile lui... și lui Vova îi place cînd conduce tată-su.

Își turnă un ceai, apoi către sergent:

— Confort! Iar tu credeai că aici, în Zapolearie, stăm prost cu confortul. Deodată deveni atent: Auziți, elicopterul. Butoaiele cu combustibil au fost aruncate pe traseu. Atunci de ce se mai învîrtește deasupra noastră?

Curînd elicopterul se auzi chiar deasupra acoperișului. Vagonul se opri. Și aproape în aceeași clipă elicopterul aterizează. Pilotul ieși zîmbind din cabină.

— Vova — strigă el — vino cu mine, mi-e urît de unul singur.

Popov îi atrase atenția:

— De ce riști, Flegont Petrovici? Pe un viscol ca ăsta să aterizezi pe un teren necunoscut?!...

— Am venit după Vova. De ce să se zdruncine pe drum?

— Dacă vrei, poți să mergi — îi spuse tatăl. Peste douăzeci de minute ai să fii acasă.

— Nu — răspunse băiatul — rămîn cu tine.

— Mai avem de mers mai mult de o zi și o noapte — îl preveni tatăl.

— Nu-i nimic.

Pilotul îl privi încurcat:

— Poate te răzgîndești totuși! — îi spuse el băiatului.

— Nu, nu mă răzgîndesc.

— Atunci noroc!

Pilotul se urcă în cabina elicopterului, închise ușa, elicele începură să se învîrtească și mașina urcă lin în văzduh.

— Spuneai doar că vrei să zbori cu elicopterul.

— Singur — răspunse Vova.

— Cum adică singur? — întrebă supărat tatăl. Fără pilot?

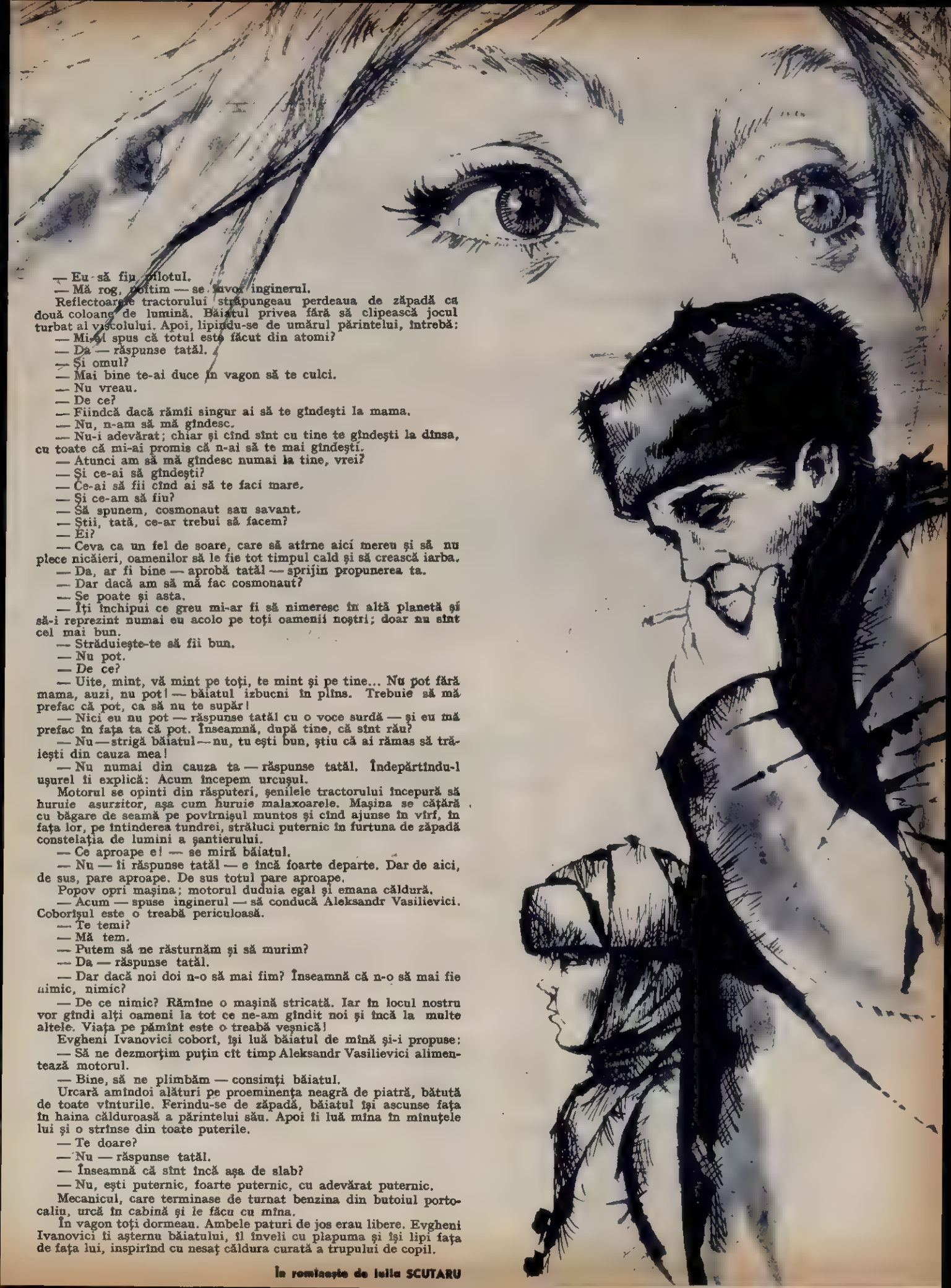

— Eu să fiu pilotul.

— Mă rog, poftim — se învoi inginerul.

Reflectoarele tractorului străpungeau perdeaua de zăpadă ca două coloane de lumină. Băiatul privea fără să clipească jocul turbat al viscolului. Apoi, lipindu-se de umărul părintelui, întrebă:

— Mi-ai spus că totul este făcut din atomi?

— Da — răspunse tatăl.

— Şi omul?

— Mai bine te-ai duce în vagon să te culci.

— Nu vreau.

— De ce?

— Fiindcă dacă rămîi singur ai să te gîndeşti la mama.

— Nu, n-am să mă gîndesc.

— Nu-i adevărat; chiar şi cînd sînt cu tine te gîndeşti la dînsa, cu toate că mi-ai promis că n-ai să te mai gîndeşti.

— Atunci am să mă gîndesc numai la tine, vrei?

— Şi ce-ai să gîndeşti?

— Ce-ai să fii cînd ai să te faci mare.

— Şi ce-am să fiu?

— Să spunem, cosmonaut sau savant.

— Ştii, tată, ce-ar trebui să facem?

— Ei?

— Ceva ca un fel de soare, care să atîrne aici mereu şi să nu plece nicăieri, oamenilor să le fie tot timpul cald şi să crească iarba.

— Da, ar fi bine — aprobă tatăl — sprijin propunerea ta.

— Dar dacă am să mă fac cosmonaut?

— Se poate şi asta.

— Îţi închipui ce greu mi-ar fi să nimeresc în altă planetă şi să-i reprezint numai eu acolo pe toţi oamenii noştri; doar nu sînt cel mai bun.

— Străduieşte-te să fii bun.

— Nu pot.

— De ce?

— Uite, mint, vă mint pe toţi, te mint şi pe tine... Nu pot fără mama, auzi, nu pot! — băiatul izbucni în plîns. Trebuie să mă prefac că pot, ca să nu te supăr!

— Nici eu nu pot — răspunse tatăl cu o voce surdă — şi eu mă prefac în faţa ta că pot. Înseamnă, după tine, că sînt rău?

— Nu — strigă băiatul — nu, tu eşti bun, ştiu că ai rămas să trăieşti din cauza mea!

— Nu numai din cauza ta — răspunse tatăl. Îndepărtîndu-l uşurel îi explică: Acum începem urcuşul.

Motorul se opinti din răsputeri, şenilele tractorului începură să huruie asurzitor, aşa cum huruie malaxoarele. Maşina se căţără cu băgare de seamă pe povîrnişul muntos şi cînd ajunse în vîrf, în faţa lor, pe întinderea tundrei, străluci puternic în furtuna de zăpadă constelaţia de lumini a şantierului.

— Ce aproape e! — se miră băiatul.

— Nu — îi răspunse tatăl — e încă foarte departe. Dar de aici, de sus, pare aproape. De sus totul pare aproape.

Popov opri maşina; motorul duduia egal şi emana căldură.

— Acum — spuse inginerul — să conducă Aleksandr Vasilievici. Coborîşul este o treabă periculoasă.

— Te temi?

— Mă tem.

— Putem să ne răsturnăm şi să murim?

— Da — răspunse tatăl.

— Dar dacă noi doi n-o să mai fim? Înseamnă că n-o să mai fie nimic, nimic?

— De ce nimic? Rămîne o maşină stricată. Iar în locul nostru vor gîndi alţi oameni la tot ce ne-am gîndit noi şi încă la multe altele. Viaţa pe pămînt este o treabă veşnică!

Evgheni Ivanovici coborî, îşi luă băiatul de mînă şi-i propuse:

— Să ne dezmorţim puţin cît timp Aleksandr Vasilievici alimentează motorul.

— Bine, să ne plimbăm — consimţi băiatul.

Urcară amîndoi alături pe proeminenţa neagră de piatră, bătută de toate vînturile. Ferindu-se de zăpadă, băiatul îşi ascunse faţa în haina călduroasă a părintelui său. Apoi îi luă mîna în mînuţele lui şi o strînse din toate puterile.

— Te doare?

— Nu — răspunse tatăl.

— Înseamnă că sînt încă aşa de slab?

— Nu, eşti puternic, foarte puternic, cu adevărat puternic.

Mecanicul, care terminase de turnat benzina din butoiul portocaliu, urcă în cabină şi le făcu cu mîna.

În vagon toţi dormeau. Ambele paturi de jos erau libere. Evgheni Ivanovici îi aşternu băiatului, îl înveli cu plapuma şi îşi lipi faţa de faţa lui, inspirînd cu nesaţ căldura curată a trupului de copil.

În romînește de Iulia SCUTARU

E BINE SĂ ȘTIM

De vorbă cu medicul

OBOSEALA — SURMENAJUL *(II)*

În legătură cu oboseala și surmenajul trebuie să amintim cîteva lucruri. Este cunoscut faptul că atunci cînd sîntem concentrați asupra unei activități, o serie de fenomene ce se petrec în jurul nostru nu sînt percepute. Aceasta este valabil atît în munca fizică cît și în cea intelectuală. Concentrarea asupra unei munci se face mai ușor de acela care se ocupă cu pasiune de ea și este conștient de utilitatea ei. Pentru realizarea scopului urmărit în muncă și pentru a obosi cît mai puțin, o însemnătate deosebită o au condițiile în care se desfășoară munca și organizarea corectă a locului de muncă.

Pentru menținerea atenției fără a supune sistemul nervos la un efort suplimentar este necesară o bună organizare a locului de muncă, astfel ca tot ce e de prisos procesului de elaborare să fie îndepărtat. Munca trebuie să se desfășoare totdeauna în același mod. Prin aceasta se creează „stereotipul dinamic", adică o serie de reflexe condiționate favorizînd menținerea în stare de excitație a unei anume regiuni din creierul nostru și în stare de inhibiție a celorlalte regiuni. În modul acesta organismul își va păstra capacitatea sa funcțională, iar procesul de oboseală va fi îndepărtat. Schimbarea frecventă a condițiilor de lucru are ca rezultat tulburarea stereotipului, duce la o solicitare mai mare a sistemului nervos central în procesul de muncă, cu efecte nefavorabile pentru organism pe de o parte, pentru rezultatul muncii pe de altă parte. Oboseala se instalează mult mai repede și continuarea muncii duce la surmenaj.

Pentru evitarea oboselii și surmenajului este indicată o corectă iluminare a locului de muncă. Lumina trebuie să fie suficientă, să nu jeneze ochii. Lumina difuză a soarelui, cu razele ei ultraviolete, este cea mai indicată. Iluminatul artificial să se facă astfel ca lumina să nu cadă direct pe ochi. În acest scop se vor utiliza abajururi. Tuburile fluorescente care dau o lumină de zi și uniformă camerei unde lucrăm sînt foarte indicate.

Pentru a înlătura oboseala timpurie o importanță deosebită o are aerisirea camerei în care lucrăm. În aerul încăperilor rău aerisite, încărcat cu praf sau fum, aportul de oxigen necesar organismului este mai redus. În acest caz respirația devine mai greoaie, apar semne de slăbiciune, oboseală, dureri de cap. Pentru evitarea oboselii vom asigura o poziție corectă a corpului în timpul lucrului. Poziția prea aplecată cere un efort mai mare; contracția prelungită a mușchilor în această poziție duce la oboseală timpurie.

Dr. Silviu GHEREA

Povestea vorbei

GREVĂ

Nu trebuie să căutăm prea mult pentru a afla că acest cuvînt își are originea în limba franceză (*grève*). Ceea ce surprinde la prima vedere e însă faptul că *grève* înseamnă „teren nisipos aflat lîngă mare sau în apropierea unui rîu", mai pe scurt „mal nisipos". Legătura dintre o acțiune organizată a muncitorilor și... un mal e într-adevăr bizară.

Iată cum se explică această ciudățenie lingvistică: o piață din Paris, situată în apropiere de malurile Senei, a fost denumită din pricina așezării ei *Place de la Grève* (piața de lîngă mal). Aici populația orașului celebra principalele sărbări. Muncitorii fără lucru se strîngeau adesea în această piață, așteptînd patronii care să-i angajeze.

Cînd s-au produs primele greve la Paris, grupurile de muncitori care, pentru a obține îmbunătățirea condițiilor de muncă, refuzau să mai lucreze au fost asemuiți șomerilor din *Place de la Grève*. După numele acestei piețe, loc de întrunire a șomerilor parizieni, acțiunea de protest a muncitorilor a fost numită *grève*.

Sorin STATI

1.000 de ani pe fundul mării

Apa fiordului Roskilde din Danemarca de nord ascundea de mai bine de 1.000 de ani epavele a șase vase de mărfuri care au aparținut vikingilor. Recent au început lucrările de readucere a epavelor la suprafață. Ele au fost tratate în condiții speciale și curățate de mîlul și ierburile care le-au acoperit timp de secole. Epavele vor fi apoi restaurate, astfel ca ele să semene cît mai mult cu vechile corăbii ale vikingilor.

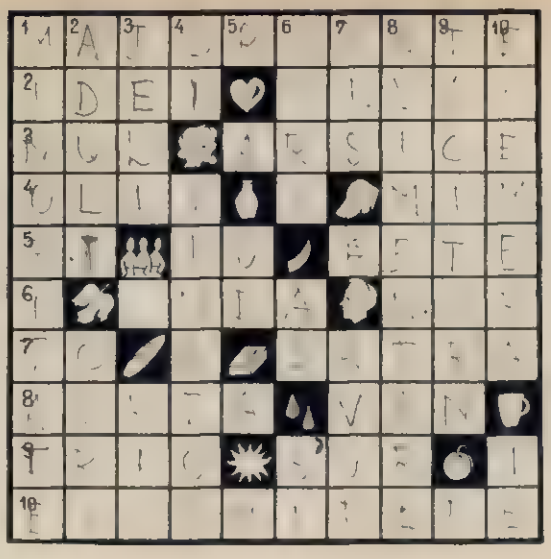

Puțin și mult

ORIZONTAL: 1) Reprezintă mai mult decît la 1 vertical. 2) Cu cît mai multe bune, cu atît mai bine — Are mult orez. 3) Mai puțin decît puțin — Multe oase la un singur joc. 4) Măslin — Vorbește mai mult cu fața. 5) Consoane — Interjecție — Mai mult decît o singură fată. 6) Cînd sînt mai multe pot fi și lungi și scurte — O singură grație. 7) Telecomunicații (abr.) — Mai mulți nomazi la un loc...8) Arteră de circulație mai mult decît importantă — Particula mai multor pictori. 9) Nu pot fi mai mulți de trei — Are multe fire albe. 10) Mult mai mare decît ne închipuim.

VERTICAL: 1) Reprezintă mai puțin decît la punctul 1 orizontal. 2) Are mai mulți ani decît un adolescent — Nici un țap n-are mai mult de două (sing.). 3) A plînge mult — Mai multe rîuri sud-americane. 4) Vocale — Fuge după mai mulți iepuri. 5) Stropit cu multă apă. 6) Nu e mai mult decît un institut de proiectare — În sport pot fi și mai mulți — Conjuncție. 7) Arbore care poate atinge mai mult de 1.000 de ani — Are mult. 8) Dispune de multe cantități de alimente. 9) Vorbește puțin. 10) Nu durează mult (fem.) — Bluză.

DIN TOATĂ LUMEA

„Fabrica-pășune"

...așa a fost denumită interesanta instalație realizată de specialiștii Laboratorului de agrochimie al Academiei de științe a R.S.S. Armene.

O încăpere de dimensiuni modeste, numeroase rafturi asemănătoare celor din laboratoarele fotografice, cu băi alimentate cu o soluție nutritivă, lumină și climă artificiale și dirijate — acestea sînt pe scurt datele originalei instalații destinate „fabricării" nutreturilor. Condițiile optime pe care le găsesc aici plantele furajere fac ca întregul lor proces de dezvoltare să nu dureze decît 6-7 zile, după care „fabrica-pășune" poate porni la obținerea unei noi recolte. Fiecare metru pătrat de „sol" al fabricii are o productivitate de 40-50 kg de nutreț de excelentă calitate, excepțional de bogat în vitamine, fermenți și alte substanțe nutritive. Calculele au arătat că productivitatea pe metru pătrat a pășunii artificiale este de 40.000 ori mai mare decît a unei suprafețe egale de pășune naturală. Astfel, o „fabrică de nutreturi" de 3×4 m dă într-un an o recoltă echivalentă cu cea adunată de pe 10 hectare de pășune alpină.

O asemenea fabrică pitică va putea asigura într-un colhoz hrana a 15-20 de vaci cu lapte sau a 6.000 cloști pe un an întreg, iar ca personal nu va avea nevoie decît de un singur om, care va munci aici o oră pe zi.

Agrochimiștii armeni intenționează să realizeze, în aceleași condiții artificiale, și culturi de salată, ridichi, morcovi și alte legume.

Plante-„lunatice"

Contrar părerii bine stabilite că la lumina zilei toate plantele absorb bioxid de carbon și eliberează oxigen, oamenii de știință din Ucraina au descoperit că frunzele sfeclei de zahăr pot emite bioxid de carbon și la lumină. În schimb, din cercetări efectuate la Rezervația naturală de stat din Astrahan reiese că la alge procesul de fotosinteză continuă și la lumina Lunii, e drept de 10-15 ori mai slab decît la cea a Soarelui. Mai mult chiar: s-a constatat că dezvoltarea și înmulțirea algelor depinde exclusiv de lumina Lunii.

VINE PLOAIA...

Impermeabilul, piesă de neînlocuit a garderobei sezonului rece, impune prin însuși rostul său o croială simplă. Mai puțin supus fluctuațiilor modei, el prezintă însă în fiecare an unele amănunte caracteristice. Anul acesta bunăoară va avea o linie de o amploare moderată, gulerul de dimensiuni modeste, nasturi mai mici și uneori chiar ascunși.

Modelele alăturate ilustrează caracteristicile enunțate mai sus.

1) Din țesătură sintetică impermeabilizată, un model cu linie clasică raglan. Se poartă cu o beretă din același material.

2) Buzunarele mari, aplicate, nasturii în culoare contrastantă și gulerul minuscul sînt amănuntele proprii acestui impermeabil confecționat din mătase baton.

3) Purtat cu sau fără cordon, acest impermeabil are drept notă originală o platcă ce pornește din cusătura raglanului.

Monedele de argint, lingourile și vasele descoperite lîngă Tulcea (sus) și două din cele 19 monede bizantine de aur (dreapta).

Tezaurul de la Tulcea

Lucrările de terasare ce se execută în prezent pe pămînturile gospodăriei colective din comuna Mihail Kogălniceanu, raionul Tulcea, au prilejuit descoperirea unui important tezaur monetar la locul numit „Uzumbair". Tractoriștii care execută lucrările au găsit la adîncimea de 40 centimetri trei vase pline cu monede. Este vorba de cel mai mare depozit de monede tătărăști (dirhemi) descoperit pînă acum în Dobrogea. Tezaurul, totalizînd 10.000 piese de argint, cîntărește zeci de kilograme. În aceleași vase s-au mai găsit 19 monede bizantine de aur, o brățară de aur, obiecte de podoabă, precum și 55 lingouri de argint sub formă de bare și discuri, cîntărind în total peste 14 kilograme. Vasele, două din ele din aramă iar unul din ceramică, se aflau îngropate la distanțe egale de cîte trei metri. Tractoriștii care au făcut descoperirea au anunțat imediat autoritățile. Directorul Muzeului raional din Tulcea, tovarășul Simion Gavrilă, și colectivul său lucrează în prezent la inventarierea tezaurului și trierea monedelor.

Cine a fost proprietarul acestui mare depozit monetar? În ce împrejurări a fost îngropat cu veacuri în urmă tezaurul? Iată cele două întrebări cărora colectivul muzeului caută să le dea un răspuns.

F. URSEANU

Cititorii ne scriu, noi răspundem

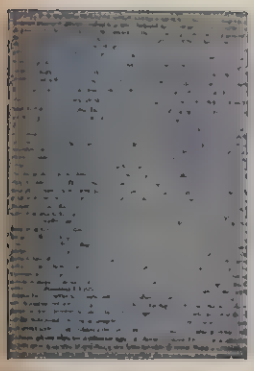

Diploma ioaniților, important izvor pentru istoria țării noastre

„Ce importanță are diploma cavalerilor ioaniți pentru cunoașterea trecutului țării noastre?"

Ioan CIOBOTARU, mașinist tipograf, Sibiu

Răspunde lector univ. RADU MANOLESCU, de la Facultatea de istorie a Universității din București.

Străduindu-se să întărească hotarele de miazăzi ale Transilvaniei, greu încercată de pustiitoarea invazie a tătarilor din 1241-1242, și să extindă dominația regatului feudal maghiar și a bisericii catolice la sud de Carpați, regele Ungariei Bela al IV-lea a vrut în 1247 să aducă la miazăzi de Carpați pe o parte din cavalerii ordinului monaho-cavaleresc al ioaniților sau ospitalierilor (un ordin călugăresc mai vechi, reorganizat pe baze militare în timpul cruciadelor).

Deși cavalerii ioaniți se pare că nu au ajuns până la urmă să se statornicească în părțile noastre și prin urmare nu au jucat un rol de seamă în istoria țării noastre, totuși înțelegerea încheiată între ei și regele Ungariei (care formează obiectul diplomei ioaniților din 2 iunie 1247), prin datele deosebit de prețioase pe care le cuprinde, îngăduie să se cunoască imaginea de ansamblu a societății feudale timpurii românești de la miazăzi de Carpați, la mijlocul secolului al XIII-lea, despre care s-au păstrat numai știri pe cît de rare pe atît de nesigure. Potrivit acestei înțelegeri, regele Ungariei făgăduia să le cedeze cavalerilor ioaniți întinse pămînturi și bogate venituri în ținuturile de la miazăzi de Carpați, vasale regatului feudal maghiar, în care ei urmau să se statornicească. Astfel, li se promitea Țara Severinului, împreună cu cnezatele lui Ioan și Farcaș, aflate în partea de răsărit a Olteniei, precum și „toată Cumania", adică partea de miazăzi și răsărit a Munteniei, stăpînită mai înainte de cumani și care, după invazia tătarilor din 1241-1242, rămăsese sub jugul acestora din urmă. În schimb, țara voievodului Litovoi, care cuprindea centrul și nordul Olteniei, și țara Hațegului, împreună cu țara lui Seneslav, „voievodul românilor", care se întindea în partea de nord-vest a Munteniei, erau lăsate românilor „așa cum le-au stăpînit și pînă acum". Diploma cuprinde date care vădesc existența unei economii bazate pe agricultură, creșterea vitelor, păstorit și pescuit, din care nu lipsea negoțul și circulația bănească. Totodată, atestă împărțirea societății românești de aici în „mai marii țării", adică boieri, care, ca și nobilii din Ungaria, puteau face apel în caz de judecare nedreaptă chiar la rege, și „țărani", fapt care oglindește că în Țara Severinului, în cnezatele lui Ioan și Farcaș și în voievodatele lui Litovoi și Seneslav existau relații feudale timpurii a căror cristalizare a avut ca urmare constituirea acestor formații politice românești.

Țara oamenilor înalți...

„Doresc să cunosc unele lucruri despre Patagonia și despre locuitorii ei".

Mihail Gh. BĂLAN, com. Bălușeni, raion Botoșani

Răspunde prof. univ. MARIA SÎRBU, de la Facultatea de geologie-geografie a Universității din București.

Situată în sudul Argentinei, Patagonia are o suprafață de 800.000 km p și e mărginită de lanțul Munților Anzi la vest, de Oceanul Atlantic în est, de rîul Rio Colorado în nord și de strîmtoarea Magellan în sud.

Impresionează în Patagonia reliefuI format din platouri înalte de 1.000 m, coborînd în trepte uriașe spre Oceanul Atlantic, cu urme puternice ale glaciațiunii, în formă de defilee denumite „bahos".

Anzii formează un zid înalt în calea maselor de aer umed care vin dinspre ocean, uscînd clima. Ianuarie este luna cea mai caldă (+23°C în nord și +10°C în sud), iar iulie cea mai rece (+6°C în nord și +13°C în sud). Uneori năvălesc pe neașteptate dinspre Antarctica mase de aer rece — vînturile „pampero" — urmate de o scădere bruscă a temperaturii, pînă la —35°C, și de înghețuri puternice, de lungă durată (5-6 luni), ce provoacă pagube foarte mari. În aceste condiții climatice predomină vegetația de semideșert și de stepă aridă.

În timpul expediției belgiene din Antarctica (1897-1899), savantul romîn Emil Racoviță a întreprins o călătorie în sudul Patagoniei. El a făcut cercetări interesante asupra faunei și florei din această parte a lumii, arătînd printre altele că i-au rămas nesterse în amintire stolurile de flamingo — păsări zvelte, cu gîtul lung, curbat elegant, și penajul diafan — în zborul lor de „petale trandafirii" pe fundalul de azur al cerului.

Populația băștinașă a Patagoniei, formată numai din diferite triburi de indieni în trecut, e azi pe cale de dispariție, după ce în bună parte a fost nimicită de colonizatorii spanioli. Denumirea de „patagoni", ceea ce înseamnă oameni cu picioare lungi, le-a fost dată de membrii expediției lui Magellan. Patagonii sînt oameni înalți, în medie de 1,70 m, fără să fie uriași („geanților"), cum au fost prezentați în literatura de popularizare.

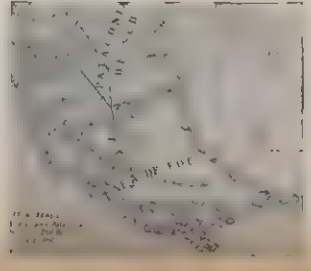

În economia Argentinei Patagonia are un rol important. Ea produce 1/3 din carnea și lîna țării, precum și 3/4 din produsele petroliere. În partea de nord a Patagoniei se dezvoltă agricultura, care se extinde în dauna creșterii oilor.

Savanții romîni Emil Racoviță și Iuliu Popper au adus o contribuție importantă la dezvoltarea științei, prin cercetările lor în această regiune a lumii.

În vizită la Moneasa

Într-una din zilele însorite ale acestei toamne, muncitorii de la fabrica de mobilă „Gh. Doja" din Arad au făcut o excursie în stațiunea balneară Moneasa. Iată o imagine din timpul acestei plăcute călătorii.

Pavel FLORIAN, muncitor, Arad

Încă o școală nouă

Recent, la deschiderea anului școlar, elevilor din Copșa Mică li s-a pus la dispoziție clădirea unei noi școli, care cuprinde opt săli de clasă, laborator etc. Construcția face parte dintr-un complex de blocuri ce se înalță în prezent în această parte a noului oraș Copșa Mică.

Dan VÎNTILĂ, tehnician constructor la Sfatul popular raional Mediaș

Pe scurt

Elena Cristescu, Brăila. Actorului Florin Piersic îi puteți scrie pe adresa Teatrului Național „I.L. Caragiale", sala Comedia, București, str. Academiei nr. 11.

Elena Dragomir, Cîmpina. Am primit materialul dv. Părerea noastră este că, fiind multe datele pe care ați vrut să le cuprindeți, nu ați reușit să faceți o expunere firească și convingătoare. Mai încercați și pe viitor, deoarece aveți oarecare ușurință în mînuirea frazei.

B. Roxana, Lugoj. Pentru a vă putea da un răspuns util, este necesar să reveniți cu mai multe amănunte și, în același timp, să ne trimiteți adresa completă.

Christian Radu, Botoșani. Revista „Flacăra" poate să răspundă întrebărilor și nelămuririlor la care vă referiți, atît în pagina de față cît și prin materiale mai ample în corpul revistei, astfel încît așteptăm scrisorile dv.

Istoricul notației muzicale

„Doresc să știu care sînt cele mai vechi documente muzicale".

Eugenia CERNEA, muncitoare, București

Răspunde VIOREL COSMA, muzicolog, director al Universității de cultură muzicală din București.

Din antichitate, muzicienii au simțit nevoia să-și noteze cu anumite semne grafice compozițiile lor, spre a putea fi transmise și altora. De-a lungul veacurilor aceste semne au evoluat de la o epocă la alta, de la un popor la altul. Din păcate, vechea scriere muzicală a popoarelor sumerian și egiptean, singurele de la care s-au păstrat documente muzicale scrise, nu a fost încă descifrată, încercările unor savanți orientaliști (Kurt Sachs, Galpin) rămînînd fără rezultate precise.

Cele mai vechi documente muzicale a căror transcriere s-a efectuat cu succes sînt cele grecești: un fragment dintr-un cor din Oreste de Euripide (datînd din anul 408 î.e.n.), două imnuri delphice dedicate lui Apollon (circa 130 î.e.n.), două preludii citharodice închinate muzelor (începutul erei noastre), imnul soarelui și imnul lui Nemesis (sec. II e.n.) și imnul creștin al lui Oxyrhincos. Sistemul grecesc de notație muzicală în antichitate s-a bazat pe litere alfabetice. Ele indicau înălțimea sunetelor, în timp ce pentru durată se adăugau semne speciale deasupra literelor.

Pînă astăzi, în țările anglosaxone și în Germania s-a menținut denumirea sunetelor muzicale prin litere (DO=C, RE=D, MI=E, FA=F, SOL=G, LA=A, SI=H, SI bemol=B etc.).

Fără a intra în amănunte suplimentare, trebuie să reținem că în primele veacuri ale erei noastre, din multitudinea de sisteme s-a impus în secolul al IX-lea așa-numita scriere *neumatică* (cu puncte și virgule). Ea s-a folosit atît în occidentul European, cît și în Bizanț. În această scriere nu se cunoaște portativul muzical.

Lui Guido d'Arezzo îi revine meritul de a fi folosit — în secolul al XI-lea — patru linii (unele colorate) și o cheie spre a indica înălțimea reală a sunetelor, după cum tot el a fost acela care a introdus notația silabică (ut, re, mi, fa, sol, la) în denumirea sunetelor. În secolul al XVI-lea s-a adăugat treapta a șaptea a gamei (si), iar în veacul următor Bononcini a înlocuit pe ut (menținut totuși pînă azi de francezi) cu *do*.

Stabilite fiind portativul, cheia și denumirea sunetelor, restul modificărilor pînă la actuala scriere nu au avut un caracter fundamental. Astăzi, se ține congrese internaționale pentru uniformizarea totală a tipăriturilor muzicale.

Cititorii către cititori

Următorii cititori doresc să corespondeze: *Valentin Pahonțu*, controlor tehnic, Hunedoara O. M., bloc 77, ap. 1, sc. A: film, teatru, muzică, ilustrate; *Petru Gelb*, elev, Oradea, str. Pop-Selejan 4: ilustrate, etichete de cutii de chibrituri; *Aurelian Dîrnu*, Reșița, căminul muncitoresc „23 August": film, ilustrate; *Tuța Cristescu*, tehnolog, Tîrgoviște, str. Cp. Andronescu 67: ilustrate; *Ion Popescu* și *Ion Popa*, elevi, Hunedoara, str. Bălcescu 31: sport, muzică, ilustrate; *Petrică Ștefan*, veterinar, Cernavoda, str. Maxim Gorki 11: literatură, teatru, film, ilustrate; *Rodica Grapică*, Cernavoda, str. Gh. Doja 1: literatură, teatru, film, ilustrate; *Virgiliu Șavu*, director de cămin cultural, com. Mehedința, rn. Teleajen, reg. Ploiești: teme culturale, ilustrate; *Vasile Mocanu*, strungar, Cîmpulung-Est, str. 23 August 193, reg. Suceava: ilustrate; *Costică Mairean*, lăcătuș, Cîmpulung-Est, str. Em. Gîrleanu 2, reg. Suceava: ilustrate; *Nelu Raicea*, lăcătuș, Reșița, bloc „23 August": teme diferite, ilustrate; *Lena Panaite*, telefonistă, Cîmpulung-Moldovenesc, str. 7 Noiembrie 57: ilustrate; *Anghel Bobincă*, mecanic, Reșița, bloc „23 August": ilustrate; *Ion Codrin*, muncitor, Reșița, Piața Lenin, bloc 800, camera 439: ilustrate; *Gicu Iorga*, strungar, Reșița, Piața Lenin, bloc 800, apartament 321: ilustrate; *Elena Șavu*, colectivistă, com. Biled 950, raion Sînnicolau Mare, reg. Banat: științifică, ilustrate; *Jenica Mătăcanu*, elevă, Giurgiu, str. 1 Mai 13 A: ilustrate; *Nela Ionescu*, elevă, Brăila, str. Traian 37: literatură, film, muzică, ilustrate; *Veronica Linescu*, elevă, com. Panaghia, raion Segarcea, reg. Oltenia: literatură, muzică, ilustrate; *Ioana Andrei*, elevă, Brăila, cartierul Negru Vodă, str. M. Eminescu 49: ilustrate; *Eugenia C. Linescu*, elevă, com. Panaghia, raion Segarcea, reg. Oltenia: ilustrate.

De la fotocorespondenți

În Oltenia se ridică piloni! unei noi linii electrice de înaltă tensiune. *(Nicolae Marin, revizor contabil, Craiova)*

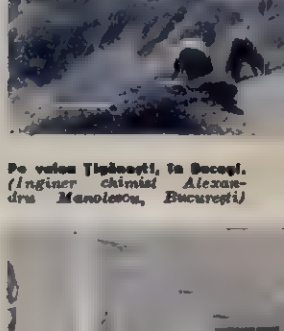

Pe valea Țipăneștl, la Bocșa. *(Inginer chimist Alexandru Manolescu, București)*

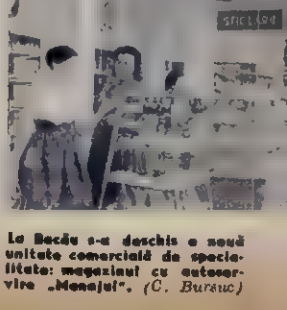

La Bacău s-a deschis o nouă unitate comercială de specialitate: magazinul cu autoservire „Mănăstirea". *(C. Burcuc)*

La Casa prieteniei romîno-sovietice din Capitală, acad. A.V. Palladin, directorul Institutului de biochimie al Academiei de ştiinţe a R.S.S. Ucrainene, membru de onoare al Academiei R.P. Romîne, a ţinut în faţa unei numeroase asistenţe conferinţa „Lenin şi ştiinţa".

La Drăgăşani s-a desfăşurat tradiţionala sărbătoare a culesului viilor. Cu acest prilej gospodăriile agricole colective şi de stat, precum şi secţiile de cercetări horticole au prezentat cele mai bune rezultate ale muncii lor.

fotocronica FLACĂRII

Colectiviştii de la G.A.C. „Înfrăţirea" din Mirăslău, raionul Aiud, au obţinut succese în dezvoltarea sectorului zootehnic. În vederea creşterii efectivului de animale ei au început construcţia unui nou grajd, cu o capacitate de 100 capete taurine.

Centrul de lectură a presei sovietice, care funcţionează pe lîngă Casa prieteniei romîno-sovietice din Bucureşti, cunoaşte o mare afluenţă de vizitatori, dintre care nu lipsesc pionierii şi şcolarii.

La teatrul „G.I. Nottara" din Capitală a avut loc premiera piesei „Steaua polară" de Sergiu Fărcăşan, care s-a bucurat de o caldă primire din partea publicului bucureştean.

La tăbăcăria minerală Jilava, mecanizarea procesului de producţie uşurează munca fizică şi contribuie la ridicarea calităţii produselor. În fotografie: într-o secţie de prelucrare, înzestrată cu utilaj de înaltă tehnicitate.

FLACĂRA

Revistă social-politică şi literar-artistică

REDACŢIA: Bucureşti, Piaţa Scînteii. Căsuţa poştală 3207, oi. 33. Tel. 17.60.10, int. 1744.

COPERTA NOASTRĂ: Desen de M. VULCĂNESCU

Prezentarea grafică: Vlad MUŞATESCU.

ABONAMENTE: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei.

Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii

PREŢUL REVISTEI 0,1..

ÎN CÎTEVA LINII

Situația Angliei în cazul aderării la Piața comună.

— Nu, dragă, nu e tuns „leu", e chiar leul britanic!

DESENE de EUGEN TARU

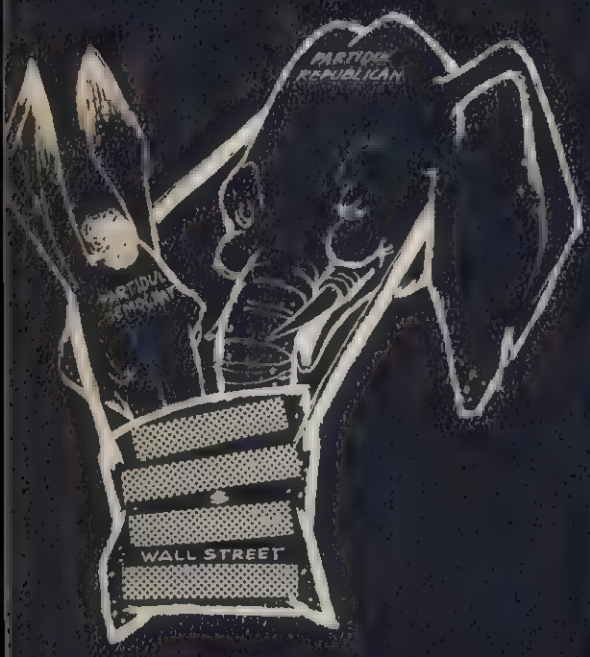

ALEGERILE DIN S U A
Fond electoral comun

Toamnă...

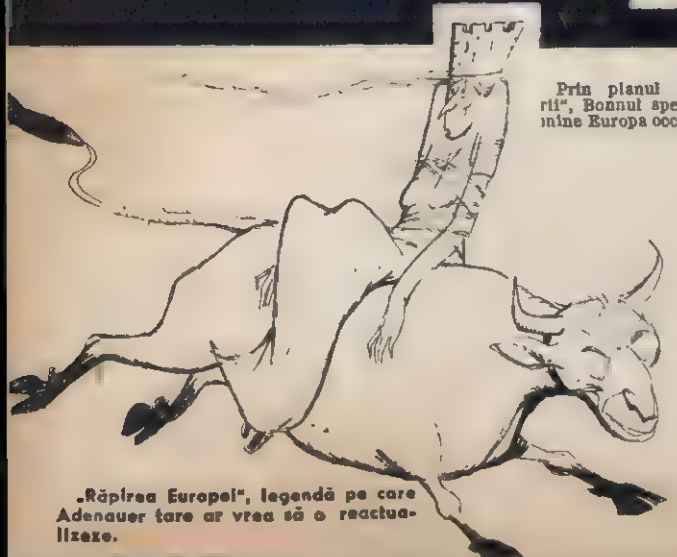

Prin planul „Integrării", Bonnul speră să domine Europa occidentală.

„Răpirea Europei", legendă pe care Adenauer tare ar vrea să o reactualizeze.

Separatistul congolez Kalonji s-e refugiat în Katanga.

Chombo: Nici o grijă, dragă Kalonji, stăm bine!

FLACARA

Nr. 46 (390) — 17 noiembrie 1962

Campioana mondială de scrimă Olga Orban, maestră emerită a sportului.

Fotografie de Elena GHERA

Micul comentar

OGLINDĂ, OGLINJOARĂ...!

de Florica ŞELMARU

Există o veche poveste germană în care o regină trufaşă îşi consulta în fiecare zi oglinda: „Oglindă, oglinjoară, cine-i mai frumoasă în întreaga ţară?" În ziua cînd răspunsul nu i-a fost pe plac, regina s-a mîniat pe oglindă...

Este puţin probabil ca Franz-Josef Strauss, ministru de Război la Bonn, zgomotos pretendent la înarmarea nucleară a Bundeswehrului, să aibă şi veleităţi de exponent superlativ al frumuseţii masculine (priviţi-i de altminteri poza!)... Totuşi, pe oglindă s-a mîniat ca şi regina cea trufaşă. Nu pe oglinda în faţa căreia se bărbiereşte dimineaţa — ci pe săptămînalul care poartă numele acestui obiect destinat să reflecte realitatea: „Der Spiegel" înseamnă, pe nemţeşte, „oglindă".

Scandalul care a avut drept protagonişti revista hamburgheză cu acest nume şi pe ministrul de Război Strauss, iar drept urmare o criză cu convulsiuni în coaliţia guvernamentală de la Bonn, îşi are originea în fapte petrecute cu mai multe luni în urmă. Mai exact, astă-primăvară. Cînd revista a publicat o seamă de documente dovedind — primo, că ministrul uzase de autoritatea funcţiei lui pentru a asigura importante comenzi dubioasei firme de construcţii „Fibag"; secundo, că dubioasa condescendenţă a ministrului pentru un fost coleg de şcoală şi pentru un prieten al fostului coleg (prietenul fiind principalul beneficiar al contractului, iar fostul coleg acţionînd în calitate de intermediar) nu fusese dezinteresată. Strauss a protestat cu promptitudinea cuvenită, a pus pe alţii (pe nişte generali ai Bundeswehrului) să protesteze, a şi dat revista în judecată — totuşi a consimţit repede, la propunerea preşedintelui tribunalului, să sisteze acţiunea (deşi revista nu retractase nimic). Ministrul a rămas, vorba lui Caragiale, cu „onoarea nereperată" (şi sub presiunea unei anchete pe care, date fiind proporţiile „afacerii Fibag", Bundestagul se văzuse nevoit s-o întreprindă).

Dar îşi făgăduise să se răzbune. Şi, la o bere (acest cavaler al pocalului Sfîntului Graal nuclear nu dispreţuieşte pare-se halba şi ţapul), la cîte o recepţie unde toastase prea sîrguincios, profera ameninţări întunecate împotriva revistei, a principalilor ei redactori, a deputaţilor care se solidarizaseră cu ea. Şi-a rumegat însă proiectele de răzbunare pînă în ziua în care faimoasa comisie de anchetă a Bundestagului se pronunţase: nu tocmai precis, nu tocmai clar, dar scoţîndu-l de bine de rău basma curată. Socotind că onoarea i-a fost de data asta aproximativ „reperată", măcar atît cît să poată acţiona, ministrul s-a dovedit operativ. În foarte scurt timp, localurile revistei au fost percheziţionate, cîţiva redactori arestaţi (unul, care se afla în concediu în Spania, a fost arestat cu ajutorul nemijlocit al poliţiei franchiste), totul sub acuzarea de „înaltă trădare", „primejduire a securităţii statului" ş.a.m.d. Represiunile, acţiunea poliţienească, au pornit, în momentul în care revista a publicat un amplu articol pe marginea recentelor manevre N.A.T.O. cunoscute sub numele de „Fallex 62". Pretextul invocat a fost „publicarea de documente privind securitatea statului". A reieşit însă din cercetări că documentele folosite fuseseră în prealabil triate împreună cu autorităţile competente. Dar articolul cu pricina combătea cunoscuta teză a lui Strauss privitoare la înarmarea nucleară a Bundeswehrului şi se ralia tezei americane privitoare la sporirea efectivelor armatei vest-germane, la intensificarea echipării ei cu arme clasice... tocmai în momentul în care Adenauer se pregătea să plece la Washington, între altele pentru a cere din nou arme nucleare.

Ministrul liber-democrat al Justiţiei, peste capul căruia s-a desfăşurat urmărirea judiciară a revistei hamburgheze şi care ameninţase cu demisia, n-a mai demisionat. Coaliţia guvernamentală de la Bonn a fost salvată prin sacrificarea a doi secretari de stat. Dar conflictul Strauss-„Der Spiegel" cu toate implicaţiile lui este extrem de instructiv. Oglindeşte — nu vreau să fac un calambur, dar oglindeşte — chipul alterat de bătrîneţe şi de boli (între altele de boala isteriei înarmărilor) al unei lumi căreia îi place să-şi spună liberă şi democratică.

În semn de protest împotriva concedierilor şi scăderii salariilor, minerii francezi au organizat o „Săptămînă a revendicărilor". În fotografie: soţiile greviştilor de la mina din Mourière au venit pentru a-şi manifesta solidaritatea cu lupta lor.

Aspect din timpul vizitei lui Anastas Mikoian în Cuba: după una din convorbirile purtate cu conducători ai Cubei, A.I. Mikoian, prim-vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri al U.R.S.S., părăseşte clădirea Consiliului de Miniştri împreună cu premierul Fidel Castro.

fotocronica FLACĂRII

Arnold Zweig (în fotografie) a împlinit la 10 noiembrie 75 de ani. Silit să emigreze din Germania o dată cu instaurarea regimului hitlerist, cunoscutul scriitor german s-a reîntors în patrie după război, stabilindu-se în R.D. Germană. „Consider o fericire faptul că de la sfîrşitul celui de-al doilea război mondial pot din nou să trăiesc şi să muncesc în ţara mea, Republica Democrată Germană" — a declarat Arnold Zweig cu prilejul aniversării sale.

Manifestaţie de solidaritate cu Cuba, pe străzile oraşului brazilian Rio de Janeiro. Pe pancarte stă scris: „Contra blocadei militare împotriva Cubei!", „Pentru independenţa Cubei, pentru pace"

Puterile occidentale sprijină agresiunea împotriva Republicii Yemen, precum şi pe pretendentul la tron, pentru a păstra vechile rînduieli care le-au asigurat acapararea petrolului.

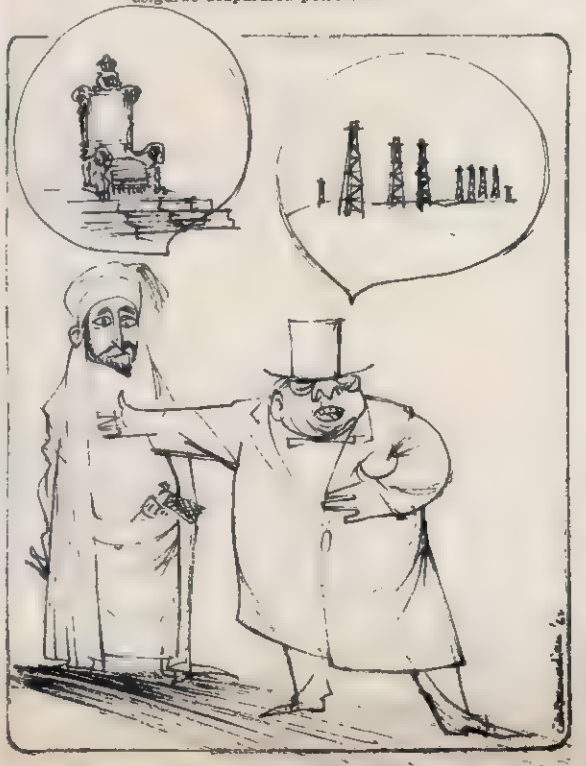

— Daţi imamului ce este al imamului şi lui Standard Oil...

Desen de Cik DAMADIAN

La Liège s-a desfăşurat recent un proces ce a atras asupra sa atenţia opiniei publice. Pe banca acuzării s-a aflat Suzanne Vandeput (prima din dreapta), tînăra mamă belgiană care, cu ajutorul unui puternic somnifer, şi-a omorît fetiţa în vîrstă de şapte zile. Copilul se născuse fără braţe din cauza unui medicament vătămător fabricat în R.F.G. pe bază de thalidomidă, folosit de mamă în timpul sarcinii. În boxă s-au aflat alături de Suzanne (de la dreapta la stînga): soţul ei, Jean, mama şi sora Suzannei, care au încuviinţat fapta acesteia, precum şi doctorul ce a dat reţeta. La sfîrşitul unor dezbateri furtunoase — care au transformat de fapt procesul într-un violent rechizitoriu la adresa firmei vest-germane „Grünenthal" şi a altor concerne farmaceutice din Occident care, lansîndu-şi pe piaţă produsele, nu se gîndesc decît la profituri — toţi acuzaţii au fost achitaţi.

Excavatoriștii de la Exploatarea carboniferă la suprafață Rovinari, raionul Tg. Jiu, au dat numai în 20 de zile din luna octombrie 32.000 tone de cărbune peste plan.

Colectiviștii din Brehnești-Suceava au amenajat un iaz, inaugurînd o nouă ramură de producție în gospodăria lor — pisicultura — care le va aduce apreciabile venituri.

Au început cursurile de 3 ani ale învățămîntului agrozootehnic. În fotografie: deschiderea cursurilor la G.A.C.-Ciorăști, raionul R.Sărat, la care participă un număr de 60 colectiviști și colectiviste. Inginerul agronom din gospodărie expune prima lecție: organizarea muncii în G.A.C.

Cele 80 de apartamente din ultimele trei blocuri de pe strada „9 Mai" din Bacău, a căror finisare s-a terminat zilele acestea, au fost date în folosință. În total, de la începutul anului oamenii muncii din Bacău au primit 488 apartamente noi. Alte blocuri sînt în fază de finisare.

Scrisoare din Nigeria

„Cea de-a doua aniversare a independenței Nigeriei a fost sărbătorită în întreaga țară. Cu acest prilej au avut loc serbări populare și au fost organizate diferite expoziții. La școala noastră mixtă, cea mai mare școală medie din orașul Agbor, a fost organizată o expoziție despre realizările din R.P. Romînă. Exponatele au fost distinse cu premiul II. Acest lucru se datorește materialului bogat trimis de Institutul romîn pentru relații culturale cu străinătatea. Expoziția a fost vizitată de un public numeros. În fotografie: unul din conducătorii locali (în dreapta) care a vizitat expoziția noastră".

P. V. OGBEWI, directorul școlii municipale din Agbor (Nigeria)

La G.A.C. „Axente Sever"-Mediaș, cunoscută pentru renumitele soiuri de vinuri de Tîrnave, s-a construit și dat în folosință o cramă înzestrată cu instalații moderne pentru prelucrarea și păstrarea vinurilor. În fotografie: secția de prese hidraulice pentru extragerea mustului.

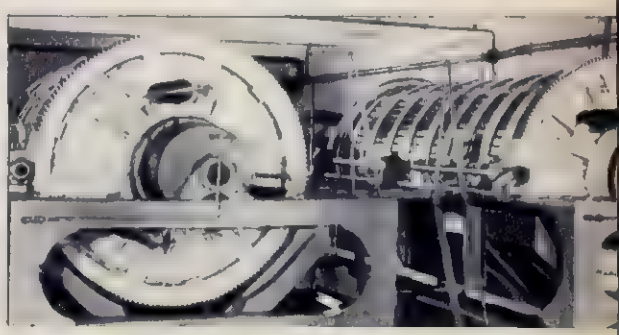

fotocronica FLACĂRII

Fază din meciul de rugbi R.P.R.-Franța (scor 3-0) care a adus oniorilor noastre naționale o strălucită victorie.

În apropierea satului Vadu Lat din regiunea Bucureşti s-a deschis o mică parașută alb-roşie; ea aduce flacoanele cu plasmă.

misiune AVIASAN

„Medicii spuneau că mai avea numai şase ore de trăit"...

„Trebuie să paraşutăm cinci flacoane de sînge la spitalul din Ghimpaţi"...

„Am adus studenta de la Geologie"...

„B. 817 este alimentat"...

Oameni în halate albe, oameni în uniforma aviaţiei civile, mecanici de avioane schimbă zilnic astfel de fraze în răstimpul dintre plecarea şi sosirea unui avion.

Plecări şi sosiri care aici, într-o margine a aeroportului Otopeni, se măsoară adesea în ore şi minute de viaţă.

★

Elevul Pavel Gheorghe din Sinaia se juca cu un prieten. Nechibzuită joacă trebuie să fi fost, căci o lovitură primită pe neaşteptate l-a adus pe Pavel în spital, făcînd din băiatul de 17 ani un caz: plagă pe inimă.

Şase ore — atît s-a socotit că ar mai fi rezistat inima. Numai o operaţie executată de specialişti l-ar fi salvat. Dar nici nu putea fi vorba de o călătorie pînă la Bucureşti. Organismul bolnavului n-ar fi suportat.

Pavel Gheorghe avea să afle mai tîrziu că în ziua aceea un pilot al Aviasanului calcula astfel timpul: la 11,30 s-a telefonat la Fundeni, la 12,15 patru medici vor fi aici, la 12,30 va decola elicopterul, la ora 13 voi fi în Sinaia, la ora două vor fi în sala de operaţii... Nu! Cele şase ore nu vor apuca să se împlinească.

Într-adevăr, peste trei ore, în sala de operaţii a spitalului „Olga Bancic" din Sinaia doctorul Fr. Proianov şi cei trei asistenţi ai săi de la clinica din Fundeni se priveau cu înţeles: „E în afară de orice primejdie".

. . . . . .

Cînd s-a primit telefonul, la punctul Aviasan din Buzău nu se afla nici un avion cu targă şi schiuri. Iar colectivista Elena Ioxi dintr-un sat de prin împrejurimi trebuia adusă imediat la Bucureşti; făcuse un hematom pe creier, în urma unui traumatism.

Un telefon la Otopeni, şi imediat un avion cu schiuri pilotat de Mircea Paxaman s-a îndreptat spre Buzău. A luat bolnava, şi totul părea să fie o misiune ca oricare alta. Dar în apropiere de Bucureşti o ceaţă neprevăzută împiedica găsirea aeroportului. S-o ducă pe Elena Ioxi înapoi la Buzău? Desigur, procedînd astfel pilotul nu şi-ar primejdui propria-i viaţă. În spatele lui însă, aproape doar

cît să întinzi mîna și s-o atingi, o femeie a cărei viață se numără în ore nădăjduiește.

Avionul mai orbecăie nițel între cer și pămînt, apoi prinde a urma drumul ce-l indică slab, ca o dîră de fum, linia de centură.

— Mă gîndeam că urmînd-o va fi imposibil să nu găsesc aeroportul — ne-a spus pilotul. A fost o misiune ceva mai dificilă.

.....

În sala de operații a spitalului din Onești se afla un bolnav cu arsuri de gradul III. Medicul se uita nerăbdător la ceas. În curînd îi vor fi necesare flacoanele cu plasmă. Va reuși Aviasanul să fie aici la ora 10?

...Zece fără cîteva minute. Pe deasupra curții spitalului se rotește un avion. O mînă dibace a dat drumul unei parașute care ajunge aproape, foarte aproape de sala de operații. Asistentele medicale despachetează flacoanele pe care, ca întotdeauna, pilotul Ion Drîmbă de la stația Aviasan Bacău le-a adus la timp.

★

Aici, la punctul Aviasan de pe aeroportul Otopeni, ca de altfel și în celelalte 15 centre Aviasan din țară, toată lumea vorbește de „cazuri" și de „misiuni", vrînd parcă să sublinieze și mai mult legătura dintre medicină și aviație întîlnite pe aceeași platformă: grija față de om.

Pentru asistentele medicale, cei peste 5.000 de bolnavi transportați numai în anul 1961 la noile clinici de specialitate sînt „cazuri".

Piloții, mecanicii, se înțelege, vorbesc de „misiuni". Misiuni care, în același an 1961, au însumat mai bine de 2.200.000 km de drum aerian, efectuați în 18.500 ore de zbor.

Nu numai medicii care au salvat viața celor 5.000 de bolnavi s-au bucurat de reușita acestor misiuni, ci încă alte cîteva mii: cei care au primit la timp flaconul cu sînge sau medicamentul necesar, căci în anul trecut piloții Aviasanului au transportat mai mult de 10.000 litri de sînge conservat și 47.000 kg medicamente. Cazuri, misiuni...

Pentru toți însă înseamnă același lucru: probleme grave în fața cărora medicina, trebuind să-și spună cuvîntul în ore ce sînt numărate, are nevoie de sprijinul aviației.

Transportînd un bolnav sau cîteva flacoane cu sînge dintr-o parte într-alta a țării, cei care fac parte din rețeaua Aviasan sînt zilnic, timp de cîteva ore, adevărata mînă dreaptă a doctorului.

Magda MIHĂILESCU
Fotografii de S. STEINER

Viața acestei femei este salvată; avionul a sosit la timp în București.

Dai la o parte perdeaua din masă plastică de la una din ferestrele blocului administrativ, și înaintea ochilor îți apar clădirile noi, în culori pastelate, ale fabricii înălțate pe terenul fostelor cărămidării...

BUZĂUL ȘI CHIMIA

Probabil că și dumneavoastră, cei ce citiți aceste rînduri, ați văzut măștile ce protejează și împodobesc... coafurile călătorilor de ambele sexe care, călare pe două roți de motocicletă, străbat (uneori cu viteză prea mare) străzile orașelor și șoselele întregii țări. Și poate că uneori v-ați întrebat: unde se fabrică aceste frumoase accesorii vestimentar-protectoare? Dar în același timp nu e exclus ca unora dintre dumneavoastră să le fi căzut sub ochi anunțul apărut în ziare sau pe ecranele televizoarelor prin care motocicliștii sînt sfătuiți să-și cumpere măștile protectoare produse de Fabrica de mase plastice din Buzău.

Despre Buzău — vechi și noi

Despre orașul de pe malul rîului Buzău știam ce știe oricine în țara noastră: numele Buzăului este pomenit în cele mai vechi documente și nu o dată buzoienii au avut un cuvînt greu de spus în istoria Țării Românești; dar în anii stăpînirii burgheze Buzăul nu rămăsese decît un prăfuit tîrg de provincie, cunoscut mai ales prin numele pe care-l împrumutase unei vestite țuici și prin faimosul tîrg Drăgaica, ce se deschidea în fiecare an la 24 iunie în pocnete de bici, chiote vesele și arome gastronomice. Pentru cineva care dorea să știe mai multe despre viața economică a orașului se putea adăuga că la Buzău existau: cîteva mori, cîteva mici tăbăcării primitive, o povarnă de rachiu, două-trei minuscule tipografii, cam tot atîtea „fabrici" de sifon și... gata. În plus: Buzăul era sediul prefecturii județului cu același nume, al episcopiei și al unei garnizoane militare ce asigura urbei nu numai fanfara ce cînta „valțuri" în chioșcul din grădina publică, dar și gloanțele necesare înăbușirii răscoalei țăranilor din 1907. Dacă dorești însă să știi mai multe, e bine să te adresezi statisticilor. Afli, de pildă, că acum un sfert de veac orașul Buzău avea ceva mai mult de 40.000 locuitori (și vreo 360.000 întregul județ), iar dezvoltarea lui economică ilustra rămînerea în urmă a întregii Românii burghezo-moșierești. În anul 1938 numărul total al salariaților de pe teritoriul fostului județ Buzău era de 2.035. Dintre aceștia, doar 152 erau muncitori industriali!

Ce este Simileasca?

Buzăul de astăzi este un oraș în plină dezvoltare socialistă, oraș-șantier, în care fațadele lu-

minoase ale noilor blocuri strălucesc în soare, în care schelele construcțiilor se ridică la tot pasul. Populația orașului era la 1 iulie 1960 de 75.569 locuitori. Cît despre viața economică nouă, socialistă, a orașului, credem că e destul să amintim de ceea ce ne-a îndemnat să plecăm la drum: existența unei fabrici pentru prelucrarea maselor plastice.

O dată descins în Buzău, dacă întrebi cum poți ajunge la fabrica de mase plastice ți se răspunde: „Luați autobuzul de Simileasca".

Simileasca este un cartier în partea de nord a orașului. Din „Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzeu", apărut în 1892, aflăm că acum 70 de ani Simileasca era o comună separată, în care episcopia Buzăului își așeza țiganii robi. În Simileasca funcționau: un abator, cîteva mori, o pivă de bătut sumane, cîteva cărămidării, o școală și... 19 cîrciumi. Ca atare, din 1.700 locuitori, pe acea vreme știau carte doar 62! Acestea le-am aflat din statistică. Din gura buzoienilor am mai aflat că pe locul vechilor cărămidării se încropise o adevărată „groapă Florească" buzoiană, în care un orășel de bordeie primitive adăpostea un întreg popor de flămînzi. Și am mai aflat că toate acestea au dăinuit pînă în anii puterii populare în aceeași stare de înapoiere în care s-au aflat pe vremea cînd aci erau „colonizați" țiganii robi ai episcopiei.

Aici, pe locul fostelor bordeie, s-a înălțat o industrie modernă.

În fosta groapă a cărămidarilor

Masele plastice au intrat temeinic în viața noastră cea de toate zilele. În locul „trench-coat"-ului cauciucat ne-am obișnuit să îmbrăcăm ușoara, frumoasa și deosebit de ieftina manta de ploaie confecționată din polietilenă; în locul greoiului buton al întrerupătorului electric din metal, sticlă sau porțelan, întoarcem unul din bachelită sau aminoplast; în locul telurilor din tapițeria de pe vremuri, stăm în autobuze sau în cinematografe pe fotolii umplute cu P.V.C. expandat. Și așa mai departe.

Ei bine, toate acestea — și multe altele încă — se produc acolo unde în urmă cu 7 decenii nu se aflau decît o singură școală, 1.638 de analfabeți și 19 cîrciumi: în Simileasca.

Construcția Fabricii de mase plastice din Buzău, creație a regimului democrat-popular, a început în anul 1953; fabrica a început să producă în 1957, avînd pe atunci o singură secție profilată pe producția de cărbune activ vegetal. Astăzi pe terenul fostelor cărămidării din Simileasca află o serie de construcții noi, moderne atît prin linie cît și prin colorit.

Desigur că pastelul zugrăvelilor exterioare ale noilor construcții de aici este realizat pe baza unor rășini sintetice. Ca să-ți dai seama de aceasta trebuie să ai însă oarecare cunoștințe de specialitate. Nu-ți trebuie însă nici un fel de asemenea cunoștințe pentru a recunoaște P.V.C.-ul și aminoplastul în perdelele, covoarele, tapițeriile ușilor, balustradele scărilor, tapițeriile scaunelor și în alte obiecte cu care iei contact pășind în prima clădire din incinta întreprinderii: blocul administrativ. Intrînd aici, de la bun început simți că ai pătruns într-un imperiu al maselor plastice.

O varietate de produse

Fabrica de mase plastice din Buzău are un profil ceva mai complex decît îi e titulatura. Cel mai „de tradiție" dintre produsele ei este cărbunele activ, folosit și el în ciclul de sinteză a maselor plastice.

Desigur că nu toată lumea știe ce este „Romcarbon"-ul. Pentru lămurire precizăm că este un element de primă importanță în industriile chimică-petroliferă, alimentară, farmaceutică ș.a. Este un cărbune ce se prezintă sub forma de praf sau de granule, produs în mai multe sortimente la fabrica din Buzău, pe baza prelucrării banalului mangal; el are proprietăți de-a dreptul miraculoase: decolorează melasa în procesul de rafinare a zahărului, decolorează și purifică siropurile comestibile, decolorează și purifică glucoza fabricată din cartofi, porumb sau orez, uleiurile și grăsimile animale sau vegetale din industria alimentară, grăsimile pentru fabricarea săpunurilor și uleiurilor farmaceutice, acizii acetic, tartric, citric, lactic, boric etc.; are un rol de seamă în industria de antibiotice, vitamine și sulfamide; e de neînlocuit în tratarea și conservarea vinurilor, în sterilizarea apelor potabile, în absorbțiile de gaze și vapori nocivi, în purificarea atmosferei din întreprinderi industriale, în recuperarea a numeroase substanțe folosite ca solvenți în industria chimică, este un excelent catalizator în diverse procese chimice etc., etc.

Secția de cărbune activ a fabricii din Buzău este cea mai veche, dar continuă să se dezvolte. Și e foarte bine, pentru că Romcarbonul se bucură de faimă.

Iată apoi secțiile de mase plastice propriu-zise ale fabricii. Unele prelucrează praful și granulele de P.V.C., aminoplast sau bachelită furnizate de fabricile de produse chimice din Făgăraș, Turda sau Tîrnăveni — altele execută confecții din foliile primite de la fabricile de mase plastice din București și Timișoara.

Cititorul este poate curios să știe cum se fac obiectele din mase plastice atît de utile, de plăcute și de ieftine. Ne temem că-l vom dezamăgi spunîndu-i că procesul de producție al acestora nu este prea spectaculos, că el este aparent simplu. Într-adevăr, fie că e vorba de mase plastice termorigide (bachelită, aminoplast, textolit), fie că e vorba de cele termoplastice (P.V.C.), lucrurile se petrec cam așa: un muncitor ia o oarecare cantitate de praf — alb sau în culori pastelate dacă e vorba de aminoplast sau P.V.C., brun dacă e vorba de bachelită — îl toarnă într-o matriță și o introduce sub o presă specială; după cîteva minute de supunere la o anumită presiune și temperatură el scoate de sub presă un întrerupător electric, un capac pentru duș sau un alt obiect similar. Dacă matrița respectivă seamănă cu un domestic ceaun și în ea muncitorul presator va introduce o bucată de pînză și praf de bachelită, ceea ce va scoate afară din presă va fi o... cască. O cască de miner, de muncitor petrolist, de muncitor forestier sau de motociclist, deosebit de rezistentă la lovituri. În secția de control a calității există o greutate de metal, cu vîrful ascuțit, ce cîntărește 2 kg, care, printr-un tub, este lăsată să cadă de la cîțiva metri înălțime pe aceste căști. Forța ce i-o imprimă căderea și vîrful ascuțit al greutății de metal nu sînt totuși în stare să străpungă casca făcută din cea mai banală pînză impregnată cu bachelită. Deci, motocicliști, puneți-vă cu încredere pe cap căștile fabricate la Buzău (ceea ce însă nu trebuie să vă facă să depășiți viteza legală)!

Mai complicat pare procesul de fabricare a „Rovipor"-ului — așanumitul P.V.C. expandat, masa aceea spongioasă folosită tot mai mult pentru înlocuirea arcurilor de tapițerie. Interesantul aici constă în faptul că, înainte de a supune praful de policlorură de vinil temperaturii și presiunii sub care i se dă forma dorită, el este amestecat cu diferite substanțe care mai apoi se dizolvă în apă — printre care și obișnuita sare de bucătărie. După ce P.V.C.-ul a devenit, din praf, un corp solid cu o formă precisă, o simplă baie de apă dizolvă și îndepărtează din masa respectivă sarea, în locul ei rămînînd porii ce dau Roviporului aspectul spongios și elasticitatea.

Fabrica din Buzău mai are secții în care se produc diverse obiecte din P.V.C. transparent, o secție de confecționare a fulgarinelor de ploaie ș.a.

O secție cu un profil mai deosebit — una din cele mai noi ale fabricii — este secția de reșapat cauciucuri auto. Munca de aici, în mare măsură automatizată și în cea mai mare parte mecanizată, constă în transformarea anvelopelor uzate în anvelope noi. Curățate de vechiul înveliș și îmbrăcate în unul proaspăt, ele ies din fabrica din Buzău cu o capacitate de refolosire egală cu 75% din cea a cauciucurilor noi.

În sfîrșit, o altă secție a fabricii produce mijloace de protecție industrială: măști de praf, măști de protecție împotriva emanațiilor de gaze toxice și vapori metalici din unele ramuri ale industriei, măști de sudură etc.

Calificarea — problemă de cea mai mare importanță

Un praf ce seamănă cu creta pisată s-a transformat într-un obiect ale cărui calități sînt cu totul deosebite. Spuneam însă mai sus că lucrurile se petrec simplu doar în aparență. Pentru că muncitorul care transformă praful inform într-un obiect din masă plastică nu e un robot care execută mecanic o operație oarecare — ci un muncitor cu o calificare înaltă, care știe cît și cum trebuie să dozeze din praful de P.V.C. sau de bachelită, care știe la ce temperatură trebuie să supună acest praf, care știe la cîte atmosfere trebuie să ridice

În secția de reșapare a anvelopelor.

presiunea din mașinile pe care le dirijează. El nu apasă pur și simplu pe un buton, ci este stăpîn deplin peste mașinile complicate la care lucrează.

În marea lor majoritate muncitorii chimiști din Buzău sînt oameni tineri, ca Maria Poteraș sau Lia Tudor, controloare tehnice la căștile de motociclist, ca operatorul chimist Ion Gh. Saiu de la prese, ca șeful de atelier de formatoare sub vacuum Ion Badea, ca laboranta Elena Ungureanu ori ca șefa de echipă Maria Voinea de la confecții.

Și, din nou în marea lor majoritate, muncitorii fabricii din Buzău sînt oameni care, pentru a ajunge să stăpînească și să dirijeze complexele procese chimice, au trecut prin diferite forme de învățămînt. Mulți dintre tinerii muncitori ai fabricii au urmat cursurile școlii profesionale de chimie care a funcționat în Buzău timp de cîțiva ani. Alții, în fabrică, au urmat și urmează cursul de minim tehnic de un an, menit a da cursanților o serie de noțiuni temeinice cu privire la tehnologia presării bachelitei și a preparării cărbunelui activ. Profesori: inginerii fabricii. În plus, cei mai buni dintre absolvenții cursului de minim tehnic urmează încă un alt curs de calificare, cu o durată de 9 luni. În același timp, diferitele forme de învățămînt politic și de activitate culturală desfășurată de organizațiile obștești ce activează în fabrică contribuie la lărgirea orizontului de cunoștințe politice și de cultură generală a muncitorilor.

Pentru a înțelege mai bine nivelul de pregătire al celor ce muncesc în fabrica din Buzău e concludent să precizăm că în întreprindere lucrează cîteva zeci de ingineri, cîteva zeci de laboranți chimiști, o serie de specialiști în metrologie care veghează la buna funcționare a utilajului și îndeosebi a mașinilor automate, că 25-30% din totalul salariaților fabricii sînt cadre cu pregătire medie, absolvenți ai școlilor medii și profesionale.

Am dat doar cîteva cifre și date cu privire la nivelul de pregătire al muncitorilor din Buzău. Ele pot părea seci, așa cum par de obicei cifrele. Dar cîte fapte generatoare de emoție ascund aceste cifre ne putem da seama amintindu-ne din nou că — după cum arată înșeși statisticile oficiale — doar în urmă cu o generație, în 1938, numărul total al muncitorilor industriali din întregul județ Buzău era de 1521 Și că — tot după confirmarea statisticilor oficiale — în marea lor majoritate bunicii muncitorilor cu o înaltă calificare de astăzi nu știau să semneze altfel decît cu urma lăsată de buricul degetului. Reamintindu-ne acestea, înțelegem și mai bine ce salt a însemnat socialismul.

V. SAVIN
Fotografiile autorului

Lia Tudor, controloare tehnică la căștile de motociclist, nu face în felul acesta controlul calității, ci încearcă o cască pentru... uzul fotografiei noastre.

Adesea aici, în Philadelphia, au tremurat zeii marelui capital. Orașul a fost în nenumărate rînduri teatrul unor acute izbucniri în lupta dintre muncitorime și patroni. În fotografie: polițiști atacînd cu bastoane de cauciuc pe greviștii de la o distilerie din Philadelphia.

ATUNCI CÎND TREMURĂ ZEII

de Ioan GRIGORESCU

IMPRESII DIN ORAȘUL BĂTRÎNULUI PENN

Intrînd în Philadelphia, ne gîndeam la Leopold Stokowski. Arta celebrului dirijor de origine polonă, care a condus timp de un sfert de veac marea Orchestră simfonică a Philadelphiei, a dus faima acestui oraş peste mări şi ţări. Ne gîndeam la Ormandy, cel ce i-a urmat lui Stokowski la pupitrul Filarmonicii philadelphiene şi care astăzi face ca la posturile de radio de pe întreg pămîntul să se audă mult mai des numele oraşului său decît ar fi capabil s-o facă cel mai puternic boss al capitalei Pennsylvaniei. Ne gîndeam la marele poet al Americii clasice, Edgar Allan Poë, care a trăit pe o stradă mărginaşă a urbei lui Penn... Ne gîndeam la marele nostru sculptor Constantin Brîncuşi, din a cărui operă atît de amarnic înstrăinată o bună parte e găzduită de renumitul Muzeu al artelor din Philadelphia.

Oraşul ne iese în cale cam pe la jumătatea autostrăzii 106, între New York şi Washington. După peisajul industrial al New Jersey-ului, cu mirosul său caracteristic de gudron mereu prezent pe drumul din lungul kilometrilor de rafinării peste care tronează Rockefellerii — temuţii regi ai petrolului american — apariţia Philadelphiei, cu şirurile ei de case standard, cu balcoane tip şi grădiniţe minuscule, e ca întîlnirea cu o şcolăriţă în uniformă reglementară, curăţică şi dichisită, după tovărăşia de drumeţie a unui hamal de port cu hainele îmbîcsite de uleiuri şi benzină. Şi nu o singură şcolăriţă, ci un şir întreg de eleve de pension aranjate ca pentru defilare, căci primele street-uri şi avenue-uri cu care Philadelphia se ancorează de autostrada 106 sînt de o uniformitate obsedantă. Un street — o singură casă de şapte-opt sute de metri lungime, fără etaj, cu aceeaşi locuinţă într-o sută de exemplare identice, cu o sută de uşi care dau spre stradă la fel, cu o sută de portaluri aidoma, cu coloane de lemn lucrate în serie, cu patru sute de ferestre identice, cu o sută de sonerii tip, cu o sută de cutii poştale de aceeaşi culoare, cu o sută de grădiniţe cu aceleaşi crizanteme, cu o sută de balconaşe agăţate la fereastra dinspre grădiniţă, ca fundele cu picăţele de gîturile şcolăriţelor scoase la paradă. Altă stradă, altă casă deosebită de cea de alături doar prin numărul care ţine loc de denumire sau, cel mult, prin culoarea zidurilor, prin numărul coloanelor de la intrare sau prin poziţia faţă de uşă a balconaşului baroc.

Indiferent de stilul suedez, spaniol, olandez sau irlandez după care au fost croite, casele acestea kilometrice nu inspiră decît sentimentul provizoratului. Ele nu îşi întrerup şirul decît pentru a face loc marilor panouri de reclame comerciale, fixate între ziduri şi sprijinite cu ajutorul unor proptele de lemn.

Fantezia arhitecturală n-a născocit mai mult de o duzină de case tip raport pentru cele cîteva sute de străzi ale Philadelphiei. Şi Philadelphia, ca orice oraş american, îşi are zgîrie-norii săi; e drept, ceva mai mici decît cei din Manhattan, dar destul de impunători pentru a satisface patriotismul local al urmaşilor lui Penn. Centrul oraşului, reconstruit în ultimul sfert de veac, poartă amprenta arhitecturii pe verticală, în unghiuri drepte, bazată în primul rînd pe materiale de construcţie din care au fost excluse lemnul şi zidăria „clasică". Prinsă în hora blocurilor moderne, clădirea primăriei, adevărată capodoperă a barocului întîrziat, planturoasă ca o bazilică romană, apare în veşmîntul său de coloane verzi ca o adevărată surpriză arhitecturală. Din vîrful ei îndeajuns de înălţat pentru a putea rivaliza cu acoperişurile clădirilor de douăzeci de etaje, quaker-ul William Penn, turnat în aramă coclită de ploi, priveşte cu orgoliu oraşul de la picioarele sale. E o aşezare puternică, cu magistrale largi, brodate cu verdeaţă, cu muzee de faimă mondială şi parcuri cu fîntîni arteziene, un oraş cu personalitate, plin de mîndrie pentru incontestabilele sale valori artistice. De pe acoperişul primăriei, căpetenia quaker-ilor protestatari, plecaţi cu aproape trei sute de ani în urmă din Anglia puritană, nu vede decît sclipirea urbei sale, paralelele străzilor mărginite de zimţuiala acoperişurilor întinse pe kilometri întregi, linia suplă a blocurilor moderne din centru, monumentele istorice dintre Chestnut Street şi Walnut Street legate de momentul declarării independenţei Statelor Unite, colonadele muzeelor şi cupolele catedralelor. Dacă s-ar înălţa pe vîrfuri pentru a putea privi peste acoperişurile metalice ale zgîrie-norilor, bătrînul Penn ar zări în depărtare, la marginile oraşului său, dincolo de riglele de asfalt ale autostrăzilor, miile de coşmelii muncitoreşti încropite la repezeală din cîteva plăci de placaj ori din rumeguş presat putînd concura în soliditate numai cu căsuţele de carton ale niponilor. Faimosul „American way of life" vorbind despre locuinţele cetăţenilor Statelor Unite nu are înaintea ochilor decît o imensă pădure de zgîrie-nori, vorbind despre proprietate nu vede decît limuzina, iar din mîncarea americanilor nu vrea să observe decît desertul, sub forma unor copioase porţii de îngheţată. Pînă una-alta, în loc de locuinţe bune, „modul" dispune de statistici bune. Ultimul recensămînt în această privinţă a stabilit că peste 70 la sută din totalul caselor din mediul rural al Statelor Unite şi peste 61 la sută din casele orăşeneşti americane se află într-o stare de gravă deteriorare necesitînd importante reparaţii. Costul unei locuinţe particulare compuse din patru camere şi bucătărie a crescut de la 4.595 de dolari în 1939 la 11.094 de dolari în 1949 şi la 16.800 de dolari în 1959.

Dar am venit la Philadelphia pentru Stokowski şi Toscanini. Pentru Ormandy şi Edgar Allan Poë. Şi, mai ales (de ce n-am mărturisi-o?), pentru pietrele triste, meditative, topite în săruturi de nedespărţit, cărate aici din Oltenia de sub dalta autorului „Coloanei fără sfîrşit" de la Tîrgu-Jiu...

Mergem pe străzile oraşului lui Penn rememorînd în auz acordurile grave ale simfoniilor lui Beethoven executate de una dintre cele mai bune orchestre simfonice din lume. Fredonăm aşa cum ne pricepem, fără sentimentul că săvîrşim vreo impietate, frînturi din maiestuoasele acorduri beethoveniene, convinşi că peisajul de verticale al Philadelphiei e cel mai bun decor. Doar între zidurile acestui oraş opera marelui compozitor al dezrobirii sufletului omenesc din încleştarea forţelor negre a cunoscut cea mai strălucită interpretare.

Dar ce e asta? Pe Broad Street, artera principală a oraşului, au izbucnit pe neaşteptate ţignalele a zeci de poliţişti încălecaţi pe motociclete rapide. La auzul lor circulaţia automobilelor încremeneşte, maşinile şi camioanele grele se retrag pe străzile laterale ale oraşului, căutînd să evite Broad Street-ul înfiorat de fluierăturile motocicliştilor cu căşti albe. În urma avangărzii motorizate, păstrînd destulă distanţă pentru ca fumul şi răpăitul de mitralieră al ţevilor de eşapament să se împrăştie în defileul dintre străzile cenuşii ale blocurilor de cîte douăzeci de etaje, îşi face apariţia un detaşament de cavaleri îmbrăcaţi în uniformele cernite ale quaker-ilor, suflînd cu sîrg în alămuri stridente un marş cazon în care, ca într-un imn monarhic din Balcanii de altădată, se intercalează refrene de rugăciune mistică. În spatele cavaleriei — un cortegiu de care alegorice cu răstigniri pe Golgota de carton, cu panoptice de scene biblice reprezentînd martiriul marilor sfinţi ai sectei tremuricilor şi al preatremurătoarelor sfinte quakereşti, cu steaguri şi lozinci puse să agite pentru fericirea din lumea de apoi şi pentru anatemizarea păcătoşilor care încă nu s-au înscris în marea oaste a quaker-ilor ori refuză să frecventeze predicile religioase ale sectei, din fiecare duminică dimineaţa. În urma fiecărui car alegoric păşeşte pedestrimea pămîntească a oastei tremurătoare — femei, bărbaţi şi copii, gimnaziste îmbrăcate în rochiţe scurte, cu fusta doar pînă la coapse şi cu chipiuri înalte, de gardă imperială, sugari în cărucioare din care nu lipsesc muşamaua impermeabilă, biberonul şi cartea sfîntă a quaker-ilor, studenţi deghizaţi în draci roşii şi bătrîni călcînd cu evlavie şi socotindu-se îndeajuns de aproape de lumea plină de scuturături promisă de căpeteniile sectei.

Lumea, împiedicată vreme de două ceasuri să circule de pe un trotuar pe altul, priveşte în stradă cu resemnare sau cu o curiozitate pasivă: zeii oraşului, preacucernicele notabilităţi ale Philadelphiei, tremură cu evlavie în limuzinele proprii, alături de neveste şi de copii, schimbînd între ei semne de amiciţie ori salutîndu-se prin strigături de „Hello!" Deocamdată e o paradă inofensivă la care zeii pot tremura benevol şi după placul inimii. Dar aici, în Philadelphia, zeii marelui capital au tremurat şi altfel; Philadelphia a fost întotdeauna teatrul unor acute izbucniri în lupta dintre muncitorime şi patroni. Aici a luat naştere, în 1876, Partidul Muncitoresc Socialist American, aici s-a ţinut ultima conferinţă a celei dintîi internaţionale.

Din loc în loc, inspiratorii marşului pentru recrutarea de noi oşteni în rîndurile quaker-ilor dau dovadă de ceva mai multă imaginaţie decît în cazurile cînd, pentru propaganda fericirilor cereşti,

„Sărutul" lui Brîncuşi, aflat la „The Philadelphia Museum of Art".

pun în faţa procesiunilor cîte o gimnastă cu pulpele goale. Iată un car alegoric de pe platforma căruia stă gata să ţîşnească spre ceruri o rachetă cosmică. Pe cele patru laturi ale carului — aceeaşi inscripţie: „Ce cauţi tu, omule, în Lună, cînd poţi afla drumul cel mai scurt spre Cristos frecventînd predicile noastre duminicale?"

Ceva mai în urmă, agăţaţi ca nişte acrobaţi de treptele unui camion, zece tineri în costume negre reprezentînd moartea cosesc cu osîrdie fumul lăsat pe trotuar de ţevile de eşapament ale simandicoşilor din limuzune: „Omule, vei muri, cutremură-te şi aminteşte-ţi de Domnul!"

Iată şi o carceră de închisoare, cu pereţii din drugi de fier, în care e ferecat, ca într-o colivie, un „roşu" în costum vărgat: „Aceasta e singura soluţie pentru păcătoşii de comunişti!"... De aici pînă la torturile inchiziţiei nu e decît un pas.

Dar ne aflăm în mijlocul secolului al douăzecilea şi în nordul democratic al ţării „tuturor libertăţilor". Dacă vreţi să vă convingeţi despre acest lucru, puteţi constata uşor că dumnezeul acestei părţi a Americii nu e segregaţionist, ci integraţionist. În rîndurile quaker-ilor copiii negrilor defilează şi ei, dar separat, în ultima parte a procesiunii, izolaţi de trupul marşului alb printr-o respectabilă distanţă: „Egali, dar nu împreună!" — glăsuieşte cea mai nouă atitudine yankee faţă de negri. În secta bătrînului Penn lozinca se traduce întocmai: „Egali în faţa Domnului, dar nu în acelaşi rai!"

De două ceasuri ne-au dispărut din auz acordurile filarmonicii philadelphiene de sub bagheta fermecată a lui Stokowski sau Ormandy. Nu Beethoven este cel care se aude acum. L-am uitat şi pe Edgar Allan Poe, iar drumul spre Brîncuşi ne e zăgăzuit de această apariţie medievală în plină lume modernă.

Desperat, încerc o evadare spre celălalt trotuar, de unde calea spre marele Muzeu al artelor se vede liberă. Păşesc în stradă şi caut să tai în zigzag rîndurile procesioniştilor. O venerabilă doamnă cu o pălărie plină cu păsări multicolore şi fructe de pluş îmi întinde braţele, întîmpinîndu-mă cu evlavie: „Fii binevenit între noi, frate!" Speriat de viziunea raiului care pentru o clipă mi se deschide în faţă, cîrmesc spre stînga şi sar pe trotuarul rîvnit. Venerabila doamnă mă priveşte nedumerită pe sub merele, cireşile, ananasii şi rîndunelele care îi cad pe frunte. Mă uit la ea o clipă şi în tăietura rigidă a buzelor îi ghicesc un blestem rostit în vreme ce îşi continuă cu osîrdie marşul tremurător spre ceruri.

Eu plec la Brîncuşi.

Cultul valorilor muzeale a început în America o dată cu marile donaţii din colecţiile particulare de artă ale milionarilor. După Metropolitan Museum din New York, unul din marile muzee ale lumii, Muzeul de arte din Philadelphia însumează cele mai valoroase colecţii de artă plastică de pe întreg continentul american. Multimilionarul Solomon Guggenheim, capul uneia din cele patru sute de familii de potentaţi americani, a ţinut să pună în faţa clasicului Metropolitan Museum de pe Fifth Avenue un lăcaş ultramodern, destinat să găzduiască produsul celor mai contemporane curente de artă plastică mondială. Banii săi au dus deocamdată la realizarea celei mai interesante clădiri muzeale din cîte s-au construit pînă acum. O pîlnie deschisă spre cer, cu gura acoperită de o cupolă de sticlă, captează maximum de lumină solară pe care îl poate primi un interior. Pe pereţii acestei pîlnii, urcînd panta unei spirale din ce în ce mai deschise, se înlănţuie exponatele prin faţa cărora vizitatorul defilează într-o continuă desfăşurare. Jos, sculpturile. În centrul pîlniei, ca un pivot în jurul căruia se roteşte spirala de lumină populată de tablourile celor mai remarcabili modernişti, se află „Regele" lui Brîncuşi, uriaş trunchi de stejar pe care fantezia sculptorului a cioplit cîteva motive de folclor românesc, caracteristice stîlpilor solizi puşi să susţină porţile gorjene.

„The Philadelphia Museum of Art" este un uriaş templu antic grec, construit în secolul nostru, din piatră roz, cu frontaluri triunghiulare populate cu basoreliefuri sprijinite pe cîte şase şi opt coloane corintice. Aşezat pe o colină verde de pe care domină partea sudică a oraşului, el apare acum, cînd la picioare i se desfăşoară viermuiala bigotă a tremuricilor, ca un altar păgîn dogorit de văpăile rugurilor sacre. Dar în interior e linişte. E răcoare şi tăcere de muzeu. Atmosferă calmă şi odihnitoare, cu toată libertatea de comportare permisă yankeului care în astfel de locuri poate fotografia, poate filma, poate vorbi oricît de tare şi, dacă n-ar fi inscripţiile de lîngă fiecare obiect de artă „nu mă atinge", însoţite de armura capilară a unui cavaler medieval care prin toate muzeele americane muşcă mîna unui vizitator curios, ar putea chiar pipăi obiectele. Aranjat pe colecţii separate, găzduite de săli închinate donatorilor, ca şi Metropolitan Museum de altfel, „The Philadelphia Museum of Art" îşi cheamă vizitatorii cu o insistenţă înduioşătoare: „Sînteţi invitat cu cordialitate să deveniţi membru onorific al muzeului nostru. (Cotizaţia: 10 dolari pe an de persoană, 15 dolari pentru soţ şi soţie, 25 de dolari pentru membrii contribuabili, 100 de dolari pentru membrii suporteri, 250 de dolari pentru membrii asociaţi şi 500 de dolari pentru membrii viageri.) Contribuţiile membrilor sînt vitale pentru existenţa muzeului nostru. Donaţiile din partea primăriei (City of Philadelphia) acoperă numai cheltuielile pentru întreţinerea clădirii şi plăţile custodiale. Cotizaţia dumneavoastră de membru al muzeului contribuie la menţinerea în Philadelphia a uneia din cele mai mari instituţii culturale din întreaga Americă... Grăbiţi-vă să vă înrolaţi chiar azi în rîndurile celor ce ne sprijină existenţa..."

Pateticul apel e publicat pe toate pliantele muzeului.

Potentaţii multimilionari, împăcaţi cu cerul prin cecuri grase emise în favoarea sectei religioase căreia îi aparţin, au încercat o împăcare cu pămîntul constituind fundaţii culturale, burse pentru cîteva zeci ori sute de studenţi, ba chiar renunţînd la o parte din valorile artistice acumulate în saloanele palatelor lor şi trimiţîndu-le muzeelor, cu obligaţia ca acestea să le consacre săli speciale, la intrarea cărora să salute cu elogii donaţia bogătaşului atît de grijuliu faţă de cultura urbei sale. Dar, după ce s-au debarasat de acumulările haotice făcute de părinţii şi de bunicii marilor familii, avînd grijă să păstreze încă în colecţiile particulare unele din cele mai de seamă opere din creaţia mondială pe care, în primul rînd, le consideră o bună investiţie de capital, donatorii au lăsat existenţa muzeelor pe seama chetei cu mărunţişul şi a snobismului micii burghezii, gata oricînd să-şi gîdile orgoliul artistic cu o cotizaţie de zece dolari în schimbul calităţii de membru al unuia din marile muzee ale Americii.

În ciuda acestei stări de lucruri, activitatea muzeistică e bogată. În marile muzee de utilitate publică intrarea este liberă în cel puţin două din zilele săptămînii, fiecare vizitator primind gratuit planurile sălilor şi pliantele curente editate de către muzeu. Bufete frumoase, camere de lectură, săli-de proiecţie, mici galerii de artă pentru copii fac agreabilă o şedere oricît de îndelungată într-un mare muzeu american. Acelaşi principiu este aplicat şi în funcţionarea bibliotecilor centrale, unde lectorul poate rămîne o zi întreagă în tovărăşia cărţii cerute, fără să părăsească localul.

Dar ne aflăm în splendidul „Museum of Art" din frumoasa Philadelphie... Într-una din sălile consacrate artelor contemporane ne aşteaptă pietrele lui Brîncuşi, a căror atracţie irezistibilă ne forţează să trecem aproape în galop pe lîngă alte splendori de culoare ori relief găzduite între zidurile templului de piatră roşie.

La intrarea în sala deasupra căreia scrie „Brîncuşi Exhibition" ne oprim fără a cuteza să păşim dintr-o dată. Şi cînd, în cele din urmă, intrăm, simţim exact ceea ce ar putea părea unora exagerat de banal. Dar nu e decît adevăr că aici, la mii de kilometri depărtare, regăsim un colţ din patrie. Şi nu ne putem ascunde mîndria privind cît de întinse sînt aripile ţării noastre. Îţi mulţumim, bătrîne Brîncuşi...

Cu paşi sfioşi ne apropiem de pietrele rotunjite şi lustruite cîndva de apele Oltului şi, după expresia dată lor de artist, ajunse pînă la această faimă. Sînt douăzeci de opere create de artist acasă, la Peştişani, lîngă Tismana, sau în peregrinările sale prin străinătăţi, între anii 1908 şi 1931. Chiar dacă nu Oltul ci Sena a spălat faţa acestor pietre, chiar dacă nu Carpaţii ci Pirineii au aprins iradierea marmurii, mîna sculptorului a făcut materia neînsufleţită să plîngă sau să rîdă oltenește. Mîngîiem îndelung cu privirea capul domnişoarei Pogany, faţa de marmură surprinsă de artist în momentul pătrunderii unui mister, ca în clipa în care fetele de pe Olt, îmbătate de farmecele începutului de an, îşi întrezăresc în oglindă ursita dragostei, chip suav, transparent ca o fantasmă albă, celest ca al unei fiinţe de pe altă planetă datorită ochilor nepămîntesc de mari, terestră prin materializarea celor mai omeneşti gînduri,

sub fruntea de marmură, femeie cu gîtul de lebădă și mîinile ca două aripi de pescăruș strînse parcă a rugăciune. Zburăm în slăvi o dată cu anticul „Prometeu" ori cu „Pasărea măiastră", plăsmuire de piatră a visului plin de cutezanță desprins din basmele românești, ne avîntăm gîndul în lungul unei „Coloane fără sfîrșit", minusculă în raport cu uriașa înlănțuire de romburi metalice de la Tîrgu-Jiu, și mult timp nu ne putem îndepărta de contopirea perfectelor simetrii ale sufletelor și trupurilor celor doi îndrăgostiți din cunoscutul „Sărut". Minutele se scurg unul după altul, iar lîngă noi un tînăr înalt, blond, de vreo douăzeci și cinci de ani, îmbrăcat simplu, ca un student ori mărunt funcționar, cu un catalog al muzeului în mîini deschis la paginile consacrate lui Brîncuși, parcă ne concurează în așteptare. Într-un tîrziu, spune fără adresă, ca' omul care n-are cui să-i transmită încîntarea: „This is beautiful!"[1]) Îl aud apoi adăugînd încă o frază rostită în șoaptă, ca pentru sine, în care disting numele sculptorului și cuvîntul Romînia.

Abia după ce îi spun de unde vin, americanul se întoarce spre mine. Mă privește cu interes și începe să vorbească atît de repede, încît abia reușesc să-i urmăresc șirul vorbelor. Cînd, în americana mea destul de șovăitoare, afirm că Brîncuși a fost fiul unui țăran din Romînia, americanul, crezînd poate că așa îl voi înțelege mai bine, îmi răspunde în spaniolă, bătîndu-mă amical pe umeri:

— O yes, yes!... Rumania paesa socialista!...

Apoi, întorcîndu-se spre sculpturile lui Brîncuși, încearcă să mă convingă într-o spaniolă amestecată din abundență cu americana că el crede că numai un popor deosebit de talentat poate da lumii asemenea artiști.

Cu toată poezia lor, pietrele lui Brîncuși sînt triste. O tristețe grea, plină de nostalgie, le învăluie ca o natură specifică numai lor. Poate de aceea, tîrziu, cînd părăsim sala lui Brîncuși, auzim parcă din urmă suspinul bătrînesc al marelui înstrăinat...

Afară, procesiunea quaker-ilor s-a spart. De pe platoul muzeului privim din nou spre oraș și ca un ecou simțim reîntorcîndu-se asupra lui, după ce un răstimp fuseseră gonite de tenebrele bigotismului, acordurile maiestuoase ale simfoniilor beethoveniene interpretate de renumita filarmonică philadelphiană.

Pornim în căutarea casei memoriale în care a trăit cîndva poetul Edgar Allan Poë. Dar nimeni nu îi cunoaște adresa. Și, în fond, de ce ar memora-o cineva din Philadelphia? Doar poetul a locuit și la Boston, și la Richmond, și a murit la Baltimore. Într-adevăr, la 7 octombrie 1849, dimineața, cîțiva hoinari din Baltimore au descoperit pe o bancă din Light Street un trup țeapăn. Transportat la Medical College, omul aproape mort își revine și spune tuturor doar atît: „Adio, pe veci"... Două zile mai tîrziu, nouă persoane îl însoțeau la cimitirul săracilor din Baltimore. Murise Edgar Allan Poë, cel mai de seamă scriitor și poet american din toate timpurile...

Întrebăm în stînga și în dreapta trecătorii, dar cei mai mulți ne răspund cu candoare că nici n-au auzit măcar de o casă a poetului Poë în Philadelphia. Cîțiva ne trimit la „Independence Hall" și numai unul ne pomenește de o adresă pe strada a șaptea. Pentru mai multă siguranță îi ascultăm pe toți dar, o dată ajunși la palatul-muzeu în care la 1776 s-a declarat independența Statelor Unite, ne dăm seama că singurul care a avut dreptate fusese cel de-al patrulea.

Ne oprim totuși aici.

Maternitatea în care a văzut lumina zilei noul prunc adus pe lume la 4 iulie 1776 sub numele de „Statele Unite ale Americii" e chiar această clădire cu un singur etaj și cu un turn atît de asemănător cu fostul turn al Colței din Bucureștiul de altădată. Clopotul acesta de bronz, cu buza crăpată probabil într-o cădere din turnul incendiat cîndva și apoi reconstituit, a dat primul semnal vestind lumii marele eveniment al adoptării Declarației Independenței, importantul document a cărui copie dăltuită în piatră o ține în mînă bătrîna singură și tristă din fața New Yorkului denumită de americani „Miss Liberty". În această încăpere mobilată cu austeritate, în care abia pot încăpea trei-patru duzini de bărbați, a fost investit ca cel dintîi președinte al noii țări George Washington și tot aici, cu cîțiva ani mai tîrziu, în prezența a 54 de delegați printre care se afla Benjamin Franklin, a fost proclamată prima Constituție a Americii, cea care a stat la baza faimosului „Bill of Rights".

Ne descoperim în fața acestor file îngălbenite de vreme pe care au fost înscrise legi ce cu două sute cincizeci de ani în urmă au însemnat o importantă cucerire a omului din „Lumea nouă".

Dar chiar la ieșirea din complexul muzeistic „The National Historical Park" din Philadelphia mă strigă cineva: „Hello, dumneata, domnule!" Mă întorc și văd apropiindu-se un bărbat de vreo patruzeci și cinci de ani care îmi întinde o foaie de hîrtie. „Citește, te rog, această hîrtie și, dacă ești de acord, semnează-o!" Primul gînd care mi-a venit a fost să bat în retragere, bănuind că omul care m-a oprit nu putea fi decît unul din numeroșii agenți ai quakerismului, trimiși în timpul procesiunii abia încheiate prin tot orașul, sau, ceea ce mi se părea și mai grav, vreun comis-voiajor al cine știe cărei firme comerciale, autor al unui nou truc pentru atragerea clienților.

Dar omul cu bucata de hîrtie pe care sînt tipărite vreo două sute de rînduri are în făptura sa ceva ce inspiră încredere. E înalt, îmbrăcat corect, cu o privire deschisă, o față care nu zîmbește gratuit, o frunte lată plină de cute ce dovedesc mai mult gîndire încordată decît încruntătură de oprimat, gesticulează cu economie, dar și cu autoritate. A reușit să plaseze foaia de hîrtie cu semnături la vreo zece trecători, dintre care vreo trei o citesc cu interes, doi se apropie de el și i-o restituie fără nici un cuvînt, alți patru dintre ei bombăne ceva și o aruncă pe trotuar ca pe orice fițuică de reclamă parcursă în fugă și doar unul singur scoate stiloul și semnează. Omul nostru, preocupat în egală măsură de difuzarea manifestului său cît și de culegerea de pe jos a exemplarelor aruncate, văzîndu-mi ezitarea, e gata să mă abandoneze. Îi iau totuși hîrtia și o privesc. Mărturisesc că, în primul moment, nu știam ce să cred. Parcă abia citisem undeva frazele înscrise pe coala proaspăt tipărită. „Congresul nu va edita legi... care să îngrădească profesarea oricărei opinii politice sau să limiteze libertatea cuvîntului sau presei, sau dreptul oamenilor de a se întruni pașnic și de a adresa guvernului petiții cerînd remedierea abuzurilor..." Mă dumiresc abia în clipa în care omul se apropie de mine și mă întreabă grăbit:

— Ei, o semnezi?

— Crezi că semnătura mea îți va folosi la ceva? Sînt străin.

— Hm!... Într-adevăr, nu te privește — și mi-o smulge din mînă.

— Bine — încerc eu să-l rețin — dar asta e...

— Exact! Vii din Europa?

— Da.

— Din ce țară?

— Romînia.

— Hm!... Da... Înțeleg...

Și pleacă.

De astă dată e rîndul meu să mă țin după el.

— Spune-mi, totuși, mă înșel eu sau abia am citit cele scrise aici într-un document din „Independence Hall"? Nu cumva este...

— Ți-am spus. Asta e! *„The Great Bill"*. *„Bill of Rights"*... Carta drepturilor omului, legea noastră de bază. Aici sînt scrise toate drepturile și datoriile cetățenilor Statelor Unite. Garanția libertății cuvîntului, a presei, a întrunirilor, a convingerilor politice...

Mi-au venit atunci în minte cuvintele lui Mark Twain: „Noi, americanii, avem, grație Domnului, trei drepturi foarte prețioase: libertatea cuvîntului, libertatea conștiinței și prudența de a nu le pune în practică nici pe una, nici pe cealaltă..."

— Și de ce strîngi semnături pe ea?

— Dacă vrei, ia-o ca pe o toană. Dar poate fi și mai mult decît atît. Important e ceea ce recoltez în afară de semnături.

— Ce anume?

— Atitudini. Din vreo două sute pe cîți am reușit să-i fac să citească pînă acum hîrtia asta, mai mult de jumătate au refuzat s-o semneze acuzîndu-mă că le-am pus sub nas un document subversiv, o listă de revendicări sau un protest „roșu"... Cîțiva m-au întrebat fără nici un ocol dacă nu sînt nebun, iar vreo treizeci pur și simplu au aruncat hîrtia pe trotuar, ca pe un gunoi... E semnificativ dintr-o anumită privință, nu?

— Și semnături?

— Numără-le singur

Erau opstprezece.

---

[1]) Ce frumos!

Geografia neofascismului

În ultima vreme într-o serie de țări capitaliste au loc violente manifestări fasciste care stîrnesc indignarea și îngrijorarea legitimă a opiniei publice. Presa și radioul din întreaga lume au relatat recent despre gravele evenimente petrecute în orașul Oxford din statul Mississippi (S.U.A.), unde bandele de huligani rasiști, în cap cu generalul american în retragere Edwin Walker, au încercat să împiedice prin acte de violență intrarea unui student de culoare în universitatea din oraș.

Armă extremă a celor mai reacționare cercuri ale capitalului monopolist, fascismul își arată colții și în Franța, unde O.A.S. își continuă activitatea criminală; în Germania occidentală și Italia, unde vechii purtători ai cămășilor brune și negre operează din nou; în Anglia, unde fasciștii încearcă să organizeze marșuri și întruniri în piețe publice.

Afișe cu zvastica pe străzile capitalei japoneze. După cît se vede din fotografie, ele nu se bucură însă de atenție din partea trecătorilor.

O adunare a naziștilor americani ai lui Lincoln Rockwell, în centrul newyorkez.

Una din victimele huliganilor fasciști din Buenos Aires. Pentru că s-a pronunțat împotriva manifestărilor fasciste, huliganii i-au încrustat pe față zvastica.

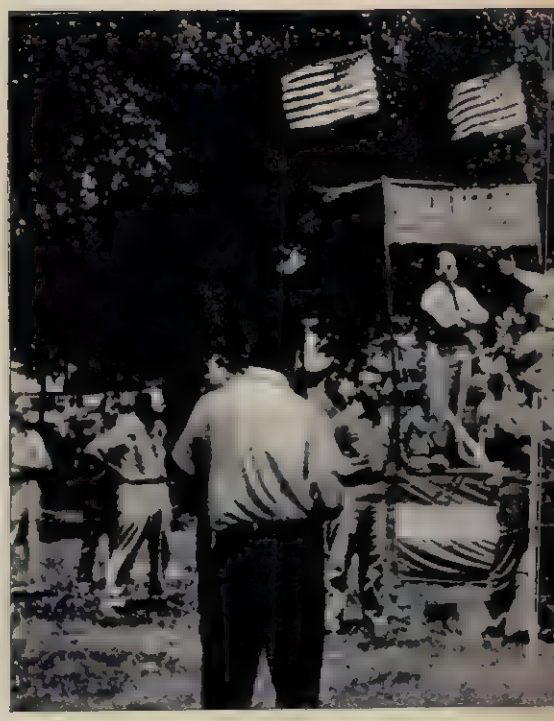

Manifestație antifascistă pe străzile capitalei Franței.

Soustelle (stînga), unul dintre liderii organizației fasciste ultracolonialiste O.A.S., a cărei denumire a fost schimbată în „Consiliul național al rezistenței", a fost „reținut" la Milano (Italia) pentru a fi condus de autorități pînă la granița cu țara pe care și-a ales-o singur ca loc de refugiu...

Iată ce s-a găsit, printre altele, în timpul unei descinderi la sediul naziștilor englezi, conduși de Colin Jordan.

...Un mic vas pescăresc acostează lîngă o plajă pustie pe coasta franceză a Mediteranei. Începe descărcarea. Cele două bărci care transportă mărfurile pe plajă de-abia pot fi trase la mal sub greutatea încărcăturii. O pradă pescărească bogată? Nicidecum; micul vapor pescăresc, reperat în zorii zilei cu totul întîmplător de paza de coastă, transporta din Algeria cantități însemnate de muniții. Pe bord, patru membri ai Organizației armate secrete, rebotezată astăzi pompos „Consiliul național al rezistenței"; iar armele urmau să fie trimise spre diferite departamente ale Franței, unde se regrupează fasciștii din O.A.S. Ce activitate desfășoară aceștia? Ei au comis în mai puțin de 60 de zile, în cursul anului curent, 130 de atacuri criminale și furturi, ceea ce înseamnă o medie de mai bine de două atacuri pe zi. Una din cele mai spectaculoase acțiuni ale huliganilor fasciști a avut loc la 22 august a.c. O mașină de lux străbătea în goană autostrada dintre Paris și aeroportul de la Villacoublay. În dreptul punctului Petit-Clamart, o rafală de pistol-mitralieră. Geamurile sparte, portierele ciuruite de gloanțe și un cauciuc explodat. Dar șoferul, cu prezență de spirit, își continuă cursa pentru a ieși din raza de acțiune a focurilor de armă. O adevărată minune i-a scăpat pe ocupanții mașinii de la moarte. Zece minute mai tîrziu, agenția „France Presse" transmitea Franței și întregii lumi știrea: „Atentat nereușit împotriva președintelui Franței, generalul Charles de Gaulle".

...O coincidență pe care nici ziare ultrareacționare ca „L'Aurore" sau „France Soir" nu au îndrăznit s-o socotească întîmplătoare a constituit-o prezența la 22 august la Paris, deci în ziua atentatului, a „omului cu ochelari fumurii", cum îl denumește presa de senzație pe Jacques Soustelle. Pînă nu demult acesta era unul din conducătorii partidului de guvernămînt U.N.R., iar astăzi împarte cu Bidault conducerea O.A.S. Cu cîtva timp în urmă, poliția italiană l-a reținut, rugîndu-l politicos — cîtă delicatețe față de fasciști! — să părăsească teritoriul Italiei spre o destinație la alegere. Și iată-l pe monsieur Soustelle trecînd nestînjenit granițele. Și ca el, numeroși alți conducători ai O.A.S., printre care Georges Bidault, dispărut ca prin farmec de la domiciliul parizian supravegheat de poliție, Godard, Argoud și alții sosiți în același timp în Italia pentru a se întîlni undeva în împrejurimile lacului Como. Consfătuirea trebuia să pună la punct reorganizarea rețelei metropolitane a O.A.S. Poliția nu i-a auzit, nu i-a văzut. În vila de pe malul lacului Como, păzită de O.A.S.-iști, s-au hotărît noi incendieri, comiterea altor acte de sabotaj, distrugerea liniilor electrice și telefonice, aruncarea în aer a liniilor ferate, atacuri asupra băncilor.

Toate acestea sînt rezultatul activității unei organizații care se bucură de sprijin și complicități. Aceste complicități trebuie căutate în sferele înalte ale marelui capital monopolist, care sprijină O.A.S. considerînd-o o armată de rezervă împotriva forțelor democratice din Franța. Este de ajuns să amintim un singur fapt: Watteau, guvernatorul fostei bănci algeriene, filială a Băncii Franței, sfătuia fățiș firmele franceze care au filiale în Algeria să acorde O.A.S. sumele pe care le solicita aceasta pe vremea cînd își desfășura în voie activitatea pe teritoriul algerian.

UNDE APARE OTTO SKORZENY

Cancerul O.A.S.-ist înfipt în trupul Franței nu constituie decît un capitol dintr-un vast plan de reînviere și reactivizare a fascismului, pus la cale de cele mai reacționare forțe ale capitalului monopolist. Plan de la înfăptuirea căruia nu pot lipsi de altfel vechii „specialiști" ai fascismului.

Iată-l, de pildă, pe unul din preferații lui Hitler, o figură odioasă a celui de-al doilea război mondial — Otto Skorzeny. Fost conducător al rețelei din străinătate a Gestapoului, Skorzeny a devenit „celebru" în septembrie 1943 prin organizarea răpirii lui Mussolini din fortăreața alpină unde fusese închis după înlăturarea lui de la putere.

În cartierul aristocratic din Madrid, departe de zgomotul bulevardelor centrale, se află vila luxoasă în care trăiește Skorzeny. Nici un locuitor al cartierului, nici un ziarist nu a reușit să afle ce se întîmplă

Mosley, unul din liderii naziștilor englezi, este salvat cu greu de polițiști de mînia populației indignate.

în spatele acestor ziduri. Se știe doar că de acolo pornesc firele organizației pe care o conduce Skorzeny ca interpus al rețelei fasciste.

Dar Madridul nu este decît una din filialele organizației fasciste internaționale denumite „Mișcarea social-europeană". Sediul ei central se află la Malmö, în Suedia. Ea editează și un organ de presă, „Nation Europa", în limba germană și care militează pentru crearea unei „națiuni europene unice" — veche lozincă hitleristă. Deși în mod oficial în fruntea acestei mișcări neonaziste se află fascistul suedez Engdahl, conducerea propriu-zisă o are Otto Skorzeny. Din biroul său de la Madrid acesta difuzează instrucțiuni, finanțează partidele neofasciste cu dolari americani și mărci vest-germane, organizează conferințe internaționale secrete etc. După cum s-a relatat chiar și în presa occidentală, „mișcarea" lui Skorzeny are partea ei importantă de contribuție în organizarea terorismului fascist din Franța, în uciderea lui Asanuma, secretarul general al Partidului socialist din Japonia, în atentatele din Tirolul italian etc. Din geografia crimelor fascismului nu lipsește nici continentul african, unde foști membri ai SS se numără printre instructorii armatelor lui Chombe, printre asasinii lui Felix Moumié, fruntaș al mișcării de eliberare din Camerun. De asemenea, America Latină a devenit locul de refugiu al unor căpetenii naziste binecunoscute, cum a fost Eichmann, și se crede că acolo se ascunde și Martin Bormann, unul din cei mai apropiați colaboratori ai lui Hitler. Vechii specialiști se bucură de altfel de o atenție deosebită. Pe „calitățile" lor a contat Allen Dulles, fost șef al spionajului american, atunci cînd l-a recrutat pe Skorzeny pentru agentura americano-germană „Spinne" (Păianjenul). Astfel s-a ușurat stabilirea, încă din primele zile după sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, a colaborării dintre rețeaua fascistă rămasă intactă în zonele de ocupație occidentale din Germania și forțele extremiste reacționare din Statele Unite, Anglia, Franța și alte țări capitaliste.

SS REÎNVIAT

Această colaborare s-a extins an cu an, dînd posibilitatea afirmării deschise în Germania occidentală a organizațiilor fasciste, organizații folosite ca oficine anticomuniste și de atițare a șovinismului. Una dintre acestea este și Asociația de ajutor reciproc a foștilor membri ai SS. Ce scop urmărește? Peter Kleist, unul din slujbașii devotați ai lui von Ribbentrop, declara la constituirea asociației: „Germania mare trebuie să existe din nou; din ea vor face parte Austria, Regiunea Sudetă, Silezia, ba chiar și Alsacia și Lorena". În prezent această organizație a foștilor membri SS, înscrisă ca „asociație filantropică", numără 59 de uniuni locale, are o editură și un ziar propriu, constituind nucleul de bază al „Internaționalei neofasciste".

R.F. Germană este un adevărat azil pentru toți foștii SS — recunoștea, în mai 1960, generalul nazist Meyer. În acest rai funcționează, chiar după afirmațiile Ministerului Afacerilor Interne de la Bonn, 86 de „uniuni radicale de dreapta", adică profasciste și antisemite. După cum admite același minister, sursele care finanțează bandele neofasciste sînt cotizațiile și „ajutoarele prietenilor înstăriți dinăuntrul țării și de peste hotare", adică sumele pe care le acordă neofasciștilor cercurile marelui patronat. Există și un partid legal, „partidul german", care proclamă oficial „Mein Kampf" ca ideologie a sa. Printre conducătorii acestui partid se găsesc Meinberg, în trecut general SS, comandantul gărzii personale a lui Hitler, Kunstmann, fost general al detașamentelor de asalt. Mai există și un alt personaj, anume Naumann — adevăratul conducător al partidului german—care este una și aceeași persoană cu fostul secretar de stat al lui Goebbels în ministerul nazist al propagandei, fost ofițer SS și împuternicit al lui Hitler. Printre numele care figurează în testamentul lui Hitler, întocmit înaintea morții, se află și cel al lui Naumann, care urma să preia Ministerul Propagandei. În 1953 autoritățile engleze au fost nevoite să-l aresteze, avînd însă grijă să-l pună în libertate după o scurtă perioadă de detențiune. Iar astăzi Naumann acționează nestingherit la Bonn.

Metoda principală de activitate a uniunilor fasciste din R.F.G. sînt acțiunile huliganice teroriste. În timpul procesului Eichmann, membrii „corpului liber al Germaniei mari" au plănuit să arunce în aer monumentul deținuților politici din lagărul de concentrare Bergen-Belsen. Numai în 1961 neonaziștii au organizat pe teritoriul R.F.G. 398 de manifestări și provocări huliganice.

„MÎNA BRUNĂ" ÎN EUROPA OCCIDENTALĂ

Dar semnele fascismului nu sînt vizibile numai în Germania occidentală. În Italia există un partid ai cărui membri se proclamă continuatori ai lui Benito Mussolini. Printre acțiunile huliganilor fasciști din Italia se situează și recentul atac împotriva scriitorului și cineastului progresist Pier Paolo Pasolini, a actorului Franco Citti și a regizorului Piero Morgia, care asistau la premiera filmului „Mamma Roma" creat de ei. Dar publicul le-a dat riposta meritată și fasciștii au fost puși pe fugă. În țările nordice, în Austria, Olanda, Grecia și alte cîteva țări din Europa occidentală există de asemenea partide și organizații fasciste. „Mîna brună" acționează încă înmănușată, caută forme legale de activitate. „Fiți atenți! Fiți întotdeauna la limitele constituției"—îi povățuiește pe fasciști von Thadden, vicepreședintele partidului german, fost ofițer hitlerist. În acest fel își găsesc o platformă comună naziștii de ieri și neofasciștii de astăzi, produși ai imperialismului de după cel de-al doilea război mondial. Nu este vorba doar de pogromiști fățiși, de asasini declarați, ci și de militari influenți, care abia așteaptă să apese butonul care ar declanșa un război atomic, liderii politici anticomuniști, colonialiștii care își văd pierdute pozițiile ca urmare a valului nestăvilit al luptei de independență națională etc. Și în Anglia fasciștii au devenit mai activi. Și dacă pînă nu demult nu erau luați în considerare, în ultima vreme ei au încercat să ridice din nou capul. Dar la Londra, ca și la Manchester, populația, în ciuda protejării vădite a fasciștilor de către polițiști, a administrat o lecție binemeritată huliganilor lui Mosley și chiar acestuia din urmă. Englezii au lăsat deoparte calmul lor proverbial și, atunci cînd au aflat că țara lor a devenit locul de întîlnire al reprezentanților fasciștilor din întreaga lume, care au participat la adunarea de pe moșia aristocratului englez Andrew Fountaine, au zădărnicit întrunirea. Dar acțiunile antifasciștilor englezi nu s-au limitat la atît. Înțelegînd primejdia pe care o reprezintă neonazismul, numeroși englezi se constituie în comitete antifasciste, își pun semnăturile pe petiții prin care se cere autorităților să se ia măsuri hotărîte împotriva organizațiilor fasciste și liderilor acestora.

Indignării populației, oficialitățile engleze n-au găsit altceva mai bun decît să-i răspundă prin organizarea unui proces în care fasciștii și antifasciștii au fost deopotrivă judecați pentru că... au tulburat ordinea publică.

FASCISMUL DINCOLO DE ATLANTIC

Printre cele mai odioase figuri care și-au făcut apariția la întrunirea liderilor fasciști din Anglia a fost și George Lincoln Rockwell, conducătorul partidului nazist din S.U.A. La numai 17 ani de cînd atmosfera lumii a fost purificată de fumul crematoriilor morții, George Lincoln Rockwell își permitea să declare ziaristului Drew Pearson: „O să vină iarăși vremea noastră. Și nimeni nu vă va scăpa de camerele de gazare".

O activitate primejdioasă desfășoară și așa-numita asociație „John Birch", organizație fascistă americană, constituită la Indianapolis la 8 decembrie 1957. Într-o casă luxoasă din centrul orașului s-au adunat atunci industriași și ofițeri, precum și politicieni americani cunoscuți pentru concepțiile lor ultrareacționare. Robert Welch, fost membru al conducerii Asociației naționale a industriașilor din S.U.A., declara: „Gentlemeni, sînteți alfa și omega Americii. Știu că împărtășiți părerea mea. Primejdia comunismului este mai mare ca oricînd. Nu am pierit încă, dar ne aflăm de pe acum la o răscruce primejdioasă". După două zile de consfătuiri secrete se năștea asociația „John Birch".

Cine sînt fondatorii ei? Militari ca generalii Walker, Wedemeyer, fost comandant al forțelor militare americane în China comindanistă, colonelul Buncker, fost aghiotant al generalului Mac Arthur, Colgraw, fost consilier politic al lui Mac Arthur, și alături de aceștia, 17 capitaliști și directori de mari societăți. Potrivit unor informații furnizate de presa americană, la sfîrșitul anului 1961 aproape jumătate din membrii Asociației naționale a industriașilor din S.U.A. se numărau printre membrii societății „John Birch" sau o sprijineau în mod activ. Iată deci cum clica militaristă americană și virfurile cele mai reacționare ale capitalului monopolist găsesc o platformă comună în fascism. Iar anticomunismul este sloganul demagogic al fasciștilor americani.

Dezmățul anticomunismului, care a devenit în zilele noastre principala armă ideologică a monopolurilor, creează condiții favorabile extinderii tendințelor fasciste.

În țara oferită drept model al democrației occidentale, aproape o mie de grupuri și organizații fasciste sînt tolerate de autorități, în timp ce însuși președintele Kennedy a fost nevoit să exprime în mod oficial neliniștea în legătură cu activitatea acestora. Împotriva primejdiei crescînde a fascismului în S.U.A. se ridică cercuri largi ale opiniei publice americane. Nu demult la New York s-a desfășurat o demonstrație a tineretului, iar sute de tineri și tinere au constituit pichete de protest împotriva unei adunări a fasciștilor din așa-numita organizație „Cruciada anticomunistă". Și pe continentul sud-american se exprimă cu tot mai multă vehemență protestele împotriva fascismului, care încearcă să ridice capul. Astfel, în cursul acestei veri, peste 70.000 de elevi și studenți din Uruguay au organizat o grevă generală de protest împotriva acțiunilor teroriste ale bandelor fasciste, iar la Universitatea din Montevideo s-a desfășurat o conferință studențească în apărarea libertăților democratice și împotriva fascismului.

ASTĂZI SÎNT ALTE VREMURI

Încă în vremea ascensiunii lui Hitler, fascismul era, precum se știe, un refugiu al speranțelor deșarte ale reacțiunii. Cu atît mai mult se poate spune astăzi acest lucru. În cea de-a doua jumătate a secolului XX nu mai există condiții pentru repetarea marilor puciuri fasciste și a experiențelor pe care naziștii le-au făcut în 1936 în Spania, în vederea fascizării întregii Europe. Exploziile bombelor cu plastic, asasinatele, urletele în eter și istericalele scribilor reacțiunii nu reușesc să acopere gîfîitul fascismului îmbătrînit. Fasciștii sînt adesea siliți să opereze din umbră, la adăpostul întunericului nopții. A recurge la fascism în speranța deșartă de a opri în loc cu ajutorul lui marile procese revoluționare ce schimbă fața lumii, iată încă unul din semnele slăbiciunii incurabile și a descompunerii capitalismului.

Popoarele refuză să se lase tîrîte din nou în mlaștina fascismului și războiului. O dovedesc fapte ca uriașele demonstrații antifasciste de masă pe străzile Parisului, manifestările studențești împotriva liderilor naziști americani, răsturnarea de la putere a guvernului de extremă dreaptă al lui Tambroni în Italia, puternice mișcări de masă ale poporului japonez împotriva unor legi antidemocratice, creșterea luptei antifasciste a maselor în Anglia. Toate acestea arată că intențiile reacțiunii internaționale de a recurge din nou la fascism ca frînă a istoriei sînt sortite eșecului.

Dar mai important este faptul că lupta maselor populare din țările capitaliste se desfășoară acum în alte condiții decît în perioada antebelică. Existența puternicului lagăr al socialismului a schimbat raportul de forțe pe arena internațională, reducînd posibilitățile de manevră ale cercurilor imperialiste. Popoarele spun pe bună dreptate: cei care mizează pe fascism să-și reamintească de soarta lui Hitler.

I. MANEA

E o plăcere să intri în apartamentul lui Isac Demian!

INSTANTANEE LOCATIVE

Cu două veri în urmă, mîini harnice şi maşini moderne demolau vechiturile din Calea Griviţei, peste drum de intrarea Uzinelor „Griviţa roşie“ şi, numai o vară după aceea, satisfăcuţi şi veseli, primii locatari se mutau în noile blocuri construite pe acele locuri.

★

Mai mîndru, printre toate blocurile din complexul de construcţii ce se întinde între două staţii de tramvai, de la numărul 342 la 366, Blocul I, Griviţa-turn, îşi impune, zvelt şi elegant, înaltul celor 13 etaje.

E greu să reziştî tentaţiei de a vizita o asemenea clădire, mai ales cînd vrei să vezi şi oameni cunoscuţi. Am intrat pe uşa de la scara A cu intenţia de a zbura cu liftul sus, cît mai sus, nerăbdător de a privi de la cel de-al 13-lea perspectiva ce ţi-o oferă cartierul şi Capitala.

Dar... aripi tăiate: liftul defect. „Ne pare rău — îmi spune, vădit jenat, un locatar — dar unii părinţi nu acordă încă suficientă atenţie educaţiei copiilor şi tinerele odrasle se distrează cu liftul şi-l deranjează“.

M-am făcut că nu aud; totul era prea frumos pentru ca să mă împiedice să văd ce voiam. Fiind turist încercat, am pornit voinicește pe scări.

După primele etaje, la cel de-al treilea, din dorinţa de a-mi mai prinde suflarea, am sunat la apartamentul 9, locuinţa profesorului Mihail Popovici.

Erau acasă şi m-au întîmpinat cu multă amabilitate. Amîndoi lucrători în învăţămînt, soţii Popovici au primit un apartament confortabil alcătuit din trei încăperi, dintre care una a fost amenajată special ca bibliotecă şi cameră de studiu. Ochiul indiscret al reporterului cercetează rapid apartamentul şi se declară perfect satisfăcut de felul în care acesta este întreţinut, de ordinea care domneşte pretutindeni, de bunul gust cu care a fost mobilat. Prof. univ. Popovici îmi spune zîmbind:

— O asemenea locuinţă nici nu se cuvenea a fi altfel tratată, nu credeţi?

Ieşind de la familia Popovici m-am întîlnit pe scări cu o veche cunoştinţă a mea, lăcătuşul mecanic Isac Demian. Revederea ne-a bucurat pe amîndoi şi am primit cu plăcere invitaţia de a-i face o scurtă vizită.

M-au primit în uşă toţi cei patru copii ai prietenului meu, care au ţinut neapărat ca ei să devină ghizi în vizitarea noii lor locuinţe. Se simt în largul lor în cele patru camere şi dependinţe ale apartamentului şi fiecare e dornic să-mi demonstreze cît de frumos şi-a amenajat „colţul“ lui.

— Locuiesc cum nici n-am visat — ne spune tov. Demian. Cînd eram copil, dormeam trei într-un pat. Copiii mei au astăzi camera lor, biblioteca lor, locurile lor de învăţătură, cresc în condiţii civilizate. Sîntem extrem de mulţumiţi de locuinţa noastră şi înţelegem să o respectăm...

Ne exprimăm admiraţia pentru stăpîna casei, care dovedeşte atîta grijă gospodărească în întreţinerea apartamentului, cultivînd acest sentiment al ordinii şi la copiii lor, şi plecăm mai departe, după binecle de rigoare.

Dar după cele văzute pînă aici e lesne de închipuit dezamăgirea pe care am avut-o cînd am intrat în apartamentul 45, locuit de familia Ionescu: geamuri sparte, parchetul degradat, baia deteriorată. Faptul că familia este numeroasă nu constituie o scuză pentru nepăsarea faţă de bunul obştesc manifestată aici.

Din fericire, din întregul bloc, care are 104 apartamente, acesta este unicul caz de acest fel. Mi-aş

fi încheiat poate vizita la Griviţa-turn dacă cele văzute la apartamentul 45 nu mi-ar fi lăsat o impresie neplăcută. Tocmai de aceea am sunat şi la uşa tovarăşului Alexandru Bocor, muncitor tipograf la „Casa Scînteii". Ne-a deschis, zîmbitoare şi amabilă, Elisabeta Bocor. De pe peretele din faţa noastră, din vestiar, ne zîmbea... Iuri Gagarin. Observîndu-ne privirea, gazda ne lămureşte: „Nu e numai slăbiciunea celor doi copii ai noştri, ci şi a noastră!"

Ce plăcut este — îmi spuneam privind perspectiva Căii Griviţei de pe terasa blocului-turn — să locuieşti aici, să te bucuri de lumina şi confortul unei asemenea locuinţe. Şi cum vizita făcută mi s-a părut cam scurtă, mi-am zis: „Ce-ar fi să trec şi pe la vecini?"

Lîngă turn, la Blocul L 2, la etajul 7, locuiesc Tănase Dumitru şi familia sa. S-au mutat aici de circa treisprezece luni şi în acest timp, lăsînd mereu robinetele deschise, şi-au inundat casa de treisprezece ori: luna şi inundaţia. Cum arată parchetul şi pereţii este lesne de închipuit! Dar ce vină are familia muncitorului Costache Gheorghe care, locuind la etajul 6, sub apartamentul cu pricina, este victima nepăsării celor de sus?! „În afară de alte stricăciuni, deranjuri şi necazuri, a trebuit să zugrăvim din nou întreaga locuinţă"—spune tov. Costache, vorbind despre consecinţele ghinionului de a-l avea pe Dumitru Tănase ca vecin. Şi cu toată zugrăveala nouă, pe pereţii apartamentului tovarăşului Costache se mai observă urmele umezelii provocate de infiltrarea apei scurse prin plafon.

Aceleaşi necazuri are şi familia muncitorului fierar Nicolae Cobuz care locuieşte la etajul cinci, sub apartamentul inginerului Vasile Cucu. Familia Cucu inundă şi Cobuz... plăteşte. Pînă acum, peste o mie de lei pe reparaţii şi zugrăveli.

Ce diferenţă în felul de a privi lucrurile la locatarii aceluiaşi bloc! Muncitorul Demian nu numai că-şi îngrijeşte propriul apartament, dar se preocupă de rezolvarea unor deficienţe care privesc întregul bloc. Astfel, văzînd că uscătoria nu are atîrnători şi lacăte, tovarăşul Demian, din proprie iniţiativă şi cu bani proprii, a cumpărat cele necesare şi le-a montat. Desigur că aici nu e numai vorba de valoarea materială a investiţiei ci de grija faţă de bunul obştesc, de asigurarea celor mai bune condiţii de locuit pentru toţi.

În Blocul 6 tovarăşul Florin Rus însă nu are asemenea preocupări; pe el nu-l interesează nici măcar apartamentul în care locuieşte. Pînă nu demult apartamentul lui Florin Rus era populat de stoluri de porumbei. Intervenţia „Sanepid"-ului a curmat această situaţie, dar urmele au rămas încă.

Nici pentru familia Ilie Rada bunul obştesc nu are prea mare valoare. Dovadă — propria lui locuinţă: parchetul nou seamănă mai curînd a podea veche, chiuveta din bucătărie stricată, cristalul din baie spart...

Ce bine ar fi — gîndeam — dacă comitetul de bloc şi administraţia s-ar ocupa de înlăturarea unor asemenea neglijenţe care mai persistă la unii locatari! Şi fără îndoială că se vor ocupa.

Am făcut această remarcă amintindu-mi de activitatea administraţiei şi a comitetului celor două blocuri din bd. 1 Mai nr. 126. În aceste blocuri *toţi* locatarii îşi întreţin apartamentele în cele mai bune condiţiuni, vădind respect pentru bunul obştesc pus la dispoziţia lor. Aceeaşi atenţie este acordată de locatari şi administraţiei părţilor de folosinţă comună. Aici, datorită unei conduceri administrative gospodăreşti, numai în acest an, prin contribuţia locatarilor, s-a zugrăvit casa scării, s-a rebobinat motorul uzinei şi s-a reparat motorul liftului.

★

Era aproape seară cînd mi-am terminat vizitele în blocurile din Griviţa. În stradă, am văzut staţionînd un autocamion cu lucrurile unui nou locatar. Cît de bucuros trebuie să fie că se mută în casă nouă! Şi m-am simţit îndemnat să-i strig: „Ai grijă, ai grijă..."

De-a lungul căii, constructorii din schimbul de noapte urcau pe schele. Şi în timp ce ultimele raze de soare dispăreau după crestele blocurilor, Calea Griviţei începea să se scalde în lumina neonului.

Eugen ROMAN
Fotografii de Elena GHERA

De la aceste „mici neglijenţe" pînă la degradarea locuinţelor nu e o cale prea lungă (imagini din apartamentele familiilor Ion Ionescu şi Ilie Rada).

NU MAI VREAU ACASĂ

O femeie de 40 de ani plînge şi imploră ajutor:

— Luaţi-mi-l pe Victor, luaţi-mi-l şi faceţi om din el. E copilul meu, dar trebuie să spun adevărul: e vagabond, şi hoţ, şi mincinos. Parcă e tatăl său: rău, nespus de rău.

Am ascultat-o şi am compătimit-o. Aveam motive să cred cuvintele şi lacrimile acestei femei. O mamă nefericită, mi-am zis. O femeie care în prima căsnicie n-a avut nici dragostea, nici înţelegerea soţului. Şi, iată, acum n-are nici bucuria propriului copil.

Totuşi, într-un fel, Chiva e fericită. Îşi şterge lacrimile şi mărturiseşte:

— De patru ani în viaţa mea a intrat un *om*. Ţin la el ca la ochii din cap. Nu mi-e ruşine să spun că nici la 18 ani n-am iubit aşa. Iartă-mă dacă-ţi pun o întrebare: e ruşine să iubeşti?

— Dimpotrivă. Omul nu poate trăi fără dragoste. Dar...

— Ce vrei să spui?

— Doar atît: cînd eşti mamă trebuie să ştii să-ţi împarţi dragostea între soţ şi copii.

Femeia face un gest prin care îşi exprimă dezacordul:

— În situaţia în care mă aflu eu, nu e cazul. Trebuie să fiu dreaptă şi obiectivă: bărbatul mă iubeşte, copilul nu mă iubeşte. Mai mult, Mitică, actualul meu soţ, a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru îndreptarea lui Victor. Pot spune că în ultimii patru ani Mitică a fost pentru Victor şi mamă, şi tată.

— Nu înţeleg.

— E simplu: Mitică n-are serviciu. Stă acasă şi îngrijeşte de Victor şi de cele două fetiţe mai mici. Nu vreau să-l laud pe Mitică, dar acesta e adevărul: în ce priveşte menajul se pricepe cel puţin cît o femeie. Dar toate au fost zadarnice în privinţa îndreptării lui Victor. Cînd îl apucă pandaliile nu-l poţi ţine în casă nici legat: e un vagabond.

Femeia iarăşi face un gest în care descifrez adînca ei nemulţumire, apoi continuă:

— Şi lumea, domnule, ah, ce rea e lumea! O roade invidia cînd vede că cineva e fericit. N-am luat bărbatul de la nici o vecină, nu m-am amestecat în traiul nimănui şi cu toate acestea, multe din vecinele mele se uită chiorîş. Ştiu eu ce să mai cred?... Poate îi-e necaz că am bărbat mai tînăr cu zece ani decît mine. Eu cred însă că dragostea nu are vîrstă.

Întorc firul discuţiei:

— Mi-ai spus că Mitică n-are serviciu. Văd că nu-i acasă. Unde-i?

— La talcioc.

Sîmbătă seara. Chiva vine acasă cu sacoşa plină de cumpărături. Azi a luat salariul. Face socotelile tîrguielilor, scade rata ce i-a fost reţinută pentru un costum luat lui Mitică şi e mulţumită. Îi întinde lui Mitică două pachete de „Carpaţi" cu filtru şi-l ceartă drăgăstos:

— Fumezi ca un şarpe, scumpule. Două pachete pe zi. Ei, ce mai stai, nu ştii care-i sarcina ta cînd iau chenzina?

Ştie prea bine! Sarcina asta o are de două ori pe săptămînă: aprovizionarea cu spirt. De cînd s-a „căsătorit" cu Chiva, întotdeauna a îndeplinit-o cu sfinţenie. Niciodată nu s-a întîmplat, chiar dacă a fost în pană de bani, să lase casa văduvită de „sfînta băuturică ce-l face pe om să uite relele şi bîrfa lumii". Peste un sfert de ceas Mitică se înfiinţează cu o litră de spirt. Îl diluează, toarnă în el un colorant, bea un pahar şi o priveşte pe Chiva cu ochi mari, languroşi. Fredonează un cîntec vechi, cîrpit cu versuri noi, al căror autor, pretinde Mitică, este el:

Zică lumea orişice
Eu tot cred în farmece;
Zică strada ce o vrea
Eu de-aici nu voi pleca!

Pot să pariez cu oricine, cu cel mai informat istoric literar, că ultimele distihuri aparţin întru totul lui Mitică. O să vedeţi mai la vale că Mitică a avut toate motivele (subiectiv vorbind) să scrie asemenea versuri. Dar pînă atunci să nu stricăm ceasul unei petreceri în care domneşte beatitudinea.

Să-mi fie îngăduit să imaginez cîteva dialoguri:

El, adică Mitică (cu o tristeţe prefăcută): E toamnă. Te iubesc şi n-am pardesiu.

Ea, adică Chiva (răstignindu-şi privirea în ochii lui, după o pauză): Vei avea pardesiu, cu o singură condiţie: să fii om de casă.

El: Păi nu sînt? Chiar tu recunoşti că sînt.

Ea: Recunosc, dar am o temere — mă tem că vrei să-ţi iei servici... Atunci se duce dracului casa.

El: Dacă zici tu, scumpeteo, aşa, nu-mi iau nici un serviciu. Rămîn numai lîngă tine.

Femeia serveşte cina. Se mănîncă mezeluri şi se beau ultimele resturi ale ţuicii colorate. E ora 11 noaptea. Cineva bate la geam. Chiva bănuie pe întîrziatul care bate. Îi piere buna dispoziţie. Deschide. Intră în casă un băiat de peste 13 ani, frumos şi cu o tristeţe dulce în priviri.

— Sărut mîna, mămico! Bună seara, nene!

— Măgarule, nu degeaba ai rămas repetent. Nici eu, nici şcoala nu putem să facem om din tine. De ce îi spui lui tăticu'

„bună seara, nene“ și nu „sărut mîna, tăticule“, hai?

Copilul pleacă privirea în pămînt și nu mai spune o vorbă. „Tătucu'“, ca să-l îmbuneze, îl îmbie cu rachiu. Victor refuză, scuzîndu-se că a mîncat pepene. Mama îl ia la rost:

— Unde-ai umblat teleleu pînă la ora asta?

— La film.

— De unde ai avut bani?

— Am ajutat pe un bătrîn să bage lemnele în pivniță. Mi-a dat trei lei.

— Mă faci și de rîs, hai? Cerșești.

— N-am cerșit. Am muncit. Tu nu-mi dai niciodată bani să mă duc la film.

— Stai colea și mănîncă parizer, deși nu meriți.

Victor se așază la un colț al mesei și, fără nici o poftă, rupe un colț de pîine pe care pune o felie de parizer. Ia o carte cu poze și o răsfoiește încet.

Mama are acum altă treabă. Trebuie să lămurească o chestiune cu tătucu':

— Și pe dumneata trebuie să te pun la punct, domnule Mitică. Fii sincer ca-ntotdeauna și am să te iert. Spune-mi: unde mi-ai fost alaltăseară, cînd mi-ai venit acasă la două noaptea?

— La „Izvorul rece“, scumpeteo.

— Ai fost tot cu aia de anul trecut, cînd te-am prins și era s-o las fără păr?

— Scumpeteo, cum poți să vorbești așa? M-am întîlnit cu un amic care mi-a promis că mă bagă într-un serviciu ușor...

Fiindcă Mitică a atins o problemă de care scumpetea lui nici nu vrea să audă, aceasta îi reamintește pentru a nu știu cîta oară condiția:

— Bagă-ți mințile-n cap și înțelege: ori cu mine, ori cu serviciul. Alege. Eu am nevoie de bărbat, nu de serviciu. Ce, vrei să ai serviciu, să te uiți după toate alea? Pe deasupra ești și bolnav, ești plin de reumatism, n-ai voie să faci serviciu... Mitică, îți dau un ultimatum: dacă te mai prind cu aia de anul trecut, dacă n-o las fără păr și pe tine fără un ochi să nu-mi zici pe nume. Nu mă cunoști tu.

Cu o penitență regizată, omul se angajează melodramatic:

— Voi fi numai al tău.

Victor are ochii plini de lacrimi. Închide cartea pe care o răsfoia și iese afară, spunînd printre hohote de plîns:

— Nu mai vreau acasă! Nu mai vreau acasă!

★

Femeia pe care la începutul acestor însemnări am compătimit-o e mamă. Îmi pare rău că am compătimit-o. Ea e pasibilă nu numai de sancțiunea morală (care de altminteri i-a fost dată de toți vecinii), ci și de o sancțiune juridică. Victor are o mie de motive pentru ca să spună: „Nu mai vreau acasă“.

Omul care a intrat în viața mamei lui e un pierde-vară în toată puterea cuvîntului. În urmă cu vreo șase ani Mitică, pentru a deveni bucureștean, s-a însurat cu o femeie pe care după o lună de zile a părăsit-o. De atunci trăiește pe spinarea concubinei sale. Se intitulează soț, dar vecinele îi spun altfel: pește. La 30 de ani Mitică nu vrea să facă nimic. E cît un munte și trosnește de sănătate. E drept, vecinilor le spune că suferă de reumatism. Din cînd în cînd, duminica mai ales, Mitică face pe negustorul. Ia hainele copiilor și le vinde la talcioc. Parazitul nu poate trăi fără spirt și fără două pachete de „Carpați“ pe zi.

Vă spuneam mai la început că Mitică e și autorul ultimelor distihuri din cîntecul pe care-l zice cînd bea spirt colorat:

Zică strada ce o vrea
Eu de-aici nu voi pleca!

Adică de la concubină. Mitică „ține“ la Victor mai mult decît Chiva. Știți de ce? Pentru că Mitică bea și suta copilului. De altfel, el i-a și spus „soției“: „Să-l mai ținem, dragă, pe Victor acasă cel puțin un an și pe urmă îl dăm la o școală de reeducare“. De ce un an și nu mai mult? Știe el ce știe: pentru Victor mamă-sa primește încă un an de zile ajutorul pe care statul îl acordă copiilor pînă la 14 ani. Acesta e singurul motiv pentru care Mitică „ține“ la Victor.

Se întîmplă, nu de puține ori, ca Mitică să-i cîrpească „soției“ cîteva perechi de palme. În asemenea situații, prietenele Chivei îi zic:

— Proastă mai ești, dragă. De ce-i permiți să te bată? Uite, ești numai vînătăi.

— Nu-i nimic, unde dă Mitică cu palma, crește carnea.

Și cu toată persuasiunea de care e capabilă, Chiva încearcă să dovedească prietenelor că fără Mitică nu poate trăi.

Îmi pun întrebarea: Victor e un băiat rău? Nu. Victor e victima unei mame denaturate, care și-a pierdut simțul matern, Victor e victima unui „tată“ descompus, certat cu morala și logodit cu turpitudinea ajunsă pe ultima treaptă.

Pretinsa lui mamă care spune „să-l ia statul și să-l ducă la școala de reeducare“ nu mai vrea să știe de el. Ea vrea să rămînă nu lîngă copil, ci lîngă concubin. Nu există nici un temei ca Victor să fie dat într-o asemenea școală. Victor e un băiat bun și inteligent. Rămînerea lui în „casa părintească“ ar putea însă să-l împingă spre rău.

Ce trebuie să se facă cu Victor? Cred că există o singură soluție: să fie scos de sub autoritatea părintească, să fie crescut de statul nostru într-o școală cu internat, să învețe carte și meserie.

★

Nu vrem să-i acordăm circumstanțe atenuante acestei femei, dar credem că situația în care a ajuns se datorează în bună măsură și dezinteresului total al celor care trăiesc și muncesc în preajma sa: vecinele de pe stradă și tovarășele ei de muncă de la fabrica la care lucrează. În București Chiva n-are rude. Nici prietene nu prea are. Este drept că unele vecine, în dorința de a o scoate din impasul în care a ajuns, i-au spus în cîteva rînduri: „Nu-l mai ține în casă pe golanul ăsta!“ Dar atît și nimic mai mult. Altele, pe care Chiva le socotește „prietene“, i-au dat altfel de sfaturi: „Nu te lua după gura lumii, dragă. Important e că Mitică te iubește. Iar Victor e mare, se descurcă de-acum singur“. Asemenea „îndemnuri“ au găsit în inima Chivei, din nefericire, și loc, și înțelegere. Numai pentru Victor în inima acestei femei n-a mai rămas loc. Iată de ce mustrarea noastră publică se îndreaptă împotriva Chivei și așaziselor ei prietene.

George CIUDAN

ACTUALITĂȚI CINEMATOGRAFICE

CUM SE DISTREAZĂ MOSCOVIȚII?

S-ar părea că aceasta e întrebarea la care și-au propus să răspundă realizatorii filmului „O seară la Moscova“. Cert este că această trecere în revistă a spectacolelor distractive din capitala Uniunii Sovietice va da o idee asupra măiestriei cu care artiștii estradei și ai circului întreține buna dispoziție a moscoviților. Punctul de atracție al filmului îl constituie evoluțiile talentatului clovn Oleg Popov.

D I L E M A

Acesta e titlul filmului care era pe cale să provoace un incident diplomatic între Danemarca și Republica Sud-Africană. Realizat în condiții ilegale de către regizorul danez Henning Carlsen, filmul documentar „Dilema“ (din care reproducem imaginea alăturată) demască politica rasistă a regimului fascist al lui Verwoerd. Prevenite de activitatea cineastului danez, autoritățile sud-africane au cerut expulzarea lui; materialul filmat a fost salvat de la confiscare numai datorită sprijinului acordat de luptătorii împotriva segregației rasiale. Premiera filmului, care a avut loc recent la Copenhaga, s-a transformat într-o adevărată demonstrație împotriva urii de rasă.

ÎL RECUNOAȘTEȚI?

Gondolier „seducător“ în „Veneția, luna și tu“, erou aproape fără voie în „Marele război“, zelos păzitor al „ordinii publice“ în „Gardianul“, popularul actor italian Alberto Sordi știe să-și piloteze jocul pe muchie de cuțit între duioșie și bufonadă. Recentul său rol din filmul „O viață grea“ al regizorului Luigi Zampa înclină poate mai mult spre nota amară, spre tragicomedie. Trista experiență de viață a eroului, locotenentul Magnozzi, începe în anul 1943, cînd refuză să se pună la dispoziția armatei germane de ocupație. El rătăcește multă vreme în căutarea libertății prin haosul Italiei devastate de război. În cele din urmă el găsește drumul spre lupta de rezistență. Dar și după eliberare, în zilele de pace, corupția aparatului de stat și renașterea fascismului îi ridică în față un zid de nedreptăți.

Niculiță

Povestire de Ștefan LUCA

Ilustrație de Mihu VULCĂNESCU

Le-am dat drumul copiilor acasă. Am rămas în urmă, singur, la marginea satului, pe cărarea bătătorită de pe imaș. Iarba rară, măruntă, se ofilea. Mă gîndeam la săptămîna care trecuse de la începerea anului școlar. Doi din colegi întîrziau pe-acasă, în vacanță prelungită. Era vorba de o pereche tînără. Mie tînărul nu-mi era simpatic. În schimb fata preda minunat și dovedea multă pricepere. De altfel nu-mi displăcea și aș fi dorit să nu se fi născut idila dintre ei.

Pășeam nehotărît spre sat. Aș fi vrut să se fi întors fata și să-i vorbesc despre toate. M-am întîlnit însă cu feciorul lui Frîncu, ajutorul lui Pantelimon. Feciorașul umblase în clasa mea. I-am fost patru ani dascăl și i-au rămas multe din deprinderile de școlar, cel puțin față de mine. Mi-a dat binețe și și-a aplecat ochii în pămînt.

— Încotro, Niculiță? — l-am întrebat într-o doară.

— Pe-aici...

— După cîte știu, ai fost multă vreme plecat, nu-i așa?

Exact ca la clasă. Ticul de-a repeta „nu-i așa“...

— Fost. La Cluj, la școala de horticultură. Dumneavoastră n-ați știut? Mi-ați dat certificatul de 7 clase.

— Drept, Niculiță. Bine era dacă, întors acasă, ai fi trecut pe la mine. Să mai povestim. Să aflu și eu cum a fost pe la Cluj, ce-ai învățat, nu-i așa?

Feciorașul se codi o clipă să-mi răspundă, ferindu-se ca de-o capcană. Dacă nu știi, nu răspunzi. Decît o prostie mare, mai bine tăcere deplină. Ca la clasă, pe vremuri. Băgai de seamă că s-a maturizat. Liniile colțuroase, bărbătești, cîștigau teren pe obrazul copilului de ieri. Începea să semene cu Vasilică. Era însă mai înalt și mai lat în umeri decît taică-său și, nu știu cum, mi-am amintit că Niculiță e membru al gospodăriei, cu carnet de zile-muncă propriu și că are dreptul de-a ridica mîna în adunarea generală.

— Am avut multe pe cap, tovarășe director. M-am tot pregătit să vin...

Pesemne că găsise fulgerător pretext, pentru că tresări și oftînd ușurat mă privi:

— Nu mi-a fost la îndemînă.

— Te pomenești, Niculiță. Numai că...

— Nu voiam să afle și tovarășul inginer. Cel care vorbește repede.

— Manea?

— Da. Șede la Cătănuța, cu dumneavoastră...

— Ce nu-ți era la îndemînă? Ce să nu afle? Că știi despre pomi și altoit? De la el, Niculiță, aflu și eu multe lucruri noi. N-ai fi pierdut nimic.

— Nu-i despre asta vorba. Am avut eu altă greutate, cu badea Toader Mărian. Cu el mai că m-aș fi înțeles, dar Fărăgău, președintele, nu se înduplecă de fel. O ține una și bună. Să nu plec din sat, că au nevoie de mine. În vreo trei rînduri v-am căutat, da' lelea Ană mi-a spus că-i acolo și inginerul. N-am cutezat..

Treceam prin porumbiște.

Niculiță venea după mine. Cărarea nu ne îngăduia să pășim alături.

— Spune, Niculiță — l-am îndemnat. Ce te-apasă de n-ai cutezat? Sfios nu te-am știut.

Feciorul lui Frîncu, încurajat poate de faptul că nu trebuia să mi se uite în ochi, făcu:

— Vreau să mă însor, tovarășu' director.

— Păi, cîți ani ai tu, Niculiță?

— Merg pe douăzeci...

— Stai. Tu ești născut în iulie.

— Da, la secere...

Abia ai împlinit nouăsprezece și deja mergi pe douăzeci. Te grăbești, băiete, să te îmbătrînești cu voia...

Se născuse într-adevăr la secere, pe cîmp. Vasilică nici nu era acasă, ci undeva pe frontieră, concentrat. Femeia secerase pînă ce au doborît-o durerile. A țipat și-a alergat o altă femeie străină de sat, o secuiancă venită să lucreze cu ziua. Pînă s-ajungă sus, pe coastă, copilul intrase în lume și țipa asurzitor. Secuianca, fără un cuvînt, și-a smuls năframa din cap și l-a învelit. Lehuza a dat să se ridice în capul oaselor, să-și vadă băiatul, cînd a răcnit din nou, curmată de noi dureri. Și acolo pe mirișe s-a mai auzit un țipăt, tot atît de asurzitor. L-au înfășurat și pe geamăn în cîrpe și au așteptat. Secuianca s-a priceput să-i lege cum se cere, iar către ojină i-a ajutat femeii să-și aducă acasă pruncii, pe jos, într-un coș. Lumea din sat zicea că-i semn bun. Niculiță a trăit, dar fratele său și femeia au murit înainte ca Frîncu să fi sosit acasă de la concentrare. Cînd silueta lui măruntă a apărut la curmătură, deasupra satului, popa cînta prohodul. Se spune că n-a scos nici un cuvînt și nici n-a lăcrimat. A întrebat doar, moale, ce-i cu copilul rămas. Notarul din Lunca a avut prilejul rar să înregistreze două nașteri și două decese în același timp, deși Vasilică n-a înțeles de ce era necesar să mai faci un act de naștere unui copil care a murit, tot așa cum i s-a părut nefiresc să spui că pe mamă o cheamă Ileana, că are 24 de ani și că-i de religie ortodoxă o dată ce și ea și-a luat rămas bun de la lume nu în iulie, ci „la secere“.

Așa se iveau pe lume toți, aici în Merișor, ca și la mine în sat: „la secere“, „la sapă“, „la cules“. Cei mai ades în lunile de vară și toamna. Se grăbeau apoi să-l boteze ca nu cumva să moară fără a fi cufundat în cristelniță, încărcat de păcatul cel mare de-a se fi născut.

— Și tu, Niculiță, te gîndești cu tot dinadinsul să te însori?

Voiam să adaug, ca să nu-l jignesc cumva, dacă nu îl îndeamnă la asta o anume situație de acasă, de cînd s-a însurat Vasilică și i s-a născut un frățior mai mic. La nouăsprezece ani anumite hotărîri se iau în pripă, iar cei care le iau nu prea simt nevoia unui sfătuitor.

— Așa m-am gîndit. Să mă însor.

— Părinții?

— Tata n-a zis nimica, iar mama... ce să mai vorbim...

— Atunci?

— Păi, nu vrea Fărăgău, președintele. Nu v-am spus? Cu Mărian e mai ușor, da' el se dă greu...

— Nu pricep, iotă nu pricep, Niculiță. Ce amestec are aici președintele? Aici sînteți întîi voi doi, tu și fata, da' — mă-ntrerupsei deodată — da' cine-i fata, Niculiță? Am tras-o de urechi cumva la școală, nu-i așa?

Băiatul se grăbi să răspundă:

— Fata-i din Runcu. Nu-i de-aici. De-ar fi din sat, n-ar fi necaz. Am cunoscut-o la școală, în Cluj. Ei au o gospodărie mare, bogată. Ne-am înțeles să ne așezăm acolo. În cinci săptămîni ne-a promis președintele de-acolo că ne ridică o casă. La ei în atîta timp se ridică o casă. Ce mai, au putere, au cu ce. Mureșul curge la doi pași. Au grădină, au livadă, au...

— Ai fost la vedere?

— Fost. Acum m-am întors. Așa ne-am socotit. Să ne luăm la iarnă. Ce bucate capăt, le vînd, îmi cumpăr și eu haine.

— Da' pe fată ai adus-o s-o vadă ai tăi?

— Nu. Tata o știe, adică pe-ai ei. Că au săpat cu badea Pantelimon niște fîntîni acum vreo cîțiva ani. Pe mama n-o doare capul.

— Și nu te lasă să pleci nici Mărian, nici Fărăgău?

— Nu. Ei zic că dacă țin morțiș să mă duc nu au opoziții, dar că m-ar sfătui să rămîn.

— Un sfat nu-i totuna cu „numi dau voie". Cei din Runcu te sfătuiesc să pleci acolo, noi am vrea să nu pleci.

Niculiță tresări.

— Și dumneavoastră?

— Păi, să vezi tu ceva, Niculiță. Dacă ne-am despărți de tine cu inima ușoară, fără păreri de rău, fără să încercăm să te convingem să rămîi, ție ți-ar părea bine, spune? Nu-i așta un semn că ținem la tine? Și, fără doar și poate, lucrurile așa stau. Înțelegi tu bine, nu-i așa? Ce-ai fi zis ca, ducîndu-te la Mărian și punîndu-i dinainte plîngerea ta, să fi început să sară în sus de bucurie: „În sfîrșit, bine că scăpăm de tine, c-a dat Dumnezeu să gîndești și tu o dată cumsecade. Abia am așteptat să ne vedem ușurați de-o povară ce se chema Niculiță Frîncu. Îți dăm și căruță, și vizitiu ca să ne încredințăm de-a binelea c-ai luat-o din loc. Vorbim și cu miliția să aranjeze buletinul. Cînd vrei să pleci? Dacă vrei, la moment înhămăm caii". Hai — am zis — să ne așezăm aici și să judecăm cinstit. Ți-ar fi convenit o asemenea despărțire?

— Tovarășu' director, eu nu-s Aurică.

— Ai văzut? De-aia te-au și trimis la școală și au făcut și ei planuri cu tine. Și mai cred ceva, Niculiță. Dacă tu ne ceri sfatul, este că nici tu nu vrei, nu poți să ne întorci spatele cu una, cu două.

— Vai de mine!...

— În cinci săptămîni ai casă. Au gospodărie frumoasă, închegată. Bravo lor. Tu te duci ca brigadier, te pomenești, la o grădină de pomi, nu-i așa? În meseria ta, învățată de curînd. Atunci, ce mai stai pe gînduri?

— Nici ei nu-i dau drumul fetei.

— Dar fata ar veni aici?

— Ea, da.

— Și tu?

Flăcăul se posomorî. Luă în palmă un bulgăraș de pămînt și, jucîndu-l, fluieră încetișor. Deodată mi-am adus aminte că așa făcea și la școală, cînd le dădeam ceva de scris sau socotit, în clasă. Pe-atunci am încercat să-l dezbar de obicei, dar n-am izbutit. Iacă, i-a rămas și o să-l ducă pînă la bătrînețe cu el. O să fluiere încetișor de cîte ori va avea de limpezit vreo problemă încurcată. Niculiță, băiete, născut la secere, cum semeni cu Vasilică Frîncu!

— N-am avut niciodată casa mea. Toamna zilele mele muncă le car în hambar la tata. Ca să mînc slănină, să tai pîine, cer de la mama. Ca să-mi cumpăr bocanci, cer tot de la ea. Îmi numără țigările pe care le fumez și banii care-i plătesc la joc. Aziminе mă duc la armată. Grija mea n-a avut-o niciodată și nici n-o s-o aibă. Tata-i om moale și lasă după dînsa. Să zicem c-o aduc pe fată la noi. Știm noi cum o să iasă. Vreau să fiu om la casa mea. Ce-i drept, badea Mărian mi-a făgăduit că-mi dau loc de casă și chiar ceva material. De aci și pînă la acoperiș mai sînt multe de făcut. Am fost ca un orfan, tovarășu' director, dumneavoastră știți asta. La Runcu fac în doi ani ce abia reușesc la noi în cinci. Am făcut eu bine socoata.

— Și-n timp ce socoteai fluierai, nu-i așa? — voii să-l întreb.

Niculiță urma să se scalde în apele lui.

— Nu-s leneș. Nu mi-s legate mîinile. Nu rămîn de căruță nici în Runcu. La noi abia acum măsoară inginerii. Pînă ce s-or săpa kilometrii de dig, pînă ce s-a umple tăul, cîtă vreme n-o să treacă! Pe cînd așa... doi-trei ani nu-s cinci săptămîni. Socru-meu s-o legat să plătească el jumătate, ne dă mobilă, un porc, o viță și trei stupi. Am și eu două oi. Găini și giște-i ușor. Le cumpăr am de la incubator. Într-un an vă chem să vedeți cum m-am așezat. Om la casa lui.

— Toate astea i le-ai spus lui Mărian ca și mie?

— Aproape...

— Și ce-a zis?

— M-a întrebat dacă lecția asta am învățat-o cumva la Cluj.

Niculiță dădu drumul bulgărașului de pămînt, nehotărît. Plutea ceva străin între noi.

— Spune Niculiță — l-am rugat. Fata ce a învățat la Cluj?

— Ce să învețe? Cu păsările. Ea-i îngrijitoare.

— Și se pot lipsi de ea? Ea, după cum zici, nu s-ar da înapoi să vină cu tine. Înseamnă că te iubește. Acum, fii atent la ce te întreb. Și să-mi spui drept și uită-te la mine. Spui?

— Spun — îmi promise el.

— Să zicem că tu ai fi din Runcu, pe cînd ea din Merișor. Dacă ea te-ar ruga, ai veni după ea, așa cum ea s-a arătat dispusă s-o facă la noi? Dacă ai face pasul ăsta aflînd că de față nu se poate lipsi colectiva de-aici? Ai renunța la casa în cinci săptămîni?

Îl văzui că se caută de țigări. Se înroșise și arăta puțin agresiat. Îi întinsei cutia de chibrituri și, uimit, mi-am dat seama că Niculiță fuma de prima dată în fața mea.

— Nu știu, tovarășu' director! De-asta mi-a fost și frică de la început. Să plec așa, ca de la o casă pustie, n-aș fi vrut. Nu-i ceva în regulă, așa cred. Gîndeam să ne despărțim așa cum se cuvine. Am lucrat cu drag în colectiv din prima zi, nu m-am tîrguit. N-aș fi vrut să ne luăm rămas bun ca străinii.

— Așadar, tu ai cerut sfat ca să te împaci cu sufletelul tău. De hotărît ai hotărît de-acu'.

Nu-mi dădu replica direct. Urmă, tulburat:

— Badea Toader mi-i nănaș. El m-a botezat. L-am rugat să mă cunune cu fata. Și-atunci mi-a zis o vorbă grea, care m-a durut. Mi-a zis că el mă cunună, da' numai peste cinci săptămîni. Apoi, am văzut eu bine că i-a părut rău și m-a tot dăscălit că noi, zicea el, ne-am pus mare nădejde în tine, că au plănuit să pună pe Husuba pomet și vie. Drept că nu în toamna asta, da' anul ce vine musai să fie gata terasarea. Că dacă și Filimon o să le facă „un pont" ca mine, atunci ei nu mai trimit pe nimeni la școală, dacă nici într-un membru de birou uteme nu poți ști ce zace. M-a întrebat dacă eu nu m-am gîndit la ce-or zice ceilalți băieți cînd or afla că am făcut o așa reușită partidă, în cinci săptămîni casă, gospodărie personală și ce se cuvine, dacă n-or începe să se uite chiorîș la gospodăria asta a noastră, care acum începe să capete cheag?! Toți o să viseze să plece la Cluj. Rămînem noi, ăștia mai bătrîni, să pescuim în tăul lui Pantelimon. Spuneți, cu ce inimă să mă duc acum?

— Și tu ce i-ai răspuns lui Toader?

— Am zis că doar nu mă duc în sector particular. Că nu mă însor c-o individuală.

— Și el?...

— Ar fi și greu s-o găsești — mi-a spus. Răspunsul însă l-ai găsit îndată. Ți-era lipit de cerul gurii. Tot într-o colectivă te duci. Unde mai pui că într-una mult mai închegată ca a noastră. Acolo nu umblă Pantelimoni după izvoare ascunse și fîntînă are fiecare în ogradă, fîntînă cu roată și acoperiș de țiglă. Și-atunci mi-a mai zis o vorbă care iar m-a ustrat. Fata vrea să vie. Tu vrei să te duci. Se cheamă că ea ar fi mai apropiată de noi. Greutatea am fi vrut să fie să convingem fata să-și lase satul și să aleagă gospodăria asta, unde începem de la cap să prăsim pui și să-nvățăm rațele să înoate.

În acel moment, la curmătură apăru un rutier. Auzeam cum tractoristul schimbase viteza, încetinind. Un nor de praf acoperise părul pădureț de pe creastă. Și, deși acest tînăr însurățel se bătea lîngă mine cu el însuși, nu-mi putui stăpîni sentimentul de ușurare. Pe aici a fost odată pădure, de vreme ce locului de sub creastă i se spune și azi „aluniș". Totul e să-l facem din nou să-l păteze umbre de pomi. Va fi nevoie și de aluniș. Căci în lacul Șolomonarului vor mișuna pești. Răbdare, multă răbdare ne cere altoiul. În trei ani culegi mere și piersici. Răbdare cere acum Niculiță. Mă hotărîsem deja. Așteptam ca să găsesc acel moment cînd țesătura argumentelor lui s-ar fi rărit. Căci era peste putință ca el, Niculiță, să judece întocmai ca un țăran dinainte. Dacă ar fi judecat ca înainte vreme ar mai fi venit acest băiat să-mi ceară sfaturi? Și-ar mai fi aprins stînjenit țigara? Înseamnă că-l ricîie la inimă.

— Ce-ar fi, Niculiță — i-am zis — să aduci fata la vedere, nu-i așa? Să știm și noi încotro vei zbura.

A tăcut încruntat. Băiat frumos Niculiță al nostru, băgai de seamă. Mai cu seamă cînd pare încurcat.

— Doar tu nu ești Aurică!

Și-atunci, după un răstimp de tăcere, am urmat:

— I-adevărat, Niculiță, că la voi acasă lucrurile n-au avut o curgere obișnuită. Tu ai avut mamă vitregă și ea, fiind tînără, n-a știut să-ți fie o adevărată mamă, iar Vasilică i-un om moale; nu slab zic eu, ci moale. N-a vrut să-și aprindă paie în cap. Tu ai crescut și ai început a înțelege. Te-ai săturat. E și firesc. Lucrezi, aduci cît și tatăl tău în casă, dar femeia nu se pricepe să te ia așa cum se cuvine. Ba, aș adăuga, nici nu te iubește. Acum a venit sorocul să te așezi la casa ta. Cînd ceri sfaturi? Cînd ceva nu ți-i limpede. Tu simți că nu-i frumos să pleci atunci cînd tovarășii tăi sînt în pragul unei sforțări. Dar te ademenește putința de-a călca pragul unei case noi, a ta și a familiei tale. Dacă vrei să mă asculți pe mine, învățătorul tău, atunci rugămintea mea-i să nu te pripești. Vasilică ce zice?

— Tata? Mi-a zis-o deschis. Se-mbucură. Știu eu că și el scapă de-un gînd — făcu el. Respiră adînc și, pe neașteptate, izbucni: Tovarășu' director, la noi în casă i-un iad, asta am vrut să vă spun de la început. Săracu' tata! El crede că ghimpele-s eu. Se-nșeală. Știu eu ce știu. Știe și nănașul, măcar că nu i-am spus.

— Adică, Niculiță, așa stau lucrurile? Tu vrei să pleci de rușine. De-asta n-aduci fata la vedere.

— Asta am vrut să vă spun de la început.

Se răsturna întreg sistemul de argumente. Ieșeau deasupra cauleiului, urmele unei vieți chinuite. Omul rămas cu copil mic, singur. Cunoșteam, firesc într-un sătuc, toate amănuntele. Femeia, mult mai tînără, e ceea ce se cheamă o mașteră pentru amîndoi. Copilul cel mic nu-i al lui Vasilică. Nu bănuiam că Niculiță să fi aflat, deși așa ceva n-ar fi fost peste putință. Și se mai știe ceva în sat, dar să tăcem. Însă, iată, Niculiță nu tace:

— O să-l lase și pe tata. Așteaptă să luăm zilele muncă și se duce.

— Niculiță!

— Și nu vrea să plece fără zestre. Nu-i asta rușine? Să aduc eu în sat o fată cum e Victorița și să intre în mocirla asta?

Pata de ulei! Nu ascultam decît ceea ce îmi aducea zvonul rutierului ajuns cam în dreptul școlii. Feciorașul de lîngă mine se chinuia, dar nu-l chinuia, așa cum am crezut la început, perspectiva unui trai ușor. Îl chinuia părerea de rău că trebuie să se așeze în alt sat și că va trebui acolo să ascundă, să acopere petele de pe masa de-acasă cu o față curată.

— Să vă spun drept. Cînd am văzut că acolo, la ea, ce familie au, și, oricum, pot umbla cu fruntea sus, m-am gîndit să le las toate.

— Și nu casa nouă te-a chemat?

— Așa să trăiesc. Și-n sat la noi pot să mă așez. Nu-i mult și facem și noi ca ei. Am aflat eu. Da mă scurmă pe dinlăuntru cînd o văd că-mi numără țigările și bîzîie dacă-i cer bani.

— Și-atunci de ce ai ocolit? Și lui Toader de ce i-ai înșirat cai verzi pe pereți? Îți trebuia o pavăză? Credeai c-o să te îndemnăm să te însori și să pleci?

— Cu nănașul a fost afurisită treabă — făcu el deodată. Mi-a spus că știe el un leac. Mă bagă în odaie și-mi pușcă un toc de bătaie să-mi iasă individualismul din cap. Asta mi-ar trebui.

— Glumea.

— Nu știu. Poate că m-ar fi scărmănat, ce poți ști?

— Spune, nu-mi aduc aminte: te-am urecheat vreodată la școală?

— Nu — răspunse el zîmbind. Mie-mi plăcea la școală. L-ați urecheat pe Nuțu Vultur. Da' v-a părut rău multă vreme.

— De unde știi?

— Așa.

Ne aprinserăm amîndoi țigările. Apoi ne-am ridicat. Aproape de sat, Niculiță începu să se grăbească. Îmi spuse:

— Să știți să socrului nu i-am făgăduit nimic.

Ne-am luat rămas bun. Dialogul nostru îmi revenea în minte amplificat și cu semnificații care abia acum căpătau sens. Aveam impresia că, de fapt, asistasem ca martor la un monolog al lui Niculiță. Argumentele mele el le asimilase cu mult înainte. Rezistase unei tentații ademenitoare. Îmi dezvăluise și taina unor amărăciuni care-l măcinaseră îndelung. În seara aceasta, mi-am zis, o să am ce-i povesti inginerului, iar el o să încheie ca de obicei:

— De-abia am început să înfigem repere și, iată, ele nu lipsesc din nici o istorie. Este?

Tomisul ne-a dăruit o frescă

Vasile Canarache, directorul Muzeului arheologic din Constanța, ne prezintă reproducerea unui detaliu din frescă. Sînt porțiuni care au fost reproduse fidel de către arhitecți și pictori locali, pentru a fi expuse în muzeu.

O descoperire arheologică făcută recent la Constanța a scos la iveală un aspect rămas necunoscut pînă acum celor care au cercetat urmele orașului antic Tomis. Grație unei întîmplări, aici a ieșit la lumină o pictură în frescă lucrată în secolul IV (e.n.). În general, în țara noastră frescele din antichitate n-au rezistat intemperiilor și îndeosebi umezelii. De aceea, pictura murală descoperită acum la Tomis prezintă pentru arheologi o deosebită importanță științifică.

Fresca de care vorbim fusese pictată pe zidurile interioare ale unei cripte de la subsolul unei bazilici care a existat în antichitate pe locul unde se află acum Școala medie nr. 2. Mai exact, pe str. Traian 19, la circa două sute de metri de locul unde s-a descoperit în urmă cu cîțiva ani mozaicul roman. Dacă bazilica s-a ruinat de foarte multă vreme, în schimb cripta cu fresca ei, aflate la subsol, au supraviețuit celor aproape șaisprezece secole. Ele au fost descoperite de cîțiva muncitori care săpau în curtea școlii. Săpăturile au fost continuate sub îndrumarea Muzeului regional de arheologie din Constanța. Cercetările legate de acest obiectiv arheologic sînt efectuate de profesorii Gh. Poenaru-Bordea, muzeograf principal, și Popa-Bran Romulus, directorul adjunct al școlii medii în curtea căreia s-a făcut descoperirea, el însuși fiind un pasionat arheolog. Întîlnirea cu fresca a constituit pentru cei care au pătruns primii în cripta bazilicii o adevărată revelație: pereții încăperilor — ziduri boltite — sînt acoperiți cu pictură murală. Fresca este destul de bine conservată în unele părți, astfel încît cei care o studiază pot desluși conținutul ei. Este vorba de motive decorative florale alternînd cu motive geometrice. O parte din frescă are ca motive decorative frunze de acant — încadrate de linii drepte și paralele — realizate în culorile roșu și albastru. În alt sector al pereților sînt zone cu motive reprezentînd trandafiri, bujori, flori de mac. Culorile folosite de pictorii respectivi sînt: un roșu cu multe nuanțe, albastrul, galbenul, verdele. Tehnica picturii? Cercetările specialiștilor au adus unele precizări și în legătură cu aceasta: culorile erau preparate prin amestec cu apă de var și aplicate pe tencuiala încă umedă.

În momentul de față Direcția monumentelor istorice restaurează subsolul fostei bazilici, pentru ca fresca antică din criptă să fie conservată în continuare. După terminarea lucrărilor locul va deveni un obiectiv arheologic pus la dispoziția tuturor celor care doresc să afle cîte ceva despre pictura murală din Tomisul de acum o mie șase sute de ani.

F. URSEANU
Fotografiile autorului

Aceste trepte străvechi duc spre încăperile ce adăpostesc pictura antică.

E BINE SĂ ȘTIM

DIN TOATĂ LUMEA

Mașina de calcul „aude"

Inginerul William Dersch a prezentat la Viena o mașină de calcul care „aude". Un aparat — de dimensiunile unei cutii pentru pantofi — recepționează cifrele și comenzile pronunțate cu voce tare și le prefăce în impulsuri electrice pe care le transmite mașinii electronice.

Aparatul lui Dersch n-a „învățat" pînă acum decît 16 cuvinte, printre care cifrele de la 1 pînă la 9, comenzile „plus", „minus", „egal cu" și încă ceva: la cuvîntul „greșit", automatul anulează toate calculele efectuate pînă atunci.

Sugativă vie

O mică șopîrlă ce trăiește în regiunile de deșert ale Australiei s-a adaptat lipsei permanente de apă într-un mod extrem de original. Cu ajutorul pielii ei, asemănătoare unei sugative, ea strînge rouă.

Studiind această șopîrlă oamenii de știință australieni au supus-o unor experiențe. I-au udat pielea, făcînd „sugativa vie" să intre în acțiune. Dar au constatat cu uimire că în timp ce pielea ei își exercita funcția de... sugativă, șopîrla închidea și deschidea gura fără nici un motiv aparent. Vrînd să vadă ce se va întîmpla dacă animalul va fi împiedicat să facă acest lucru, au observat că într-un asemenea caz pielea încetează să mai absoarbă apă. Se pare că apa depozitată de șopîrlă în piele ajunge printr-un sistem de vase capilare în gura ei, de unde intră treptat pe traiectul digestiv. Acesta este motivul pentru care atunci cînd pielea îi este bine îmbibată cu umezeală șopîrla australiană se poate lipsi un timp destul de îndelungat de apă.

Butoiașele „muzicale"

S-ar putea crede la prima vedere că tinerele africane din fotografie poartă pe cap

niște banale butoiașe. De fapt ele nu sînt decît niște instrumente muzicale foarte obișnuite în viața poporului ghanez. Tinerele din fotografie demonstrează pe străzile capitalei Ghanei pentru președintele Kwame N'Krumah, cîntînd la aceste ciudate instrumente muzicale naționale.

Voința învinge

La vîrsta de 2 ani, Conrad Dubé din Quebec (Canada) s-a îmbolnăvit grav de poliomielită. După 10 ani a

putut să meargă și după alți 4 ani să vorbească. Dînd dovadă de o voință de fier, fostul infirm a început să colinde lumea. Din 1953 el a parcurs pe bicicletă 243.000 de km, străbătînd 46 de țări din toate continentele. Iată-l pe Conrad Dubé în timpul unui popas la Geneva.

Record de viteză... la bucătărie

În Institutul sovietic de cercetări științifice a curenților de înaltă frecvență, un colectiv condus de profesorul Volodin a obținut recent o interesantă realizare. Este vorba de proto-

tipul unui „cuptor-minune". Caracterul „miraculos" al acestui viitor ajutor al gospodinelor și maiștrilor bucătari constă în faptul că pentru a prepara o friptură de pasăre cuptorul n-are nevoie decît de șase minute; un kilogram de carne fiartă în două minute și jumătate, iar în patru minute se coace un kilogram de biscuiți.

Colțul cosmeticienei

DESPRE FOLOSIREA LOȚIUNILOR

În general loțiunile degresează pielea (în cazul unui ten gras), înlătură impuritățile depuse în timpul zilei, strîng porii și activează circulația sîngelui.

Persoanelor cu tenul gras li se recomandă loțiuni alcoolice, acide. Acestea trebuie folosite seara, înainte de culcare. (Numai în cazul cînd tenul este foarte gras se pot întrebuința și dimineața.)

Vă indicăm cîteva formule de loțiuni pentru un ten gras:

1) acid boric 150 gr, acid citric 0,25 gr, camfor 0,15 gr, mentol 0,05 gr, alcool 0,05 gr, apă 35 gr;
2) suc de lămîie 17 gr, alaun 0,05 gr, alcool 7 gr, apă 25 gr.

Cu un tampon de vată se șterge obrazul pînă rămîne curat. Apoi se aplică o cremă semihrănitoare, cum este *Tosca*. Dacă tenul gras prezintă și pori dilatați, e bine să întrebuințați următoarea loțiune astringentă:

acid lactic 1 gr, acid boric 0,75 gr, alaun 1 gr.

O loțiune asemănătoare, „Doina" *(Flora)*, o puteți găsi în magazinele noastre de specialitate.

Pentru tenurile mai puțin grase sau normale se recomandă loțiunea *Lara*.

Întrucît loțiunile alcoolice astringente nu curăță fardul, înainte de întrebuințarea lor tenul trebuie demachiat cu un lapte, cum este emulsia „București" *(Mimoza)*, dacă este grasă, ori cu emulsia „Doina" *(Velur)*, bună pentru toate celelalte categorii de ten.

Georgeta MĂLIN

UN COVOR ELEGANT ÎNFRUMUSEȚEAZĂ INTERIORUL APARTAMENTULUI DV.

Modele și desene variate. Calitate superioară.

Preferați covoarele plușate produse de Uzinele textile Cisnădie — Sibiu.

TEATRU

PUBLICUL — UN PARTENER TALENTAT

de Traian ȘELMARU

Cea mai de preț cucerire a scriitorului zilelor noastre e libertatea de a se putea adresa direct marilor mulțimi, de a le putea vorbi despre „frumusețea maiestuoasă a lucrurilor mari și simple", ca să folosesc splendidele cuvinte ale lui Mihail Sebastian.

Tot ce e mai bun în dramaturgia originală contemporană despre această frumusețe vorbește. Iar spectatorii participă la colocviul cu scena cu emoție, cu respect, cu recunoștință.

S-a spulberat legenda lipsei de interes pentru dramaturgia originală. Spectacolele cu piese românești se numără cu sutele pe o singură scenă. Exemplul Teatrului de Comedie e concludent. După două stagiuni încheiate, aproape numai cu piese originale, succesele acestui teatru nu s-au epuizat. Reprezentațiile date în toamnă, în grădini cu mii de spectatori, ca și turneul prin țară, stau mărturie.

Îmi place să mă duc la teatru în seri obișnuite, când sala e fierbinte, când emoția o simți, materială, în liniștea ce se lasă după bătaia solemnă a gongului. În asemenea seri am văzut de curînd la Teatrul Tineretului „De n-ar fi iubirile" și „Oceanul", la Teatrul „C. Nottara" — „Steaua polară". Mă însoțea un prieten cam sceptic. „Ciudat cum ascultă lumea!" — exclamă el la un moment dat. Nu era de loc ciudat. Pe scenă se dezbăteau probleme profunde de viață. Contactul cu sala era deci firesc. Totdeauna când teatrul reflectă cu credință, cu talent, cu pasiune semnele caracteristice ale vremii, când își deschide reflectoarele asupra noului, când luptă împotriva vechilor moravuri și năravuri, când devine o arenă a dezbaterii problemelor ce frămîntă pe oameni, el e o *necesitate*. Dimpotrivă, când se depărtează de sufletul viu al contemporaneității, când își pierde ideile, forța de înrîurire, când se complace a fi doar un divertisment bun să-ți omori cîteva cesuri, publicul — mai devreme sau mai tîrziu — îi întoarce spatele. Mai ales într-o vreme ca a noastră, când oamenii au învățat atîtea, dar au învățat în primul rînd *să gîndească*, teatrul de idei trece la loc de cinste. Niciodată noțiunea de *teatru popular* n-a fost mai aproape de *teatrul intelectual* ca acum. Niciodată ca acum publicul n-a fost un partener mai inteligent, mai talentat. Cine urmărește spectacolele Teatrului Regiunii București își dă seama cît de grosolană e minciuna că „țăranii nu înțeleg" arta superioară, că „pentru țărani" trebuie jucate istorioare morale dramatizate după cartea de citire. Regia, plină de fantezie și forță de sugestie, a spectacolelor Alecsandri sau a „Mielului turbat" este gustată. Bine face acest teatru: el n-a uitat că publicul lui de țărani e marele artist anonim, creatorul genial al artei populare.

De aceea, cînd facem spectacole mediocre, de prost gust — și, slavă domnului, mai facem — să nu le punem pe seama publicului. De aceea, cînd, în loc să alcătuim repertorii de nivel, programăm tot felul de comedioare vulgare sau melodrame siropoase, să nu invocăm eternul „așa cer spectatorii". Și fiindcă veni vorba: ce-ar fi, tovarăși directori de teatre, să reluăm bunul obicei al spectacolelor cu discuții? Să mai ascultăm din cînd în cînd și punctul de vedere al publicului. Poate că atunci și alții vor exclama,o dată cu scepticul meu prieten: „Ciudat cum gîndește lumea!"

CĂRȚI

PAUL CORNEA: „STUDII DE LITERATURĂ ROMÎNĂ MODERNĂ"

Lui Paul Cornea îi plac afirmațiile oarecum paradoxale; titlurile unora dintre studiile cuprinse în volumul pe care-l avem în față sună astfel: „Un scriitor de renaștere timpurie într-o renaștere întîrziată" (I. Budai-Deleanu), „Despre poezia naturii și natura poeziei" (Pastelurile lui V. Alecsandri). Jocurile acestea de cuvinte nu sînt însă numai o invitație, puțin șăgalnică, la lectura unor studii pe care cititorul le poate bănui aride, ci, mai ales, niște formule ce definesc plastic ideea demonstrată. Costachi Conachi a fost într-adevăr — așa cum afirmă autorul — un reprezentant în anteriu și glugea al luminismului, iar I. Heliade Rădulescu a încercat o viață întreagă să stabilească (fără succes) un „echilibru între antiteze" în teorie și practică. Construite pe coloana ideii anunțate în titlu, majoritatea studiilor (la cele citate adăugăm studiile despre N. Bălcescu și, respectiv, despre pașoptistul renegat N. Istrati) sînt monografii succinte, dar complete fiindcă epuizează esențialul. Apreciem sub acest aspect îndeosebi capitolele despre Heliade și Istrati, în care contribuția personală e preponderentă. Dar chiar și în cazurile în care Paul Cornea cercetează terenuri deja explorate, el are de spus lucruri interesante, întreprinzînd o analiză subtilă a ceea ce obișnuit se numește măiestria artistică a scriitorilor. Autorul nu ignoră contribuția cercetătorilor anteriori, pe care o apreciază critic, relevînd ceea ce nu poate accepta și ceea ce stă în picioare. Tratarea artistică se împletește armonios, în întreg volumul, cu meticulozitatea didactică, în sensul bun al cuvîntului. Autorului, preocupat mai ales de realizarea unor sinteze, nu-i repugnă totuși dezbaterea problemelor mai de amănunt, de pură specialitate, ca, de pildă, datarea variantelor „Țiganiadei".

La concluzii ce nu mai pot fi puse la îndoială ajunge Paul Cornea în reconsiderarea lui Conachi sau în precizarea fermă și clară a personalității contradictorii și oscilante a lui Heliade Rădulescu.

Cititorul va fi încîntat să descopere că omul de știință nu se sfiește să fie și niței poet. În ce ne privește, sistem de părere că fenomenul literar nici nu poate fi tratat fără emoție, așa că împărtășim bunăoară regretul sentimental al autorului, iscat de imposibilitatea de a descoperi date biografice noi privitoare la un poet mare ca Ion Budai-Deleanu. Desenarea sugestivă a profilului moral al scriitorilor e un mijloc de a transforma efigiile în prezențe vii și de a le apropia de inima cititorilor. În general, Paul Cornea caracterizează just și pe acei scriitori citați numai în treacăt. Facem totuși opinie separată în cazul lui D. Bolintineanu, care nu s-a lăsat înșelat niciodată de lozinclie eliadiste. Cum ne place să credem că am dovedit aiurea, Bolintineanu a fost de o remarcabilă consecvență revoluționară și s-a aflat mult mai aproape de Bălcescu decît se crede, nemotivat îndeobște.

Nu putem încheia fără a menționa studiul „O epocă luminoasă a literaturii române: epoca 1848", sinteză excelentă în care se verifică deplin virtuțile istoricului literar marxist.

Lectura volumului „Studii de literatură română modernă" va fi profitabilă atît pentru specialiști cît și pentru cititorii dornici să cunoască mai amănunțit scriitori și opere din trecut.

Ion ROMAN

POVESTEA VORBEI

Filologie, medicină, botanică... și altele

Pentru a explica povestea cuvîntului *seringă*, filologii trebuie să facă apel, desigur, la istoria medicinei, dar în egală măsură și la... botanică, la muzică și chiar la mitologie! Pentru că e vorba de o prea frumoasă nimfă, apoi de o plantă înaltă și unduioasă, apoi de instrumentul muzical numit nai... Dar să luăm lucrurile pe rînd.

Vechile legende ale poporului grec amintesc de *Syrinx*, o nimfă din Arcadia (în centrul Peloponesului), iubită de zeul Pan. Prin niște vrăji, frumoasa Syrinx a fost prefăcută într-o plantă, care a căpătat numele ei. Așa, spune legenda, a apărut pe lume prima trestie. Zeul Pan, pentru a se consola de pierderea iubitei lui, a tăiat trestia și a făcut din ea un instrument muzical (numit tot *syrinx*) cu sunete duioase, la care își cînta dragostea și jalea. El l-a învățat pe păstorii greci să-și facă și ei astfel de fluiere, alcătuite din șapte, opt sau nouă tuburi de trestie de lungime diferită, puse unul lîngă altul. Instrumentul acesta s-a numit și „flautul lui Pan", iar românii îi spun *nai*. Nu e lipsit de interes să amintim că și cuvîntul nostru *nai*, care ne vine tocmai din îndepărtatele ținuturi locuite de uzbeci, înseamnă în limba de origine tot „trestie".

Ultima parte a povestirii noastre ne spune că tulpina de trestie, golită de măduvă, a fost folosită pentru confecționarea primelor seringi. Cuvîntul *seringă* derivă tot de la grecescul *syrinx*, modificat astfel în cursul secolelor, prin împrumutarea lui de la o limbă la alta.

Sorin STATI

„ȘTUDENȚII" DIN BRADU

Pe bulevardul Piteștilor, în fața vitrinei de la „Librăria noastră", o bătrînică își face loc cu coatele printre elevele de școală medie. Privind un tablou mare, în care sînt pozele a peste o sută de oameni, fetele rîd și se laudă:

— Ăsta-i unchiu-meu. E decorat.

— Ăla de sus, cu părul creț, e văru' lui tata. E brigadier. A vorbit și la radio.

Se bucură fetele. Se bucură lăudîndu-se cu neamurile din tablou. Numai bătrînica tace. Tace și privește nu prea știind ce-i cu tabloul acesta așezat aici, în inima orașului, pe unde trece lumea și țara. Își pune ochelarii. Degeaba. Ochelarii-s vechi, dioptriile-s prea puține și nu poate citi nici numele oamenilor fotografiați, nici măcar cuvintele deasupra tabloului, scrise cu litere mari. Cere ajutorul uneia dintre fete:

— Fată dragă, cine-s ăștia din icoana asta mare?

— Nu-i icoană, mătușă, e tablou.

— Tot aia e, da' ce re*prezintă?*

— Colectiviști din regiunea Argeș — precizează fata. Președinți, contabili și brigadieri ai gospodăriilor agricole colective, absolvenți ai școlii de cadre GAC din Bradu.

Mulțumită de răspunsul elevei, bătrînica pornește spre piață, vorbind singură:

— Eu ziceam că-s studenți! Da' mai știi!... Or fi țărani, da' tot un fel de studenți îs. Las' că-i bine așa!

Așadar, o promoție a unor colectiviști care au trecut prin focul școlii. Privind tabloul mi-am adus aminte de versurile lui Arghezi:

Ca să schimbăm acum, inițiația oară,
Sapa-n condei și brazda-n calimară
Bătrînii-au adunat, printre plăvani,
Sudoarea muncii sutelor de ani.

Oameni care în trecut au stat aplecați din zori și pînă-n noapte pe coada sapei, scormonind un petic zgîrcit de pămînt, au învățat, în condițiile socialismului, nu numai să-și păstrece hărnicia, ci — și acesta e esențialul — să lucreze cu cap, să învețe, să fie adevărați comandanți pe fronturile unde se dau bătăliile pentru victoria recoltelor bogate. Or, școlile de pregătire a cadrelor pentru gospodăriile agricole colective tocmai spre acest scop tintesc.

Desigur că și în alte centre de regiuni sînt expuse în vitrinele librăriilor tablouri cu colectiviști care au trecut prin asemenea școli. Și desigur că și în alte orașe cîte o bătrînică, ce știe mai puțin rosturile noi din țară, spune și ea:

— Or fi țărani, da' tot un fel de studenți îs. Las' că îi bine așa!

G. MINIȘAN

Dezlegarea jocului „SPICUIRI DIN EXPOZIȚIA CĂRȚII SOVIETICE", apărut în nr. trecut

ORIZONTAL: 1) Nikitin — Kara. 2) Oraș — Ribakov. 3) Serafimovici. 4) O — A — Așl — Ema. 5) Vivat — Car — Da. 6) Lă — Ac — Sitar. 7) Fier — Arina — K. 8) Anvers — A — Rea. 9) D — A — Oto — Iard. 10) Ea — Adamov — Oi. 11) Esenin — Garin. 12) Vecinii — Nu — A.

Cititorii ne scriu, noi răspundem

Câteva noutăți filatelice

„Care sînt ultimele emisiuni mai interesante de timbre din țările prietene?"

Anatolie TURCEANU, Pucioasa, raionul Tîrgoviște

Răspunde VAL TEBEICĂ, redactor la Radioteleviziune.

Colecțiile filatelice se îmbogățesc permanent cu noi și interesante emisiuni poștale, a căror tematică bogată răspunde tuturor cerințelor colecționarilor.

Administrațiile poștale din țările socialiste, în special, reușesc din acest punct de vedere să aducă o contribuție însemnată. În ultimul timp, numeroase au fost evenimentele care au prilejuit apariția unor atrăgătoare serii de mărci poștale.

În Uniunea Sovietică au fost puse recent în circulație

două noi emisiuni: A 20-a aniversare a apărării Sevastopolului (o marcă poștală cu nominalul de 4 kopeici, în policromie) și Reprezentanți de seamă ai artei

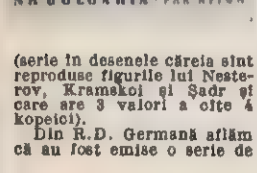

(serie în desenele căreia sînt reproduse figurile lui Nesterov, Kramskoi și Șadr și care are 3 valori a cîte 4 kopeici).

Din R.D. Germană aflăm că au fost emise o serie de

6 valori consacrată Campionatelor europene de natație (cu nominalul de 5 p., 10 p., 20 p. + 10 p., 40 p. și 70 p.) și o serie de 3 mărci prilejuită de Tîrgul de toamnă de la Leipzig (nominal de 10 p., 20 p. și 25 p.).

Dintre noile emisiuni poștale cehoslovace se remarcă în special cea consacrată Expoziției mondiale filatelice „Praga '62" — cel mai de seamă eveniment filatelic al anului. Emisiunea cuprinde o serie de 5 valori și 2 colițe (reproducem una din valorile seriei).

Poșta R.P. Polone a pus în circulație o frumoasă emisiune „Flori", alcătuită din 4 grupe a cîte 3 valori cu nominal de 60 gr. (× 3), 90 gr. (× 3), 1,50 zl. (× 3), 2,5 zl. (× 3).

În rîndul noutăților se înscrie și o serie de 3 valori emise de poșta R.P. Bulgaria, consacrate istoricului zbor în grup al navelor cosmice „Vostok 3" și „Vostok 4" (1 st., 2 st. și 40 st.), și o valoare de 1 lt. emisă de poșta R.P. Ungare cu prilejul Campionatelor europene de haltere.

Marte și pui ei...

„Citind articolul apărut în «Flacăra» sub titlul «Astronautica și civilizațiile extraterestre», aș dori să reveniți cu unele completări despre sateliții planetei Marte: cînd au fost descoperiți, de cine și ce particularități prezintă".

Rodica SAVA, Botoșani

Răspunde MATEI ALECSESCU, directorul Observatorului astronomic popular din București.

Sateliții planetei Marte au fost descoperiți la 11 și 17 august 1877 de către astronomul american Asaph Hall. În anul respectiv, Marte a trecut în opoziție perihelică (la distanța cea mai mică de Pămînt), astfel că cercetările au fost oarecum ușurate.

Cei doi sateliți au primit nume mitologice. Cel mai apropiat de planetă este Phobos. El se rotește în jurul planetei la o depărtare de 9.400 km de centrul ei, iar Deimos, cel de-al doilea satelit, la 23.500 km.

Dimensiunile acestor sateliți sînt foarte reduse: cifrele de altfel diferă de la autor la autor și nu sînt încă definitive. Cauza o constituie faptul că sateliții găsindu-se mereu în apropierea lui Marte, măsurătorile sînt mult stînjenite de lumina planetei și de însăși micimea acestora. După unele rezultate, unul din sateliți ar avea diametrul de 16 km, iar celălalt de 8 km. Alți autori afirmă însă că „lunile" lui Marte ar fi și mai mici.

Un fapt deosebit de interesant îl constituie mișcarea de rotație a primului satelit, Phobos. Acesta se rotește în jurul planetei în numai $7^h 39^m 26^s,65$, adică mai repede decît însăși planeta ($23^h 37^m 23^s,65$) și cu mult mai repede decît Deimos ($1^z 6^h 21^m 15^s,68$). Dimensiunea redusă a satelitului, ca și densitatea lui infimă (încă insuficient precizată), au dus la ipoteza că el ar fi un satelit artificial. Cunoscutul astronom sovietic I.S. Șklovski a concretizat această ipoteză. El afirmă că, bazat pe unele cifre ale lui Percy Wilkins, Phobos ar trebui să fie gol pe dinăuntru. Aceasta ar explica și densitatea mică, și rotația rapidă a satelitului.

Aspect al planetei Marte. Fotografie realizată la Observatorul astronomic popular din București la 24 octombrie 1958. În dreapta jos: orbitele celor doi sateliți.

Regretatul astronom sovietic G.A. Tihov, remarcabil cercetător al planetei Marte, s-a opus însă acestei ipoteze, arătînd că cifrele publicate de Wilkins nu ar corespunde realității. În esență, Wilkins susținea că Phobos s-ar mișca din ce în ce mai repede în jurul planetei, deci el s-ar apropia treptat de Marte.

Într-un viitor nu prea îndepărtat se va putea vedea în ce măsură concluziile opuse ale astronomilor citați vor fi confirmate. Noua realizare a savanților sovietici, stația automată interplanetară lansată în direcția planetei Marte, este un prim pas către dezlegarea misterului planetei roșii și al sateliților ei.

Primele nave

„Aș dori să publicați un scurt istoric al construcțiilor navale pe plan mondial".

B. TRUȘCULESCU, București

Răspunde KABA GHEZA, inginer naval principal în Direcția generală de utilaj industrial și construcții navale din Ministerul Metalurgiei și Construcției de Mașini.

Începuturile construcțiilor navale își au rădăcinile în îndepărtata antichitate. În epoca lor de strălucire, vechile popoare de pe malul Mării Mediterane (egiptenii, fenicienii, grecii sau romanii) construiau nave de lemn impresionant de mari pentru acea vreme (de 200-300 tone), acționate de vîsle sau de pînze. O dată cu începuturile feudalismului, construcțiile navale trec printr-o perioadă de stagnare, pentru a înregistra un avînt puternic după apariția noilor regate centralizate, cînd șantierele principale de construcții navale se mută de pe malurile Mării Mediterane pe cele ale Oceanului Atlantic, în Spania, Portugalia, Olanda, Anglia, Belgia sau Franța. Navigatorii acestor țări străbat oceanele, descoperind pămînturi noi și aducînd însemnate bogății în Europa.

Apariția mașinii cu aburi, în secolul al XVIII-lea, revoluționează multe ramuri de producție. Construcțiile navale înregistrează și ele un salt de mare importanță prin trecerea la construcții propulsate mecanic. Astfel, în 1819, vaporul cu zbaturi „Savannah" este prima navă dotată cu o mașină cu aburi care pornește în cursă lungă, traversînd Oceanul Atlantic, pe distanța dintre New York și Petersburg, în aproape 30 de zile (de fapt, numai 80 de ore au funcționat motoarele, pe restul parcursului vasul fiind acționat tot cu vechile mijloace). Curînd după aceea motorul a fost perfecționat, iar zbaturile, care se defectau ușor, au fost înlocuite cu elice — menținute pînă în zilele noastre.

Dezvoltîndu-se industria siderurgică, s-au putut realiza în prima jumătate a secolului al XIX-lea construcții de nave metalice, care au înlocuit vechile nave de lemn, limitate în general ca dimensiuni. Primul vas

Vas roman cu pînze și rame duble, din secolul I î. e. n.

de metal, „Great-Eastern" (1843), construit în aproape zece ani, a constituit însă un eșec. Neeconomic din cauza greutății proprii prea mari, vasul a fost folosit pînă la urmă ca magazie plutitoare de mărfuri prin diferite porturi. În deceniile următoare, preocupările constructorilor navali s-au concentrat cu precădere asupra măririi tonajului și a vitezei de înaintare a vaselor.

Perioada de după cel de-al doilea război mondial se caracterizează prin căutarea și aplicarea de noi căi pentru perfecționarea aparatului motor și a tuturor instalațiilor de pe nave. Acum apar motoarele atomice — folosite pentru prima dată în lume la vase de suprafață în U.R.S.S.

În țara noastră construcția navală modernă a început după instaurarea puterii populare.

Demult, la umbra acestor stejari...

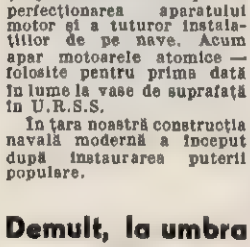

Vă trimit spre publicare această fotografie care redă aspectul unui cîmp mărginit de arbori, în mijlocul căruia își înalță ramurile trei stejari foarte bătrîni. Stejarii se află pe terenul gospodăriei colective „7 Noiembrie" din Furculești, raionul Alexandria. Legenda locală spune că sub cei trei stejari ar fi poposit în 1596 Mihai Viteazu și o parte din oastea sa.

Ilie MÎNDREANU, student, București

De la fotocorespondenți

Arături de toamnă. *(Virgil Onoiu, Deva)*

În parcul din Roman. *(V. Boadănet, Bacău)*

Oneștl, 1962. *(Camil Francisca, București)*

Pe scurt

George Ionescu, Ploiești, *Mioara Florentina Șutru*, elevă, București, *Petri Gherasim*, lăcătuș, Borzești, *Eugen Pal*, *Mihaela Haremski*, *Florin Suciu*, Hunedoara. Urmărind cu regularitate rubrica „Cititorii către cititori" veți găsi și adrese ale unor tineri de peste hotare, cu care ați putea să intrați în corespondență.

Tanți Vasile, funcționară, Poșta centrală București, serviciul cartare, ne sesizează că la rubrica „Cititorii către cititori" apar uneori adrese în care nu se menționează și raionul, ceea ce produce unele încurcături la distribuirea corespondențelor respective. Ținînd seama de sesizarea de mai sus, rugăm pe toți cititorii care ne scriu să ne comunice adresa completă.

Ioan Boca, Tg. Mureș. În „Flacăra" nr. 6, din 10 februarie 1962 a apărut articolul „Au păsările busolă" în care este explicat fenomenul migrațiunii păsărilor.

Mariana Andrei, Lugoj. Desigur că ați luat cunoștință între timp de comunicatul Ministerului Învățămîntului în legătură cu deschiderea anului școlar 1962-1963 în învățămîntul seral și fără frecvență de cultură generală — comunicat apărut în ziarele din 31 octombrie 1962.

FLACĂRA
Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI — Nr. 48 (390)
17 noiembrie 1962

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII
Căsuța poștală: 3507
Oficiul 33, Tel. 17.60.10.
Int. 1744

ABONAMENTE:
la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR:
3 luni: 26 lei
6 luni: 52 lei
un an: 104 lei

Prezentarea grafică: Vlad MUȘATESCU. Tipărită la Combinatul poligrafic Casa Scînteii.

CUSURGIUL : Formidabil, iar mi-ai pus buzunarul stîng în partea dreaptă!!!

Desen de Adrian ANDRONIC

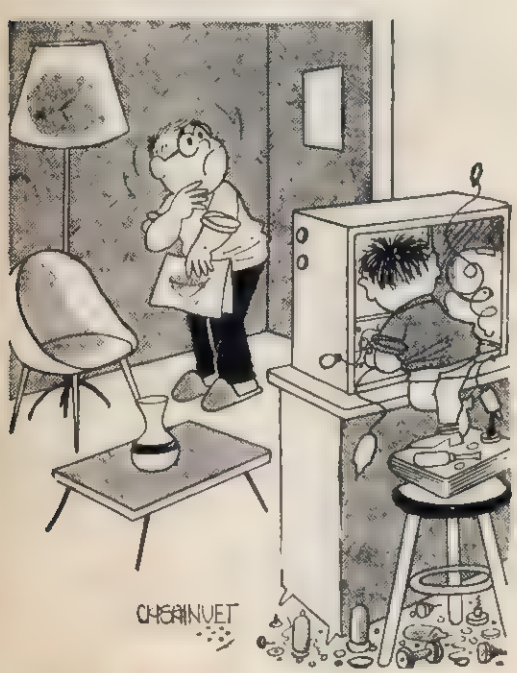

— De necrezut, draga meal Vino repede să-l vezi pe bătatul nostru la televizor.

L'Humanité Dimanche

UMOR

— Dacă vă spun?!! N-are decît 6 luni...

Freie Welt

Fantezia

cu picup

originalitate

eleganță

excepționale performanțe electrice și acustice

un produs al uzinelor ELECTRONICA înzestrat cu:

3 + 2 tuburi electronice

3 game de undă indicator optic de acord

reglaj de ton

2 difuzoare de 2,5 VA

Picup G E-56 cu 3 viteze și oprire automată

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

Nr. 47 (391) — 24 noiembrie 1962

Dialog amical. La grădina zoologică din Brașov.

Micul comentar

PRIORITATE VACILORI

de Florica ȘELMARU

Astă-vară, un ziar american publica un fel de epitaf al afacerilor cu adăposturile antiatomice, apărute în S.U.A. ca un rezultat și ca un element de întreținere a isteriei războiului. Epitaful spunea: „Pe malurile fluviului Arkansas, la Tulsa, statul Oklahoma, un mare lot de pământ, cu o suprafață cît trei terenuri de fotbal, stă ca un monument al marelui business din 1961 cu adăposturile antiatomice. Numai cu trei luni în urmă, amintea evocator epitaful, acest loc era destinat construcției de adăposturi individuale care să cuprindă 831 de familii... În aprilie, acest proiect care ar fi costat 2.500.000 de dolari, s-a dezumflat, pentru că nu există amatori..."

Un fiasco, într-adevăr, al liberei inițiative! Bunul american mijlociu, cel care sub presiunea reclamelor e în stare să citească broșurile Armatei Salvării, să cumpere un aparat perfecționat de tuns gazonul deși stă la etaj și multe feluri de hapuri întăritoare deși e sănătos tun, n-a vrut să achiziționeze adăposturi antiatomice. Înșelînd astfel dulcile nădejdi ale unor oameni de afaceri convinși că, la chemarea lor, mii și sute de mii, milioane de Smith și Jones vor da buzna să-și investească economiile — ale lor, ale soției și ale copiilor, ale soacrei — ba să se și împrumute, dacă n-au economii, în scopul de a deveni fericiții proprietari ai unei gropi mai mult sau mai puțin confortabil amenajate sub titlul de adăpost antiatomic. Și iată că Smith-ii și Jones-ii s-au arătat refractari. Mai marc jalea!

Noroc că s-au găsit însă suflete pure care să înțeleagă că businessul trebuie salvat. Și businessul constructorilor — și al lor propriu. Un fermier din Nebraska — dar nu un fermier pirliț, ci unul care poate dispune fără dificultate de 35.000 de dolari — a comandat un adăpost de această valoare spre a-și apăra vacile și funcționarii. În vederea reproducerii mijloacelor sale de producție, a avut grijă să se amenajeze și un compartiment special pentru tauri. Funcționarii, nefăcînd parte din mijloacele de producție propriu-zise, nu au fost autorizați să-și aducă în adăpost soții sau — respectiv — soțiile...

Nu toți cei pe care i-a atins această formă de... hipnoză au la îndemînă 35.000 de dolari. Așa încît unii se interesează de pilulele „miraculoase" împotriva radiațiilor, promise cu mare tărăboi publicitar astă-primăvară. Alții, dacă au norocul să trăiască în apropierea orașului Portland, statul Oregon, învață, contra sumei de 5 dolari lecție practică, să se hrănească, pentru ipoteza că proviziile nu le vor ajunge, cu delicatese originale ca: rasol de pisică, chifteluțe de ogar, friptură de pudel ș.a.m.d.

Iar șeful apărării pasive al orașului Cleveland — care, ca o autoritate grijulie ce se află, este preocupat nu numai de afacerile sale personale ci și de destinul concetățenilor săi — a întreprins chiar o călătorie la Philadelphia. Ca să asiste la o importantă conferință despre „rolul recreației în timpul unui dezastru", organizată pentru ca să se stabilească în sfîrșit ce genuri de jocuri și de petreceri pot fi oferite publicului în adăposturile antiatomice...

Se poate întrevedea apariția, însoțită de reclama corespunzătoare, a unui nou articol comercial: jocurile de jucat în adăpost antiatomic. Ca să se vadă că în S.U.A. există preocupare nu numai pentru perpetuarea speciei bovine, dar și pentru buna dispoziție a celei umane.

Sute de studenți din Braunschweig (R.F. Germană) au participat la un marș de protest pe străzile orașului împotriva represiunilor polițienești la care e supusă revista „Der Spiegel". Pe pancarte stă scris: „Să se facă lumină în afacerea Spiegel", „Cum rămîne cu libertatea presei?", „Cine a dispus arestarea lui Ahlers (redactorul-șef adjunct al revistei — n.n.) în Spania?"

Cu prilejul Zilei mondiale a tineretului a fost inaugurat la Moscova un club al prieteniei internaționale a tineretului, unde s-au întîlnit numeroși studenți străini — din Rominia, Cuba, Finlanda, India, Cipru etc. — care învață în U.R.S.S.

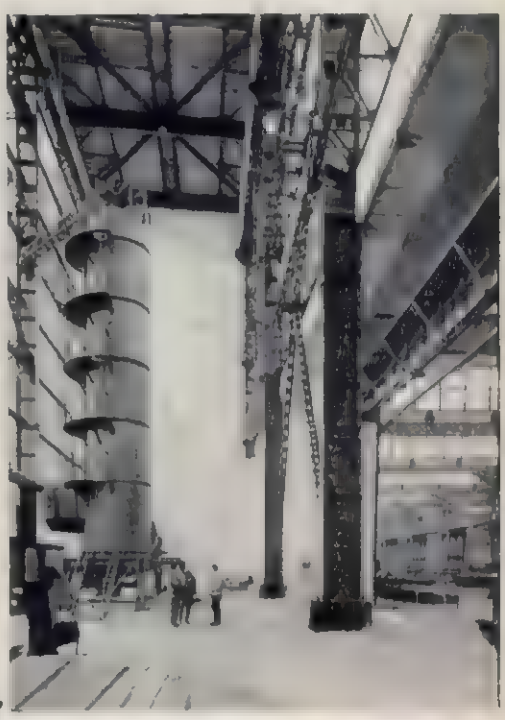

La Budapesta își desfășoară lucrările în aceste zile cel de-al VIII-lea Congres al Partidului Muncitoresc Socialist Ungar. Oamenii muncii din R.P. Ungară au întîmpinat Congresul P.M.S.U. cu noi succese în producție; de asemenea, în cinstea Congresului au intrat în funcțiune noi obiective industriale. În fotografie: aspect din noua uzină de produse de aluminiu de la Székesfehérvar, care va da în acest an o producție de 9.000 tone.

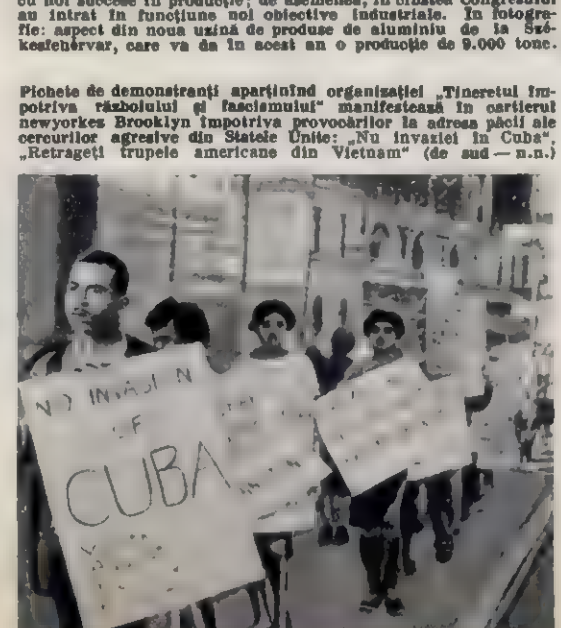

Pichete de demonstranți aparținînd organizației „Tineretul împotriva războiului și fascismului" manifestează în cartierul newyorkez Brooklyn împotriva provocărilor la adresa păcii ale cercurilor agresive din Statele Unite: „Nu invaziei în Cuba", „Retrageți trupele americane din Vietnam" (de sud — n.n.)

Niels Bohr, laureat al Premiului Nobel pentru fizică, a încetat din viață la Copenhaga, în urma unui atac de cord. Renumitul savant danez era în vîrstă de 77 de ani. În afară de lucrările sale de mare însemnătate științifică în domeniul fizicii, Niels Bohr a contribuit, ca profesor, la pregătirea unor eminenți savanți, printre care și academicianul sovietic Lev Landau, laureat al Premiului Nobel pentru fizică pe anul 1962.

O demonstrație pentru pace în fața sediului O.N.U., la care au participat savantul american Linus Pauling și artista Julie Harris (în fotografie, în prim plan). „Națiuni Unite, îndepărtați teroarea nucleară" — scrie pe pancarta purtată de Pauling.

Fotocronica FLACĂRII

În Rhodesia de sud continuă să domnească teroarea rasistă, cu toate că recent a fost înfierată de Adunarea Generală a O.N.U. Fotografia înfățișează un locuitor de culoare arestat de poliție pentru că s-a pronunțat împotriva internării partidului Uniunea populară africană — Zimbabve. →

Halatele albe ale medicilor au invadat străzile Romei, în semn de protest împotriva situației grele în care se află instituțiile spitalicești din capitala Italiei, ca și din restul țării. Cu pancarte pe care scria: „Se impune o adevărată reformă a spitalelor", cei peste 1.000 medici-demonstranți s-au îndreptat spre sediul guvernului unde au depus un memoriu.

←

La Galeriile de artă din Belgrad a fost organizată o expoziție în cadrul căreia au fost expuse lucrări ale pictorului român Jules Perahim.

→

Meciul dintre echipele Olimpiakos-Pireu și Panathinaikos, considerat „derbiul" campionatului grec de fotbal, a necesitat intervenția a 200 de polițiști pe terenul de joc din cauza bătăii iscate la un moment dat între jucători.

Începînd din acest an o nouă disciplină — agricultura — va îmbogăți cunoștințele elevilor din mediul rural. Iată o lecție practică — avînd drept scop deprinderea altoirii pomilor — la școala de 8 ani din comuna Amara, raionul Slobozia.

În săptămîna aceasta au început cursurile la Universitatea populară din București. Aproape 5.000 de persoane, în majoritatea lor muncitori, frecventează diversele secții (de politică internațională, astronomie-cosmonautică, teatru, pedagogie-psihologie, medicină-biologie, geografie etc.) în cadrul cărora prelegerile sînt ținute de academicieni, ingineri, profesori și alți oameni de specialitate.

Expoziția „Revoluția cubană în imagini", după o călătorie prin mai multe țări din Europa, a sosit la București. În sala Dalles sînt prezentate 500 de fotografii, reprezentînd tot atîtea documente luate pe viu de fotoreporteri și care vorbesc despre lupta eroică a poporului Cubei pentru libertate.

În sala Floreasca zece echipe s-au întrecut în finala Concursului republican de gimnastică artistică. La fel ca anul trecut, formația Știința I. C. F.-București a obținut cea mai bună clasificare, cîștigînd întrecerea. În clasamentul individual a ieșit învingătoare Mihaela Filip-Solomonov (în fotografie).

În primele nouă luni ale anului la fabrica de piele și încălțăminte „N. Bălcescu" din București s-au realizat economii peste plan la prețul de cost, în valoare de 1.100.000 lei, iar peste sarcina planificată s-au realizat beneficii de 1.036.000 lei. Pentru semestrul I al anului 1963 colectivul fabricii a creat 86 modele, care au și fost omologate, de încălțăminte galoșată pentru copii și femei. În fotografia noastră: fruntașii în muncă Ion Hălău și Valeria Litră, de la secția de proiectare încălțăminte, se consultă asupra multiplicării tiparelor.

fotocronica FLACĂRII

SĂPTĂMÎNA ECONOMIEI

Pe lista depunătorilor la CEC din întreprinderea „Flacăra Roșie" din București s-au adăugat zilele acestea numeroase nume noi.

La Școala elementară de 8 ani nr. 97, activitatea de depuneri la CEC este foarte susținută. De aceea nu este de mirare că multe școlărițe poartă în ghiozdane, printre caietele și cărțile de școală, și carnetul CEC.

La casa unde vine tot satul

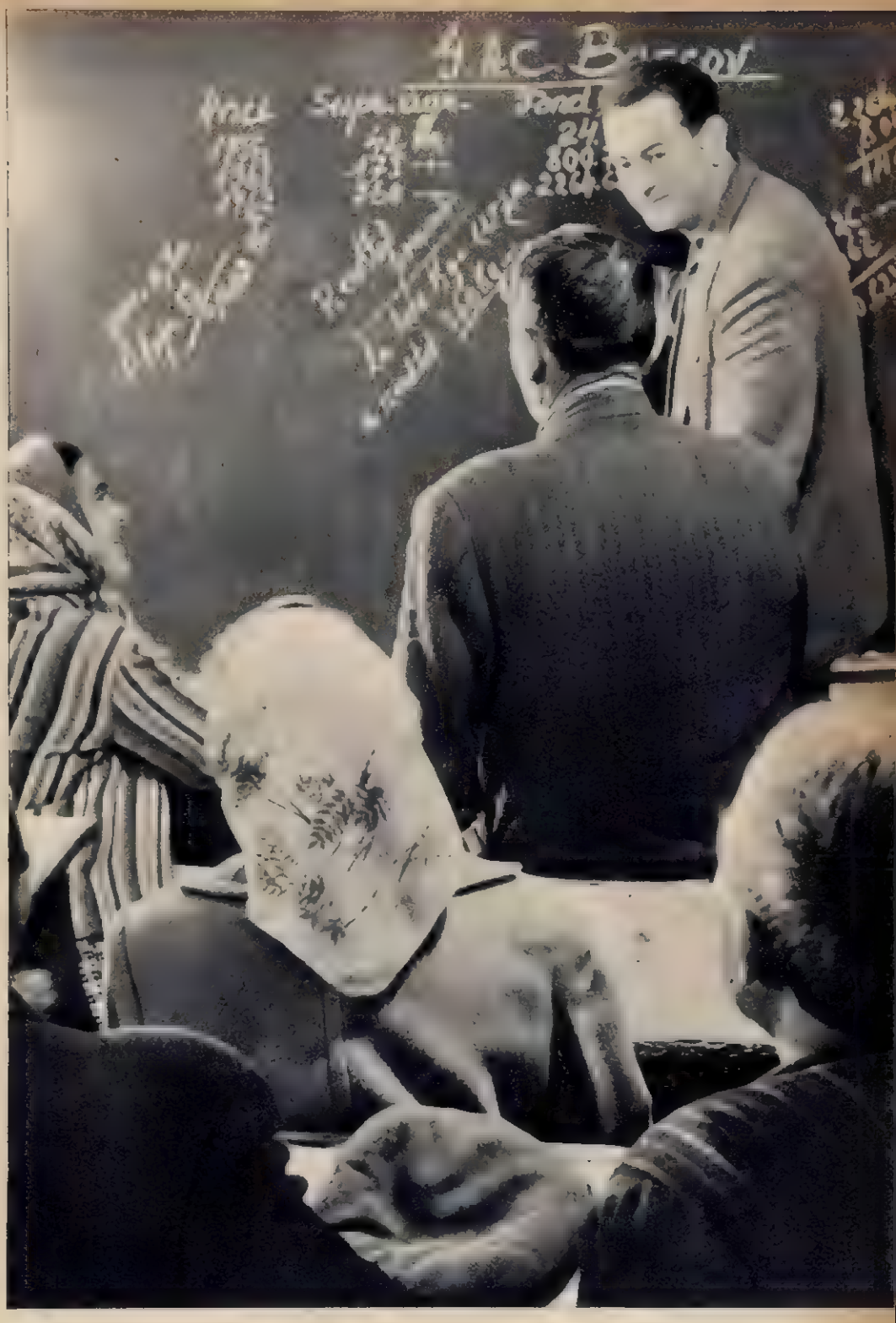

Sînt seri pe care colectiviștii din Bascov le petrec în fața tablei de la căminul cultural, seri în care Nicolae Dumitrescu devine profesor de matematici la disciplina: rezultatele muncii noastre.

Sîntem la țară. Au căzut brumele — și toamna, cu ultimele rămășițe de frumusețe, se pregătește să plece. În locul cîntecelor ei, ascultăm strunele viorilor la nunți (se țin lanț nunțile) și închinăm pocala amețită de tulburel, solicitată de gustul sărat al pastramei.

Lumea sătească a încheiat anul agricol și acum dispune de mai mult timp liber. Timpul acesta, la țară, nu trece de pomană. Fapt pentru care poposim cu pana și cu aparatul fotografic într-un sat și ne interesăm de o singură problemă: cultural-educativă.

Satului îi spune Bascov și se găsește în regiunea în care un splendid vin — tămîioasa românească — își pregătește o masivă existență pe terenuri pustii, ce-au fost mîncate de cancerul eroziunii. Ați ghicit? Regiunea Argeș.

Țara se cutreieră într-o seară. Ba chiar în mai puțină vreme. În două ceasuri. N-ai nevoie nici de tren, nici de avion. De un cămin cultural ai nevoie și de un conferențiar priceput. Ca la Bascov. Uite, colectiviștii din satul ăsta au venit la cămin. Sînt de fapt niște școlari bătrîni. Sînt numai urechi. Un om care știe multă geografie îi poartă (în fața hărții) de la un capăt la altul al țării. Le vorbește despre frumusețile naturale ale diverselor așezări, le arată în cifre sporul de frumusețe pe care l-a adus socialismul în aceste locuri și într-o seară cîteva zeci de țărani cutreieră succint toată țara. Uite-l și pe nea Nicolae. A venit la conferință. E un țăran destul de vîrstnic și tînăr colectivist. Dumnealui n-a prea umblat prin lume. Cunoaște bine doar tîrgul Piteștilor. Nici o manifestare a căminului cultural n-are loc fără prezența lui nea Nicolae. Bătrînelul ne mărturisește că e mulțumit de toate, afară de un singur lucru. S-a mai plîns de chestia asta. Vrea să știe „cum se face agricultură în alte părți de lume."

Tovarășe director al căminului cultural! În seara aceasta un conferențiar l-a purtat pe nea Nicolae în toată țara. Dar bătrînelul are o dorință: vrea să știe cum se prezintă agricultura și-n alte părți ale lumii. Împlinește-i-o. Tot cu ajutorul căminului cultural. Fă-i bucuria asta.

Fond de bază și conștiință socialistă

Căminul cultural, cu mijloacele sale de educație, a încercat — și în bună măsură a reușit — să-i convingă pe oameni că, rămînînd în afara relațiilor socialiste, își fură căciula. Comuniștii care lucrau în cadrul căminului mai aduceau cîte „un om nou". În ultimii doi ani munca pentru atragerea întregului sat în colectivă a căpătat noi dimensiuni. Iar căminul cultural din Bascov a avut și el, în direcția aceasta, o activitate fructuoasă.

Nu peste multă vreme se împlinește un an de cînd Bascovul a fost complet colectivizat. În condițiile colectivizării totale, activitatea căminului cultural trebuia să capete sensuri noi. Și a căpătat. De-acum satul era mai puternic, mai bogat, și perspectivele gospodăriei colective se cereau a fi lărgite. Noii colectiviști trebuiau să știe că nu-i suficient să intri în socialism cu inima și cu căruța, iar rațiunea s-o lași de o parte. La o familie mare se cer rezerve mari, cheltuieli mari. Chiar de cîștigi bine, dacă ești mînă spartă, dacă mănînci totul, nu te alegi cu nimic. Cam așa au gîndit activiștii căminului cultural cînd a venit vorba despre fondul de bază. Serile de calcul închinate acestei probleme au avut darul să-i convingă pe unii colectiviști mai vechi și pe toți cei noi că nu se poate merge înainte, că nu se poate trăi și mai bine dacă „îngheți" fondul de bază, dacă faci pe galantonul și umfli pe negîndite valoarea zileimuncă. Serile de conferințe, serile de întrebări și răspunsuri, serile de calcul organizate de căminul cultural pe această problemă și-au spus cuvîntul. La ora actuală fondul de bază al gospodăriei colective e de trei ori mai mare decît cel de anul trecut, iar averea obștească de peste trei ori. Un adaos foarte necesar: în anul acesta, datorită creșterii fondului de bază gospodăria din Bascov e pornită pe serioase construcții. Vrea acareturi frumoase. Încă un adaos: colectiviștii au primit pentru fiecare zi-muncă un avans de 10 lei, precum și însemnate cantități de cereale. Și, deși e tîrziu toamnei, încă nu s-au numărat toți bobocii. Mai au de primit.

Sînt foarte mulțumiți colectiviștii că au lucrat cu înțelepciune, că au mărit fondul de bază. E clar? Vedeți interdependența dintre acest fond și conștiința socialistă? Dacă n-o vedeți, mergeți la căminul cultural din Bascov și asistați la o seară de calcul.

Zi-i, brigadă, să se știe!

Legumicultorii și crescătorii de vite din Bascov (gospodăria colectivă are un caracter zooleguminicol) și-au închegat o puternică brigadă artistică de agitație. Faima ei e cunoscută în toată regiunea. Cînd se desfășoară ea pe scena căminului cultural, sala e plină pînă la refuz. Cîntecele pe care le zice despre colectiviști (Vasile Sorescu, Ion Mihăilă, Petre Căzănoiu, Filofteia Albescu — fruntași în muncă) le știu pe de rost și copiii de școală. E drept însă că unii colectiviști s-au uitat cam chiorîș la artiștii din brigadă fiindcă i-au luat în primire cu niște cîntece hazoase și usturătoare. Dar adevărul trebuia spus, tovarășă Emilia Nemțescu, fiindcă dumneata aveai puține zile-muncă și tare multe zile-modă, nea Vasile Richițeanu la un moment dat era foarte bogat: ajunsese la multe... zile-M.A.T., iar nea Ene Constantin reușise că înregistreze destule... zile-lene. Artiștii din brigadă (și ei sînt tot colectiviști) s-au gîndit să vă „popularizeze" într-un spectacol la căminul cultural. Bine au făcut. Stînd de vorbă cu artiștii dumneavoastră, ne-au mărturisit că v-au cîntat așa cum v-au cîntat din dorința de a vă ajuta să deveniți oameni noi, pentru ca să vă aduceți și dumneavoastră contribuția la întărirea economico-organizatorică a gospodăriei și prin aceasta să vi se îmbunătățească și mai mult traiul.

Frumos și înțelept muncești, brigadă artistică de agitație! Zi-i înainte, brigadă, zi cîntece, de laudă și de scărmăneală, zi-i să se știe! Cîntecele acestea sînt, pe cît de frumoase, pe atît de necesare.

Oiță și ai săi

Nu facem nici o aluzie la volumul lui Eugen Barbu, dar s-a nimerit ca pe directorul căminului cultural din Bascov să-l cheme Gheorghe Oiță.

Sînt oameni care atunci cînd fac o treabă bună și sînt lăudați, reacționează într-un fel mai puțin obișnuit: dau din umeri. Adică vor să spună că n-au făcut cine știe ce. Socotim că pentru un asemenea soi de oameni laudele n-au urmări grave, adică nu duc la înfumurare. Un astfel de om e și Gheorghe Oiță, directorul căminului cultural din Bascov. Astfel de oameni sînt și colaboratorii săi cei mai apropiați: Ion și Maria Paraschiv, Efteme Iorgulescu, Sidonia Șerbănescu. Activiștii aceștia culturali — colectiviști, învățători, profesori — au o bogată experiență în munca culturală de masă. Însemnările noastre cuprind doar o singură parte din activitatea căminului pusă în slujba a două idei esențiale: întărirea economico-organizatorică a gospodăriei colective și formarea conștiinței socialiste a oamenilor.

Răsfoim planul de muncă al căminului pe perioada în care grîul va dormi sub plapuma zăpezii. Planul e defalcat pe zile, pe probleme: jurnale vorbite, seri de întrebări și răspunsuri pe probleme politice, agricole și culturale, schimb de experiență între fruntașii recoltelor bogate, recenzii etc., etc.

Așa stînd lucrurile, nu mirăm de loc faptul că această unitate culturală se numără printre casele cele mai populate din Bascov. Și printre cele mai dragi. Meritul pentru acest lucru revine, în bună măsură, lui Oiță și colaboratorilor săi. Fapt pentru care ne amestecăm în treburile interne ale brigăzii artistice de agitație. Adică ne permitem o propunere: artiștilor amatori din Bascov, faceți un cîntec de laudă și pentru tovarășii care conduc căminul cultural! Că merită.

George CIUDAN
Fotografii de Elena GHERA

O imagine din programul brigăzii artistice de agitație: Joiana nu se lasă înduplecată de „rugăminții" unor îngrijitori care au sătucat-o numai cu paie. Ea preferă să plece la un alt stăpîn, care o hrănește cu porumb-siloz.

În cadrul serilor de întrebări și răspunsuri Nicolae Gheorghe, șef de echipă la sectorul construcții zootehnice, discută despre dinamica fondului de bază.

MUZICA

ASCULTĂTORII ȘI MUZICA MODERNĂ

de George BĂLAN

Rîndurile acestea se adresează dumitale, cititorule care te consideri pasionat meloman și totuși refuzi cu hotărîre să te apropii de muzica unui Bartok, Strawinski, Prokofiev sau a atîtor alți „moderni", convins că operele acestora, lipsite chipurile de melodie și abundînd în disonanțe, ar fi cu neputință de înțeles.

Ar fi inexact să nu recunoaștem că muzica veacului XX își găsește din ce în ce mai mulți simpatizanți, dar deocamdată procentul acestora este încă redus; predominantă continuă să fie preferința pasionată pentru muzica clasicilor și romanticilor, preferință intolerantă de obicei la muzica de după Wagner.

Este desigur absurd să încerci a impune cuiva o muzică spre care, temperamental, nu simte înclinare. Fiecare iubește cu precădere muzica spre care-i îndeamnă structura sa psihică, iar diversitatea infinită a oamenilor va genera întotdeauna o nesfîrșită varietate a gusturilor muzicale. Indiferența sau ostilitatea față de muzica modernă nu sînt însă atît o chestiune de gust, cît una de rămînere în urmă a înțelegerii muzicale. Despre o manifestare a gustului se poate vorbi atunci cînd cineva îți ascultă cu mai multă plăcere, de pildă, pe Bartok și Șostakovici decît pe Strawinski și Hindemith, sau viceversa. Sînt însă foarte numeroși melomani care nu agreează pe nici unul din acești compozitori și, în general, stilul muzical al veacului XX. Universul preferințelor lor gravitează de cele mai multe ori în jurul marilor consacrați ai trecutului îndepărtat — Beethoven și Ceaikovski, Brahms și Wagner, Chopin și Liszt etc. Sensibilitatea muzicală a acestor ascultători nu merge în pas cu vremea în care trăiesc. Ei și-ar putea ușor da seama de anormalitatea atitudinii lor dacă ar transpune această situație pe plan literar: un cititor elementar cultivat care ar respinge poezia lui Arghezi sau Maiakovski, neadmițînd să se delecteze decît cu Eminescu și Pușkin, ar apare oricui ca reprezentant al unei mentalități conservatoare, scleroză.

Cei ce ocolesc muzica contemporană nu-și dau seama că se țin departe tocmai de imaginea fidelă a propriului lor suflet. Căci în capodoperele acestei muzici își găsesc expresia dinamismul, ritmul trepidant și tensiunea atît de caracteristice frămîntatei noastre epoci și prezente în pulsul spiritual al fiecăruia dintre noi. Normal ar fi nu să ocolim această muzică, ci să ne simțim atrași de către ea ca de un magnet, grație căruia ne putem mai bine cunoaște propria noastră viață interioară. În majoritatea cazurilor are încă loc o paradoxală dedublare: simțim, gîndim și trăim ca oameni epocii noastre, epocă revoluționară, atomică și cosmică, dar gusturile muzicale ne rămîn ancorate într-un trecut foarte îndepărtat. Nici vorbă ca muzica unui Beethoven sau Ceaikovski să-și fi pierdut sau să-și fi diminuat valoarea umană o dată cu trecerea timpului, dar ele poartă totuși puternica amprentă a mentalității epocii lor. Recunoaștem în ele acele fire nevăzute care ne leagă de oamenii tuturor timpurilor, dar nu și trăsăturile sufletești proprii nouă, fiii unor vremuri de transformări sociale și aspirații fără precedent. Acestea din urmă nu le putem găsi decît în muzica contemporanilor noștri.

Cauza acestei discrepanțe între stilul nostru de viață și preferințele noastre muzicale trebuie căutată în preponderența covîrșitoare a repertoriului clasic, în spiritul căruia se face educația publicului larg în sălile de concert, la operă, la radio sau în școli. Dat fiind că cel mai frecvent auzim muzica lui Beethoven și Ceaikovski, Gounod și Verdi, sîntem înclinați să judecăm întreaga muzică prin prisma concepției melodice sau armonice a acestor compozitori. Adesea ne vine greu să admitem că pot exista și alte tipuri de melodie, ba chiar alte feluri de a concepe muzica. Găsindu-ne în fața unui concert de Bartok, a unei simfonii de Honegger sau a unui cvartet de Șostakovici, nu puțini dintre noi se pripesc a afirma că asemenea opere nu conțin melodii și deci că nu pot fi înțelese. E suficient însă ca, stimulați de un sfat înțelept, ei să se familiarizeze cu această muzică, pentru a se jena apoi de suficiența cu care proclamaseră ermetismul ei.

Este îmbucurător să constatăm că filarmonicile, operele, radioteleviziunea includ în programele lor cantități din ce în ce mai substanțiale de muzică modernă. Stagiunea 1962-1963 se anunță sub acest raport deosebit de bogată. Împrospătarea în spirit contemporan a repertoriului nu rezolvă însă decît pe jumătate problema. Muzica modernă nu se va putea integra conștiinței ascultătorului, lărgindu-i orizontul muzical, decît dacă acesta se va apropia de ea cu sinceră dorință de a și-o însuși și dovedind răbdare în procesul de familiarizare cu sonoritățile ei. Primele contacte sînt adesea derutante dar, o dată învinsă prin efort susținut, rezistența materiei sonore, ascultătorul se vede intrat într-o minunată lume. Din clipa nașterii simpatiei față de muzica modernă, interesul pentru aceasta crește în ritm impetuos.

CARTI

Vlaicu BÎRNA: ARCUL AURORII

Există în „Arcul Aurorii", recentul volum de poeme al lui Vlaicu Bîrna, o idee dominantă exprimată în numeroase bucăți lirice cu tematică diversă. Și această idee o putem — discursiv — formula astfel: construirea socialismului nu anulează frumusețile anterioare, ci, dezghiocîndu-le din crusta unor vremuri neprietenice, le pune într-o nouă și adecvată lumină. În sensul acesta e grăitoare următoarea strofă cu valoare de simbol: „Dar noi — săpînd mormîntul vechii lumi, /La temelia veacului de aur — / I-am dezgropat uitatele minuni,/ Odoare învăscute-n scoici și piatră". Iar arcul roșu al aurorii, înălțat peste țară de partid, luminează acum, cu sensuri noi, deopotrivă, frumusețile trecutului, momentele demne și înălțătoare din eroica istorie a poporului, cît și oamenii nimbați de aura libertății și peisajul prezentului reînnoit.

Pentru demonstrarea ideii enunțate mai sus, poetul folosește dese referiri istorice convertite nu rareori în izbutite imagini artistice („Spre țărmul de aur", „Amfora", „Vînătoare la 1907", „Hoțul de aur"); pentru reliefarea plastică a acestei idei întîlnim de asemenea corespunzătoare mijloace de expresie poetică. Unele din versurile cărții, în virtutea ideii urmărite cu precădere de poet, dezbat și faptul că edificiile socialismului nu numai că se integrează armonios în cadrul natural al peisajului, dar îi fac și mai intensă splendoarea. Așa, de pildă, reflectînd constelațiile de lumină ale zveltelor clădiri de pe țărmul ei, aflăm că „E mai bogată marea cînd le-adună /Podoabele pe pînzele albastre,/ Să le păstreze pînă-n zori, cunună,/ Lumină din lumina vremii noastre".

S-a remarcat — și pe bună dreptate — că Vlaicu Bîrna e un bun peisagist. E păcat însă că această pozitivă însușire se întoarce, prin abuz, împotrivă-i. Poetul se lasă uneori pradă unei pasive contemplări; și în cazul acesta, peisajul socialist apare în aglomerarea descripțiilor statice ale naturii, indicat convențional. În „Popas", cele două versuri finale, în care aflăm că tractoarele (?) sorb răcoarea din ulcioarele pline, nu salvează poezia de nesemnificativ, iar „Hidrocentrala" și „Bucium" suferă din pricina prozaismului și idilismului. În versurile lui Vlaicu Bîrna din „Arcul Aurorii" nu putem spune că nu apare și chipul omului nou, frumos prin avîntul și demnitatea lui. Considerăm din acest punct de vedere pe de-a-ntregul remarcabil poemul „Odă pentru Venus"; interesanta idee poetică și realizarea ei artistică dau măsura posibilităților acestui poet atît de grijuliu cu munca asupra cuvîntului, asupra paginii. Citeodată însă înfățișarea peisajului socialist apare golită de însuflețire și emoție, datorită lipsei prezenței implicite a omului care l-a făurit. Nu e vorba aici de o prezență concretă, fizică; pastelul se poate lipsi de aceasta. Dar nu se poate lipsi de animarea lui prin invocarea sugerată a celor ce dăltuiesc în feluri chipuri noile frumuseți. De aceea nu ne pot satisface unele poeme fără ecou afectiv ca „Sondele în foraj", „Amurgul la Baia Mare" etc. Avînd în vedere această fațetă a liricii lui Vlaicu Bîrna, îi adresăm îndemnul ca, adîncindu-și viziunea poetică, să continue, cu forțe sporite însă, a evoca măreții și frumosul nostru peisaj socialist, neuitînd însă implicațiile umane ce trebuie să-l însuflețească.

Se cer remarcate, măcar în treacăt, poemele din ciclul „Dunărea din ochii tăi", unde Vlaicu Bîrna se descoperă, încă o dată, ca poetul unor suave iubiri, comunicate prin tremurata transparență a unor grațioase metafore.

Traian STOICA

MOMENTE DIN ISTORIA CHIMIEI (II)

Lumini în retortă

DIN EXPERIENŢĂ SE NAŞTE O ŞTIINŢĂ — CHIMIA

Robert Boyle — „chimistul sceptic". Pompa de aer din fundal aminteşte de instrumentul favorit al marelui experimentator, cu ajutorul căruia el a descoperit celebra lege a fizicii cunoscută sub numele de legea Boyle-Mariotte.

Şoarecele din recipient este „martirul vidului"... El moare dovedind astfel că în sticlă nu se mai găseşte aer. (Figura este reprodusă dintr-o carte a lui Boyle, apărută în timpul vieţii lui.)

● Robert Boyle şi timpul său ● „Chimistul sceptic" împotriva „vulgarilor spagirişti" ● Aer, foc, element ● Povestea porţelanului european şi a lui Johann Friedrich Böttger, prizonierul din fortăreaţa ... Königstein

Robert Boyle a trăit într-o epocă furtunoasă. El are doar 21 de ani cînd, în 1648, capul regelui Carol I al Angliei cade sub secure pentru a lăsa locul lui Oliver Cromwell, conducătorul armatei „capetelor rotunde", formate din meşteşugari burghezi şi ţărani, omul care va înscăuna o dictatură burgheză „republicană" şi va îndemna negustorimea engleză să pornească la asaltul comerţului internaţional.

Secolul al XVII-lea este secolul unei răspîndiri tot mai mari a manufacturii şi a marii producţii bazate pe diviziunea muncii.

Procesul nestăvilit al acumulării primitive a capitalului se desfăşoară în cele mai brutale forme. Pentru noua clasă ahtiată de îmbogăţire sînt potrivite toate

Descoperirea antimoniului fusese anunțată încă în scrierea călugărului Valentinus „Carul triumfal al antimoniului", a cărei copertă o redăm aici. Boyle nu se lasă însă impresionat de termenii grandiloc-venți și mistici pe care-i folosește alchimistul („Eu sînt antimoniul care vă vorbește..."), ci studiază experimental acest element, denumit „antimonium", „contra călugărilor", pentru că a scurtat viața multor călugări alchimiști.

mijloacele: aruncarea pe drumuri a țăranilor și meseriașilor, exploatarea sălbatică a femeilor și copiilor, războaiele și pirateria, jefuirea coloniilor. În marile orașe mizeria și strălucirea stau alături.

Acțiunea îndrăzneață este la ordinea zilei. Setoasă de profituri, burghezia „îndrăznește" pe toate fronturile. Se simte puternică și-și plătește artiști care s-o picteze, să-i ridice palate...

Academia tainelor naturii

Puternicii banului sprijină cercetările științifice atîta legate de practică și care pot contribui la creșterea siguranței transportului pe mare, la crearea unor manufacturi noi, bănoase. Dar chiar și acele cercetări care nu găsesc o imediată aplicație practică sînt privite cu interes. Savanții Europei sînt recompensați de regi și principi.

Catolicismul nu mai putea ține în mîinile sale uscate frînele vieții spirituale, deși, este adevărat, Galilei mai trebuia să se teamă de închiziție, iar Descartes se vedea silit să-și ardă una din lucrări în care subscria la concluziile galileene...

În universități se mai preda după vechea metodă scolastică, metodă care înăbușea gîndirea liberă și disprețuia practica, dar oamenii de știință se adunau adeseori în afara zidurilor întunecate ale universităților.

O primă asociație de această natură se formează la Neapole încă în anul 1560, sub numele de „Academia tainelor naturii". La Roma la ființă „Accademia dei Lincei", printre membrii căreia se numără și Galilei, iar în 1651 se întemeiază la Florența „Accademia del Cimento". În aceste foruri, savanții își comunică observațiile, rezultatele cercetărilor experimentale.

Și în Anglia, la Oxford, se creează o asociație științifică, așanumitul „Colegiu invizibil", al cărui cuvînt de ordine este „nullius in verba" — nimic să nu se bazeze pe cuvinte, ca la scolastici, ci doar pe experiență. Boyle este unul din organizatorii acestei asociații, care în curînd se va transforma în „Societatea regală din Londra pentru dezvoltarea științelor naturale" (Academia de științe a Angliei), avînd pe Boyle ca președinte.

Epoca era propice cercetării științifice. Filozofii care gîndiseră în trecut la valoarea experienței (de pildă Roger Bacon) nu au găsit o lume dispusă să-i asculte și să-i înțeleagă. Abia în perioada la care ne referim se descoperă cu adevărat experiența. Galilei îi scoate în evidență forța în mecanică, Boyle demonstrează infinitele posibilități ale experienței în fizică și chimie El nu va mai fi unul din acei savanți care, după o expresie a lui Francis Bacon, „...plimbă experiența ca pe o captivă în jurul opiniilor lor". Boyle va aduce în studiul transformării substanțelor aceleași metode care au făcut din cercetarea depășirii corpurilor pămîntene și cerești o adevărată știință.

Cu bagheta experienței, Boyle dizolvă misterele alchimiei

Robert Boyle era al șaptelea fiu al primului lord de Cork înnobilat de Iacob I. De copil este trimis în Franța, unde învață limba și-și însușește bazele culturii generale, apoi călătorește prin Franța și Italia. Pînă la vîrsta de 17 ani, cînd se întoarce în patrie, auzise și citise multe. Nu va uita niciodată cărțile lui Galileo Galilei. Forma dialogului dintre un cercetător progresist și un încăpățînat ancorat în vechile idei scolastice — formă pe care Galilei o folosește pentru a pune în lumină ideile revoluționare ale lui Copernic — va fi utilizată mai tîrziu și de Boyle în cartea sa „Chimistul sceptic".

Boyle studiază la Cambridge și la Londra, își construiește apoi un laborator de cercetări fizice și chimice și se înconjoară de oameni talentați, pasionați cercetători ai naturii. Francis Bacon, Galilei și Pierre Gassendi sînt părinții lui spirituali.

Cu asemenea profesori, lucrînd cu cercetători de talia lui Hooke, luînd parte activă la discuțiile aprinse din societățile științifice, un om care se informa cu nesaț despre tot ce se întîmpla în capitalele Europei și în atelierele manufacturilor nu se mai putea împăca cu argațiile scolastice.

Și Boyle experimentează timp de 24 de ani...

Neîntrecuta măiestrie de experimentator, necruțătorul spirit critic, orizontul larg și capacitatea de abstractizare, toate aceste calități ale lui Boyle sînt puse în slujba țelului pe care și l-a ales: dărîmarea falsei autorități a „teoriilor" cultivate timp de secole de alchimie și înlocuirea lor cu date și legi rezultate din experiență.

Chiar titlul sus-menționatei cărți-dialog a lui Boyle vorbește despre poziția autorului: „Chimistul sceptic sau îndoieli și paradoxuri fizico-chimice, prin care vulgarii spagiriști încearcă să dovedească că sarea, sulful și mercurul lor ar fi adevăratele principii ale lucrurilor". (Spagiriștii susțineau „principiile" alchimice.)

Concluzia este limpede: „numai experiența este concludentă; niciodată, aserțiunea nedovedită".

Lucrul pare foarte simplu azi...

Reluînd experiențele înaintașilor și concepînd altele noi, Boyle realizează în 1661 o serie de experiențe cu metalele.

Care era sensul lor?

Alchimiștii susțineau că fierul se poate transforma în cupru și deseori ei demonstrau această „transmutație" printr-o experiență impresionantă pentru necunoscători. Un cui de fier introdus într-o soluție de piatră vînătă se acoperea de cupru strălucitor.

Ideea transmutației le era necesară alchimiștilor pentru susținerea întregului eșafodaj al concepțiilor lor. Dacă fierul se *transformă* în cupru, de ce oare nu s-ar putea transforma cuprul în aur? E o simplă problemă de timp, de condiții.

Boyle atacă experimental problema: în locul argumentelor, al formulărilor inciclite, pune să vorbească faptele. El dizolvă cuprul în acizi și introduce pe rînd în aceste soluții zinc și fier. În aceste condiții se depune cupru metalic din soluție. Repetă experiența folosind acizi fără urme de cupru. Și cuprul nu mai apare după introducerea zincului sau fierului!

Soluția în care cufundau alchimiștii fierul sau zincul era piatra vînătă, care se obține în rîndul ei prin dizolvarea cuprului în acid sulfuric. Așadar, cuprul preexista în soluție. Experiența lui Boyle demonstra că fierul nu face decît să *ia locul cuprului*, eliberînd cuprul din soluție. Cu alte cuvinte, fierul nu se transformă în cupru, ci ia locul lui în combinația acestuia cu acidul. Dacă alchimiștii mai vor să susțină că fierul se transformă în cupru, atunci să binevoiască să nu folosească o soluție de piatră vînătă.

Lucrul pare foarte simplu astăzi, cînd ideea de metal-element este de mult dovedită și orice elev de școală medie știe că piatra vînătă este o combinație a cuprului; dar pe vremea lui Boyle nimeni nu explicase încă aceste lucruri simple, pe care a-u întemeiat cercetările experimentale și teoretice *în chimia* antialchimică.

„Nu galbenul face aurul"

Pe baza lucrărilor experimentale ale predecesorilor și pe baza propriilor sale experiențe, Boyle ajunge foarte aproape de conceptia elementului chimic ca substanță ce nu se mai poate descompune prin nici un fel de mijloace.

Elementul este un corp material, o substanță și nu „un principiu" al lucrurilor. Nu galbenul face aurul, ci aurul este galben. Elementul nu trebuie conceput ca îmbinări de însușiri misterioase, ci ca substanțe ce se combină între ele pentru a da alte substanțe mai complexe. Așadar, *aurul*, mercurul, plumbul, sulful, fosforul, staniul sînt corpuri simple. Aceste corpuri și combinațiile lor formează obiectul investigației chimice.

Era o nouă concepție asupra chimiei ca știință

Descoperitorul experienței chimice n-a putut însă depăși limitările epocii sale: el considera atomii diferitelor substanțe ca fiind nediferențiați calitativ și prin aceasta subimina însuși ideile către care îi conduceau propriile sale experiențe.

Cu cîtă hotărîre demonstrase el experimental absurditatea afirmației că focul ar fi un „analizator" (descompunător) universal și arătase că la căldura focului aurul, de pildă, se topește dar nu dispare, nu este descompus; că același aur dizolvat în „apă regală" se reconstituie la evaporarea soluției... Ar fi trebuit deci să conchidă că aurul este un element chimic, alcătuit din atomi diferiți de cei care constituiau alte elemente. La fel ar fi trebuit să raționeze despre plumb, mercur, fosfor. Boyle se adresează însă concepției sale mecanicist-atomiste, care-i face să greșească. Și aurul, și focul, și apa sînt, la rîndul lor — susținea el — compuse din aceiași atomi nediferențiați.

În ciuda unor confuzii firești pentru timpul acela și cu toate că încerca să împace propriile-i idei *materialiste*, către care îl împingea experiența, cu ideile religioase ale veacului său, Boyle — după expresia lui Engels — este omul care „face din chimie o știință". Marele său merit constă în faptul că elaborează metoda experimentală în chimie, inițiind analiza chimică și verificarea ei prin sinteză, că atrage atenția chimiștilor asupra obiectului și sarcinilor firești ale chimiei. El este adevăratul descoperitor al experienței chimice care avea să stea curînd la baza a numeroase industrii. Un moment interesant, din acest punct de vedere, îl reprezintă crearea porțelanului european.

O INDUSTRIE — ÎN LABORATOR

Sîntem în Europa anilor 1700. În Franța domnește, în mijlocul celei mai strălucite curți a lumii, Ludovic al XIV-lea. Mare parte din sumele cheltuite de acest *monarh* absolut pentru ridicarea palatului de la Versailles, pentru războaie și pentru finanțarea academiilor de arte și de științe sînt obținute din manufacturile regale.

Manufactura de gobelinuri, cumpărată de Colbert de la familia Gobelin în 1662 și transformată în manufactură regală de mobilă și tapiserie, manufactura de tapiserie de la Beauvais și alte zeci de întreprinderi industriale aduc sume importante în vistieria monarhului. Mărfurile produse în aceste manufacturi sînt vîndute în toată Europa. Regii și principii germani își împodobesc palatele cu gobelinuri franțuzești; parfumurile franțuzești acoperă mirosul urît al nobililor care nu cunosc tehnica spălatului, dar care doresc să strălucească la fel ca „Regele Soare"; oglinzi monumentale produse în manufacturile din Vincennes, Saint-Cloud și Sèvres împodobesc sălile de primire ale palatelor.

Banii storși din munca lucrătorilor din manufacturi le plăceau mult regilor mai mari și mai mici ai Europei. Ideea că dezvoltarea manufacturilor ridică potențialul economic al țării și deci și veniturile vistieriei îi îndemna să încurajeze aceste întreprinderi.

Petru cel Mare al Rusiei înființează mari manufacturi metalurgice, de vapoare, de țesături și de porțelan. Industria creată de el îl va ajuta să-l zdrobească la Poltava, în 1709, pe cuceritorul de atunci al Eu-

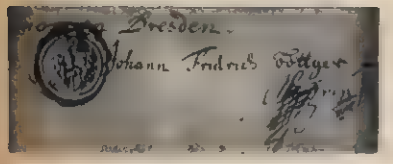

Johann Friedrich Böttger, fiul alchimistului din Schleiz, a fost întemeietorul unei industrii înfloritoare.

ropei, Carol al XII-lea al Suediei, şi să grăbească ridicarea Rusiei la rangul de mare putere a lumii, în faţa căreia va da înapoi pînă şi Anglia.

În Germania acestei epoci Johann Friedrich Böttger inventează porţelanul dur, pentru care Europa plătea atunci aur greu negustorilor chinezi.

Dorinţa de a avea o manufactură de porţelan era tot atît de intensă ca şi pasiunea monarhilor europeni pentru aur. Porţelanul poate deveni uşor aur, şi aur însemna armată, cuceriri, palate, putere.

Aceste împrejurări au determinat transformarea alchimistului Böttger în experimentatorul Böttger, inventator al porţelanului dur european.

„Sărmane idiot, eşti tu oare atît de naiv...?"

Johann Friedrich Böttger s-a născut în anul 1685 în oraşelul Schleiz, în ţinutul Voigtland. Tatăl său, alchimist, avea să-l dea ca ucenic unui spiţer din Berlin, pe nume Zörn, cînd Johann avea doar 12 ani. La vîrsta de 16 sau 17 ani, prin anii 1701-1702, tînărul ucenic „demonstrează" în faţa patronului său şi a unor rubedenii ale acestuia, că poate preface cuprul ordinar în aur curat...

Tînărul elev al lui Zörn cunoştea foarte multe lucruri despre minerale şi metale, despre substanţe şi medicamente, era seducător prin erudiţia şi extraordinara sa dibăcie în mînuirea ustensilelor de laborator.

Rudele lui Zörn care asistă la experienţele de transmutaţie sînt doi studenţi berlinezi. Dar ce argumente — în afara scepticismului lor — pot ei opune tînărului maestru al experimentării? Ei sînt copleşiţi de erudiţia acestui magician al creuzetelor, al baghetelor, baloanelor şi focului.

Celor care-i pun însă întrebarea „de ce nu sînt descrise clar, în cărţi, metodele de producere a aurului curat, dacă este adevărat că asemenea metode există?", Böttger le răspundea cu cuvintele pe care alchimistul Artephius le adresa cititorilor săi: „Sărmane idiot, eşti tu oare atît de naiv încît să-ţi închipui că noi te-am învăţat deschis şi limpede cel mai mare şi mai important dintre secrete şi să iei cele ce-ţi spunem cuvînt cu cuvînt?"

Iar dacă Raymondus Lullus se lăuda că ar putea transforma în aur apa mărilor numai dacă ar avea „mercur" (este vorba desigur de „mercurul filozofal"), ei bine el, Böttger, va arăta experimental că posedă tot ce-i trebuie pentru a efectua „marea experienţă".

În faţa ochilor uimiţi ai asistenţilor lui, în laboratorul spiţeriei, Böttger aruncă peste cupru topit un praf roşu şi, după cîteva operaţii intermediare, după răcire, scoate din creuzet un grăunte de aur!

Un suveran cu ambiţii mari şi cu venituri mici

Faima experienţei lui Böttger trece repede peste zidurile spiţeriei, umple oraşele şi ajunge la urechile regelui Prusiei, Friedrich I, un suveran cu ambiţii mari dar cu venituri mici. Acesta îl poftеşte la el pe elevul de spiţer şi ascultă cu bunăvoinţă convingătoarele lui argumente, mai ales după ce tînărul său interlocutor, îndrăzneţ şi sigur pe sine, scoate din buzunarul hainei o bucăţică de aur pe care susţine că a obţinut-o prin transmutarea aramei. Regelui prusac îi surîde grozav ideea de a avea în serviciul său un asemenea „bucătar" şi, ca să fie mai sigur de servicille lui Böttger, îl trimite în fortăreaţa din Spandau.

Gluma se îngroşa şi tînărul spiţer, care ştie bine că nu va putea executa comanda de saci de aur pentru vistieria lui Friedrich I, o ia la sănătoasa înainte de a sosi la Spandau. El izbuteşte să treacă graniţa Saxoniei şi ajunge astfel sub autoritatea altui Friedrich, electorul Saxoniei şi regele Poloniei Friedrich August I cel Puternic.

Nici acest monarh nu este dispus să piardă ocazia de a avea aur la discreţie; de aceea se grăbeşte să îi pe fugarul sub „augusta" sa protecţie. O escortă îl conduce pe Böttger la Dresda, iar batalionul trimis de celălalt Friedrich la Wittenberg, pe urmele fugarului, cu cerere de extrădare adresată electorului de Saxonia, nu-l mai găseşte pe cel căutat.

Böttger, instalat de noul său suveran în palatul din Dresda, este pus să lucreze sub atentă supraveghere.

Aur sau... ştreangul

Böttger face tot ce este cu putinţă pentru a întîrzia scadenţa executării lucrărilor. Cere să-şi instaleze laboratorul. I se dă tot ce pretinde. Între timp, suveranul, care trebuise să plece la Varşovia, trimite de acolo un delegat special să ridice de la Böttger substanţa secretă. Böttger nu mai poate amîna: el predă emisarului o fiolă cu lichid roşu însoţită cu tot felul de indicaţii de utilizare.

Primind preţiosul elixir, regele porneşte la treabă. În cea mai mare taină, înconjurat de cei mai de încredere servitori princiari, el organizează experienţa de transmutaţie. Arama este topită în creuzet; se toarnă peste topitură cîteva picături din conţinutul fiolei trimise de Böttger, dar... arama se încăpăţînează să rămînă aramă.

Ştirile despre mînia regelui ajung la urechile lui Böttger, care încearcă din nou vechea so-

Manufactura de la Sèvres reprezenta, încă din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, o concurenţă serioasă pentru maeştrii artei porţelanului din Meissen. Fotografia înfăţişează grupul Pygmalion şi Galateea, reprodus la Sèvres după cunoscuta operă a lui Étienne-Maurice Falconet.

Prima manufactură de porţelan dur din Europa — care-şi datoreşte existenţa faimoaselor experienţe ale lui Böttger — a funcţionat în Albrechtsburg (castelul lui Albrecht) din Meissen. Locul — o citadelă situată pe vîrful unui deal — a fost în mod special ales pentru a se păstra cu stricteţe secretele de fabricaţie... Gravura înfăţişează un episod din agitata istorie a acestei manufacturi: focul care a devastat Albrechtsburgul la 30 ianuarie 1775.

luție. Fuge din Dresda și trece granița Austriei, dar de astă dată nu mai scapă. Agenții electorului îl ridică chiar din pat în hanul „Cerbul de aur" și îl duc la Dresda, apoi în fortăreața Konigstein. Acolo el află că trebuie să fabrice aurul dacă nu vrea să fie spînzurat.

Speranța nesăbuită a regelui că va smulge pînă la urmă marele secret de la prizonierul său explică faptul că, deși trecuseră ani în șir fără ca Böttger să livreze măcar un gram de aur, acesta scapă totuși de spînzurătoare.

Poate că la amînarea executării a contribuit și influența pe care o avea asupra regelui chimistul Tschirnhaus.

Porțelan = aur

Problema preparării unor emailuri și a înnobilării produselor de lut și faianță îl preocupase pe Tschirnhaus ani de-a rîndul. El cunoștea în amănunt metodele folosite de vestiții olari saxoni și încerca să aplice cunoștințele sale de chimie și fizică la producerea articolelor de ceramică, izbutind chiar să obțină unele mostre de material care aduceau a porțelan; dar lucrurile progresau încet.

În discuțiile lui cu Böttger el aduce adesea vorba despre porțelan. N-ar fi oare mai utili pentru Böttger să încerce fabricarea porțelanului? Cu dibăcia lui în folosirea cuptoarelor și utilajului din laborator, Böttger ar putea descoperi procedeul producerii porțelanului, ceea ce ar echivala cu fabricarea aurului. Da, producerea unui porțelan de calitate bună ar putea aduce Saxoniei aur adevărat; himera aurului produs în eprubetă poate fi lăsată pe seama altora.

Böttger nu s-a lăsat mult rugat; ideea prinde contur. El cere zeci de mostre de pămînturi din cele folosite de olarii Saxoniei și, închis în camerele ce-i sînt puse la dispoziție, introduce în creuzete zeci de amestecuri, cîntărindu-le cu grijă, ca un adevărat farmacist. Însemnează fiecare proporție încercată; folosește toate mijloacele pentru a ridica temperatura topirii; încearcă fiecare bucată de material obținută prin răcirea topiturii.

Trec luni de încercări și rezultatele nu sînt încurajatoare. Dar cu fiecare experiență, Böttger învață ceva nou. Și apoi, cîtă vreme era prins în vîrtejul muncii îndîrjite, timpul trecea mult mai repede, iar regele vedea cu ochi buni această febrilă activitate. Ceva trebuia să iasă de aici...

Peruca... inventator

În una din zile, privirile lui Böttger cad pe un creuzet roșu ce fusese încălzit la maximum. După răcire, creuzetul căpătase un aspect sticlos de porțelan. Böttger cere sacii cu argilă roșie din care chiar el, cu mîinile lui, făurise creuzetul. Modelează cîteva forme de oală din aceeași compoziție și încălzește cuptorul mai mult decît de obicei. De astă dată nu mai rămînea loc pentru îndoială: oalele obținute au splendide reflexe sticloase roșii.

Este anunțat regele, care, însoțit de consilierul comercial, sosește în grabă. Obiectele fabricate sînt rînduite frumos pe o masă și regele le ciocănește cu degetul. Sunetul lor e plăcut.

Afacerea este pusă la cale de îndată: dacă manufactura de porțelan moale din Delft a îmbogățit Olanda, acest porțelan dur nu va putea oare deveni curînd o marfă europeană?

La 23 ianuarie 1710, regele înființează printr-un decret o manufactură de porțelan, ale cărei venituri aveau să contribuie la îmbunătățirea situației financiare a Saxoniei, grav lovite după invazia lui Carol al XII-lea al Suediei. Decretul are cuvinte de laudă pentru „persoanele competente" care au izbutit să transforme argila saxonă într-un material din care se pot face vase roșii superioare celor din India. Totodată decretul conferă drepturi speciale meșterilor din alte țări doritori să lucreze la manufactura saxonă și anunță că aceleași „persoane competente" se ocupă de producerea porțelanului alb.

Într-adevăr, Böttger, încurajat de succes, trece la noi încercări urmărit de gîndul găsirii unei argile cu aceleași proprietăți de vitrifiere, dar de culoare albă.

Se povestește că împrejurarea care l-a dus pe calea găsirii argilei pentru porțelanul alb ar fi fost legată de peruca lui Böttger. În timp ce-și punea peruca, i se păru odată că este mult mai grea ca de obicei și află de la valetul lui că această greutate neobișnuită se datora unei pudre speciale preparate dintr-o argilă albă, mult mai albă decît pămîntul gălbui de Lolditz pe care-l folosise pînă atunci.

Așa sau altfel, Böttger trebuia să ajungă la descoperirea acestui pămînt, deoarece el se interesa de fiecare sort de lut din țara sa și din alte țări. Cu noul material, caolinul, Böttger prepară porțelanul dur, alb, translucid, mult superior în toate privințele porțelanului moale.

Meissen este localitatea unde a fost înființată manufactura saxonă de porțelan. Manufacturile franceze, cea olandeză și cele englezești de la Derby, Bristol, Plymouth și din Straffordshire capătă astfel un concurent de temut.

Secretul trebuie păstrat...

Regele este mulțumit, foarte mulțumit și Böttger se simte, în sfîrșit, îndreptățit să ceară eliberarea. Dar Friedrich August nu vrea să scape din mînă un astfel de prizonier. Aur nu știa să facă, dar porțelan dur știa prea bine. Și acest secret trebuia păstrat.

Böttger rămîne prizonierul regelui pe toată viața. La vîrsta de 35 de ani, în 1719, el moare chinuit de dorința de libertate, ros de alcoolismul la care l-a împins prizonieratul.

După moartea lui Böttger, Friedrich August a continuat să încaseze veniturile aduse de manufactura din Meissen. În anul 1721, el comandă pentru împodobirea palatului japonez din Dresda un joc de clopote de porțelan. Dar atît de minuțios era lucrul încît abia în 1736 fu gata această comandă.

Un conte, pe nume Brühl, comandă și el 48 de clopote-pahare cu însemnele familiei sale. Astfel, celebritatea atelierului din Meissen creștea mereu...

Cei de la manufactura franceză de la Sèvres încercau în zadar să fabrice porțelanul dur. N-au izbutit nici în 1761, după ce au cumpărat secretul de fabricație, deoarece le lipsea caolinul special. Abia în 1765, cînd soția unui chirurg descoperă întîmplător caolin la Saint-Yrieix-la Perche, fabricarea porțelanului dur începe și la Sèvres.

Tehnologia „porțelanului sonor" a fost mereu perfecționată, ajungîndu-se să se realizeze tuburi de orgă și clopote înalte de 90 cm.

Experiențele lui Böttger au dus la întemeierea unei industrii înfloritoare în Europa.

Porțelanul dur a devenit unul din cele mai importante materiale folosite în laboratorul de chimie. În creuzete de porțelan se calcinează substanțele supuse analizei. În tuburi de porțelan a efectuat Saint-Claire Deville celebrele sale experiențe care au dus la descoperirea fenomenului de disociere termică. Rezistent la foc, la atacul acizilor și bazelor organice, bun izolant electric și termic, nehigroscopic, porțelanul dur este — alături de sticlă — un material ideal pentru laboratorul de cercetări și de uzină.

Istoria acestui material nu s-a încheiat nici în anii noștri, în care chimia a adus civilizației omenești cauciucurile sintetice și masele plastice.

Max SOLOMON

Purtată în spinare, bucătăria acestui indonezian oferă bucate gustoase.

Note de drum din Indonezia (I)

UNDE ERUPE KRAKATAU

de **Ioan GRIGORESCU**

Fotografii de **E. IAROVICI**

UNDE ERUPE KRAKATAU

EMISFERA AUSTRALĂ ÎNCEPE IMEDIAT PE DREAPTA • KRAKATAU TREBUIE EVITAT • PE URMELE LUI PIGAFETTA ŞI NU CHIAR PE URMELE LUI • VOLTĂ DEASUPRA DJAKARTEI • „SUDARA" LA PĂTRAT • STRĂZI, CASE, OAMENI, OBICEIURI • INDONEZIA NU E HOTELUL „INDONEZIA" • DOUĂ DIN ZECE MII ŞI, DEOCAMDATĂ, UN COLŢ DINTR-UNA SINGURĂ: DJAKARTA

Drept mărturie a celor văzute aduc următoarea:

DOVADĂ

Din ordinul lui Neptun, stăpînul mărilor şi al oceanelor, s-a eliberat prezenta Dovadă pasagerului corăbiei aeriene YR-TAROM IL 18, Ioan Grigorescu, adeverindu-se că, pe parcursul unei călătorii de la Bucureşti la Djakarta, a avut onoarea să treacă Ecuatorul. Fie-le tuturor cunoscut că, începînd de azi pentru totdeauna, fericitul posesor al acestei dovezi are dreptul să poarte insigna de onoare a lui Neptun.

Comandant de navă,
Indescifrabil

Cu o aripă în emisfera boreală, cu cealaltă în emisfera australă, urmărim brîul verde pe care pămîntul şi l-a încins la cingătoare. Emisfera australă începe imediat pe dreapta, după capătul aripii argintii a avionului. Jos, la cîteva mii de metri adîncime, clocoteşte în bulbucii verzi ai copacilor jungla Sumatrei. E un necuprins ocean de pădure prin care şerpuiesc fluvii cenuşii, contorsionîndu-se tot mai mult pe măsură ce cozile li se subţiază pierzîndu-se în întunecimea junglei. În gurile mîloase ale acestor fluvii se văd ici-colo aşezări omeneşti, cîrduri de pirogi, corăbii şi vapoare. Ficţiune

Atunci cînd spălatul rufelor este în același timp și scăldătoare.

Djakarta văzută de pe terasa hotelului „Indonezia".

geografică, Ecuatorul este înainte de toate o realitate climaterică. Înscris pe glob sub forma unei linii drepte care desparte sferoida pămîntului în două, el e consemnat pe pîntecul copios al planetei printr-un surplus consecvent de soare și apă. Sinteza acestor două elemente perpetuu consumate de un sol de prodigioasă fertilitate a produs o vegetație luxuriantă și o faună uluitoare. În fața măreției acestei naturi omul de pe alte meleaguri, cu o climă mai vitregă și un sol mai puțin darnic, a asemănat întotdeauna pămînturile de aici cu paradisul, chiar dacă viața băștinașilor nu avea nimic paradisiac în ea. Pînă la trecerea pe aici a temerarului Magellan și a veșnic curiosului său cărturar Pigafetta, Europa nu avea decît vagi bănuieli despre pămînturile insulare și oamenii extraordinarei Nusantara. Nimeni, nici chiar băștinașii, nu reușise să numere pînă atunci puzderia de insule apărute parcă numai pentru a despărți cele două oceane, Indian și Pacific, de la peninsula Malaeză și pînă în Noua Guinee. Chiar și astăzi cifra e dată cu aproximație: zece mii de insule, dintre care trei mii îndeajuns de importante pentru a fi consemnate măcar printr-un punctuleț pe hărțile țării. Restul de șapte mii sînt ori creații ale milenarei migale depuse sub apă de coloniile de corali, ori spontane izbucniri vulcanice, cratere stinse pe care o nucă de cocos adusă de valuri le-a adăpostit sub umbrela traforată a vreunui cocotier solitar.

Tocmai traversăm strîmtoarea Sunda între Sumatra și Java unde, din mijlocul culoarului de apă care leagă marea javaneză de Oceanul Indian, ne salută cu o trombă de aburi vulcanul Krakatau, uriaș con de lavă răcită, al cărui crater cu tipsia de jăratic mocnind sub cenușă se înalță pînă la opt sute de metri deasupra nivelului mării. Krakatau și-a dobîndit o sinistră faimă prin groaznica erupție din august 1883 cînd, ridicîndu-se din apele mării, a provocat o explozie auzită pînă la trei mii de kilometri depărtare, urmată de un gigantic val care a avut drept urmare moartea a peste treizeci și șase de mii de persoane pe coastele Sumatrei și Javei. Volumul materiei vulcanice scuipate atunci pe gura sa de foc a atins nouăsprezece kilometri cubi. Pîcla de fum și cenușă înălțată la optzeci de mii de metri a plutit ani de-a rîndul deasupra pămîntului, provocînd la apusul soarelui amurguri de un roșu nemaivăzut. Patruzeci și patru de ani mai tîrziu, în plină maturitate, după o copilărie năbădăioasă și o tinerețe dubios de potolită, vulcanul a simțit nevoia să aibă o progenitură și atunci, de sub valuri și-a făcut apariția Anak-Krakatau (Copilul Krakatau) care a atins în doi ani înălțimea de 132 de metri. Ultima manifestare a vulcanului s-a înregistrat cu zece ani în urmă, între 1950 și 1952.

Prudent, comandantul navei execută o voltă pe dreapta, spre coastele muntoase ale Javei. Inutilă precauție, deoarece spre cerul tropical al acestei insule se înalță plini de potență nu mai puțin de 136 vulcani, dintre care 28 în furioasă activitate. Trecem în diagonală scăzută pe deasupra unor insule a căror vegetație izbucnește atît de prodigios spre soare, încît de la înălțimea zborului nu zărim nici un petic de pămînt dezgolit. Pe lîngă aceste insule ispititoare a trecut, poate, pe bordul „Victoriei", ultima rămășiță a „Armadei" magellaniene, nepotolitul Pigafetta transcriind cu credulitate în jurnalul său mirajele și născocirile malaezilor care îi spuneau că pe insula de colo ar locui niște oameni de-o șchioapă, cu urechi atît de lungi încît cu una se pot înveli, iar pe alta se pot culca, și că pe insula de colo ar fi numai femei care, deși n-au voie să se atingă de vreun bărbat, rămîn totuși însărcinate... Mai puțin credulii, portughezii, atrași aici de mirosul aromat al mirodeniilor, și-au spălat din belșug lăncile în sîngele indonezienilor din insulele Moluce, din Sulawesi și Flores.

Minusculei Olande, ambiționată să țină sub călcîiul ei un popor de douăzeci de ori mai numeros și un arhipelag mai vast decît Europa, îi trebuiseră mai bine de două sute de ani pînă cînd să-și înfigă steagul în ultima insulă indoneziană. Pentru asta stropsise în pielea măslinie a băștinașilor atîta praf de pușcă cît ar fi fost necesar reeditării erupției vulcanului Krakatau și vărsase atîta sînge cît ar fi trebuit pentru a așterne un covor roșu din Java pînă la picioarele tronului din Amsterdam.

În 1883 fabuloasa erupție a vulcanului Krakatau făcuse 36.000 de victime. Puțin! Între 1825 și 1830 olandezii uciseseră în înăbușirea unei singure răscoale, vulcan al mîniei poporului din Java centrală — aceea a lui Diponegoro din Djokjakarta—peste un sfert de milion de javanezi.

LA ȘASE GRADE SUB ECUATOR—INSULA JAVA

Dar, în ultimele minute de zbor, la capătul unei călătorii de zece mii de kilometri ne aflăm deasupra Javei eliberate de colonialism. Am coborît șase grade de la ecuator, adică 666 kilometri, și jos, invadată de umbrelele zimțate ale cocotierilor, se așterne Djakarta. Uriaș trapez de țiglă roșie și palmieri, cu o bază sprijinită în mare, iar cu un vîrf ascuțit înfipt în adîncul Javei. Mozaicul cărămiziu al acoperișurilor de olane pare o uriașă platoșă din solzi ruginiți aruncați în mijlocul unei păduri de banani și palmieri. Pe alocuri răzbate albeața unor clădiri monumentale, sticla și aluminiul unui mare stadion, clădirea de 13 etaje a hotelului „Indonezia", forfota cartierului comercial sau tihna de lux a cartierelor aristocratice. Trei magistrale taie în lung trapezul, antostrăzi de asfalt cenușiu, ce converg spre un punct de pe coastă de unde pornesc să lege de oraș marele port al Djakartei, Tandjong Priok. O ultimă aplecare a avionului spre stînga, ceea ce face ca panorama orașului să ne apară pe verticală, ca o machetă mișcată de mîna unui uriaș. Și după ce simțim sub fuselaj zvîcnetul trenului de aterizaj scos pentru contactul cu pămîntul, vedem salutîndu-ne cu brațe verzi, ca niște bătăi de aripi puse în mișcare de curentul de aer stîrnit de apropierea avionului, palmierii de la marginea aeroportului Kemaioran. Dar abia cînd în fața nerăbdării noastre se deschide ușa avionului în care pînă acum domnise răcoarea aerului condiționat, simțim cu adevărat că ne aflăm la tropice. Djakarta te primește cu nevăzute brațe de căldură, care te asaltează din toate părțile, te învăluie, te copleșesc, îți pătrund întreaga ființă, luîndu-te prizonier. Cel mai cuminte lucru

e să lepezi tot ce ai călduros în îmbrăcăminte, să-ţi acoperi creştetul cu ceva alb şi să te crezi pe litoralul Mării Negre în luna lui cuptor. Acestea sînt tropicele. Deasupra pistei de aterizare aerul joacă încreţit de căldură, avionul care abia a trecut prin temperaturi de minus 32 de grade respiră zăduf, în depărtare au încremenit umbrelele traforate ale cocotierilor, iar în faţă ne surîde cu două şiraguri de dinţi făcuţi parcă din albeaţa miezului de nucă de cocos un indonezian mărunţel, cu părul negru ca smoala şi faţa măslinie de pe care ne privesc cu prietenie doi ochi de mură coaptă. După îmbrăcăminte, pare hamal la aeroport. Se apleacă după bagajele noastre de mînă spunîndu-ne ceva din care distingem cuvîntul „rumani" urmat de „sudara-sudara".

— Ce spune?

— Zice că dacă veniţi din Romînia ţine să vă ducă bagajele gratis. Pentru el sînteţi „sudara-sudara". Adică? Adică frate-frate sau mai corect, explică interpretul, fraţi.

Reporterul ţine să-şi noteze aceste cuvinte în carnetel. Cere interpretului să i le scrie. Acesta aşterne apăsat literele latine ale cuvîntului „sudara" după care pune cifra doi.

— Ce înseamnă asta?

— Pluralul. În indoneziană, pentru a face pluralul, cuvîntul se rosteşte de două ori. În scris, se pune după el cifra 2. E simplu, nu?

Desigur, simplu. Sîntem deci „sudara" la pătrat. Ne convine de minune. E primul contact cu tropicele indoneziene.

Cine îşi imaginează Djakarta ca pe un oraş tipic oriental nu-şi poate forma o imagine reală despre capitala Indoneziei. După o săptămînă petrecută între zidurile ei ai reuşit să-i stabileşti coordonatele urbanistice, să-i simţi sau, mai precis, să-i intuieşti fiinţa. Între impresia de neşters de la primul drum prin oraş, cu imaginile întipărite solid pe retină, şi momentul în care, familiarizat deplin cu oraşul, ţi se pare că te afli în el de o viaţă întreagă, s-a consumat un întreg proces de cunoaştere şi de apropiere.

UN PICOLO SCAPĂ TACÎMUL

În orice caz nu-ţi trebuie mult timp pentru a înţelege că nu în cosmopolitul hotel „Indonezia" vei descoperi Indonezia. Construit de japonezi în contul datoriilor de război, concesionat pentru cinci ani marelui concern american „AN Intercontinental Hotel" şi administrat de un afacerist european, hotelul acesta cu saltele şi perne de masă plastică, cu mochetă de masă plastică, cu tapet de masă plastică şi masă de masă plastică, cu aer condiţionat şi cu piscină, cu baruri şi restaurante, deservit de o armată mută şi surîzătoare formată din o mie cinci sute de tineri indonezieni aproape copilandri, a fost destinat, după cum ne declară administratorul său, în exclusivitate occidentalilor. El a fost în aşa fel conceput şi organizat, încît omul de afaceri yankeu sau venerabila doamnă turistă americană poposiţi în Indonezia, să se simtă în ţara celor zece mii de insule, cu miile ei de temple şi monumente multiseculare, ca la ei acasă. Indonezia începe însă dincolo de grilajul de fier forjat, dincolo de portalul de marmură neagră, dincolo de albastrul dulce al piscinei, în pădurea de cocotieri aplecată ocrotitor peste acoperişurile de olane roşii. Dincolo rîde în voia ei sau plînge, trudeşte sau cîntă, dansează şi surîde după cum îi poftesteşte inima, celor ce îi sînt sudara-sudara sau prieteni. Aici, cei o mie cinci sute de tineri sînt învăţaţi să surîdă cu orice prilej şi mai ales să fie întotdeauna serviabili. Iată însă că unul dintre ei comite o imprudenţă. Se aude un zdrăngănit de tacîmuri şi vociferarea reţinută a unui client.

UNDE ERUPE KRAKATAU

Un pocnet de degete şi în faţa maitre d'hotel-ului se prezintă surîzînd cu vinovăţie micul delincvent.

— Este pentru a doua oară.

— Yes, Sir — surîde băiatul.

— Mai ai un dolar amendă.

— Yes, Sir— surîde băiatul.

Impunătoarea clădire a hotelului „Indonezia" şi taxiul-tricicletă — două imagini pe care le întîlneşti de oriunde ai privi Djakarta.

— Şi cu ăsta de azi doi...

— Domnul e olandez Sir, m-am fistîcit...

— Tu, boy, trebuie să uiţi asta. Aici nu există olandezi. Ci numai oaspeţi. Ai înţeles, boy?

— Yes, Sir...

— Ai doi dolari amendă.

— Yes, Sir...

Aflu mai tîrziu că asta echivalează cu venitul tînărului, exceptînd casa şi masa pe care i le asigură hotelul, pe numai...douăzeci de zile de muncă.

Cum să-l faci însă pe tînărul indonezian să uite că olandezul era stăpînul de ieri, cel urît din străfundul inimii? Părinţii tînărului erau bătrîni gîrbovi la 45 de ani; media de vîrstă în ţara cu o natură cu adevărat paradisiacă abia trecea cu ceva peste 30 de ani, în timp ce blonzii stăpîni olandezi erau încă viguroşi la 70 de ani şi băteau performanţele longevităţii!...

DJAKARTA E O SURPRIZĂ

Ieşim în oraş. Ceea ce din avion ni se părea capabil a fi cuprins într-o singură îmbrăţişare, ne apare acum de necuprins. Oraş pentru trei milioane de oameni, Djakarta e înainte de toate o surpriză. Contrar descrierilor care situau Djakarta în galeria oraşelor tipic orientale, turtită la pămînt, murdară şi cenuşie, capitala Indoneziei are un pregnant profil propriu în care cele mai noi atribute urbanistice şi arhitecturale nu par nişte senzaţionale apariţii într-o uniformitate de bazar. Pe alocuri, de n-ar fi luxurianta vegetaţie tropicală şi soarele arzător de pe cerul tulbure de atîta căldură, te-ai putea crede în diverse colţuri de oraş european. Domină citadela, uriaşul hotel şi stadionul Utama, vast complex sportiv cuprinzînd zeci de piste, terenuri, patinoare, săli de gimnastică, poligoane de tir, peluze şi tribune pentru 150.000 de spectatori. Pentru construcţia aceasta au concurat cei mai capabili arhitecţi şi ingineri constructori din U.R.S.S. şi din Statele Unite. La compararea proiectelor, sovieticii, care au dovedit o mai mare experienţă în domeniul unor astfel de construcţii, au cîştigat concursul. Mîndri că datorită acestui uriaş complex sportiv au

putut găzdui cea de-a cincea ediție a Jocurilor Olimpice ale Asiei, locuitorii Djakartei nu-și ascund recunoștința și admirația față de constructorii sovietici. Ne mărturisește lucrul acesta primul om întîlnit lîngă cupa de beton și aluminiu a stadionului, în interiorul căruia, în jurul terenului de fotbal, încap o sută de mii de spectatori. Nu ne-am putut înfrîna curiozitatea de a-l opri, nu atît pentru a-l întreba despre stadion, cît pentru a-l face să ne dezvăluie una din particularitățile vieții locale. E un ospătar ambulant cu birtul atîrnat de cobiliță sub forma unor lăzi, vase și măsuțe ale căror sertare mustesc de mîncăruri semipreparate. O mică sobiță tronează peste tot marafetul; pe plita acesteia, la cerere, se pot prepara în cîteva minute mîncăruri pentru cele mai dificile gusturi locale. Cîteva ceșcuțe de porțelan țin loc de veselă sau, și mai simplu, în acest scop se folosește un teanc de fîșii din frunze de banan—aromata hîrtie de ambalaj a indonezienilor. Un astfel de birtaș cu cămara și bucătăria în spate, instalat întotdeauna prin locurile aglomerate, poate hrăni cu o dexteritate nu mai prejos de diversitatea bucatelor, o întreagă armată de indonezieni. Clienții se așază pe vine, poziția pe care omul din această parte a lumii o găsește cea mai comodă, și încep să mănînce. Am încercat o dată, pentru cîteva rupii, gastronomia unei astfel de bucătării ambulante. După prima îmbucătură mi-a devenit absolut indiferent ce a urmat. „Gustarea" fusese în așa hal de ardeiată, încît cel mai bun lucru a fost s-o iau din loc fluierînd de usturime „Pe Mureș și pe Tîrnave".

Urmînd oricare din cele trei magistrale care taie orașul în lung, trecătorul face fără să vrea o secțiune în stratificarea socială a Djakartei. La nord și sud—marile aglomerații, cartierele muncitorești, unul prelungindu-se cu un vîrf al trapezului spre interiorul insulei, altul e atît de coborît spre coastă, la ieșirea canalelor de scurgere în mare, încît periferia și locuitorii ei duc o viață semilacustră. La mijloc — capitala administrativă cu edificii somptuoase în stil colonial modern, înconjurată de o parte și de alta a spațiilor verzi de cartierele de vile locuite de burghezie. Prin mijloc, orașul e tăiat de un canal de scurgere din lungul căruia fotografii și-au recoltat întotdeauna așa-zisul „pitoresc" al Djakartei. Ca o arteră spre care converg toate rețelele de apă ale orașului, canalul acesta cu apele lui tulburi, cu digurile spoite cu var, concentrează pe firul său toate spălătoresele orașului. Cu o cîrpă udă în mînă, pe care s-o izbești cu putere de scările digului înmuind-o din cînd în cînd în canal, aici ai putea auzi aceeași sporovăială neostoită a spălătoreselor de pe canalele tuturor orașelor ce se pot mîndri cu o astfel de podoabă. Occidentalii au identificat-o cu Djakarta și, dintr-un oraș puternic, cu un trecut glorios și un prezent în plină modernizare, n-au văzut decît șanțul de scurgere. Dar din maculatura etnografilor reacționari care nu voiau să vadă la poporul de aproape o sută de milioane decît aspectele de viață cele mai retrograde, obiceiurile cele mai arhaice, triburile cele mai îndepărtate de punctele de civilizație, cele mai sărace și mai primitive sate, răzbătea clar scopul justificării prezenței omului alb aici, a colonialistului „civilizator" care nu adusese cu el din Europa decît arma de foc și maxima de memorie romană „Divide et impera".

REPLICA UNUI MUZEU

Muzeul Djakartei, vast tezaur al comorilor spirituale date lumii de talentul unui popor de rar întîlnită diversitate, contestă prin cel mai grăitor limbaj această concepție. Tezaurul arheologic de aici e un uriaș depozit al splendorilor trecutului, mărturie a unor culturi și civilizații de trei ori milenare.

Secția etnografică strînge în cîteva încăperi tot ce este mai caracteristic vieții insularilor răspîndiți pe un arhipelag de vastitatea Europei, de la nordul Sumatrei pînă la Irianul de Vest. Djakarta însăși se regăsește aici în imagini dispărute și în documente. Cucerind Java, olandezii s-au oprit sub zidurile Djaiaiakartei (Fortăreața Gloriei), neînvinsă pînă în secolul XVI. Neputînd s-o invadeze, olandezii au cerut sprijinul englezilor împreună cu care au transformat fortăreața în ruine. Pe vatra ei fumegîndă încă de marile incendii și mustind de sîngele vărsat, au înălțat fortăreața Batavia, în care cuceritorii au adus meșteri chinezi și i-au pus să sape canale în stilul „patriei-mame". Prosperitatea noii cetăți a fost stăvilită de valul de holeră din 1732 care i-a decimat populația dar, mai ales, de neîncetatele lupte cu indonezienii veșnic în revoltă. Abia după 90 de ani, la reciștigarea Indoneziei pierdute de olandezi în urma războaielor napoleoniene, Batavia redevine principalul centru al dominației lor. De data asta însă poporul o numea Djakarta, identificînd metropola javaneză cu capitala virtuală a patriei oprimate. Aici a luat ființă în 1920 Partidul Comunist al Indoneziei, aici mișcarea progresistă a tineretului indonezian a proclamat în 1928 lozinca: „O țară, o națiune, o limbă, un steag!" Și tot aici s-a proclamat, în 1945, independența Indoneziei. Dar adevărata eliberare n-a venit pe tavă. După trei ani și jumătate de război și de ocupație japoneză, la auzul proclamării independenței unei țări pe care de mult timp leul britanic visa s-o transforme într-un dominion al său, englezii cer învingîlor japonezi să păstreze „ordinea" în Indonezia pînă la sosirea lor. Urmează cinci ani de neîntrerupte lupte duse atît pe baricadele ridicate de partizani, cît și la masa tratativelor, cinci ani de mașinații imperialiste patronate de cei trei pretinși stăpîni ai Indoneziei, Olanda, Anglia și Statele Unite; pînă cînd, cu sprijinul ferm al Uniunii Sovietice în toate forurile internaționale, Indonezia să-și cîștige cu adevărat independența și să se proclame republică în august 1950.

Strada Djakartei ne reprimește de fiecare dată în freamătul ei cu toată căldura tropicelor și exuberanța indonezienilor. Bărbații sînt de statură potrivită, mai mult scunzi, rar depășind 60 de kilograme în greutate și cu expresii de o seninătate însorită. Femeile lor par uneori făcute din filigran. Poartă fuste lungi din batic înflorat, sari-uri înfășurate pe trup pînă la subsuori, eșarfe de voal sau bluze transparente. Nasul fin, drept, cu nări fremătătoare; ochii mari sînt migdale de Orient în albul cărora joacă irisul de acaju plin de strălucire; dantura lor de o sănătate și o albeață ce i-ar face pe mulți fabricanți de pastă de dinți să ceară secretul, formează sub strălucirea ochilor triunghiul de lumină de pe aceste fețe.

Pe stradă forfotesc mașini de litraj redus, scutere-taxiuri pe trei roți, trăsurici trase de ponei, mii de biciclete și motociclete. Vișinia „Javă" cehoslovacă se comportă excelent sub soarele tropical din Java. Grația indoneziencelor devine evidentă de la prima privire aruncată străzii cu forfota ei velocipedică. N-am văzut nici o femeie care să se așeze altfel pe locul din spate al unei motociclete sau biciclete, decît cu ambele picioare într-o singură parte, evitînd astfel inaspectuosul călărit motorizat. Lipsesc tramvaiele și troleibuzele. Transportul în comun e făcut de preferință cu tricicletele, mici cupeuri mișcate velocipedic. Printr-o recentă hotărîre a guvernului, ricșele trase de „oameniicai" înhămați la hulubele mizeriei au fost interzise. Mica mecanizare a luat cu asalt strada, monopolizînd aproape în întregime transportul. Se circulă numai pe partea stîngă a drumului.

UNDE ORIENTUL REINTRĂ ÎN DREPTURILE TRADIȚIONALE

Străbatem cu greu acest furnicar pe care numai rectiliniile autostrăzilor reușesc să-l descongestioneze, pentru a vizita portul. Aici, Orientul reintră în drepturile lui tradiționale. Bazarul se așterne în kilometri de barăci care vînd orice, cumpără orice, ieșind la tot pasul în calea celor ce mișună într-un continuu du-te-vino. Se aud chemări invitative spre tarabele încărcate de marfă, rostite în toate limbile Orientului îndepărtat. Apariția europenilor stîrnește imediat chemări în engleză. Văzîndu-ne prea puțin convinși să ne apropiem la insistențele lor rostite într-o engleză peltică, neguțătorii de artizanat ne invită rusește:

— Davaite posmotrim,posmotrim... Davaite, deșevo... (Haideți să privim, să privim... Haideți, ieftin.)

— Skolko?—întreb de preț, arătînd spre o minunată împletitură de rafie.

— Sorok, sorok, sorok i pol sorok (de trei ori patruzeci și o jumătate de patruzeci).

Rîdem cu hohote. Rîde cu toată fața și indonezianul, convins de voioșia noastră că nu îi vom scăpa. Eventual, lasă mai jos, la sorok, sorok, sorok. Și, bineînțeles, cumpărăm la sorok, sorok.

Și totuși, am spus prea puțin despre Djakarta. Deși între reporteri se spune că pentru a scrie despre o țară trebuie să fi stat în ea ori numai șapte zile ori șapte ani (și eu am stat în Djakarta exact șapte zile), simt că maxima gazetărească nu e decît o glumă.

Deocamdată, fără să fi epuizat tema, atît. Ne vom întîlni în Java centrală, în lungul celor șase kilometri de basoreliefuri de la Borobudur. Căci din cele zece mii de insule ale Nusantarei, nu vom privi decît două și, deocamdată, un colț dintr-una singură: Djakarta, orașul de care vom rămîne mereu îndrăgostiți.

Doar în bazarul comercial Orientul intră mai deplin în drepturile lui.

E BINE SĂ ȘTIM

SE RESTAUREAZĂ ZIDURILE CETĂȚII TOMIS

Săpăturile făcute în ultimii ani de colectivul Muzeului de arheologie din Constanța au scos la iveală noi urme ale cetății antice Tomis, clădită de către coloniștii greci în secolul al VII-lea î.e.n. Printre acestea este și zidul de incintă al cetății.

În fotografie se vede partea exterioară a zidului dinspre nord al cetății din epoca romană (sec. III e.n.). În momentul de față zidul cetății de incintă se restaurează.

Totodată se restaurează „Turnul măcelarilor" care era legat de acesta. Turnul se numea astfel pentru că era construit și apărat în caz de război de cei ce făceau parte din breasla măcelarilor.

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE

Infantila

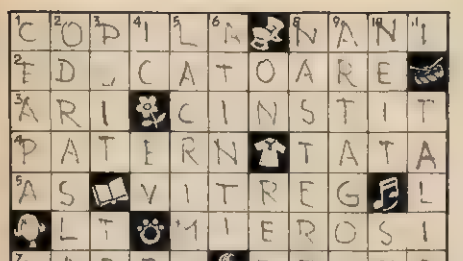

ORIZONTAL: 1) Obiectul pedagogiei (fem.) — Cîntec în... ton cu biberonul! 2) Ca o mamă cu zeci de copii! 3) Măsuri agrare — Nu-i plac gogoșile! 4) Sentiment în exclusivitate masculin... — ... și funcția respectivă pe... schema familială! 5) Carte de joc (nu de joacă) — Părinte negativ în basme. 6) Locotenent (abr.) — Cu șosele, cu momele (pl.). 7) Locatare ale ghiozdanului — Cutia craniană (pl.). 8) Refren de sugar! — Cere! — Veșminte bivocalice. 9) Nimic nu-i place... — Curs! 10) Îl vegheau pe Ionică în nopți bumulește! — De carte sau ... de carne! 11) Cuminte, ordonat.

VERTICAL: 1) Stoarce lacrimi celor mici și celor mari, fără deosebire! — Mod delicat de a caracteriza un leneș... 2) Odorul mamei! — Oraș în Italia. 3) Pui alintat ... în Maramureș — Cu nasul la... etaj! 4) Pană — Epocă — Pedagog-amator alintat! 5) În arsenalul copiilor răzgîiați! — Matei giscarul își chema cîrdul! 6) A fixa privirile — Material pentru rochii sau... tălpi! 7) În abecedarul... chirilic! — Prefix pentru raci și înapoiați. 8) Creare — Verb conjugat de silitori. 9) Se frită ușor (pl.) — Oraș legendar lîngă Memfis. 10)... Și o zeiță din basmele egiptene — Gura unui pici de 7 ani sau a bunicului său de 70! 11) Trăsătură de caracter cultivată de pedagogi — Ipotești, Humulești, Liveni (sing.).

ORAȘE ALE VIITORULUI

Orașele ce vor pluti pe mări și oceane sînt încă de domeniul viitorului. Dar proiectul unei asemenea așezări a fost elaborat de un colectiv de ingineri japonezi, condus de profesorul Kienori Kukutake. Format din cîteva microraioane așezate fiecare pe cîte o gigantică placă cu diametrul între 500 și 800 m, orașul va fi ținut la suprafața apei de o ghirlandă de uriașe pontoane sferice. Un parapet înalt îl va feri de valuri în timpul furtunilor.

Pe placa-fundament se vor așterne magistrale, vor fi situate magazine, stadioane, scuaruri, terenuri de aterizare pentru elicoptere etc. De partea de jos a plăcii vor fi „suspendate" blocurile de locuințe, de la ale căror ferestre oamenii vor putea admira minunățiile lumii submarine. De formă cilindrică, clădirile se vor cufunda pînă la 30 m sub nivelul mării. Instalații de climă artificială le vor asigura locuitorilor orașului plutitor condiții de viață normale.

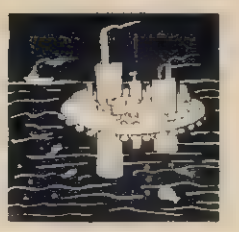

POLI PLIMBĂREȚI

Cine nu știe că polii magnetici se deplasează și că înainte cu sute de milioane de ani nu se găseau acolo unde sînt situați azi? Nici specialiștii nu bănuiau însă cu ce viteză se desfășoară acest proces. Nu bănuiau acest lucru pînă de curînd, cînd un grup de oameni de știință din Noua Zeelandă au stabilit că într-un interval de 50 de ani — pe ceasul geologiei, o fracțiune de secundă! — polul magnetic de sud a parcurs... 500 de kilometri! În prezent acesta se găsește la o distanță destul de mare de cel geografic, în apropierea cercului polar.

O VOPSEA-MINUNE

Specialiștii din Tokio au realizat o vopsea care nu suferă modificări nici măcar la o temperatură de 3.500° C. O bucată de sîrmă de oțel acoperită cu această vopsea a fost încălzită pînă la 1.500° C fără să se topească.

COAFURĂ ȘI... MUZICĂ

Într-un salon de coafură din Cluj s-a pus în aplicare o interesantă inițiativă. Căștile pentru uscatul părului au fost prevăzute cu mici difuzoare puse în legătură cu un magnetofon care transmite muzică distractivă; așa că timpul destinat ședерii sub cască trece mai repede și, evident, mai plăcut.

Fotografii de S. STEINER

Colțul cosmeticienei

BAIA FACIALĂ DE ABURI

Folosită în mod rațional, baia de aburi este foarte indicată pentru îngrijirea tenului. Dacă acesta este încărcat cu puncte negre sau este afectat de seboree, e bine ca baia de aburi să se facă săptămînal; dacă tenul e sănătos — este suficientă o singură baie pe lună.

Iată cum procedăm: într-un vas mai mare fierbem apă și apoi aruncăm înăuntru un pumn de flori de mușețel sau flori de nalbă. Ne acoperim capul cu un prosop și ne aplecăm deasupra vasului. Timpul de expunere la aburi este de 10-15 minute. În prealabil însă, să nu omitem să ne curățăm obrazul cu unul din mijloacele cunoscute (apă și săpun ori loțiuni alcoolizate în cazul unui ten gras și un lapte demachiant în cazul unui ten uscat). Indiferent de calitatea pielii, în jurul ochilor se aplică o cremă hrănitoare. Pentru a nu-i irita, ochii să fie protejați, acoperindu-i cu tampoane de vată.

După baia de aburi tenul va fi ușor curățat de toate impuritățile, apoi se dezinfectează și se aplică o mască hrănitoare.

Georgeta MĂLIN

DIN TOATĂ LUMEA

Cinci generații...

În căminul familiei suedeze Kallberg trăiesc laolaltă membri a... cinci generații. Fotografia de față a reușit să-i strîngă pe toți cinci. Cel mai mic dintre ei, Michael, este în vîrstă de 3 luni, iar cel mai mare dintre membrii familiei Kallberg este străstrăbunica lui Michael, numărînd 88 de ani. Celelalte personaje din fotografie sînt, cum puteți bănui, mama, bunicul și străbunica micuțului Michael.

100.000 de tizi...

Cîți cetățeni cu numele de Ivanov locuiesc în capitala Uniunii Sovietice? Mulți, foarte mulți. Mai precis, circa 100.000. Dintre ei 800 sînt tizi... totali: Ivan Ivanovici Ivanov. De asemeni printre moscoviți se numără 80.000 de Smirnovi, 50.000 de Petrovi.

Ce reprezintă fotografia?

De ce a creat natura această „fizionomie"? Și cui îi aparține? Răspunsul celei de-a doua întrebări e ușor de dat, dacă întoarceți pagina cu susul în jos. Ați văzut? Nu este decît un gîndac.

Neobișnuita varietate și uneori chiar ciudățenia formelor și culorilor întîlnite în natură pare adesea inexplicabilă...

O AFACERE CU... CÎNTEC ÎNTR-UN PRINCIPAT... DE OPERETĂ

Parisul amenință:

„Nimic nu mai cade!"

Monte Carlo dă replica:

„Faceți jocurile, domnilor!"

DE CE A INTERVENIT FOSTUL VICECONSUL AL STATELOR UNITE ÎNTR-UN CONFLICT ÎN CARE FRANȚA ȘI MONACO ÎȘI DISPUTĂ „DREPTURILE" ASUPRA UNUI POST DE RADIO PARTICULAR, EMIȚÎND DE PE TERITORIUL SAAR-ULUI, ADICĂ DIN R. F. GERMANĂ...

Începînd cu data de 13 octombrie, la „frontiera" dintre Franța și minusculul principat de Monaco au apărut niște persoane foarte... „ciudate". Se numesc vameși. El opresc pe călători și le pun o întrebare neobișnuită în acel loc: „Ce aveți de declarat vamei?"

De la aceeași dată, locuitorii Franței, ca și cei din Monaco, au obligația de a-și timbra dublu scrisorile. Poșta franceză veghează. Principatul a devenit brusc, prin hotărîre oficială luată la Paris, „țară străină".

Dacă s-ar reduce la aceasta, „conflictul" n-ar fi chiar atît de serios și el n-ar interesa decît pe glumeții care trec special cu bicicleta pe la vamă ca să poată declara grav autorităților cîte... o cutie de chibrituri. De fapt e vorba de ceva mult mai de amploare. E vorba de ceva care a făcut la un moment dat ca jandarmii din Marsilia să primească ordinul de a fi pregătiți pentru... un marș asupra principatului; ca serviciile franceze de gaz, apă și electricitate să primească ordinul de a opri funcționarea liniilor și conductelor spre Monaco etc. Ce anume? Să vedem cu de-amănuntul.

Sfrrr! Bila ruletei a început goana nebunească, în cerc. Unde se va opri? Pe ce număr? Care culoare? „Pair" sau „Impair"? Zeci de perechi de ochi o urmăresc cu clipiri de emoție. Un amator de calambururi a spus odată: „La Monte Carlo, ochii privesc cu... sufletul la gură". Bila face și desface bogătași. Ruleta, mesele de „chemin de fer" sînt la Monte Carlo instituții foarte rentabile; acest orășel și-a dobîndit prin cazinou faima în toată lumea celor „plictisiți" din cauza prea multor bani, în toată lumea aventurierilor, în toată lumea pasionaților după jocurile de noroc.

Monte Carlo nu e însă decît o bucățică de Monaco. Iar Monaco e o bucățică (și încă foarte, foarte mică) de Coastă de Azur. El datează totuși din evul mediu și păstrează, cu fast și pompoane, trăsături ale orînduirilor de atunci...

PRIN „GRAȚIA LUI DUMNEZEU" PRINȚ PESTE... 1,5 KILOMETRI PĂTRAȚI

Principatul de Monaco e de fapt o enclavă a departamentu-

lui francez „Alpii Maritimi". Așezată pe țărmul Mediteranei și întinsă pe o suprafață de 1,5 km p, pitoreasca țărișoară dispune — după statistici — de o populație de 21.000 de suflete. Ceea ce nu spun însă decît numai rar și mai discret publicațiile oficiale, e că, din aceste 21.000 de suflete, mai puțin de 3.000 aparțin cetățenilor principatului. Restul sînt... suflete de pripas.

De ce s-au pripășit aici aceste „suflete" și pe cine reprezintă, o să vedem însă puțin mai departe. Deocamdată să vedem cine e mai mare peste țara care, pînă mai ieri, făcea parte — cum spune „Larousse"-ul — „din teritoriul vamal francez", țara care n-are monedă națională și a cărei bancă — azi denumită „Societatea bancară monegască" — se chema pînă acum cîțiva ani „Banca metalelor prețioase". Mai mare e Rainier al III-lea, prinț „prin grația lui Dumnezeu" și care conduce cu puteri absolute treburile statale. Rainier face parte din dinastia Grimaldi și cîrmuiește dintr-un palat păzit cu strășnicie de carabinieri îmbrăcați ca soldații din operetele lui Offenbach. Schimbarea gărzii la palat e un spectacol oferit gratuit turiștilor care n-au ce face pînă la deschiderea cazinoului. Se mai oferă turiștilor care vin în Monaco și un muzeu oceanografic, ca și o grădină de plante exotice despre care cunoscătorii spun că reprezintă agonisiri de mare valoare.

În afara acestor colecții, alcătuite și expuse după criterii riguros științifice, în Monaco circulă liber cîteva piese de mare interes pentru cronica mondenă a „magazinelor" europene și americane. În fruntea lor se află miliardarul armator grec Aristot Socrate Onassis, al cărui iaht reunește des în saloanele lui personalități din lumea artistică, politică și financiară a Europei occidentale și a Statelor Unite. E tocmai acea lume denumită cu o expresie englezească „High society" (înalta societate) și de care vorbea un cîntec — la modă acum cîțiva ani — interpretat cu succes de frumoasa actriță americană Grace Kelly. Azi frumoasa actriță nu mai cîntă în public nici un șlagăr. E prințesa de Monaco și a devenit și ea o atracție turistică a țărișoarei în care specialiștii nu pierd nici un prilej pentru a face reclamă. Însăși căsătoria ei cu prințul a fost grasă folosită. Cîteva companii de construcții au „trîntit" rapid noi hoteluri ultramoderne, scontînd pe afluența celor amatori să vadă „star"-ul american cu coroana pe cap. De altfel în legătură cu această căsătorie „comentatorii" n-au lămurit nici acum dilema: cine a făcut o mezalianță? Talentata Grace, luîndu-l de soț pe Rainier de Monaco — sau Rainier aducînd-o pe „Miss Kelly" în palatul Grimalzilor? Întrucît istoria n-a avut încă vreme să se pronunțe, se pot reține doar unele interpretări care, desigur, nu angajează decît pe autorii lor. De pildă opinia unui ziarist de la un „magazin" franțuzesc: „Cine a făcut mezalianța nu se știe, cert e însă că, prin căsătoria dintre un principe de Monaco și o americană, Statele Unite au dobîndit în sfîrșit un prieten solid în Europa"...

Acesta este principatul de Monaco — în fapt o enclavă a departamentului francez „Alpii Maritimi". Cifrele indică: 1 — castelul lui Rainier al III-lea; 2 — cazinoul; 3 — plaja; 4 — calea ferată; 5 — noua „regiune" industrială a Monaco-ului; 6 — centrul comercial internațional, unde se ridică impozantul bloc „Sun Tower".

PREA MULȚI REGI (AI FINANȚELOR) PENTRU UN SINGUR PRINȚ

Oricum, în acest principat de Monaco — cel mai mic stat din lume — s-a petrecut un fenomen care la prima vedere ar părea de neînțeles. Spre el au început să se scurgă capitaluri din ce în ce mai însemnate. Regii marii finanțe și-au îndreptat privirile spre cochetul ștățuleț de pe malurile însorite ale Mediteranei. Explicația e de ordin... fiscal. În Monaco, impozitele pe beneficii au fost abolite încă din 1869 de către străbunicul lui Rainier, Charles al III-lea. Constituția votată la 1911 nu le-a restabilit. Franța — țara tutelară a principatului — a confirmat acest regim mai întîi prin tratatul de uniune vamală de la sfîrșitul secolului trecut, reconfirmîndu-l apoi în 1918. În virtutea acestui sistem, cetățenii statului Monaco, francezii care locuiesc acolo mai mult de cinci ani, ca și societățile care primesc autorizarea prințului (deci, practic, toate marile trusturi care-l interesează pe bravul monarh) nu plătesc nici o taxă proporțională pe venituri, nici un fel de patente etc. La rîndul lor, imobilele nu sînt supu-

Dilema lui Rainier: să cedeze în fața pretențiilor franceze sau să-i trimită la război pe cei... 50 soldați ai săi, cu cele două tunuri din palatul său?...

se nici unei taxe funciare. Iată de ce în Monaco și-au instalat sediile zeci de mari societăți care, beneficiind de neplata impozitelor, știau desigur să plătească — benevol — nescrisul impozit către romanticul prinț, prezentat de toate revistele vieții mondene ca un etern îndrăgostit. Majoritatea firmelor instalate în Monaco sînt franceze. Nu degeaba Franța e sora mai mare, care dă principatului și moneda, și limba oficială, care-i dă apa, gazul și electricitatea, care-i negociază acțiunile la bursa din Paris, în fine care-i dă ministrul cel mai important („Ministrul de Stat" din Monaco reprezintă de fapt Franța).

Dar Monaco înseamnă totuși numai 1,5 km pătrați de Europă. Și într-o zi regii au devenit prea mulți. Prea mulți ca să nu se ia la ceartă între ei, ca să nu încerce să se alunge unii pe alții. „Bietul" Rainier al III-lea ce era să facă în această situație? A început să înțeleagă că pentru un singur prinț sînt prea mulți regi. Și — logic — a pornit operația de selecționare după criteriul „rămîne cine dă mai mult". Pentru a putea acționa, însă, avea nevoie să lichideze chiar și bruma de forme care-i umbreau caracterul absolut al domniei. Exista în Monaco un „Consiliu național". Potrivit constituției, acesta avea dreptul de control asupra stabilirii bugetului statului și asupra cheltuirii fondurilor. Practic, însă, Consiliul nu avea mijloace de investigație. Și cum membrii lui cereau insistent astfel de mijloace, bunul prinț Rainier al III-lea medita de mult la găsirea unor forme care să rezolve radical toate problemele. Le-a găsit în 1959. La 24 ianuarie, Rainier anunța prin ordonanță suspendarea constituției și a Adunărilor alese: Consiliul național și Consiliile comunale. Pentru a lua această măsură Rainier trebuise să se asigure doar de un singur lucru: că Parisul nu va protesta. (Acordurile prevăd că „Monaco-ul va duce o politică în conformitate cu interesele Franței".) Or, Parisul nu a protestat. Era epoca în care banca monegască nu se supărase încă pe grupul de financiari francezi interesați în societatea „Imagini și sunet"... Această societate fusese creată în 1949 și era destinată să finanțeze, sub regimul fiscal din Monaco, existența a trei posturi particulare de radio și televiziune: „Télé Europe nr.1", „Télé-Sarre" și „Télé-Monte Carlo". Primele două emit de pe teritoriul Saar-ului, care, după cum se știe, face în prezent parte din R.F. Germană. Al treilea emite de pe teritoriul Monaco-ului. Toate trei au principalele redacții și studiouri la... Paris.

Cine garanta acțiunile societății „Imagini și sunet"? Însăși puternica bancă a metalelor prețioase, în care guvernul alteței sale prințul de Monaco investise sume serioase. Dar într-o zi a anului 1955 puternica bancă dădea faliment. Misterul acestei afaceri n-a fost nici pînă astăzi lămurit. Cert e că 76.000 de acțiuni ale societății „Imagini și sunet" erau cumpărate de un financiar francez, dl. Sylvain Floirat, care plătea pe ele un miliard cinci sute de milioane de franci vechi. În Monaco apărea — pe ruinele băncii falimentare — o nouă bancă („Societatea bancară monegască"), iar prințul apărea mai surîzător ca toți prinții fermecători din toate happy-endurile de operetă. Sylvain Floirat devenea un personaj de care se vorbea, la Paris ca și în Monaco, cu tot mai mult respect. Se amintea că acest om, care înainte de război începuse — cu o modestă societate de autocamioane — să facă transporturi interurbane în Franța, devenise în timpul războiului din Vietnam unul din marii transportori de trupe (dus și-ntors!) cu societatea lui de avioane „Aigle-Azur". În 1955 apăruse în Monaco ca „omul providențial" dispus să salveze acțiunile compromise de banca falimentară. Între timp, din 1955 pînă în 1962, acțiunile „Imagini și sunet" cresc continuu. Ele nu rămîn de altfel numai în mîna lui Floirat. 30.000 au fost preluate de statul francez, zeci de mii sînt cumpărate de diferiți „confrați" — tot francezi — ai lui Floirat, magnați ai finanței legați de industria reclamei și publicității. Dar din Monaco sosesc la Paris știri neliniștitoare: un grup de financiari italieni au venit cu oferte „interesante" pentru Rainier. Pe de altă parte dl. Martin Dale, consilier personal al prințului pentru problemele financiare și fost viceconsul al S.U.A. la Nisa, sfătuiește pe Rainier „să stimuleze activitatea în Monaco a societăților internaționale". Pentru magnații francezi semnificația acestor cuvinte e fără echivoc: trusturile de peste ocean vor să propulseze serios capitalul american în Monaco (și de aci pe alte piețe europene).

Așadar trebuie „jucat strîns". Rainier poate face multe sub tentațiile unor astfel de ofertanți și cu astfel de sfetnici. Parisul se sesizează însă prea tîrziu. La 22 februarie 1962 scandalul devine public...

CÎND „DREPTUL DIVIN" E CONTESTAT PE PĂMÎNT

Într-adevăr, la acea dată „Societatea bancară monegască" introduce la Tribunalul civil din Monaco acțiune contra lui Sylvain Floirat, „președinte-director al Societății Europa nr. 1" — prin care numita bancă cere să i se restituie titlurile vîndute în 1955.

Pentru a se ajunge aici, timp de cîteva zile și cîteva nopți se desfășurase între Paris și Monaco un război surd dar crîncen.

La 14 februarie prințul Rainier, pînă atunci atît de respectuos față de „interesele Franței", semna ordonanța prin care interzicea ca acțiunile lui „Imagini și sunet" să mai fie negociate la bursă și aproba cererea de restituire a lor. Dar ordonanțele prințului trebuiau contrasemnate și de ministrul Franței. Domnul Pelletier, care îndeplinea acest rol și care — pînă atunci — nu avusese să se plîngă de docilitatea prințului absolut al Monaco-ului... semnă ordonanța fără să-i acorde atenție. La 16 februarie ea era promulgată, Parisul sesizat de grupul de financiari francezi lezați, iar dl. Pelletier admonestat pentru neatenție. Alergînd la prinț, ministrul cerea desigur, în aceeași zi, retragerea ordonanței. De la Paris sosea o notă a „Quai d'Orsay"-ului prin care Ministerul de Externe al Franței comunica, în forma cea mai severă, că Rainier al III-lea, prinț de esență divină, este chemat la ordine pe pămînt. Prințul oferea o compensație: încă un articol la ordonanță care să specifice că pot fi exceptate de la dispoziția de a nu se negocia la bursă, acțiunile aparținînd unui stat străin. Răspunsul Parisului era prompt: „Insuficient! Cerem abrogarea întregii ordonanțe!"

La 21 februarie Rainier anunța că a trimis la Paris o delegație care, susținută de cîțiva avocați francezi, să demonstreze „justețea" ordonanței. La Quai d'Orsay delegația bate zadarnic la ușă. Se refuză primirea ei. În noaptea de 23 februarie, dl. Pelletier, ministrul de stat, sosește fără să fi fost poftit la palatul lui Rainier. Are de comunicat lucruri grave: gazele, apa, electricitatea vor fi tăiate, jandarmii din Marsilia sînt gata să pornească pentru... a ataca Monaco-ul. Rainier să știe că Parisul poate merge pînă la răsturnarea lui din tronul cu purpură și aur! Noapte dramatică! Princiarele picioare descind de pe tron; princiarele mîini plesnesc burghez obrajii ministrului ultimativ; princiara gură pornește să toarne cuvinte pe care — după spusele cronicarilor — nu le-ar rosti fără să roșească nici un vechi specialist în cărăușie.

În sfîrșit, ceea ce în presa oficială s-a chemat „întrevedere", se termină cu invitația lipsită de echivoc adresată de Rainier ministrului: „Ieși afară!"

Rămas singur, prințul de Monaco se chinuie în fața alternativei: cedează totuși sau decretează mobilizarea generală a celor 50 de soldați? Către sfîrșitul nopții, prințul abrogă ordonanța! Posturile de radio și televiziune particulare ale societății „Imagini și sunet" transmit și ele știrea: războiul franco-monegasc nu va avea loc! Parisului care a agitat amenințarea „Nimic nu mai cade!", Monte Carlo îi răspunde prin vocea zecilor de crupieri: „Faceți jocurile, domnilor!" Și „jocul" continuă.

Între Franța și Monaco se duc tratative, se discută problema impozitului pe care ar trebui să-l plătească societățile franceze instalate în Monaco. Rainier vrea mult, Parisul oferă cît mai puțin. Seriozitatea „jocului" se poate deduce cunoscînd cifra de afaceri pe care o realizează societățile franceze cu sediul în Monaco: 40 de miliarde de franci. Iată de ce Parisul denunță — ca „argument" — uniunea vamală și-și postează controlorii la frontieră. Iată de ce norii nu se risipesc deasupra însoritului principat al Coastei de Azur. Iată de ce conflictul e departe de a fi aplanat.

Iar cetățeanul obișnuit — din Franța ca și din Monaco — cetățeanul care nu are nici acțiuni de negociat, nici oficine de propagandă de protejat, nici beneficii pentru care să caute principate fără impozite — acest cetățean timbrează dublu scrisorile... O face știind că e, de fapt, cea mai neînsemnată dintre cotele cu care el — eternul plătitor — acoperă toate cheltuielile din ortînduirea în care rechinii — în loc să stea cu toții la muzeul oceanografic — bîntuie în lumea finanțelor, cu sau fără titluri politice, cu sau fără coroane princiare, cu sau fără uniuni vamale.

L. SĂRĂȚEANU

La granița dintre Franța și Monaco vameșii au intrat în acțiune...

Un raport neobișnuit

Schiță de Dragoș VICOL

Ilustrație de Tia PELTZ

Rămas singur în birou, delegatul trustului începu să-și scrie raportul. Era un om meticulos în felul lui și prudent: nu voia să uite sau să treacă ușor peste nici un amănunt al activității sale zilnice cînd se afla pe teren, fiindcă — vorba lui — „într-un amănunt cît de banal se poate afla cheia unei probleme foarte importante". De aceea își scria rapoartele către direcția trustului — chiar la fața locului — cît timp toate impresiile și constatările erau „calde" încă, reținînd totul de la capăt cu o exactitate de care poate numai el era în stare, memorînd discuțiile avute, reconstituind împrejurările și figurile celor cu care lucrase, interpretînd gesturile lor și, mai mult decît atîta, străduindu-se să dea soluții oriunde i se păreau necesare.

De data aceasta însă, inginerul Săniuță, delegatul trustului, era pus într-o situație neobișnuită. Venise la Dornișoara cu mai multe sarcini: să predea un stoc de unelte și materiale: ferăstraie mecanice, piese de schimb, un mic atelier mecanic, mobilier; să instaleze în diferite posturi cîțiva oameni, aduși cu sine: la serviciul producției, la munca și salarii, mecanic-șef; să prelucreze planul de producție pînă la sfîrșitul anului; să-i însoțească pe inginerul silvic Neculce, venit cu același tren, pe director și pe brigadierul silvic la delimitarea noilor parchete și la marcarea lor și să facă o anchetă. Și tocmai această anchetă îl pusese într-o situație pe cît de neobișnuită, pe atît de dificilă...

„Tovarășe director,

M-am deplasat la Dornișoara conform dispoziției dumneavoastră și am rezolvat în mare măsură sarcinile primite. Am predat cele 10 ferăstraie «Drujba» (cu cel predat motoristului Todașcă Vasile anterior), piesele de schimb, atelierul mecanic, mobilierul și cele două posturi telefonice — a căror instalare a și fost rezolvată — șefului administrativ Scutaru Dumitru, cu forme în regulă, după care am procedat la încartiruirea și instalarea tovarășilor Dumitriu Virgil (serviciul producției), Cozan Ion (muncă și salarii), Neagu Gheorghe (mecanic-șef). Tovarășul Scutaru Dumitru a luat în primire și tractoarele forestiere, și tot materialul administrativ existent, de asemenea cu forme în regulă.

Trebuie să menționez că încă n-am putut sta de vorbă cu directorul. Chiar în momentul cînd eu soseam, dumnealui trebuia să plece la Vatra Dornei, chemat fiind de către raionul de partid. Am prelucrat planul de producție cu inginera șefă, cu șeful producției — nou numit — și șeful administrativ. În privința delimitării parchetelor, acțiunea este în curs. Am marcat împreună cu delegatul ocolului silvic circa 50.000 m c".

Inginerul Săniuță reciti nemulțumit aceste rînduri. I se păreau prea telegrafice, prea stereotipe, socotind că le lipsește tocmai ceea ce constituia specialitatea lui: redarea fidelă a fiecărui amănunt, cu interpretări și comentarii minuțioase, cu descrieri și puncte de suspensie ironice sau flegmatice, toate făcute cu intenție: știa că, astfel întocmite, rapoartele sale de activitate erau citite cu interes de către director. De foarte multe ori se întîmplase ca în ședințele de lucru directorul să citeze din memorie pasaje întregi din rapoartele sale, bineînțeles fără să-și dea seama că îl plagiază.

Și totuși, acum inginerul Săniuță simțea că nu va reuși mai mult decît reușise. Și asta pentru că îl obseda ancheta. Îl obseda figura calmă, senină și totuși hotărîtă a inginerei șefe, care abia părăsise biroul lăsîndu-l singur. Plecase cu o scuză copilărească, naivă, în fața căreia el, anchetatorul, cedase, încuviințîndu-i să plece. „Mă duc să-ncui ușa acasă; am uitat-o descuiată"... „Vă rog, se poate" — răspunsese el cu politețea firească a bărbatului în fața unei femei frumoase, uitînd că e anchetator. De fapt, nici n-ar fi avut ce s-o mai întrebe...

Îl obseda ancheta. Și dacă îl obseda, însemna că el trebuie să-i dea atenție în raport, că ea este problema cea mai de seamă a activității sale din ziua aceea și, prin urmare, trebuie să-i relateze directorului cît mai amănunțit desfășurarea ei. Continuă deci:

„Tovarășe director, mi-ați trasat, la plecare, o sarcină specială. Să cercetez care este adevărul în legătură cu anonima pe care ați primit-o de la Dornișoara și pe care mi-ați citit-o. Am considerat învinuirea adusă inginerei șefe ca foarte gravă, ea agravîndu-se în împrejurările, în condițiile speciale în care s-au petrecut și poate încă se mai petrec lucrurile.

Plecînd de la această premisă și urmînd sfatul dv. de a nu proceda grești, în sensul de a difuza eu însumi conținutul scrisorii — cu atît mai mult cu cît s-ar putea ca la mijloc să nu fie decît o încercare de calomnie — am hotărît să stau de vorbă confidențial cu învinuita.

Am vizitat-o după-masă, în orele libere, la birou, și am deschis o discuție de cu totul altă natură. Inginera a luat hotărîrea — cu aprobarea directorului — să înființeze o brigadă complexă, gradul de mecanizare a muncii în acest sector pledînd chiar pentru așa ceva.

Mi-a vorbit cu multă pasiune despre această inițiativă a ei și vă mărturisesc sincer că, ascultînd-o, nu mi-am putut-o închipui nici o clipă în postura descrisă în scrisoare. Există, tovarășe director, la unii oameni o anumită forță de convingere care emană din ei, care n-are nevoie nici de gesturi, nici de cuvinte. Simți doar, în preajma lor, un lucru cert, imposibil de răsturnat cu orice fel de speculații mintale, că ei sînt așa și nu altfel, că nu pot fi altfel!... Lucrul acesta l-am simțit și eu. Dar eu aveam de efectuat o anchetă pe fapte, pe cercetări precise, exacte, nicidecum pe plan intuitiv, senzorial. De aceea, am procedat ca atare. I-am spus:

— ... Totuși nu știu dacă veți avea bucuria să vă vedeți proiectul concretizat...

— De ce?

— Există în viața dumneavoastră personală ceva care v-ar putea împiedica...

— Ce anume?

— O relație neprincipială, dăunătoare... S-a aflat și la trust... Și, desigur, trustul va trebui să ia măsuri. Este ceva nepermis, absolut nepermis!...

Ea a rîs. Dar nu cum rîde o

femeie căreia puțin îi pasă de predici morale și de prestigiul ei, ci ca un om dintr-o bucată, care știe ce vrea și ce are de făcut. Lucrul acesta m-a cam descumpănit. De ce? Fiindcă m-a făcut să mă îndoiesc încă o dată de adevărul celor cuprinse în scrisoare.

— De ce rideți? — am întrebat-o.

— Cît de ciudați sînteți dumneavoastră cei ce stați jumătate din viață cu picioarele nu pe pămînt, ci pe hîrtii!...

— Nu înțeleg — am replicat.

— O să mă străduiesc să vă fac să înțelegeți. Dar mai întîi spuneți-mi: ce vreți să știți?

— Ce relații există între dumneavoastră și tovarășul Huiubei...

— De serviciu și de dragoste...

Nu m-am putut stăpîni, tovarășe director! Am sărit ca ars:

— Cum îți permiți asemenea lucruri? E șeful dumitale, nu înțelegi?

În clipa aceea m-am și înjurat în gînd. Uite, domnule, cît sînt de nerod! Îmi mai și pierd vremea făcînd filozofie: «Există oameni care emană o anumită forță de convingere» etc., etc. Am izbucnit din nou:

— Nu te-ai gîndit niciodată că fiind șeful dumitale...

— Eu nu-mi iubesc *șeful*, eu iubesc un *om*, înțelegi, tovarășe inginer? Ce ciudați *sînteți*! Din clipa cînd intrați în împărăția hîrtiilor voastre, uitați tot... Uitați că ați fost tineri, că v-ați despărțit doar de un sfert de ceas de soție sau de iubită, vă lepădați hainele obișnuite și vă trageți peste umeri o togă neprihănită, indiferent dacă sînteți sătui sau înfometați de ceea ce viața îți dă sau îi cucerești... Găsiți o hîrtie — din nou o hîrtie — în care niște oameni sînt învinuiți că se iubesc — așa am înțeles din ce m-ați întrebat pînă acuma — și dintr-o dată vă ridicați ochelarii pe frunte surprinși: «Se iubesc? Cum își permit?»... Dar ce sîntem noi: arbori încremeniți sub cer, o lume care n-are dreptul la nimic? De ce ni se refuză bucuria dragostei? De ce? Răspunde-mi dumneata de ce? Descoperiți hîrtia și ieșiți în togă, vă urcați în tren și ajungeți la Dornișoara, cu aerul unor sfinți judecători: «Îl iubești?» «Da!» «Cum îți permiți să-l iubești?... De ce îl iubești?» Întrebări inutile... Vă dați prea bine seama cît de inutile sînt și totuși le puneți... Și eu vă răspund: «Îl iubesc pentru că e om... Dacă ar fi oaie, nu l-aș iubi!» Poftim! Dumneavoastră vă încruntați. «E obraznică!» Ca și cînd aș fi înhățat o pulpană a togăi în care v-ați înfășurat și mi-aș fi șters nasul cu ea... «E obraznică și imorală: iubește un om»... Un om care din întîmplare îmi-este șef. Omul acesta are nevoie de dragostea mea! Ca să poată realiza ceea ce are de realizat! Ca să poată munci cu inima senină!... Altcineva nu i-a putut însenina inima. Și nici n-a vrut. Dar eu pot și vreau să i-o înseninez. Și trebuie să i-o înseninez. Orice s-ar întîmpla! Nu mi-e îngăduit să înseninez unui om inima?

...Știu prea bine ce-ți trece prin minte. Știu și cum mă judeci... E și firesc să mă judeci astfel, cu toga asta neprihănită pe umeri. Și măcar dacă ți-ar fi pus-o cineva pe umeri... Dar ți-ai confecționat-o singur, din bucăți de împrumut. De ici o bucată, de colo o bucată... Arunc-o dracului, și să stăm de vorbă de la inimă la inimă, de la suflet la suflet...

Tovarășe director, trebuie să vă mărturisesc deschis că n-am știut ce să fac... În fond, ce-i putem noi face dacă-l iubește?

Am stat de vorbă cu ea de la suflet la suflet. Adică am încercat să arunc toga (aveam chiar senzația că-mi apasă umerii) și să devin ceea ce îi sînt de fapt: un coleg. Am putut deduce din această discuție mai puțin oficială că, în afara faptului că se iubesc și se vor căsători, celelalte elemente ale anonimei sînt pur și simplu calomnii.

Tovarășe director, trebuie să recunosc că raportul acesta e cu totul altfel decît cele pe care le-am scris pînă acum. E lipsit de probleme concrete, date, cifre, amănunte, de neajunsuri în care și dumneavoastră și eu știm să ne descurcăm numaidecît. Poate că nici nu-l pot considera un raport, din moment ce nu conține probleme de muncă, de producție, decît în măsură foarte mică. L-am scris totuși pentru că trebuie să-l scriu, fiindcă cele descrise în el au totuși contingențe foarte serioase cu problemele de serviciu. Faptul că acești doi tovarăși se iubesc e foarte firesc din punct de vedere strict uman. El e singur, ea e singură, muncesc cu tragere de inimă, au rezultate excelente. Din punct de vedere al relațiilor de serviciu, însă, faptul că se iubesc este primejdios. Să facem abstracție de togă, dar eu cred că așa este. De ce? Fiindcă ea l-ar putea influența pe dînsul și invers! De aceea, avînd în vedere relațiile de serviciu, trebuie luate unele măsuri. Cea mai bună din toate mi se pare mutarea ei în altă parte, ca să se vadă mai rar. Astfel vom putea salva principialitatea relațiilor de serviciu și, bineînțeles, evita neprincipialitatea relațiilor dintre ei. Nu va mai fi vorba de dragostea dintre directorul de la Dornișoara și inginera șefă de la Dornișoara. Ci de dragostea dintre directorul de la Dornișoara și inginera șefă de la Tești, să zicem. E cu totul altceva. Dragostea lor n-ar sta în ochii nimănui: cui i-ar trece prin minte să se întrebe ce-or mai fi făcînd cei doi oameni, cel de la Dornișoara și cel de la Tești? Chiar și noi: știindu-l pe unul aici, și pe celălalt în altă parte, am sta liniștiți, am scăpa de anchete și de rapoarte.

I-am explicat tovarășei inginer Grigoriu Irina acest punct de vedere al meu, dar dumneaei mi-a răspuns că nici prin gînd nu-i trece să se mute; că a venit la Dornișoara să muncească, nu să se plimbe, că nu înțelege de loc atitudinea noastră, de vreme ce dînșii amîndoi sînt îndeajuns de conștienți, îndeajuns de maturi ca să nu se joace cu sentimentele lor. Și să-și rezolve singuri tot ce este de rezolvat; și că, chiar dacă ar fi mutată, tot n-ar pleca pînă n-ar reuși să pună pe picioare brigada complexă. Fiindcă ea n-a semnat nici un contract cu trustul prin care să se oblige că nu se va îndrăgosti de cine va voi și cînd va voi.

Eu rămîn totuși la punctul meu de vedere și aștept hotărîrea dv., pe care o voi transpune neîntîrziat în viață.

Ing. N. Săniuță
din Trustul lemnului Vatra Dornei

P.S. Directorul a telefonat că sosește mîine. Îl aștept".

Fantezia

cu picup

originalitate

eleganță

excepționale per
formanțe electrice
și acustice

un produs al
uzinelor
ELECTRONIC
înzestrat cu:

3+2 tuburi elec
tronice

3 game de undă
indicator optic d
acord

reglaj de ton
2 difuzoare de 2
VA

Picup G E-56
3 viteze și opri
automată

După 38 de ani

Tradiționalul se îmbină cu modernul în arhitectura capitalei țării — Ulan Bator.

Minerii de la mina „Nalaiha" aduc o contribuție deosebit de importantă la îndeplinirea sarcinii cincinalului (1961-1965) de a se crește producția globală industrială a R. P. Mongole cu mai bine de două ori.

O veche inscripție de pe vremea lui Gingis Han, găsită în stepele asiatice, depănă în cuvinte cutremurătoare drama poporului mongol, târît în campaniile cotropitoare ale faimoasei căpetenii. Durerea se împletește în această inscripție cu speranța că Mongolia va deveni cîndva „o țară în care se încurajează facerea de bine".

Va fi fost scrisă de unul din oștenii purtați de-a lungul și de-a latul continentului, în războaiele nimicitoare ale hanului, va fi fost scrijelită în piatră de vreun păstor nomad care-i purta ciopoarele departe de vîlvătaea luptelor? Cine știe?...

Dar oricine ar fi scris-o, țîțîul ei este același. Asemenea tulburătorului cîntec liric mongol în care flăcăul luat la oaste își plînge durerea de a fi departe de turma sa, în zilele cînd soarele primăverii încălzește stepa și cînd păsunile îmbracă podoaba lor de smaragd, inscripția reflectă năzuința seculară a mongolilor de rînd spre o viață mai bună, spre binefacerile păcii și ale civilizației.

Veacuri la rînd, hanii hrăpăreți și-au purtat oștile în campanii sîngeroase, cotropitoare, care amenințau însăși ființa națională a mongolilor.

Au urmat apoi alte sute de ani în care Mongolia s-a aflat sub jugul străin al ocupanților manciurieni și sub împilarea asupritorilor din interior, biserica lamaistă și aristocrația locală.

Dar a venit neuitatul iulie al anului 1921 cînd, sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, a început, pe întinderile stepelor dintre Baikal și deșertul Gobi, era socialismului și a civilizației.

În patruzeci și doi de ani de la revoluție și treizeci și opt de ani de la proclamarea republicii (24 noiembrie 1924), Mongolia a străbătut o evoluție istorică pe care alte țări au parcurs-o în veacuri întregi: de la feudalism la socialism, trecînd peste orînduirea capitalistă. Astăzi Republica Populară Mongolă, membru al familiei frățești a țărilor socialiste, este un stat agrar-industrial în plină dezvoltare.

Acest popor, modest și harnic, a ajuns din urmă și a depășit multe țări asiatice care se aflau în 1921 la un stadiu mai înalt de dezvoltare. Există astăzi o industrie națională viguroasă, acolo unde înainte nu ființau decît cîteva ateliere meșteșugărești. Există astăzi o agricultură înfloritoare, acolo unde munciile agricole nu erau cunoscute și unde în urmă cu cîteva decenii poporul nu descoperise încă pîinea. Există astăzi o intelectualitate vrednică, animată de patosul studiului și creației, acolo unde șinguri „cărturari" erau călugării budiști, crescuți la școala obscurantismului.

Pe întinderile acestei țări, greu încercate odinioară, înflorește astăzi munca nobilă și creatoare a muncitorilor din uzine și fabrici, a truditorilor de pe ogoare și a crescătorilor de vite, a tinerei intelectualități, muncă în care, gîndindu-ne la înclinația spre poezie și metaforă a mongolilor, am putea recunoaște „facerea de bine" rîvnită de cronicarul pierdut în negura timpului...

Boris BUZILĂ

Caravanele de cămile (fotografia din dreapta) cedează tot mai mult locul mijloacelor moderne de transport (fotografia de sus).

Cititorii ne scriu, noi răspundem

Soarele devine calm

La staţiunea astronomică din apropierea vîrfului Elbrus din Caucaz se fac pregătiri în vederea „Anului internaţional al Soarelui calm". Cu ajutorul acestei lunete duble (fotosferică şi cromosferică) se pot fotografia petele solare.

„Am aflat că în viitorul apropiat oamenii de ştiinţă din mai multe ţări ale lumii vor urmări din nou, ca şi în cursul «Anului geofizic internaţional», Soarele. Aş vrea să aflu unele date în legătură cu cercetările care vor avea loc".

Gabriela STOICA, Bucureşti

Răspundem la această întrebare publicînd textul prescurtat al declaraţiei făcute unui corespondent al Agenţiei de presă „Novosti", de către preşedintele comisiei pentru organizarea „Anului internaţional al Soarelui calm" de pe lîngă Prezidiul Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S., N. PUŞKOV, doctor în ştiinţe fizico-matematice.

Studiul amănunţit al Soarelui — reactor nuclear cosmic uimitor — ne va permite să lămurim legătura dintre fenomenele solare şi cele terestre, să prevedem furtunile magnetice, aurorele polare, întreruperile în legăturile radio şi multe alte fenomene.

Cu cîţiva ani în urmă (1957-1959), oamenii de ştiinţă din 60 de ţări de pe glob au efectuat cercetări coordonate, sub denumirea generală de „Anul geofizic internaţional". Cercetările au coincis cu intensificarea generală a activităţii Soarelui.

Cea mai vizibilă manifestare exterioară a proceselor magnetice care au loc în interiorul Soarelui o constituie petele solare. Dezvoltarea furtunoasă a unui grup de pete solare duce la un alt fenomen puternic — erupţiile cromosferice, explozii originale, la baza cărora stă procesul de transformare a energiei cîmpului magnetic solar în energie termică. Una din cele mai mari explozii înregistrate în ultimii ani a avut loc la 23 februarie 1956 şi a echivalat cu explozia unui milion de bombe cu hidrogen. Ca urmare, intensitatea radiaţiilor cosmice pe Pămînt a crescut de 2,5 ori.

Activitatea generală a Soarelui se schimbă neîncetat. În secolul nostru s-a înregistrat cea mai intensă activitate solară în 1957-1958. În momentul de faţă, activitatea solară scade şi va fi minimă în anii 1964-1965, urmînd să devină din nou maximă în 1968-1969. În prezent are loc pregătirea unui nou vast program de cercetări intitulat „Anul internaţional al Soarelui calm", care va începe la 1 ianuarie 1964. Pînă acum, peste 20 de ţări şi-au anunţat participarea la acest program.

Sus, în vechea cetate a Devei

În timpul unei plimbări pe dealul ce domină întregul oraş Deva, am fotografiat ruinele vechii cetăţi. Construită pe la mijlocul veacului al XIII-lea ca punct de apărare împotriva tătarilor, măreaţa cetate a Devei, una

din cele mai vestite din Ardeal, a fost distrusă în 1849 în urma unei explozii produse în depozitul de muniţii. De atunci nimeni n-a mai locuit în ea, nimeni n-a mai adăugat sau schimbat ceva. Doar timpul îşi înscrie încet şi sigur urmele pe ruinele falnicului monument istoric ce străjuieşte valea Mureşului.

Ion HENŢ, muncitor, Deva

Cînd s-a născut voleiul?

„Aş vrea să cunosc originea jocului de volei".

Damian SOCIANU, Roşiori, raion Făurei, reg. Galaţi

Răspunde MIRCEA TUDORAN, redactor la „Sportul popular".

În anul 1895, profesorul de educaţie fizică W.G. Morgan de la colegiul Holyoke (S.U.A.), pornind de la necesitatea inventării unui sport care să poată fi practicat în sală, cînd activitatea sportivă studenţească scădea, a creat un joc nou, pe care l-a numit „minonette". El a împărţit sala de gimnastică în două cu ajutorul unei plase de tenis de cîmp, a cărei parte superioară a ridicat-o la 183 cm de la pămînt, i-a împărţit pe elevii clasei sale în două grupuri egale şi le-a cerut ca, prin lovirea mingii cu mîinile, s-o trimită în jumătatea de teren a adversarului. Primele reguli ale jocului de „minonette" se deosebeau mult de cele ale actualului sport.

Cu prilejul unei demonstraţii făcute cîţiva ani mai tîrziu la colegiul din Springfield, s-a propus ca jocul să se numească „volley-ball", după ideea lui principală, aceea de respingere a mingii — „to volley the ball", în englezeşte.

Prima ţară care a preluat voleiul a fost Canada. În acelaşi an (1900), voleiul ajunge şi în India, care devine astfel una din ţările cu cele mai vechi tradiţii în acest sport. În anul 1917, o dată cu intrarea S.U.A. în primul război mondial, armatele americane aduc acest sport pe pămîntul Franţei, de unde se răspîndeşte apoi pe întregul continent. În U.R.S.S., ţara în care voleiul avea să cunoască o dezvoltare nemaiîntîlnită şi care va revoluţiona principiile de pregătire fizică, tehnică şi tactică ale acestui sport, primele meciuri se semnalează prin 1922.

În Romînia voleiul pătrunde după 1925 şi în 1930 ia fiinţă Federaţia de volei şi baschet. Abia după 23 August 1944 creşte însă clasa voleiului romînesc, sportivii noştri cucerind numeroase competiţii internaţionale.

Ne răspunde „Electronica"...

La articolul „Frumosul şi formele industriale" apărut în Flacăra nr.39/1962, uzinele „Electronica" ne-au răspuns printr-o scrisoare din care redăm cele de mai jos:

„Vom ţine cont de observaţiile făcute şi la aparatele în stadiu de proiect se va încerca, în limita posibilităţilor, mieşorarea cotelor de gabarit.

...În privinţa pinzelor care acoperă placa de susţinere a difuzoarelor, pînă în prezent, cu toate insistenţele noastre, nu am putut obţine modele noi datorită lipsei de înţelegere a întreprinderii „Mătasea populară", care motivează că modelele ce se pretează pentru aparatele de radio sînt prea greu de executat. Mulţumim pentru critica adusă — care, prin conţinutul ei, contribuie ca atenţia noastră să fie îndreptată şi mai mult către partea estetică a produselor noastre".

Ing. D. LĂZĂROIU, directorul uzinelor „Electronica"

Mamutul gigantic descoperit în Bărăgan

„Am auzit că în Bărăgan s-a descoperit un animal preistoric de mari proporţii. Aş dori amănunte".

Ionel CHIŢULESCU, mecanic, mina carboniferă Uricani

Răspunde LEONID APOSTOL, şeful secţiei de paleontologie a muzeului „Gr. Antipa".

În cursul acestui an secţia de paleontologie a Muzeului de istorie naturală „Gr. Antipa" din Bucureşti şi-a îmbogăţit colecţia cu numeroase piese fosile, provenite de la o specie de elefant cuaternar, cunoscut în ştiinţă sub numele de *Mammuthus trogontherii Pohlig*. Locul unde s-a găsit este situat pe terasa rîului Mostiştea, în dreptul satului Codreni, comuna Gurbăneşti, raionul Lehliu, în vecinătatea unui dig recent construit. Primele indicaţii privind fosilele acestui elefant au fost date de inginerul Lupu Ioan, care făcea ridicări topometrice în regiune. În urma săpăturilor efectuate de noi, s-au scos la iveală un mare număr de oase de mamut — un camion plin — care au fost ambalate cu mare grijă de restauratorii noştri. Printre piesele descoperite se află frînturi de fildeş, o jumătate de mandibulă cu un molar implantat, un omoplat, un anumit număr de coaste, bazinul aproape complet, două femure întregi, un humerus întreg, cubitus şi radius de asemenea întregi, precum şi cîteva vertebre — toate de mărimi uriaşe.

Mammuthus a trăit la noi acum circa 40.000 de ani şi este o specie intermediară între elefantul sudic şi mamutul propriu-zis. El se caracterizează prin molari înalţi cu lamele groase de 3-4 mm şi nu prea dese.

La fel cu elefanţii de azi, acest animal se hrănea cu rădăcini, frunze şi ramuri tinere.

Avînd în vedere că la locul fosilifer de mai sus sînt semne evidente că ar mai putea exista şi alte oase nedescoperite încă, săpăturile şi cercetările ştiinţifice începute de secţie de paleontologie a muzeului „Antipa" vor continua şi în anul viitor.

Despre „Flacăra"...

...Îmi place foarte mult cum sînt oglindite în reportajele „Flacării" problemele de producţie. Aş vrea să continuaţi, în fiecare număr, publicarea paginilor „E bine să ştim" şi „Cititorii ne scriu, noi răspundem", pe care le găsesc interesante prin diversitatea problemelor tratate.

Ce aş mai dori să nu lipsească din nici un număr al „Flacării"? Recenzii mai ample ale cărţilor noi apărute, o rubrică permanentă a actualităţilor teatrale şi cinematografice, note de drum...

G. CRISTAN, Focşani

...Păstrez întreaga colecţie a revistei „Flacăra", ale cărei reportaje le citesc cu viu interes. Ele mă ajută să cunosc mai bine actualitatea de la noi şi de peste hotare.

Vasile BOTA, strungar, Reşiţa

...Este o plăcere pentru mine să parcurg „Flacăra", de la prima la ultima pagină. În acest fel, aflu mereu lucruri noi şi interesante din toate domeniile.

Mircea POPESCU, elev, Brlad, str. Ştefan Gheorghiu 1

...Citesc revista „Flacăra" încă de pe băncile şcolii şi aflu din ea multe noutăţi din viaţa şi cultura poporului romîn. Ce-mi place deosebit de mult? Reportajele despre marile fluvii ale lumii. Continuaţi-le.

V. A. MEDVEDEV, învăţător la şcoala medie din Novocelsk, regiunea Odessa — U.R.S.S.

...„Sus, pe acoperişul lumii", descrierea ascensiunii soţilor Ciulli pe vîrful „Lenin" din Pamir, apărută în „Flacăra" nr. 40, am citit-o cu un deosebit interes. Aş vrea să găsesc în paginile revistei cît mai des asemenea reportaje.

prof. Penelt MANTA, Sibiu, str. Magheru 24

De la fotocorespondenţi

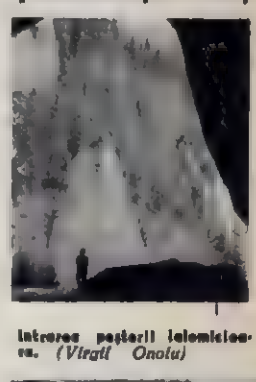

Intrarea peşterii Ialomiciorilor. *(Virgil Onoiu)*

Recent corul căminului cultural din comuna Dobru, raionul Iliu, regiunea Hunedoara, şi-a sărbătorit a 75-a aniversare. *(Ileana Tărek)*

Cititori din Buzău

REDACŢIA „FLACĂRII" DOREŞTE SĂ ŞTIE:

- **Ce vă place şi ce nu în „Flacăra"?**
- **Cum aţi vrea să arate revista?**
- **Ce aţi dori să găsiţi în paginile ei?**

Pentru a vă cunoaşte nemijlocit părerile, „FLACĂRA" organizează

O CONSFĂTUIRE CU CITITORII DIN BUZĂU

Consfătuirea va avea loc duminică 2 decembrie, ora 10,30, în sala „Nicolae Bălcescu".

După consfătuire va urma un program artistic organizat cu sprijinul Casei raionale de cultură.

FLACĂRA Revistă social-politică şi literar-artistică

Anul XI — Nr. 47 (391) 24 noiembrie 1962

REDACŢIA: BUCUREŞTI PIAŢA SCÎNTEII

Căsuţa poştală 3507 of. 33, Tel. 17.60.10. int. 1744

ABONAMENTE: la toate oficiile poştale din ţară şi la factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii.

PREŢUL ABONAMENTELOR: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei

Prezentarea grafică: Ion VULPEŞCU. Tipărită la Combinatul poligrafic Casa Scînteii.

PREŢUL REVISTEI 2 LEI

BANUL BINE CHIBZUIT
VĂ AJUTĂ INSUȚIT
CEC
LIBRET
DE
ECONOMII

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACARA

Nr. 48 (392) — 1 decembrie 196

Maria Benevolly — frontașă în producție la Fabrica de tricotaje „Tînăra gardă".
Fotografie de Elena GHERA

Micul comentar

Farmecele lui Chombe

de Florica ȘELMARU

La 15 noiembrie a expirat termenul în limitele căruia Chombe trebuia să accepte așa-numitul „plan al O.N.U. pentru Congo" și să depună jurămînt de credință guvernului central. Termenul a expirat, iar Chombe a continuat să ignore nu numai autoritatea guvernului de la Leopoldville, dar și pe aceea a O.N.U. Pentru ca lucrurile să fie cît mai clare, cu cîteva zile înainte de expirarea termenului avioane chombiste au bombardat Katanga de nord, controlată de trupe ale guvernului central.

Încă acum cîtăva vreme, „Daily Telegraph" scria: *„Evident, O.N.U. ar putea zdrobi Katanga chiar mîine..."* *„Dar,* adăuga ziarul, *cine ar avea ceva de cîștigat?"*

Ar avea de cîștigat congolezii, firește. Dar congolezii nu intră în socotelile colonialismului, fie el și „neo", decît în măsura în care lupta lor stinghерește aceste socoteli. Și atunci colonialismul, fie el și „neo", nu se încurcă în scrupule: Lumumba suprimat, urmașii lui supuși persecuțiilor celor mai odioase, inclusiv amenințarea de a-și pierde la rîndul lor viața! În arena din care reprezentanții autentici ai poporului congolez sînt eliminați cu brutalitate, lupta puterilor străine concurente la dominația asupra bogățiilor Katangăi se poate desfășura mai liber.

Statele Unite doresc să atingă acest scop fără să se compromită ca sprijinitori fățiși ai separatismului chombist ținînd seama că tinerele state africane au pentru marioneta katangheză sentimentele de solidă aversiune cuvenite unui vechi trădător. Neocolonialismul american ar dori să înghită Katanga învelită în aluatul unui Congo „federal", adică păstrat de bine de rău întreg, și bine pudrată cu zahărul „acțiunilor colective". În momentul în care „planul O.N.U." era în curs de elaborare, „New York Times" scria că, dacă Chombe face nazuri cu privire la intrarea Katangăi în cadrul unei „federații" congoleze, *„va fi indispensabil ca el să fie intimidat într-un fel sau altul"*, precizînd însă că *„pentru ca presiunea să apară justă și oportună, trebuie să se exercite sub egida O.N.U."* Efectiv, „planul O.N.U." prevedea „presiuni morale" și unele eventuale sancțiuni economice... Dar în august, la înapoierea sa de la Geneva, Chombe a făcut cîteva popasuri prin vecini, îndeosebi la Salisbury, după care a dat cu tifla amenințărilor cu „presiuni morale" și sancțiuni economice, declarînd că va primi de la bunul lui prieten Roy Welensky tot sprijinul necesar, inclusiv armament, inclusiv colaborare în vederea eludării eventualelor măsuri de blocadă economică, că de altfel Republica Sud-Africană, autoritățile portugheze din Angola și Mozambic sînt de asemenea dispuse să-l ajute pentru ca transporturile cu cuprul katanghez să ajungă la destinație. Nu era greu de identificat, sub insolența lui Chombe, sub elanul de solidaritate al forțelor celor mai retrograde din acea parte a lumii — toate avînd legături, de subordonare sau de colaborare, cu colonialismul britanic—prezența organizatoare a acestuia.

Chombe însă își permite să cocheteze cu imperialismele rivale, făgăduindu-se pe rînd celui care dă mai mult. Puțină vreme după declarațiile bătăioase ale marionetei katangheze, secretarul de stat adjunct al S.U.A., McGhee, efectua, la scurte intervale, două vizite la Elisabethville. Înapoindu-se, el făcea declarații împrejs optimiste cu privire la viitorul Congoului (deși cea de-a doua călătorie a lui coincisese cu bombardarea de către Chombe a Katangăi de nord). Acum se anunță din New York că autoritățile O.N.U., pe baza unor consultări cu oficialități americane, britanice și belgiene, își revizuiesc „planul pentru Congo", cerînd celor două părți „gesturi reciproce de bunăvoință" și lăsînd în părăsire ideea unor acțiuni ferme împotriva secesiunii chombiste.

...La întoarcerea lui McGhee din Katanga, în unele ziare americane se putea citi că numitul Chombe l-a „fermecat" pe secretarul de stat adjunct al S.U.A. Se pare că într-adevăr „farmecele" lui Chombe operează.

fotocronica FLACĂRII

În cele două tururi de scrutin ale alegerilor parlamentare din Franța, forțele politice de stînga au înregistrat importante succese. Creșterea numărului de mandate ale partidelor democratice și republicane în raport cu alegerile din 1958 se datorește în mare măsură unității de acțiune care a dus în numeroase circumscripții electorale la înfrîngerea candidaților susținuți de partidul gaullist U.N.R. Partidul Comunist Francez a obținut 41 de mandate, de 4 ori mai mult ca în vechea Adunare Națională. Maurice Thorez, secretarul general al P.C.F. (în fotografie, votînd) a fost ales, împreună cu alți 8 candidați ai P.C.F., încă de la primul tur de scrutin.

Lucrările de montare ale turnului de televiziune din Leningrad au luat sfîrșit. Întreaga construcție, înaltă de 315 m, care n-are egal în Europa — Turnul Eiffel avînd cu 15 m mai puțin — se sprijină pe 256 piloni de beton. În fotografie: ridicarea ultimei secțiuni a turnului de televiziune din Leningrad, care va asigura transmiterea a două programe alb-negru și a altuia în culori.

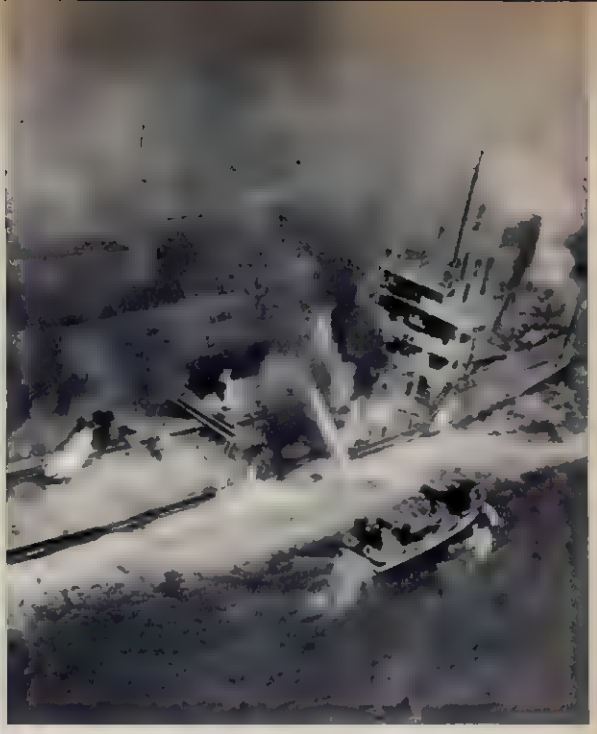

Cea mai mare catastrofă maritimă din ultima vreme în apele japoneze a constituit-o recenta ciocnire dintre tancul petrolier norvegian „Tharald Brovig" și nava petroliera japoneză „Munakata Maru".

O nouă răscoală a izbucnit în Guatemala, împotriva regimului ultrareacționar și proimperialist al lui Miguel Ydigoras Fuentes, dictatorul susținut de S.U.A. Pentru reprimarea garnizoanelor răsculate au fost trimise importante unități militare. Totodată, autoritățile au dezlănțuit puternice represiuni în întreaga țară, efectuînd arestări în rîndul persoanelor considerate „suspecte". În fotografie: agenți ai poliției secrete escortează un grup de tineri guatemalezi arestați.

Judecătorul american Steward Lynch din statul Delaware (S.U.A.) a condamnat pe un deținut la o pedeapsă de 20 de lovituri cu faimosul instrument de tortură medievală „pisica cu 9 cozi". Sentința a fost dată pe baza unei legi din 1717.

(Ziarele)

JUDECĂTORUL: Vă asigurăm, domnule director, că instrumentul pentru aplicarea legii va fi folosit cu ritualul cuvenit.

Desen de Cik DAMADIAN

Cunoscuții scriitori francezi Louis Aragon (stînga) și André Maurois (dreapta) au început, în urmă cu trei ani, redactarea unei istorii paralele a Uniunii Sovietice și Statelor Unite. De curînd, lucrarea, în trei volume, a fost prezentată de autori ziariștilor din Paris.

„CANADA FOR US NOT U.S."

„Canada pentru noi, nu pentru Statele Unite". Sub această lozincă s-a desfășurat la Ottawa o mare demonstrație de protest împotriva subordonării economiei țării de către monopolurile nord-americane.

Fotocronica FLACĂRII

O mostră a psihozei războinice în Anglia: exercițiu de „alarmă atomică" într-o școală londoneză. ←

Insula Guam — importantă bază militară americană din Oceanul Pacific — a fost devastată de un puternic taifun. Consecința: 95 la sută din clădiri au fost distruse, iar 40.000 de oameni au rămas fără adăpost.

Aspect de la o recentă demonstrație a minerilor din Recklinghausen (R.F. Germană) împotriva concedierilor în masă efectuate de întreprinderea minieră de stat „Hibernia". Pe pancarta din prim plan se poate citi: „Minele sînt închise în timp ce populația n-are cărbuni". →

Un nou val de greve a cuprins Uruguayul. Cauza: creșterea costului vieții, salariile mici și concedierile în masă. În fotografie: greviști din industria de aluminiu manifestînd la Montevideo.

DOUĂ VIZITE

Agregate moderne și lumină...

Un reporter s-a hazardat în anul 1934 să pătrundă într-una din tăbăcăriile vecine cu cheiul Dîmboviței, pe strada Verzișori. După cîteva tentative zădărnicite de administrație, porțile mohorîte i s-au deschis și el a făcut cunoștință cu una din cele mai îngrozitoare industrii ale timpului: tăbăcăriile. Reporterul se numea Geo Bogza. El a scris atunci, în reportajul „O industrie fetidă", aceste cuvinte, concluzie la tot ce a trăit și a văzut: „O tăbăcărie în zilele noastre e tot ce poate fi mai odios pe fața pămîntului".

Scurt comentariu la un trop

Am reținut din zguduitoarea relatare următoarea metaforă: „...oameni descărcau căruțele cu piei murdare și pline de sînge. Apucau de un colț și trăgeau cu nădejde pînă ce pielea ceda și le cădea în brațe ca o iubită". Imaginea aceasta chinuitor de tristă, transplantată dintr-o lume gingașă și tainică, ne-a impresionat. Ea ne-a urmărit persistent, dar asemenea scene nu aveam să întîlnim la tăbăcăria minerală din Combinatul de cauciuc Jilava. Aici miasmele nu ne-au zgîriat traheea, nu ne-au ars plămînii, nu ne-au înlăcrimat ochii, nu ne-au corodat epiderma. Aici condițiile de muncă sînt o mărturie de necontestat a grijii față de om și a sporirii pînă la maximum a puterii lui creatoare.

Stam de vorbă cu bătrînul brigadier de la cenușar, Gheorghe Adam, care ani în șir a colindat prin multe tăbăcării din țară, și-l întrebam: ce crea infernul din tăbăcării — mirosul pestilențial sau munca brută?

— Și una, și alta. Dar în timp ce cu mirosul te obișnuiai de la un timp, căratul pieilor îți storcea toată vlaga; tîrai prin hală pieile umede, grele de cîte 50 kg, le ridicai cu brațele pînă la gura butoaielor înalte de cenușar. Știți, la cenușar lucrau numai oameni înalți și solizi, care aveau putere să arunce pieile...

Tăbăcăria Jilava se deosebește radical de tot ce am văzut și cunoscut în vechile tăbăcării. Urmînd indicațiile trasate de partid, proiectanții au folosit cele mai avansate realizări ale tehnicii mondiale, capabile să ducă la obținerea unor indici tehnico-economici înalți. În centrul atenției proiectanților a fost și reducerea maximă a efortului fizic al muncitorului, ca el să nu mai facă o „muncă satanică", să nu-i mai curgă șiroaie nădușeala, să nu mai aibă din pricina aburilor și a „infernului caustic" fața clorotică și plămînii zdrențuiți. Prin mecanizarea maximă a operațiilor din procesul tehnologic s-a realizat ca în nici un loc de muncă efortul fizic să nu depășească consumul de 4 kilocalorii pe minut, adică 240 kilocalorii într-o oră. (Să ne gîndim că un om care merge cu o viteză de 6 km pe oră consumă aproximativ 300 kilocalorii. Deci un muncitor de aici consumă, datorită mecanizării, cu o cincime mai puțin.) Mecanizarea în vechile tăbăcării era doar de 2-10%. La Jilava ea atinge 72%. Electrostivuitoare, poduri rulante, transportoare cu benzi rulante, palete din lemn, ascensoare cu acționare hidraulică transportă, ridică, încarcă, împing, mută sutele de piei pe drumurile orizontale și verticale ale fluxului tehnologic.

Unde este masca de gaze?

Reporterul de odinioară nota: „Trecem pe o punte înaltă, suspendată, în altă aripă a fabricii: secția tăbăcitului mineral... acolo unde o zeamă verzuie și caustică se scurge din butoaie pe șănțulețele arse ale cimentului, acolo unde aerul e atît de otrăvitor încît unii fabricanți au cumpărat lucrătorilor măști de gaze". Ne-am amintit de această descriere pentru că ne aflăm, aici, la Jilava, tot într-o tăbăcărie minerală. Pieile se tratează, ca și în vechile tăbăcării, tot cu substanțe corosive. Dar nici vorbă de acel „infern caustic". Comparativ, sîntem în altă lume. Și asta pentru că soluțiile de clorură de sodiu, acidul sulfuric, acidul formic, soluțiile tanante, uleiurile sulfatate și celelalte soluții utilizate în procesul de prelu-

Întinse pe aceste rame, pielle vor fi transportate mecanic în uscător.

crare, pe care nu le mai amintim, nu mai vin în contact cu epiderma omului și n-o mai ard. Prepararea și dozarea chimicalelor se face într-o stație specială și soluțiile caustice se trimit în secții pe conducte, prin pompare. Aerul nu mai are nimic otrăvitor, plămînii respiră în voie. Aburii înecăcioși, care atîrnau pe tavane în vechile tăbăcării și se transformau prin condensare în picături, aici nici nu pot să existe. În zidurile duble, convectoarele încălzesc permanent aerul la o temperatură constantă. Așa că nici brigadierul Gheorghe Adam nu mai stă în hală cu căciulă și cojoc, ca altădată, cînd îngheța de frig și umezeală lîngă cenușar. Aerul încălzit curăță plafonul și se evacuează prin deflectoarele practicate în pereți, împiedicînd formarea picăturilor de apă. În locurile cu o mai mare nocivitate — cum sînt, de exemplu, stația chimică, tunelurile de coleit și agregatele de stropire — pe lîngă ventilația generală s-au construit și instalații de ventilație locală.

Lumina... Un factor care n-a fost de loc neglijat. Căci, alături de culoare, ea contribuie la crearea unui climat favorabil muncii. La tăbăcăria minerală Jilava 70% din suprafața pereților este de sticlă. Lumina și soarele invadează halele. Aici în nici o secție de fabricație iluminarea nu e mai mică de 100 lx. Ca să ne dăm seama de valoarea acestui indice trebuie să arătăm că într-o sufragerie obișnuită iluminatul este de 25 lx, iar într-un hol de hotel modern, de 100 lx.

Institutul de proiectări al Ministerului Industriei Ușoare a ținut seama de cele mai avansate realizări ale tehnicii mondiale pe linia creării condițiilor (automatizare, estetica locului de muncă, igiena lui etc.), care să îmbine posibilitatea realizării unei calități constante cu obținerea unei productivități înalte și a unei economicități crescute. O tehnologie adaptată la fluxul pe bandă rulantă și automatizarea, iată criteriile principale care au orientat proiectarea tehnologică. De aceea și productivitatea fiecărui muncitor va fi aproape dublă față de cea realizată în celelalte tăbăcării din țară și la nivelul celor mai bune realizări mondiale cunoscute.

Dirijorii nevăzuți

Sînt două încăperi căptușite cu izolatori fonici în care e o liniște profundă. Din cînd în cînd pe panourile de metal din aceste încăperi se aprind niște ochi luminoși, verzi, roșii sau galbeni. Ne aflăm în cabinele de automatizare și dacă am fi specialiști ne-am da seama într-o clipă ce se întîmplă dincolo de pereții care ne înconjoară. Dar, nefiind specialiști, sîntem nevoiți să cerem explicații

Dacă mecanizarea cîștigă tot mai mult teren în tăbăcăriile moderne, foarte puține tăbăcării din lume au trecut la automatizarea unor faze întregi ale procesului tehnologic, așa cum s-a realizat la Jilava. Aici cele mai dure operații, care în trecut erau calvarul muncitorilor, au fost automatizate: înmuiatul, cenușăritul și tăbăcitul. O instalație compusă dintr-un echipament de comandă cu program conduce secțiile de înmuiere și cenușărit. În fiecare clipă operatorul este informat asupra celor ce se petrec pe flux. Instalația automată avertizează acustic și optic timpul diverselor faze de prelucrare; declanșează sau închide — la timpul determinat — agitarea zbaturilor; dă drumul — tot la timpul fixat în program — apei sau soluției de cenușărit; o evacuează; semnalizează atingerea nivelului apei în fiecare din numeroasele bazine etc. Acest creier nevăzut primește impulsurile electrice de la o stație de ceasoficare care în clipa fixată în program declanșează supapa electromagnetică sau automatul electric care comandă executarea.

O instalație similară conduce automat, după program, și secția de piclaj-tăbăcit.

Copleșiți de rolul creierelor nevăzute, cărora li s-au încredințat sarcini atît de complexe, ne-am întrebat: cine controlează acești dirijori muți? Cine veghează ca acest flux mecanic

zontal și vertical în hale, să aibă un ritm constant, să nu fie gîtuit? Răspunsul a relevat importanța cadrelor cu calificare tehnică ridicată. Fără îndoială că de aceea am întîlnit aici mulți ingineri tineri, care și-au făcut stagiul în fabrică și care astăzi dețin posturi-cheie, în pofida tinereții lor. Inginerul Ion Ciubîncan, fecior de țăran din Sînmarghita Clujului, el însuși fost muncitor la fabrica de piele și încălțăminte din Cluj, este șeful tăbăcăriei; Lucia Cazan, fiica unui modest învățător vasluian, este tehnologul atelierelor umede; Olga Popescu, fiică de țăran din Rîmnicelu (Brăila), este tehnologul atelierelor uscate. Toți aceștia — și mulți alții ca ei, fii de oameni ai muncii — au reușit să-și însușească o înaltă calificare tehnică, să devină specialiști. Și iată-i azi în funcții de mare răspundere. Sînt cîteva exemple concrete din numeroasele pe care le putem întîlni la tot pasul, ca urmare a revoluției culturale din țara noastră, ca urmare a politicii partidului pentru ridicarea unei noi intelectualități, bine pregătită, capabilă și devotată poporului.

Linie modernă, culori pastelate, ferestre multe și mari... Cine ar spune că aici te afli într-o tăbăcărie?

★

Cu ani în urmă un martor ocular a numit tăbăcăriile: o industrie fetidă. Dintre cei care lucrează la tăbăcăria minerală din Combinatul de cauciuc Jilava puțini au cunoscut acel infern caustic de odinioară. Ei sînt tineri, unii chiar foarte tineri, și relatările celor mai în vîrstă li se par insolite, de neconceput. Și trebuie să le dăm dreptate. Căci, într-adevăr, lucrînd în această fabrică modernă nici nu-ți poți imagina cum arăta o tăbăcărie de pe vremuri.

★

În anul 1965 producția de încălțăminte va fi de 1,6 ori mai mare față de anul 1959. Tăbăcăria minerală din Combinatul de cauciuc Jilava este unul dintre obiectivele care asigură realizarea acestui spor.

Cornel BOZBICI

Dispecerul central. De aici se coordonează toate instalațiile de automatizare.

DOUĂ VIZITE

La tăbăcăria Jilava încărcatul bazinelor de canuşărit este complet mecanizat.

BOROBUDUR — cuvînt de piatră sculptată

• ÎNTÎLNIRE CU COLOSUL DIN JAVA • EXCLAMAȚIE DE PATOS ȘI SCURTĂ PRIVIRE ÎN REALITATEA INDONEZIANĂ • MÎNA CREATORULUI DE LA BOGOR • „HALLO, HALLO BANDUNG!" • SCURT POPAS LA DJOKJAKARTA • ȘI IATĂ BOROBUDURUL • O FASCINANTĂ LUME ÎN ȘASE KILOMETRI DE BASORELIEFURI • LA BALI LUMEA ACEASTA SE VA ÎNSUFLEȚI

Note de drum din Indonezia (II)

de Ioan GRIGORESCU
Fotografii de Eugen IAROVICI

Cînd am citit despre tine, Borobudur, am simțit un fior în suflet. Te învățasem fără să bănui că voi avea vreodată fericirea să te văd. Te știam drept colosul Javei, înveșmîntat din poale pînă în creștet în dantelăria de granit a mii de basoreliefuri, și prinsesem ciudă pe confratele francez care, cunoscîndu-te la tine acasă, publicase într-o revistă internațională un reportaj cu titlul: *„Borobudur — 6 kilometri de basoreliefuri"*. Mi-era necaz că te măsurase cu metrul și că îți cîntărise aurul pietrei tale sculptate cu kilogramul. O simfonie de Beethoven nu e mare pentru că are nu știu cîte zeci de mii de note. Așa nici tu nu poți fi măsurat cu metrul și nici prețăluit, ca vita de tăiere, cu centerul. Și totuși te-au tăiat, te-au ciopîrțit, te-au încărcat foștii stăpîni, colonialiștii, în rucsacuri și în buzunare și te-au vîndut pe la piețele de antichități ale Europei sau Americii, cu ciozvîrta și aschința.

Un ciob din Borobudur! Un fragment din colosul de granit al Javei! Cine dă mai mult?

Dar a rămas destul pentru ca cei ce au cărat cu toptanul prin „British"-urile și „Metropolitan"-urile lumii vechi sau noi din ceea ce omenirea întreagă avea mai frumos și mai prețios să înțeleagă că tu ești încă întreg, sau aproape întreg, acolo, în inima Javei, păzit cu sfințenie de stră-strănepoții celor ce cu palmele și cu flacăra nestinsă a talentului lor te-au făurit.

O, Borobudur! Pe cît de splendid și de măreț îmi apari tu, pe atît mi-e mai plină de recunoștință inima față de cei ce te păstrează ca pe o neprețuită comoară, spre a te oferi omenirii!

Se spune că, poposiți la Paris, turiștii străini se precipită la Sacre-Coeur în Montmartre, că la Londra se adună sub zidurile lui Westminster Abbey, iar la Roma alternează între bazilica Sfîntului Petru și Coliseumul roman. Debarcați în Java, ei întreabă în primul rînd de o adresă: Borobudur sau templele Lara Djonggrang, care pentru această țară sînt în același timp Sacre-Coeur, Westminster, bazilica și coliseumul Extremului Orient sudic.

Borobudurul se află în mijlocul Javei, pe triunghiul de pămînt dinaintea întîlnirii fluviului Praga cu rîul Elo, la poalele munților vulcanici care străbat insula de la un capăt la altul. Dar Indonezia, Nusantara sau Insulinda, nume care exprimă o unică noțiune, nu înseamnă numai temple și dansuri balineze. Avea să ne convingă despre lucrul acesta, mai profund decît lectura unei întregi biblioteci, drumul de cinci sute de kilometri de la Djakarta la Borobudur. Cele trei escale înainte de punctul final ne-au fixat pentru totdeauna pe retină imaginile a trei puternice orașe javaneze: Bogor, Bandung, Djokjakarta.

Trei escale, trei tablouri din Java

La Bogor am reținut două lucruri: miracolul pe care omul îl poate înfăptui cizelînd o natură de o exuberanță congenital anarhică, dar capabilă de performanțe unice, și minunea pe care omul o face cu sine însuși, descoperind și însușindu-și lumina cărților. În grădina palatului republicii din Bogor, clădit în stilul barocului tîrziu, cu destinația găzduirii pe veșnicie a prețioasei persoane desemnată de coroana durdulie și cu gropițe în obraz a Olandei drept vicerege al ei pentru întrega Insulindă, se afla un monument a cărui denumire nu mi-a putut-o spune nimeni cu exactitate. O *mînă omenească*, cu palma desfăcută, susținea din vîrful unei coloane de douăzeci de metri făptura unui omuleț

de bronz îmbătat parcă de atîta soare, speriat parcă de avîntul pe care și-l luase călcînd pe vîrful arătătorului și pe degetul gros al uriașei mîini. „Mîna creatorului" îi spuneau unii, încercînd să dea o semnificație mistică monumentului anonim. „Libertatea" îi spuneau alții, văzînd în degetele puse să susțină pașii omului spre libertate „Pancia Șila", cele cinci principii ale coexistenței pașnice adoptate de țările care s-au întîlnit în 1955 la Bandung. La picioarele acestui monument se așternea însă argumentul care îi dădea cea mai deplină semnificație. O uriașă grădină botanică, întinsă pe cîteva sute de hectare, sinteza vizuală a întîlnirii dintre mîna omului și darnica dar haotica natură a tropicelor. Imaginați-vă fantastica lume vegetală a Indoneziei rămasă cu cele șaisprezece mii de specii de plante aproape identică peste milenii, din era terțiară și pînă în zilele noastre. O concentrare a ei pe un singur colț de pămînt ca cel din Bogor e un spectacol unic prin bogăția fructelor și neîntrecuta frumusețe a veșmîntului. Cinci zone vegetale și-au dat întîlnire în arhipelagul indonezian: asiatică, australiană, malaeză, pantropicală și paleotropicală. Arbori giganți de cîte 15-20 de metri, cu frunza mereu verde, baobabul, lăcaș al zeilor, arborele sacru care după ce crește din pămînt își lasă rădăcini noi direct din coroană, sute de feluri de palmieri și cocotieri; bambușii din al căror lemn, frunze, scoarță, rădăcini, omul din această parte a lumii își face casă, masă, podoabă, instrument muzical, veșmînt și hrană; bananieri fragili cu fructe aurii; papaia — arbori în care cresc dovleci cu miez de culoare smeurie; lămîi, mandarini și portocali, mango și arbori de pîine, zeci, sute de pomi fructiferi pentru ale căror roade noi n-am născocit nume, deoarece n-aveam cum să le cunoaștem gustul și aromele. Alături de aceștia, tutunul, ananasul, trestia de zahăr, hevea — arborele de cauciuc — teck-ul — copacul de fier — palmierul de zahăr, nucul de muscat, cafeaua, chinchina, piperul și cuișorul, scorțișoara și arborele de cacao, plante industriale pe care le-am întîlnit pretutindeni în lungul drumurilor prin Indonezia, în mari plantații. La Bogor toate acestea sînt încununate de miraculoasa lume a florilor tropicale, de cele o sută de feluri de orhidee, de ibicusul șingeriu cu floarea de o zi, de gladiola tropicală și garoafele ecuatoriale, de gigantica „regia" cu frunze plutitoare, pe mijlocul cărora poate sta culcat un copil, de tuberoze și trandafiri, de camelii și cambodgii.

Mîna creatorului e mîna omului

Și dominînd peste toate, creatorul, omulețul acesta de bronz, adevăratul înfăptuitor al minunii, întruchiparea artistică a miilor de semeni ai lui pe care îi întîlnim pretutindeni în cale. Țara e bogată, aș spune ca bătrînul Ptolomeu, care cu o mie cinci sute de ani m-a precedat în expresie, fabulos de bogată. Dacă ați reușit să vă imaginați flora Indoneziei, adăugați la aceasta prodigioasa ei faună tropicală și ecuatorială și mai ales aruncați o privire în adîncurile subsolurilor țării. În privința petrolului și cositorului ea este întîia producătoare din Asia, iar în ce privește chinina și cauciucul natural ocupă, alături de Malaya, primul loc în lume. Și totuși orezul, pîinea de fiecare zi a indonezianului, nu e suficient. Țara vinde cantități mari de materie primă imposibil de prelucrat în interior datorită lipsei unei industrii grele și prelucrătoare, pentru a importa produse de consumație curentă și manufacturiere. Drama, cum îmi spunea redactorul unei rubrici economice a celui mai mare ziar din Djakarta, constă în faptul că, în schimbul materiei sale prime, țara trebuie să ceară sute de mii de tone de orez cu care să acopere consumul necesitat de creșterea populației, și nu echipament industrial care să-i permită crearea unei baze naționale prelucrătoare sau modernizarea agriculturii prin exploatarea intensivă a solului.

Cînd avea oaspeți, viceregele Olandei în Indonezia îi ducea în grădina-minune din Bogor și pretindea că așa arată sub ocîrmuirea sa întreaga colonie. Încă și astăzi ultima ediție a prestigiosului Larousse încearcă să perpetueze mistificarea: „Guvernul olandez a reușit, după o serie de excese (culturile forțate), să dezvolte o prosperitate reală în coloniile sale: cafeaua, tutunul, zahărul, piperul, scorțișoara, ceaiul, indigoul erau produse din abundență". Dar poporul indonezian susține că dominația colonială olandeză a fost cea mai cruntă dintre toate (dacă se poate crede că există un colonialism mai bun și altul mai rău). Sistemul „culturilor forțate", care obliga sub pedeapsa capitală pe țăranii indonezieni ca pe nouăzeci la sută din pămînturile lor să cultive numai plante de export, strînse apoi cu japca în hambarele ocupantului olandez, a strivit poporul indonezian pînă la diminuarea fizică. Cine să se mai gîndească atunci la defrișarea mănoaselor pămînturi din Borneo și Sumatra, capabile să dea două și chiar trei recolte pe an, astîmpărînd cu orezul lor cristalin foamea secular?

„Trebuie să obținem cu orice preț succese — îmi spunea confratele indonezian de la ziarul din Djakarta — în încercarea noastră de a conjuga ridicarea nivelului de trai al populației cu crearea unei industrii grele și prelucrătoare moderne. Înțelegeți însă cît de greu e să convingi o populație, care abia iese din mizeria colonială, de necesitatea unor grele și prelungite sacrificii..."

La Bandung, pe care l-am atins străbătînd 120 de kilometri printr-o prelungită grădină tropicală unde omul făcea continue eforturi să atingă performanțele de la Bogor, am căutat locul unde, în 1955, s-a ținut celebra conferință a celor 29 de țări afro-asiatice. „Bandungul va rămîne înscris în istoria relațiilor internaționale — îmi spunea un redactor al postului local de radio. Acum șapte ani spiritul Bandungului a constat în solidaritatea popoarelor din Africa și Asia, abia eliberate de colonialism, pentru a se bara revenirea foștilor stăpîni. E doar știut că nici una din puterile coloniale nu și-a părăsit dominioanele de bunăvoie ci, din contră, după ce au fost silite să plece, și-au multiplicat tentativele de întoarcere cu forța. Pericolul dăinuie încă. Țările noastre trebuie acum protejate de neocolonialism..."

În splendida grădină botanică de la Bogor înțelegem că „mîna creatorului" nu e decît mîna omului.

Aici învățăm de la gazdele noastre cîntecul cel mai popular din Indonezia: „Hallo, hallo Bandung!". E marșul revoluționar pe care întregul popor l-a cîntat orașului erou, spre îmbărbătare, în zilele cînd era izolat de restul țării printr-un prelungit asediu al colonialiștilor.

La Djokjakarta poposim deodată în plină Asie meridională. Regiunea e încă sultanat, iar imensa majoritate a populației e formată din musulmani. Înseși trăsăturile oamenilor parcă s-au depărtat din Extremul Orient sudic ceva mai spre vest-nordvest. Întîlnim femei cu fețele acoperite, bărbați scunzi, vînjoși, cu trăsături mai mult arabe decît asiatice. De aici s-a răspîndit acum 140 de ani flacăra răscoalei lui Dipo Negoro, care vreme de cinci ani a transformat Java centrală într-un puternic bastion de luptă împotriva colonialiștilor. Acum, la Djokjakarta aveam să primim replica la cel de-al doilea lucru cu care se distinsese Bogorul: setea de carte. La Bogor văzusem cum se pregăteau zece mii de noi învățători și profesori pentru întreaga Indonezie. Țara are nevoie de cadre, așa cum are nevoie de electricitate și de orez. Toate cadrele didactice, uneori școlari care abia au absolvit ciclul elementar, alfabetizează pe neștiutorii de carte tineri și bătrîni. În ziua cînd soseam la Djokjakarta, cinci districte ale ultimului sultanat din Indonezia își primeau diplomele de districte complet alfabetizate. Totuși mai rămîneau încă sute de mii, milioane de analfabeți; dar marele război cu neștiința de carte fusese declanșat și se afla în plină ofensivă. Era poate cel mai prețios fruct al eliberării, în lupta cu mizeria și ignoranța seculare stratificate sub „reala prosperitate" instaurată aici de ocupanții olandezi.

Borobudur — sună aspru, ca piatra

Și iată, la 30 de kilometri de Djokjakarta — Borobudurul. Străbatem pînă la el același peisaj carcteristic Javei centrale: orezării sub inundații alternînd cu plantații de hevea sau de cafea, păduri de teck, sate copleșite de o vegetație luxuriantă în care domină bananul și cocotierul. Pe ogoarele de orez — trepte de apă cu oglinda spartă de peria paielor subțiri — un tablou pretutindeni același: țăranul desculț, afundat pînă la genunchi în clisa ogorului; apăsînd coarnele arhaicului plug de lemn tras de bivoli. Femei musulmane cu fețele acoperite, bătrîne mestecînd frunze de betel privesc, din poarta caselor, drumul ce duce spre marele templu. Invadat de vegetație, abia dezvăluindu-și din veșmîntul verde piatra și cărămida cenușie, ne întîmpină mai întîi templul din Mendut, situat la picioarele dealului pe care tronează Borobudurul. Și cînd, în cele din urmă, zărim pe o colină cu suprafața netedă ca de altar profilîndu-se pe cenușiul munților din depărtare, Borobudurul — urcușul mașinii pe panta aglomerată ni se pare deodată prea încet. Pornim pe jos, plini de nerăbdare. În fața colosului la picioarele căruia ajungem, ne oprim mulți de admirație. Ochiul începe să alerge în lungul pereților cenușii, aproape negri, acoperiți de mii de scene sculptate în basorelief, să salte de la un nivel la altul pînă la stupa din vîrf, gigantic ciopot de piatră ascunzînd în ferecarea lui statuia sacră a lui Buda. E o nemaiîntîlnită acumulare de piatră sculptată, o adevărată orgie de granit cioplit pînă la finețea filigranului, o îngrămădire de monștri, de himere și de Buda surîzători veghind dintre creneluri, din adîncul nișelor de piatră, de pe colțari și pilaștri, viața săpată în granit a celui ce purta numele de Sakiamuni (înțeleptul).

Mai întîi, cu cincisprezece veacuri în urmă, cînd budismul împlinea un mileniu de neasemuită strălucire, la confluența dintre Praga și Elo, pămînt la fel de sfînt pentru budiștii javanezi cum e pentru cei indieni locul de întîlnire al Gangelui cu Jamuna, a fost ales un

pisc stîncos. Securile l-au defrişat, lopeţile au îndepărtat sterilul şi grohotişul, lăsînd cioplitorilor numai vîna de piatră seacă. Colina dealului a fost retezată, cruţîndu-se însă în mijlocul ei o izbucnire bazaltică de rocă cenuşie. Miezul acesta de piatră avea să devină temelia şi armătura discretă a celui mai mare şi poate celui mai original templu budist din Asia de sud-est. Au lucrat aici ani, poate zeci de ani de-a rîndul, mii, poate zeci de mii de meşteri pietrari şi vestiţi artişti ai daltei aduşi din India şi din întregul Extrem Orient. Sclipirea lui Buda nu putea fi deplină pînă cînd întregul munte n-avea să fie fasonat după un riguros plan geometric şi acoperit de sus pînă jos cu sculpturi reprezentînd scene din viaţa poporului. Cîte mii de oameni au pierit însă pînă la ridicarea acestui colos în care fiecare centimetru de piatră e o operă de artă — asta nimeni n-o ştie. Istoria n-a consemnat cu exactitate nici data declanşării vastelor lucrări, nici numele genialului arhitect al Borobudurului, nici măcar semnificaţia acestui cuvînt de piatră sculptată căruia filologii se tot străduie să-i dea o explicaţie definitivă. Uriaşa mandala budistă se prezintă privitorului ca o gigantică îngrămădire de etaje, sprijinite pe colina complet acoperită de blocuri de piatră sculptată. Sînt cinci terase cu nişe adînci, redanuri şi metereze, spre care, de la una la alta, duc portaluri păzite de Kala-Makara, monstrul cu ochi holbaţi ca de cerber mereu treaz, înfiorînd cu asprimea pietrei şi cu încruntătura încremenită spre treptele de acces. Galerii largi înconjoară de cinci ori pereţii tot mai scăzuţi ai templului-munte, obligîndu-l pe cel ce trece pe aici la o defilare neîntreruptă prin faţa întregii vieţi, pietrificate, a lui Buda. Deasupra celor cinci etaje, trei terase suprapuse dau cerc marii stupe din mijloc, înălţînd concentric, spre cer, zeci de stupe mai mici, clopote de piatră cu gura în jos, prin ai căror pereţi perforaţi se văd statuile lui Buda. Basoreliefurile din lungul celor cinci terase inferioare cuprind numeroase scene de viaţă caracteristice perioadei de construcţie a Borobudurului.

Cînd dalta artistului preface piatra în catifea

Pentru etnografi, istorici, sociologi şi artişti, toate acestea rămîn nepreţuite surse de informaţie asupra modului de viaţă din epoca înfloririi budismului în Java, asupra obiceiurilor, portului, artelor, instrumentelor muzicale, mobilierului şi arhitecturii. Lumea care populează basoreliefurile consacrate vieţii lui Buda e calmă dar plină de forţă, graţioasă dar nelipsită de vigoare. Chipurile exprimă o mare simplitate în gîndire, gesturile, mişcările oamenilor de piatră au, în ciuda semnificaţiei de ritual, o degajare plină de naturaleţe. Femei voluptoase, împrumutînd în linii şi proporţii siluetele clasice indiene dar în trăsăturile chipului şi în expresia ochilor lumina enigmatică a Extremului Orient, bărbaţi în poziţii de yoga, plante tropicale, animale, flori şi fructe constituind un peisaj mereu prezent, dragoste şi o naivitate tipic javaneze.

O procesiune „Pradakcina", defilarea rituală a preoţilor budişti, desfăşurată într-un astfel de decor, de la un etaj la altul, pînă la stupa din vîrful Borobudurului, trebuie să fi avut în gravitatea ei sacerdotală ceva fascinant, dătător de profunde emoţii. Îmbrăcaţi în alb sau în portocaliu, cu creştetele rase, nedespărţiţi de umbrelele lor înalte, purtînd ofrande al căror fum aromat învăluia colosul de dantelă cernită, aceşti sobri preoţi ai unei misiuni sacre au dispărut în pulberea trecutului sau au rămas să-l slujească pe Buda în templele birmaneze sau în stupele indiene.

Douăsprezece secole de istorie stau ferecate în aceste ziduri. Pereţii uriaşului Borobudur, piramidă de dantelărie rumegată de vreme, sînt sculptaţi cu migală, fiecare centimetru e încărcat cu figuri umane, cu flora şi fauna Indoneziei antice, cu ornamente şi hieroglife. Stînca amarnic chinuită de dalta sculptorilor trebuie să fi ajuns astfel după zeci şi sute de ani de trudă, şi sînt kilometri întregi de piatră sculptată. Soarele încinge stînca cenuşie, o coace şi o răscoace, vînturile smulg din chipurile de pe basoreliefuri fire de pulbere pe care le izbesc de alte chipuri de piatră, cu o insistenţă barbară, vrînd parcă să roadă şi să pulverizeze întregul munte prefăcîndu-l în ţărînă. Lumina vioaie a dimineţilor mîngîie obrajii de piatră ai dansatoarelor încremenite în stîncă, reliefează proeminenţele tocite de vreme, trezeşte chipurile monştrilor de piatră, dă spaţiu alb pentru avîntul himerelor, luminează surîsul stereotip al lui Buda.

Parcă aud dangăt grav de clopot cu reverberaţii ce se pierd peste ogoarele de pe valea frumosului Elo, spre conurile fumegînde ale munţilor albaştri din depărtare, parcă aud gongurile uriaşe vestind ceasul sfînt. Dar totul e doar o părere. A amuţit orice ecou şi doar vîntul mişcă pulberea smulsă dram cu dram din colosul de piatră. În fund zarea e brodată cu palmieri, iar lîngă portalul lui Kala-Makara foşneşte frunza rară pe crengile scheletice ale unui teck solitar. E o liniştе de muzeu şi o măreţie de necuprinsă catedrală. Paşii răsună pe terasele pustii şi parcă n-ar trebui decît un singur semn ca toată lumea asta de piatră înşirată în lungul a 6 kilometri de basoreliefuri să se desprindă din trupul încins de soare al pietrei, să cînte, să danseze, să surîdă cu înţelepciune.

Păcat că timpul ne zoreşte spre alte zări.

E totuşi uluitor cum s-a păstrat peste veacuri, aproape intact, acest templu de stîncă. Se spune că o mie de ani a zăcut acoperit de pămînt, înghiţit de asaltul junglei care ţesea în jurul lui o reţea vegetală de nepătruns. Că s-ar fi aflat cîndva, în tinereţea lui, în mijlocul unui lac, ieşind la suprafaţă ca o gigantică floare de lotus pietrificată. Erupţiile vulcanilor din jur au scurs lacul în crăpăturile munţilor, lăsînd spaţiul liber pentru înaintarea victorioasă a junglei.

Dar ne aşteaptă insula Bali. Lăcaş al artei vii indoneziene, colţ de pămînt de neasemuită frumuseţe, unde toată lumea de piatră a Borobudurului poate fi

Înţeleptul Buda veghează dintre stupele Borobudurului.

Puse cap la cap, basoreliefurile Borobudurului s-ar întinde pe şase kilometri.

TEATRU

REFLECTOARE

de Traian ȘELMARU

În sala mică a Teatrului Tineretului (pe Dobrogeanu Gherea) se joacă „O felie de lună" de Aurel Storin. E a treia piesă a celui mai tînăr autor dramatic. Am văzut-o într-o duminică obișnuită, cu public cald, generos. Ne-am amuzat cu toții de minune două ceasuri. E lirică *fără sirop*, veselă *fără vulgarități*, educativă *fără ostentație*. Ceea ce e mult chiar și pentru un consacrat. Darmite pentru un autor care are 25 de ani.

●

Discuție despre Pavel Proca, eroul principal din „Steaua polară" de Sergiu Fărcășan:

— Mie mi-a plăcut Proca mai ales pentru că are...

— Vezi dumneata, Proca este... (urmează o jumătate de oră de banalități despre eroul pozitiv).

— ...pentru că are *farmec* și autorul are *talent* (noțiuni rar întîlnite în cronica teatrală)!

●

Lectură cu noua piesă a lui Mirodan „Șeful sectorului suflete". Eram cîțiva prieteni, și unul a citit-o cu glas tare. Ne-a emoționat, am rîs, ne-a pus pe gînduri. O piesă bună. O piesă de Mirodan. Cînd am plecat, pe stradă ne-am întîlnit cu un confrate. I-am povestit și lui, ca să se bucure.

EL: Ce observații aveți?

NOI: !?!

EL: Sînteți apologetici! Ah! Sfîntul șablon!

●

La televiziune: un număr excepțional al lui Mircea Crișan, „Uitucul", o perlă de umor și interpretare.

Peste cîteva zile cineva, în „Rominia liberă", l-a criticat.

Bună treabă! Vrea omul să facă artă și tu îi spui: „Ce te bagi? Fă mai departe ca trenul!"

●

Note de jurnal: Ieri... D... mi-a respins articolul. L-a citit o dată, încă o dată, l-a pus la o parte și, privindu-mă lung: „Nu merge. N-are nimic greșit. E chiar foarte interesant. *Dar nu s-a mai spus.* Nu merge!"

●

În biroul unui director de teatru. Intră secretara:

— E la telefon autorul X.

Directorul ridică receptorul:

— Chiar acum ți-am terminat piesa, dragule, e admirabilă. Mîine ți-aș pune-o în repetiție dacă n-aș avea repertoriul complet.

Către mine: e o timpenie!

●

Dintr-un articol de critică dramatică: „Toate aceste lucrări sînt cum nu se poate mai interesante și mai noi. Așa stînd lucrurile, sîntem îndreptățiți să ne sporim severitatea..."

Dacă erau cum nu se poate mai neinteresante și mai vechi ne-am fi micșorat-o, nu?

Ultima seară de carnaval

de Francisc MUNTEANU

Santiago de Cuba. Noapte de iulie, caldă, umedă. Ultima noapte de carnaval. În Piața Grande mii de oameni defilează în pas de pacianga, un ritm de tam-tam african, insistent ca mirosul mării care pătrunde în haine, sub piele. În camera de hotel, cu toată instalația de aer condiționat, e cald: pacianga de pe stradă, stăruitoare, pătrunde prin ziduri, am senzația stranie că totul se clatină. Cobor în piață. Cămașa proaspăt călcată se fleșcăiește, se lipește de corp. E o noapte tropicală superbă: lumina lăptoasă a lunii e fărîmițată de frunzele grațioase, parcă lenețe, ale cocotierilor, de dantelăria turlei bisericii ridicată în nu mai știu care secol. O dată cu carele alegorice, cu sutele de drapele multicolore, tremură, trepidează și aerul. Ca să traversezi piața ești obligat să-ți folosești coatele, te prinzi în hora generală și după puțin timp îți dai seama că te legeni și tu în ritmul muzicii sacadate. Asta poate și pentru faptul că toată lumea se leagănă, îți dă ghes tam-tamul și, legănindu-te, te răcorește puțin.

În nopțile astea feerice ți-e ciudă că nu ești poet.

Tîrît de valul carnavalului ocolesc piața de mai multe ori pînă reușesc să mă ancorez de grilajul vopsit argintiu al gardului ce împrejmuiește plantația de palmieri.

— Estranhero?

Răspund cu un „si" accentuat, deși încă nu știu cine m-a întrebat. Sînt înconjurat de o mulțime de tineri gălăgioși, îmbrăcați foarte colorat. Fetele poartă pantaloni de stambă înflorată, croiți strîns pe corp (moraliștii ipocriți i-ar socoti indecenți), băieții — cămăși albe, largi, scrobite, cu ciucuri și cu mulți nasturi cusuți peste tot fără vreo întrebuințare practică.

Cunoștințele mele de spaniolă sînt destul de reduse și de aceea îmi face plăcere cînd, după cîteva schimburi de fraze, mi se spune că am accent castilian. (Îmi pare rău că nu se află prin apropiere profesorul meu de spaniolă, care are cu totul altă părere despre pronunția mea.) Cu tot accentul „castilian", mă descurc.

— Din Rominia? – se bucură o fetiță firavă cu unduiri de rechin, cu ochi mari, migdalați, retușați cu un dermatograf verde.

Ca să înțeleagă și ceilalți bucuria ei, dă lămuriri:

— Universal ventiseis.

Cei din jur pricep repede, mie mi-e ciudă de lipsa mea de perspicacitate. În cele din urmă mă lămuresc și eu: Rominia e țara de unde au sosit tractoarele acelea roșii: Universal 26.

Toți își leagănă umerii în ritmul tam-tamului. Încerc și eu: nu-mi dau seama dacă sînt caraghios sau nu.

Se anunță sosirea în piață a unui nou car alegoric, toată lumea dă buzna într-acolo, nu rămînem la grilajul vopsit argintiu decît eu și fata cu ochii migdalați, retușați cu dermatograf verde. Am răspuns la toate întrebările, dacă îmi place Cuba, dacă îmi place Santiago de Cuba, dacă îmi place carnavalul. Stăm lipiți de grilaj, privim luna puțin obosită acum, cu sclipiri piezișe. Cu toată larma din Piața Grande între noi s-a lăsat o liniște ciudată. Îmi pare foarte rău că n-am fost mai silitor la lecțiile de spaniolă. În cele din urmă fata cu unduiri grațioase de rechin sparge liniștea:

— Vă rog să-mi spuneți: cum sună în rominește „Patria o muerte. Venceremos"?...

Cameră combinată „Cormoran".

simplitate și eleganță

Sufragerie „Bilea".

Doriți o sugestie pentru mobilarea apartamentului dv.? Aveți în fotografiile alăturate cîteva. O puteți alege pe cea care convine mai bine locuinței și necesităților dv. Toate aceste piese de mobilier le-ați putut vedea la cel de-al 4-lea Pavilion de mostre și se vor găsi și în magazine. Mobile cu o linie simplă, modernă, elegantă, care vă pot asigura nu numai confortul, dar și reale satisfacții estetice. Holul sau camera de zi, cu multiplele lor funcțiuni, pot fi bine mobilate cu garnitura „Minima". De astă dată titlul este de o modestie nejustificată. Mobilierul „Minima" oferă maximum de confort: fotoliile sînt largi, îmbietoare la lectură sau odihnă, canapeaua este extensibilă, măsuța scundă își găsește ușor locul chiar și într-o încăpere de proporții mai reduse.

Preferați poate dormitorul clasic? Vă sfătuim să priviți cu atenție mobila „Lignostrat" înainte de a lua o hotărîre. De partea „Lignostratului" sînt argumentele de ordin practic, dar nu mai puțin și cele de ordin estetic: liniile pieselor sînt moderne, ușor curbate, furnirele sînt de bună calitate, finisajul e îngrijit. De subliniat și execuția din plăci lamelate.

Sau vă atrage poate soluția unei încăperi combinate, mobilată cu garnitura „Cormoran". Dulapul, foarte încăpător, este prevăzut cu spații pentru haine și lenjerie, pentru veselă și cărți, iar divanul de colț, larg și confortabil, poate foarte bine înlocui patul de dormitor. Masa cu scaunele își găsesc și ele locul în cameră înlocuind, eventual, sufrageria.

Dar dacă vă interesează totuși o sufragerie, puteți să vă alegeți garnitura „Bilea". Furniruită cu nuc, decorată cu incrustații de paltin, garnitura prevede o masă extensibilă, două bufete, o vitrină pentru cărți și o măsuță specială pentru televizor și radio.

Sortimentele de mobilier pe care comerțul de stat le oferă cumpărătorilor sînt și vor fi din ce în ce mai bogate.

Garnitura „Minima".

Mobilă „Lignostrat".

ACTUALITĂȚI CINEMATOGRAFICE

Brigitte Bardot.

Evadarea n-a reușit

„B.B. părăsește cariera cinematografică!" „Ce va deveni filmul francez fără Brigitte Bardot?"

Vestea, lansată în urmă cu cîteva luni, a provocat comentarii aprinse și reacții diverse.

Motivele acestei evadări din lumea sufocantă a filmului occidental nu erau greu de înțeles. Eșecul căsniciei sale cu actorul Jacques Charrier, o tentativă de sinucidere provocată de nemiloasa hăituire de către reporterii presei de senzație, apoi tragicul sfîrșit al colegei sale de peste ocean Maryiin Monroe îi revelaseră, atît ei cît și opiniei publice, prețul exorbitant al celebrității.

De altfel recentul film „Viață personală" realizat de Louis Walle, cu Brigitte Bardot în rolul principal, demasca fără cruțare mecanismul Molohului denumit „star-system" care face din vedetă victima propriei sale popularități.

E oare fericită Brigitte Bardot, în timp ce e zgomotos aclamată de publicul masculin și milioane de femei îi copiază pieptănătura, machiajul, stilul de îmbrăcăminte (și chiar acea inimitabilă expresie de copil bosumflat)? Îi poate aduce ei mulțumire faptul că e pîndită clipă de clipă de fotografii presei de scandal (care își riscă uneori chiar și viața, ca acel fotograf care a traversat înot un golf, fiind salvat de la înec de un prieten al vedetei, la cîțiva metri de plaja unde se scălda Brigitte)? Fără îndoială că nu! E adevărat că la ora actuală B.B. e înregistrată ca o valoare sigură pe piața cinematografică (ea aduce statului francez tot atîtea miliarde în valută cîte aduce exportul automobilelor Renault). E drept că intelectualitatea snoabă a început s-o analizeze ca pe un „fenomen" *tipic al mijlocului de veac XX*, în timp ce unele categorii de „cunoscători" o ironizează pentru încercările ei de a-și depăși condiția inițială de „păpușă vie", devenind o adevărată actriță (așa cum s-a dovedit în filmul „Adevărul") sau o calomniază pentru că s-a împotrivit cu curaj încercării de șantaj a fasciștilor din O.A.S. Toate aceste tracasări, șicanări, amenințări, calomnii etc., luate la un loc, s-au dovedit a fi prea multe pentru o tînără de 28 de ani, cu nervii obosiți pînă la refuz. Și într-o zi vedeta a aruncat, scîrbită, povara celebrității, strigînd: „De ajuns!". Renunța la gloria de a fi un așa-zis „mit național". Visa o viață retrasă, liniștită, visa o simplă viață de familie. Și declara categoric: „Rolul meu din filmul «Odihna războinicului» va fi cel din urmă".

Panică în lumea cinematografică! „Cu cine ar putea fi înlocuită B.B.?", se întreba cu o comică îngrijorare săptămînalul „*Cinémonde*". Iar cei pentru care B.B. era echivalentul a cîtorva miliarde valută forte erau de-a dreptul alarmați. „Brigitte nu are voie să evadeze!", au decretat ei, și concertul presei, bine dirijat, a pornit o campanie de învăluire. Brigitte Bardot a devenit peste noapte ținta celor mai mari atenții. I se recunosc acum și alte merite decît cele dăruite de mama-natură. Filmul „Odihna războinicului", realizat de Roger Vadim, primul soț al actriței, este salutat, în ciuda valorii sale discutabile, ca o capodoperă revelînd, chipurile, o nouă Brigitte Bardot, o veritabilă personalitate artistică.

Că este o personalitate, e un fapt neîndoielnic. Răspunsurile inteligente pe care le-a dat într-un interviu despre problemele artei contemporane, acordat scriitoarei Simone du Beauvoir, poziția fermă pe care a luat-o în fața șantajului fasciștilor din O.A.S. o prezintă ca pe o femeie sinceră, sensibilă și lucidă, care pune preț pe demnitatea ei personală.

Dar se vede că presiunile au fost mai puternice. În seara premierei cu filmul „Odihna războinicului" Brigitte Bardot a declarat: „Voi continua".

Acum, admiratorii săi așteaptă cu nerăbdare s-o revadă în filmul „Paris 1925", pentru care vedeta a și început să învețe a cînta și dansa charleston. Slujbașii presei de scandal își pot instala iarăși teleobiectivele în jurul vilei din Saint Tropez ca să surprindă scene inedite din intimitatea vedetei. Iar îngerii păzitori ai caselor de bani răsuflă ușurați: frumoasa zînă aducătoare de valută n-a izbutit să evadeze. Brigitte Bardot a rămas în angrenaj.

Al doilea... debut

Scriitorul sovietic Daniil Hrabroviți (în fotografie la dreapta, alături de regizorul Mihail Romm) și-a cîștigat o meritată celebritate cu scenariul său de debut pentru filmul „Cer senin". A doua sa lucrare de dramaturgie cinematografică, „Nouă zile dintr-un an", e un al doilea pas în drumul spre consacrarea internațională. În prezent, Daniil Hrabroviți se pregătește pentru un nou debut: de astă dată în cariera de regizor cinematografic.

— *Nu gloria mă atrage* — declară scriitorul — deși nu mă lasă indiferent faptul că nici o carte nu a avut vreodată în numai șase luni 70 de milioane de cititori, cifră înregistrată de filmul „Cer senin". Dar visez să transmit cît mai multor oameni ideile care ne frămîntă pe mine și pe cei din generația mea. Acțiunea scenariului — redactat în colaborare cu regizorul Iuli Raizman — se va desfășura tot în mediul intelectualității sovietice, în lumea medicilor care luptă pentru a învinge flagelul secolului, cancerul.

Matvei, eroul filmului „S-a întîmplat la Penkovo", rol care a atras pentru prima dată atenția, în mod deosebit, asupra actorului Viaceslav Tihonov.

Viaceslav Tihonov

de V. CIORNÎH

— corespondență din Moscova —

Era în anul III al Institutului de cinematografie cînd a avut pentru prima oară prilejul de a juca în film. În ecranizarea romanului „Tînăra gardă", realizat de S. Gherasimov, lui Viaceslav Tihonov i-a revenit rolul lui Volodea Osmuhin. Dar cu toate că tînărul actor și-a luat rolul în serios, străduindu-se să-i dea contur și culoare, el a trecut aproape neobservat.

Primul său contact cu filmul îl dezamăgise așadar pe Viaceslav... I se părea că pe ecran e cu totul inexpresiv și lipsit de farmec. Au fost clipe cînd se gîndea să renunțe la profesiunea de actor, în pofida părerii prietenilor și profesorilor, care-i proroceau un mare viitor. Dar pe scena din institut și apoi pe aceea a Teatrului actorului de cinema el și-a recăpătat încrederea în posibilitățile sale actoricești. Tînărul actor nu-și găsise, totuși, adevărata satisfacție creatoare, nu avusese loc mult așteptata întîlnire cu rolul vieții sale. Iată însă că, într-o zi, regizorul Stanislav Rostoțki i-a propus rolul principal din filmul „S-a întîmplat la Penkovo". Maniera originală, lirismul fin cu care Viaceslav Tihonov a știut să dea viață sentimentelor complexe ale tînărului erou al filmului i-au adus o consacrare fulgerătoare. Cu acest rol a început adevărata sa biografie artistică.

O indiscutabilă victorie a constituit-o și următorul său rol — chipul fermecător al unui marinar — Viktor Raiski din filmul „O întîmplare extraordinară".

A mai apărut într-un episod liric din coproducția sovieto-cehă „Stele de mai". Popularitatea lui Viaceslav Tihonov în rîndul spectatorilor avea să crească o dată cu apariția sa în rolul titular din filmul lui Mihail Sveițer „Micimanul Panin". Probleme de creație cu totul diferite a ridicat în fața actorului rolul de mare întindere din filmul „Două vieți" al regizorului Leonid Lukov. În interpretarea lui Tihonov, ofițerul monarhist Născiokin dezvăluie sub aparența sa dichisită și sclipitoare o mare sărăcie spirituală, o lipsă totală de convingeri și de forță morală.

„Tragedia optimistă", filmul pe care-l realizează în prezent (după capodopera lui Vsevolod Vișnevski) regizorul A. Samsonov, îi oferă lui Viaceslav Tihonov, cu rolul marinarului Alekșei, un nou prilej de a întruchipa un personaj complex, cu o interesantă evoluție psihologică.

Regizorul A. Fainzimmer într-o pauză de filmare, discutînd cu interpreții rolurilor principale din „Nopți fără milă", actorii A. Belianovski și N. Timofeev.

Nopți fără milă

...se intitulează filmul recent realizat în studiourile sovietice după romanul cu același titlu al scriitorului vest-german K. Sanders. Acțiunea filmului se desfășoară pe un teren de aviație american, iar eroul — un celebru pilot de încercare — parcurge de-a lungul ei drumul spre înțelegerea răspunderii sale față de pacea omenirii.

Tinerețea lui Jaroslav Hașek

În tranșeele săpate ad-hoc prin preajma Kievului poate fi reîntîlnită în aceste zile silueta hilariantă a bravului soldat Svejk plimbîndu-și corpolența în uniforma armatei austro-ungare și răspunzînd, cu un zîmbet candid și hîtru totodată, ordinului superiorilor. E un Svejk dinainte de... propria sa naștere. Îi zice de fapt Strașlipka și e modelul care l-a inspirat pe scriitorul ceh Jaroslav Hașek. Dar iată-l și pe scriitor în persoană... Poartă și el uniforma ponosită a armatei kezarocrăiești și e tovarăș de tranșee și de suferință cu viitorul său erou...

De fapt avem de-a face doar cu două personaje de film. Se realizează, în coproducție sovieto-cehă, filmul „Calea cea mare". Nu este vorba de o biografie romanțată a lui Jaroslav Hașek, ci de o evocare, în spiritul scriitorului, a anilor 1914-1921, anii primului război mondial, ai Marii Revoluții Socialiste din Octombrie și ai războiului civil. Soldat în armata austro-ungară, prizonier apoi în Rusia, Jaroslav Hașek vine în contact cu mișcarea revoluționară rusă și dintr-un tînăr lipsit de o clară conștiință politică se transformă el însuși într-un revoluționar convins, ajungînd pînă la urmă comisar al unei brigăzi internaționale ce lupta împotriva intervenționiștilor contrarevoluționari.

Regizorul sovietic Vladimir Ozerov, care realizează filmul „Calea cea mare", a distribuit în rolurile principale o seamă de actori cehi, printre care Josef Abraham (Hașek), Rudolf Hrușinsky (Strașlipka-Svejk), Jaroslav Marvan (generalul), Frantisek Filipovski (maiorul Faber). Printre actorii sovietici care participă la film se află

Scenă din filmul sovieto-cehoslovac „Calea cea mare": în fața unui pahar cu bere, Jaroslav Hașek (Josef Abraham) și tînăra lui soție Sura (Inna Gulaia).

Inna Gulaia, Iuri Iakovlev și Nikita Kondratiev.

Lucrînd în spiritul biografiei și al operei marelui satiric, inspirîndu-se din umorul lui Jaroslav Hașek, regizorul Vladimir Ozerov a recurs la o formulă regizorală inedită. El combină scenele reale, jucate de actori, cu scene desenate, acolo unde are cuvîntul fantezia literară a lui Hașek.

Pagini alcătuite de Ana ROMAN

Scandalul DER SPIEGEL

De la o vreme, în rîndurile conducătorilor vest-germani circulă o maladie ciudată. Ea s-ar putea chema „teama de miercuri". Simptomele se manifestă încă din noaptea de marți a fiecărei săptămîni. În dormitoarele lor elegante, înalții demnitari (din rîndurile cărora nu lipsește nici cancelarul federal!) se perpelesc cuprinși de insomnie. Dimineața devreme, înainte de a se uita în oglindă pentru a se bărbieri, ei pun să li se aducă o „oglindă" de hîrtie. Aici boala atinge punctul ei culminant. Miniștrii, subsecretarii de stat, înalții ofițeri și alte persoane de vază ale Republicii Federale răsfoiesc cu febrilitate numărul proaspăt apărut al săptămînalului „Der Spiegel" („Oglinda"). Dacă cel ce răsfoiește revista nu-și vede chipul tipărit pe copertă sau numele menționat într-un articol, răsuflă ușurat. A mai cîștigat așadar o săptămînă. Dar vai, exact miercurea următoare coșmarul începe din nou. Căci revista „Der Spiegel" are obiceiul să apară cu regularitate de ceasornic în fiecare miercuri dimineața...

La urma urmelor, de ce provoacă apariția lui „Der Spiegel" atîta venin persoanelor simandicoase de la Bonn?

Răspunsul trebuie căutat în urmă cu vreo 15 ani, cînd un ziarist, pe atunci necunoscut — Rudolf Augstein — a pus bazele unei publicații despre care nimeni nu bănuia că va stîrni atîta tărăboi în legătură cu multe dintre matrapazlîcurile vest-germane.

1950 — „Der Spiegel" scormonește în mașinațiunile financiare ale unor deputați bavarezi. Bundestagul e nevoit să instituie o anchetă...

1952 — „Der Spiegel" publică: „Fiți prudenți la telefon". Eroul principal e de astă dată însuși cancelarul Adenauer — acuzat că s-ar fi aflat cu ani în urmă în solda spionajului francez! Cancelarul dă în judecată revista, dar procesul se termină prin împăcarea ambelor părți. Cancelarul continuă să conducă Republica Federală Germană în fiecare zi, iar „Der Spiegel" continuă să apară în fiecare miercuri...

Prin miercurile negre iscate de revistă au trecut, de-a lungul anilor, Oberländer, Globke și alți conducători vest-germani cărora „Der Spiegel" le-a luminat cu putere cealaltă față, aceea de slujitori credincioși ai regimului nazist...

Care e secretul?

„Der Spiegel" lucrează pe bază de documente a căror autenticitate nimeni nu încearcă s-o pună la îndoială. Redacția a pus mîna pe o cartotecă a fostului Reich hitlerist conținînd documente extrem de compromițătoare. Cărui demnitar de la Bonn, care vrea să arunce uitarea peste trecutul său, îi convine ca asemenea documente să fie răspîndite, într-o miercuri dimineața, în cîteva sute de mii de exemplare? Cărui demnitar de la Bonn, combinator de afaceri „particulare" bine acoperite de poziția „oficială", îi convine ca „Der Spiegel" să arunce fasciculele luminoase în colțuri care trebuie să rămînă întunecate?

Nimănui nu-i convine aceasta — și lui Franz-Josef Strauss, ministrul de Război al cancelarului Adenauer, cu atît mai puțin.

Dar „F.I.B.A.G."-ul, cu acțiunile sale veroase, în care dl. Strauss e amestecat pînă în grăsunul său gît, există.

Dar afacerile cu comenzile de armament aranjate de „unchiul Alois" — pe întregul său nume Alois Brandenstein — și colonelul Becker, șeful unei secții din ministerul condus de Strauss — secție care se ocupă cu înarmarea Bundeswehrului — de asemenea există...

Și astfel anul 1962 a devenit pentru „Der Spiegel" anul Strauss. Față de mulțimea acuzațiilor care curg prin coloanele revistei împotriva ministrului vest-german și a colaboratorilor săi, oamenii îl consideră totuși pe dl. Strauss un om norocos: „Der Spiegel" apare doar o dată pe săptămînă — miercuri; ce ar fi fost dacă apărea în fiecare zi?

În toiul scandalului iscat de dezvăluirile amintite, ziariștii au notat declarațiile făcute de ministrul de Război vest-german Franz-

80 de polițiști, secondînd 7 procurori și 3 judecători, au răscolit încăperile redacției, au cercetat hîrtie cu hîrtie, au sigilat birouri.

Demonstrație de protest la Frankfurt împotriva represiunilor la care este supusă revista „Der Spiegel" de către autoritățile vest-germane în urma mașinațiilor lui Strauss. Pe pancarte stă scris: „CINE NE APĂRĂ DE STRAUSS?"-„FĂRĂ LIBERTATEA PRESEI NU POATE EXISTA DEMOCRAȚIE", „EI LOVESC ÎN SPIEGEL ȘI VIZEAZĂ DEMOCRAȚIA", „DEFERIȚI JUSTIȚIEI PE STRAUSS", „BOTNIȚĂ PENTRU PRESĂ".

Iată o mostră a „libertăților" vest-germane. Poliția bruta-lizează pe participanții la o întrunire din Hamburg împotriva reprezentanților la care o supusă revista „Der Spiegel", împotriva terorii cu mijloc de înăbușire a oricărei opoziții.

Josef Strauss cu prilejul unei recepții la președinție: întîi, că „se pregătește o mare lovitură" împotriva lui „Der Spiegel"; al doilea, că locul vicepreședintelui partidului social-democrat, Carlo Schmidt, ar fi de multă vreme la închisoare; al treilea, că deputatul Gerhard John, secretar parlamentar al aceluiași partid, ar trebui spînzurat sau în cel mai bun caz ucis cu pietre...

Ulterior, cînd la o conferință de presă un ziarist occidental a întrebat cum trebuie înțelese aceste declarații ale domnului Strauss (ca și cum îndemnul la acte huliganice și la crimă ar putea avea mai multe înțelesuri!), răspunsul a putut părea surprinzător (pentru cei pe care cinismul celor de la Bonn îi mai poate surprinde!):

— Ministrul a spus toate acestea pe un ton de glumă. El era într-o stare de bună dispoziție!

Dumnezeule! Dl. Strauss amenință cu „lovituri" (iar confiscarea lui „Der Spiegel", însoțită de arestarea redactorilor săi, arată că nu se dă în lături să-și ducă la îndeplinire amenințările) și îndeamnă la asasinate politice fiind „bine dispus"! Dar atunci cînd dl. ministru e într-o dispoziție proastă?

Lucrurile s-au văzut imediat.

Acțiunea împotriva revistei „Der Spiegel" a fost deschisă cu arestări ilegale în miez de noapte (din care una în Spania, obținută cu complicitatea autorităților lui Franco), de percheziții amintind Gestapoul, de cercetarea amănunțită a saltelelor de pe care au fost alungați copii buimăciți de somn, de confiscări de arhive și documente, de sigilarea a zeci și zeci de birouri.

„Nacht und Nebel" au scris multe ziare vest-germane, făcînd astfel o paralelă între nopțile de acum și faimoasele „nopți cu ceață" ale hitleriștilor. Ziarul „Frankfurter Rundschau" a tras alarma: „Așadar, dacă mîine dis-de-dimineață auzim soneria locuinței noastre, nu vom mai putea avea liniștitoarea senzație că nu poate să fie decît omul care aduce lapte sau băiatul care ne aprovizionează cu chifle; dacă cineva va bate la ușa noastră în miez de noapte, nu vom mai avea certitudinea că în cazul cel mai rău poate fi vorba de poștașul care ne aduce o telegramă sau despre un om beat care a greșit ușa. Trebuie să avem în vedere că s-ar putea să fie poliția politică".

...Iată ce se ascunde în spatele campaniei împotriva lui „Der Spiegel". O nu, nu trebuie să credeți că „Der Spiegel" constituie ceea ce se cheamă o opoziție! Revista nu-și ascunde simpatiile față de structura socială și politică a „lumii libere" — chiar dacă această lume generează moravuri ca cele demascate de ea. Mai mult, „Der Spiegel" nu și-a ascuns niciodată poziția sa anticomunistă și în această privință a fost de multe ori aliata guvernului de la Bonn. Cînd, în 1956, în Germania occidentală a fost interzis Partidul Comunist, „Der Spiegel" a scris chiar că aceasta e o „măsură legală firească". Dar cei care încă acum șase ani avertizau că persecuțiile anticomuniste constituie nu *un sfîrșit*, ci *un început* pentru persecuții împotriva a tot ce are cît de cît ceva comun cu democrația, au avut dreptate. Deținuți ei înșiși acum între zidurile închisorii din Hamburg, redactorii lui „Der Spiegel" pot să mediteze la acest adevăr...

Nenumărate articole explozive, demascînd pe bază de documente trecutul sau afacerile veroase ale multor personalități de prim ordin din Republica Federală, își au originea în bogata arhivă a revistei „Der Spiegel". De unde și explicația măsurii cu străjnicie și cercetării acestei secții din redacția săptămînalului vest-german.

Noii colaboratori ai revistei „Der Spiegel".

(Din „Der Stern")

Democrația vest-germană...

(Din „Süddeutsche Zeitung")

IERI

La Păulești, un sat cu 192 de familii din raionul Satu Mare, cu treisprezece ani în urmă s-a înființat una din primele gospodării colective din țară. Despre sărăcia în care au trăit pînă atunci oamenii de aici vorbește și faptul că toate casele erau mici, cu geamuri de o palmă, cea mai mare parte fiind acoperite cu paie.

Munca în gospodăria colectivă le-a schimbat oamenilor traiul, le-a adus bunăstarea. Acum proporția s-a inversat. Tot satul s-a înnoit, colectiviștii și-au zidit 161 case din cărămidă, acoperite cu țiglă, și numai una singură a mai rămas cu acoperiș de paie. „Casa lui Alexandru Ciurcă", îi zic sătenii. Dar ea de mult nu-i mai aparține. A cumpărat-o gospodăria colectivă, cu bani din fondul cultural, pentru a o păstra ca piesă de muzeu (fotografia de sus). Să vadă tineretul și să compare viața nouă (fotografia de jos) cu cea dintr-un trecut nu prea îndepărtat.

Păuleștiul are acum un dispensar cu aparat roentgen, o casă de nașteri, un cămin cultural construit cu 4 ani în urmă, cinematograf. Dar nu numai înfățișarea satului s-a schimbat, ci și viața oamenilor. Colectiviștii nu numai că și-au durat case trainice, dar le-au și îmbogățit cu lucruri noi: 130 de familii și-au cumpărat mobilă nouă și 138 de persoane și-au luat aparate de radio. Sînt date care oglindesc cît se poate de clar transformările care au avut loc în anii de democrație populară în acest sat din Maramureș.

ȘI AZI

o întîmplare adevărată

cearta

Într-o bună zi Ştefan s-a hotărît să-şi ia inima în dinţi şi să-i vorbească. Ce-o să-i spună? O să vadă el! Dar cînd a vrut s-o oprească, vorbele i s-au oprit în gît. Muţenia lui Ştefan era proverbială. La cămin, colegii lui făceau mult haz de el: se scula mut, cînd se îmbrăca tot mut era şi tot aşa pleca la fabrică. (Numai aici îi pierea din muţenie.) Acum însă s-a întîmplat cu totul altceva: ar fi vrut să vorbească dar n-a putut. Lucrau la aceeaşi fabrică: „Întreprinderea textilă-Lugoj". Chiar în secţii vecine. Deşi n-o cunoştea „personal", Rozalia era una din mariile lui bucurii. Dar lucrul acesta îl ştia numai el. În fiecare zi şi la aceeaşi oră — lucrau în acelaşi schimb — cînd Rozalia trecea spre secţia ei prin ţesătorie, lui Ştefan îi bătea inima mai tare — şi asta tot numai el o ştia. Rozalia îi plăcea mult. Îi plăceau felul ei de a fi, privirea sinceră, mersul plin de graţie. Se îngrijora însă cînd, pe fruntea ei senină, ascuns parcă în cutele îmbufnării copilăreşti, plutea un nouraş. De ce oare?

★

Atunci — adică acum patru ani — Rozalia era stăpînită de un sentiment de nemulţumire. Avea oare motive? Era bobinatoare şi felul în care muncea îi asigura respectul celor din jur; în U.T.M. era socotită o fată de nădejde, iar încrederea colegelor şi simpatia prietenilor ar fi trebuit să-i aducă un spor de satisfacţii. De ce Elisabeta — sora Rozaliei — finisoare în aceeaşi fabrică, cu acelaşi prestigiu datorat muncii, este de deplin mulţumită? Într-o zi s-a dus anume să-i vorbească; dar abia seara, la sfîrşitul vizitei, cînd se afla cu mîna pe clanţă, a cutezat s-o întrebe:

— De ce eşti tu atît de mulţumită?

Întrebarea stîngace a surprins-o pe Elisabeta:

— Ştiu eu? Muncesc...am casă...căsnicie adică. Cum să-ţi spun? Sîntem nişte oameni aşezaţi...

În curte Rozalia l-a întîlnit pe cumnatul ei, soţul Elisabetei; ţinea în mînă un mic buchet de flori.

— Ce-i azi?

— Marţi, 5 august 1958 — răspunse el în glumă.

— Şi sărbătoriţi ceva? — încercă ea să afle, privind florile.

— Nu, dragă, nimic deosebit. Şi a adăugat fără să-şi dea seama că face poezie: e o zi, o simplă zi din viaţa noastră...

Acasă — fără să mai stea cu părinţii la masa de seară — Rozalia s-a vîrît în pat, şi-a tras plapuma peste cap şi a început să plîngă.

★

Într-o după-amiază Ştefan a întîlnit-o, întîmplător, în oraş. Ca şi cum ar fi cunoscut-o de zece ani şi s-ar fi despărţit de ea doar de cîteva minute, a oprit-o şi i-a vorbit:

— Unde te duci?

Rozalia, care îl ştia numai din vedere, i-a răspuns cît se poate de firesc şi de prompt:

— Ce te interesează?

El nu şi-a pierdut firea:

— Mă interesează!

În ochii lui ea a întrezărit o lumină caldă, prietenească. A zîmbit. Şi au plecat împreună. S-au plimbat pînă noaptea tîrziu.

În poarta casei, Ştefan a întrebat-o:

— Părinţii tăi n-or să te certe c-ai venit atît de tîrziu?

— Nu, pot să vin la orice oră vreau!...

Acasă a fost certată pentru această primă întîrziere; n-a mîncat, s-a vîrît în pat, şi-a tras plapuma peste cap şi a început să rîdă...

Iar la cămin, Ştefan i-a ţinut pe toţi de vorbă, toată noaptea...

★

Aşa a fost prima zi. După ea s-au mai scurs asemenea alte 365 de zile...

Era într-o primăvară cînd au plecat la ţară, la părinţii lui, în Ardeal.

Acolo, la ţară, a fost frumos; cunoscîndu-i locurile natale, părinţii, rudele, l-a cunoscut parcă mai bine şi pe el. S-au întors. După cîteva luni în agenda lui Ştefan au apărut rînd pe rînd lucruri noi, foarte importante. Începutul îl făcea o notaţie cu creion roşu: „Azi m-am căsătorit". Pe filele următoare însemnările se mărginesc cîteodată la cîte un singur cuvînt: „mobilă", „paltoane", „rochiţe", „costume"...

De pe fruntea Rozaliei nouraşul pierise de mult: era şi ea pe deplin mulţumită. Ce bine e să ai casa ta, rostul tău, omul tău! Se cuibăreşte în sufletul tău o linişte, o siguranţă, o energie nouă. Şi-au făcut prieteni; se vedeau mai ales cu Elisabeta şi Nicolae Vaideş şi se înţelegeau perfect. Ieşeau împreună. Uneori bărbaţii se duceau la meci iar ele veneau înaintea lor să-i întîlnească şi apoi se plimbau sau vedeau un film. Concediul l-au făcut la Sinaia. Peleşul, Cota 1.400! A fost un concediu minunat; mai ales că a fost primul lor concediu.

Toamna aceea a fost o toamnă ploioasă. Cerul era mereu plumburiu. Pe cei doi însă nu-i interesa: timpul liber şi-l petreceau mai mult în casă făcîndu-şi planuri de viitor. În viitorul apropiat doreau să-şi cumpere o motocicletă; cu motocicleta urmau să facă „evadări" duminicale pînă la Timişoara, la Herculane, la Orşova. Într-una din aceste ploioase zile cei doi soţi veneau acasă mai grăbiţi ca de obicei: aveau bilete la cinema. După masă, în timp ce spălau vasele — ea le spăla, el le ştergea — l-a întrebat dacă i-a plăcut masa. El i-a răspuns în doi peri, iar ea s-a supărat.

N-a mai scos o vorbă. Va să zică nu-i place cum găteşte; ea stă şi prepară totul cu plăcere şi dumnealui e năzuros! Dacă nu-i place, să-şi ia bucătăreasă.

— Ştefane... Pe mine mă doare capul... Du-te singur la cinema...

Ştefan a tăcut şi s-a dus singur la cinema. Seara, Ştefan a observat că-i lipseşte un nasture de la haină. Ca să-i atragă atenţia, a tot agitat haina, a pufăit, s-a făcut că nu găseşte nasturele, că nu găseşte ac. Dar ea nu observa nimic. Sau, cu alte cuvinte, nu vrea să i-l coasă! N-o interesează. Foarte bine! Şi s-a apucat să şi-l coasă singur. Ea, pe de altă parte, se făcea că nu-l vede, dar îl bombănea în gînd. „Adică nu vrea să i-l cos eu. Vrea ca eu nici să nu pun mîna pe haina lui! Foarte bine". Nimicuri din acestea, care se pot rezolva cu un singur cuvînt, au mai fost. Nici unul şi nici altul însă nu voia să înceapă primul vorba, să clarifice neînţelegerea. „De ce să-i vorbesc eu întîi? Să mă umilesc? Pentru nimic în lume!", îşi zicea fiecare din ei. Şi aşa, încetul cu încetul, între ei s-a strecurat un strat subţire de aer rece. Pînă cînd, într-o zi, Ştefan a venit ceva mai tîrziu acasă: stătuse pe-o bancă, de vorbă cu nişte colegi.

— Unde-ai fost, Ştefane? — l-a întrebat ea cu un ton mai aspru chiar decît ar fi vrut.

Ştefan nu i-a răspuns. A privit-o lung şi nu i-a răspuns. De ce să-i răspundă? El n-are nici o vină şi tot pe el îl ia din scurt? De ce nu-i spui, Ştefane, ce ai pe suflet? Nu e tovarăşa ta, prietena ta? O fi! Da' dacă nu vede singură ce trebuie să vadă, de ce să mă milogesc eu? Nu i-a răspuns şi s-a culcat.

Rozalia a început să devină mai întîi bănuitoare şi apoi geloasă. Îl suspecta, îi pîndea privirile, vorbele i le întorcea pe-o parte şi pe alta găsindu-le înţelesuri la care nici nu se gîndea. Începuse să-l sîcîie. Într-o zi, Ştefan i-a spus:

— Dacă nu termini cu sîcîielile, într-o seară n-ai să mă mai găseşti acasă!

Rozalia a ridicat din umeri a nepăsare. Adevărul e că nu-i era indiferent. Dar de ce să arate ea că o doare? De ce să se înjosească ea?

S-au mai ciondănit de cîteva ori şi, într-adevăr, într-o seară l-a aşteptat zadarnic. N-a mai venit. Dimineaţa l-a văzut în secţia lui; stătea cu spatele la ea. Nu vrea s-o vadă oare?...La ieşirea din schimb a dat să se întîlnească cu el. Dar el a ocolit-o.

Au trecut cîteva săptămîni. Ştefan stătea iar la cămin şi era şi mai tăcut ca înainte. Muţenia era de data aceasta arma lui de luptă împotriva celor care-l asaltau cu întrebări şi sfaturi. În timpul liber se refugia la cinematograf — de două ori, de trei ori şi chiar de patru ori pe săptămînă. Dar cine înţelegea ceva? A văzut o sumedenie de filme şi n-a rămas decît cu o seamă de jocuri în alb şi negru. Nu era în apele lui. Pur şi simplu, Rozalia îi lipsea. Dar nu voia să-i întindă el mîna, pentru că nu se ştia vinovat. Şi ei îi lipsea Ştefan, dar nu voia să-i întindă ea prima mînă, pentru că nici ea nu se simţea vinovată. Vaideşii — şi alţi prieteni — au încercat să le vorbească; la el s-au izbit de muţenie.

la ea de îndărătnicie. Fără să renunțe la cei doi prieteni despărțiți, au simulat o rupere de ei. Singurătatea i-a înconjurat și mai mult. Și unul și altul au încercat să-și uite necazurile în muncă. Munca n-a suferit. Dar tovarășii de muncă nu se puteau mulțumi cu asta. Pavel Cotner, maistrul lui Ștefan, a început să aibă o grijă în plus: se destrăma o căsnicie a unui om din secția lui, a unui tovarăș de-al lui; oare el nu putea face nimic? De la Ștefan nu spera să scoată prea multe vorbe. S-a dus și a discutat cu țesătorul Florea Cătană, iar acesta a stat îndelung de vorbă cu Livia Iordache.

Comunista Livia Iordache — ca și toți ceilalți — se simțea datoare să intervină. Nu știa însă precis ce anume determinase ruptura dintre cei doi, dar cum îi cunoștea bine, presupunea că nu putea fi vorba decît de o neînțelegere, de un fleac care luase proporții. Nu știa cum să procedeze. Și iată că în ajutor i-a venit chiar Rozalia; într-o zi a întrebat-o ce crede că are de făcut pentru că Ștefan a plecat de acasă și a rugat-o, în primul rînd „ca femeie cu experiență și autoritate", s-o ajute. Livia a făcut în așa fel și „întîmplător" s-au întîlnit toți trei.

Stăteau de cîteva minute în fața ei și se priveau. Toți trei tăceau. Tăcerea a rupt-o Livia Iordache, care cu un ton blînd dar plin de reproș l-a întrebat:

— Bine, tovarășe Ștefan, cum ai putut să pleci de-acasă?

Ștefan pufăia, ca și cum dădea să arunce la o parte o greutate de pe piept. Dar tăcea.

— Măi, oameni buni, ce-aveți voi unul cu altul?

Cei doi tăceau, cu privirile lăsate în jos.

— Știți, tăcerea e mai grăitoare decît vorbele... Sînteți stăpîni pe viața voastră, puteți face ce vreți cu ea... Eu însă sînt sigură că vă amăriți cu fleacuri... Dovadă că amîndoi vă simțiți vinovați...

A tăcut și ea un timp și a adăugat hotărîtă:

— Hai, Ștefane, vorbește! Ce ai cu Rozalia? Nu mai ții la ea de o faci să sufere atît?

Cu greu, smulgîndu-și parcă vorbele, Ștefan a prins glas:

— N-am nimic cu ea... E geloasă... Și nu numai că e geloasă... dar n-avea grijă de mine. Nasturii eu mi-i coseam... mîncarea nu era bună...și...gelozia asta e un fel de desconsiderare a tovarășului tău de viață... Nu dovedește altceva decît neîncredere... Și ar mai fi ceva. Într-o căsnicie, doi oameni se leagă și prin o serie de preocupări comune. Mie îmi place să citesc, ei nu prea. De ce să nu discut cu soția mea o carte și s-o discut cu alții?

— Ai stat vreodată de vorbă cu ea?

— Nu. N-am stat.

— De ce?

— Am gîndit că lucrurile astea trebuie să le știe singură.

— Uite că nu le-a știut. Ce s-ar fi întîmplat dacă i le-ai fi spus? De ce ai preferat să taci?

— Din mîndrie...

Abia atunci s-a văzut că dușmanul lor comun a fost orgoliul. Discuția aceasta i-a ajutat mult, cu toate că nu au reușit să-și înfrîngă pe loc orgoliul, „mîndria", cum o numea Ștefan.

Apoi el a plecat tot la cămin. Ea a mai stat cîteva ceasuri bune cu Livia Iordache. Au vorbit ca de la femeie la femeie. Cu Ștefan au mai vorbit și maistrul Pavel Cotner, și Florea Cătană, și alții.

Încetul cu încetul mîndria aceasta prost înțeleasă se destrăma și făcea loc regretului. Și într-o seară Ștefan a întîlnit-o pe Rozalia în poarta fabricii. Ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, a luat-o de braț și s-au dus acasă. De atunci a trecut un an...

★

Mă plimbam de curînd pe malul Timișului, la Lugoj. Pe o alee — o bancă, iar pe bancă — doi tineri. Alături — o motocicletă. Nimic neobișnuit. Poate că cel mult pretextul unei fotografii...

Și totuși... pe tineri îi chema Ștefan și Rozalia.

Bazil DUNĂREANU

MODA

Ce se poartă la Moscova

Pentru sezonul de toamnă-iarnă 1962-1963, creatorii de modele din Moscova au preconizat o linie în pas cu tendințele modei internaționale. Fantezia și bunul gust se aliază cu confortul în aceste modele indicate pentru diverse ocazii.

Un elegant ansamblu de după-amiază din tweed, cu guler și căciuliță din blană de vulpe polară, a fost prezentat sub indicativul „Sokolniki" (foto 1). Rochia dreaptă e ușor evazată spre tiv, iar jacheta are mîneci chimono.

Somptuozitatea materialului și linia stilizată justifică apelativul „Basm rusesc" acordat acestui ansamblu din mătase grea, pentru ocazii festive (foto 2). Se poartă cu o căciuliță din blană fină.

„Primul bal" e titlul sub care se prezintă acest ansamblu de seară pentru fete tinere (foto 3). Cu un mantou de dantelă avînd mîneca în formă de clopot, se poartă o rochie decoltată din același dantelă, lucrată pe taftă în ton.

Ținuta sportivă pentru munte și schi (foto 4) este formată din pantaloni de stofă neagră și o scurtă din poplin imprimat. Gulerul și căciuliță — din blană neagră.

E BINE SĂ ȘTIM

De vorbă cu medicul

ÎMBRĂCĂMINTEA DE IARNĂ

În condițiile climatice ale țării noastre, cu mari variații de temperatură între anotimpuri, adoptarea unei îmbrăcăminți corespunzătoare devine o chestiune de apărare a sănătății. Iată de ce acum, la începutul anotimpului rece, rubrica noastră medicală vă face câteva recomandări în acest sens.

După cum se știe, în contact cu temperatura mai joasă a mediului înconjurător corpul pierde o parte din căldura sa și această pierdere se produce mai ales prin piele. La copii, suprafața pielii în raport cu greutatea corpului este mai mare decît la adulți; prin urmare și pierderea de căldură este mai mare. Iată de ce copilul este mai expus la răcire, lucru de care vom ține seama cînd îi vom pregăti îmbrăcămintea pentru iarnă.

Hainele de iarnă trebuie să ne apere de frig, dar ele trebuie să fie și suficient de permeabile. Se știe că nici în sezonul rece nu încetează evaporarea apei din corp, sub forma transpirației. Acest lucru nu trebuie să fie împiedicat de haine.

Stofele din care se confecționează hainele de iarnă trebuie să fie poroase și relativ ușoare (să nu deplaseaască de 10-12 ori greutatea îmbrăcămintei de vară). O senzație plăcută și o stare generală bună o dă în timpul sezonului rece încălzirea deopotrivă a tuturor părților corpului. De aceea vor trebui în aceeași măsură să fie apărate de frig și mîinile, picioarele, capul, care reprezintă o suprafață relativ mare de eliminare a căldurii din corp. Putem purta haine oricît de groase, dar dacă picioarele nu sînt apărate de frig vom răci ușor. Încălțămintea trebuie să fie bine ajustată pe picior, fără a fi prea strîmtă; este preferabilă talpa de cauciuc sau microporos, rău conducătoare de căldură și care ne apără de umiditate. Ciorapul de lînă este indicat mai ales pentru copii.

Croiala îmbrăcămintei are o importanță tot atît de mare ca și calitatea stofelor din care se confecționează. Hainele trebuie croite în așa fel încît nici respirația și nici circulația sîngelui să nu fie stînjenite. Pentru o mai bună protecție împotriva frigului este indicată purtarea unui cordon care face ca haina să adere mai bine pe corp.

În ce privește copiii, trebuie să băgăm de seamă ca greutatea hainelor să nu fie prea mare. Forța lor musculară fiind mai redusă, hainele prea grele îi obosesc. În același timp, hainele de iarnă pentru copii trebuie croite în așa fel încît să nu le împiedice libertatea mișcărilor și nici să producă o supraîncălzire a corpului și o creștere a transpirației, ceea ce i-ar predispune mai ușor la răcire. Ținînd seama de finețea pielii copiilor, trebuie să le confecționăm haine din materiale moi, care nu zgîrie și nu irită.

Viața în aer liber în timpul iernii este aducătoare de sănătate. Pentru a beneficia din plin de aceasta, trebuie să ne îmbrăcăm în așa fel încît să nu ne expunem la răcire.

Dr. Silviu GHEREA

DIN TOATĂ LUMEA

Un omagiu celor căzuți

Pe muntele Ben Nevis din Anglia au răsunat într-una din zile acordurile puternice ale unei orchestre. 28 de băieți, membri ai Orchestrei tineretului din Dudley, comitatul Worcestershire, au urcat la o înălțime de circa 1.320 metri și au dat acolo un mic concert, cîntînd imnurile de stat ale Uniunii Sovietice, Angliei și S.U.A. Concertul constituie omagiul lor modest adus acelora care și-au dat viața în ultimul război sfîrșit înainte ca cei mai mulți dintre acești tineri să se fi născut.

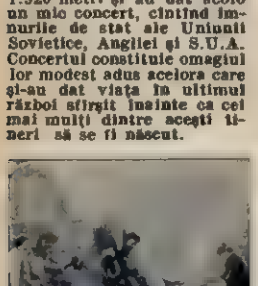

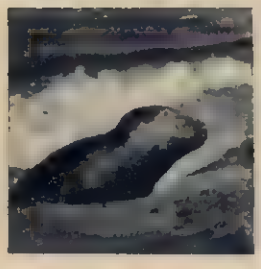

Foca aceasta a fost prinsă la țărmul Mării Negre, în dreptul brațului Sf. Gheorghe.

Focile din Marea Neagră

Nu-i nici o greșeală în titlu. Focile, aceste mamifere acvatice care trăiesc prin excelență în regiunile polare, pot fi zărite din cînd în cînd și în apele Mării Negre. Cîteva exemplare s-au încurcat chiar în tăienele pescarilor romîni. În 1939, o focă a intrat într-un năvod întins pe mare în dreptul brațului Sf. Gheorghe, alta a fost de asemenea prinsă la gurile Dunării în anul 1947, iar a treia a apărut la țărm acum doi ani. Două din aceste exemplare au fost recent expuse — împăiate, desigur — în secția de științe naturale a Muzeului raional din Tulcea, iar unul la Muzeul „Grigore Antipa" din București.

Nici una din aceste foci n-a ajuns în Marea Neagră înotînd prin apele Oceanului Înghețat, ale Atlanticului și ale Mediteranei. După cît se pare, puținele exemplare din Marea Neagră sînt urmașe ale unor foci care au trăit pe aici în epoca glaciară. De altfel, se știe că o colonie de foci (destul de redusă) își are sediul între stîncile de sub capul Caliacra.

F. URSEANU

O replică la un proverb...

Această fotografie constituie parcă o replică a proverbului „mielul blînd suge la două oi". Scena s-a petrecut în gospodăria unui țăran francez din satul Allaire, departamentul Morbihan.

Povestea lui Romeo și a Julietei

Orașul italian Verona constituie un punct de atracție pentru mulți turiști: în acest oraș au trăit Romeo și Julieta, îndrăgostiții a căror iubire înflăcărată și sinceră emoționează și azi ca și odinioară. Înainte vreme, în muzeul care adăpostește cavoul celor doi disparuți funcționau ghizi care relatau cu lux de amănunte povestea de dragoste a lui Romeo și a Julietei. Astăzi, în urma unei inovații tehnice, această poveste poate fi ascultată prin introducerea unei monede într-un fel de tonomat...

Zece minute, înviorare!

Ca în cele mai multe întreprinderi din țară, muncitorii și muncitoarele de la uzina „Industria sîrmei" din Cîmpia Turzii au inclus în programul lor zilnic zece minute de gimnastică. Și chiar dacă exercițiile — după cum se observă în fotografie — nu sînt executate cu eleganța celor ale Soniei Iovan, ele s-au dovedit a fi înviorătoare, dătătoare de sănătate.

Fotografie de S. STEINER

ROMANȚE ȘI CÎNTECE POPULARE ROMÎNEȘTI

ORIZONTAL: 1) Compozitor romîn, autorul romanțelor „Flori de nuiăr" și „Trubadurul" (2 cuv.). 2) Romanță de Mia Braia — Arie... nesfîrșită! 3) „Of..., dor", cîntec popular — Tocit — Autorul baletului „Giselle". 4) Pomadă — Romanță de N. Kirculescu — Galben unguresc. 5) Diminutiv bărbătesc — Ațe! — Operă. 6) Liniștire (pl.) — „Smaranda" de Mihăilescu-Toscani. 7) Fir — Cel mai popular nume în cîntecele populare. 8) Nume feminin — Joc popular romînesc cu ritm vioi — Notă muzicală. 9) Poftim — Țară — „Sîrba lui...". 10) Ritinul doinei — Neîndupleçați. 11) „...., dorule, măi", refren în cîntecele populare — Întrebare — Literă slavonă. 12) Diminutivul unui fruct căutat de veverițe și care a dat numele unui joc popular (pl.) — Joc popular romînesc.

VERTICAL: 1) „Vai,..., drag ne-avem", cîntec de Tiberiu Brediceanu — „...pribegă", romanță de Robert Stolz pe versuri de N. Kirițescu. 2) „Și apoi nepăsător/ Să respingi al tău...", din romanța „Dor de răzbunare" de George Cavadia — „Colo-n vale, la fîntînă/ Două fete spală...", cîntec popular — Articol. 3) Fructul fagului — „...născută-n alaiul a zece cobzari", din romanța lui Ionel Fernic — „Pe sub fereastră curge-un...", romanță de I. A. Iuga. 4) Ene! — „Intră... pe fereastră", cîntec de Emanoil Ionescu — Pe cal. 5) „.... mea", cîntec de Marius Mihail — Autorul romanței „Dragoste, poveste veche". 6) Vestit cîntec popular — Alexandru. 7) Autorul cîntecului „Lină și Gherghină" — „De ți-am greșit, îți cer...", romanță. 8) „Ciobănaș cu trei sute de...", cîntec popular — Nota diapazonului — La începutul alfabetului — Întrebare. 9) Artistă emerită, interpretă de muzică populară romînească. 10) ... și o altă artistă emerită, interpretă de romanțe romînești — Rea... la Iași — Grup de trei interpreți. 11) Autorul cîntecelor „Lumea zice că mi-s lotru" și „Trandafir de pe răzoare" — Rîul din romanța „Smaranda". 12) Rîu în U.R.S.S. — Joc popular romînesc vestit și peste hotare.

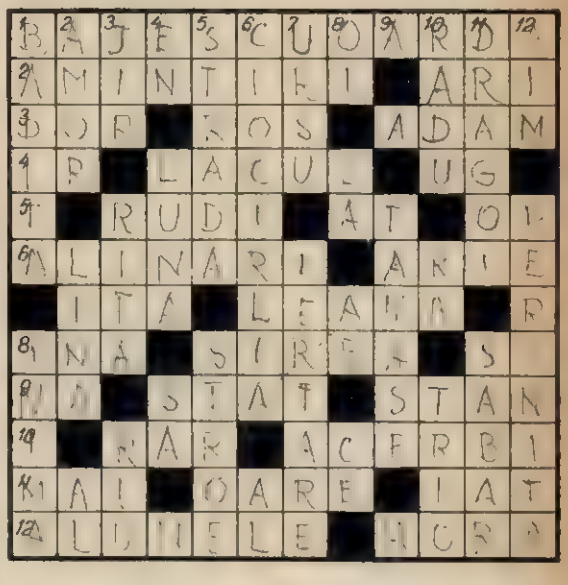

Colțul cosmeticienei

DESPRE TENUL DESHIDRATAT

Tenul cu aspect veșted, palid, ușor iritabil și prezentînd riduri foarte fine, este un ten deshidratat.

De cele mai multe ori deshidratarea aceasta a tenului este provocată de întrebuințarea unor produse cosmetice necorespunzătoare categoriei de ten ori prin folosirea nerațională a cremelor cu bismut, mercur sau glicerină.

Vîntul, frigul din timpul iernii, ca și acțiunea excesivă a razelor solare au de asemenea un efect deshidratant asupra unui ten neprotejat.

Uneori deshidratarea este provocată de un dezechilibru al sistemului endocrin. În acest caz trebuie să vă adresați medicului.

În general, persoanele cu o astfel de piele trebuie să evite apa caldă și săpunul. Curățirea obrazului trebuie să se facă cu un lapte demachiant. Sînt contraindicate loțiunile tonice astringente. Cremele folosite trebuie să fie hrănitoare și bine hidratate. O astfel de cremă este *Nutrin*.

După următoarea formulă se poate prepara o cremă pentru ten deshidratat: lanolină 18 gr, ulei de parafină 35 gr, ceară albă de albine 5 gr, unt de cacao 5 gr, apă 40 gr, borax 0,05 gr.

Georgeta MĂLIN

Dezlegarea jocului „INFANTILĂ" apărut în nr. trecut

ORIZONTAL: 1) Copilă — Nani. 2) Educatoare. 3) Ari — Cîntat. 4) Patern — Tata. 5) As — Vitreg — R. 6) Lt — Mieroși. 7) Cărți — Teste. 8) O — Ua — Cr — Îi. 9) Mofturos — Rs. 10) Opaițe — Tobă. 11) Disciplinat.

Cititorii ne scriu, noi răspundem

Originea castelului Huniazilor

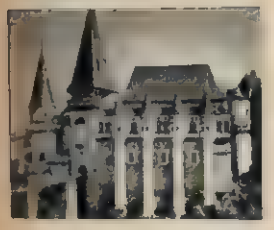

Fațada dinspre vest a vechiului castel al Huniazilor.

„Aș dori să cunosc istoricul castelului Huniazilor de la Hunedoara".

Ion DĂSULEANU (Petroșani) și Elisabeta UDUBAȘA (Rm. Vîlcea)

Răspunde prof. univ. ION IONAȘCU, de la Facultatea de istorie a Universității din București.

Cînd, în veacul al XIV-lea, s-au intensificat răzvrătirile țărănimii iobage din Transilvania împotriva marilor feudali asupritori, regii maghiari Carol Robert și Ludovic I, solicitați de acești stăpîni de pămînt, au luat o serie de măsuri, printre care și aceea a construirii de castre (cetăți), importante centre strategice, administrative și de represiune, pe domeniul funciar regal.

Așa s-a ajuns, în jurul anului 1370, la edificarea castelului de piatră de la Hunedoara, în vechea „Țară a Hațegului". În această regiune a Transilvaniei mai dăinuiau încă multe obști țărănești libere, în care aveau un important rol de administrare și judecată cnezii sau juzii, mici feudali locali, pe care clasa dominantă din Transilvania a depus continue eforturi să-i atragă. Astfel, pe Voicu Romînul regele Sigismund îl făcu cavaler la curtea sa și îi dărui, în 1409, cetatea Hunedoara. După moartea lui Voicu, cetatea trecu în stăpînirea fiului său, Ioan (Iancu) de Hunedoara, vestit comandant de oști, care a repurtat mari victorii împotriva turcilor, oprindu-le înaintarea la Dunăre pentru trei aferturi de veac. Căutînd să schimbe castrul de la Hunedoara într-o puternică cetate slujind luptei antiotomane, Ioan de Hunedoara a dispus construirea unei noi incinte exterioare, cu ziduri și contraforturi solide, cu patru turnuri masive de apărare la cele patru colțuri. Unul din aceste turnuri, legat cu cetatea propriu-zisă printr-un coridor suspendat pe piloni masivi de piatră, a constituit un element arhitectonic unic în Europa acelei vremi și s-a păstrat nealterat de numeroasele prefaceri ulterioare.

Rapida răspîndire a armelor de foc, la scurt timp după terminarea fortificațiilor, a făcut însă cetatea vulnerabilă. Ioan de Hunedoara, ajuns regent al Ungariei (1446), a hotărît să o transforme într-un măreț castel feudal, construindu-i aripa de vest, cu somptuoasa sală de recepție (sala cavalerilor), sala pentru dietă, apartamentul personal al stăpînului și o capelă pe latura de răsărit.

Matei Corvin, fiul lui Ioan, ajuns rege al Ungariei (1458), va adăugi castelului noi construcții pe latura nordică, în care se observă un amestec armonios al artei gotice cu aceea a Renașterii, care pătrunde acum în Transilvania. După moartea regelui Matei Corvin, castelul a trecut de la un stăpîn la altul, ruinîndu-se. Incendiul din 1854 l-a distrus complet, iar diversele restaurări ulterioare i-au alterat stilul caracteristic, măiestra îmbinare de gotic și Renaștere.

În anii puterii populare castelul Huniazilor a început să fie restaurat cu deosebită grijă științifică, pentru a i se reda întreaga măiestrie din sec. al XV-lea.

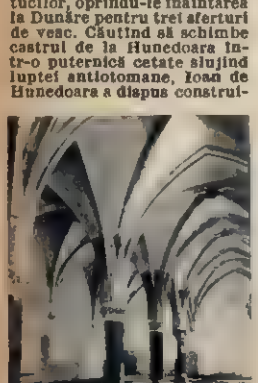

Sala cavalerilor, construită de Ioan de Hunedoara în 1446.

Onești, 1962

Onești — oraș al petrochimiștilor — s-a înfrumusețat cu o nouă serie de construcții moderne, realizate cu ajutorul metodei cofrajelor glisante. De la începutul acestui an și pînă la sfîrșitul lunii octombrie au fost date în folosință oamenilor muncii din Onești peste șase sute cincizeci de apartamente în blocuri înălțate după această metodă și s-a terminat construcția mai multor magazine elegante.

Vă trimit două noi aspecte ale orașului Onești: una din construcțiile terminate recent, rezervate viitoarelor magazine (foto 1), și cîteva din blocurile date în folosință în ultima vreme (foto 2).

V. BOGDĂNEȚ, profesor

Clujul, noaptea

Vă trimit această fotografie care redă un aspect al noilor blocuri construite în piața Mihai Viteazu din Cluj.

Mircea ALBU, Cluj

Mii de boboci pentru gospodăriile colective

În toamna aceasta a ajuns la maturitate primul lotmatcă de peste 900 rațe de rasă „Pekin", crescut în Stațiunea agricolă complexă „Argeș" din comuna Călinești, raionul Pitești. Ouăle acestor rațe vor fi duse la incubatoarele din comuna Ștefănești, de unde apoi mii de boboci vor fi repartizați gospodăriilor agricole colective din regiunea Argeș care au lăcuri amenajate și condiții speciale pentru creșterea rațelor.

I. CRUCEANĂ, Pitești

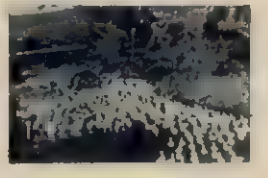

Pe dealurile Godovanei

Cu cîțiva ani în urmă, pe dealurile Godovanei, aflate în perimetrul Gospodăriei de stat „Traian" din raionul Bacău, creșteau în voie arborești și mărăcinișurile. În anul 1959, specialiștii au efectuat primele măsurători în vederea valorificării acestor terenuri slab productive. Apoi buldozerele au smuls zeci de metri cubi din pămîntul înțelenit, executînd lucrări de stăvilire a eroziunii solului. Pe dealurile mai înainte neroditoare ale gospodăriei au fost sădiți pînă în prezent pe cîteva sute de hectare pomi fructiferi (meri, peri, pruni și vișini), sub directa îndrumare a inginerilor horticultori. Lucrările de plantări continuă, iar cînd ele vor fi încheiate livezile de pe dealurile gospodăriei de stat vor aduce anual importante venituri.

În fotografie: se pichetează terenul pe o parcelă de deal și se execută gropi în care vor fi sădiți pomi fructiferi.

Constantin BURSUC, Bacău

Pe scurt

Ionel Anghel, Brăila. Iarna nu trăiesc în Delta Dunării decît acele specii de rațe și gîște sălbatice care scot puii în timpul verii în regiunile nordice și coboară să ierneze la noi. Speciile de rațe și gîște sălbatice care scot puii vara în Delță pleacă iarna spre sud (unele în octombrie sau noiembrie, altele în timpul înghețului). Vă recomandăm să citiți lucrarea „Migrația păsărilor" de L. Rudescu, apărută în Editura Științifică, unde este explicat în mod științific acest fenomen.

Ioan Munteanu, Caransebeș. Scriitorului Mihai Tican Rumano i s-au publicat în Editura Tineretului volumele „Monștrii apelor" (1958) și „Lacul cu elefanți" (1957). Ca un omagiu adus ținutului său natal, scriitorul — care locuiește la București — a donat recent o bogată colecție de pictură și sculptură muzeului din Cîmpulung-Muscel.

Rodica Tomescu, Craiova. În „Flacăra" nr. 38, din 29 septembrie 1962, a apărut un material despre arhipelagul Hawaii. Citindu-l, veți găsi răspuns la întrebarea dv.

Constantin Marcu, com. Gh. Lazăr, raion Slobozia. Agențiile poștale comunale trebuie să trimită adresanților la domiciliu corespondența, ziarele și revistele.

Cititorii către cititori

Următorii cititori doresc să corespondeze: *Pano Jelev*, Varna (R.P. Bulgaria), bd. Lenin 6: literatură (corespondează în limbile bulgară, română, italiană); *Alexandru Mihail*, elev, Craiova, Prelungirea Gîrleștl 56: ilustrate; *Nicu Ionescu*, mecanic, Pitești, str. Gh. Șincai 9: ilustrate; *Maria Tîrnăveanu*, elevă, Ocna Mureș, str. Memorandului 118, reg. Cluj: teme diverse, ilustrate; *Cornelia Cernescu*, Fălticeni, str. Maior Ioan 12: literatură, muzică, științe naturale, ilustrate; *Costel Turcanu*, elev, com. Liteni, raion Fălticeni, reg. Suceava: ilustrate; *Dumitru Albulescu* și *Ilie Vonica*, Turnu Severin, str. Traian 52: istorie și ilustrate; *Lazăr Gheorghe*, maistru, Baia Mare, str. Colonia Săsar 16: literatură, muzică, filatelie, ilustrate; *Gigi Dumitrescu*, elev, Călărași, bd 1 Mai 25 B, reg. București: filatelie, ilustrate; *Valentin Chiriță*, elev, com. Cosmești, raion Videle, reg. București: literatură, filatelie, ilustrate; *Margareta Mitruț*, elevă, Craiova, str. Karl Marx 47: ilustrate.

De la fotocorespondenți

„Bob cu bob mă face mare". (*Gh. Stoica, Craiova*)

Drumul cărbunelui. (*Ileana Terek*)

CITITORI DIN BUZĂU! CITITORI DIN CÎMPINA!

REDACȚIA „FLACĂRII" DOREȘTE SĂ ȘTIE:

- **Ce vă place și ce nu în „Flacăra"?**
- **Cum ați vrea să arate revista?**
- **Ce ați dori să găsiți în paginile ei?**

Pentru a vă cunoaște părerile, „FLACĂRA" organizează

DOUĂ CONSFĂTUIRI CU CITITORII

LA BUZĂU

Duminică 2 decembrie ora 10,30, în sala „Nicolae Bălcescu".

Consfătuirea va fi urmată de un program artistic organizat cu sprijinul Casei raionale de cultură din Buzău și cu concursul artiștilor:

ROXANA MATEI și **MIHAI CIUCĂ** de la Teatrul satiric muzical „C. Tănase" din București.

LA CÎMPINA

Joi 6 decembrie ora 16, în sala Institutului de cercetări pentru foraj și extracție (I.C.F.E.).

Consfătuirea va fi urmată de un program artistic susținut de artiști amatori din Cîmpina și cu concursul:

artistului emerit **N. STROE**, solistei de muzică ușoară **MIHAELA COTARU** și compozitorului **EUGEN CERBU.**

FLACĂRA
Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI — Nr. 48 (382)
1 decembrie 1962

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII
Căsuța poștală: 3507
of. 33, Tel. 17.60.10. int. 1744

ABONAMENTE:
la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei

Prezentarea grafică: Vlad MUȘATESCU. Tipărită la Combinatul poligrafic Casa Scînteii.

fotocronica FLACĂRII

① La Fabrica de confecții din Bacău s-au realizat pînă în luna octombrie economii în valoare de 650.000 lei. Printre cei care lucrează cu hărnicie la îndeplinirea planului în cinstea zilei de 30 Decembrie se numără și muncitoarea Dobriță Petre

② Elevii claselor de canto ai Școlii populare de artă din București au prezentat în sala Dalles un reușit recital intitulat „Pentru fiecare o melodie". Cântecele, serenadele și valsurile interpretate cu măiestrie de tinerii artiști au fost viu aplaudate.

③ Comitetul regional al femeilor din regiunea Suceava folosește specificul activității colectiviștilor din acest început de anotimp rece pentru a-și intensifica acțiunile cultural-educative în rîndurile femeilor de la sate. Una din formele acestei activități o constituie cercurile de lectură. În fotografia noastră: o imagine a cercului de lectură condus de tov. Aurora Cojocaru în comuna Schela.

④ Săptămîna aceasta a avut loc la București finala Olimpiadei de matematică și fizică a studenților. În fotografie: studenții Aldea Laurențiu și Stratan Gheorghe din anul III al Facultății de fizico-matematici a Universității București, lucrînd în laboratorul de optică, în timpul concursului.

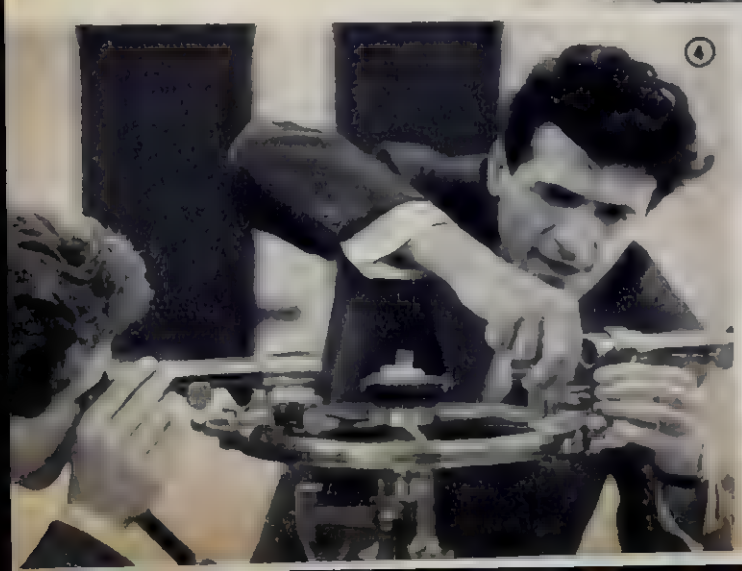

⑤ Astăzi începe în întreaga țară tradiționala „Lună a cadourilor". Și, cu toate că zăpada a interzis să se arate, Moș Gerilă și-a făcut apariția în vitrinele magazinelor care vor desface cadouri nu numai pentru cei mici, ci și pentru cei mari.

SPORT

Romînia - Spania : 3 - 1

O VICTORIE DE PRESTIGIU

① Fundașul Rodri s-a oprit nedumerit, portarul Vicente, care ieșise în întîmpinarea centrului atacant al echipei române, Manolache (dreapta), zace neputincios la pămînt. Sîntem în minutul 8 al primei reprize. Este 2-0 pentru reprezentativa țării noastre.

② Atacurile impetuoase ale echipei noastre se succed neîncetat punînd la grea încercare întreaga apărare spaniolă. Balonul pe care Vicente l-a scăpat din brațe l se oprește totuși în picioare, în timp ce mîinile lui bîjbîie pe lîngă atacantul român.

③ Echipa română atacă. De astă dată portarul spaniol a reușit să culeagă balonul trimis cu capul de Constantin. Dar în minutul 61 același Constantin va marca al treilea gol al reprezentativei noastre.

④ Publicul, ca de fiecare dată, aplaudă din toată inima acțiunile fructuoase ale reprezentativei noastre.

Proletari din toate țările, uniți
FLACĂRA
Nr. 49 (393) — 8 decembrie 196

Inginerul Alexandru Jugăreanu, de la uzinele „Steagul roșu" — Brașov.

ARMONIA ATLANTICĂ ȘI „OMUL DE LA VOLAN"

de Florica ȘELMARU

Invariabil, în ajunul reuniunilor la nivel ministerial ale blocului NATO, în presa occidentală se fac auzite glasuri care contestă că aprofundarea întâlnire ar putea deveni teatrul unor ciocniri de interese între aliați, lăsînd să se înțeleagă că în fond armonia domnește în sînul coaliției. Se fac auzite și altele care cheamă la unitate, dar fiecare de pe pozițiile țării respective. De astă dată, întîlnirea va avea loc, peste cîteva zile, la Paris. Preludiile au început încă de vreo două săptămîni. „Süddeutsche Zeitung" (München) de pildă publică, sub titlul „NATO nu are probleme importante", un articol care, citit cu atenție, demonstrează exact contrariul: enumerarea rapidă în care ziarul amintește chestiunile ce vor veni într-un fel sau altul în discuție nu pare a prevesti o sesiune lipsită de furtuni. Este vorba în această enumerare despre eventualitatea menținerii încă în funcția de comandant suprem al forțelor NATO în Europa a generalului Norstad — ceea ce implică luări de atitudine cu privire la planul care-i poartă numele. Este vorba despre revendicările de ordin financiar ale S.U.A., nemulțumite de disproporția dintre cheltuielile lor militare și acelea ale partenerilor lor europeni. Este vorba — la modul alusiv, e drept — și despre rivalitățile în domeniul comenzilor de armament. Poate faptul că articolul a fost scris și publicat în momentul în care criza declanșată de „afacerea Der Spiegel" era în plină fierbere, să fie pricina neobișnuitei abțineri a ziarului münchenez de la aprecieri proprii și a titlului său euforizant.

Semnificativ e însă turul de orizont pe care, mai recent, decanul comentatorilor politici americani, Walter Lippmann, l-a făcut la Asociația presei anglo-americane din Paris, în fața membrilor Asociației presei diplomatice și a Asociației presei străine. Lippmann sosise la Paris pentru a participa la sărbătorirea a 75 de ani de la apariția ediției europene a lui „New York Herald Tribune". Prilejul era binevenit și pentru a afirma „solidaritatea occidentală", și pentru a formula niște condiții necesare pentru menținerea ei. Necesare — în concepția unor cercuri de mare răspundere din S.U.A. De bună seamă, un gazetar care își cuvîntul în fața altor gazetari exprimă în principiu propriile sale păreri. Dar tonul, unele formulări ale lui Lippmann au creat impresia că cele spuse de el reprezintă mai mult decît o opinie personală. După ce a declarat că „interesele vitale ale Europei sînt interesele vitale ale Americii", Lippmann a abordat principalele puncte nevralgice ale relațiilor dintre S.U.A. și aliații lor europeni. A încercat să răspundă nemulțumirii acestora de a nu fi fost consultați atunci cînd Washingtonul a luat împotriva Cubei măsurile care au declanșat criza din zona Caraibilor, susținînd că era singura cale de urmat. A găsit mijlocul de a aminti — repetat — aliaților europeni de dolarii investiți de S.U.A. în forțele NATO de pe vechiul continent. S-a referit, în fine, la problemele strategiei NATO, reluînd tezele cunoscute ale discursului rostit astăvară de ministrul de Război McNamara, la universitatea Michigan, adică atacînd pozițiile acelor aliați — Anglia, Franța — care aspiră la o forță nucleară „independentă". „...Europa, a spus el, referindu-se la aspectul financiar al problemei, nu poate crea o forță nucleară satisfăcătoare și în același timp o forță convențională satisfăcătoare; noi considerăm esențial, ca o chestiune practică, să existe, pentru moment, o diviziune a muncii". O diviziune a muncii, firește, menită să păstreze în mîinile S.U.A. atu-ul nuclear care-i conferă un loc deosebit în alianțele lor militare. „A dirija forța nucleară a lumii occidentale — declara Lippmann — este la fel cu a conduce un vehicul pe un drum de munte înfricoșător de accidentat. Numai un singur om poate sta la volan..." (În această ordine de idei, merită să fie amintit faptul că „planul Norstad" prevede nu numai înarmarea Bundeswehrului, ceea ce i-a asigurat antipatia opiniei publice internaționale, dar și „integrarea", sub control american, a forței de șoc nucleare engleze și franceze, ceea ce explică noua vogă de care pare a se bucura la Washington.)

În ajunul unei sesiuni atlantice „fără probleme", contradicțiile dintre aliați sînt mai virulente ca oricînd.

fotocronica FLACĂRII

La Palatul Națiunilor din Geneva și-a reluat lucrările Comitetul celor 18 state pentru dezarmare. În fotografie: aspect din timpul unei ședințe.

În urma unei rezoluții prezentate de cele șase țări membre nepermanente (printre care și R.P. Română), Consiliul de Securitate a recomandat alegerea lui U Thant ca secretar general al O.N.U. Prin votul unanim al Adunării Generale, diplomatul birman, care a avut pînă în prezent funcția de secretar general provizoriu, a fost ales secretar general al O.N.U. pe perioada pînă la 3 noiembrie 1966. În telegrama de felicitare trimisă lui U Thant de președintele Consiliului de Miniștri al R.P.R., Ion Gheorghe Maurer, se spune între altele: „Apreciind eforturile depuse de dv. pentru rezolvarea unor probleme internaționale importante, îmi exprim convingerea că și pe viitor veți aduce întreaga dv. contribuție la cauza menținerii și întăririi păcii în lume". În fotografie: U Thant mulțumind Adunării, după votare.

În cinstea celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist din Cehoslovacia, care și-a început lucrările la 4 decembrie la Praga, în uzinele, fabricile și cooperativele agricole unice din R.S. Cehoslovacă, s-a desfășurat întrecerea pentru titlul de colectiv „Congresul al XII-lea al P.C.C.". În fotografie: o brigadă de laminoriști de la uzina siderurgică din Kralno Dvur, aflată în întrecere pentru cucerirea acestui titlu.

Aspect de la plecarea din portul Leningrad a membrilor celei de-a 8-a expediții antarctice sovietice, pe bordul motonavei „Estonia".

Locuitorii orășelului tunisian Gabes au fost victimele unei calamități naturale provocate de inundațiile care s-au produs recent în această localitate.

STRAUSS: „Cum să nu devii superstițios?!..."
Desen de Eugen TARU

Vopsitoria automată este una din cele mai moderne secții ale uzinei de mașini agricole „Semănătoarea". Colectivul acestei secții a realizat pînă în prezent economii de 180.000 lei, ridicînd în același timp și calitatea vopsirii.

La Baia Mare s-a deschis expoziția agricolă a regiunii Maramureș. Standurile cu produse din cele peste 100 de unități agricole socialiste fruntașe sînt expuse în 5 pavilioane spațioase. Aici pot fi văzute aproape 500 de mostre de grîu, porumb, cartofi, floarea-soarelui, fructe, legume etc. din soiurile care au dat cele mai mari producții în acest an.

Teatrul Național „I.L. Caragiale" a început repetițiile noii piese a dramaturgului Aurel Baranga: „Adam și Eva". Regia spectacolului aparține artistului poporului Sică Alexandrescu. În fotografia noastră: autorul, regizorul și viitorii interpreți la lectura piesei.

fotocronica FLACĂRII

Deși pavilionul de mostre s-a închis pentru public, în moderna construcție din Piața Scînteii continuă o activitate intensă. Zilele acestea la pavilion au început contractările între organizațiile comerciale și întreprinderile producătoare din sectorul țesături.

În cartierul Țiglina din Galați au fost construite și date în folosință, pînă în prezent, peste 1.500 de apartamente. În același timp a fost construit și amenajat un complex comercial și de deservire, ale cărui unități au o suprafață de 660 m p. În fotografie: lucrări de finisare într-o parte a complexului comercial.

Mecanizarea principalelor operațiuni miniere preocupă nu numai trusturile de extracție, dar și pe studenții care se pregătesc să devină ingineri. Iată-l într-unul din laboratoarele Institutului de mine din Petroșeni, studiind agregatele moderne care funcționează în subteran.

O DISCUȚIE ÎN JURUL „MESEI ROTUNDE“
ORGANIZATĂ DE REDACȚIILE REVISTEI „FLACĂRA“
ȘI ZIARULUI „FLACĂRA IAȘULUI“

IAȘI - RECONSTRUCȚIE ȘI ESTETICĂ

Au participat:

Ing. Vladimir BOGHIAN, conferențiar la Institutul politehnic din Iași.
V. DORNEANU, activist al comisiei economice a Comitetului regional P.M.R. Iași.
Ing. Nicolae DRĂGHIN, inginer-șef adjunct la Trustul regional de construcții Iași.
Arh. Vasile FALIBOGA, director tehnic la D.S.A.P.C. (Direcția sistematizării arhitecturii și proiectelor de construcții).
Ing. Virgil FOCȘA, conferențiar la Institutul politehnic din Iași.
Ing. Solomon LAZĂR, director tehnic la D.S.A.P.C.
Arh. Felix SCHOR, profesor de istoria arhitecturii la Institutul politehnic din Iași.
Ing. Anton ȘESAN, profesor universitar, șeful catedrei de statică și construcții la Institutul politehnic din Iași.
Ing. Alexandru VEISA, șeful serviciului de sistematizare a orașului Iași*).

*) N-au participat reprezentanții Comitetului executiv al Sfatului popular al orașului Iași (tov. vicepreședinte Ștefănescu), cu toate invitațiile stăruitoare și repetate făcute de cele două redacții. Păcat. Ar fi fost bine să cunoaștem părerea Comitetului executiv în problemele ridicate. Și poate că ar fi fost de folos Comitetului executiv însuși...

Mai mult poate decît pentru multe alte orașe ale țării — dată fiind starea de ruină în care regimul burghezo-moșieresc a ținut Iașul și la care s-au adăugat distrugerile provocate de războiul hitlerist — reconstrucția socialistă a însemnat pentru bătrîna capitală a Moldovei o totală reîntinerire. Vechi cartiere au fost reînălțate din temelii (Păcurari, Socola, 23 August, Piața Unirii ș.a.), altele au apărut pe locuri înainte virane (Șpalul Bahluiului, Tudor Vladimirescu ș.a.).

Construcțiile continuă în ritm susținut, iar aspectul lor estetic și problemele urbanisticii stînd în centrul atenției, atît a proiectanților și constructorilor cît și a populației ieșene, ne-am propus să le supunem discuției specialiștilor. Și iată-ne în jurul „mesei rotunde“ organizate de revista noastră împreună cu ziarul „Flacăra Iașului“.

Desigur că paginile noastre nu ne permit să redăm în întregime discuțiile purtate. Din numeroasele probleme asupra cărora participanții la discuții și-au expus punctul de vedere am selectat pentru cititorii noștri cele ce urmează.

Linia modernă — iată ce caracterizează noua clădire a Uniunii artiștilor plastici (strada Armeană).

Ing. Al. VEISA: În Iași s-a construit mult — și adesea bine. Cu toate acestea — fără a avea cîtuși de puțin intenții criticiste — dacă vorbim *despre estetica* în reconstrucția Iașului, mă simt tentat să încep prin a critica aspectul unora dintre construcțiile înălțate în urmă cu cîțiva ani. Mă refer în primul rînd la cartierul Păcurari: s-a înfăptuit o aliniere prea rigidă de blocuri cu fațade încărcate din punct de vedere decorativ, construcții care nu au vădit o preocupare serioasă pentru buna folosire a terenului și la realizarea cărora s-au făcut cheltuieli prea mari, mai ales pentru mișcările de pămînt, fără a se ajunge la rezultate care să justifice eforturile. S-a cheltuit mult pentru amenajări exterioare, mai ales pentru terase artificiale, care sînt frumoase, desigur, dar au ridicat prețul de cost pe apartament.

Criticați fiind, ne-am dat seama de greșelile făcute, dar, încercînd să le remediem, am căzut în extrema cealaltă. Și dacă în Păcurari s-au construit blocuri

Piața Unirii, astăzi

în care domină prea mult monumentalul, imobilele de pe strada Vasile Alecsandri, „plombele" de pe Cuza Vodă, Lăpușneanu ș.a. sînt sărace ca aspect exterior. Considerîndu-se că reducerea prețului de cost este o sarcină numai a proiectanților nu și a constructorilor, s-a ajuns la soluția proiectării și construirii unor blocuri ce nu contribuie la înfrumusețarea orașului. Trebuie să constatăm însă, cu satisfacție, că și această fază a fost depășită. Construcțiile din ultimii doi ani sînt moderne, frumoase, asigură confortul locatarilor și s-au realizat la un preț de cost mult mai redus de cît cele din Păcurari. Aceasta e o garanție că mergem pe un drum bun.

Ing. S. LAZĂR: Dacă discuția a început cu blocurile din Păcurari, țin să mărturisesc că mie personal nu-mi displac — deși sînt de acord cu afirmația că în stilul arhitectonic adoptat există o oarecare rigiditate, că acest stil este mai potrivit pentru edificii publice decît pentru construcțiile de locuințe. Nici în ce privește folosirea terenului nu sînt întru totul de acord cu antevorbitorul, deoarece indicii de densitate la hectar a spațiului construit corespund normelor îndeobște adoptate. Trebuie însă într-adevăr să recunoaștem că în Păcurari s-a cheltuit prea mult. Și aceasta datorită faptului că pe atunci nu exista nici o preocupare pentru obținerea unui preț de cost mai scăzut. S-a făcut risipă. Astfel, podurile imobilelor au fost prevăzute cu elemente de beton armat — lucru scump și de care constructorii se puteau lipsi ușor, fără a dăuna cu ceva soliditătii construcțiilor. De asemenea, risipă se vădește prin prea multele spații clădite în raport cu suprafața totală a spațiilor locative (holuri multe și mari, scări etc.).

În ce privește terasele, eu cred că realizarea lor a fost impusă de configurația terenului; fără deplasările de pămînt care au avut drept rezultat aceste terase nu știu cum s-ar fi putut construi. Iar realizarea lor a făcut să rezulte un ansamblu ce oferă un aspect estetic plăcut.

(Nota redacției: după părerea noastră cît și cea a specialiștilor pe care i-am mai consultat rezultă concluzia că punctul de vedere exprimat de tov. ing. S. Lazăr este just: terenul accidentat din Păcurari a impus drept cea mai rațională soluție construirea acestor terase.)

Blocurile din strada V. Alecsandri și casele mici din Copou ilustrează însă — așa cum a arătat și colegul meu — o neînțelegere a căilor menite a duce la reducerea prețului de cost. Aspectul exterior al clădirilor, numărul redus de etaje, dar mai ales spațiile prea mici din interior și cvasi-inexistența dependințelor — iată ce avem a critica în aceste cazuri. Și critica aceasta ne-a fost făcută atît de oamenii muncii, cît și de organele de partid și de stat în cadrul analizelor la diferite etape ale muncii noastre. Astfel am putut înțelege cu ce am greșit și într-un caz, și în celălalt. Și ceea ce a spus în încheiere tov. Veisa e just: construcțiile acestea aparțin unei faze depășite astăzi. Iar cu noile ansambluri din Piața Unirii, de pe malul Bahluiului și altele ne putem într-adevăr mîndri.

Prof. ing. A. ȘESAN: Asta e adevărat. Sînt însă de spus unele lucruri și sub aspectul urbanistic. Iată, de pildă, cartierul Codrescu. Desigur că noile construcții de aici asigură pentru numeroși oameni ai muncii locuințe civilizate. Dar blocurile sînt înghesuite, se pierd în masa unor clădiri vechi și urîte. În acest cartier s-au investit multe mijloace bănești și multe eforturi, dar cetățeanul care trece pe 23 August nu vede nimic.

Ing. N. DRĂGHIN: Într-adevăr, în timp ce alte cartiere fac o impresie bună, cartierul Codrescu apare înghesuit.

V. DORNEANU: Asta e adevărat. Dar lucrurile nu vor rămîne așa, deoarece perspectiva asupra cartierului va fi deschisă prin înfăptuirea degajărilor prevăzute în plan: demolarea imobilelor ruinate, insalubre—și alte amenajări prevăzute în planul de sistematizare — vor permite să se vadă că aci s-a realizat un lucru bun. Însă în ce privește clădirile de pe V. Alecsandri și altele de care s-a amintit, acestea vor rămîne așa cum sînt: nici o schimbare ce s-ar înfăptui în jur nu le-ar putea face mai puțin urîte!

Prof. ing. A. ȘESAN: O altă problemă despre care de mult vreau să vorbesc este cea a circulației în oraș. Noi nu facem pictură, nici nu țesem covoare, ci ridicăm un oraș modern, un oraș socialist, care trebuie să fie frumos, dar și comod. Mă întreb însă: ce fel de fantezie i-a condus pe proiectanții noii Piețe a Unirii ridicînd-o astfel încît să taie orașul în două? Uitînd că sistematizarea unui oraș nu are numai un aspect plastic, ci și unul funcțional, practic, proiectanții au lichidat vechea arteră de circulație centrală — care era desigur defectuoasă — și n-au făcut nimic în locul ei. Latura de sus a Pieței Unirii se închide cu o terasă la care ajungi urcînd niște trepte

— desigur, frumoase, dar peste care nu pot trece nici tramvaiele, nici autobuzele. E foarte bine să construim pieţe mari, armonioase, bogate — cum e actuala Piaţă a Unirii — dar cum faci tu, cetăţean, să treci cu tramvaiul, cu autobuzul sau cu o maşină mică, de pe Ştefan cel Mare sau de pe Cuza Vodă, în partea cealaltă a pieţei?

(Nota redacţiei: din informaţiile noastre rezultă că proiectanţii nu au ignorat această problemă, ci că, dimpotrivă, i-au dat o bună rezolvare. Schiţa de sistematizare a oraşului şi detaliul de sistematizare a zonei Piaţa Unirii (aflat în lucru la I.S.C.A.S.-Bucureşti) prevăd o serie de lucrări legate de organizarea spaţială a pieţei şi a circulaţiei, printre care şi amenajarea cîtorva străzi în vederea creării unui inel central care va asigura o bună legătură între zonele sudice şi cele nordice ale oraşului; acest inel va permite şi o bună folosire a mijloacelor de transport în comun.)

Strada Socola, văzută de la Podul Roşu. Pe partea stîngă, noile blocuri formînd un ansamblu ce se întinde pe malul Bahluiului, pe de o parte, pe strada Socola, de alta, pînă la zona industrială (Fabrica de mobilă, fabrica „Ţesătura" ş.a.). Pe partea dreaptă se mai văd încă vechile construcţii — o mărturie a felului în care a arătat acest cartier în trecut — dar şi acestea vor dispare în curînd, în locul lor ridicîndu-se blocuri noi, viitoare locuinţe ale muncitorilor de la Nicolina, „Ţesătura", Fabrica de mobilă, Fabrica de ulei şi celelalte unităţi industriale ce s-au construit şi se vor mai construi în această parte a oraşului.

O problemă mult dezbătută: tradiţia şi noile construcţii

Conf. ing. V. FOCŞA: Mai sînt şi alte lucruri de discutat. Reconstrucţia Iaşului prezintă, faţă de cea a altor oraşe, unele particularităţi ce rezultă din existenţa vechilor monumente, din bogatele tradiţii culturale ale oraşului, din elementele arhitecturale autohtone etc. În oraş sînt zone care se pot reface numai prin construcţia unor ansambluri moderne: Socola, Nicolina, Tătăraşii, Cantemir şi altele. Dar zonele Palatului Culturii, Ştefan cel Mare, Piaţa Unirii trebuie să fie — şi în mare măsură sînt — reconstruite cu elemente ce reflectă arhitectura autohtonă, menite a face legătura între vechile monumente şi noile ansambluri arhitectonice. Desigur că nu putem realiza acest lucru prin reeditarea unor forme arhaice, depăşite de vremuri, ci prin două mijloace: 1) studiind şi folosind motivele arhitectonice specifice; şi 2) folosind unde e posibil un excelent material local, piatra de Repedea, cu care s-ar putea realiza motive care să exprime bine şi frumos formele arhitectonice tradiţionale româneşti.

Arh. V. FALIBOGA: Nu trebuie însă să uităm nici un moment că Iaşul nu este nici pe departe leagănul arhitecturii româneşti. Fiecare vechi monument ieşean e rezultatul multor influenţe străine. Dar toate monumentele acestea la un loc creează un specific al oraşului. Despre acest specific s-a discutat mult, organizîndu-se chiar şi o expoziţie arhitecturală. Şi datorită sprijinului primit din partea partidului noi am putut înlătura greşeli şi exagerări fie într-o direcţie, fie în cealaltă, ajungînd la concluzia că trebuie să păstrăm cu dragoste tot ce este valoros din trecut, dar şi la înţelegerea faptului că specificul local şi tradiţia naţională nu înseamnă revenirea la formele arhaice, ci crearea unei arhitecturi noi, care să se inspire numai din ceea ce este pozitiv în tradiţie. În ce priveşte materialele autohtone, cum ar fi piatra de Repedea, desigur că sînt preţioase şi pot fi folosite. Dar să nu se uite că nu e vorba de construirea unuia sau cîtorva edificii, în ritmul lent în care se construia cu veacuri în urmă, ci e vorba de construcţii foarte numeroase şi care se realizează în cel mai rapid tempo. Or, într-un asemenea caz, cariera de la Repedea nu poate asigura nici pe departe debitul de piatră necesar.

Cel mai bine păstrăm specificul nu prin materialele folosite, cît printr-o atentă sistematizare. Înţeleg prin aceasta să se acorde atenţie sporită siluetei oraşului, aerisirii ei. Nu înseamnă că nu trebuie să folosim de loc piatra locală şi micile ornamente ceramice; dar grija cea mai mare este să clădim astfel încît siluetele Palatului Culturii, ale Goliei, ale Trei Ierarhilor şi ale altor monumente valoroase să se păstreze şi să apară aerisit în noul peisaj, să nu fie înăbuşite de marile blocuri moderne.

Ing. S. LAZĂR: Sînt întru totul de acord cu felul cum pune problema tov. Faliboga. Şi aş vrea să mai adaug ceva: specificul local, pe care noi avem datoria să-l păstrăm, nu rezidă numai în arhitectura vechilor monumente, ci şi în trecutul de luptă al maselor populare din Iaşi, ca şi în activitatea culturală din trecut a cărturarilor şi oamenilor de artă ce au trăit aici. Avînd în vedere acest lucru, trebuie în şi mai mare măsură să ne gîndim la felul cum realizăm acest specific local nu sub aspectul imitării vechii arhitecturi, ci sub acel al urbanisticii. Sub imperiul acestei necesităţi s-au şi realizat o serie de proiecte — altele sînt în curs; trebuie să continuăm a studia şi a găsi soluţii pentru încadrarea noilor ansambluri în raport cu vechile monumente, dar şi pentru a folosi actuala siluetă a oraşului, cu monumentele şi reliefui său accidentat, astfel încît să punem în valoare, prin ridicarea anumitor monumente, prin crearea de pieţe frumoase etc., locurile legate de lupta revoluţionară şi de marile tradiţii culturale ale poporului. A respecta specificul local nu înseamnă că trebuie să construim în stilul Goliei sau să folosim numai materialele locale. Nici una, nici cealaltă nu se potrivesc cu betonul, oţelul, sticla, aluminiul şi masele plastice pe care le foloseşte arhitectura modernă.

Conf. ing. V. BOGHIAN: Sînt şi eu de acord că specificul local trăieşte atît prin monumentele istorice cît şi prin organizarea teritoriului. Cred însă că noi putem să facem ca ei să trăiască şi prin arhitectură, materiale şi colorit.

Prof. arh. F. SCHOR: În jumătatea a doua a secolului al XV-lea — epoca lui Ştefan cel Mare — în arhitectura Moldovei se foloseau mult elementele decorative de ceramică colorată. Cred că prelucrarea unor asemenea elemente şi utilizarea lor ca accente izolate de culoare ar putea intra în consideraţie pentru crearea acestui specific local.

Conf. ing. V. BOGHIAN: Exact. Cred că se poate folosi un material foarte potrivit imprimării notei locale. Mă refer din nou la piatra de Repedea. Placaje din această piatră la socluri, eventual şi la partere — realizate prin îngloharea pietrei în tencuiala de protecţie şi scoaterea ei uşor în relief — ar fi o soluţie bună. Piatra aceasta, de nuanţă alb-gri, e mult mai caldă decît betonul şi ar aduce ansamblurilor acea mică notă locală după care umblăm. Propunerea aparţine tov. profesor Şesan şi mi se pare bună.

Prof. ing. A. ŞESAN: Într-adevăr, ne-am gîndit că la noile construcţii din Nicolina să realizăm blocuri ceramice a căror mărime să fie egală cu 7 cărămizi şi un sfert, pe care să le folosim în faţadele noilor clădiri împreună cu cărămida aparentă, în timp ce soclurile ar urma să fie realizate din lespezi mari de piatră de Repedea, îngropate în mortarul de protecţie (un fel de ciclopian, cum se numeşte în arhitectură). Aspectul ar fi frumos, s-ar realiza o bună armonizare cu construcţiile C.F.R.-ului din acest cartier, iar preţul de cost ar fi destul de redus. Soluţia aceasta a fost nu numai studiată, dar şi experimentată la proiectele-tip.

Centru al oraşului, dar şi al discuţiilor

O problemă mult dezbătută în discuţiile specialiştilor, ca şi în cele ale oamenilor muncii, o constituie aspectul Pieţei Unirii.

Prof. ing. A. ŞESAN: În refacerea Kievului s-a mers pe linia reconstruirii vechilor clădiri monumentale de pe Kreşciatik. La Varşovia am văzut de asemenea pieţe, complet distruse în război, astăzi refăcute întru totul cum erau înainte. La noi însă cum am reconstruit Piaţa Unirii? Nu spun că nu e frumoasă, dar nu seamănă de loc cu ce era înainte. Desigur că, pentru a păstra specificul, nu pretind să construim conace şi nici să dărîmăm ce s-a făcut (dacă vreţi, nici Palatul Culturii nu e în specificul arhitecturii noastre, fiind în stil gotic; pentru aceasta însă nu-l vom dărîma, ci-l vom scoate în evidenţă prin diferite mijloace şi-l vom conserva ca pe un valoros monument ieşean). Dar să evităm a ridica în anumite zone ale Iaşului în care se află monumente vechi construcţii ultramoderne, oricît de frumoase ar fi ele. Aceasta nu înseamnează însă că nu le putem construi în cartierele noi.

Ing. S. LAZĂR: Din păcate, din tot ce cuprindea vechea Piaţă a Unirii nu prea ai avut ce păstra. Monumente istorice nu existau în vechea Piaţă a Unirii, decît cerdacul fostului han Bacalu din care Al. I. Cuza a vorbit poporului în 1858. Dar nu era nici pe departe o clădire monumentală care putea să fie păstrată în piaţa reconstruită. Nu se asambla cu noua piaţă şi a trebuit să fie scos.

V. DORNEANU: De altfel, cerdacul se păstrează intact şi, într-un fel sau altul, va fi expus ca piesă de muzeu.

Prof. ing. A. ŞESAN: Admit că din vechile construcţii nu se putea păstra nici una. Dar cum dăm acestei pieţe specificul centrului istoric ieşean?

Ing. S. LAZĂR: Să nu ne grăbim să conchidem atîta timp cît piaţa nu e încă terminată. Proiectanţii — proiectul aparţine I.S.C.A.S.-ului din Bucureşti — au ajuns la concluzia că se poate da Pieţei Unirii atmosfera istorică potrivită prin folosirea unor elemente decorative. A fost aprobat şi a şi început să se execute un proiect ce aparţine arhitectului Gh. Hussar şi artistei plastice Olga Porumbaru din Bucureşti, menit a da Pieţei Unirii tocmai această notă, fără a distona însă cu ansamblul arhitectonic modern. E vorba de intercalarea, în pavajul întregii pieţe, a unor mari mozaicuri în marmură şi diferite roci colorate care vor reproduce scene şi legende din trecutul istoric al Moldovei, mergînd pînă la realizările din anii noştri.

Prof. ing. A. ŞESAN: Este, desigur, o soluţie. Cred însă că trebuie să se mai caute şi altele pen-

tru redarea atmosferei Pieței Unirii, în condițiile existenței acestor construcții moderne.

Elementul decorativ nu trebuie să fie neglijat

Ing. S. LAZĂR: Din schița de sistematizare a orașului s-au rezolvat unele probleme, cum ar fi cea a zonărilor: zona industrială, cea a locuințelor, cea a locurilor de agrement etc. De asemenea s-a definitivat amplasamentul unor construcții social-culturale, ca politehnica, spitalul de oncologie, căminele studențești etc. În această zonare s-a avut grijă să se prevadă și spațiile verzi necesare.

Arh. V. FALIBOGA: Aerisirea și spațiile verzi — iată un element foarte important și din punct de vedere al păstrării specificului, și din punct de vedere estetic în general. Trebuie însă să ne preocupăm mai mult și de plastica fațadelor noilor imobile. Ritmul rapid al construcțiilor impune folosirea proiectelor-tip. Dar prin aceste proiecte se ajunge uneori la capete de construcții care nu se pot aranja bine, la calcane care nu se leagă cu ce e alături etc. Proiectarea-tip n-a ajuns încă la nivelul pretențiilor actuale ale arhitecturii. Nu cer să înlocuim proiectele-tip prin unicate, ci să convingem pe proiectanții de la I.S.C.A.S.-București să creeze asemenea proiecte care să permită îmbunătățiri în funcție de condițiile locale.

V. DORNEANU: Să nu uităm însă și de folosirea în mai mare măsură a artelor plastice și decorative pentru a asigura estetica orașului. Există o sarcină trasată de Biroul Comitetului regional al partidului, în vederea intensificării colaborării dintre D.S.A.P.C. și Uniunea artiștilor plastici. Ar trebui să urmărim mai îndeaproape îndeplinirea acestei sarcini.

Arh. V. FALIBOGA: Într-adevăr, o colaborare mai intensă pe această linie ar putea da rezultate pozitive de pe acum — deși nu putem spune că s-au depus prea mari eforturi — se și văd unde. La cîteva magazine din Piața Unirii s-au realizat fresce și mozaicuri, la Casa de cultură a tineretului este în curs de executare o interesantă frescă în hol și se lucrează o serie de basoreliefuri ce urmează a fi aplicate pe zidurile exterioare care, în același timp, vor fi placate cu travertină. Cînd aceste lucrări decorative exterioare vor fi terminate, aspectul Casei de cultură a tineretului va fi cu totul altul decît cel provizoriu și nu prea plăcut de astăzi.

Conf. ing. V. POCȘA: Toate acestea sînt de foarte mare importanță. Nu trebuie însă să fie neglijate nici altele mai mici, cum ar fi estetica vitrinelor comerciale, a firmelor unităților comerciale, a reclamelor-luminoase — care lipsesc aproape cu desăvîrșire în Iași — și în general a iluminatului modern în timpul nopții, elemente care pot contribui în mare măsură la înfrumusețarea orașului nostru. De asemenea, nu trebuie să neglijăm nici împodobirea unor anumite cartiere cu plante agățătoare, cum e vița sălbatică.

O altă problemă este cea a aspectului nou al unor clădiri mai vechi. E bine ca reparații să nu se facă decît la clădirile care e sigur că nu vor fi demolate pentru a face loc noilor construcții. Iar cînd se fac reparații la aceste clădiri, apoi să se facă temeinic, cu finisaje corespunzătoare cerințelor noi ale esteticii orașului socialist. Pe cît posibil, și dacă respectivele construcții merită, să li se facă finisaje bazate pe materiale mai rezistente — în particular, pe terasit.

Prof. ing. A. ȘESAN: Pentru estetica și comoditatea vieții oamenilor muncii ar trebui să se manifeste grijă și în privința celor necesare locuințelor noi. S-a arătat că s-a greșit în trecut pierzîndu-se mult spațiu clădit. Greșeala aceasta pe cît se pare nu se mai repetă. Dar de ce se sugrumă spațiul locativ prin mobilele-mastodonți și prin aparatajul casnic pe aceleași dimensiuni, produse de fabricile noastre?

Ing. S. LAZĂR: Într-adevăr, tov. prof. Șesan are dreptate. Nu există încă o coordonare între proiectanții de locuințe și cei ce proiectează mobilierul, aparatele de radio și de televiziune, frigiderele și alte aparate de uz casnic. O coordonare în acest domeniu e strict necesară, atît pentru buna folosire a spațiilor cît și pentru asigurarea unei estetici corespunzătoare.

(Nota redacției: problema aceasta nu privește numai Iașul și reconstrucția lui — ci e o problemă ce se pune în întreaga țară. Proiectanții de mobile și aparataj electro-casnic, ca și departamentele respective, ar trebui s-o aibă în vedere.)

Auxiliarele betonului

Arh. V. FALIBOGA: Un cuvînt de seamă în construcțiile noastre trebuie să-l aibă noile materiale. Desigur că încercările de folosire a maselor plastice făcute pînă acum la Iași sînt încă timide. Dar cunoaștem experiența constructorilor din alte orașe. Blocul A 6 de la Onești și o serie de apartamente din Ploiești, care au fost finisate în întregime cu mase plastice, sînt exemple bune și pentru noi.

Ing. N. DRĂGHIN: În cadrul trustului nostru s-au organizat vitrine în care se expun tot felul de materiale noi din mase plastice, pentru ca ele să fie studiate și cunoscute de constructorii noștri. Într-unele blocuri de pe malul Bahluiului vom finisa experimental cu mase plastice 20 de apartamente. E vorba de a înlocui materialele tradiționale prin cele din mase plastice, în următoarele: pervazuri la dușumele, baghete la plafoane, placarea bucătăriilor și camerelor de baie, feroneria la tîmplărie, covoare din P.V.C. în holuri, băi și bucătării, unele obiecte sanitare — robinete, țevi de scurgere ș.a. — că și vopsitoria cu alhidal, linoxin, hexol. Rezultatele pe care le vom obține sînt convins că vor face din constructorii ieșeni adepți entuziaști ai maselor plastice.

Discuția pe temele construcțiilor actuale și viitoare ale Iașului a mai continuat și — mai ales — ar mai putea continua. Ea ar putea continua și în fața sutelor de proiecte existente în atelierele D.S.A.P.C., și în fața machetelor și schițelor expuse în holurile din Palatul Culturii, și pe șantierele ieșene. Toate ne vorbesc despre minunate ansambluri moderne de locuințe și construcții social-culturale, despre noile monumente ale socialismului victorios, armonios integrate peisajului ieșean tradițional, despre un mîndru oraș al epocii socialiste. Despre orașul cu privire la care urmașii vor putea spune: „bine au construit părinții noștri: cu gust, cu venerație pentru trecut, cu grijă și dragoste pentru viitor".

Redactarea textului și fotografii: V. SAVIN

Trei ierarhii, minunată dantelărie sculptată în piatră, atrage în fiecare zi zeci de turiști. Este unul dintre monumentele a cărui punere în valoare în cadrul noii siluete a orașului constituie o preocupare a constructorilor ieșeni.

Un exemplu de bună folosire a terenului în pantă: blocul de pe strada Filimon Sîrbu.

În imediata vecinătate a modernelor blocuri din Piața Unirii, pe strada Ștefan cel Mare, se află și această clădire pe care ieșenii o critică — la fel ca și pe altele similare de pe V. Alecsandri și Cuza Vodă — pentru: 1) aspectul ei inestetic; 2) numărul redus de nivele ; 3) lipsa balcoanelor și a logiilor; 4) lipsa de comoditate datorită spațiilor necorespunzătoare din interior.

COPIII „VERII ROMAN

Oraşul moldovenesc din apropierea liniei frontului a fost îndelung măcinat de sinistra moară a războiului: puţine case au mai rămas în picioare, puţini oameni mai îndrăznesc să iasă în stradă, punîndu-şi în primejdie viaţa sau libertatea. Hitleriştii au distrus sursele de apă, au sustras alimentele şi medicamentele şi vor să evacueze populaţia, să fure tot ce le cade în mînă. Dragostea de libertate, nădejdea nu se pot însă fura. Sub conducerea comuniştilor, se organizează rezistenţa populaţiei: nu se va evacua nimeni, va fi apă, antifasciştii vor primi arme. Sînt atîtea de făcut, încît se pare că nimeni nu va mai avea timp să se preocupe de copiii care rătăcesc haihui pe străzi. Dar comuniştii se gîndesc şi la ei. Războiul nu trebuie să-i schilodească sufleteşte, copiii trebuie să dobîndească încă de pe acum simţul demnităţii, să înveţe să iubească şi să urască. Micii eroi, îndrumaţi de utecistul Andrei, vor deveni folositori, aducînd cu găleţile apă oraşului însetat. Dar iată că viaţa îi pune curînd în faţa unui examen. Primind o nouă sarcină, Andrei va trebui să dea impresia, un timp, că a intrat în slujba fasciştilor; pînă cînd lucrurile se vor lămuri, el, care a sădit în inima copiilor simţul demnităţii, va fi privit de aceştia cu înverşunată duşmănie. E dureros să te simţi înconjurat de ura celor dragi, mai ales cînd tovarăşii tăi au vîrsta la care ar trebui să se gîndească încă la joacă. Dar, în acelaşi timp, este minunat să ştii că micii luptători sînt demni de viitorul care li se făureşte... Nu mai e mult pînă atunci. Iată, acum, noaptea, în vreme ce oamenii au ieşit tăcuţi în prag, scrutînd orizontul înroşit de proiectilele Katiuşelor (foto 1), Andrei străbate gînditor străzile ruinate, purtînd-o în braţe pe Olguţa (foto 2), căreia îi ţine loc de tată şi de frate mai mare. „Andrei, ce aşteaptă oamenii?" — întreabă Olguţa. „Aşteaptă să se întoarcă din lagăr mămica şi tăticul tău"... Şi într-adevăr, eliberarea e aproape. Curînd copiii se vor putea întoarce la joaca lor, fără a uita însă că au învăţat să-şi apere dreptul la dragoste...

Întîmplări ca acestea s-au petrecut în „Vara romantică" a anului 1944, vara nădejdilor, vara lui 23 August. Dar pe atunci nu le-a putut filma nimeni. Întîmplările s-au întipărit în amintirea scriitorului Octav Pancu-Iaşi pentru a renaşte, un deceniu şi jumătate mai tîrziu, pe calea scenariului cinematografic. Scenariul a trecut apoi în mîinile regizorului Sinişa Ivetici, apoi în zecile de mîini ale creatorilor unui film şi iată-l acum pe ecrane. Vara era încă departe anul trecut, cînd la Buftea începuse canicula de august. Se lucra între patru pereţi, dar pe platou se vedeau iarba cîmpului, copacii livezilor şi ruinele străzilor... Toate acestea nu sînt greu de creat: tehnica cinematografică este capabilă de multe „minuni". Altceva e însă mai greu, mult mai greu: să readuci pe chipurile şi în inima celor care interpretează azi pe micii eroi ai filmului, amprenta vremurilor pe care le trăiau atunci. Pentru interpreţii maturi ai filmului nu este complicat să-şi amintească de zilele cînd despre fericire se vorbea pe şoptite, cînd oamenii priveau înfrigurati— întocmai ca ei acum, pe platou — spre cerul înroşit de proiectilele Katiuşelor. Memoria adulţilor poate răzbate pînă atunci: n-au trecut în fond decît 16 veri romantice. Dar tinerii, copiii?... Interpretul utecistului Andrei (actorul Nicolaie Praida) avea pe atunci vîrsta copiilor cu care a filmat împreună şi poate că şi asupra lui plana în timpul acela grija celor mari pentru viitoarea sa evoluţie morală. Partenera lui Andrei, Ioana, interpretată de Gabriela Marinescu, avea în vara aceea mai puţin decît vîrsta Olguţei. Iar pentru copiii filmului „Vară romantică", pentru puştii aceştia talentaţi, vioi, care ar fi putut inspira încă un scenariu despre orele cînd nu filmează — războiul, teroarea fascistă, ruinele sînt un fel de noţiuni abstracte, ai naibii de greu de înţeles. „Sînteţi jerpeliţi, vă e foame, vă e sete" — a trebuit să li se repete de zeci de ori. Pînă la urmă au înţeles. Sînt doar actori, trebuie să pară şi altfel decît sînt în realitate! Motiv pentru care, pe platou, au luat înfăţişarea copiilor lui '44 (foto 3). E nevoie şi de machiaj? Fie şi machiaj (foto 4): Sabina Roşianu a ştiut foarte bine că la Buftea nu o mai cheamă Sabina, ci Olguţa. Copiii au trăit războiul şi l-au trăit, ca actori, foarte veridic: au învăţat să urmărească cu atenţie sarcinile ce li s-au dat (foto 5). Să pîndească cu străşnicie din copac acţiunea primejdioasă a tovarăşului lor (foto 6). „Mai grăbiţi, mai agitaţi!"— le striga, de la poalele copacului, regizorul Sinişa Ivetici (foto 7). S-au făcut şi astea. Nişte actori ca ei pot orice! Uneori pot chiar... prea mult: Nae, un băieţel de vreo 4 ani, avea o sarcină actoricească mai complicată — el trebuia să primească, de fiecare dată cînd se amesteca în vorba copiilor mai mari, cîte un picior... undeva. Eroul din film trebuia să plîngă — doar demnitatea i-a fost rănită! Însă şi Nae-actorul îşi avea demnitatea lui: după fiecare picior primit (şi au fost cam multe pentru că pe platou

TICE"

orice cadru se filmează de cîteva ori!), plînsul se dezlănţuia furios şi dura mult din clipa în care se spunea „stop!" pînă în aceea cînd copilul se putea linişti cu adevărat. Era doar film, desigur, dar de el, Nae, nu are dreptul să-şi bată nimeni joc!...

Pe platourile din Buftea copiii anilor noştri au retrăit din plin frămîntările „Verii romantice" a anului 1944. Interpretul lui Petruţ (foto 8), în a cărui privire se află încă asprimea şi încordarea „examenului" pe care l-a dat eroul său, şi-a regăsit zîmbetul luminos îndată după terminarea filmării... Copiii şi-au reluat viaţa lor de fiecare zi, viaţa de muncă, joacă şi bucurii, iar astăzi probabil că, în întunericul sălii de proiecţie, se întreabă uimiţi: „Noi sîntem zdrenţăroşii ăştia chinuiţi de foame şi ură, noi sîntem copiii războiului?"... Nu, băieţi: voi sînteţi copiii păcii. Priviţi cerul brăzdat de fulgere al „Verii romantice" şi nu uitaţi că seninul sub care trăiţi azi a fost făurit prin muncă şi luptă grea!

I. [illegible]

Nota redacţiei. Nu este desigur vina copiilor „Verii romantice" dacă filmul, ai cărui mici eroi ne oferă momente de joc emoţionant, pune în lumină şi evidente slăbiciuni scenaristice sau regizorale. Vizionîndu-l, regreţi adesea simplismul povestirii, prezentarea săracă a dragostei dintre cei doi tineri, împletirea pe alocuri stîngace a scenelor cu copii şi a celor cu eroi adulţi, caracterul artificios sau prea expediat al unor scene — mai ales din final. Cu valorile şi lacunele sale, filmul rămîne totuşi o mărturie despre „O vară romantică" bogată în semnificaţii.

Simone Signoret

„Mai preţioasă decît orice premiu internaţional e pentru mine aprecierea publicului... Dar mă bucur şi pentru premii, deoarece ele înseamnă o oarecare libertate. După premiul primit la Cannes pentru rolul Alicei din «Drumul spre înalta societate» şi după «Oscar»-ul acordat aceluiaşi film în America, îmi voi putea alege rolurile. Voi juca numai în filme care-mi convin, în filme cu semnificaţie umană"...

Aşa afirma anul trecut, la întoarcerea de la Hollywood, actriţa franceză Simone Signoret.

Prin aceasta artista exprima o speranţă care, din păcate, nu s-a îndeplinit întocmai... De vină nu este vreo scădere a popularităţii actriţei: prestigiul i-a crescut între timp, atît în ţara ei cît şi în străinătate. Pricina e alta: poziţia categorică antifascistă şi de condamnare a politicii colonialiste pe care ea o manifestă consecvent. Vreme îndelungată nici un post de radio sau televiziune, nici un organ de presă subvenţionat de statul francez n-a avut dreptul de a-i pomeni măcar numele. În jurul acestei actriţe care se numără de mult printre cele mai interesante personalităţi ale ecranului francez, s-a organizat multă vreme o adevărată conspiraţie a tăcerii.

Debutase în 1943, într-un rol secundar din filmul lui Marcel Carné „Les visiteurs du soir", poem cinematografic cu puternice accente antinaziste. După eliberare, Simone Signoret urcă uşor treptele celebrităţii, ceea ce n-o împiedică să militeze, alături de soţul ei, Yves Montand, în comitetele de cineaşti şi artişti care se opun invadării ecranelor franceze de către filmele americane. A lucrat sub îndrumarea celor mai mari regizori francezi, ca Marcel Carné, Yves Allegret, Jacques Becker, H.G. Clouzot, Raymond Rouleau, ca şi sub cea a austriacului Max Ophüls şi a spaniolului Luis Bunuel, realizînd (în filmele „Manej", „Dédée din Anvers", „Casca de aur", „Thérèse Raquin", „Diabolicele", „Vrăjitoarele din Salem", „Hora", „Moartea în grădină") roluri memorabile.

În vremea din urmă, însă, ofertele au devenit mai rare, astfel că Simone Signoret a fost nevoită să accepte angajamente în studiourile din străinătate. „Drumul spre înalta societate" a fost realizat în Anglia, iar filmul „Adua şi tovarăşele ei", în Italia. Printre ultimele roluri realizate în Franţa se numără şi cel din filmul regizorului debutant François Leterrier (cunoscut la noi ca interpretul principal din „Un condamnat la moarte a evadat"). Exclus din selecţia oficială pentru Festivalul de la Cannes de anul trecut (tot din cauza atitudinii antifasciste a protagonistei), filmul „Loviturile soartei" a-a trecut totuşi neobservat. Vizionat în afara concursului, el a atras atenţia criticii în primul rînd datorită magistralei interpretări date de Simone Signoret principalului personaj feminin, Roberte.

Tot în studiourile britanice a fost realizat filmul „Termen de judecată", al regizorului Peter Glenville, în care cunoscuta artistă franceză deţine rolul principal. Un motiv în plus pentru a justifica interesul cu care a fost primit filmul „Termen de judecată" e numele partenerului Simonei Signoret: Laurence Olivier.

De-abia de curînd s-a putut împlini visul Simonei Signoret de a găsi în propria ei ţară un rol pe măsura puternicei sale personalităţi artistice: în filmul regizorului René Clement — „Mîine e o altă zi" — ea interpretează personajul unei femei care, în Franţa ocupată de hitlerişti, găseşte calea spre mişcarea de rezistenţă, ajutînd pe un pilot englez paraşutat (Gregory Peck) să evadeze peste graniţă.

Ana ROMAN

Simone Signoret la decernarea premiilor Oscar.

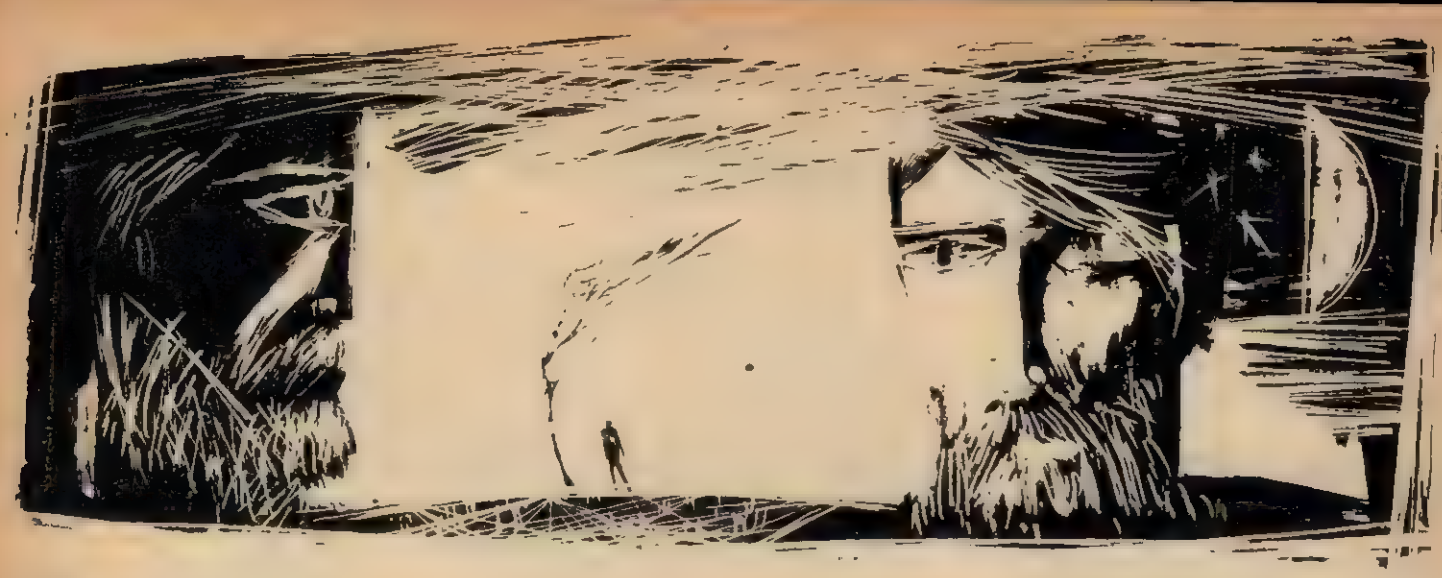

Gustarea

Schiță de John STEINBECK
Ilustrație de Eugen MIHĂIESCU

Întîmplarea asta îmi umple sufletul de bucurie. Nu știu de ce, dar mi-o amintesc pînă în cele mai mici amănunte. Mă trezesc rechemînd-o iarăși și iarăși în cuget, de fiecare dată adăugînd acestei vechi aduceri aminte un alt amănunt ce-mi revarsă în suflet aceeași stranie căldură a bucuriei.

Era dimineața, foarte devreme. Munții dinspre răsărit arătau albaștri-întunecați, dar din spatele lor lumina se înălța pe linia crestelor, slab colorată, de un roșu spălăcit, devenind mai rece, mai cenușie și mai întunecată pe măsură ce se întindea către înaltul cerului, pînă cînd, într-un loc apropiat de soare-apune, se pierdea în noaptea nepătrunsă.

Și era frig — nu un frig care să-ți pătrundă în oase, destul de tăios totuși — așa că mi-am frecat mîinile și le-am îndesat adînc în buzunare, mi-am tras capul între umeri și am început să bocănesc cu picioarele în pămînt. Pe fundul văii unde mă aflam, pajiștile erau acoperite de cenușiul albăstrui al zorilor. Am pornit pe un drum de care și am zărit înaintea mea un cort cenușiu, doar cu puțin mai deschis decît cenușiul pajiștii. Alături de cort, lucirea portocalie a unui foc se strecura pe ușița unei sobe de fier vechi mîncat de rugină. Fumul cenușiu se ridica din burlanul scurt și gros și se înălța mult în sus înainte de a se împrăștia și a se topi în văzduh.

Lîngă sobă am zărit o femeie tînără, de fapt doar o fetișcană. Era îmbrăcată cu o bluză și o fustă de stambă decolorată. Cînd am ajuns mai aproape, am văzut că ținea un prunc pe brațul îndoit de la cot, și pruncul sugea cu capul vîrît sub bluza femeii, ca să fie adăpostit de frig. Mama robotea prin-prejur, atîța focul, sălta căpăcelele ruginite ale plitei, să tragă soba mai bine, deschidea portița cuptorului; și în toată vremea asta pruncul sugea, dar fără să-și împiedice mama de la treabă și nici să-i stînjenească agilitatea și grația mișcărilor. Gesturile femeii aveau în ele ceva ce vădea îndeminare și obișnuință. Focul portocaliu își strecura lucirea prin crăpături și arunca lumini jucăușe pe pînza cortului.

Ajunsesem aproape și în nări îmi pătrundea mireasma de slănină prăjită și de pîine caldă, cele mai plăcute și mai mîngîietoare miresme ce le-am simțit vreodată. Înspre răsărit lumina creștea cu repeziciune. M-am apropiat de sobă, am întins mîinile către ea și m-am cutremurat din tot trupul cînd m-a învăluit dogoarea. Pe urmă pînza ce acoperea intrarea cortului s-a ridicat și dinăuntru s-a arătat un bărbat tînăr, urmat îndată de un altul mai vîrstnic. Amîndoi erau îmbrăcați într-un soi de salopete noi de pînză albastră ca de sac, din cea mai aspră, cu buzunarele încheiate în nasturi de alamă care străluceau pe piepții bluzelor. Aveau chipuri vioaie și semănau foarte bine unul cu celălalt. Obrazul celui mai tînăr era năpădit de o barbă neagră și țepoasă, iar al celui mai vîrstnic de peri suri și la fel de țepoși. Capetele și chipurile bărbaților erau ude, din păr le picura apa, picături de apă stăteau prinse de țepii aspri ai bărbilor și obrajii le luceau de umezeală. Au stat unul lîngă celălalt și au privit liniștiți către răsăritul din ce în ce mai luminos; au căscat amîndoi o dată și au cercetat dunga luminoasă de pe crestele înălțimilor. Apoi s-au întors în loc și au dat cu ochii de mine.

— 'neața — a zis cel mai în vîrstă.

Pe chip nu i se putea desluși nici prietenie, nici vrăjmășie.

— 'neața, dom'le — am răspuns.

— 'neața — a spus și tînărul.

Apa li se zvînta încet pe obraji. Amîndoi s-au apropiat de sobă și și-au încălzit mîinile.

Femeia își vedea de treburile ei, cu fața întoarsă într-o parte și cu privirile ațintite asupra lucrului. Ca să nu-i cadă în ochi, părul strîns și legat la ceafă cu o panglicuță îi atîrna pe spate și sălta în ritmul mișcărilor trupului. A așezat niște căni de tablă pe o ladă mare, apoi a rînduit alături farfurii tot de tablă, cuțite și furculițe. Pe urmă a scos din untura fierbinte bucățile de slănină prăjită și le-a întins pe o farfurie mai mare, tot de tinichea, unde au mai sfîrîit puțin, s-au răsucit și s-au rumenit. A deschis pe urmă portița cuptorului și a scos o tavă pătrată plină cu turte mari și groase.

Cînd mireasma de pîine caldă s-a răspîndit în jur, cei doi bărbați au tras deodată aerul adînc în piept. Cel mai tînăr a spus în șoaptă:

— Grozav!

Omul mai vîrstnic s-a întors înspre mine:

— Ai gustat ceva azi-dimineață?

— Nu.

— Bine, atunci stai aici cu noi.

Asta a fost semnalul. Ne-am apropiat cu toții de ladă și ne-am așezat pe vine în jurul ei. Tînărul mă întrebă:

— Muncești la cules bumbac?

— Nu.

— Noi am avut de lucru douăsprezece zile pînă acum — spuse tînărul.

De lîngă sobă se auzi și glasul femeii:

— Și-au luat pînă și haine noi.

Bărbații au coborît privirile înspre salopetele lor noi și amîndoi au zîmbit ușor.

Fata așează pe ladă farfuria cea mare cu slănină prăjită, mormanul de turte ruginii, un castronel cu untură topită rămasă de la slănină și o oală de cafea, apoi s-a așezat și ea pe vine lîngă noi. Pruncul tot mai sugea și ținea capul tot ascuns sub bluză, la adăpost de frig. Îi auzeam plescăitul buzelor în supt.

Ne-am umplut farfuriile, am turnat untură topită peste turte și am pus zahăr în cafea. Bărbatul cel mai vîrstnic și-a îndesat mîncarea în gură, apoi a început să mestece, a mestecat îndelung și a înghițit. Pe urmă a mormăit: „Doamne sfinte, că tare-i bună", și iar și-a umplut gura cu mîncare.

A rostit și tînărul:

— De douăsprezece zile încoace mîncăm bine.

Toți înfulecăm în grabă, cu furie. Ne-am umplut din nou farfuriile și iar am pornit să înfulecăm de mama focului, pînă ce ne-am văzut sătui și o căldură binefăcătoare ne-a năpădit trupurile. Cafeaua fierbinte și amăruie ne-a opărît gîtlejurile. Am aruncat pe jos ultimele picături dimpreună cu drojdia și iar ne-am umplut cănile.

Lumina căpătase acum culoare: o lucire roșiatică făcea aerul să pară și mai înghețat. Cei doi bărbați și-au întunecat privirile către răsărit și lumina zorilor li s-a revărsat pe chipuri, iar eu am ridicat ușurel capul și pentru o clipă am văzut imaginea munților și a luminii ce se revărsa peste creste oglindită în ochii bărbatului mai vîrstnic.

Apoi amîndoi au zvîrlit pe pămînt drojdia de pe fundul cănilor și s-au ridicat de jos în același timp.

— Hai s-o pornim—a zis cel mai vîrstnic.

Cel mai tînăr s-a întors spre mine:

— Dacă vrei să muncești la adunat de bumbac, poate c-am izbuti să te luăm cu noi.

— Nu. Eu trebuie să plec. Vă mulțumesc pentru gustare.

Cel mai vîrstnic s-a împotrivit fluturînd din mînă și a răspuns:

— Nu-i nimic. Am fost bucuroși de oaspeți.

Și pe urmă au plecat împreună. Aerul strălucea de lumină pe linia zării dinspre răsărit. Și am pornit și eu mai departe, urmînd drumul acela de care.

Asta-i tot. Fără îndoială, înțeleg unele pricini ale bucuriei mele. Dar a existat și un anume lucru de mare frumusețe în povestea asta, și din lucrul acela se revarsă bucuria ce-mi încălzește sufletul la fiece aducere aminte.

În românește de D. MAZILU

IERI

Fixate pe peliculă, două momente din istoria unui cartier al Capitalei noastre: Floreasca, așa cum arăta ea acum 30 de ani, „gospodărită" de burghezie, și așa cum arată azi, încadrată în Bucureștiul nostru socialist.

Treci prin Floreasca și în minte îți vine stăruitor concertul pentru pian de Ceaikovski sau, dacă îți place mai mult, o romanță de Glinka ori altă melodie. Sîntem doar într-un cartier al muzicii.

Dacă locuitorii Floreascăi de acum 30 de ani ar fi știut de Veneția, de lacurile și gondolele sale, ar fi putut să fredoneze și ei, cu ironie cruntă, bineînțeles, cine știe ce barcarolă. Căci nu erau puține zilele cînd, după o ploaie ceva mai serioasă, casele sărăcimii din vestitele gropi ale Bucureștiului de altădată se trezeau că răsar pur și simplu din apă, așa cum se vede în fotografiile de sus, reproduse după un număr al revistei „Realitatea ilustrată" din anul 1932.

În anii noștri, cartierul a dobîndit proporțiile unui orășel: 160 blocuri și vile (peste 4.000 de apartamente noi cu aproape 15.000 locatari), Școala de 8 ani „Emilia Irza", Școala medie nr. 34, magazine moderne, dispensar, cinematograful „Floreasca" etc.

... Poate că astăzi ne plac mai mult policromia și zvelțețea blocurilor din Piața Palatului, din Griviță sau din Ștefan cel Mare. Dar privim Floreasca cu binecunoscuta dragoste dată întîiului născut; cu cîțiva ani în urmă, cînd au dispărut bordeiele, chirpiciul și bălțoacele, cînd pe primele blocuri au fost prinse plăcuțe cu numele străzilor: Ceaikovski, Rossini ș.a., Floreasca — așa cum o vedem în fotografia de jos — ne-a ajutat să ne imaginăm cum va arăta Bucureștiul de azi.

ȘI AZI

Cînd spui: SPLENDID! spune: BALI!

Note de drum din Indonezia (III)
de Ioan GRIGORESCU
Fotografii de Eugen IAROVICI

● PANĂ DE CAUCIUC LÎNGĂ DENPASAR ● TO TONG E OARE DERUTAT? ● DEFILARE PRINTR-UN OLIMP AL ORIENTULUI ● PE TABLA NEAGRĂ SCRIE: „I-BU" ● DOI PEȘTI, O NUCĂ DE COCOS ȘI CUVÎNTUL „PRIETENIE" ● RUMANI DIN NUSANTARA ● TE VOM SALUTA DIN PRAGUL CASELOR NOASTRE ● PENDET — 200 DE FETE BALINEZE ÎN UNDUIREA DANSULUI

Cred că nu există o expresie mai comună tuturor oamenilor de pe pămînt, indiferent de paralela pe care ar trăi, decît grimasa șoferului atunci cînd descoperă ghinionista pană de cauciuc. To Tong, mucalitul nostru șofer, excelent tovarăș de drum, adevărată Ariadnă în labirintul drumurilor balineze, ar reduce, cred, arsenalul de pitorești expresii ale confraților săi într-un volan din Romînia, rostite în astfel de împrejurări, la o gingașă gungureală de prunc. To Tong e negru de supărare, iar noi facem haz de necaz. El nu poate crede, dar oprirea ne provoacă numai bucurie. Ne aflăm la vreo 40 km de Denpasar, în insula Bali, pe o șosea care taie ogoarele de orez întinse de o parte și de alta a drumului. Gigantice vitralii, în apele cărora cerul se răsfrînge cu toate nuanțele albastrului său tropical ca într-o oglindă formată dintr-o mie de cioburi. Îl lăsăm pe To Tong să se răfuiască cu pompa de aer și pornim atrași de o curioasă instalație de sfori și sîrme, întinsă ca o pînză de păianjen deasupra unui întreg ogor de orez dat în pîrg. Firele trec de la o terasă la alta, se întîlnesc, se petrec țesînd în aer o savantă împletitură concentrică, la marginile căreia sînt prinse talăngi de metal, cutii goale de conserve prefăcute în clopote, bucăți de tablă, sfrînze și fofeze, susținute ici colo de cîte o prăjină, pusă să salte sforile de la pămînt. În mijlocul împletiturii, sub un umbrar înălțat pe patru picioroange

Legănare incestă pe șolduri, umeri dezgoliți, coroniță de flori vii și diademe de strasuri, mîini care grăiesc în limbajul sacru al degetelor... Două sute de fete, cele mai frumoase fiice ale insulei, dansează Pendetul, dansul omagiului suprem.

e din blocuri monolite de dalta
egi generații de sculptori anonimi,
e noi chipurile alegorice ale Ramaya-
ăți cu profil indonezian îmbrăcate
nele de ritual javaneze sau balineze.

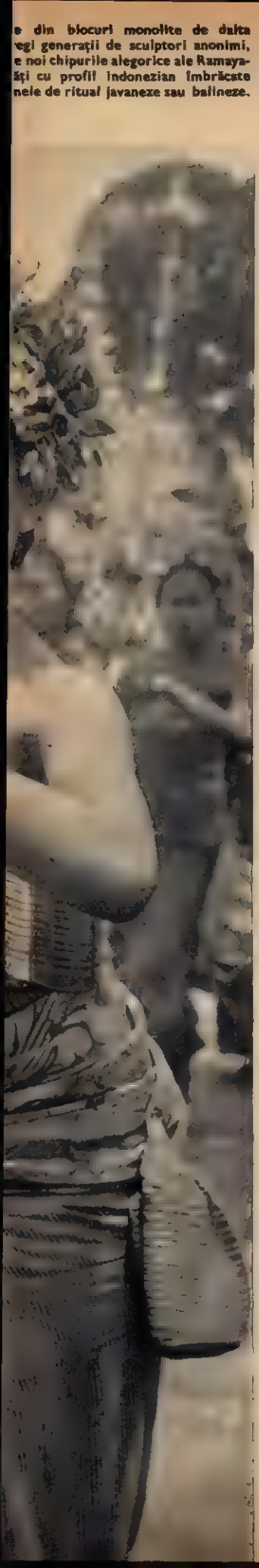

de bambus și acoperit cu frunze de banan, un moșneag scheletic picotește toropit de căldură. A încremenit ca o zeitate din sculpturile Borobudurului într-o pace și o tihnă milenare. Are fața de pergament scorojit, mîinile ca rădăcinile de teck. Picioarele lungi, vlăguite, ca de fachir indian, și le-a răsucit sub el în sacra dar nu mai puțin dificila poziție a lui Yoga. Ar părea complet adormit dacă de sub pleoapele întredeschise n-ar răzbate din cînd în cînd lucirul ascuțit al ochilor, tăioși ca o lamă de kris. Cînd ne vede apropiindu-ne tresare, întorcînd spre noi un cap de vultur pleșuv. După neliniștea nedumeririi, văzîndu-ne gesturile prietenești, rîde spre noi cu toată fața, dezgolindu-și dinții singerii de mestecător de betel.

— Ce e asta?— îl întrebăm, arătînd spre savanta instalație de sfori din mijlocul căreia el pîndește ca un păianjen.

Nu ne înțelege. Rîde întinzîndu-ne un vas făcut dintr-o jumătate de nucă de cocos cu cîțiva dumicați de betel.

— Nu asta, ci împletitura...

E dezolat. Se uită spre cocoloașele de betel, îl scuipă pe cel din gură și ia unul din vasul de cocos, pe care începe să-l mestece plin de satisfacție cu un apetit invitativ. Dar am puterea să rezist tentației. I-am încercat o singură dată gustul și de atunci nu simt decît o profundă condescendență față de cei ce-l pot suporta cu stoicism, ba chiar cu satisfacție, pînă la capăt. Sînt frunze de piper unse cu var stins, în care a fost înfășurată o bucățică de nucă a palmierului areka și puțin var. Cocoloșul, despre care se spune că e capabil să dea o stare euforică, se mestecă provocînd un gust acid, strepezirea întregii guri și o salivație abundentă de culoare roșie.

Avem nevoie de To Tong. Numai el ne-ar putea servi de interpret cu cele cîteva zeci de cuvinte englezești și, mai ales, cu excepționala sa mimică. Cu el întotdeauna am vorbit cu mîinile și cu picioarele, dar ne-am înțeles cu inimile. Acum însă e departe pe șosea, unde se tot ridică și se apleacă umflînd cauciucul reparat. Apuc una din sfori și trag de ea. Se pornește o larmă care mă sperie. Bătrînul pricepe. Rîzînd, prinde o pîrghie de sub umbrar pe care o mișcă scurt înainte și înapoi. Sforile de pe cinci pogoane se întind și se relaxează, făcînd să bată toate talăngile, să clopotească cutiile de conserve, să zdrăngăne bucățile de tablă, stîrnind zborul speriat al cîtorva păsări aciuate în orezărie. E o ingenioasă sperietoare, singura capabilă să pună pe fugă, din ogorul de pîine al indonezienilor, îndrăzneții și perseverentul păsăret al tropicelor.

To Tong ne strigă. E gata. În plus are ideea să ne abatem de pe șosea pe niște drumuri vicinale spre a scurta din cale și a ajunge mai repede din urmă convoiul de mașini pornit spre vulcanul Batur.

Dar, după un ceas de drumuri colbuite, prin sate aproape înghițite de pădurea tropicală, se oprește în derută. Unde sîntem?

UN MIRACULOS OLIMP ORIENTAL

De trei zile batem drumurile insulei Bali, așa-numita „perlă a Indoneziei", renumită pentru tradițiile ei culturale, pentru folclorul deosebit de bogat, pentru cele zece mii de temple care îi fac farmec. Cine o fi putut să le numere? Templele se ghicesc la tot pasul, de la tabernacolele modeste de prin curțile țărănești, închinate zeităților ancestrale, pînă la splendidele lăcașuri de rugăciune, vechi de secole și milenii, în piatra cărora a fost dăltuită istoria unui popor cu un trecut deosebit de bogat, alături de lumea fantastică a miraculosului său Olimp. Un ghid al insulei scrie că numai în operațiunile militare ale războiului mondial al cărui nimicitor vai a ajuns pînă aici, au fost distruse peste 2.700 de temple, astăzi rămînînd în picioare ... doar zece mii. Parcă toți zeii și toate zeitățile pulberii de insule din arhipelagul indonezian și-ar fi dat întîlnire într-o singură insulă, copleșind cu masivitatea, cu profilurile lor de

Rumani din Nusantara, fiinul celor 18.000.000 de oameni, se simte excelent în brațele tinerei sale mame.

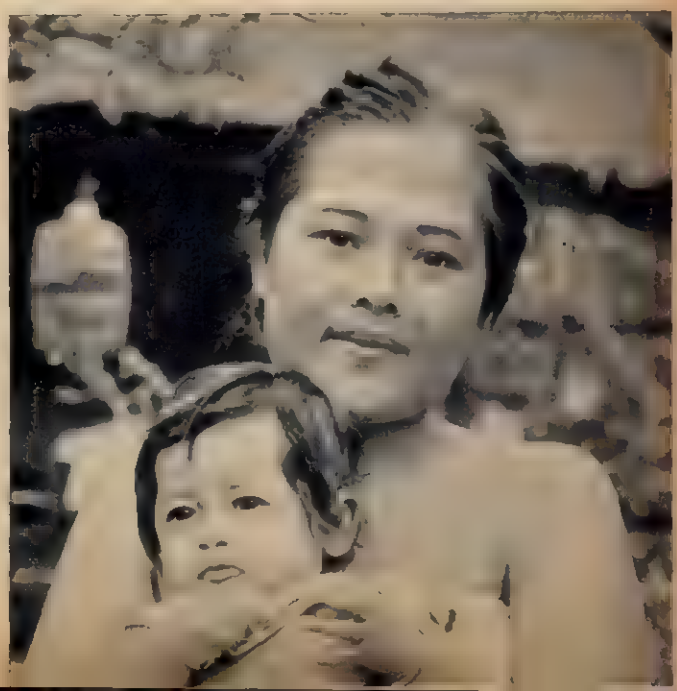

monștri neînduplecați sau surîzători, o populație mult prea puțin numeroasă pentru a-și umple toate templele. Explicația ne-o dă istoria. Cu 2.500 de ani în urmă, cînd undeva în nordul Indiei se năștea Buda, popoarele din arhipelagul indonezian nu cunoșteau decît adorarea zeilor păgîni și cultul strămoșilor. Mai tîrziu, cînd indienii s-au gîndit la traversarea mării, înfringîndu-și teama de pîngărire prin frecventarea străinilor, prin secolul unu al erei noastre, setea de aur i-a mînat spre insula Java, care avea o solidă reputație de bogăție. Au adus cu ei imaginea celor trei sanctități hinduse, pe Brahma-creatorul, pe Shiva-distrugătorul și pe Vishnu-păstrătorul. Noua religie a început să pătrundă în arhipelag, o dată cu limba cultă a sanscriților, care aduce aici cele două mari epopei ale Indiei antice, Mahabharata și Ramayana. Acest altoi pe copacul unor tradiții și obiceiuri străvechi, pline de vigoare, a dat un profil deosebit artelor javaneze, obținînd el însuși, din tezaurul cultural al pămîntului-gazdă, împrumutul unor valoroase încrucișări. Indonezia clasică nu e nici pe departe un simplu export al artelor și arhitecturii indiene, ci o țară în care credințele și cultura comune îmbracă creatoare forme autohtone. Personalitatea spirituală a Javei s-a conturat tot mai precis pe această direcție vreme de cincisprezece secole, cînd a început pătrunderea islamismului (secolul XV). În Java, fortîng hinduismul și budismul să se refugieze, cu templele lor fastuoase populate de monștri și himere, spre răsărit, în insula Bali, unde vechile credințe și-au creat un fel de rezervație naturală.

Se consuma unul din acele procese petrecute adesea în Orient, cînd războaiele și foametea forțau populația să emigreze în alte țări, dinastiile să se prăbușească, centrele de religie să se deplaseze.

Dar, vorba lui To Tong, unde ne aflăm? Străbatem așezări străvechi, poate de zece, cincisprezece ori seculare, sate de lut sau de bambus a căror lipsă de soliditate contrastează puternic cu durabilitatea milenară a zeilor de granit. Ne oprim la fiecare templu, trecem de la un portal piramidal la altul și realizăm astfel un drum de nedescris, defilînd prin fața unei întregi lumi de divinități din piatră pe care a înflorit mucegaiul. Trecem prin fața a mii de tabernacole în care tronurile goale așteaptă coborîrea lui Brahma, a lui Vishnu, Shiva sau Kaily, traversăm o ciudată faună pietrificată care ne înconjoară, ne pîndește, ne amenință întinzînd spre noi în gesturi parcă moleșite de arșiță mîini de gresie, arme de ceramică, amulete de granit, fetișuri milenare... Dintre contorsiunile spasmodice ale șerpilor de piatră, dintre agoniile elefanților sacri desprinși din blocuri monolite de daltă unor întregi generații de sculptori anonimi, surîd spre noi chipurile alegorice ale Ramayanei, zeități cu profil indonezian, îmbrăcate în costumele de ritual javaneze sau balineze, turme de Ganesa — omul cu trompă de elefant, fiul lui Shiva — alături de eroi din eposul clasic, cărora oamenii nu li se închină, dar cu chipul lor luminos își împodobesc templele. Într-o astfel de viziune, nelipsită de umor popular, apare și răpirea Zitei, iubita lui Rama, de către monstrul Ravana. Soarele își avea zeul său, vulcanul de foc își avea zeul său, orezul avea și el un zeu. Revărsarea apelor, erupția nimicitoare a vulcanului, pîrjolul stîrnit de razele de foc ale soarelui erau semne ale divinității. Și zeii trebuiau înduplecați. Convinși că mînia vulcanului, valul de ciumă, inundațiile sau malaria sînt semne ale nemulțumirii zeilor, insularii înălțau spre cer temple fastuoase, dominînd cu strania lor podoabă mizeria seculară.

Colonialiștilor le conveneau de minune ignoranța și misticismul popoarelor cotropite. Bali devenise un ciudat muzeu viu. S-au conservat îndelung ritualuri tenebroase și practici vrăjitorești. Astăzi, influența socială a acestor practici își pierde puterea. Ritualurile legate de cultul strămoșilor, de credințele și obiceiurile ancestrale intră în tezaurul folcloric, păstrîndu-și doar esența artistică.

Chiar în aceste zile la Bali se deschide prima universitate.

Am renunțat de mult la spectaculosul vulcan Batur, cel mai înalt vîrf din Bali, cu poalele acoperite de o fustă stearpă din lavă răcită, pentru bucuria de a simți țărîna satelor balineze sub tălpi, de a pătrunde în școli, în piețele întinse întotdeauna sub bananierul din mijlocul satului, de a privi ogoarele de orez sau plantațiile de cocotieri. To Tong, care a simulat cu strălucire rătăcirea drumului, își amintește brusc că are pe undeva, prin împrejurimi, niște rude. Și ne invită să le vizităm. Primim cu bucurie. Dar pînă în satul Kedewatan, la rudele lui To Tong, aveam să facem cei puțin încă zece popasuri.

AM RĂTĂCIT OARE DRUMUL?

La Paliacan ne oprim în fața templului închinat zeului Tani, păzit de fiorosul Boma, cel ce întinde în fața noastră două palme uriașe, desfăcute a ospitalitate, gata parcă să asmută în caz de nesupunere pe cei doi monștri de piatră de la picioarele sale. Intrăm și în școala din sat, o clădire cu pereții din împletitură de bambus, fără ferestre, doar cu niște luminatoare sub streașină, pardosită cu pămînt, lipsită de tavan, terminată în țigla acoperișului. Învățătorul Marti Suamu, tînăr absolvent al Institutului din Djokjakarta, ne primește cu bucurie, arătîndu-ne clasele, planșele școlare, băncile simple, tabla neagră, aceeași tablă din școala mea, de la Ploiești, de acum un sfert de veac. Ne înconjoară elevii lui, la fel de ghiduși, la fel de plini de neastîmpăr ca toți școlarii de pe pămînt. Cei mai mici învață să scrie primul cuvînt: „Ibu, i-bu, ibu" (mama).

În satul Udob intrăm în templul lui Sinha al cărui interior e dominat de un zeu-balaur din lemn cioplit, ciuruit de cari, în botul căruia cineva a pus un dumicat de orez fiert pe un colț de frunză de banan. Intrăm în casa pictorului Nanir care reeditează din apă și vopsele pe pînză albă viguroasa natură a tropicelor adăpostind lumea Ramayanei, cu oameni despriniși parcă din tablourile lui El Greco. Afară, la colțul casei, patru femei treieră orezul, lovind ritmic, ca într-un dans de ritual, spicele strînse pe o rogojină de paie, sub bătaia maiurilor de bambus. E o toacă de buciume, cadențată, neîntreruptă, istovitoare dar implacabilă, toacă — deoarece ritmul ei e riguros păstrat, de buciume — deoarece tulpinile de bambus goale pe dinăuntru, uscate, lungi ca niște buciume, scot la fiecare lovitură un sunet caracteristic.

Și iată-ne acasă la To Tong! Vicleanule, ai rătăcit drumul, nu e așa? Și pana de cauciuc care să ne scoată din convoi o fi fost adevărată? S-a strîns tot satul. To Tong își dă importanță, face pe interpretul. Din ceea ce îi spunem înțelege doar cîte un cuvînt, în schimb traduce cîte un sfert de ceas. Ai lui îi cer să ne traducă zeci de fraze deodată, iar el ne spune numai un cuvînt. Și totuși, bucuria e generală. Cei mai inimos dintre băieți se cațără, cu mișcări de pisică, în vîrful unui cocotier de la înălțimea căruia cred că vede întreaga insulă și, cu un kris scos de la cingătoare, desprinde cîteva nuci mari cît pepenii de Arad, care cad cu un zgomot surd la pămînt. O lovitură cu securea, și laptele de cocos, rece, dulceag, ușor sălciu, se scurge. Altul fuge cu un fel de vîrșă, ca o tîrnă fără fund, în ogorul inundat de o apă tulbure sub care germinează boabele de orez și To Tong reușește să ne spună că băiatul ne va aduce cîteva pești. Neîncrezători în traducerea lui, privim după cel plecat și îl vedem cu uimire cum urmărește vînatul, cum își cufundă în apă coșul de nuiele cu gura în jos și începe să scoată peștii ca dintr-o colivie. În perioada inundației ogorul indonezianului e întotdeauna și crescătorie de pești. Ogorul de orez e mic cît o curticică, dar el trebuie consolidat printr-o muncă titanică, întărit ca o fortăreață, cu metereze înalte de pămînt care să rețină apa, scăzut cu o treaptă față de vecinul din deal și înălțat cu o treaptă față de cel din vale. În această împrejmuire plină cu apă se învîrtesc la nesfîrșit doi bivoli, un plug de lemn și un om. Alături, ogorul vecinului dă în pîrg. Într-altul se poate prinde pește. Aceste două produse ale apei și pămîntului formează bucatele de căpetenie pe masa indonezianului. Carnea de porc sau de pasăre se consumă numai de sărbători sau cînd stăpînul casei se întoarce învingător de la o luptă de cocoși. Sportul acesta e cel mai gustat de bărbații balinezi. Aproape nu există gospodărie în care să nu se crească cîțiva cocoși de rasă, mai fioroși în luptă și mai singeroși în încăierare decît cobra și mangusta, dușmanii de neîmpăcat din jungla indiană. Neștiind ce să ne mai ofere pentru a ne simți ca acasă, To Tong organizează în cinstea noastră o luptă de cocoși. E un spectacol nu mai puțin palpitant decît o corridă spaniolă. Pentru a nu fi obligați să rămînem cu orice preț la supă, oprim singeroasa bătălie la jumătate, prinzîndu-i pe inamici separat, în două coșuri de bambus împletite în formă de clopot. Bem ceai, lapte de cocos, orez înflorit la flacără și îndulcit cu suc de trestie, mîncăm banane, mango și papaia, și mai ales vorbim, vorbim mult și noi, și gazdele, iar To Tong se vede că e un bun interpret, deoarece toată lumea rîde fericită. Pescarul vine cu doi pești și o nucă de cocos.

— Sahabat—spune el, întinzîndu-mi-le.

— Prietenie—îi răspund eu în traducerea care mi-e cunoscută.

Cei din jur nu se lasă pînă nu învață cuvîntul românesc. Și cînd îl deprind, rîd copilărește, repetîndu-l la infinit.

Fotoreporterul ține să fotografieze întreaga familie. Toți se risipesc prin casă de unde reapar, după cîteva minute, îmbrăcați ca de sărbătoare. Bărbații și-au pus saronguri strălucitoare, încărcate cu broderii cu fir, niște fîșii de pînză ca de lamé care îi acoperă de la subsuori pînă la glezne. La cingătoare, un briu lat — kain padjangul — în care se poartă krisul, cuțit cu lama ca o flacără, păstrat într-o teacă încrustată. Femeile și-au pus peste saronguri multicolore șalul kemben, o eșarfă subțire care le acoperă umerii și sînii. Iau poziții grave, încărcate de importanță. Doar cînd aud țăcănitul declanșatorului redevin veseli, exuberanți ca înainte. Apoi, prietenului meu îi vine ideea să surprindă pe peliculă, dintre cei vreo treizeci care s-au adunat în jurul lui To Tong în prima fotografie, pe cei mai bătrîni, alături de cel mai tînăr membru al familiei. Printre cei vîrstnici văd și o bătrînică cu trupul vlăguit, arătînd ca de șaptezeci de ani, căreia toți îi spun „ibu".

— Cîți ani are bătrîna?—îl întreb pe To Tong.

— Vreo cincizeci, poate nici atît — îmi răspunde acesta. Cîți ani ai, ibu?

— 49—îi răspunde bătrîna în indoneziană și To Tong ne traduce.

— Pare mult mai bătrînă—reflectez eu.

To Tong se aprinde.

— Olandezii trăiau și o sută de ani, sudara—îmi replică el. Ai noștri îmbătrînesc și mureau curînd, ca să trăiască stăpînii mult, pricepi sudara? (Sigur că pricep.) Poate că așta mic să apuce altă viață—completează To Tong.

Satul Udob... În această împrejmuire plină cu apă se învîrtesc din zori și pînă în amurg, aproape fără întrerupere, doi bivoli, un plug de lemn și un om...

Ravana, răpitorul Zitei, soția lui Rama? Rangda, monstrul cu plete de cîlți? Una din măștile folosite în dansul clasic balinez.

Sub toaca maiurilor de bambus, istovitoare, implacabilă, orezul se treieră lovind ritmic spicele strînse pe o rogojină din pai.

„Ăsta mic" de care îmi vorbește — și pe care fotoreporterul îl pozează în brațele mamei sale — are vreo trei luni. Mă interesez cum îl cheamă.

To Tong nu știe. Sau poate că pruncul încă n-are un nume. Șoferul își strînge rudele în grabă și schimbă cu ele cîteva replici scurte. Apoi se întoarce spre noi cu o față pe care abia își reține zîmbetul larg al surprizei.

— Scrie, sudara: Rumani. Da, acum îl cheamă Rumani. În cinstea voastră, sudara. Așa va rămîne: Rumani. Vă place?

Dacă ne place? Sîntem la douăsprezece mii de kilometri de patrie. S-a produs parcă un salt cosmic care a anulat uriașa distanță. Rumani e aici, în fața noastră, abia botezat cu un nume pe care cîndva, cînd se va întreba de ce îl cheamă așa, îl va înțelege.

RUMANI ÎȘI CUNOAȘTE VIAȚA

Cu trei zile în urmă, numeroasa familie a lui To Tong a ieșit dincolo de pădurile de palmieri, la șoseaua largă de asfalt, să-i salute pe prietenii Indoneziei, Gh. Gheorghiu-Dej și I. Gh. Maurer, sosiți la Bali. În cinstea lor, cei mai tînăr vlăstar al familiei a primit numele masculinizat al îndepărtatei țări prietene: Rumani.

— E un obicei străvechi balinez — ne spune To Tong. Să nu vă supărați, sudara-sudara. Dar dacă îți intră un prieten drag în casă și ai un copil nebotezat, legea pămîntului spune să-i dai numele oaspetelui. Pentru noi, sudara-sudara, voi sînteți Rumani. Și ăstuia mic, așa i se va spune de azi înainte.

După obiceiul nostru, rominesc, îi aducem „finului" mici daruri.

Și tîrziu, cînd plecăm din Kedewatan, conduși cu alai de tot satul, mama lui Rumani apucă mîna țîncului și, din poarta casei, o mișcă a salut.

Nu sînt cititor în stele, dar știu cum se va desfășura viața ta. Cu trei luni înainte de naștere i s-au cîntat mamei tale versuri din Ramayana, ca tu să te naști drept și puternic ca legendarul Rama, să fii favoritul zeilor și al dragostei, să ai o viață lungă și fericită. Cînd te-ai născut, spre bucuria celor din jur, s-a tras cu tunul sub bananierul din mijlocul satului, o archebuză străveche, ruginită și inofensivă, dar a cărei bubuitură trebuia să sperie spiritele rele și să le pună pe fugă. Atunci, după cum spune datina balineză, cei apropiați au deschis ușa casei în care te-ai născut, te-au privit, s-au bucurat și ți-au adus daruri. La o sută cinci zile de la naștere, ai primit cele dintîi jucării. Împletituri de rafie, un soare cu razele din paie de orez, primii zurgălăi făcuți din coajă de cocos. Dansatorii satului, fete și băieți, au făcut să joace în jurul tău măștile vesele din uriașa vistierie a folclorului balinez, iar bătrînul „dalang" (păpușar) al satului și-a dezvăluit miraculoasa lume a teatrului de umbre „vaiang ghedog", scoțînd din cîteva siluete grotești, decupate din piele mată, de măgar, traforată, colorată, animate în spatele unui cearșaf alb, umbrele fantastice ale eroilor coborîți parcă direct din basmele străvechi ale insulei. Acum ești pregătit pentru ceremonia de la 210 zile, cînd vei fi condus în fața străbunilor, la tabernacolele din grădina casei, unde, de sub umbrelele înalte, te vor privi goale tronurile lui Brahma-creatorul, al lui Vishnu-păstrătorul și al lui Shiva-distrugătorul...

Cînd, tînăr fiind, deja bărbat, îți vei căuta aleasa inimii, datina îți va cere să-ți trimiți părinții la casa fetei și să-i înduplece să ți-o dea, lăudîndu-ți puterea și virtuțile. La logodnă veți fi purtați pe umeri de tinerii satului, în fața fetele vă vor presăra petale de flori, iar prietenii tăi te vor preceda în pas vitejesc, agitînd în aer bețe lungi de bambus, în vîrful cărora și-au prins krisurile. În urmă vor păși prietenele logodnicei ducînd pe creștet coșurile cu daruri. Două duzini de dansatoare, alese dintre cele mai frumoase și mai pricepute, vor încheia cortegiul unduindu-se sub acompaniamentul „gamelanului", orchestra de gonguri, de tamburine, de tobe și celeste, de xilofoane și fluiere din tulpină de bambus. Și, totuși, acest ritual de neasemuită frumusețe va păli în fața exuberantei sărbători de nuntă. Atunci se va strînge tot satul tău, ba și lume din satele învecinate. Mireasa ta va merge înainte, iar în calea ei șaisprezece fete vor presăra din tipsii străucitoare petale de flori. Sarongul de fir le dezvăluie un umăr, pe cap au coroniță de flori aurii, palmele și tălpile picioarelor și le-au vopsit cu carmin. Tu vei veni în urma ei, în stolul celor zece flăcăi, cei mai buni dintre prietenii tăi. Și-au prins krisurile în nodul sarongului, sub spete, și acum calcă maiestuos, plini de responsabilitatea actului la care participă.

Se va chema că ești însurat în momentul cînd, în prezența părinților, vei lua prima masă împreună cu mireasa ta. Și se va dansa, mai ales se va dansa, se va dansa mult, căci Bali e insula celor mai splendide dansuri, unde cu orice prilej se dansează, la naștere și la moarte, la bucurie sau la tristețe. Războinicii vor dansa „Barisul" împungîndu-se cu arcurile, sfidîndu-se cu fețe imobile, pășind ca felinele, zvîcnind ca pitonii, atacînd în pas geometric, de ritual, sub vuietul gongurilor, sub dangătul clopoțeilor, sub uimirea ascuțită a celestelor... Se va dansa Topengul, dansul cu măști, păstrat în expresia lui ireductibilă, intact peste veacuri, de la primele reprezentări ale Ramayanei javaneze pînă în zilele noastre. Virginele vor dansa Gambunul, dansul părului despletit, sub șuierul melodios al fluierelor de bambus. Bătrînii vor dansa în Wajang Wong, cu chipurile acoperite de măști grotești, acoperite de plete lungi din păr de palmier, țeapăn, șerpuind în aer. Voci. Interogări. Răspunsuri guturale sau ascuțite. Gemete ancestrale, urlete de junglă. Pas desfăcut în lături, cu călcîiul înfipt în pămînt... La urmă, tu și prietenii tăi, flăcăii, veți dansa lupta lui Barong cu Rangda, monstrul cu plete de cîlți, întruchiparea răului care atacă binele...

PENDET — DANSUL MARELUI DHARTU

Apoi, micule Rumani, într-o zi vei primi din brațele femeii tale un prunc, și atunci sub bananierul din mijlocul satului va bubui archebuza ruginită scoasă de preot din templu... Iar cîndva tîrziu, cît mai tîrziu cu putință, Rumani, bătrîn înțelept, vei muri. Lănci negre cu krisuri cernite vor preceda patul de bambus, purtat pe umeri spre locul de incinerare... Te vor urma fetele satului, purtînd în tipsiile sclipitoare ofrande fumegătoare, hrană pentru drumul lung ce te așteaptă și pentru zeii care trebuie înduplecați. Cineva, în urmă, va cără lemnele pentru rug... Și, bineînțeles, ca în orice prilej din viața balinezului, sacru sau laic, dansurile de rit și gamelanul cu gonguri și timpane te vor urma bătînd dramatic. Dar nimeni nu e trist, nimeni nu plînge, nimeni nu bocește. Spectacolul mai mult vivant decît dezolant e o descărcare de energie plină de temperament. Și totuși, nimic nu mi se pare mai trist decît această veselie deznădăjduită...

Dar asta va fi tîrziu, tîrziu de tot, Rumani. Cine știe? Pînă atunci cu siguranță că multe din aceste obiceiuri ancestrale vor trece în tezaurul conservat al trecutului. Tu vei trăi, poate, altă viață. Vei călători, vei vedea lumea, vei învăța... Îți urez însă ca măcar o singură dată în viață insula ta să-ți aducă drept omagiu suprem, așa cum l-a adus prietenilor dragi din îndepărtata Rominie, dansul Pendet. Ce splendoare! Va fi ales pentru aceasta locul de frunte din sat și ulița cea mai largă. Două sute de fete, cele mai frumoase fiice ale insulei, în două grupuri separate, vor porni spre tine în pas de dans dinspre cele două capete ale drumului. Legănare înceată pe șolduri, prelungită pînă la obsesie, umeri dezgoliți, coroniță de flori vii și diademe din flori și frunze de aur. Trupuri suple, unduitoare, mîini care grăiesc în limbajul sacru al degetelor, tipsii cu petale de flori parfumate, coliere bogate și acest pas felin, mut, prelins, strecurat într-o înaintare aproape imperceptibilă, dar mereu constantă, pînă cînd cele două grupuri masive se vor întîlni în fața ta, sub sunetele triumfale ale gamelanului și te vor acoperi cu petale de flori...

La revedere, Rumani! Cine știe? Poate cîndva te vom saluta la noi, din pragul casei noastre, din ulița largă și luminoasă a țării căreia tu îi porți numele.

MAIA, ARAM și desenele lor

La 9 ani Maia desenează, pictează și expune. Expune acasă, în dormitor și în sufragerie, la școală, în expozițiile celor tineri, ba chiar și în străinătate. Cele 45 de lucrări ale micii artiste văzute în vara trecută în Uniunea Sovietică au stîrnit un viu interes printre colegii de breaslă. În timpul acesta, Maia se juca pe plajă, la Eforie, în nisip cu găletica. Iar unii dintre privitorii lucrărilor ei se întrebau: „Bine, dar cum e Maia? Cum arată? Ce fel de copil e?"

Maia e un copil de-al nostru, un copil bucureștean. O fetiță robustă, deschisă, vehementă în exprimarea sentimentului ei de adevăr și echitate. Maia simte nevoia de vigoare, de sevă, de autenticitate.

Printre lucrările cele mai interesante ale Maiei figurează și portretul unui om de culoare. Fără „să-l facă negru", căutînd volumele numai prin puterea conturului, fetița pune în lumină forța pomeților, rotunjimea gurii, vitalitatea privirii...

Maia desenează de la 3 ani, din dimineața aceea cînd i s-a spus — cum se spune copiilor prea zburdalnici — „Uite o hîrtie și un creion și lasă-mă să uit de tine cinci minute!". Maia a luat hîrtia și creionul, apoi cărbunele, pensula și nu le-a mai lăsat! Desenînd zi de zi vreme de 7 ani, fetița a acumulat o prețioasă experiență personală.

Și cum desenează Maia? Cum poate desena un copil de 3 ani, de 5 ani, de 7 ani? Mai mult în joacă, în glumă... Maia desenează cu mîna dreaptă, cu mîna stîngă, cu ambele mîini, cu un băț de chibrit, cum îi vine. A fost înțelepciunea părinților de a nu scoate această „descoperire personală" din grădina bucuriilor copilărești. În schimb, interzicerea de a desena a devenit cu timpul cea mai tristă osîndă: „Maia, ai întîrziat la școală, azi nu-ți dau voie să desenezi". Plînsete!!!

Mica artistă a făcut un film, a apărut pe ecranul televizorului, a fost fotografiată pentru presă. „Maia, la spune tu adevărat: unde ți-a plăcut mai mult — la televiziune sau la cinematografie?" Răspuns îmbufnat, scurt, cu voce groasă: „La cinematografie!" „De ce?" „Pentru că alături era un tobogan!!" Maia a rămas în raiul copilăriei...

Maia și tatăl ei.

Dar ce desenează Maia? O privire asupra unora din portretele alăturate ne face să ghicim că Maia, probabil, în primă instanță desenează ce desenează toate fetele pe un colț de caiet sau de maculator: eternele profiluri și chipuri feminine. Dar în aceste chipuri imaginare, Maia pune o intenție, o stare sufletească, o determinare, o preferință, o poziție față de viață. Cu o precizie literară uimitoare fetița își intitulează singură lucrările: „Vis", „Îndrăzneală", „Primăvara", „Mama", „Albă ca Zăpada".

Fetița continua să deseneze din imaginație, scotea mereu din fîntîna cu vise a copilăriei, cînd începu să lucreze în paralel și după natură. Astfel, „visul", puterea de transfigurare, s-a răsfrînt treptat și asupra obiectului. Modelul n-a fost niciodată pentru Maia „obiectiv" și „rece", ea l-a scăldat în semnificație, și-a spus părerea și sentimentul asupra lui.

Lucrînd după natură, Maia a început să se ocupe de nudul feminin. Și tocmai aceste încercări anticipează asupra îndrăznelii și originalității viitoarei artiste: nudurile Maiei sînt niște prezențe ample, aproapé planturoase, ele vorbesc fără prețiozitate despre generozitatea naturii.

Aram, frățiorul mai mic, a început să deseneze la vîrsta de 5 ani, într-o „criză" de emulație. Maia era în al treilea an de „carieră" și părinții îi „rețineau" lucrările mai bune, lipindu-le pe un carton. „Vreau să-mi puneți și mie un desen pe paspartu!" „Fă o lucrare la fel de bună ca a Maiei, și n-avem nimic împotrivă". Mezinul s-a pus pe lucru cu înfrigurare. Aram a desenat timp de 3 săptămîni, în fiecare zi, toată ziua, dar timp de 3 săptămîni „juriul familial" i-a respins necruțător lucrare după lucrare... După acest răstimp, copilul a început să dea semne bune. Acum fratele își urmează sora; dar băiatul are lumea lui, e mai puțin liric, el e analitic, îi place să redea natura din preajmă, dar mai cu seamă să ilustreze idei. Aram desenează războinici, încleștarea dacilor și a romanilor, monștrii agresiunii imperialiste...

Tatăl acestor copii — cunoscutul grafician Cik Damadian — a lucrat un timp în învățămîntul artistic, iar apoi, după cum se vede, viața l-a pus în fața dificilei probleme de a fi pedagogul propriilor săi copii. L-am întrebat pe Cik Damadian despre acel lucru esențial care — după părerea lui — i-a împins pe micii artiști pe orbita cea bună. „Maia și Aram — spune artistul — n-au învățat niciodată «tehnică în general» — tehnica desprinsă de obiect. Ei au luat cărbunele în mînă ca să spună o părere a lor despre viață. Dacă pe drum, căutînd expresia acestei păreri, copiii au fost frînți de vreo dificultate tehnică, atunci ei au căutat o soluție anume, o soluție ca să poată spune gîndul lor de atunci, intenția lor. Au căutat, s-au frămîntat pînă ce au găsit — uneori cu o ușoară sugestie din partea mea. Astfel tehnica a fost de la început slujitoarea sentimentului; ea n-a putut deveni de sine stătătoare, nici n-a amenințat să-l domine sau să-l zdrobească".

O fetiță și un băiat bucureșteni, doi școlari obișnuiți, aceștia sînt frații Damadian. Ei se deosebesc totuși de mulți alți copii de vîrsta lor. Prin ce? Prin ceea ce spun ei. Mai exact: prin ceea ce spun desenele lor.

Victor FILIPOIU

Prietena mea.

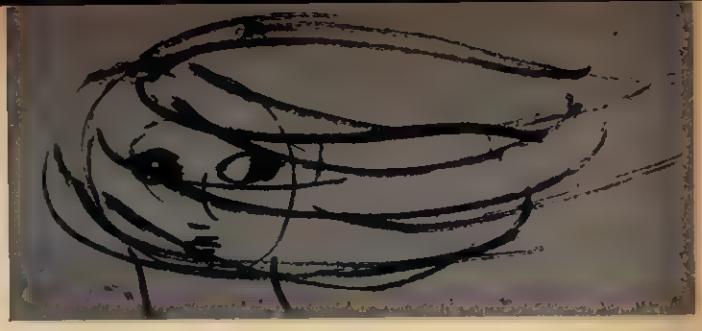

Vîntul.

Visul.

Negresa.

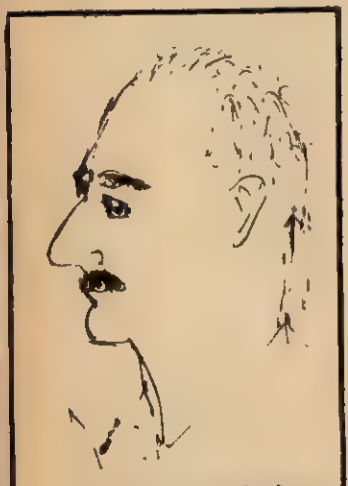

Două desene ale lui Arsm: Tatăl meu și Zmeul.

Dansul.

Surorile.

Prietena mamei, artistă.

E BINE SA ȘTIM

Povestea vorbei

ROL BANAL

Cînd spunem despre cineva că, într-o anumită împrejurare, *a jucat un rol banal*, asta înseamnă, evident, că nu s-a remarcat prin nimic deosebit, că n-a adus o contribuție hotărîtoare. O persoană cu interes pentru filologie va observa că expresia aceasta provine din lumea teatrului; prin comparație, se spune și despre cineva care nu e actor că „joacă un rol" (banal sau deosebit). Dar povestea acestor cuvinte nu se reduce la atît.

Ce înseamnă, la origine, rol? Sensul vechi este „rulou, sul", apoi „sul de pergament". Întorcîndu-ne cu milenii în urmă, trebuie să evocăm amintirea scribilor antichității, care copiau operele literare pe sulurile de pergament. Cuvîntul nostru a început astfel să însemne „operă literară scrisă pe un rulou de pergament". Denumirea se aplica oricărui gen literar, deci și pieselor de teatru; textul pe care îl avea de învățat un actor era scris, firește, pe același material. Tot *rol* s-a numit de aceea și acest text. Iată cum am ajuns, încetul cu încetul, la *rol* cu sensul lui actual în teatru.

Istoria cuvîntului *banal* nu e de loc... banală, adică știută de toată lumea, lipsită de originalitate. În vechea limbă franceză *banal* era calitatea, însușirea unui obiect dintr-un *ban*, adică dintr-un „teritoriu stăpînit de un senior feudal". Existau astfel: drumuri „banale", mori „banale", tîrguri „banale" etc. Multe din aceste lucruri „banale" erau folosite de toată lumea sau, în orice caz, de multă lume. Din această cauză francezii au numit „banal" orice lucru care se afla la dispoziția tuturor, accesibil oricui. De aici pînă la sensul actual al cuvîntului (pe care limba românească l-a împrumutat din franțuzește) nu mai e decît un pas: o idee *banală* este o idee cunoscută de toți, care îl poate veni în minte oricui, deci neinteresantă; un rol pe care îl poate juca oricine, care nu se face remarcat prin nimic este, desigur, un *rol banal*.

Sorin STATI

De vorbă cu medicul

NERVOZITATE ȘI NEVROZĂ

Se știe că sănătatea și activitatea eficace a omului se realizează numai în condițiile unei funcțiuni normale a tuturor organelor și sistemelor din organismul său; tulburarea activității unui singur organ face ca întreg organismul să fie în suferință. Se știe — de asemenea — că rolul principal în aceste fenomene de corelație îl are sistemul nervos central, regulatorul întregii activități a organismului.

Scoarța creierului dă omului posibilitatea să cunoască lumea înconjurătoare. De asemenea, scoarța creierului este aceea care permite organismului să se adapteze la condițiile de viață schimbătoare. Cele mai fine modificări în activitatea normală a scoarței cerebrale duc la manifestări de boală psihică sau fizică.

O asemenea manifestare, bine cunoscută, este starea de *nervozitate*. Ea constă dintr-o excitabilitate nervoasă deosebită și o instabilitate psihică; omul este cuprins de tristețe sau veselie exagerată, cu totul nejustificate, și se află mereu sub impresia unei primejdii iminente provocate de cele mai neînsemnate greutăți ivite în viață. Aceste manifestări sînt însoțite de lipsa poftei de mîncare, de tulburări ale somnului și în activitatea unor organe ca intestinul, inima etc. Puterea de muncă, memoria, concentrarea în activitatea obișnuită slăbesc simțitor. Dar aceste fenomene deși par îngrijorătoare nu constituie, totuși, o stare de boală propriu-zisă. Ele pot fi ușor înlăturate prin crearea unor condiții normale de viață și muncă și printr-o atenție mai mare dată felului în care ne organizăm odihna. Există însă o serie de elemente abia perceptibile care vor agrava fenomenele descrise mai sus și care duc la starea de *nevroză*. În acest caz puterea de muncă scade atît de mult, încît bolnavii pot deveni complet inapți pentru orice activitate. Apar palpitații și senzații de constricții la inimă — deosebit de supărătoare — mîncărimi ale pielii, transpirații abundente, alternanțe de diaree și constipație, tulburări ale glandelor cu secreție internă. Bolnavul va respira cu greutate chiar la eforturi de mică importanță. Toate aceste fenomene sînt rezultatul unei tulburări în reglarea activității inimii de către sistemul nervos central.

O serie de boli ca ulcerele organelor aparatului digestiv, hipertensiunea arterială încep tot prin tulburări ale sistemului nervos central în al cărui control se află activitatea aparatului cardiovascular și a stomacului.

Dacă nevrozele nu pun, în general, viața omului în primejdie, agravarea lor poate avea efecte dăunătoare asupra funcției sau chiar a structurii unor organe.

De aceea tratarea la timp a nevrozelor, care — în cele mai multe cazuri — duce la vindecarea lor completă, este foarte importantă. Și mai importantă ni se pare prevenirea nevrozelor, menținerea unui sistem nervos sănătos și înlăturarea devierilor de minimă importanță care survin în activitatea nervoasă. Cu alte cuvinte, să consultăm medicul la apariția acelor fenomene care stau la baza simplei nervozități.

Dr. Silviu GHEREA

FIDELITATE...

În apropierea orașului scoțian Edinburgh se află statuia unui cîine, a cărui poveste nu este lipsită de interes: în 1858 a încetat din viață un păstor, care a fost condus la groapă de o singură ființă apropiată, cîinele său Bobby. De atunci Bobby a vegheat timp de 14 ani — ziua și noaptea — la mormîntul fostului său stăpîn, părăsindu-l doar cînd se ducea să-și caute de mîncare. În semn de prețuire față de acest devotament, în amintirea lui Bobby s-a ridicat statuia care mai dăinuie și azi.

GENIȘTI SAU VETERINARI?

Cum se poate stabili dacă o vacă a înghițit o bucată de sîrmă sau un cui? Pînă în prezent lucrul acesta era destul de greu de făcut din cauza dificultăților legate de folosirea aparatelor roentgen. Medicii veterinari polonezi au construit însă un aparat special, care funcționează pe principiul unui detector de mine. Veterinarul apropie de pîntecele animalului aparatul detector. Dacă aude în cască un fluierat, înseamnă că animalul a înghițit într-adevăr o bucată de metal.

CE SPUN SCHELETELE ?

Profesorului Warwick de la Guy's Hospital din Londra i-a venit ideea să examineze cele 290 de schelete găsite în cimitirul orașului antic Eburacum (comitatul York). Rezultatul cercetărilor a fost revelatoriu. El a stabilit că locuitorii Britaniei din epoca romană erau mai mici și mai îndesați decît cei contemporani, sufereau groaznic de reumatism și mureau în proporție de 75 % pînă la vîrsta de 40 ani. Tuberculoza nu părea să existe pe atunci. Adulții aveau dinții tociți, probabil din cauza prafului de greste provenit din pietrele de moară în timpul măcinatului, praf care cădea în făină.

Colțul cosmeticienei

COMBATEREA MĂTREȚEI

O boală foarte obișnuită a pielii capului, mătreața, poate să apară pe orice fel de păr — normal, uscat sau gras. Neglijența în îngrijirea acestei boli aduce după sine căderea părului.

Pentru reușita tratamentului, trebuie să știm că și mătreața poate fi uscată sau grasă. Mătreața uscată se prezintă sub forma unor scame mărunte, uscate și albe, care se depun pe îmbrăcăminte. Cea dintîi măsură de combatere este asigurarea unei curățenii perfecte a părului și a pielii capului printr-o spălare la timp. Dacă părul este uscat e bine să se evite soda și săpunurile alcaline, care răpesc părului grăsimea și lucriul natural. Pentru spălat se indică gălbenușul de ou, întrebuințat astfel: se bat două gălbenușuri cu 300 gr apă caldă și apoi se strecoară printr-un tifon. Cu această soluție se frictionează bine pielea, apoi se limpezește părul în mai multe ape, fără a uita să adăugăm puțin oțet la ultima apă.

Mătreața grasă are un aspect gălbui, scamele sînt groase și lipicioase. Pentru combaterea ei se recomandă aceleași procedee de spălare, plus un tratament cu unele preparate. Astfel, sînt indicate loțiunile pe bază de pilocarpină. De asemenea, Sebodermul dă bune rezultate și într-un caz, și în altul.

O cură cu vitamine, precum și un regim alimentar lipsit de conserve, brînzeturi fermentate, condimente, grăsimi și alcool sînt indicate tuturor acelora care se plîng de neajunsurile mătreței.

Georgeta MĂLIN

Cuvinte încrucișate

PLOUĂ

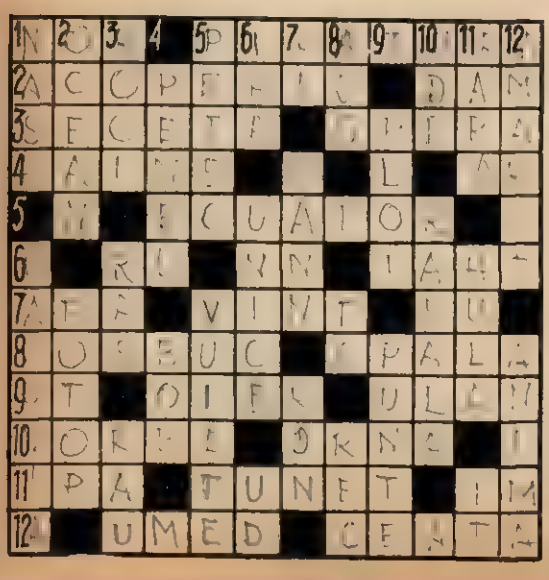

ORIZONTAL: 1) Ploaie în devenire — Căzută din nori. 2) Stavilă în drumul ploii — Palat ca în poveste (pop.). 3) Cînd ploaia se lasă așteptată — Romanul „Furtuna" de Ilya Ehrenburg. 4) Fulgarine și mantale de ploaie — Măsură agrară. 5) Zonă terestră în care ploaia sub formă de averse nu lipsește nici o zi. 6) Recul! — Bine! — Ambarcațiie pentru sport și agrement. 7) Sine-quanon al ploii — Însoțește ploaia în timpul furtunii — Începe să fulgere! 8) Autorul cunoscutelor versuri: „Jalnic vîjîie prin noapte glasul codrilor de brad, / Ploaia cade-n repezi picuri, repezi fulgerele cad" („Regina Ostrogoților") — Acțiunea apei de ploaie asupra caldarîmului. 9) Aproape de... cot! — Cînd plouă adăpostește oile în saivan — Vechi cavalerist. 10) Cele fără conținut devin apă de ploaie — A împodobi. 11) Pipă fără... mușțiuc? — Urmează fulgerului — Pămînt cu apă. 12) Pămîntul după ploaie — Cînd coboară norii.

VERTICAL: 1) Autorul piesei „Omul care aduce ploaie" — Poet romîn care a scris versurile: „De-atîtea nopți aud plouînd, / Aud materia plîngînd... / Sînt singur, și mă duce-un gînd / Spre locuințele lacustre" („Lacustră"). 2) În ultimă analiză adună toate apele și tot ei dă naștere norilor — O ploaie de proporții uriașe. 3) Gresia, bazaltul, granitul etc. — Bărbierit — Timp ploios. 4) Condeiul pictorului — Coboară pantele înzăpezite sau... scheletele marilor construcții. 5) Aidoma sacului — Zgomotul ploii mînate de vînt (pl.). 6) Curelușă de mașină — Fără pereche — Umed. 7) Început de cîntec! — Scriitor clasic romîn, autorul cărții „Povestea vorbii" — Fluviu european. 8) La intrarea într-o societate! — Peste! — Bară fixă. 9) Picură sau toarnă cu găleata (pl.). — Te ajută să treci peste un șuvoi sau peste un pîrîu fără să te uzi. 10) Plouate — Dezlănțuire violentă de ploaie. 11) Ploaie de vară cu picuri mari și distanțați — Mișcare ondulată a mării după furtună — La războiul de țesut. 12) Îi plouă și-i ninge — Acțiunea ploii de vară asupra vegetației însetate de secetă (inf.).

DEZLEGAREA JOCULUI „ROMANȚE ȘI CÎNTECE POPULARE ROMÎNEȘTI", APĂRUT ÎN Nr. 48

1) Bajescu Oarda. 2) Amintiri — Ari. 3) Dor — Ros — Adam. 4) Ir — Lacul — Ug. 5) T — Rudi — At — Op. 6) Alinări — Arie. 7) Ită — Leana — R. 8) Ina — Sîrbă — Si. 9) Na — Stat — Stan. 10) I — Rar — Acerbi. 11) Mai — Oare — Iat. 12) Alunele — Horă.

LUMINI ÎN RETORTĂ

Momente din istoria chimiei (III)

biografia agitată a catalizei

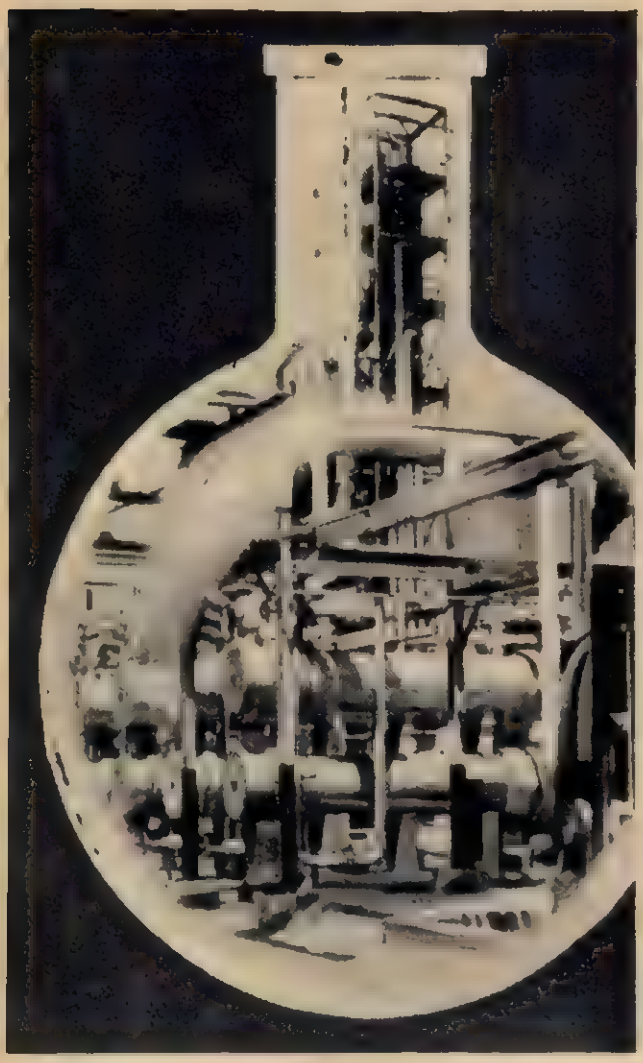

O uzină într-un balon de sticlă... Este doar un truc fotografic, dar el exprimă indisolubila legătură care trebuie să existe între cercetarea de laborator și creația inginerească. Giganții industriali de azi, care acționează pe bază de cataliză, își au obîrșia în retorta unui modest farmacist din Petersburg, Sigismund Konstantinovici Kirchhof.

• ÎN VIAȚA ORGANISMELOR ȘI... A UZINELOR — UN ȘIR NEÎNTRERUPT DE FENOMENE CATALITICE • MATERIA PRIMĂ: AERUL • REACȚIILE DIN FRUNZA VERDE SE VOR REALIZA ÎN INDUSTRIE

Istoria fenomenului de cataliză, pentru înțelegerea și stăpînirea căruia, dată fiind uriașa sa însemnătate practică, lucrează astăzi experimentatori și teoreticieni din aproape toate țările lumii, își are începutul în zilele anului 1811. Era pe vremea domniei țarului Alexandru I; Rusia se afla în război cu turcii și se pregătea pentru războiul cu Napoleon.

ÎNTR-O SPIȚERIE DIN PETERSBURG

...În spițeria sa din Petersburg, Sigismund Konstantinovici Kirchhof nu se mai ocupă de rețetele obișnuite. În timp ce elevii săi execută ordonanțele medicale, el umple retortele, le pune la fiert, le golește, gustă siropul din ele.

În cursul acestor experiențe, ciudate pentru toți cei din jur, nu-l mai recunoști pe farmacist. Nimic din aerul plictisit al zilelor obișnuite nu apare pe chipul lui. El repetă de zeci de ori o singură operație și încordarea cu care urmărește fierbtura lasă loc unei destinderi totale abia în clipa în care gustă siropul. Este zahăr, zahăr dulce, asemănător cu cel obținut din trestie sau din sfecla abia introdusă în cultură. Și farmacistul reia încercarea, temîndu-se, parcă, să nu fi fost totul decît o întîmplare.

Experiențele lui Kirchhof sînt foarte simple. El fierbe amidon cu o soluție de acid diluat și obține un sirop conținînd o cantitate de zahăr ceva mai mare decît cantitatea de amidon inițială.

Înainte de a urmări desfășurarea experiențelor, să încercăm descifrarea factorilor care au determinat această activitate înfrigurată a farmacistului petersburghez.

Cu mai mult de o jumătate de secol înainte, apăruse lucrarea lui Andreas Sigismund Marggraf intitulată „Încercări chimice pentru extragerea unui zahăr adevărat din diferite plante care cresc în țările noastre". Berlinezul Marggraf a fost primul chimist care a descoperit zahăr în sfeclă, deschizînd astfel calea către o nouă sursă de zahăr, în afara celebrei trestii. Chimiști din toate țările Europei încercau să găsească surse locale pentru acest prețios aliment, cererea mărindu-se continuu o dată cu creșterea populației orașelor și dezvoltarea industriei.

NAPOLEON, BLOCUSUL CONTINENTAL ȘI... ZAHĂRUL

În anul 1801, Franz Karl Achard inventează procedeul extragerii zahărului din sfeclă și înființează în Silezia prima fabrică în care se aplică acest procedeu. Interesul pentru invenția lui Achard crește an de an.

Decretul asupra blocadei Insulelor Britanice, emis la Berlin la 21 noiembrie 1806, interzicea orice legături comerciale ale continentului cu Anglia; corăbiile britanice nu mai aveau dreptul să intre în porturile europene controlate de Franța napoleoniană. Blocusul continental, prin care Napoleon încerca să lovească în inima Angliei — în comerțul ei — a făcut și mai presantă căutarea de substitute pentru o serie de produse care altădată se importau din colonii. De aceea Napoleon hotărăște, în anul 1812, să se aloce o suprafață de 30.000 de hectare, mărită apoi la 100.000, pentru cultivarea sfeclei de zahăr. El pune la dispoziția cercetătorilor 1.000.000 de franci aur pentru descoperirea celor mai bune procedee de fabricare din sfeclă a acestui aliment. Într-un cuvînt, zahărul era la ordinea zilei.

Kirchhof avea un obiectiv foarte clar: să obțină zahăr din cereale, din cartofi, din toate acele plante cultivate de sute și mii de ani. Poate că el a pornit de la ideea că o bucată de pîine mestecată multă vreme în gură capătă un gust dulceag. Fierbînd amidonul cu apă el obținea într-adevăr un lichid dulceag. Adăugînd și puțin acid clorhidric la fierbtură, el căpăta un sirop și mai dulce: apărea glucoza.

Mai surprinzător pentru farmacistul experimentator decît chiar apariția regulată a glucozei prin fierberea amidonului cu o soluție diluată de acid clorhidric, era faptul că obținea același rezultat dacă fierbea amidonul cu acid sulfuric. Și, lucru ciudat, la sfîrșitul experienței acidul părea neconsumat! Cît acid introducea atîta rămînea la sfîrșitul operației. Atunci care era rolul acestei substanțe? Întrebarea rămînea fără răspuns.

Conștient de însemnătatea descoperirii sale, Kirchhof publică primele rezultate. La început savanții din lumea întreagă pun la îndoială rezultatele obținute de cercetătorul petersburghez, însă apoi le acceptă după ce în zeci de laboratoare din Europa se refac cu succes experiențele după metoda simplă indicată de Kirchhof. Explicația n-a putut fi dată, dar industria s-a grăbit să treacă la aplicarea metodei fără să se sinchisească pentru moment de fundamentări teoretice.

O BRICHETĂ... ISTORICĂ

Fapte similare celor puse în evidență de Kirchhof au mai ieșit la iveală în cele mai diferite domenii de cercetări.

Chimistul francez Louis-Jacques Thénard descoperă că apa oxigenată, în contact cu un burete de platină sau cu bioxidul de mangan, degajă cu violență oxigen. Așadar, o substanță poate determina, prin simplul contact cu o alta, o reacție puternică fără să participe, aparent, la reacția declanșată.

Să fi fost oare această idee a activității misterioase a buretelui de platină care l-a condus pe chimistul german Johann Wolfgang Döbereiner (1780-1849) la faimoasa lui invenție? În adevăr, buretele de platină atrăgea pe mulți chimiști ai vremii, după ce Humphry Davy experimentase în anul 1817 aprinderea amestecului de hidrogen cu aer, cu ajutorul unei sîrme de platină încălzite. Sîrma lui Davy, adusă la incandescență, era cea care determina aprinderea amestecului.

Cauza fenomenului rămînea neexplicată, însă faptul în sine îi era cunoscut lui Döbereiner. Acesta, după ce studiase farmacia și făcuse o serie de experiențe nereușite pe tărîm tehnic, devine profesor de chimie, farmacie și tehnologie la Jena și, în această calitate, intră în legătură cu marele duce de Weimar, Karl-August, și cu universalul Goethe — și unul, și altul interesați în ale chimiei.

În anul 1824, Döbereiner inventează celebra sa brichetă cu hidrogen și cu burete de platină. Modul de funcționare era foarte simplu: un aparat debita un curent de hidrogen, care era dirijat spre un burete de platină; în contact cu buretele, jetul se aprindea! Pe vremea aceea, cînd chibriturile nu erau cunoscute și focul se mai făcea cu amnar, cremene și iască, invenția chimistului de la Jena apărea ca o realizare excepțională.

Döbereiner o comunică lumii cercetătorilor în lucrarea intitulată cu emfază: „Despre nou-descoperita, deosebit de minunata însușire a platinei". El va mai închina platinei o lucrare: „Despre chimia platinei", după ce englezul Peregrine Phillips obține în 1831 un patent de producere a acidului sulfuric tot prin metoda de contact, devenită ulterior cel mai interesant procedeu de fabricare a acidului sulfuric.

INVENȚII INEXPLICABILE

Descoperirile lui Kirchhof, Thénard, Davy, Döbereiner erau de importanță capitală. Ele deveniseră baza unor invenții și chiar industrii, dar... explicația teoretică continua să lipsească.

Berzelius este acela care inventează un nume pentru toate aceste fenomene: cataliză. Cuvîntul nu spune mare lucru: în grecește „katalusis" înseamnă dizolvare. Berzelius dă însă acestui cuvînt un conținut nou: fenomen datorit însușirii unor corpuri de a determina prin simpla lor prezență recombinarea altora. Pentru a numi această însușire, Berzelius inventează o nouă forță, pe lîngă atîtea altele (ca forța de adeziune, de capilaritate etc.), pe care o botează — evident — forță catalitică. Așadar, fenomenul primise un nume, iar cauza lui, un nume derivat din acela al fenomenului, însă puțină lume putea fi de acord cu acest mod de a teoretiza datele experienței.

În deceniile care au urmat s-au adunat numeroase exemple de reacții care, după expresia lui Berzelius, sînt de natură catalitică. Astfel, studiul științific al fermentației alcoolice — în esență și ea un fenomen de cataliză — prilejuiește strîngerea unui nou material experimental care se cere înțeles, interpretat.

Pasteur și apoi Liebig emit diferite teorii, contradictorii. Lucrurile au rămas multă vreme în această fază vagă și confuză. Chimiștii priveau cu tot mai multă neîncredere teoriile catalizei și ale fermentației, ba chiar se născu un fel de teamă de a atinge acest subiect. Tratatele îl treceau sub tăcere, iar mari chimiști ca Henry Saint-Claire Deville luau în derîdere pe cei care încercau să explice prin „forțe catalitice" fenomenele chimice.

Între timp, însă, industria fermentativă și de sinteză se dezvolta continuu, iar „acțiunea de contact", cum numea în 1876 chimistul rus N.N. Lubavin cataliza, se dovedea a fi o realitate de neocolit.

Experiența pune curînd în evidență însușirile catalitice ale metalelor fin divizate: fier, nichel, cobalt, cupru. Oxizii metalici și amestecul de oxizi își dezvăluie însușirea de a determina creșterea vitezei de reacție a unor substanțe (și, deci, reducerea timpului) *de la zeci de ani* pentru cîteva molecule, *la miliardimi de secundă*.

Aceste rezultate deschid ramuri noi ale industriei chimice.

„I.G. FARBEN", RĂZBOIUL IMPERIALIST ȘI CATALIZA

Fiecare ramură industrială nouă își are istoria ei. Ca toate istoriile, plină de contradicții și, de aceea, dramatică. Un exemplu dintre multe: metoda tehnică de sinteză a amoniacului.

După încercările lui Kuhlmann, Flick realizează sinteza amoniacului din azot și hidrogen, folosind drept catalizator platina. El brevetează invenția lui în 1876, dar ea nu dă rezultate practice la scară industrială, deoarece se ignora importanța presiunii în reacție.

Un procedeu economic implica rezolvarea concomitentă a mai multor probleme: presiune suficientă pentru obținerea unui randament optim, dar în același timp o presiune la care să reziste materialele de construcție ale reactoarelor; temperatură corespunzătoare presiunii; catalizatorul cel mai activ, cel mai ieftin, cel mai rezistent.

De toate acestea se preocupau chimiștii trustului „I.G. Farben" în preajma războiului imperialist pe care-l pregătea Germania kaiserului Wilhelm. Desfăcînd la

prețuri de monopol medicamente, coloranți și articole fotografice, uzinele chimice cartelate ale Germaniei obțineau profituri uriașe; ele înghițeau rînd pe rînd întreprinderi și trusturi mai mici din alte țări capitaliste. Apropierea războiului punea însă problema majoră a explozivilor și în primul rînd a materiilor prime necesare pentru fabricarea lor.

Producerea explozivilor depindea de azotați. Dar cel mai mare zăcămînt de azotați din lume se găsește în Chile. Dacă s-ar fi oprit vînzarea salpetrului din Chile către germani, tunurile lui Krupp ar fi devenit simple jucării. Trebuia, așadar, găsită o soluție.

Se fac experiențe în stil mare. Un model de reactor, apoi al doilea, al treilea sar în aer. Dar aceasta n-are importanță. Producția de amoniac trebuie pusă la punct: o cer interesele militarismului german.

Lucrările le conducea chimistul Fritz Haber și urmăreau pur și simplu folosirea aerului, mai precis a azotului din aer, ca materie primă pentru explozivi.

Haber se ocupă zi și noapte de problema sintezei amoniacului. El cercetează însușirile catalitice ale osmiului, ruteniului, uraniului, fierului. În fine, în 1913, procedeul este pus la punct. Presiune: 200 de atmosfere, temperatură: 500°C, catalizator: secret. Probabil uraniu. În 1914, uzina de la Oppau este gata pentru producție.

Chimistul Fritz Haber primește, în timpul războiului, gradul de maior. Probabil și ca răsplată pentru producerea gazelor toxice, pe care — primii în lume — im-

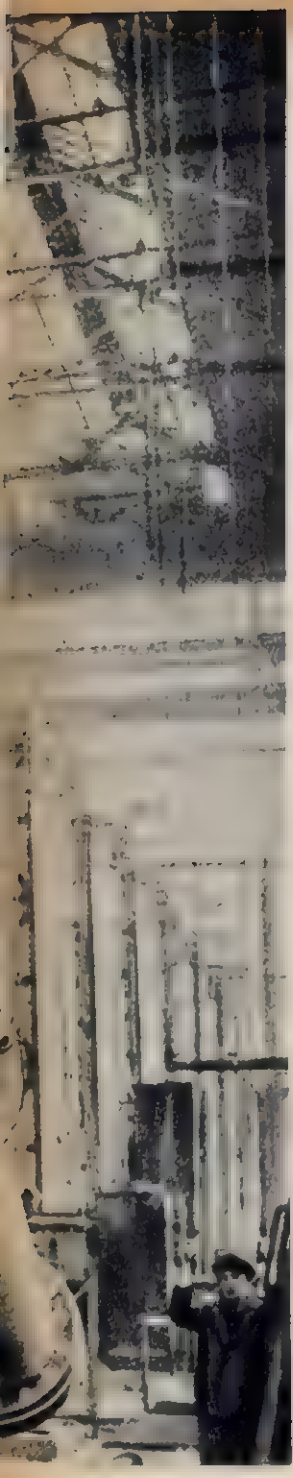

Într-un astfel de reactor, rezistent la presiuni de sute de atmosfere, a fost realizată sinteza catalitică a amoniacului. La început procedeul a fost folosit la fabricarea explozivilor.

perialiștii germani le-au folosit pe cîmpul de luptă.

În 1928 Germania producea 667.000 tone de azotați sintetici pentru explozivi și pentru îngrășăminte agricole, pornind de la amoniacul obținut după procedeul Haber.

În anii în care Hitler pregătea dezlănțuirea unui nou război mondial imperialist, bătrînul chimist Haber se refugiază în Anglia, unde savanții progresiști îl fac să înțeleagă că și mîinile lui sînt mînjite de stropele vărsat pentru profiturile trusturilor. Rutherford refuză să-i dea mîna.

În cartea sa despre Albert Einstein, scriitorul sovietic Vladimir Lvov povestește că foarte curînd după audierea unei conferințe a lui Einstein despre responsabilitatea omului de știință în lupta împotriva instigatorilor la război Fritz Haber s-a sinucis...

MILIOANE DE TONE DE COMBUSTIBIL LICHID

Sinteza organică de laborator și industria organică de sinteză sînt, mai mult chiar decît sintezele anorganice, strîns legate de activitatea catalitică.

Savanții francezi P. Sabatier și J.B. Senderens descoperă, între 1899 și 1905, acțiunea catalitică a nichelului fin divizat, în reacțiile de hidrogenare a hidrocarburilor nesaturate. Pe această cale se obțin hidrocarburi saturate. Mai simplu, aceasta înseamnă că grație catalizei se pot transforma anumite substanțe organice în altele, mult mai valoroase. Esența și aplicațiile industriale, multiple și extrem de importante, ale acestei metode reies din cele cîteva exemple care urmează.

Savantul rus Serghei Alekseevici Fokin, care și-a consacrat întreaga viață cercetării fenomenului de hidrogenare catalitică, este cel care a pus la punct primul procedeu tehnologic de hidrogenare a grăsimilor. Catalizatorul lui Fokin este platina fin divizată.

Trecîndu-se un curent de hidrogen prin uleiuri lichide animale și vegetale (de ricin, de muștar, de bumbac, de arahide, de rapiță, de pește etc.) se obțin, după un șir de transformări, grăsimi comestibile, ca margarina.

Franz Fischer și H. Tropsch au elaborat, tot pe bază de hidrogenare catalitică, procedeul de preparare a benzinei sintetice.

Pe aceeași cale au fost rezolvate și alte probleme practice de uriașă însemnătate economică. De pildă producerea combustibililor lichizi direct din cărbune.

În uzine, cărbunele poate fi folosit, sub formă de bulgări sau praf, drept combustibil pentru focarele marilor instalații de ardere ale centralelor de forță. Motoarele cu explozie nu pot însă funcționa decît cu combustibili lichizi. De aceea, țările lipsite de petrol, dar bogate în cărbune, și-au pus problema obținerii combustibilului lichid din cărbune. Hidrogenarea catalitică a dat răspunsul practic și acestei probleme. Milioane de tone de combustibili și lubrifianți lichizi — benzine și uleiuri — se prepară azi prin acest procedeu din cărbune de pămînt.

Amoniac, grăsimi comestibile, combustibil lichid din cărbune... Toate acestea sînt numai cîteva exemple de industrie chimică bazată pe cataliză. De fapt, întreaga industrie de sinteză a maselor plastice, a uleiurilor, a rășinilor și cauciucurilor din nisip (siliconii), a medicamentelor nu poate fi concepută fără catalizatori. De altfel trebuie subliniat că și în viața organismelor descoperim un șir neîntrerupt de fenomene catalitice, asupra cărora nu este cazul să insistăm aici.

UN VIS CARE SE APROPIE DE ÎNFĂPTUIRE

Practica chimică de un veac a pus la dispoziția cercetătorilor un uriaș material experimental. Deveneau necesare lucrări sistematice îndreptate spre lămurirea mecanismului intim al reacțiilor catalitice. Visul de a dirija aceste reacții, pe baza cunoașterii precise a însușirilor catalizatorilor, a condițiilor optime de lucru, visul de a conduce reacțiile chimice în uriașe instalații exact pe linia urmărită, se apropie de înfăptuire. Dar aceasta înseamnă urmărirea celor ce se petrec în mediul de reacție sau pe suprafața catalizatorilor într-un interval pînă la o milionime și miliardime de secundă. Înseamnă necesitatea de a cunoaște cum se desfac moleculele, cum se refac, ce rol joacă aciditatea sau alcalinitatea soluției, temperatura, lumina, radiațiile radioactive. Înseamnă o complexă și multilaterală cercetare a fenomenului pe care Berzelius îl botezase „cataliză".

Se folosesc, pentru aceasta, izotopii radioactivi (metoda atomilor marcați) și analiza cu ajutorul contorilor de particule radioactive, analiza fină și rapidă cu ajutorul spectrometrului de masă, cromatografia, măsurarea conductibilității electrice a suprafeței catalizatorului și metodele magnetochimice. Se cercetează sistematic efectul catalizatorilor preparați după diferite metode; se „otrăvesc", adică se inactivează experimental catalizatorii cu adaosuri de sulf, fosfor, arsen radioactiv. Se analizează compușii activi de pe suprafața catalizatorului, realizîndu-se metoda de studiu experimental a microchimiei suprafețelor.

Toate reacțiile de sinteză catalitică se reproduc în laborator, în condiții strict controlate.

În aprilie 1954 a avut loc la Moscova o consfătuire internațională pe tema „Fenomenele electronice în cataliză și absorbție". Doi ani mai tîrziu Academia de științe a U.R.S.S. a organizat o consfătuire unională pe tema „Folosirea izotopilor în cataliză". Tot în acel an s-a ținut la Philadelphia un congres al fizico-chimiștilor în problema catalizei.

Savanții sovietici desfășoară lucrări experimentale de cataliză în lumina teoriilor actuale despre semiconductori.

Cu aceasta iată-ne în plină actualitate.

CADRILUL ELECTRONILOR

Dacă am putea privi prin niște ochelari fantastici care să întrunească însușirile aparatului de difracție Roentgen, ale spectrografului de lumină vizibilă, infraroșie și ultravioletă, ale contoarelor de particule radioactive, ale tuturor mijloacelor moderne de

Caricaturistul englez Thomas Rowlandson a prins în această imagine interesul stîrnit de conferințele de popularizare a chimiei, la începutul secolului trecut. Asemenea conferințe au fost ținute și de savanți de talia lui Davy sau Faraday. După cum se vede, participanții la conferință, burghezi înstăriți și nevestele lor, sînt extaziați în fața „miracolelor" produse în paharele de laborator. Cît au fost în stare să înțeleagă ei din cele expuse, aceasta este o altă poveste...

Istoria cataliziei este legată de numele lor... Louis-Jacques Thénard (stînga) a descoperit, la începutul secolului trecut, însuşirea platinei de a descompune „în mod misterios" apa oxigenată. Cu greu şi-ar fi putut închipui el vastele aplicaţii industriale pe care avea să le aducă numele de platină, pe vremuri neluat în seamă de chimişti. Liebig (dreapta), unul din cei mai mari chimişti germani ai veacului al XIX-lea, şi-a spus şi el cuvîntul în problema cataliziei... dar, după cum se ştie, a greşit. Berzelius (stînga jos), iniţiatorul scrierii chimice moderne (cu simboluri şi cifre), este creatorul cuvîntului „cataliză".

investigaţie fizico-chimică, am căpăta repede şi o imagine apropiată a fenomenelor de cataliză.

Cataliza în soluţie ne-ar apare ca un uriaş cadril de electroni schimbaţi între moleculele catalizate şi cele ale catalizatorului. Am vedea cum moleculele catalizatorului — care joacă rolul fie de „donatoare", fie de „acceptoare" de electroni — modifică pentru o fracţiune de secundă molecula catalizată. Am vedea cum se nasc astfel grupări atomice intermediare, neatabile, care reacţionează cu alte molecule din soluţie, generînd molecule stabile şi regenerînd catalizatorii, care vor fi din nou gata să „doneze" sau să „accepte" perechi de electroni străini.

Cu ochelarii noştri fantastici am putea studia şi suprafaţa catalizatorilor în soluţie, care acţionează într-un mod intrucîtva diferit de cei lichizi, am putea vedea în sfîrşit fenomene mult mai complexe — constînd însă în esenţă din aceleaşi procese de schimb de electroni — în interiorul celulelor vii, în frunzele arborilor, în organele vieţuitoarelor, unde funcţionează biocatalizatorii.

Teoria modernă a catalizei dă o imagine unică a mecanismului intim al acestui proces complex, prezent mai în toate reacţiile chimice, iar pe baza teoriei se elaborează cele mai îndrăzneţe proiecte de transformare a substanţelor şi de preparare a unor substanţe necunoscute în natură.

Va fi, desigur pînă la urmă, o problemă de cataliză realizarea sintezei zaharurilor din bioxid de carbon şi apă prin acţiunea luminii, proces ce se înfăptuieşte în plante sub influenţa catalitică a clorofilei. Laboratorul şi apoi uzina chimică, care va deveni o adevărată „fabrică de alimente", vor reproduce în reactoare minunatele reacţii din frunza verde.

Max SOLOMON

Iată pe eroii articolului nostru: catalizatorii. Aceşti oxizi metalici aşezaţi în straturi determină, în anumite condiţii, unirea chimică a moleculelor. Dacă randamentul instalaţiei scade, este semn că ei au fost „otrăviţi" sau că au „îmbătrînit" şi deci că trebuie reînnoiţi.

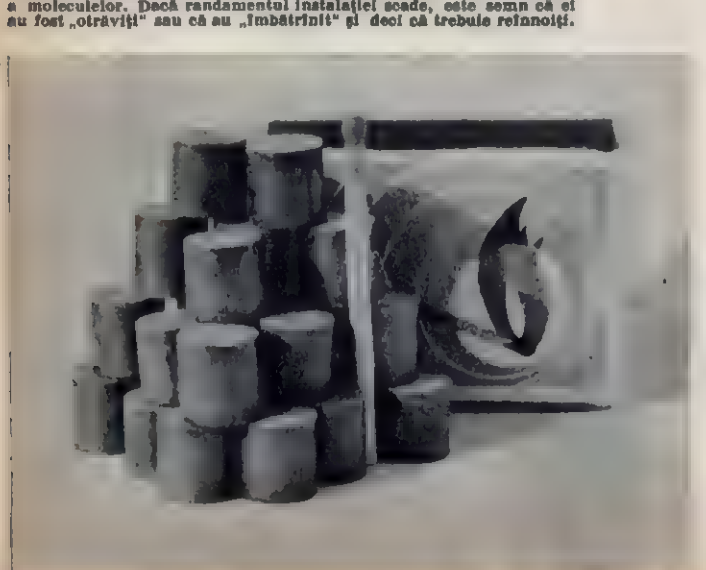

MUZICA

DE GUSTIBUS NON DISPUTANDUM?

de George BĂLAN

Aforismele sînt de obicei privite ca axiome: mă îndoiesc că celebrul „despre gusturi nu se discută" ar avea o valoare axiomatică. Sînt desigur cazuri cînd preferinţelor muzicale ale melomanilor li se poate aplica acest dicton. Mie, bunăoară, îmi place să ascult stînic ceva din preclasici. Dumneata, poate, te întrebi cum este posibil ca cineva să facă o pasiune din această muzică, părîndu-ţi mult mai firească propria-ţi slăbiciune, aceea de a asculta cu regularitate muzică de Ceaikovski. Nu ne vom certa, nu vom căuta să impunem unui celuilalt preferinţele sale. Ne dăm seama că fiecare îşi are gustul său, dictat de temperament, cultură, experienţă artistică.

Nu este cazul să facem din predilecţiile personale motiv de dispută: nu vom ajunge niciodată la vreun rezultat. Demonstraţiile verbale nu pot spulbera preferinţele, după cum nu pot crea noi preferinţe.

Sînt însă mai numeroase cazurile cînd clasicul „de gustibus non disputandum" serveşte ca paravan menit să ascundă superficialitatea gustului. Unii găsesc în el chiar o justificare a acestei superficialităţi. Se dăruiesc în mod exclusiv freneziei sau euforiei pe care le-o produce muzica distractivă, afişînd o agresivă indiferenţă faţă de ceea ce nu intră în sfera acestei muzici. Este desigur justificat răsunetul unor melodii ca: „Laiele" sau „Macarale", „Fericire" sau „Gelozie" — dar mi se pare cel puţin exagerat ca preferinţele muzicale ale unor ascultători să fie subjugate acestui tip de muzică. Este ca şi cînd cineva n-ar concepe să citească decît romane de aventuri, ignorînd mai mult sau mai puţin premeditat, existenţa unui Shakespeare sau Balzac, Tolstoi sau Şolohov, Mann sau Hemingway. Ceea ce în domeniul lecturii literare ar fi pentru oricine o anomalie ţipătoare, apare însă în domeniul muzicii ca fenomen frecvent şi pentru mulţi foarte firesc. Mi s-a întîmplat de sute de ori să vin în contact cu oameni pentru care tot ce nu intră în repertoriul Teatrului de Estradă sau de Operetă ţine de muzica „disonantă" sau „cacofonică". Am încercat adesea să conving pe unii fanatici ai „Laielelor" sau „Macaralelor" că, persistînd în încăpăţînata lor ostilitate faţă de tot ce nu aparţine acestui gen muzical, se lipsesc de imense satisfacţii artistice. Unii, ce e drept, căzură pe gînduri, dar destul de mulţi se înverşunau parcă în ostilitatea lor. Răspunsul era, cu mici variaţii, următorul: aşa cum unora le place muzica disonantă şi cacofonică, ei sînt liberi să iubească muzica distractivă, unde pot găsi „melodie, sentiment şi antren". Fiecare cu gustul său. „De gustibus non disputandum!"

Eu cred că, dimpotrivă, despre gusturi trebuie să se discute. Personal nu pot privi cu nepăsare cum atîţia oameni cu preocupări profunde în alte direcţii rămîn insensibili la muzica majoră; mi se pare un fel de autoamputare spirituală.

Cu atît mai mult, nu putem rămîne indiferenţi la ravagiile pe care le face, mai ales printre tineri, pasiunea pentru unele produse de muzică comercială, punînd stăpînire despotică pe aceştia, stimulînd în ei neseriozitatea şi frivolitatea.

Printre însuşirile omului orînduirii socialiste, un loc de frunte îl ocupă bogăţia spirituală; indiferenţa faţă de marile valori ale muzicii nu mai este o chestiune de gust, ci de incultură şi de înapoiere, fenomene incompatibile cu profilul omului nou. Decît dictonul medieval, mult mai adecvat nevoilor construcţiei noastre culturale şi morale mi se pare de aceea acest îndemn: să declarăm un război hotărît prostului gust.

CARTI

LITERATURA ALTEI ETAPE

de Silvian IOSIFESCU

Încheierea colectivizării în agricultură — moment de răscruce în desăvîrşirea construcţiei socialiste — începe să capete ecouri tot mai ample în literatură. O consecinţă e şi deplasarea tematică. De la momentul construirii unei gospodării colective — cele mai multe scrieri despre sat se încheiau aici, chiar dacă ultimele pagini jalonau, cam vag, o perspectivă — se porneşte, desigur încă cu oarecare timiditate, spre problemele mereu noi pe care le creează existenţa unei unităţi socialiste. Poezia a înfăptuit mai frecvent trecerea spre noua etapă tematică. A reuşit-o în mai multe rînduri şi reportajul literar. Dar reportajul — cît de important ar fi ca şcoală a prozatorilor — nu poate deveni gen dominant în proză. Nuvelele sau romanele au posibilitatea să exploreze mai profund noile relaţii din satul colectivizat, psihologia şi morala în transformare.

Răspunsul literaturii la schimbările din sat e încă parţial. Romanul lui Vasile Rebreanu „Casa" e una din certitudinile artistice ale anului care se încheie. Un tînăr nuvelist care făgăduia s-o afirmat ca romancier cu vigoare şi siguranţă narativă surprinzătoare. Dar conflictul din „Casa" e nouă versiune istorică a situaţiei ţăranului sărac, care vrea să-şi schimbe condiţia socială printr-o căsătorie bogată. Interesul social şi etic al cărţii nu trebuie minimalizat. Deşi scriitorul, bun observator, descoperă trăsături inedite, în romanul lui Vasile Rebreanu viaţa gospodăriei rămîne un fundal pentru eşecul lui Isaia Iota.

„Şapte ingi într-o căruţă" a lui Paul Anghel vorbeşte de o etapă superioară din viaţa unei gospodării colective şi autorul ştie să vadă urmările acestei etape în transformarea oamenilor. Punctul de pornire e reportericeso. Şapte ingi din gospodăria colectivă „Festivalul mondial al tineretului", aflată în regiunea bucureşteană, pornesc spre Capitală ca să viziteze expoziţia industrială şi să obţină repartizarea unui camion. Sînt oameni cu fire şi mentalităţi deosebite. Printre ei se află şi contabilul Zamfirescu, personajul descurcăreţ şi plictisit, preocupat de comisioanele nevestei. Dar la cei mai mulţi, cu toate urmele de vanitate, munca în comun a început a remodela caracterele. Lăudăros, vorbăreţ, încurcă-lume, Patraulea — rubedenie a personajului şolohovian moş Sciukar, fără ca această influenţă să ajungă copie supărătoare — şi-a identificat interesele cu cele ale gospodăriei. Pînă la urmă el găseşte soluţia şi obţine camionul. La alţii din grup, la Rachieru sau la Virgil, pasiunea pentru interesul colectiv capătă forme mai mature.

Povestirea e sprintenă şi plină de umor. Paul Anghel e moldovean, ceea ce se simte în felul cum se nuanţează însuşirile ca şi în înclinarea spre anecdotic. Tipologiile regionale în literatură sînt aproximative. Dar supleţea umorului e frecventă la scriitorii moldoveni, de la Creangă la Galan. Se pot remarca la acelaşi tip de proză cotiturile povestirii, gata oricînd să se oprească pentru a intercala un episod hazliu, aşa cum poposeşte Paul Anghel ca să ne informeze pe îndelete de păţaniile minzului rătăcit. Pe alocuri, mai ales în ultimele capitole, am fi cerut de la reporterul cu experienţă, care cunoaşte preţul timpului, mai multă sobrietate.

Important este că bune observaţii ne fac să simţim noutatea etapei pe care a atins-o gospodăria. După începuturi modeste, mecanizarea a devenit preocupare de căpetenie şi întoarcerea în camion a celor care au plecat în căruţe prăpădită ar stîi triumfal. Profunzime semnificativă au şi observaţiile cu privire la izolarea ultimilor ţărani individuali în satul colectivizat. Încercarea acestora de a se ţine deoparte devine tot mai de neconceput, căci în secolul XX gospodăria autarhică, trăind numai din producţie proprie, e imposibilă. Şi sentimentul izolării e tot mai apăsător. Reacţiile Tîngirichioaiei, lăptăreasa cu veleităţi aprige de înavuţire, atunci cînd întîlneşte căruţa colectiviştilor, simţămîntul de a fi în afară care o copleşeşte şi încercarea de a-l masca prin sfidare sînt notate cu fineţe. Interesantă e şi consemnarea emulaţiei dintre gospodării, ca şi a întrajutorării. Camionul e obţinut cu sprijinul unor vecini mai avansaţi. Partea aceasta e însă tratată cam festiv în nuvelă.

Faptele noi pe care „povestirea dintr-o toamnă bogată" reuşeşte să le investigheze literar covîrşesc inegalităţile şi rezolvările mai convenţionale din a doua parte a cărţii. Astfel sînt tendinţele de a nu omite nici o problemă şi de a le inventaria pe toate în grabă, ori brusca transformare a Tîngirichioaiei. Dar cititorului îi rămîne impresia reconfortantă a unui proces ascendent, surprins în aspecte inedite. Pentru proza noastră e un drum care se deschide.

Cititorii ne scriu, noi răspundem

Ce sînt fermenții?

La această întrebare, pusă de Stela Homorădeanu din Orăștie, răspunde asist. univ. SANDA IANCU, de la Facultatea de științe naturale a Universității din București.

Fermenții sau enzimele sînt anumite substanțe organice indispensabile vieții, care provoacă și dirijează toate reacțiile chimice de sinteză și degradare din organismele animale și vegetale sau din produsele acestora.

Încă din antichitate, vechile popoare știau că diferite produse obținute din plante sau animale pot suferi anumite transformări. Romanii au dat acestor transformări numele de fermentații — adică fenomene întovărășite de formare de gaze.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea marele savant Pasteur a arătat că fermentațiile se datoresc unor microorganisme care formează în celule fermenții (substanțe chimice care produc fermentațiile). Mai tîrziu s-a descoperit că fermenții nu sînt produși numai de microorganisme, ci de orice celulă vie animală sau vegetală, și s-a reușit extragerea fermenților din celulă.

Fermenții se formează numai în ființele vii, dar pot lucra și în afara organismului. Ei intervin în cantități extrem de mici producînd transformarea unei cantități mari de substanțe, fără să fie consumați sau distruși. În general, un anumit ferment nu poate transforma decît o anumită substanță organică sau un grup foarte restrîns de substanțe organice. Cercetătorii sovietici Oparin și Kursanov au dovedit că un anumit ferment poate să producă atît combinarea cît și descompunerea uneia și aceleiași substanțe din organism, aceasta depinzînd de starea sa — dacă e liber sau dizolvat în celulă.

Alimentele pătrunse în organism sînt descompuse de anumiți fermenți în particele extrem de mici, care trec în sînge și sînt purtate în tot corpul, unde sînt combinate, după nevoile organismului, de alți fermenți.

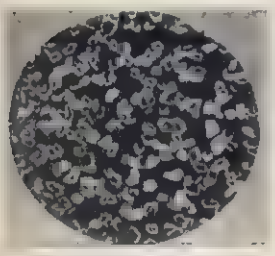

Un anumit tip de fermenți (chimotripsină), sub formă de cristale, fotografiați la microscop.

Mulți fermenți au putut fi obținuți sub formă de cristale, ceea ce a contribuit la cercetarea lor mai amănunțită.

Un an pe racheta fotonică = 100 de ani terestri

„Cum se explică afirmația făcută în articolul «Astronautica și civilizațiile extraterestre» — apărut în «Flacăra» — că pe racheta fotonică timpul se va scurge mai încet decît pe Pămînt?"

Vasile MALUCENCU, liceteș l.C.l.l. — Șimerle

Răspunde lector univ. ing. FLORIN ZĂGĂNESCU, candidat în științe tehnice.

La începutul secolului nostru Albert Einstein a elaborat teoria relativității, care a revoluționat concepțiile clasice asupra noțiunilor de timp și spațiu. Marele fizician a demonstrat că scurgerea timpului în cadrul unui sistem de corpuri materiale depinde de viteza de deplasare a acestora, și anume timpul se scurge cu atît mai încet cu cît viteza de mișcare este mai mare.

Acest fenomen, insesizabil în cazul vitezelor mici cu care sîntem obișnuiți și care se analizează de către mecanica clasică, devine preponderent în cazul mișcărilor efectuate cu o viteză apropiată de cea a luminii.

Așa, spre exemplu, dacă o navă cosmică ar zbura cu o viteză egală cu 0,99995 din viteza luminii(300.000 km/s), calculele arată că timpul în navă se va scurge de o sută de ori mai încet decît pe Pămînt!

Cu alte cuvinte, un cosmonaut revenit pe Pămînt după un zbor cu racheta fotonică care în Cosmos a durat 7 luni își va găsi proprii săi copii mult mai în vîrstă decît el (pe Pămînt scurgîndu-se între timp aproximativ 54 de ani).

Această „relativitate" a timpului nu are nimic misterios în ea. În fond, teoria afirmă că într-un corp aflat în mișcare relativă față de un altul, procesele periodice se desfășoară mai lent. Oscilațiile unui pendul, de pildă, vor fi mai rare pe nava fotonică, datorită vitezei. Dar scurgerea timpului, deci și durata proceselor vitale, se măsoară numai raportîndu-le la fenomene periodice (rotația Pămîntului etc.). Pe racheta fotonică toate aceste fenomene (inclusiv, de pildă, bătaia pulsului) se încetinesc, deci și cosmonautul nu va îmbătrîni atît de repede ca semenii lui rămași pe Pămînt.

Această proprietate a timpului a fost verificată în practică. Astfel, studiindu-se particulele elementare denumite mezoni, s-a constatat că mezonii cărora li se imprimă viteze apropiate de cea a luminii au o „viață" mai lungă decît cei care se deplasează cu viteze mai mici.

Alte verificări s-au obținut prin cercetări astronomice.

Pe Tîrnave...

Iată un aspect din timpul culesului strugurilor, într-una din renumitele vii de pe Tîrnave. Via aparține gospodăriei agricole colective din comuna Saroșu și a dat în toamna aceasta o recoltă bogată.

Dan VINTILĂ, tehnician constructor, Mediaș

Salvador: un vulcan ce poate oricînd să erupă

„Aș vrea să cunosc situația politică a Salvadorului".

Mircea PĂTRAȘCU, str. Oltenici nr. 7, Constanța

La această întrebare răspunde E. OBREA, redactor la „Scînteia tineretului".

De la o vreme, despre Salvador a început să se vorbească mai insistent în presa apuseană. Explicația acestui interes trebuie căutată în atmosfera încordată din această țară, încordare care se menține de luni de zile.

Salvadorul este una din cele mai mici republici latino-americane; pe o suprafață de 21.146 km p trăiesc mai bine de 2.500.000 de locuitori. Principala bogăție a acestei țări, cafeaua, este exploatată — ca și întreaga economie națională — de monopolurile din S.U.A. și de cele 14 familii milionare autohtone. Capitalul american a acaparat toate ramurile principale de activitate economică — electricitate, căi ferate, cele cîteva întreprinderi alimentare și textile și chiar administrația poștelor și telefoanelor. Drept urmare, în Salvador domnește — după cum arată săptămînalul mexican „Siempre" — „cea mai crîncenă mizerie din lume. Economia țării se află în pragul falimentului, iar numărul șomerilor este în continuă creștere".

Docilitatea față de S.U.A. manifestată de junta colonelului Julio Rivera aflată la cîrma țării, complicitatea acesteia la acțiunile arbitrare patronate de Departamentul de Stat al S.U.A. au nemulțumit profund opinia publică. Deși milionului de dolari oferit de S.U.A. sub firma „Alianței pentru progres" i-a făcut o zgomotoasă reclamă, populația țării nu poate uita că Salvadorul pierde 40.000.000 de dolari datorită reducerii impuse a prețului (și așa teribil de scăzut!) al cafelei exportate pe piața nord-americană. Tocmai de aceea emisarii „Alianței pentru progres" au fost întîmpinați în Salvador cu puternice manifestații antiimperialiste. Cercuri tot mai largi se ridică la luptă împotriva dictaturii, deși junta utilizează sălbatice mijloace de represiune. Partidul Comunist din Salvador apreciază, într-o recentă declarație a sa, că „în țară se creează în prezent o situație revoluționară".

Starea de încordare din Salvador, nemulțumirea populară care răbufnește viguros dezvăluie o dată în plus impasul politicii marionetelor Washingtonului din America Latină. Este un vulcan ce poate oricînd să erupă...

Cititorii către cititori

Următorii cititori doresc să corespondeze: Ivan Fiodorovici Gutium, la redacția gazetei „Satul colhoznic", Căușani, str. Lenin 15, R.S.S. Moldovenească — U.R.S.S.: literatură, muzică, sport, film, ilustrate (corespondează în rusă și română); Iulian Fleischer, elev, Lodz, ul. Zeromskiego 56 m 5, R.P. Polonă: filatelie, ilustrate (corespondează în rusă, polonă, engleză, franceză); Erwin Jessa, Rubinik, ul. Raciborska 12, woj. Katowice, R.P. Polonă: ilustrate (corespondează în polonă, rusă, engleză, germană); Leonid Tichoniuk, Suszeze 1, piața Czyze, pow Hajnowka, R.P. Polonă: filatelie (faună, floră, sport, cosmos); Ioana Ifrim, elevă, com. Tîbănești, raion Brăila: ilustrate, filatelie; Elena Ioan, radiotelegrafistă, Ploiești, str. 23 August 282: ilustrate; Lidia Sava, studentă, Iași, aleea Sadoveanu 6, bloc 2: ilustrate; I. Langsner, elev, com. Polenele de sub Munte, raion Vișeu, reg. Maramureș: ilustrate, filatelie; Pușa Iacob, elevă, Buzău, str. Zola Kosmodemianskaia 22: filatelie, ilustrate; Ica Gelliașta, elevă, Rădăuți, Calea Prieteniei 64: ilustrate; Virgil Lepădatu, lăcătuș, Hunedoara, str. I.L. Caragiale, bloc 1, ap. 8: sport, muzică, ilustrate; Ilie Pascu, mecanic, Rm. Vîlcea, str. Lenin 46: literatură, istorie, geografie, matematică, ilustrate; Elena Dumitrescu, elevă, Brăila, str. Mihai Bravu 417: ilustrate; Valeriu Rațiu, lăcătuș mecanic, Arad, str. Șezătorii 2: ilustrate; Anișoara Calciuanu, Teatrul muzical din Galați, str. Dumitru Chicuș 119: ilustrate.

Ciorapii și șosetele noastre

Publicarea în „Flacăra" nr. 41, din 13 octombrie 1962, a articolului „Sînt oare nimicuri?" ne-a adus din partea fabricii de ciorapi „7 Noiembrie" din Sibiu o scrisoare, din care citîm cîteva fragmente:

„...Pentru anul 1963 au fost create și vor fi puse în fabricație un număr de 59 de modele de ciorapi și șosete în combinații de culori armonizate, avînd o varietate bogată de desene.

S-au luat măsuri pentru a se întări călcîiul și vîrful ciorapilor și șosetelor cu fire în amestec cu fibre sintetice..."

„...Colectivul fabricii «7 Noiembrie» vă mulțumește pentru acțiunea pozitivă generată de publicarea articolului «Sînt oare nimicuri?» asupra tehnicienilor și inginerilor noștri și consideră că revista a adus pe această cale un prețios sprijin în munca pentru continua îmbunătățire a calității produselor fabricii".

Ing. I. BUJU, directorul fabricii de ciorapi „7 Noiembrie" din Sibiu

Pe scurt

CONSTANTIN C. GOMBOȘ, com. Pecica, raion Arad, reg. Banat. Activitatea și călătoriile medicului român Ilarie Mitrea sînt descrise în volumul „Străbătînd lumea" de Val Tebeică („Un medic român în două continente", pag. 27-44).

VALERICĂ CONDEESCU și MARIN DRAGOMIR, elevi, Turnu Măgurele. Un institut de învățămînt superior purtînd numele specificat, de dv. nu există. Pentru a vă specializa în problemele de geologie, aveți posibilitatea să urmați Facultatea de geologie-geografie a Universității din București sau Facultatea de geologie tehnică a Institutului de petrol, gaze și geologie din București. Trebuie să ne comunicați la care dintre cele două facultăți vă opriți, pentru a vă putea da relațiile cerute.

VASILE TURCU, Bicaz, reg. Bacău. Urmărind rubrica noastră „Cititorii către cititori", veți găsi adrese ale unor tineri din U.R.S.S. cu care veți putea intra în corespondență.

De la fotocorespondenți

O scenă din piesa „O noapte furtunoasă", în interpretarea echipei de teatru a Casei orășenești de cultură din stațiunea Sîrbi Moldova — faza interregională a concursului bienal de teatru „I. L. Caragiale". (*Prof. C. Bursuc, Bacău*).

Cabana de pe muntele Parîng. (*Ioan Henț, muncitor, Deva*)

FLACĂRA Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI—Nr. 49 (383) 8 decembrie 1962

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII

Căsuța poștală: 3507 oficiul 33, Tel. 17.60.10, int. 1744

ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei

Prezentarea grafică: Ion VULPESCU. Tipărită la Combinatul poligrafic Casa Scînteii.

PREȚUL REVISTEI 2 LEI

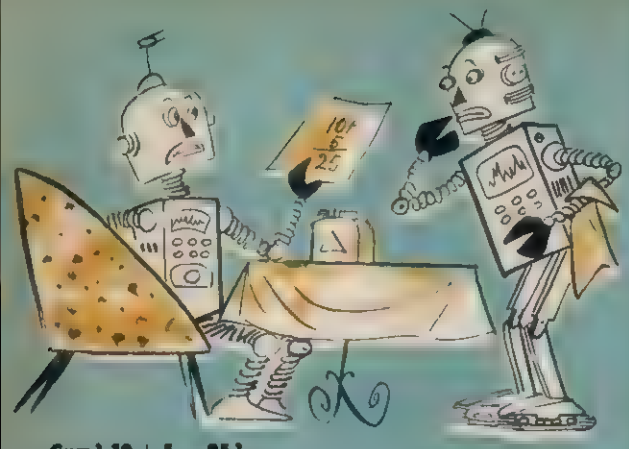

— Cum ? 10 + 5 = 25 ?
OSPĂTARUL ELECTRONIC : Scuzaţi ! Reminiscenţe din trecut...

CĂLĂTORIE CU TROLEIBUZUL ÎN ZI DE MECI

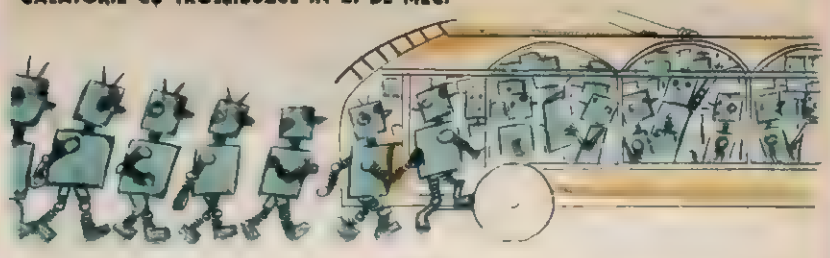

La urcare...

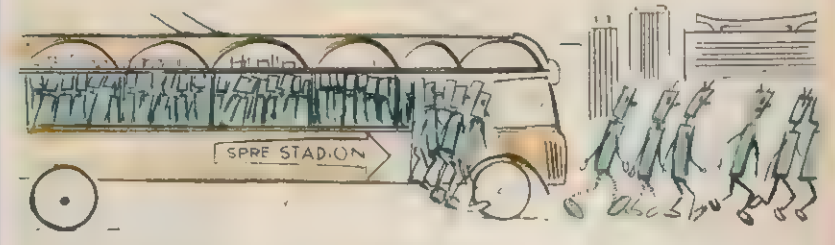

La coborîre...

LA MUZEU

— Cum suportau atîta metal pe ei ?

UMOR CI-BER-NE-TIC

Desene de Neli COBAR

LA SECŢIA MONTAJ

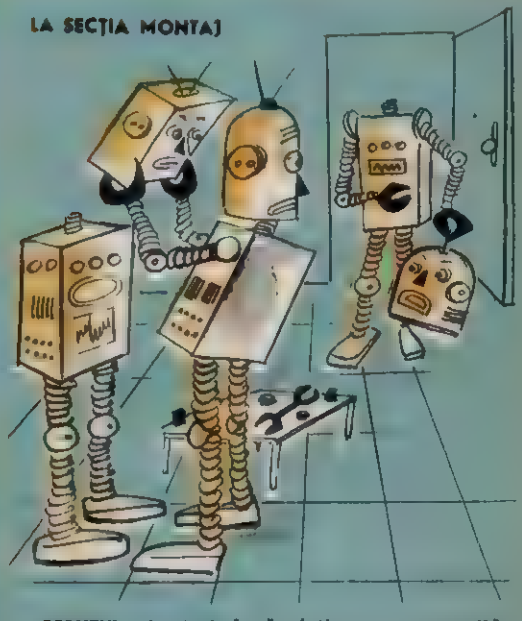

REBUTUL : Ar trebui să daţi ceva mai multă atenţie la calitate : Iar mi-a căzut capul de pe umeri !

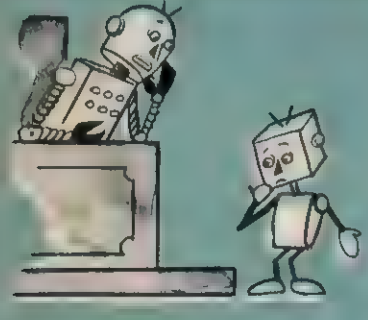

— Ia să văd eu de ce nu-ţi intră nimic în cap ?

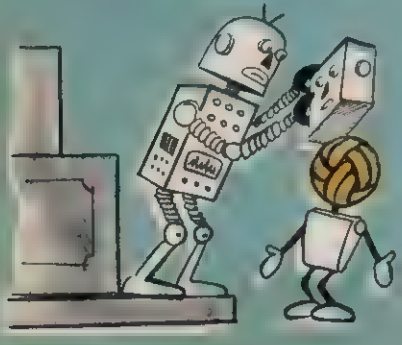

RITM...

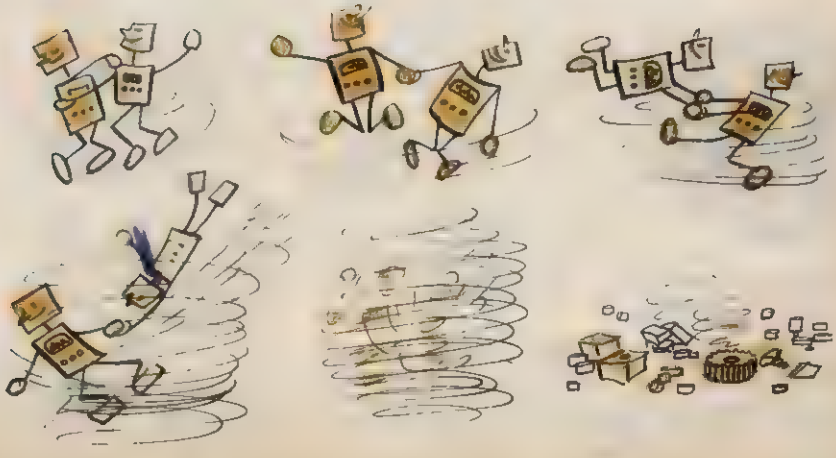

FLACARA
Nr. 50 (394) — 15 decembrie 1962

Pictorul Al. Ciucurencu, maestru emerit al artei, în atelierul său.

15 RPR

① Laminoriștii de la Roman și-au îndeplinit sarcinile de plan prevăzute pe acest an cu 21 de zile înainte de termen. În cinstea celei de a XV-a aniversări a proclamării Republicii colectivul uzinei s-a angajat să fabrice încă 18.000 tone țeavă în plus.

② Fabrica de piele și încălțăminte „Flacăra roșie" din București și-a îndeplinit în aceste zile planul anual de producție. Colectivul de muncitori a dat peste plan circa 31.200 perechi de încălțăminte.

③ La București a avut loc ședința plenară a Consiliului Superior al Agriculturii, care a dezbătut realizările planului în agricultură pe 1962, principalele realizări ale cercetărilor științifice în acest domeniu și problema înfăptuirii obiectivelor puse agriculturii de conducerea de partid și de stat.

④ S-au împlinit zece ani de la înființarea Institutului de cercetări pentru mecanizarea agriculturii. Cu acest prilej la I.C.M.A. a avut loc o sesiune de referate științifice (în fotografie) și a fost organizată o expoziție.

⑤ În sălile Muzeului de artă al R. P. Române s-a deschis expoziția anuală de grafică. Ea cuprinde peste 500 de lucrări — gravuri, afișe, ilustrații de cărți, caricaturi etc. — semnate de peste 200 de graficieni.

fotocronica FLACARII

1.000 DE PRIE-TENI

Maistrul Ion Ionescu, un cititor credincios al cărții tehnice, adîncit în lectura unei lucrări de curînd primite.

Cu prilejul unui schimb de experiență între principalele întreprinderi industriale din raionul Cîmpina, privind difuzarea cărții tehnice, unul dintre raportori, reprezentantul cabinetului tehnic al Uzinelor pentru pompe de injecție din Sinaia, și-a încheiat expunerea cu un angajament. Formulat scurt și concret, angajamentul indică pentru viitorul foarte apropiat (și ca număr minimal), 1.000 de cititori permanenți, 1.000 de prieteni ai cărții tehnice dintre oamenii de nădejde ai uzinei, dintre cei ce se află în primele rînduri ale frontului de luptă pentru produse de înaltă calitate, demne de a sta alături de produse similare din țări cu tradiții vechi în tehnică.

Angajamentul, atît de ancorat în problemele majore ale colectivului uzinei, a stîrnit interesul nu numai al participanților la schimbul de experiență, ci — precum se vede — și al reporterilor revistei noastre.

Pe ce se bizuie acest angajament? Ce s-a făcut pînă acum în răspîndirea cărții tehnice? Ce rezultate concrete s-au obținut în producție ca urmare a ajutorului dat de cartea tehnică? Iată ce și-au propus să afle — și să vă împărtășească și dv. — reporterii noștri.

Uzina de pompe de injecție din Sinaia este în prezent o unitate de înaltă specializare (unica pe țară) în ansamblul industriei constructoare de mașini, dotată cu utilaj tehnic de mare randament, al cărei colectiv are de rezolvat probleme complexe de mecanizare și automatizare, de necontenite înnoiri și modernizări ale procesului de producție, în pas cu dezvoltarea neîncetată a tehnicii. Întrebarea „cum să ridicăm calificarea oamenilor la nivelul înalților indici de tehnicitate ai utilajului?" s-a pus cu acuitate în uzină și tocmai din această întrebare s-au născut îndrumările și sprijinul acordat de comitetul de partid și direcția uzinei în orientarea activită-

Banda de montaj, a cărei proiectare și realizare a avut în biblioteca tehnică un sprijin de nădejde.

În căutarea celei mai bune soluții tehnice: „Așa și numai așa trebuie făcut — cum spune cartea!"...

ții cabinetului tehnic, și în primul rînd a muncii acestuia pentru răspîndirea cărții tehnice.

Biblioteca-mamă și pui ei

Cam zgîrcit la vorbă, tînărul inginer Vasile Ciutacu, șeful cabinetului tehnic, preferă cifrele. El este gata să-ți dea în trei minute un răspuns complet la întrebarea „ce cuprinde biblioteca tehnică?". Iată-l: 24.000 de numere de inventar — cărți, reviste, buletine, fișe etc. În bibliotecă intră 211 titluri de reviste de diferite specialități, în 6 limbi. O bună colaborare cu Institutul de documentare tehnică (I.D.T.) asigură — la cerere — împrumuturi de documente tehnice necesare rezolvării cazurilor speciale, neprevăzute. Punct. Dacă insiști însă, mai afli că în vederea pătrunderii largi a cărții tehnice la locul de muncă, biblioteca și-a creat... filiale în cele șase sectoare principale ale uzinei, pe care le aprovizionează cu material documentar, cărți, reviste etc., pe specificul respectivului sector. Inginerul Ciutacu este de părere că o asemenea metodă sporește operativitatea difuzării și, în consecință, numărul de cititori. Iar ca argument, evident, cifre: în trimestrul I (1962) au fost înregistrați în cartoteci 642 cititori, în trimestrul II — 744, iar în trimestrul III — 810. Ei au consultat în total 14.777 documente.

Cartea tehnică și... planul uzinei

Ce legătură poate fi între activitatea bibliotecii tehnice și planurile uzinei (planul tehnic, planul de măsuri tehnico-organizatorice etc.)? Una simplă și foarte firească. Biblioteca nu-și definitivează abonamentele și contractele cu publicații, edituri etc., decît după ce serviciile cheie din uzină cercetează listele de titluri și-și precizează necesitățile în lumina sarcinilor uzinei, desprinse din planurile ei de activitate. Exemplele vor fi edificatoare în acest sens:

Colectivul de mecanizări al uzinei a avut de rezolvat în 1962 o sarcină extrem de importantă: să proiecteze și să realizeze cu forțe proprii „Banda de montaj și mecanizarea complexă a montajului pompei de injecție". Lucrare de amploare, instalația aceasta a dus la o apreciabilă sporire a productivității muncii la montaj (circa 85%) și la economii însumînd circa un sfert de milion de lei anual, prin înlocuirea presării cu ciocanul cu presarea pneumohidraulică, prin înșurubările pneumatice, prin transportul pieselor de la un sector la altul ridicat la un nivel superior de mecanizare etc. Dar toate acestea reclamau o profundă și detaliată documentare tehnică. Biblioteca tehnică, solicitată, a oferit colectivului, pentru consultare, peste 50 de lucrări de specialitate: originale (V. Pompei — „Comanda hidraulică la mașinile-unelte") și străine (Anisimov — „Proiectarea dispozitivelor pentru mașinile-unelte din producția de serie"), reviste („La machine-outile", număr special pentru comenzi hidraulice) etc.

Și un alt exemplu. Metalurgul-șef al uzinei, inginerul Alex. Teodorescu (el însuși autor al unor lucrări de specialitate publicate de Editura Tehnică), ne-a mărturisit că fără sprijinul bibliotecii tehnice nu crede că ar fi putut să realizeze la timp și în bune condițiuni proiectarea și darea în exploatare a „semiautomatului de călire", agregat care asigură un proces tehnic constant de calitate și productivitate sporite la tratamentul termic al oțelurilor pentru rulmenți și alte repere. Din consultarea unui bogat material pus la dispoziție de biblioteca tehnică, s-a putut alege soluția cea mai bună în condițiile specifice ale uzinei.

După cum se vede, între rosturile cărții tehnice și planurile uzinei, cu obiectivele sale majore:

Instantaneu fotografic. Pe difuzorul Gheorghe Clenci (dreapta) îl poți întîlni de multe ori și în curtea uzinei, preocupat de problema răspîndirii cărții tehnice, ca în cazul de față, cînd citește lista noilor cărți sosite la bibliotecă.

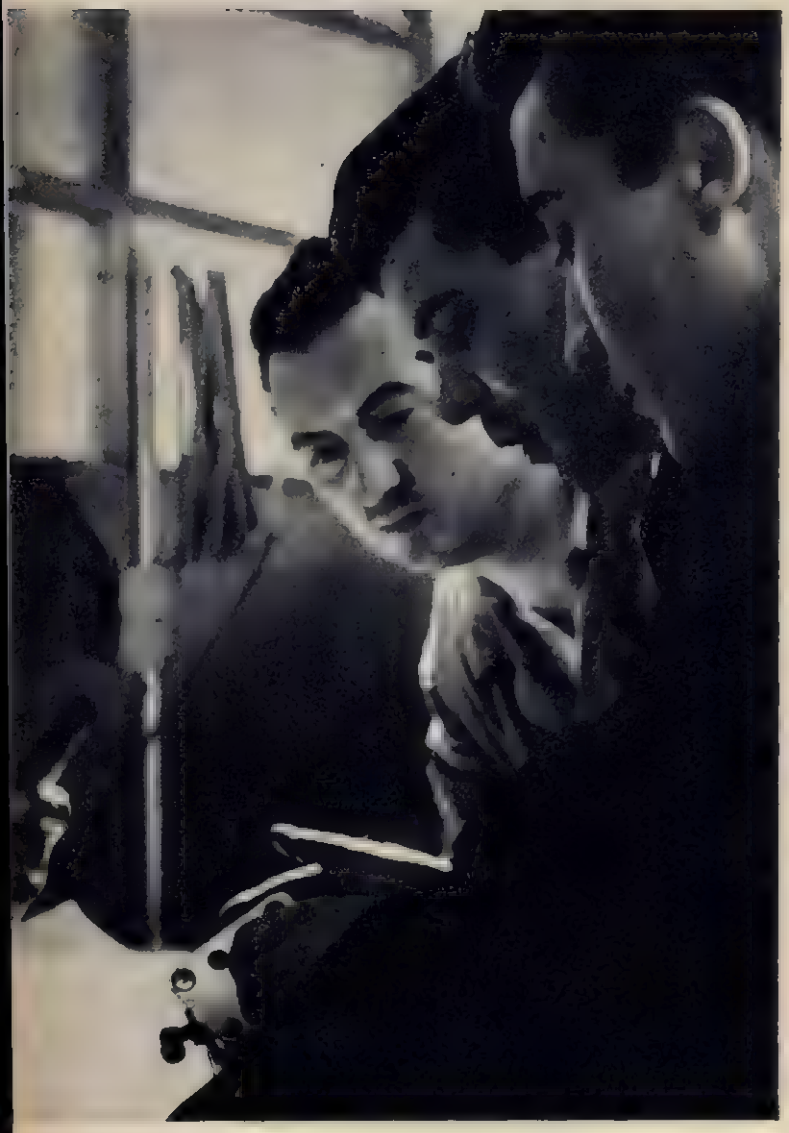

calitate, productivitate, economii etc., există legături și încă dintre cele mai temeinice.

Ce-ați dori să mai citiți?...

Din cele relatate pînă acum însă, nu reiese tocmai esențialul în activitatea bibliotecii tehnice a uzinei, și anume munca vie cu oamenii, activitatea neobosită de popularizare a cărții și revistei tehnice, de convingere a oamenilor în legătură cu utilitatea ei nemijlocită în ridicarea calificării profesionale.

Cine face această muncă? Este greu de presupus că s-ar putea obține rezultate cît de cît satisfăcătoare dacă tovarășul ing. Ciutacu, fie și ajutat de colaboratorul său, Ștefan Brașoveanu, și-ar închipui că el singur este în stare să ducă treaba la bun sfîrșit. Îndrumarea dată de comitetul de partid a fost limpede: biblioteca tehnică are nevoie de un activ de oameni competenți, inimoși, adevărați propagandiști ai cărții tehnice în masa muncitorilor, tehnicienilor și inginerilor din uzină. Un asemenea activ există. El este compus din comuniști, utemiști și oameni fără de partid: Gh. Clenci, S. Cojan, Ion Ionescu, Pompiliu Moraru, Marin Gheorghe ș.a., oameni care s-au remarcat pentru felul în care muncesc și pentru rezultatele obținute. Uneori li se spune că-s cam pisălogi. „Fie și-așa!— remarcă ei. Dar dacă din pisălogeala asta ai să te alegi cu curiozitatea de a afla ce e nou în meseria ta și ai să-ți ridici nivelul calificării, se cheamă că și pisălogii sînt buni la ceva".

Poate că și rectificatoarea Elena Kelemen va fi fost cîndva contrariată de insistențele difuzorilor cărții tehnice. Numai că între timp s-a abonat la periodicul „Îndrumătorul tehnic pentru rectificator" și fișa ei din bibliotecă arată că o interesează și alte lucrări de specialitate.

Despre lăcătușul Alex. Cobeanu ce să mai spunem? Dragostea lui pentru cartea tehnică l-a făcut autorul a două inovații și... cîștigătorul unui premiu la concursul „Cine știe, cîștigă" pe tema „Să ne cunoaștem produsele uzinei". Mai sînt și alți pasionați cititori ai publicațiilor tehnice, ca strungarul Constantin Bîrligă, inginerul Ion Voiculescu, tehniciana Elena Cojocaru și mulți alții, fruntași în întrecerea socialistă, inovatori și raționalizatori în producție ale căror nume constituie o adevărată... momeală pentru atragerea de noi cititori.

Și fiindcă a venit vorba de inovații... Cele 59 de inovații acceptate (din 106 propuneri) s-au bucurat toate de sprijinul bibliotecii tehnice, care a întocmit fișele bibliografice necesare autorilor și le-a pus la dispoziție materialul. Biblioteca tehnică se interesează îndeaproape de munca celor ce urmează cursuri de ridicare a calificării profesionale și cursurile Universității populare, ajutîndu-i cu material bibliografic. N-au fost uitați nici muncitorii trimiși de uzină la studii superioare sau medii, ca Dumitru Cojocaru, student la Institutul politehnic din Brașov, Paul Popescu la Institutul politehnic din București, Gheorghe Miclăuș, elev la cursul seral; apoi elevii trimiși de uzină la Școala de maiștri de la Uzinele „Steagul roșu" și alții cu care biblioteca tehnică poartă corespondență și-i ajută la procurarea unor lucrări de specialitate.

Și un pronostic...

Dacă asemenea metode de muncă vie cu oamenii nu vor fi abandonate (și de ce-ar fi?), dacă însuflețiții propagandiști ai cărții tehnice nu vor obosi (nu-i nici un motiv, în fruntea lor sînt doar comuniștii!), atunci se poate pronostica de pe acum o depășire serioasă a angajamentului de a se ajunge la 1.000 de prieteni ai cărții tehnice la Uzinele de pompe de injecție din Sinaia.

E. DASCĂLU
Fotografii de Tr. PROSAN

FOTO-CRONICĂ 1962

O secție a Fabricii de conserve de lapte „Rarăul" din Cîmpulung-Moldovenesc.
Fotografie de M. VOLBURĂ

Bicaz.
Fotografie de A. TRANDAFIRESCU

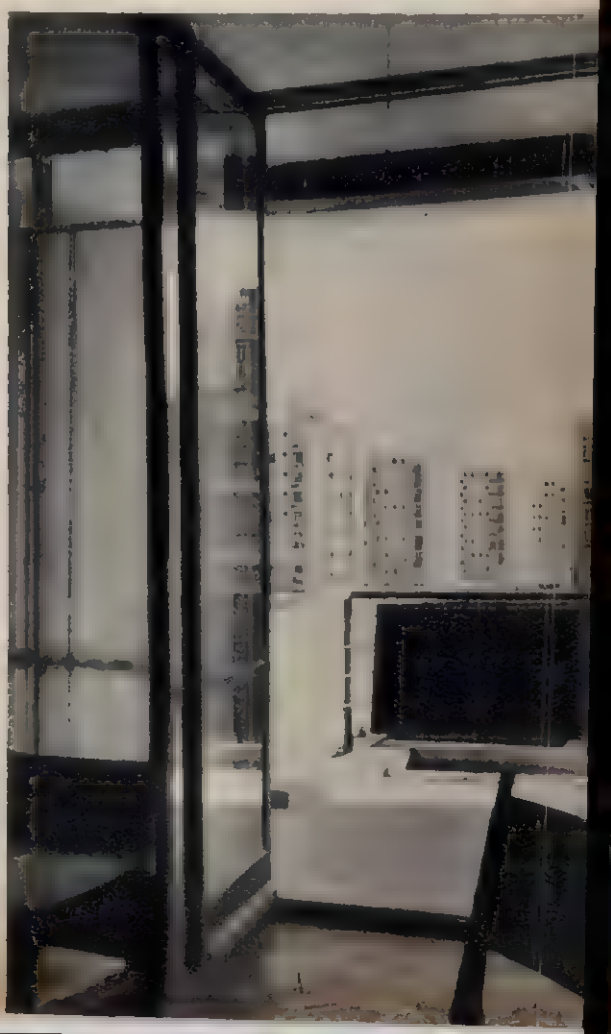

Vedere din Galați.
Fotografie de Gh. VINȚILĂ

Școală nouă, elevi noi.
Fotografie de A. MENDREA

Terasări la G.A.C. „7 Noiembrie 1917" din comuna Tudor Vladimirescu, raion Bujoru, regiunea Galați.
Fotografie de Maria POSTELNICU

CĂRȚI

MIHAI BENIUC:
„CULORILE TOAMNEI"

Cînd Mihai Beniuc se adresează contemporanilor săi cerîndu-le să-i lase: „Doar culorile de toamnă, cu aur și cu purpur triat în ele" iar roadele să fie menite „altora", „ce sapă ținură-n mînă, plug și coasă", nu renunță la menirea sa de cîntăreț al „timpurilor noi". Dimpotrivă, chiar și acum cînd anii s-au adăugat și „cu degetele-ai trece prin păr, ci-i rară iarba", poetul nu vrea cu nici un chip „viața calmă". De aceea el se compară cu un foc nestins care va arde chiar și după moarte.

Încă din primii ani ai poeziei sale, din tinerețea sa literară, Beniuc s-a definit un temperament dinamic, tumultuos, care a vrut să rupă cu canoanele lincede și tînguitoare ale liricii timpului său. Acum, după ce decenii au trecut de la această semeață și îndirjită intrare a sa pe tărîmurile poeziei, se întreabă: „Era mai bine oare altă viață/ Să-mi fi croit— mai lină, mai cuminte,/ Să nu fi ars în forfota fierbinte/ A luptei pentru noua dimineață?". Dar acestei întrebări poetul îi dă un răspuns negativ: îi place „să știe unii-n țară ori afară/ Că poate versu-mi glonte să-i ajungă". Și Mihai Beniuc nu-și dezminte această profesie de credință, căreia i-a rămas mereu credincios. De aceea în acest volum toamna — anotimp cu înțelesuri simbolice, care în poezia noastră a semnificat mai cu seamă tristețea, însingurarea, teama de apropierea morții — capătă o nouă și originală interpretare. Deși adeseori poetul mărturisește temerile sale în fața trecerii necontenite a timpului: „De ziua mea cad fulgi de zăpadă,/ De parcă-ar vrea să zică: Ia aminte...", deși adeseori poetul simte „Precum inele-n trunchiul de stejar/ Așa-mi înscriu dureri în carne anii", deși vede cum „viclean e timpul, zboară lin și tace", totuși sentimentul dominant al acestui volum este profund optimist. Nu-i nici o incompatibilitate între aceste două atitudini; viața nouă din juru-i, cu neasemuita ei frumusețe, cu elanul ei tineresc, dă poetului puteri noi și nu-i lasă să obosească nici atunci cînd la tîmple i s-a strîns „părul cărunt ca sarea din adîncul ochi acoasă": „Dar cîte primăveri în jurul meu/ Dau muguri, flori, culoare și frumusețe!/ Rîd apele izbind barajul greu,/ Surîzi și tu-nțeleaptă bătrînețe,/ Ți-e dată bucuria bucuriei/ Ca vinul vechi, să-nchini cu ea juniei".

Desigur într-o sumară prezentare nu putem înfățișa cititorului toate aspectele acestui volum care conține atîtea înțelesuri adînci ale poeziei lui Mihai Beniuc. Chiar dacă nu toate poeziile din această culegere se ridică la același nivel, chiar dacă unele plătesc un oarecare tribut exprimării mai puțin emoționante (vezi „De ziua mea", „În fața veșniciei", „Supărare", „Etna"), dominanta acestui volum o dau versurile în care la un înalt nivel artistic sînt întruchipate sentimentele și aspirațiile complexe ale omului de azi.

Valeriu RÎPEANU

IERI

Strada se întindea de-a lungul cîtorva kilometri. Desprinzîndu-se de faimoasa Cale a Victoriei, cu clădirile ei greoaie, masive, în care huzureau burghezia și moșierimea — ea se îndrepta spre nord, spre cartierele sărace ale orașului. Pe măsură ce înaintai de-a lungul ei, casele deveneau mai mici, mai pipernicite, mai igrasioase, mai insalubre. Parcă ar fi vrut să-ți dovedească pe viu drumul de la huzur la mizerie. Paianta lua locul cărămizii și al betonului.

Un recensămînt al imobilelor din București (1948) arăta că 60 la sută din clădirile orașului erau făcute din paiantă și chirpici și 18 la sută din cărămidă. Calea Griviței era mai degrabă o stradă a paiantei și mai puțin a cărămizii. Nepăsarea burgheziei, carii vremii și în mod violent ultimul război mondial au părăginit și mai mult această stradă unde au trăit și unde și-au vărsat sîngele pe caldarîm, înfruntînd eroic teroarea capitaliștilor, nenumărați muncitori. Iată cum arăta Calea Griviței în 1945 (fotografia de sus). Și aceasta nu este numai o fotografie, ci și un document.

Calea Griviței de azi e în plină transformare. Arhitecții și constructorii înalță aici, ca și în întreaga țară, nenumărate clădiri noi, blocuri de 8-10 etaje, cu magazine moderne. Numai în anul 1962 s-au clădit 18 blocuri, însumînd 1461 de apartamente...

În anii Republicii, Calea Griviței și-a schimbat fața. Ea a renăscut în beton, sticlă și culoare.

ȘI AZI

LA CASA CREMA SE CLATINĂ ZIDURILE

Dincolo de gratiile temnițelor lui Fuentes zac sute de patrioți guatemalezi. Ca pe timpul dictaturii lui Cabrera și Ubico.

• LA CIUDAD DE GUATEMALA SEMNELE FURTUNII SE ÎNTEȚESC

• URMAȘII VECHILOR MAYA ÎNFRUNTĂ PE NOII COTROPITORI

• „OMUL TARE" TRECE PRIN CELE MAI GRELE MOMENTE ALE CARIEREI SALE DE DICTATOR

• PASĂREA QUETZAL ÎȘI CROIEȘTE DRUM SPRE LIBERTATE

• CÎND LA POSTUL DE RADIO GUVERNAMENTAL RĂSUNĂ STRIGĂTUL: „MOARTE LUI FUENTES!"

Cînd reporterii au pătruns în Casa Crema din Ciudad de Guatemala ei au fost conduși prin coridoare întortocheate. Privirilor indiscrete trebuiau să le fie ascunse urmele distrugerilor pricinuite cu puține ore înainte ședinței prezidențiale de bombele lansate de aviatorii răsculați. Introduși într-o încăpere somptuoasă — și nu în cabinetul de lucru prezidențial, care era atins de explozii — reporterii au fost întîmpinați de Miguel Ydigoras Fuentes. Dictatorul, purtînd uniformă de campanie, încins cu o armă automată „Thompson" calibru 45, încerca să pozeze, ca de obicei, în „omul tare" al Guatemalei, deși avea toate motivele să fie nespus de îngrijorat și terifiat de repetatele răscoale din acest an. El tocmai venea de la studiourile televiziunii, unde se lăudase în fața camerei de luat vederi: „Guvernul meu este puternic... dușmanii noștri ar face mai bine să-și scoată din cap că ne pot alunga..."

Cît va mai rezista dictatura lui Fuentes? Va cădea oare la următoarea lovitură? Nimeni nu poate să precizeze. Oricum, sfîrșitul se apropie. Încă o răscoală, și apoi încă una, fiecare antrenînd noi pături ale populației. În ultimul an s-au înregistrat nu mai puțin

Încolțit de mînia dreaptă a poporului, dictatorul Guatemalei nu se mai poate bizui nici pe comandanții propriei sale gărzi militare. Iată-l pe Fuentes, cu pușca mitralieră pe umăr, dirijînd tirul unei baterii de artilerie împotriva trupelor care au participat la recenta răscoală împotriva regimului său.

de cinci tentative de răsturnare, ceea ce dezvăluie elocvent șubrezenia regimului „omului tare".

Ca-n vremurile lui Cabrera și Ubico

... Sînt peste opt ani de cînd o intervenție armată directă a Statelor Unite s-a soldat cu răsturnarea guvernului democratic condus de Arbenz. După ce guvernului Arbenz îi fusese aplicată de către S.U.A. eticheta de „comunist", Guatemala a fost amenințată cu încetarea cumpărării produselor ei agricole și cu introducerea embargoului asupra importului unor mărfuri, printre care, în primul rînd, benzina și alte tipuri de combustibil. Monopolurile americane nu-i puteau ierta regimului democratic „vina" că a împărțit 400.000 de hectare de pămînt unui număr de 100.000 de țărani, acordîndu-le credite în valoare de opt milioane de quetzali. Era un prolog rău prevestitor pentru pozițiile nord-americane! A urmat lovitura propriu-zisă, apreciată de răposatul John Foster Dulles ca „o mare victorie" pentru S.U.A.: preluarea puterii de către emigrantul contrarevoluționar Castillo Armas. La scurt timp după ce Armas a fost ucis de propriii săi acoliți, puterea a trecut în mîinile generalului Ydigoras Fuentes. Pentru mîndrul popor al Guatemalei reîncepea calvarul. Cînd Jacobo Arbenz a luat drumul exilului, în Guatemala se spunea: „S-au întors din nou vremurile lui Cabrera și Ubico". E vorba de epoca primelor două decenii ale acestui secol, cînd Estrada Cabrera a deschis porțile capitalului monopolist nord-american, și de următorii 15 ani, cînd sîngerosul Ubico i-a continuat fărădelegile.

Acestei epoci i-a urmat o pauză de un deceniu, cînd dominația străină a început să fie treptat înlăturată. După aceea însă, punînd mîna pe putere cu ajutorul direct al imperialiștilor yankei, Armas și mai apoi Fuentes au reluat „tradiția" împărțirii de favoruri marelui exploatator din nord. Fapt pentru care astăzi economia guatemaleză este repartizată astfel între marile monopoluri nord-americane: „*United Fruit Company*" — majoritatea pămîntului, „*International Railways of Central America*" — căile ferate și celelalte mijloace de comunicații, „*Empresa Electrica di Guatemala*" — energia electrică și unele ramuri industriale. „Monstrul verde" („United Fruit Company") controlează întreaga producție de banane a țării, acaparînd de altfel cea mai fertilă parte a teritoriului național, „terra templada". Ca și în alte state latino-americane, marele monopol dispune și aci de o organizație cu drepturi mai mari decît cele ale statului guatemalez însuși, inclusiv o poliție proprie, care are sarcina de a „menține ordinea" pe plantații. Profitori ai actualei stări de lucruri — alături de monopolurile nord-americane — sînt marii moșieri și marii capitaliști, cărora neocolonialiștii le lasă firimituri de la ospăț.

Cum arată azi „grădina înfloritoare a Americii centrale"

Alfonso Bauer Paiz, fost ministru guatemalez, a publicat în revista „Politica" din Ciudad de Guatemala un articol în care arăta că între 1943 și 1953, în schimbul celor 106 milioane de dolari investiți de monopolurile americane („United Fruit", „International Railways of Central America" și „Electric Bond and Share") acestea au obținut profituri de 406 milioane de dolari. Dependența economiei guatemaleze de S.U.A. se mai traduce în faptul că 85 la sută din export — alcătuit exclusiv din materii prime — este îndreptat spre S.U.A., iar în importurile Guatemalei cota-parte a monopolurilor americane este de 67 la sută. Din aceasta nu ies cîștigați numai monopoliștii americani. Este semnificativă afirmația cuprinsă într-un articol apărut în revista americană „Time": „toți cei care intenționează să investească capitaluri în Guatemala trebuie să-l cumpere mai întîi pe președintele țării". Alți martori oculari au dezvăluit că în prezent corupția a cuprins întreaga clică conducătoare. Nimic nu se poate întreprinde în Guatemala fără ca Fuentes și oamenii lui să-și primească cota-parte.

Consecințele exploatării Guatemalei s-au făcut simțite pe mai multe planuri. Alături de exploatarea bogățiilor și forței de muncă, Guatemala are de făcut față presiunilor politice și militare, așa cum s-a consemnat chiar în acordul cu privire la ajutorul militar. Sub pretextul „securității comune", Statele Unite controlează importul și exportul guatemalez, dictează proporția forțelor armate, menține o misiune formată din numeroși așa-ziși consilieri.

Au avut mult de suferit de pe urma cumplitei exploatări mai ales indienii, care reprezintă la ora actuală doar jumătate din întreaga populație, deși ei au constituit odinioară masa din care s-a dezvoltat națiunea guatemaleză. Sînt urmașii vestiților maya, popor celebru prin civilizația pe care a lăsat-o moștenire.

„Grădina înfloritoare a Americii centrale", cum a denumit Guatemala savantul german A. Humboldt, se află într-o situație din cele mai sumbre: 72 la sută din populație trăiește în cocioabe, iar aproape trei sferturi este analfabetă. În multe regiuni ale țării (de pildă departamentul Huehuentenango) la aproape 100.000 de locuitori revine un singur medic... În Guatemala — cea mai mare țară din America centrală (suprafața: 108.889 km p) — situația celor aproape 4 milioane de locuitori constituie o tristă confirmare a amarei zicale: „săraci într-o țară bogată".

„Nu mai putem trăi în acest fel"

Întregul complex al condițiilor de mizerie și teroare a determinat masele să pornească la luptă deschisă. Frontul de partizani „Alejandro de Leon — 13 noiembrie" a lansat lozinca: „Nu mai putem trăi în acest fel". Ridicîndu-se la luptă, guatemalezii înfruntă cu curaj și tot mai organizat autoritățile. Teroarea nu poate frînge voința de a învinge, chiar dacă represiunile se soldează cu nenumărate victime din rîndurile patrioților guatemalezi.

Forțele care acționează pentru răsturnarea dictaturii fascizante sînt, din păcate, fărîmițate, ceea ce le expune loviturilor aparatului de represiune. Partidul național revoluționar și partidul unității revoluționare nu au izbutit să găsească o platformă comună cu așa-zisa mișcare pentru eliberarea națională și cu partidul creștin-democrat. Pe de altă parte lozincile anticomunismului, atît de convenabile dictaturii, ridică obstacole în calea unității de acțiune cu Partidul Muncii, avangarda încercată a clasei muncitoare din Guatemala. Condițiile grele în care acționează Partidul Muncii nu l-au putut împiedica totuși să fie creierul și motorul luptei împotriva dictaturii și neocolonialismului.

Protestul maselor se exprimă prin cele mai diferite forme. Alegerile pentru Congres din decembrie 1961, de pildă, au arătat că majoritatea populației refuză să-și dea votul

Unul din urmașii vechilor maya. Adus la sapă de lemn, el este silit azi să se înhame singur pentru a-și duce la tîrg produsele.

candidaților ultrareacționari. Rezultatul scrutinului a demonstrat că guvernul nu se bucură de nici un fel de sprijin popular. În Ciudad de Guatemala, spre exemplu, guvernul nu a obținut decît 13 la sută din voturi, iar în celelalte localități a trebuit să recurgă la o grosolană falsificare a urnelor, pentru a-i face aleși pe candidații „majorității"...

Între timp din munți au început să coboare tot mai des detașamente organizate, care dezarmează unități ale poliției și jandarmeriei lui Fuentes, aducînd licăriri de speranță populației însetate de libertate. Acțiunile de luptă ale partizanilor înarmați se completează cu cele revendicative. Nu demult, sute de țărani din provincia Escuintla au organizat un marș spre Ciudad de Guatemala pentru a cere să li se înapoieze pămînturile ce le-au fost luate de societatea „Agrarian Company of Guatemala", o filială a lui „United Fruit". Guvernul a fost nevoit să promită țăranilor că le va da pămînt și că societatea „Agrarian Company" îi va compensa pentru pierderile suferite.

În cursul unei manifestații studențești au fost rănite 80 de persoane, iar alte 100 au fost arestate; ca protest împotriva terorii, studenții au declarat grevă generală. Cînd poliția lui Ydigoras a tras asupra studenților care demonstrau împotriva fărădelegilor și samavolniciilor, Consiliul municipal din Ciudad de Guatemala și consiliul superior al Universității San Carlos au cerut demisia neîntîrziată a singerosului dictator.

Curajul patrioților guatemalezi devine legendar. De două ori postul național de radio guatemalez a transmis brusc lozinca „Moarte lui Fuentes!"; era o acțiune a studenților din Ciudad de Guatemala care, capturînd un automobil al radiodifuziunii în timpul transmiterii unui meci de fotbal, l-au deposedat pe crainic de microfon. Grupuri de patrioți au atacat patrule ale poliției și jandarmeriei lui Fuentes chiar pe străzile capitalei, în admirația trecătorilor care i-au ajutat apoi să se facă nevăzuți.

Credo-ul lui Fuentes și lecția de la Plaja Giron

Evident, fără susținerea S.U.A., Fuentes ar fi fost de mult alungat. Dar regimul său reprezintă un pilon al neocolonialismului pe pămîntul latino-american împotriva Cubei sau a oricărei alte țări din această zonă, unde mișcarea de eliberare națională înregistrează succese.

De multă vreme încă, pregătirea intervenției împotriva Cubei a devenit credo-ul politic al lui Fuentes care, ca orice dictator fascist în pragul falimentului, caută să abată atenția de la situația internă a țării sale printr-o politică expansionistă. Ca un preludiu al acestor pregătiri, Fuentes a încheiat acum doi ani cu dictatorul din Salvador, Lemus, un „pact anticomunist", care urma să formeze baza unei „uniuni anticomuniste a țărilor din America centrală".

Cu toate că această uniune nu a găsit multe adeziuni, Fuentes a organizat din luna octombrie 1960 peste 20 de baze pe teritoriul Guatemalei, unde au început să fie instruite detașamente înarmate pentru invadarea Cubei. Este concludent faptul că aceste baze sînt amplasate pe latifundiile lui „United Fruit Company", pe moșia Helvetia a ambasadorului Guatemalei în S.U.A., precum și în preajma aerodromurilor de la Retalhuleu, Concepcion și San José! După cît se vede lecția primită de mercenarii la Plaja Giron în aprilie 1961 nu a fost suficientă celor de teapa lui Fuentes! Dictatorul fascist declara nu demult: „Ne-am pus de acord cu conducătorii cubani în exil, iar aceștia au luat contact cu un guvern capabil de a le acorda un ajutor material pentru a pune la cale o campanie militară. Au fost înființate o tabără militară secretă, precum și altă tabără militară oficială".

Trebuie amintit, în aceeași ordine de idei, rolul rușinos al reprezentanților lui Fuentes la Punta del Este și cu oricare prilej cînd se adoptă măsuri împotriva luptei popoarelor latino-americane. Acest rol este condamnat cu mînie și indignare de poporul guatemalez.

La Punta del Este și la Washington, pretutindeni unde au loc conferințe panamericane ale O.S.A. și ale organismelor ei, cei sosiți din Ciudad de Guatemala cîntă în strună pretențiilor Departamentului de Stat. Dar aceasta nu le poate decît amîna — în nici un caz evita — sfîrșitul.

În momentele grele prin care trece Guatemala, cunoscutul ziarist sud-american Caruero Checa s-a gîndit la pasărea Quetzal, care figurează pe stema Guatemalei ca simbol al libertății: *„Închisă în cușcă* — scrie Checa — *pasărea Quetzal, care iubește atît de mult libertatea, și-a strîns doar aripile. Dar va veni timpul cînd ea se va înălța din nou în înaltul cerului și atunci vor dispare ucigașii plătiți. Deasupra Americii centrale, care a pătimit atît de mult, va străluci din nou lumina libertății".*

Z. FLOREA

TEATRU

Marele spectacol clasic

de Traian ȘELMARU

Admirabilele spectacole ale Teatrului din Pireu au readus în actualitate problema reprezentării clasicilor. Seri de-a rîndul marea sală a Palatului a fost plină pînă la refuz. Mii și mii de spectatori au urmărit într-o liniște încordată, emoționantă, „Electra" și „Medeea", răsplătind pe interpreți cu adevărate ovații. Pe unii, această receptivitate a publicului i-a uimit cu atît mai mult cu cît limba în care se juca era necunoscută. Lucrul mi se pare totuși firesc. Marele spectacol clasic a impresionat totdeauna publicul setos de cultură, dornic să participe la clocotirea de profunde pasiuni omenești, să se înalțe alături de eroii marilor tragedii pe culmile gîndirii și sentimentelor umane.

Mă gîndeam în serile acelor admirabile spectacole care demonstrau o înaltă cultură teatrală, un antrenament actoricesc demn de toată stima, cît de mult s-ar îmbogăți viața noastră teatrală dacă în repertorii preocuparea pentru marele spectacol clasic ar fi mai consecventă, mai sistematică. Spun asta pentru că, deși pe scenele noastre clasicii sînt prezenți, înscrierea lor în repertorii mi se pare încă întîmplătoare. În sezonul pentru formația culturală a tineretului, o programare mai bine gîndită, mai de perspectivă, este absolut necesară. Din acest punct de vedere activitatea editorială a fost parcă mai pedagogic planificată. S-a lucrat pe cicluri de autori, pe opere competent prefațate. Un adevărat act de cultură. În teatru nu e așa. Aci mai stăm sub semnul improvizației, deși nimic nu-i împiedică pe directorii de teatre, în special ai celor Naționale, să-și propună asemenea spectacole cu cîteva stagiuni înainte. Dacă în ceea ce privește piesele originale contemporane e mai greu, acestea fiind în curs de elaborare, marele repertoriu e în schimb elaborat de multă vreme. Gîndiți-vă numai cum ar arăta repertoriile teatrelor și o dată cu ele cultura publicului dacă o asemenea acțiune ar fi privită pe ansamblul mișcării noastre teatrale, să zicem deocamdată pe cinci ani!

Asta în legătură cu spectatorii. Dar echipele teatrelor? Că avem actori de primă mînă, e un lucru repetat pînă la banalizare. De toate vîrstele, de toate genurile. Iar institutul produce mereu. Avem regizori talentați, scenografi de asemenea. Că această lume teatrală nu dorește altceva decît să se manifeste în toată amploarea posibilităților, e iarăși știut. Sînt absolut convins că fiecare din teatrele mari ar putea realiza spectacole strălucite dacă problema s-ar pune cu seriozitate, dacă distribuțiile s-ar face cu mult înainte, asigurîndu-se timp și condiții de studiu. Ce creștere de nivel artistic ar însemna pentru colectivele teatrale o muncă susținută în vederea unor mari spectacole clasice! Ce efect ar avea acest antrenament artistic și profesional asupra vieții teatrale în general, asupra spectacolului contemporan! Oamenii se întrec pe ei înșiși numai atunci cînd în față li se pun sarcini mari.

Anii trec. Și e păcat de fiecare stagiune în care maeștrii scenei noastre nu joacă roluri pe măsura lor. Se pierd creații care ar putea însemna o adevărată școală pentru tinerii actori, ca să nu vorbesc de marea sărbătoare pentru public a unor asemenea spectacole. La rîndul lor, actorii tineri ajung — unii au și ajuns — la vîrsta cînd se cere să atace anumite roluri clasice. Din păcate se întîmplă însă că, deși printre tineri sînt talente cu totul remarcabile, mulți bat pasul pe loc de ani de zile. Se vorbește în ultima vreme mai apăsat despre modul cum se dezvoltă tinerii actori. Unii directori se supără chiar cînd li se atrage atenția că în teatrele lor tineretul nu e bine folosit și sînt gata să-ți demonstreze contabiliceșteș că „toți joacă". Joacă. Dar ce? Și cum? Și cum studiază? Și cum se pregătesc? Aici e vorba de o creștere progresivă, din rol în rol, de o amplă, multilaterală, muncă de educație și de perspectivă. Care e Hamletul zilelor noastre? Cine se gîndește măcar să studieze, să zicem, Othello? Și cine va fi mîine regele Lear? Ca să nu mai vorbesc de Oedip, de Electra sau de Medeea.

Forțele teatrului românesc sînt azi mai mari decît au fost vreodată. E păcat să nu le valorificăm în spectacole memorabile cît mai deplin și cît mai curînd.

actualități cinematografice

15 RPR NOI PRODUCȚII ROMÎNEȘTI

- OMUL DE LÎNGĂ TINE
- A FOST PRIETENUL MEU
- SĂ AVEM ÎNCREDERE ÎN MIHAI BRAD?

OMUL DE LÎNGĂ TINE

În carlinga avionului sanitar, o femeie veghează tăcută, cu privirea ațintită asupra bărbatului rănit. Huruitul monoton al motoarelor îi leagănă meditația...

Un accident stupid era să-l răpească pe omul de lîngă dînsa, pe soțul ei. Și aceasta tocmai atunci cînd — după nesfîrșite frămîntări — începuse să-l cunoască mai bine, să înțeleagă noblețea vieții sale închinate unei munci creatoare. Ce cale lungă a parcurs căsnicia lor din ziua cînd un elan de dragoste tinerească o determinase pe Corina, tînără juristă dintr-o instituție bucureșteană, să se căsătorească și să-l urmeze pe inginerul Ticu Popescu pe șantierul hidrocentralei! Transplantată într-un mediu cu totul nou pentru ea, Corina e stăpînită de o concepție îngustă, depășită, asupra fericirii în căsnicie văzută ca o „armonie totală" între doi indivizi izolați de restul societății, într-o viață „ideală"... Dar izolarea nu face decît să accentueze contrastele, iar în atmosfera de seră pe care încearcă s-o întrețină Corina, inginerul Popescu se sufocă. El nu poate respira în voie decît în mijlocul șantierului, decît în aerul tare al vieții colective. Și Corina rămîne singură acasă, chinuită de neînțelegerea soțului și de sentimentul propriei sale inutilități.

Acesta e conflictul filmului „Omul de lîngă tine", realizat de regizorul Horea Popescu după un scenariu de Paul Everac; doar în aparență limitat la o problematică „de familie", noul film produs la studioul „București" servește o idee nouă, proprie eticii comuniste: ideea că fericirea personală nu se poate realiza pe deplin decît în armonie cu viața obștească, o dată cu integrarea individului în tendințele și idealurile cele mai înaintate ale societății.

Afirmat ca o personalitate interesantă în regia de teatru, regizorul Horea Popescu se află la prima sa realizare cinematografică. Se pare că e un început bun, deoarece Horea Popescu și-a însușit cu evident curaj mijloacele de expresie ale artei filmului. Cu ajutorul operatorului Lupu Gutman el s-a străduit să capteze poezia șantierului hidrocentralei de la Bicaz, folosind măreția peisajului și veșnica încleștare a oamenilor cu natura drept contrapondere a conflictului psihologic. O atenție deosebită a acordat dirijării actorilor, pentru ca și acele personaje cu care scenariul n-a fost prea darnic să capete, datorită interpretării actoricești, o realitate convingătoare. În fruntea distribuției se vor remarca

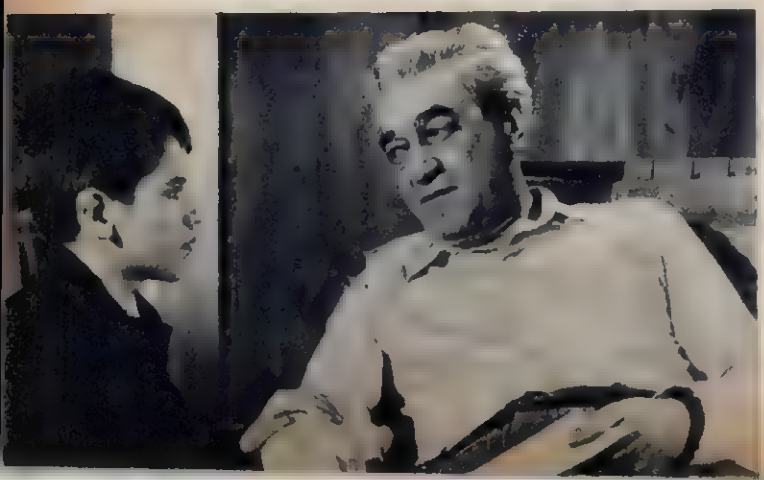

Da, nea Matei (Nicolae Sireteanu) a fost și prietenul de nădejde al lui Ion.

Silvia Popovici (Corina) și Ilarion Ciobanu (Tica Popescu) într-o scenă din „Omul de lîngă tine". →

În avionul sanitar, Corina își veghează soțul.

gească printre ei prezența unui dispărut. Are de ce se mîndri Ion cu prietenia lui nea Matei, comunistul. A fost un om adevărat. Și filmul, realizat de regizorul Andrei Blaier după scenariul lui Dumitru Carabăț și Mircea Mohor, cîntă un imn acestui erou al vieții cotidiene. Prin căldura sufletului său, nea Matei a știut să iradieze poezie în jurul său, să împărtășească și altora din interesul nestins pentru tot ce e viu. Și totuși e un om obișnuit. Din biografia sa, pe care filmul o sugerează bogată în fapte de eroism revoluționar, nu e evocat decît un episod. Condamnat la moarte de către fasciști pentru activitatea sa ilegală, nea Matei a scăpat atunci cu viață. Doar peste ani și ani rana veche îi va precipita sfîrșitul. Poate că și biografia sa familială ascunde o dramă, dar nea Matei nu trăiește singur: locuiește împreună cu nepotul său Tudor — medic — și o fetiță înfiată. Adevărata familie a lui nea Matei se măsoară însă după dimensiunile generoase ale inimii lui. Nu-i rămîne indiferentă de pildă pasiunea pentru astronomie a micului său vecin și prieten, Ion. Sensibil și rezervat, bîntuit de o arzătoare sete de cunoaștere, băiatul clovnului Petrino suferă de singurătate, de lipsa de înțelegere a tatălui. Prezența tonică a lui nea Matei îl va încuraja în avîntatele sale evadări spre vis și va contribui la nașterea între tată și fiu a unor relații de prețuire și înțelegere reciprocă. Discretă și plină de tact, influența bătrînului comunist se va resimți și în viața vremelnic tulburată a tinerilor vecini, Victor și Irina. Numai în ce-l privește pe propriul lui nepot, Tudor, nea Matei pare să fi suferit un eșec. O reușită facilă în viață și în profesiune l-a făcut pe tînărul medic să-și uite răspunderile, să primească totul ca un dar cuvenit. Și drama de conștiință a lui Tudor ridică în final întrebarea care ar putea sluji drept epigraf filmului: cu ce ne arătăm noi demni de eroismul din trecut al comuniștilor, de viața lor exemplară, de visurile și nădejdile pe care și le-au pus ei în generațiile următoare?

O distribuție interesantă, avîndu-i în frunte pe Nicolae Sireteanu (nea Matei), Ștefan Ciubotărașu (Balaurul), Victor Rebengiuc (Tudor), Flavia Buref (Ana), Șt. Mihăilescu-Brăila (Petrino), Mariella Petrescu (Irina), Silviu Stănculescu (Victor) și copiii Simion Silvian și Călina Pandele, constituie o premisă de succes pentru filmul „A fost prietenul meu".

SĂ AVEM ÎNCREDERE ÎN MIHAI BRAD?

Începînd cu „Răsună valea", primul film românesc de după eliberare, tematica de șantier e frecventă în cinematografia românească. Nu sînt puține nici filmele avînd drept erou un tînăr cu o mentalitate înapoiată, care se dezvoltă și capătă trăsăturile muncitorului de tip nou în ambianța neîntrecutelor virtuți educative ale unui mare colectiv muncitoresc.

Reușita unui nou film pe asemenea temă va fi așadar în bună parte hotărîtă de optica nouă, de lumina inedită pe care autorii o aruncă asupra acestui proces caracteristic pentru realitatea noastră. Filmul, pe care în aceste zile îl termină la studioul „București" tînărul regizor Mircea Mureșan, pare să răspundă acestor așteptări. Scenariul, semnat de Francisc Munteanu și Petre Sălcudeanu, pornește de la formula oarecum banală a tînărului de la țară — în cazul de față motul Mihai Brad — venit pe șantierul unei mari construcții socialiste și trăind în acest adevărat creuzet al conștiințelor o profundă renaștere sufletească. Timbrul propriu al filmului provine din tipologia mai nuanțată a personajelor secundare, din complexitatea cu care e analizat eroul central și mai ales din poziția neschematică de pe care e dezbătut rolul educativ al colectivului.

Începînd și sfîrșind cu ședința de primire a lui Mihai Brad în U.T.M., filmul e de fapt o dezbatere cu mijloacele imaginii cinematografice asupra conștiinței de utemist și totodată asupra metodelor de educație comunistă. Cine a avut dreptate: oameni ca Tofan, care l-au copleșit pe Mihai sub povara suspiciunilor și a disprețului, sau oameni ca Oniga și Dumitrache, ca Popescu sau Ada, care au avut încredere în el și s-au apropiat cu grijă de sufletul acestui tînăr cu o mare demnitate interioară?

La interesul suscitat de film va contribui fără îndoială și distribuția, care se sprijină pe forțe artistice de talia lui Marcel Anghelescu (Oniga), Constantin Codrescu (ing. Banu), Gh. Cozorici (Dumitrache), Ion Besoiu (Bejan) și care revelează un nou talent actoricesc în persoana lui Sebastian Papaiani.

fără îndoială actorii Silvia Popovici (Corina), Ilarion Ciobanu (ing. Popescu), George Măruță (Muică), George Calboreanu (Steț-cu), Ștefan Ciubotărașu (Cîrțan) și Grațiela Albini (Aglaia).

A FOST PRIETENUL MEU

— E mult de atunci. Noi nu eram născuți încă... — șoptește vocea puștiului...

Pe terasa unui bloc nou, asemenea punții unui vapor, o lunetă își îndreaptă săgeata spre cerul înstelat. Lîngă ea, o fetiță în lacrimi ascultă povestirea băiatului care evocă un episod eroic din viața aceluia care a fost prietenul lor. Secvența de început a filmului „A fost prietenul meu" condensează într-o semnificativă sinteză poezia prezentului cu suflul eroic al trecutului și îmbătătoarea perspectivă a viitorului cosmic al omenirii.

Aici, lîngă luneta care le deschide tainele Universului nemărginit, doi copii, stăpînindu-și lacrimile, încearcă să prelun-

Un tînăr mai stîngaci și naiv, dar plin de demnitate — așa îl va înfățișa în interpretarea actorului Sebastian Papaiani, Mihai Brad, eroul noului film realizat de studioul „București".

LUIGI PIRANDELLO

Săpătorii, în seara aceea, hotărîseră să înceteze lucrul mai înainte de a fi sfîrşit să scoată toate grămezile de sulf care trebuiau a doua zi să umple cuptorul. Cacciagallina, supraveghetorul, se ivi în faţa lor cu revolverul în mînă, la marginea gropii, pentru a-i împiedica să iasă.

— Mama voastră de... Înapoi toţi!... Jos toţi din nou în mină!... Să scuipaţi sînge pînă la ziuă sau trag!

— Bum! — făcu unul din fundul gropii — Bum! — îi ţinură isonul mulţi alţii.

Şi cu rîsete şi înjurături şi urlete în bătaie de joc dădură buzna şi, care dînd cu cotul, care cu umărul, trecură cu toţii, în afară de unul. Cine? Moş Scarda, cine altul? Bietul bătrîn chior cu care Cacciagallina putea să facă pe grozavul. Doamne, ce spaimă! Se năpusti asupra lui mai dihai ca un leu; îl luă de piept şi, de parcă i-ar fi avut în mînă şi pe ceilalţi, îi zbieră în faţă, scuturîndu-l cu furie:

— Înapoi toţi, vă spun, canalii! Jos cu toţii în mină sau fac prăpăd!

Moş Scarda răbdă în linişte să fie scuturat. Tot trebuia să-şi verse focul pe cineva şi dumnealui, bietul, şi era firesc să se lege de el care, bătrîn cum era, putea să-l lase să se răcorească fără să se revolte. De altfel, avea şi el, la rîndul lui, sub el, pe unul mai slab pe care să se răzbune apoi: pe Cioară, cărătorul, *carusul*[*]) lui. Ceilalţi... iată-i cum se îndepărtau în jos pe potecuţa care ducea la Comitini, rizînd şi strigînd.

— Aşa da! Ţine-l bine pe ăsta, Cacciagalli! O să-ţi umple el cuptorul pentru mîine!

— Tinereţe! —suspină cu un surîs trist moş Scarda către Cacciagallina.

Şi, tot ţinut de piept, îşi plecă capul într-o parte, îşi întinse buza de jos şi rămase astfel cîtva timp, parcă în aşteptare.

★

Se strîmba la Cacciagallina? Sau îşi bătea cumva joc de tinereţea tovarăşilor lui?...

Într-adevăr, printre priveliştile acelor locuri te izbea veselia lor, acea încercare de îndrăzneală tinerească. Pe feţele aspre, aproape stinse de întunericul crud al gropilor de sub pămînt, în trupurile deşelate de oboseala de fiecare zi, în hainele rupte se întipărise mizeria vînătă a pămînturilor fără un fir de iarbă, ciuruite de minele de sulf ca de tot atîtea uriaşe furnicare.

Dar nu: moş Scarda, înţepenit în acea atitudine curioasă a lui, nu-şi bătea joc de ei, nici nu se strîmba la Cacciagallina. Era obişnuita expresie a feţei sale, pe care adîncitura unei cute lăsa să se scurgă din ochiul lui sănătos boabele mari ale lacrimilor; îi plăcea gustul acela de sare şi nu lăsa să-i scape nici măcar una.

Puţin: o picătură, din cînd în cînd; dar aruncat de dimineaţa pînă seara acolo, la două sute şi mai bine de metri sub pămînt, cu tîrnăcopul în mînă, aşa că fiecare lovitură îi smulgea ca un răget de mînie din piept, moş Scarda avea întotdeauna gura arsă şi lacrima aceea, pentru gura lui, era ceea ce pentru nas ar fi fost o priză de tabac.

O picătură şi o clipă de odihnă.

Cînd îşi simţea ochiul plin, lăsa puţin tîrnăcopul şi, privind flăcăruia roşie, fumegîndă, a lanternei înfipte în stîncă, care lumina în întunericul peşterii de iad ici şi colo cîte un solz de sulf, sau aţintindu-şi privirea pe oţelul stîlpului ori pe al bardei mici, îşi lăsa capul într-o parte, îşi întindea buza inferioară şi stătea aşteptînd să-i curgă lacrima în jos, pe brazda săpată de cele dinainte.

Ceilalţi? — care cu viciul fumatului, care cu al vinului; el avea viciul lacrimii lui.

Ţinea de glanda lacrimală bolnavă lacrima aceea, nu de plîns; dar le băuse şi pe cele ale plînsului moş Scarda cînd, cu patru ani în urmă, îi murise unicul fiu la explozia unei mine, lăsîndu-i de întreţinut şapte orfani şi nora. Tot îi mai curgea cîte una mai sărată decît celelalte; şi el o recunoştea îndată: clătina din cap atunci şi murmura un nume:

— Calicchio...

Fiindcă ţinuseră seama de Calicchio mort, precum şi de ochiul lui pierdut la explozia aceleiaşi mine, îl păstraseră acolo să lucreze. De fapt lucra mai mult şi mai bine ca un tînăr; dar în fiecare sîmbătă seara, cînd se făcea plata — ca să spunem adevărul el însuşi o primea ca pe o pomană — băgîndu-şi banii în buzunar, rostea pe şoptite, aproape cu ruşine: „Dumnezeu să vă răsplătească".

Pentru că, de regulă, trebuia să se presupună că unul de vîrsta lui nu putea să mai muncească bine.

★

Cînd Cacciagallina îl lăsă, în sfîrşit, să alerge după ceilalţi ca să înduplece vreo doi să facă de noapte, moş Scarda avu grijă să-l roage pe unul din cei care se întorceau în sat să-i anunţe pe cei de acasă că el rămînea la mină şi de aceea să nu-l aştepte şi nici să nu-şi facă vreo grijă în ce-l priveşte; pe urmă privi în jurul lui să-şi cheme carusul, care avea mai mult de treizeci de ani (dar putea să aibă, tot atît de bine, şi şapte sau şaptezeci, neajutorat cum era); şi-l chemă cu strigătul cu care se cheamă ciorile domesticite:

— Cîr! Cioară! Cîr! Cîr!

Cioară tocmai se îmbrăca să se întoarcă în sat.

Pentru Cioară să se îmbrace însemna să-şi scoată mai înainte de orice cămaşa sau ceea ce odată fusese poate o cămaşă: singura îmbrăcăminte care, ca să spunem aşa, îl acoperea în timpul lucrului. O dată scoasă cămaşa, îmbrăca pe pieptul gol, pe care se puteau număra una cîte una toate coastele, o vestă frumoasă, largă şi lungă, pe care o avea de pomană şi care trebuie să fi fost odată foarte elegantă

*) Carusi (cărători) se numesc acei muncitori din minele de sulf din Sicilia, care de dimineaţa pînă seara nu fac decît să urce cărînd în spate minereiul foarte greu, pe scări drepte, lungi, pînă sus la lumină. Fiecare săpător are pe lîngă el un carus (N.T.).

CIOARĂ DESCOPERĂ LUNA

și fină (acum murdăria o înscorțoșase așa că, dacă o puneai pe pământ, stătea dreaptă). Cu cea mai mare grijă Cioară își încheia cei șase nasturi, din care trei se mișcau, după care, o vreme, o privea mîngîind-o cu mîinile, dovedind prin gestul său că-și socotea vesta de o eleganță mai presus decît meritele lui. Și în timp ce se autoadmira, picioarelor goale, nenorocite și strîmbe, li se încrețea pielea, învinețite de frig. Dacă vreunul din tovarăși îi da un pumn sau îi trăgea una cu piciorul strigîndu-i: „Da' frumos ești, mă!“ — el își deschidea, pînă la urechile ca niște toarte de vas, gura fără dinți, într-un rîs de satisfacție, pe urmă își trăgea pantalonii, care aveau mai multe ferestre deschise în spate și la genunchi; se înfășura apoi într-o zeghe cîrpită toată și, cu picioarele goale, imitînd de minune la tot pasul sunetul ciorii — crau! crau! (din care cauză îl porecliseră Cioară)—se îndrepta spre sat.

— Crau, crau! — răspunse și în seara aceea la chemarea șefului său; și i se înfățișă gol tot, cu presupusa eleganță a acelei veste bine încheiate.

— Du-te, du-te să te dezbraci — îi spuse moș Scarda. Pune-ți iar sacul și cămașa. Azi Dumnezeu nu ne dă noapte.

Cioară nu sufla; rămase cîtva timp să-l privească cu gura deschisă, cu ochi tîmpi; pe urmă își puse mîinile în șolduri și, trăgîndu-și nasul a necaz, se întinse și spuse:

— Apăi... Apăi... Bine!...

Și se duse să-și scoată vesta.

Dacă n-ar fi fost pricina oboselii și a nevoii de somn, pe moș Scarda nu l-ar fi deranjat să lucreze și noaptea; acolo jos, oricum, era întotdeauna noapte. Dar pentru Cioară lucrurile nu stăteau la fel. Cioară, cu lămpușa cu ulei în îndoitura sacului deasupra frunții și cu ceafa strivită sub încărcătură, mergea în sus și-n jos pe lunecoasa scară subterană, povîrnită, cu treptele rupte, și hai, și hai-hai, hai-hai, slăbind din ce în ce, cu răsuflarea tăiată, cu croncănitul acela al lui la fiecare treaptă, aproape ca un geamăt sugrumat, revedea la fiecare urcare lumina soarelui. La început rămînea orbit; apoi, cu respirația ușurată de lăsarea încărcăturii, rămînea să privească puțin înfățișările lucrurilor înconjurătoare care îi jucau înaintea ochilor; și fără să aibă conștiința clară, se simțea mîngîiat.

Lucru ciudat: de întunericul noroios al cavernelor adînci, unde în spatele oricărei cotituri stătea la pîndă moartea, lui Cioară nu-i era teamă; nu-i era teamă nici de umbrele monstruoase pe care unele lanterne le trezeau dintr-o dată de-a lungul galeriilor, nici de neașteptata strălucire a unor reflexe roșiatice ici și colo într-o băltoacă, într-un lac de apă sulfuroasă; știa totdeauna unde era; pipăia cu mîna în căutare de sprijin mărunțaiele muntelui și stătea acolo, orb dar sigur, ca în pîntecele mamei lui.

Îi era teamă, în schimb, de golul întunecat al nopții de afară, de sus. Îl cunoștea pe acela al zilei aflat dincolo de pîlnia scării, acolo pe unde se urca de atîtea ori pe zi, cu acel curios strigăt răgușit de cioară strangulată. Dar întunericul nopții nu-l cunoștea.

În fiecare seară, după ce termina lucrul, se întorcea în sat cu moș Scarda; și cum sfîrșea să înghită resturile de ciorbă, se arunca să doarmă pe salteaua de paie, pe pămînt, ca un cîine; în zadar copiii, cei șapte nepoți orfani ai șefului său, îl loveau ca să-l țină treaz și să rîdă de prostia lui, Cioară cădea îndată într-un somn de plumb, din care în fiecare dimineață, în zori de zi, obișnuia să-l scuture un picior cunoscut.

Teama pe care el o avea de întunericul nopții îi venea de atunci de cînd fiul lui moș Scarda, fostul lui șef, rămăsese cu pîntecele și pieptul sfîșiate de explozia minei și moș Scarda însuși fusese lovit la un ochi. Atunci, într-o seară, era gata să înceteze lucrul, cînd se auzise tunetul îngrozitor al acelei mine explodate. Toți săpătorii și carusii alergaseră la locul exploziei; el singur, Cioară, îngrozit, fugise să se ascundă sub o boltă cunoscută numai de el.

În graba de a se ascunde acolo, își spărsese de stîncă lămpușa de pămînt ars; și cînd, la sfîrșit, după un timp pe care nu putuse să-l măsoare, ieșise de sub boltă în tăcerea cavernelor pustii și întunecoase, cu greu putuse să găsească, pipăind, galeria care să-l ducă la scară; totuși nu-i fusese teamă. Teama îl cuprinsese, în schimb, la ieșirea din groapă, cînd s-a aflat afară în noaptea neagră, goală. Începuse să tremure, pierdut, cu un fior la orice vagă tresărire nedeslușită în tăcerea ascunsă care umplea nesfîrșitul gol, unde o mișunare infinită de stele dese, foarte mici, nu izbutea să răspîndească lumină.

Întunericul acolo unde trebuia să fie lumină, singurătatea lucrurilor care rămîneau cu o înfățișare a lor schimbată și aproape de nerecunoscut cînd nimeni nu le mai vedea îi aruncaseră sufletul rătăcit într-o astfel de neliniște că Cioară pornise dintr-o dată într-o goană nebună, ca și cum l-ar fi fugărit cineva.

Acum, după ce coborîse jos în groapă cu moș Scarda, în timp ce sta așteptînd ca încărcătura să fie gata, el simțea încetul cu încetul că-i crește aceeași spaimă la gîndul întunericului pe care avea să-l găsească la ieșirea din mină. Și mai mult din pricina întunericului bănuit decît a aceluia de acum din galerii și de pe scară, tot potrivea cu atenție lămpușa de pămînt ars.

★

Se auzeau de departe scîrțîiturile și cufundările cadențate ale pompei, care nu se oprea niciodată, nici zi, nici noapte. Și în cadența acelor scîrțîituri și acelor cufundări se intercala geamătul surd al lui moș Scarda. În sfîrșit încărcătura fu gata și moș Scarda îl ajută pe Cioară s-o așeze și s-o ridice în sacul legat în josul cefei.

Pe măsură ce moș Scarda încărca, Cioară simțea că i se îndoaie sub el picioarele. Unul, la un moment dat, începu să-i tremure convulsiv, foarte puternic; cuprinzîndu-l teama că nu mai poate duce greutatea, Cioară strigă:

— Ajunge! Ajunge!

— Cum ajunge? Mortăciune!— îi răspunse moș Scarda.

Și continuă să încarce.

Pentru moment frica de întunericul nopții fu învinsă de bănuiala că, așa de încărcat și cu oboseala pe care și-o simțea în trup, nu va putea să se cațere pînă acolo sus. Muncise fără milă toată ziua.

Totuși se mișcă, sub încărcătura enormă care cerea și o sforțare de echilibru. Cînd începu urcușul, Cioară fu cuprins iar de teama întunericului nopții cu care peste puțin avea să dea piept.

Străbătînd galeriile, în seara aceea nu mai scotea obișnuitul sunet al ciorii, ci un geamăt hîrîit, prelungit. Acum, sus pe scară, și acest geamăt încetă, oprit de spaima tăcerii negre pe care avea s-o găsească în golul de nepipăit de afară.

Încovoiat, aproape atingînd cu fruntea treapta pe care o avea deasupra și peste a cărei umezeală noroioasă lămpușa tremurătoare abia reflecta o slabă lumină sîngerie, el suia, hai, hai, hai, hai... din pîntecele muntelui, fără plăcere, ba chiar înspăimîntat de apropiata liberare. Și nu vedea încă borta care, acolo sus, sus de tot, se deschidea ca un ochi limpede, de o fermecătoare limpezime de argint.

O băgă de seamă numai cînd fu pe ultimele trepte. La început, oricît i se păru de ciudat, gîndi că erau ultimele licăriri ale zilei. Dar limpezimea creștea, creștea tot mai mult, ca și cum soarele pe care îl văzuse totuși apunînd, răsărise din nou.

Era cu putință?

Rămase — de-abia ivit la suprafață — buimăcit. Încărcătura îi căzu de pe umeri. Ridică puțin brațele; deschise mîinile negre în acea limpezime de argint.

Mare, liniștită, ca într-un proaspăt și luminos ocean de tăcere, îi stătea în față luna.

Da, el știa, știa ce era; dar așa cum se știu atîtea lucruri cărora nu le-ai dat niciodată importanță. Și ce putea să-i pese lui Cioară că pe cer era luna?

Acum, abia acum, așa scuipat, noaptea, din pîntecele pămîntului, el o descoperea.

În extaz, se lăsă să cadă peste încărcătura lui, lîngă gura minei. Uite-o, uite-o colo, uite-o colo, luna... Era luna! Luna!

Și Cioară se puse să plîngă, fără să știe de ce, fără să vrea, pentru marea mîngîiere, pentru marea dulceață pe care o simțea că descoperise acolo, în timp ce ea se urca pe cer, Luna, cu largu-i văl de lumină, neștiutoare de munți, de cîmpii, de văile pe care le lumina, neștiutoare de el, care totuși nu se mai temea de ea și nici nu se mai simțea obosit în noaptea acum plină de uimirea lui.

Traducere din limba italiană de Tatiana ULMU
Ilustrațiile de Mihu VULCĂNESCU

Nu, nu aveți în față un motiv ornamental, ci un polimer experimental, considerabil mărit și expus la lumină polarizată. Această lumină permite să se distingă cu claritate zonele cristaline și cele amorfe ale materialului. Studiul polimerilor cu ajutorul mijloacelor tehnice moderne a contribuit într-o măsură însemnată la lărgirea cunoștințelor noastre despre structura intimă a materiei.

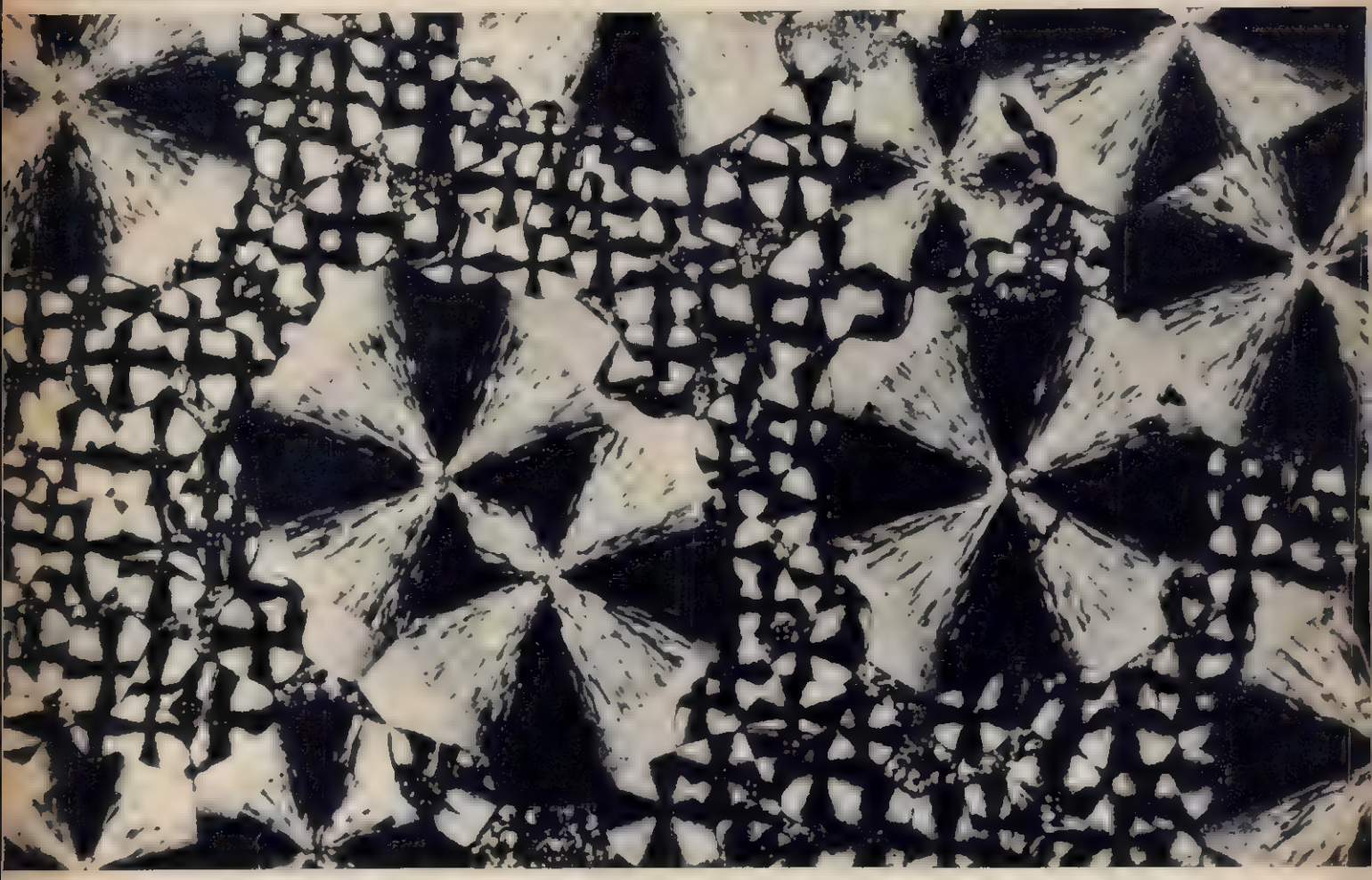

molecule-gigant

CHIMIA VEACULUI XX — CHIMIA POLIMERILOR — LĂRGEȘTE NECONTENIT GAMA PRODUSELOR... PE CARE NATURA A UITAT SĂ LE CREEZE

Cînd în 1863 tipograful J. W. Hyatt din Newark, un orășel de lîngă New York, a primit spre publicare anunțul unui concurs prin care se instituia un premiu de 10.000 de dolari pentru fabricarea unei substanțe înlocuitoare a fildeșului natural (folosit la confecționarea bilelor de biliard), nici el și nici organizatorii concursului nu-și închipuiau că se aflau în preajma unei adevărate revoluții în chimie.

Fratele tipografului, chimistul J. S. Hyatt, își propuse să rezolve problema, aparent neînsemnată, pornind de la fulmicoton, o substanță puternic explozibilă, obținută din celuloza lemnului și din acid azotic. Mulți încercaseră pînă atunci să dea acestei substanțe utilizări pașnice.

Cum a fost descoperită prima masă plastică

După ani de cercetări, Hyatt, ajutat de fratele său, descoperă un solvent ideal pentru diferitele sorturi de fulmicoton: camforul.

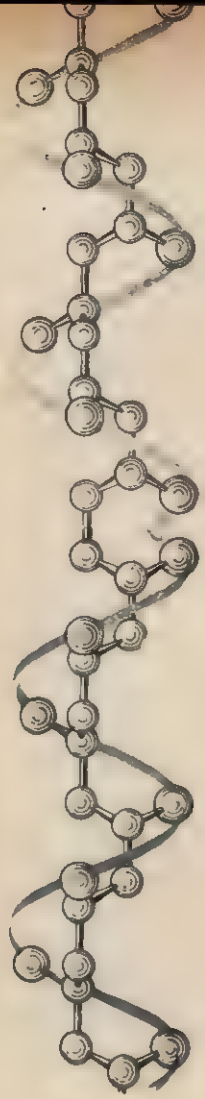

Moleculele-gigant se înlănţuie, una după alta, la infinit...

O utilizare mai puţin obişnuită a polietilenei: „ambalarea" caselor. Filmul de polietilenă protejează construcţia împotriva intemperiilor, în timpul cînd este părăsită; el poate fi folosit şi pentru deparazitarea locuinţelor, prin gazare.

Astfel a fost inventat celuloidul, prima masă plastică....

Ce semnificaţie avea această descoperire?

Natura şi milenara practică de producţie ofereau oamenilor materiale diverse ale căror însuşiri le făceau indispensabile menţinerii şi dezvoltării civilizaţiei.

Dintre toate aceste materiale, betonul, sticla, hîrtia, porţelanul şi multe altele au fost create artificial. Dar pentru a obţine lemn şi piele, cauciuc şi fibre textile, trebuiau oare oamenii să aştepte la nesfîrşit creşterea brazilor şi a bovinelor, a arborelui de caucinc, a viermilor de mătase şi a bumbacului? Nu era oare cu putinţă ca ei să reproducă, în termene mult mai scurte şi în cantităţi mult mai mari decît în natură, fineţea firelor de mătase, eleganţa şi proprietăţile termoizolante ale blănurilor naturale?

Dovada posibilităţii înlocuirii unor anumite materiale naturale cu altele sintetice, mase plastice, a fost dată pentru prima oară în a doua jumătate a secolului al XIX-lea de Hyatt şi de alţi chimişti.

Tot din nitroceluloză St. Hilaire Chardonnet izbuteşte, în 1885, să obţină un fir transparent, moale, cilindric, cu aspect de mătase, iar în 1889 începe producţia industrială a firelor de mătase artificială, care devine curînd un material textil curent pentru îmbrăcămintea feminină. De altfel, nitroceluloza avea să mai aducă şi alte surprize. În anul 1910, chimistul francez Benedictus scapă din mîini un flacon cu o soluţie de nitroceluloză. Ridicînd flaconul şi examinîndu-l, el constată surprins că recipientul, deşi plesnit, nu s-a prefăcut în cioburi: sticla aderase la nitroceluloză. Benedictus trage o concluzie practică imediată. Prin presare el lipeşte două foi subţiri de sticlă cu un strat intermediar de nitroceluloză şi obţine astfel triplexul, geamul-sandviş, larg folosit la parbrizele automobilelor.

La sfîrşitul veacului trecut îşi face intrarea triumfală în tehnică şi un alt material artificial, care *imita perfect* fildeşul şi cornul: galalitul. L-au creat Wilhelm Krische şi Adolf Spitteler din brînză de lapte smîntînit şi dintr-o substanţă chimică, formaldehida, ale cărei proprietăţi excepţionale fuseseră descoperite de A. M. Butlerov în jurul anului 1860. Savantul rus, unul dintre cei mai mari chimişti organicieni ai lumii, preparase din formaldehidă primul zahăr sintetic şi demonstrase că formaldehida *se combină cu ea însăşi* dînd molecule duble, triple, sextuple. Tocmai această însuşire i-a determinat pe inventatorii galalitului să experimenteze cu formaldehidă.

„Accidente"... dorite

În anii în care obiectele de galalit umpleau vitrinele magazinelor, chimistul Emil Fischer îşi concentrează eforturile spre descifrarea edificiului molecular al proteinelor, constituenţii protoplasmei din celulele vii. În 1907 el obţine o moleculă cu greutate moleculară 1.213, cea mai mare moleculă organică sintetizată pînă atunci. Era un adevărat fragment de albumină.

Celuloidul, mătasea nitrocelulozică, galalitul, pe de o parte, cercetările lui Butlerov şi Fischer, pe de alta, au determinat o orientare fundamental nouă în lumea chimiei organice. Cercetătorii nu mai înlăturau retortele şi eprubetele în care apărea vreo substanţă răşinoasă care se întărea şi se prindea de pereţii de sticlă spre desperarea laboranţilor. Ei nu mai considerau aceste accidente drept simple dovezi ale unor greşeli în conducerea reacţiilor, ci, dimpotrivă, urmăreau să reproducă „întîmplarea". În laboratoare au început să se studieze substanţele vîscoase, cleioase, plastice, elastice. Dispreţuite altădată, ele făgăduiau o lume nouă, poate şi mai interesantă decît aceea a coloranţilor, explozivilor şi solvenţilor preparaţi pe cale sintetică în deceniile următoare celebrei sinteze a ureei (1828), prin care Wöhler făcuse prima breşă în zidul nefiresc dintre anorganic şi organic.

Cuvîntul macromoleculă avea să fie introdus în primul deceniu al secolului nostru, dar ideea preexista cuvîntului. Chimiştii încercau să realizeze prin polimerizare — adică prin unirea mai multor molecule aparţinînd aceluiaşi compus — substanţe cu molecule tot mai mari, cu greutăţi moleculare de ordinul zecilor, al sutelor de mii. Asemenea molecule erau constituenţii albuminelor, dar şi ai cauciucului, ai celulozei din lemn şi fibre, ai componenţilor pielii. Moleculele-gigant au ajuns la ordinea zilei în preajma veacului nostru; ele n-au părăsit de atunci scena cercetării şi producţiei chimice.

Epopeea cauciucului sintetic

Dintre macromoleculele naturale, una reţinea cu deosebire atenţia: cauciucul, provenit de la „arborele plîngător" (cahuşu).

Cauciucul a fost pomenit pentru întîia oară în „Istoria generală a Indiei" de Gonzalo Hernandez Oviedo y Valdas, care arăta că acest material era folosit de indieni pentru confecţionarea mingilor de joacă. Sinonimul „gumă" i se datoreşte lui Antonio Herrera Tordesillas, care-l foloseşte în 1580, în cartea „Istoria generală a călătoriilor şi cuceririlor castiliene". În Europa cauciucul a fost introdus în anul 1736 de Charles-Marie de la Condamine. De atunci el a cunoscut o uriaşă răspîndire şi a devenit un auxiliar indispensabil al activităţii umane moderne.

Tocmai de aceea producerea unui cauciuc identic cu cel natural sau chiar superior lui a format — şi mai formează şi în anii noştri — teme de cercetare ştiinţifică ale institutelor de chimie. Dar cum a început această adevărată epopee ştiinţifică?

Englezii Faraday, Himley şi Williams dovediseră, încă în prima jumătate a secolului al XIX-lea, înrudirea dintre cauciuc şi molecula izoprenului, care se obţine prin distilarea uscată, lentă, a cauciucului natural. De la izopren trebuia, deci, pornit.

Primul atac sistematic al problemei îl întreprinde Alexandr Favorski, unul din elevii strălucitei şcoli ruse de chimie, care numără printre fondatorii ei pe Butlerov şi Mendeleev. În timp ce Favorski şi elevii săi studiază reacţiile de sinteză ale izoprenului şi derivaţilor săi, alţi cercetători ruşi încearcă să rezolve direct problema sintezei cauciucului şi încercările lor sînt încununate de succes: în 1900, I. L. Kondakov obţine o masă albă, spongioasă, cu proprietăţile cauciucului natural.

„Avem, deci, în faţa noastră — scria englezul Weber despre acest eveniment — un

produs... pe care trebuie să-l recunoaștem drept primul omolog cunoscut al cauciucului și care ne dă prima indicație concretă asupra posibilității, neprevăzute pînă acum, de a realiza cauciucul sintetic".

Dar aceasta nu era decît o primă etapă. Lucrările consacrate sintezei cauciucului se desfășoară în mai toate țările lumii între anii 1910 și 1930. Cu deosebire, Germania imperialistă făcea eforturi desperate în această direcție în preajma, în timpul și după primul război mondial.

Transportul rapid al trupelor și al artileriei reclama tot mai multe anvelope. De aceea găsirea unui înlocuitor pentru cauciuc reprezenta pentru imperialismul german o problemă tot atît de grea ca aceea a azotaților sintetici, rezolvată de Haber.

Zadarnic a încercat înaltul comandament german, în toiul războiului, să rezolve problema aprovizionării cu acest prețios material, prin spargerea blocadei; submarine au fost trimise să aducă cauciuc din S.U.A., încă neangajate în conflict și lacome de profituri de pe urma comerțului cu ambele părți beligerante. Totuși, spre sfîrșitul războiului, camioanele germane se tîrau fără anvelope, pe bandajele de oțel ale roților...

Douăzeci de ani au lucrat specialiștii uzinelor trustului „I. G. Farbenindustrie" la fabricarea cauciucului sintetic. Pentru calea propriu-zisă de sinteză chimiștii germani au făcut apel la rezultatele școlii lui Lebedev și Favorski. Țarismul se dovedise incapabil să folosească strălucitele cuceriri ale savanților ruși; imperialismul german era însă gata să folosească tot ce putea sprijini visurile sale de dominare a lumii.

Chimiștii trusturilor germane preiau întîi metoda indicată de Kondakov, pornind de la dimetil-butadienă, și produc, pentru început, chiar în timpul primului război mondial, cauciuc „metilic", însă doar cîteva mii de tone.

Ideea de a fabrica, în cantități masive, cauciuc sintetic cu proprietățile cauciucului natural n-a mai fost părăsită de atunci. În laboratoarele trustului american „Standard Oil" și ale monopolului englez „I.C.I." se studiau cu înfrigurare problemele tehnologice pe care le punea sinteza cauciucului.

În 1929 chimiștii trustului american „Dupont de Nemours" realizează și ei un cauciuc sintetic.

Cauciucul era însă un material strategic de care Uniunea Sovietică, după planurile imperialiștilor, trebuia să fie ținută cu orice preț departe. Dar ei pierdeau din vedere un factor esențial — forța uriașă a unei societăți descătușate de exploatare — și nu erau în stare să înțeleagă că tradiția științifică rusă, elanul revoluționar și sprijinul statului sovietic alcătuiau motorul celor mai îndrăznețe acțiuni.

Încă din anul 1926 este instituit în U.R.S.S. un concurs pentru cea mai bună metodă de fabricare a cauciucului sintetic. Doi ani mai tîrziu un colectiv de cercetători în frunte cu S. V. Lebedev prezintă schema producerii industriale a cauciucului sintetic și capătă premiul concursului. Nu mult după aceea este pusă în funcțiune prima stație-pilot, iar în 1931 se obține primul bloc de cauciuc sintetic sovietic SK, în greutate de 260 kg...: Uniunea Sovietică rezolvase problema cauciucului sintetic!

În Germania acelor ani „I. G. Farbenindustrie", sprijinind aducerea la putere a lui Hitler și apoi dezlănțuirea războiului imperialist, pune întregul potențial al uzinelor sale în slujba înarmării și aprovizionării armatei hitleriste. Coloranți, medicamente, metale ușoare pentru aliaje, cauciuc, benzină și ulei, explozivi și gaze, iată materialele pe care trustul le fabrica pentru armatele germane.

Dar tancurile puse în mișcare de benzina „I. G. Farbenindustrie", autocamioanele pe cauciucuri „I.G.F.", bombele cu explozivi „I.G.F." s-au dovedit în cele din urmă neputincioase. A izbîndit dorința de viață și de progres, capacitatea creatoare a oamenilor liberi. Uninnea Sovietică a zdrobit mașina de război hitleristă alimentată de „I. G. Farbenindustrie". Și cauciucul sintetic sovietic a jucat un rol nu lipsit de importanță în marea bătălie.

Giganții submicroscopici își dezvăluie tainele

Industria cauciucului sintetic se dezvolta an de an. Ea nu era însă singura industrie producătoare de materiale sintetice compuse din molecule enorme. Atrăgeau din ce în ce mai mult atenția rășinile artificiale obținute din formaldehidă și uree sau din formaldehidă și anilină.

Chimiștii descopereau mereu procedee noi de sinteză a rășinilor, trusturile realizau din ele beneficii enorme, dar pînă în anul 1920 nu se știa mai nimic despre structura acestor materiale care se pretau la turnarea în fire sau se întindeau în pelicule transparente, depășind calitățile cleiurilor naturale.

Este pasionant de urmărit modul în care cercetătorii au reușit să pătrundă tainele structurii acestor rășini. Succesul lor pune în evidență aproape întreg arsenalul de care dispune știința modernă pentru cercetarea structurii intime a materiei.

Se știe că atunci cînd lumina trece prin soluții, ea suferă modificări de intensitate, de viteză, de direcție, care povestesc cîte ceva despre structura substanțelor dizolvate. Lumina a fost deci pusă la treabă! S-au inventat refractometre (aparate de măsurat indicele de refracție) și colorimetre speciale, adecvate scopului urmărit.

Ceea ce nu putea spune lumina vizibilă, dezvăluia lumina invizibilă, infraroșie. Radiația infraroșie a fost folosită așadar pentru sondarea terenului invizibil din interiorul moleculelor.

Razele X descoperite de Roentgen s-au dovedit de asemenea a fi un mijloc interesant de investigație a cristalelor și a aranjamentului atomilor în moleculele fibrelor.

Diverse fenomene fizice cunoscute de multă vreme puteau aduce și ele o contribuție importantă la descifrarea structurii substanțelor. De pildă, presiunea osmotică, aceea care face ca seva plantelor să urce prin vasele ce străbat membranele celulelor; sau viscozitatea lichidelor, variind de la caz la caz, după cum molecula este mai lungă sau mai scurtă, mai alungită sau rotundă, mai complexă sau mai simplă. În fine, se cunoștea faptul că centrifugele separă în mod rapid corpurile amestecate. Oare moleculele de diferite lungimi n-ar putea fi separate dacă s-ar da centrifugei o turație suficientă? Pe această idee s-a bazat suedezul Svedberg inventînd o ultracentrifugă cu zeci și apoi sute de mii de rotații pe minut.

Refractometrele, colorimetrele, aparatele de analiză roentgenografică, viscozimetrele, osmometrele, ultracentrifugele au devenit sculele cu ajutorul cărora se explora lumea macromoleculelor, analiza chimică precedînd, evident, toate celelalte cercetări. Sub presiunea concentrată a tuturor acestor mijloace de investigație, giganții submicroscopici își dezvăluiau încet, încet alcătuirea.

Cel mai izbitor rezultat a fost constatarea că toate aceste substanțe sînt niște lanțuri moleculare în care apare ca într-o broderie același motiv molecular, de sute, de mii, de zeci de mii de ori.

În cauciucurile naturale sau sintetice, un grup molecular relativ simplu, izoprenul, sau unul asemănător, butadiena, se repetă monoton, de mii de ori; în celuloză — o moleculă de tipul zaharurilor; în albumine — așanumiții aminoacizi. Unitățile moleculare care se repetă în molecule-gigant, cărămizile lor de construcție, au fost numite *monomeri* (mono = unit, meros = parte, în grecește), iar moleculele-gigant, *polimeri* (multe părți).

Pe măsură ce se descopereau trăsăturile caracteristice ale polimerilor, pe măsură ce se elaborau modele ale alcătuirii lor, chimiștii încercau cele mai îndrăznețe sinteze.

O colosală întrecere cu natura a început o dată cu primele victorii dobîndite în lupta pentru sinteza cauciucului și mătăsii. Ceea ce a urmat a justificat pe deplin denumirea de secol al polimerilor dată veacului nostru, care este și secolul energiei nucleare, al zborurilor cosmice și al creierilor electronici.

Nilonul (S.U.A.), capronul (U.R.S.S.), relonul (R.P. Romînă), silonul (R.S. Cehoslovacă), perlonul, grilonul — nume necunoscute cu puțini ani în urmă — pătrund în vocabularul nostru zilnic.

Molecule vii?

Studiul polimerilor a progresat cu o viteză caracteristică erei noastre. Teoreticienii urmăresc să descopere mecanismul intim al reacțiilor care dau naștere macromoleculelor atît în organismele vii cît și în reactoarele chimice, iar fiecare descoperire teoretică fertilizează cîmpul aplicațiilor practice.

Grupe noi de macromolecule (polistiren, poliesteri, polivinilice, poliacrilice, poliuretani...) lărgesc necontenit paleta produșilor pe care natura nu i-a creat, dar pe care omul îi proiectează și îi realizează azi, pe temeiul cunoașterii legilor care guvernează unirea atomilor în molecule.

Unul dintre membrii relativ noi ai familiei polimerilor sintetici are o biografie și un profil deosebit de interesant. Este vorba de polietilenă, macromolecula cu cea mai simplă

Pentru a se ajunge la această reprezentare, relativ simplă, a moleculelor-gigant, au fost necesare eforturile concentrate ale unei întregi generații de cercetători.

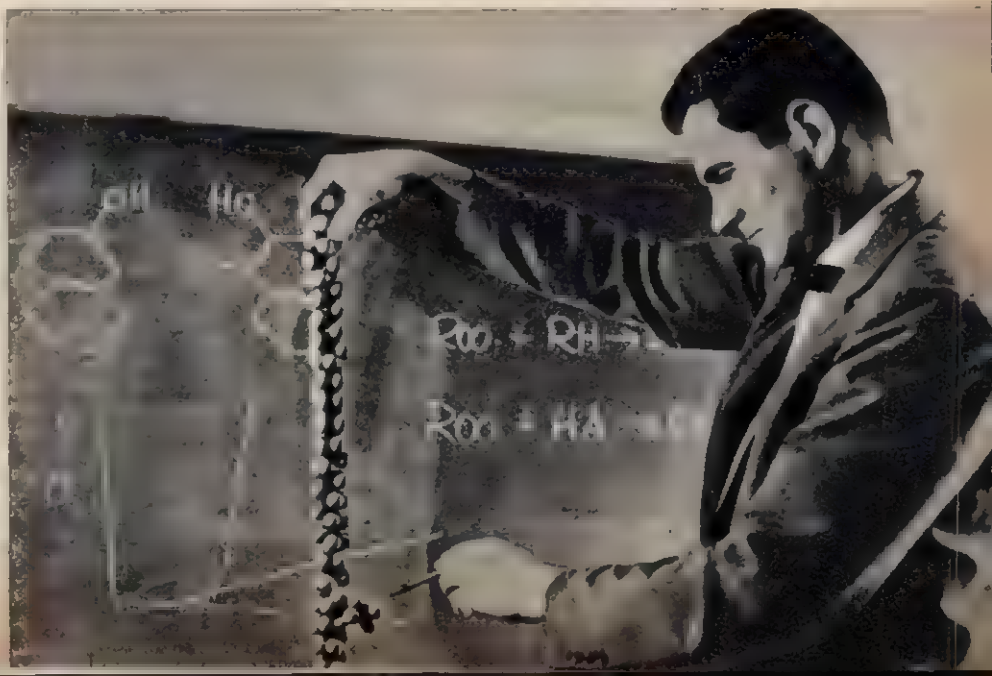

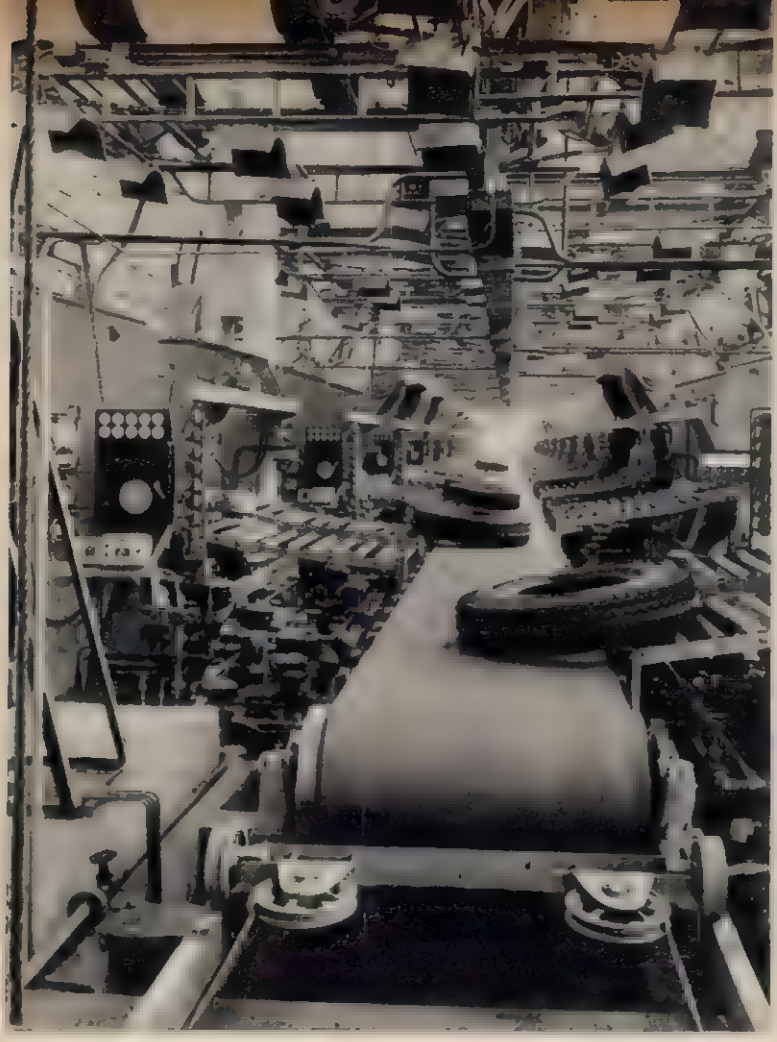

Printre marile întreprinderi chimice romînești se numără și Uzina de anvelope „Danubiana" de la Popești-Leordeni. Judecînd după fotografia noastră, se poate aprecia gradul înalt de mecanizare și automatizare a uzinei.

structură: un lanț de zeci de mii de atomi de carbon, purtînd fiecare cîte doi atomi de hidrogen.

Interesul pentru această macromoleculă este foarte întemeiat. În anul 1939 s-a folosit pentru întîia oară polietilena pentru înlocuirea izolantului de gutapercă la cablurile submarine. Utilizările au cuprins apoi domenii tot mai largi. Chimicalele, produsele alimentare, confecțiile textile se ambalează în pungi elegante de polietilenă; în saci imenși de polietilenă se transportă gaze de sondă combustibile; bazine, șanțuri de irigație se căptușesc cu film de polietilenă; cu ajutorul ei snopii și grînele pot fi apărate de ploaie. Sere, izolații pentru fundații, conducte de diametre mari și mici, obiecte casnice, materiale de chirurgie, recipienți, fibre pentru corzi se confecționează din polietilenă. Un singur kilogram din această substanță poate da un film subțire care acoperă 450.000 de centimetri pătrați.

Moleculele-gigant de tipul polietilenei și cele înrudite cu ea „cresc" din mediul în care acționează catalizatorii asupra materiei prime. Pe suprafața unui cristal, molecula-gigant, legată de molecula de catalizator într-un complex unic, ar părea — dacă am putea-o vedea — un fir care crește de la rădăcină. La baza lanțului polimolecular se adaugă mereu o altă particulă de monomer, și molecula crește, crește mereu. Invizibilă pentru noi, ea se prezintă de fapt ca un gigant... submicroscopic, subțiratic dar enorm de lung față de moleculele din mediul în care se constituie. O simplă agitare a lichidului smulge molecula de pe suportul catalitic, dar imediat ea se realipește de complexul care o generează. Poți s-o „ucizi", otrăvind catalizatorul. Dar poți și s-o faci să crească mai repede, folosind substanțe care „stimulează" catalizatorul.

Ar fi desigur absurd să considerăm aceste molecule în creștere drept vii. Fenomenele biologice sînt infinit mai complexe decît cele chimice. Avem totuși de-a face cu un model interesant, simplificat, de creștere... a unui fir de păr. Ca și molecula de polimer, firul de păr crește de la rădăcină. Și, la fel, creșterea se oprește la o anumită lungime, care însă, bineînțeles, nu este riguros aceeași pentru fiecare fir în parte.

Avem aici, așadar, o schemă chimică a biologicului. Dar nu numai atît.

Chimiștii studiază atent fenomenele biologice, modul în care se formează în plante celuloza, în arborele de cauciuc latexul (sucul), în boabele de cereale amidonul, pentru a încerca să reproducă fenomenele biologice în reactoare. De aici izvorăsc concluzii interesante cu privire la modul în care se pot realiza substanțe cu o structură strict adaptată funcțiunilor ei, proprietăților pe care le aștepți de la ea.

Pe acest drum s-a angajat chimia modernă. Biologiei moleculare, constituită în U.R.S.S. ca disciplină nouă, îi revine sarcina de a transfera în domeniul reacțiilor chimice metodele biologice.

Priviți o hartă a țării...

Am străbătut împreună, pe parcursul cîtorva articole, anumite momente din istoria chimiei. Ele alcătuiesc un fragment din istoria generală a cunoașterii, prin desăvîrșirea și folosirea căreia omenirea izbutește să treacă din imperiul necesității oarbe în lumea libertății reale.

Dar abia în condițiile create de revoluția socialistă rezultatele cercetărilor științifice se integrează direct în patrimoniul popoarelor. O dovedește din plin și exemplul țării noastre.

Ceea ce s-a petrecut în domeniul cercetării și industriei chimice în Romînia în anii puterii populare reflectă transformările revoluționare ale economiei și culturii, în ansamblu.

Dacă am încerca să filmăm o zi de activitate chimică în R.P. Romînă în 1962, ar trebui să pătrundem în marile uzine de la Borzești, Săvinești, Iași, Turda, Tîrnăveni, Făgăraș, Victoria, Govora, Copșa Mică, Năvodari, în fabricile de la Brăila și Palas, în fabricile de coloranți și în cele de prelucrare a maselor plastice, în marile uzine de la Jilava, Popești-Leordeni, Ploiești, în atelierele de proiectare și cercetare unde se zămislesc instalațiile noilor combinate chimice prevăzute pentru șesenalul în curs și pentru planul de perspectivă.

...Să ne oprim o clipă pe valea Trotușului, în așezări unde domnea altădată colbul trist al drumurilor de căruță. Ne vor întîmpina aici luminile orașului nou Onești, clădirile înălțate pe spații mari, aerate, ale rafinăriei, combinatului de cauciuc sintetic și combinatului chimic — toate grupate într-un vast și armonios complex petrochimic cu propria sa inimă energetică. Aici, visul marilor înaintași ai chimiei romînești — Teclu, Poni, Edeleanu — se amplifică și ia forma materială a miilor de tone de produse.

La Săvinești, cetatea rețonului romînesc, filierele scot miliarde de metri de fire pentru țesături rezistente, elegante, suple.

Aproape de pitorescul Cheilor Turzii veți descoperi frumusețea unor noi uzine de produse anorganice și organice. Imense cantități de sare curg direct în conductele instalațiilor, cărate de apa introdusă în salină. Puternice instalații de electroliză produc sodă caustică și clor din saramură; clorul arde în sobe de sinteză cu hidrogenul, la o flacără continuă și cuminte, stăpînită prin telecomandă și reglată automat. Clorul din sare dă tetraclorură de carbon, insecticide și fungicide pentru ogoarele patriei, policlorură de vinil.

Dacă veți pătrunde în laboratoarele de cercetări ale uzinelor, veți întîlni poate cîte un chimist și un electronist experimentînd un „nas electronic" pentru perceperea celor mai slabe urme de gaze din halele de lucru sau un procedeu de măsurare rapidă și automată a urmelor de oxigen, hidrogen sau clor.

La Rîșnov veți întîlni în uzină alți cercetători rezolvînd problema condițiilor optime de polimerizare a acetatului de vinil, care se obține din acetilena produsă din metanul cracat în arcul electric.

Producem astăzi în instalații moderne alcool metilic, care este un admirabil solvent și un produs intermediar în industria organică de sinteză, materie primă pentru mase plastice și rășini sintetice.

La Combinatul chimic „Karl Marx" din Tîrnăveni veți afla pe manipulatorii izotopilor radioactivi controlînd cu trasorii și contoarele de particule radioactive mersul fabricației carbidului, sodei caustice, bicromatului de potasiu.

În diferite uzine veți observa instalații proiectate de ingineri romîni, construite de tehnicieni și muncitori din țară, pentru prelucrarea avuțiilor subsolului nostru — între altele în vederea producției de îngrășăminte agricole.

Priviți o hartă a țării. În Moldova — la Iași, Bicaz, Piatra Neamț — la Brăila, pe malul mării, la Palas-Constanța, în Muntenia și Transilvania, în Banat și Oltenia, pretutindeni se înalță coșurile uzinelor chimice în care se înfăptuiește marea operă a chimizării.

Însușită, dezvoltată și mînuită de constructorii societății eliberate de exploatare, chimia — în ansamblul tuturor științelor despre natură și societate — contribuie din plin la îmbogățirea și înfrumusețarea vieții noastre.

Max SOLOMON

E BINE SĂ ȘTIM

De vorbă cu medicul

NEVROZELE (II)

Nevroza este o boală generală a organismului generată de dereglări — mai mult sau mai puțin grave — în activitatea nervoasă superioară, ca urmare a încărcării sistemului nervos cu sarcini care-i depășesc posibilitățile normale. Constatînd că din acest punct de vedere indivizii se comportă în mod diferit, savantul Pavlov i-a clasificat în patru tipuri caracteristice de sistem nervos: tipul slab, tipul puternic neechilibrat, tipul puternic echilibrat mobil și tipul puternic echilibrat lent.

Se îmbolnăvesc mai ușor și mai frecvent de nevroză tipurile slab și neechilibrat. Dar apariția nevrozelor nu este determinată doar de tipul de sistem nervos ci este supusă și stării generale a organismului. Bolile infecțioase, bolile digestive cronice, ale glandelor cu secreție internă și altele slăbesc organismul și favorizează apariția nevrozelor sau evoluția lor mai îndelungată ori agravată. De asemenea apariția sau agravarea nevrozelor mai sînt influențate de: surmenaj — în urma unei munci încordate (mai ales dacă nu a fost bine organizată sau nu dă satisfacții morale), emoții puternice și de lungă durată, conflicte familiale sau de altă natură. Asemenea greutăți ivite uneori în viață impun sistemului nervos sarcini deosebit de grele, care supraîncarcă forțele acestuia și tulbură echilibrul principalelor procese nervoase superioare.

Cunoscînd toate acestea vom înțelege mai bine cerințele organice care asigură activitatea normală a sistemului nervos și care vor preveni prăbușirea sa.

De o deosebită importanță este dezvoltarea și întărirea sistemului nervos începînd din cea mai fragedă vîrstă, care se obține printr-o educare corectă a copilului. Educîndu-l în spiritul exigenței față de îndatoriri, stimulîndu-i activitatea, obișnuindu-l cu munca, ordinea, disciplina etc., deprinzîndu-l să îndeplinească sarcini din ce în ce mai complicate contribuim la întărirea sistemului său nervos. Este dăunătoare creșterea alintată a copilului, satisfacerea tuturor capriciilor sale și înlăturarea artificială a greutăților din calea sa. Dacă în loc să insuflăm copilului respect față de îndatoririle lui de școlar — de pildă — îi vom face noi temele, vom contribui la formarea unui caracter slab, dezarmat chiar în fața unor piedici mărunte și care se va îmbolnăvi ușor de nevroză în împrejurări de viață nefavorabile, deși trecătoare. Copiii irascibili și capricioși trebuie educați în sensul deprinderii de a-și stăpîni porniriile. Educarea copiilor în colectivitate favorizează formarea unui spirit sănătos, activ, cu inițiativă, lipsit de egoism și deci pregătit pentru o dezvoltare corectă a activității nervoase superioare.

Pentru sănătatea neuropsihică a adultului vor trebui respectate toate regulile cunoscute de igienă generală. Un regim corect de viață, de muncă, de odihnă și de hrană, un somn suficient, exerciții de educație fizică și în general tot ceea ce contribuie la prevenirea bolilor generale ale organismului favorizează în același timp întărirea sistemului nervos și deci profilaxia nevrozelor.

Amintim că folosirea necontrolată a calmantelor — ca a oricăror medicamente, de altfel — este dăunătoare. La apariția primelor semne de nervozitate la persoanele cu un comportament normal pînă atunci, este necesară consultarea medicului, singurul în măsură să indice tratamentul care diferă de la caz la caz.

Dr. Silviu GHEREA

Povestea vorbei

SENSURI VECHI ȘI NOI

Cine urmărește povestea cuvintelor de-a lungul veacurilor rămîne cîteodată surprins constatînd că felul cum folosim astăzi unele cuvinte contrazice întru totul vechiul lor sens. Explicația acestei ciudățenii ne-o dă, de fiecare dată, urmărirea etapelor pe care le-a parcurs acest sens vechi pînă în vremea noastră.

Oricine știe ce este o *rubrică*; pentru nimeni nu există vreo legătură între această noțiune și culoarea roșu. Primul sens al acestui cuvînt latinesc este însă... „pămînt roșu". Printr-o comparație, a fost numită așa și „cerneala roșie". Într-o etapă ulterioară, rubrica a căpătat sensul de „titlu de capitol", deoarece în manuscrisele vechi titlurile erau scrise cu cerneală roșie, pentru a ieși mai bine în evidență. Mai tîrziu, cuvîntul a căpătat înțelesul de „capitol", din care derivă imediat sensul actual. Și iată cum am ajuns să vorbim astăzi de *rubrici* într-o revistă, chiar dacă tipografia a folosit cerneală neagră!

O poveste asemănătoare are cuvîntul *cadran*. În latinește, strămoșul acestui cuvînt (*quadrantem*) însemna „suprafață dreptunghiulară" (or, *cadranele* noastre au cel mai adesea formă de cerc!). Explicația contradicției e următoarea: ceasurile antichității se înfățișau adesea ca niște suprafețe dreptunghiulare (cadranele solare), cu un băț înfipt în mijloc. (Umbra bățului proiectată pe cadran indica ora.) Cuvîntul *quadrantem* capătă de aceea sensul de suprafață a ceasornicului, sens pe care îl păstrează și după inventarea altor tipuri de ceasornice, în care predomină forma rotundă.

Sorin STATI

PREMIERE BUCUREȘTENE

„ALO, AICI E STROE"

În sala Dalles a avut loc de curînd premiera spectacolului de estradă intitulat „Alo, aici e Stroe" de N. Stroe și N. Kanner, pe care O.S.T.A. îl prezintă publicului bucureștean. Colectivul din care fac parte — alături de artistul emerit N. Stroe, care semnează și direcția de scenă a spectacolului — Mihaela Cotaru, Rolanda Camin, Alla Baianova, Lucreția Ciobanu, Mihai Bădulescu, Ștefan Guță, George Nițulescu interpretează cu vervă unele scenete de fantezie și de actualitate, cuplete satirice, momente vesele etc.

De subliniat și faptul că spectacolul (conducerea muzicală: Eugen Cerbu) lansează cîteva melodii de succes aparținînd lui Eugen Cerbu, Constantin Tucaliuc și N. Stroe.

Dezlegarea jocului „PLOUĂ", apărut în numărul trecut

ORIZONTAL: 1) Nor — Picătură. 2) Acoperiș — Dam. 3) Secetă — Operă. 4) Haine — P — L — Ar. 5) N — Ecuator — I. 6) B — Rl — Nu — Iaht. 7) Apa — Vînt — Fu. 8) Coșbuc — Spală. 9) Ot — Oier — Ulan. 10) Vorbe — Orna — I. 11) Ipă — Tunet — Im. 12) A — Umed — Ceață.

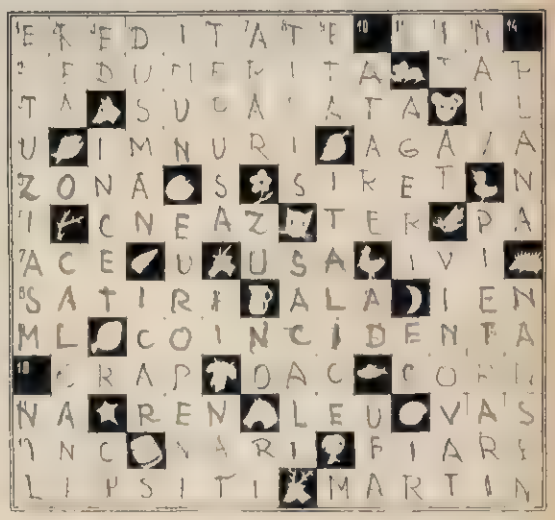

DIN TOATĂ LUMEA

„Insule" de apă dulce în Marea Neagră

Fenomen rar, prima „insulă" de apă dulce în mare a fost observată în iulie 1960, în timpul expediției efectuate pe vasul „Mikluho-Maklai" de cercetătorii Stațiunii biologice din Odessa a Institutului sovietic de hidrobiologie.

De formă ovală, „insula" avea o suprafață de 700-1.000 m p. Salinitatea apei era de 10-13‰, iar culoarea ei avea o nuanță gălbui-verzuie. Adîncimea apei dulci — 50 cm, strict delimitată de cea marină. Ea se deplasa cu 10-15 cm/sec. în direcția sud-est. De atunci fenomenul a mai fost întîlnit în Marea Neagră, însă numai pe linia dintre regiunea de vărsare a Dunării și capul Sarici (extremitatea sudică a peninsulei Crimeea).

Fauna și flora unor asemenea „insule", precum și particularitățile oceanografice ale apelor lor arată că ele nu sînt decît o parte a apelor din regiunea Deltei Dunării, care se desprind sub influența vînturilor și a curenților marini și plutesc pe mare fără a se amesteca cu apa ei din cauza diferenței de densitate.

Măcelul lebedelor

Grațioasele lebede negre, cu fastuosul lor penaj, constituie podoaba a numeroase parcuri zoologice de pe tot

globul. În Australia însă, aceste păsări nu sînt obiect de admirație. Ba dimpotrivă. În vestul statului Victoria autoritățile au îngăduit ca lebedele negre să fie exterminate. Au fost ucise astfel trei mii de păsări, pe care atîtea parcuri și grădini zoologice din lume ar fi vrut să le aibă. Măcelul lebedelor a avut loc în urma numeroaselor plîngeri ale fermierilor din respectiva regiune, nemulțumiți că lebedele negre „năvălesc" pe pămînturile lor.

ZOOLOGIE

ORIZONTAL: 1) Ce naște din pisică, șoarece mănîncă — Un pește... calm. 2) Ca vițelul la poarta nouă (fem.) — Animal bărbos. 3) Posesiv — Zbîrlită ca un arici — Coada crocodilului. 4) Cîntece de laudă — Plantă ornamentală. 5) Regiune — Lup îmbrăcat în piele de oaie. 6) Principe slav — Jumătate de... gușter — La revedere. 7) Unealta croitorului... pe spatele ariciului (pl.) — Are broască — A se arăta. 8) Însoțitorul lui Bachus, reprezentat cu două coarne și picioare de țap (pl.) — Balaur oltenesc — Monedă japoneză. 9) Mililitru — Vorbești de lup și lupul la ușă. 10) Despic... un pește — Refrenul batracienelor — Pe cap de vită. 11) Sodiu — Trage la sania nordicului — Regele... din temă — Butoi. 12) Poftă de joc — Dromaderi — Animale... din metal. 13) Trag mița de coadă — Moș tematic.

VERTICAL: 1) Elan — Fluviul crocodililor. 2) Cinoasă — Pește de mare (pl.). 3) Picioare de biped! — A merge în ritm de melc — Cal-putere. 4) Ca șoarecele cu pisica (sing.) — Primul zburător. 5) Nu-l atinge boala — Locuitorii continentului nostru. 6) O țeapă ceva mai mică — Cămăși cu arnici — Fecior (Banat). 7) Rarecori — Literă japoneză — Ei bine (tr.) — Radu Ionescu. 8) Ca șarpele — Urlă-n deșert (pl.). 9) Literă grecească — Litere cursive. 10) Astfel — Prepoziție latină — Capitala R.S.S.A. Bașkiră. 11) Pătrunzători — Ela Cucu — *Allfie*. 12) Vită fără cap și fără coadă... — Nelipsitul cal — Cu musca pe căciulă. 13) Credul ca un mieluțel — Pește de piatră (pl.). 14) Verbul ulciului deasupra coteților cu găini — Celebru navigator norvegian.

Cititorii ne scriu, noi răspundem

De ce îmbătrînesc unii oameni înainte de vreme?

La această întrebare, pusă de Gh. Pruteanu din Lucăcești, reg. Bacău, răspunde prof. univ. dr. ANA ASLAN, director al Institutului de geriatrie din București.

Fenomenul de îmbătrînire nu se desfășoară egal la toți oamenii. Numeroase date științifice arată că dezechilibrul funcțional al sistemului nervos central este cu precădere cauza îmbătrînirii premature. O viață neechilibrată, ore neregulate de somn, o alimentație nepotrivită, abuzul de toxice, lipsa de mișcare, de sport, o muncă neechilibrată — ca ritm de muncă — dusă fără interes și fără satisfacții, sînt factori de îmbătrînire prematură.

Se observă că oamenii care se preocupă de muncă lor mai degrabă decît de ei înșiși, care nu au ambiții nemăsurate, care sînt mînați de gînduri bune față de familia lor, față de colectivul lor de muncă, păstrează un mai bun echilibru al sistemului nervos și nu dau semne de îmbătrînire precoce.

Îmbătrînirea prematură este produsă și de anumiți factori din afară, pe care omenirea încearcă din răsputeri să-i înlăture: războiul, șomajul, greutățile de ordin social-economic.

Ridicarea nivelului de trai, educarea maselor largi în vederea profilaxiei bolilor cronice sînt măsuri esențiale pentru combaterea îmbătrînirii premature. Măsurile profilactice și un regim alimentar adecvat trebuie introduse în epoca maturității. De la o anumită vîrstă (de pildă, de la 45 de ani în sus) alimentația nu mai poate fi identică cu cea din tinerețe. Se va pune accentul pe legume, fructe, lapte și derivatele sale, carne slabă — fiartă sau la grătar — în cantități rezonabile, alimente care aduc aportul necesar de substanțe de construcție celulară și care conțin vitamine. Se va evita excesul de dulciuri și de grăsimi animale, alimente ce favorizează apariția obezității, diabetului, arteriosclerozei.

Oamenii de știință au studiat și aplică în lumea întreagă diferite metode terapeutice, în vederea preîntîmpinării îmbătrînirii timpurii. Cercetări efectuate în acest sens de colectivul Institutului de geriatrie din București au arătat că o terapie profilactică, aplicată de la vîrsta de 45 de ani, poate da rezultate favorabile. Actualmente se urmărește tratamentul profilactic cu Gerovital H3 pe 10.000 cazuri. Primele rezultate arată o echilibrare a sistemului nervos central, ameliorarea unor stări de astenie și a altor tulburări organice legate de vîrstă, creșterea randamentului în muncă, diminuarea numărului zilelor de concediu medical.

Știința deține posibilități de a influența ritmul de îmbătrînire și de a lupta împotriva îmbătrînirii premature.

Iată un caz de îmbătrînire precoce — la 52 de ani — așa cum arăta înainte de tratament...

...și așa cum arată după un an de tratament cu Gerovital H3.

Tombouctou — poarta sudică a Saharei

„Doresc să scrieți despre orașul african Tombouctou".

Leon IANCOVICI, Craiova

Răspunde ALEXANDRU ROȘU, candidat în științe geografice, secretar științific al Institutului de geologie, geofizică și geografie din București.

La numai 4 km nord de marea buclă pe care Nigerul o face către Sahara, la hotarul dintre însetata mare de nisip și întinsa savană din sud, se găsește un străvechi și important centru comercial al Africii, Tombouctou.

Orașul a fost construit de arabi din timpuri îndepărtate, fiind vizitat în anul 1353 de renumitul călător Ibn Batuta. În secolul al XV-lea, cînd statul Songai, ce ocupa aproape întreaga Africă apuseană, se găsea într-o stare înfloritoare, Tombouctou devenise un renumit centru cultural. Aici existau școli de grad superior, biblioteci etc. O dată însă cu destrămarea statului Songai, ca urmare a loviturilor militare date de marocani, Tombouctou decade mult, rămînînd doar un centru comercial. Din anul 1894 și pînă în ianuarie 1959 orașul, ca și întreg teritoriul Sudanului (azi Republica Mali), s-a aflat sub dominația colonialistă franceză.

Pentru caravanele care urmează pășunilor drumurilor sahariene, după luni de zile de căi bătute prin „oceanul de nisip", Tombouctou a reprezentat veacuri de-a rîndul singurul centru de aglomerare umană și de activitate economică. Aici, în pragul sudic al Saharei, sosesc cele mai felurite mărfuri din nord, încărcate pe dromaderi, pentru a fi apoi urcate pe vapoarele sau bărcile lunguiețe ce așteaptă în portul Kabara, poarta Tombouctoului de pe Niger.

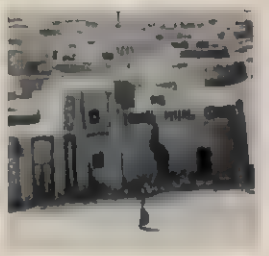

Aspect din Tombouctou.

Îndelungata robie colonialistă și-a lăsat o amprentă puternică asupra acestui oraș înfloritor în cele mai vechi timpuri. Secole de-a rîndul orașul parcă a împietrit, ca și peisajul saharian înconjurător, mizeria și înapoierea fiind singurele „binefaceri" ale stăpînilor europeni. Astăzi poporul tinerei Republici Mali luptă pentru înlăturarea moștenirii colonialiste.

Din istoricul instrumentelor muzicale

„Care sînt cele mai vechi instrumente muzicale ale orchestrei clasice ?"

Mihai PURNICHI, Făltîcenii

Răspunde VIOREL COSMA, muzicolog, director al Universității populare de cultură muzicală din București.

Este foarte greu să răspunzi precis la o asemenea întrebare, cu atît mai mult că și azi se mai poartă încă discuții asupra originii fiecărui instrument și asupra componenței orchestrei clasice. Cîteva precizări generale sînt totuși necesare: vocea omenească a rămas cel mai vechi și mai propriu „instrument" cu care s-a făcut muzică.

Cînd vocile au atins o cuime a dezvoltării și tratării lor colective, în epoca polifoniei franco-flamande (secolul al XV-lea) și a Renașterii italiene (secolul al XVI-lea), compozitorii și-au pus problema transpunerii lor la instrumente. Astfel a apărut ideea orchestrației, a combinării timbrelor instrumentale. Pentru aceasta, perioada îndelungată pînă în secolul al XVII-lea a fost necesară perfecționării tehnice a mecanismelor, stabilirii extensiunii proprii fiecărui instrument, spre a se evita suprapunerile de culori sonore, minuirii abile din partea interpreților etc.

Instrumente muzicale de suflat din sec. al XVIII-lea, aflate în colecția Muzeului Brockenthal.

Prin cercetările întreprinse asupra triburilor primitive de azi, s-a ajuns la concluzia că cele mai vechi instrumente au fost cele de percuție. Apoi au apărut instrumentele de suflat și, în sfîrșit, cele cu coarde. Există și azi grupuri de primitivi care nu cunosc încă instrumentele cu coarde. Totuși — faptul poate părea curios — în secolul al XVII-lea aceste instrumente apărute mai tîrziu au fost primele care s-au definitivat, datorită unor geniali constructori ca Stradivarius, Amati, Guarneri.

O altă precizare care se impune, cînd discutăm vechimea instrumentelor: instrumentele populare au apărut înaintea celor culte, unele din ele (clarinetul) trecînd direct în orchestra clasică.

Și acum cîteva instrumente, cu indicarea anilor sau secolelor cînd s-au definitivat: *pianul* (construit în 1709 de B. Cristofori), *vioara* (în jurul anului 1600), *violoncelul* (secolul al XVIII-lea), *harpa* (1720, construită de Hochbrucker), *trompeta cromatică* (1830), *trombonul* (în jurul anului 1600), *cornul cu pistoane* (1830), *tuba* (1835), *fagotul* (1600), *oboiul* (1720), *saxofonul* (1840)...

Și astăzi perfecționarea instrumentelor muzicale continuă, încît nu trebuie să ne surprindă introducerea aitora noi în formația clasică.

Răspuns de la Fabrica de confecții și tricotaje București

În urma publicării în Flacăra nr. 41/1962 a materialului „Sînt oare nimicuri?", am primit la redacție o scrisoare din partea Fabricii de confecții și tricotaje București, care a fost menționată pentru contribuția pozitivă în educarea gustului cumpărătorilor, datorită preocupării de a da produselor un aspect estetic corespunzător.

Cităm cîteva fragmente din această scrisoare:

„În articolul publicat de revista «Flacăra» s-a ridicat o problemă care ar putea fi dezbătută și în numerele viitoare, accesoriile fiind elemente importante în ținuta vestimentară de bun gust".

„...Considerăm că pe linia educării gustului cumpărătorilor ar trebui să se publice și unele articole cuprinzînd indicații cu privire la felul cum trebuie alese elementele vestimentare create, produse și puse în vînzare de către industrie și comerț...".

Gh. STĂNESCU, director tehnic

Cititorii către cititori

Următorii cititori doresc să corespondeze: *Vasili Andreevici Medvedev*, învățător, Școala medie din satul Novoselsk, raionul Reni, reg. Odessa, U.R.S.S.: despre geografie și biologie (în limbile rusă și română); *Margit Wolf*, studentă, Niederbobvitzsch Kr. Freiberg, Sachsen nr. 147, Republica Democrată Germană: despre literatură, teatru, film, fotografii (în limbile germană, rusă, engleză); *Emil Ifrim*, elev, satul Călărașii Vechi, reg. București: ilustrate; *Mihail Pleșu*, jurist, București, str. Al. Sahia nr. 59, raionul 1 Mai: teme diverse, ilustrate; *Marcela Teodorescu*, casieriță, Brașov, str. Pavlov nr. 21: literatură, muzică, teatru, ilustrate; *Niculae Marinescu*, economist, Craiova, str. General Magheru nr. 56: ilustrate; *Lucia Hodorogea*, elevă, Brăila, str. Griviței nr. 47: ilustrate.

De la fotocorespondenți

Pe una din noile străzi ale orașului Brad, regiunea Hunedoara. *(Virgil Onoiu, Deva)*

Spre peștera Polovraci, din masivul munților Căpățînei. *(Camil Francisco, București)*

Din partea Moniehii, o „misivă" pentru tatăl ei, Ștefan Șarbea, care studiază în U.R.S.S., la Leningrad, și este abonat al revistei „Flacăra".

REȚINEȚI DIN VREME Nr. 52 AL REVISTEI „FLACĂRA"

Actualitatea politică, economică, culturală și științifică; fotoreportaje, reportaje, schițe, umor, curiozități, ilustrații bogate, planșe în culori — toate acestea într-un număr sporit de pagini.

NU UITAȚI: LA 29 DECEMBRIE APARE „FLACĂRA" Nr. 52, 40 PAGINI, 3 LEI

Senatorul Ellender și realitățile africane

de Florica ȘELMARU

Se întîmplă multora să calce în strâchini. Dar domnul Allan Ellender, senator de Louisiana, a călcat într-una deosebit de fragilă: aceea a politicii S.U.A. față de Africa. De cînd s-a accelerat procesul de eliberare a popoarelor africane, de cînd numărul statelor africane independente s-a înmulțit pe harta lumii și în rîndurile Națiunilor Unite, una din preocupările majore ale Washingtonului este să convingă aceste state că locuitorii continentului negru nu au prieten mai sincer, mai devotat, mai dezinteresat și — dacă vor fi „cuminți" — mai generos decît Statele Unite. Este adevărat că în unele din statele americane, și anume în acelea din sud, micii negri sînt terorizați ca să nu treacă pragul școlilor unde învață și copii albi, iar negrii adulți sînt uneori linșați — dar astea sînt amănunte ale vieții, ca să zicem așa, „intime" ale Statelor Unite. E adevărat că și în statele americane din nord există cartiere „de culoare", că s-a întîmplat de multe ori ca diplomați africani, confundați fiind cu negrii autohtoni, să fie brutalizați pentru că încălcaseră normele segregației — dar și aci este vorba de... amănunte.

Sintetizînd esența politicii americane față de continentul negru, cunoscutul om de afaceri și politician Averell Harriman exclama cîndva: *„Să nu scăpăm ocaziile ce ni se oferă în Africa!"* Dinamicul îndemn privea imensele bogății ale acestei părți a lumii și posibilitățile de a prelua — așa cum Statele Unite au făcut și prin alte regiuni ale globului — pozițiile *economice* și *politice* ale foștilor stăpînitori. Ca să nu se facă totuși apropieri de nedorit cu metodele „clasice" ale acestora, care au rămas săpate în amintirea fostelor popoare înrobite ca o îndelungată și tragică experiență, neocolonialismul american a adoptat alte modalități: cîte călătorii a efectuat numai dl. Mennen Williams de un an și jumătate pentru a convinge populațiile africane de părințeștile intenții ale monopolurilor din S.U.A.

... Și acum vine senatorul Ellender și strică treaba. Întreprinzînd la rîndu-i un itinerar african, domnia-sa s-a simțit atît de bine în vizită la dl. Roy Welensky, rasismul furios al albilor din Rhodesia de sud i-a evocat atît de pătrunzător atmosfera Louisianei sale natale, încît și-a dat drumul la gură... ca în familie. În conferința de presă pe care a ținut-o la Salisbury, Ellender, solidarizîndu-se fără rezerve cu politica gazdelor sale, a declarat răspicat că *„Africa nu este pregătită pentru autodeterminare"* și că africanul *„nu este capabil să-și conducă țara"* fără salutarul ajutor al albilor!

Să facă asemenea declarații în plină a doua jumătate a secolului al XX-lea nu i s-a părut, firește, de loc ciudat senatorului de Louisiana — altminteri nu le-ar fi făcut! Ciudat trebuie să i se fi părut că opinia publică africană și-a îngăduit să-i dea — lui, un alb, și încă un alb american — o lecție usturătoare. Ba chiar o lecție care dovedește că în Africa cea „nepregătită pentru autodeterminare" sentimentul demnității umane și politice este foarte viu și că știe să se exprime foarte precis în limbajul măsurilor de stat. Guvernul Ugandei a refuzat să acorde viză de intrare senatorului rasist, care a realizat astfel originala performanță de a fi primul străin declarat „persona non grata" în istoria Ugandei independente. Guvernul Tanganyikăi a procedat la fel — și, în momentul cînd Ellender a sosit la Dar es Salaam, el nu a putut măcar să părăsească avionul forțelor aeriene ale S.U.A. care-l transporta. Guvernul etiopian a refuzat, de asemenea, să-l găzduiască.

Față de această reacție energică, oficialități americane au ținut să declare că Ellender nu a exprimat la Salisbury decît păreri strict personale. Atunci bătăiosul senator a căutat în grabă o formulă de retractare — și a crezut că a găsit-o, pretinzînd că ziariștii prezenți la conferința de presă i-au „denaturat" spusele. După declarațiile odioase, o minciună penibilă: se înțelege ușor ce impresie a putut face, și nu numai în opinia publică africană, procedeul. Acesta de altfel n-a împiedicat să se lungească lista țărilor care au trîntit nedoritului musafir ușa în nas.

Nu știu dacă senatorul de Louisiana are cunoștințe de limbă latină. În ipoteza că da, va putea medita, odihnindu-se după zbuciumata sa călătorie africană, la dictonul: *„Si tacuisses..."* Nu că asemenea prudență l-ar fi făcut să rămînă, în ochii oamenilor, filozof! Dar cel puțin l-ar fi ajutat să nu calce în strâchini...

Acad. Emil Condurachi (stînga) și prof. univ. Tudor Bugnariu (dreapta), membru corespondent al Academiei R.P. Române, decanul Facultății de filosofie din București, au fost invitați să participe la festivitățile prilejuite de aniversarea a 1.200 de ani de la întemeierea orașului Bagdad și comemorarea a 1.100 de ani de la moartea cunoscutului filozof arab Abu-Iusuf Ben Ishak Al-Kindi. Iată-i întreținîndu-se cu unul din participanții la festivitățile din capitala Irakului.

În recentele alegeri prezidențiale din Tanganyika — proclamată republică la 8 decembrie — a fost ales ca președinte Julius Nyerere, care deținut din mai 1961 postul de prim-ministru al țării.

fotocronica FLACĂRII

Demonstrații și mitinguri sub lozincile luptei pentru interzicerea armei nucleare, pentru dezarmare, s-au desfășurat recent la Stockholm și în alte orașe ale Suediei. În fotografie: un polițist brutalizează pe unul dintre participanții la o demonstrație antiatomică ce a avut loc la Stockholm.

În sultanatul Brunei, aflat sub protectorat britanic, și în colonia engleză Sarawak — ambele situate în nordul insulei Borneo — a izbucnit o răscoală. Împotriva populației care s-a ridicat la luptă pentru independență au fost declanșate vaste operațiuni de represiune. În fotografie: poliția colonialistă din Sarawak, în acțiune.

Printr-un decret al Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.F.S.R., Iuri Leandrov, elev în clasa a 7-a a Școlii nr. 26 din Komsomolsk pe Amur, a fost distins cu medalia „Pentru eroism în incendiu". Declanșîndu-se un incendiu în casa familiei Gorinov, micul Iuri n-a stat pe gînduri și, spărgînd cu un topor ușa, a scos din flăcări pe cei trei copii aflați înăuntru. În fotografie: Iuri împreună cu noii săi prieteni, copiii pe care i-a salvat.

O impresionantă demonstrație la Paris. Aproximativ 100.000 foști combatanți, în frunte cu mari mutilați de război, au ieșit în stradă pentru a-și exprima protestul împotriva grelei situații materiale în care se află, datorită lipsei de grijă a autorităților.

FINALA CELUI DE-AL TREILEA FESTIVAL BIENAL „I. L. CARAGIALE"

① „Fiul secolului", piesa lui A. Kuprianov prezentată de artiștii amatori de la Uzinele „Electronica", nu numai că a cucerit frumoase aprecieri, dar a relevat în același timp și talentul interpreților din rîndul cărora amintim pe tînăra muncitoare Ivonne Bertola. ② Spectatorii au primit cu mult interes patetic montaj literar-muzical „Slavă eroilor Doftanei", prezentat de formația Uzinei „Semănătoarea". ③ Scenă din piesa „Secunda 58" în interpretarea artiștilor amatori ai clubului Sindicatului lucrătorilor sanitari. ④ Și un aspect din culise... Spectacolul s-a terminat; căldura cu care spectatorii l-au aplaudat i-a bucurat pe tinerii și mai vîrstnicii artiști amatori ai Casei de cultură a raionului 16 Februarie. ⑤ Comisia privește, ascultă... și va decide curînd...

FLACĂRA

Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI — nr. 50 (349)
16 decembrie 1962

REDACȚIA: București, Piața Scînteii. Căsuța Poștală 3507 of. 33 Tel. 17.60.10 int. 1744.

Prezentarea grafică: Vlad MUȘATESCU

ABONAMENTE: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei.

Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii

PREȚUL REVISTEI 2 LEI

Nixon, campion al anticomunismului și al războiului rece, a declarat, în urma eșecului electoral, că se retrage din viața politică.

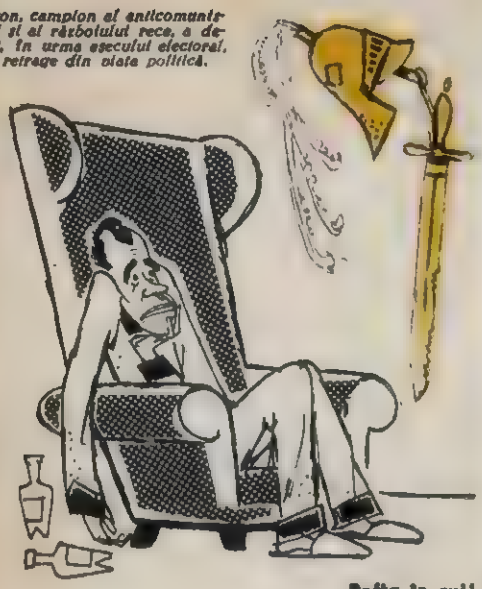

...Pofta în cui!

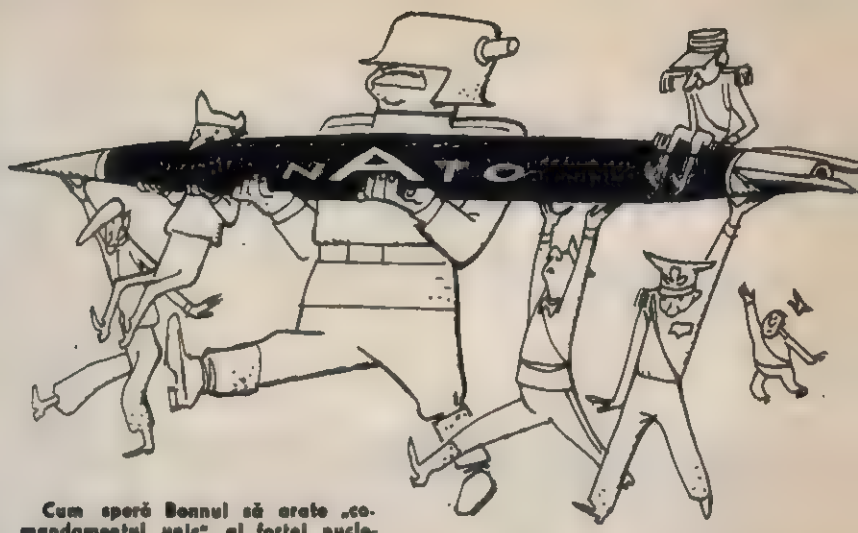

Cum speră Bonnul să arate „comandamentul unic" al forței nucleare N.A.T.O.

Tratativele pentru aderarea Angliei la Piața comună au intrat într-o nou impas.

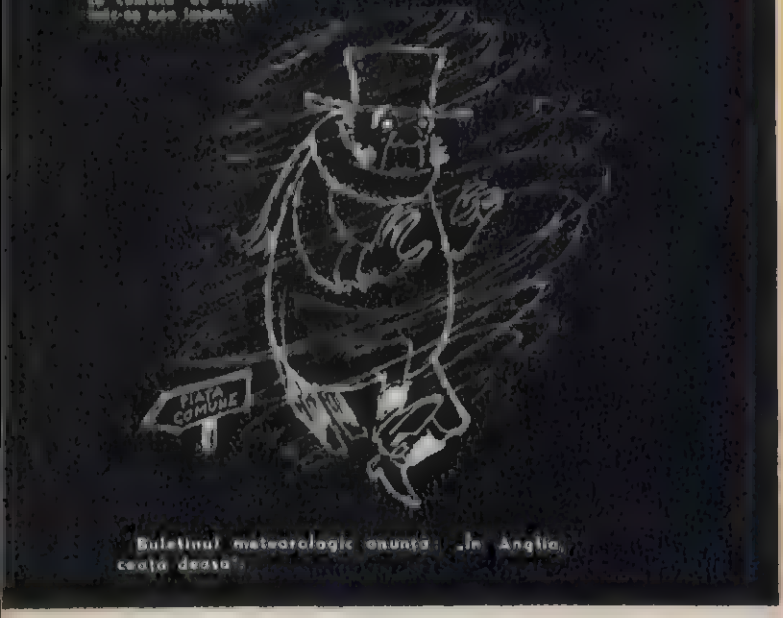

Buletinul meteorologic anunță: „În Anglia, ceață deasă".

Deși prevăzută să devină „o vitrină a planului «Alianța pentru progres»" — Columbia continuă să sufere din cauza mi-

„Vitrina"...

În urma bombardării palatului său de către aviatorii patrioți, Ngo-Dinh Diem își construiește un nou palat.

Desene de Eugen TARU

Pentru cuțeștiliste ajută pe Chombe să cîștige timp.

Joc în Katanga

ÎN CÎTEVA LINII

FLACARA
Nr. 51 (395) — 22 decembrie 19

Fotografie de E. DUNĂREANU

TEATRU

FĂRĂ COMENTARII...

de Traian ŞELMARU

Ultima lună a anului — care este şi a celei de-a 15-a sărbătoriri a Republicii noastre — a adus cronicarului de teatru bucuria a două mari competiţii pe întreaga ţară: a artiştilor amatori şi a tinerilor creatori din teatre. Două adevărate evenimente artistice.

Legăturile se fac fără voie. Cele peste 12.000 de echipe cuprinzînd 160.000 de artişti amatori, ca şi masiva afirmare a tineretului în teatru sînt două aspecte ale aceluiaşi fenomen cultural, produs al orînduirii socialiste, ale acelei uriaşe construcţii culturale întreprinse de partid şi de stat, consolidată şi crescută an de an, cu grijă, cu migala, cu pasiunea pentru frumos caracteristică comuniştilor, concepţiei comuniste despre viaţă şi lume.

Azi ni se pare firesc să vedem capodopere ale literaturii româneşti şi universale interpretate de muncitori şi ţărani, ca nişte „maeştri cîntăreţi" ai zilelor noastre. Dar — tot fără voie — gîndul zboară înapoi, în primii ani de după eliberare, în perioada de luptă înverşunată cu burghezia şi moşierimea. Copacul de azi, acolo îşi are rădăcinile. Atunci, şi tot în sala de pe Lipscani, am auzit pentru întîia oară glasul de aur al unui tînăr „amator" care e azi baritonul de celebritate mondială Nicolae Herlea. Atunci, în condiţiile acelea nespus de grele, partidul, strîngînd în jurul său tot ce avea mai valoros cultura românească, mobilizînd toate forţele la ridicarea intelectuală a poporului, a pus bazele vastei reţele de artişti amatori, ale educării de noi talente din sînul maselor largi. Pe vremea aceea fiţuicile burgheze ţipau pe toate drumurile despre „criza culturii" dezlănţuită de comunişti. Iată rezultatele „crizei". Geniul popular descătuşat, pus în contact cu comorile culturii, a schimbat faţa intelectuală a ţării. Excepţionalele realizări ale amatorilor de anul acesta vorbesc, dincolo de manifestarea artistică în sine, de copleşitoarea ridicare de masă, a cărei însemnătate mi se pare primordială. Interpreţii amatori sînt totodată noul public, un public cultivat şi exigent, stimulent de prim ordin al artei profesioniste, izvor nesecat al acesteia.

Tinerii artişti profesionişti — actori, regizori, scenografi — crescuţi în anii puterii populare de institutele noastre de teatru, sînt la rîndul lor rodul acestui climat spiritual de care e dominată întreaga ţară. Căutările lor îndrăzneţe, efervescenţa lor creatoare au depăşit de mult faza promisiunilor. Ei dau mişcării teatrale de la noi, prin realizările din ultimii ani, o contribuţie solidă, alcătuind un schimb demn de maeştrii lor, demni de tradiţiile recunoscute ale teatrului românesc.

Nu pot, acum cînd consemnez în aceste puţine rînduri noile victorii ale teatrului nostru amator şi profesionist, să nu transcriu cuvintele unuia dintre marii oameni de teatru ai Apusului, Peter Brook, despre situaţia teatrului în ţările capitaliste. „... nu mai putem crede — scrie el — că o activitate artistică, oricare ar fi aceasta, este necesară. Adevărul înfricoşător este că, dacă s-ar închide toate teatrele din această ţară (Anglia — n.n.) singura impresie de pierdere ar fi o senzaţie colectivă politicoasă a lipsei unei anumite comodităţi civilizate — aşa cum ne-ar lipsi autobuzele sau apa curentă. Emoţia, indignarea ar fi cele realmţite de contribuabili. Ar exista un subiect de conversaţie mai puţin. Dar s-ar auzi oare un adevărat protest susţinut care să dovedească că ne lipseşte ceva?"

Cred că nu mai e nevoie de nici un comentariu.

De un binemeritat succes s-a bucurat formaţia de teatru a Casei raionale de cultură din Tulcea (regiunea Constanţa), care a prezentat „Zări necuprinse" de N. Virta. (Spectacol distins cu premiul I.)

Formaţia teatrală din Dolhasca (Suceava) a mai fost laureată la festivalul bienal de acum doi ani. Şi în actuala ediţie colectiviştii din Dolhasca, prezentînd piesa „Îndrăzneala", au cucerit unanime aprecieri. (Spectacol distins cu premiul I.)

Clubul sindical „Constructorul" din Oneşti a prezentat poemul dramatic „Marele fluviu îşi adună apele" de Dan Tărchilă. (Spectacol distins cu premiul I.)

58 de ţărani din comuna Gîlgău (regiunea Cluj) au interpretat în mod strălucit montajul literar-muzical „Te slăvim partid iubit". Iată-i în fotografia noastră după spectacol.

Scenă din montajul literar-muzical „La mulţi ani la marea sărbătoare", în interpretarea petroliştilor din schela Moreni (reg. Ploieşti).

FINALA CELUI DE-AL TREILEA FESTIVAL BIENAL „I. L. CARAGIALE"

Prezentînd piesa lui Paul Everac „Ferestre deschise", s-ar putea spune că muncitorii hunedoreni n-au făcut decît să interpreteze propria lor viaţă. De aici autenticitatea personajelor, atît de mult apreciată de public. (Spectacol distins cu premiul II.)

Formaţia artistică a Căminului cultural din comuna Groşii de sub Munte (regiunea Maramureş), în vizită prin Bucureşti.

(1) Cocsarii hunedoreni întîmpină cea de-a 15-a aniversare a proclamării Republicii Populare Romîne cu frumoase realizări în producție. Încă de la 12 decembrie ei au depășit planul anual, obținînd importante economii. În fotografie: un aspect de la cocserie; în medalion, comunistul Bota Roman, mecanic, fruntaș în întrecerea socialistă a hunedorenilor.

15 RPR

(2) Numeroase întreprinderi ținînd de Ministerul Economiei Forestiere și-au îndeplinit înainte de termen planul anual. Fotografia noastră reprezintă un aspect de muncă de la I.F. din Frasin, raionul Gura Humorului, unde mecanizarea complexă a procesului de tăiere a dublat productivitatea muncii, iar transportul lemnului cu funicularul a redus prețul de cost cu circa 6 lei pe metru cub.

(3) Centrul orașului Deva a căpătat o altă înfățișare după darea în folosință a unor noi blocuri de locuințe și a altor construcții moderne, printre care Palatul P. T. T. R., pe care-l vedeți în prim plan în fotografia noastră.

(4) În sala de așteptare a policlinicii construite de curînd în cartierul Balta Albă din București.

fotocronica FLACĂRII

(5) Ca și în multe alte gospodării agricole colective, activitatea cercului de învățămînt agrozootehnic al colectiviștilor de la Grănicești, regiunea Suceava, de sub conducerea ing. Gheorghe Motriuc, se desfășoară cu succes.

(6) O veste bună pentru iubitorii muntelui: telefericul Cota 1.400 — cabana „Vîrful cu dor" (1.940 m), în lungime de 2,5 km, putînd transporta 300 de persoane pe oră, este gata.

Modernele hale ale fabricii de motoare diesel.

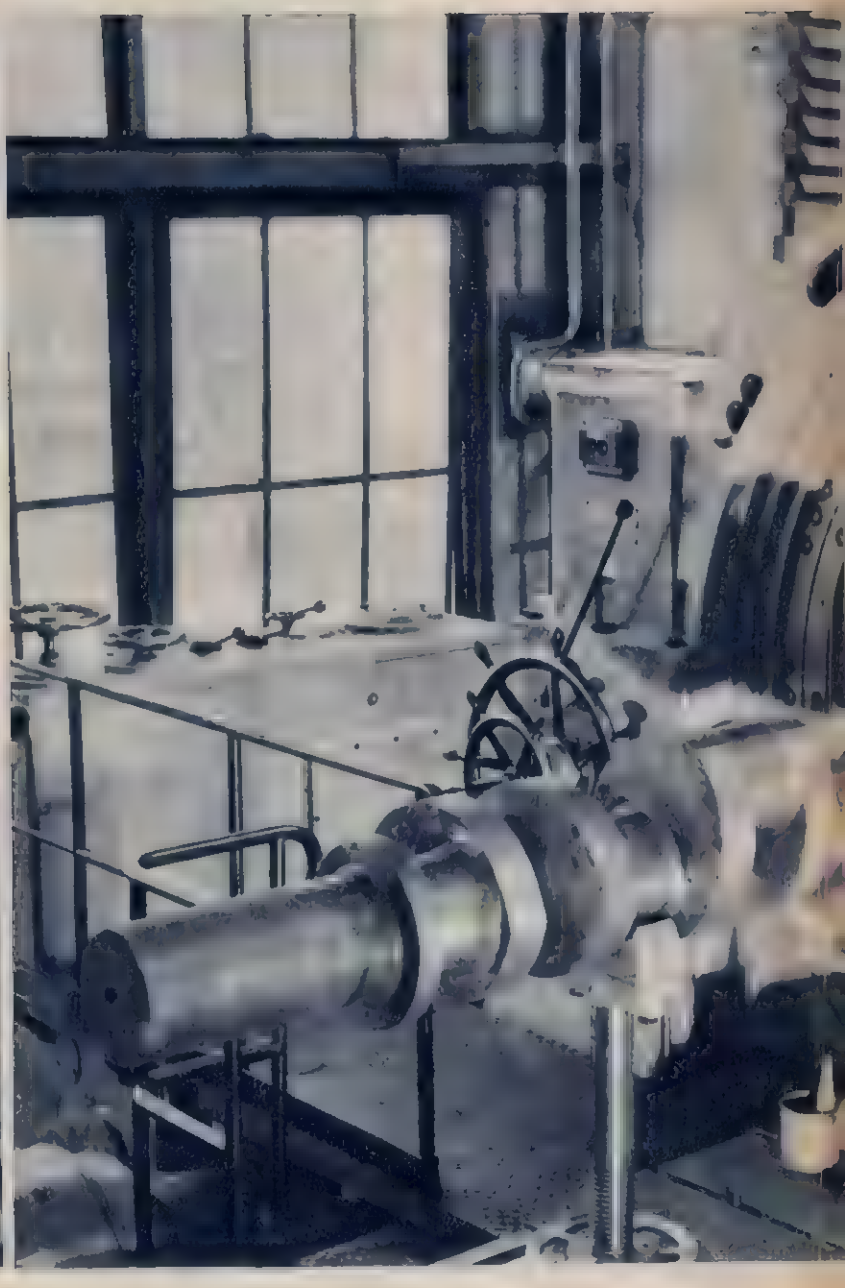

2100 de cai pute

Precizie și atenție... Uriașul arbore cotit al motorului se finisează cu aceeași grijă ca și... bijuteriile. ←

O comparație care a stîrnit zîmbetul celor doi montori. Pistonul din dreapta e al unui automobil, cel din stînga al motorului diesel. Este o oarecare diferență, nu-i așa?

Împotriva prafului se duce o luptă necruțătoare: sensibilele angrenaje ale motorului trebuie protejate de particulele de praf cele mai infime.

ne

La „Diesel" cu greu puteai să stai de vorbă cu cineva în afara pauzei rezervate pentru masă. Birourile erau goale, iar inginerii plecați prin hale. Alergai după dînșii, îi găseai lîngă vreo mașină sau într-o consultație organizată ad-hoc pe locul de producție, dar problema în discuție era atît de importantă, încît fără să vrei te retrăgeai discret, ca să nu-i tulburi, și așteptai resemnat o clipă de răgaz.

— Sîntem în examene...

Nu aveam nici un motiv să luăm în glumă metafora inginerului șef Baicu, În acele zile, la Reșița, la fabrica de motoare diesel, un colectiv de cîteva sute de oameni dădea un greu examen în fața tehnicii mondiale... N-am construit niciodată asemenea motoare uriașe și puternice, dar trebuia să le realizăm — și încă la nivelul țărilor cu tradiție tehnică îndelungată; n-am elaborat aliaje speciale pentru anumite piese, dar trebuia să le creăm noi înșine; n-am lucrat cu asemenea utilaj modern — și trebuia să învățăm să-l mînuim; n-aveam specialiști — trebuia să-i formăm...

BĂTĂLIA CU NECUNOSCUTUL

La „Diesel" timpul a presat, dar împotriva acestei presiuni au fost aruncate forțe puternice dorința și perseverența oamenilor de a asimila cît mai repede noile procedee tehnologice și de a învăța mînuirea unor mașini necunoscute de ei. Au existat mari frămîntări în alegerea oamenilor care să lucreze în acest sector greu. Comitetul de partid și conducerea uzinei au trimis aici mulți muncitori comuniști care prin munca lor neobosită trebuiau să înfrîngă în timpul cel mai scurt toate greutățile. Comuniștii Fila Ion, Sehr Alfred, Tutsnak Nicolae, Belgraș Iosif au lucrat de la început în locurile cele mai grele, la mașinile cele mai complicate, la operațiile cele mai dificile. Ei s-au achitat cu cinste de sarcinile care le reveneau și au fost un exemplu pentru mulți alții.

La început strungarii detașați din alte sectoare ale uzinei au

Agregatul acesta uriaș este motorul diesel cu care muncitorii reșițeni au dat un greu examen în fața tehnicii mondiale. Și au reușit!

stat puțin încurcați în fața mașinilor-unelte cu comenzi-program sau a celor cu cicluri automate. Fuseseră aleși dintre mii de muncitori, considerați ca fiind cei mai destoinici și iată-i acum privind mașinile ca niște începători...

Lui Iosif Belgraș i se încredințase o mașină nouă de strunjit și alezat prin coordonate. Existînd una similară la sculărie, s-a dus să-l consulte pe omul care lucra la dînsa. Acest schimb de experiență l-a mulțumit doar parțial, deoarece mașina, fiind de fabricație mai veche, coordonatele se obțin pe bază de gradație simplă, din 5 în 5 sutimi, pe cînd la noua mașină ele se obțin pe cale optică, din 5 în 5 microni! Nici fixarea fusului nu era similară: la cea veche se face manual, iar la cea nouă — magnetic! Timpul presa. Belgraș a fost anunțat că în scurtă vreme va începe producția de chiulase, biele și regulatoare de cîmp. Și dacă nu intră în funcție mașina sa, planul e dat peste cap de la început.

Zile în șir Belgraș a încercat cu atenție toate operațiile de alezare, filetare, gradare, căutînd să pătrundă în zona dificilă a preciziei la micron. A experimentat zecile de dispozitive și șabloane. A perseverat ore în șir la o operație care i s-a părut necorectă. A verificat comenzile, vitezele. A consultat tehnicienii. Iar serile, ca un adevărat ucenic care învață totul de la început, a studiat tenace cartea mașinii și a luat consultații. Și în clipa cînd prima chiulasă a sosit pe fluxul tehnologic la dînsul, pentru el mașina nu mai avea nici un secret...

Toate acestea sînt azi de domeniul trecutului. Belgraș a împărtășit experiența sa și altor muncitori, iar el își desăvîrșește acum calificarea la școala de maiștri.

SECRETUL

Printr-o întîmplare strungarul Sehr Alfred a intrat în posesia unui cuțit special — din import — pentru conicitate. Omul l-a așezat lîngă celelalte seturi în dulapul cu scule, fără să-i bănuiască secretul. Sehr este primul strungar care a venit la noua fabrică. Cum e un muncitor priceput, în primele luni i s-a încredințat o operație dificilă la una din cele mai importante piese ale motorului diesel: arborele cotit. Pentru specialiștii reșițeni fabricarea acestei piese nu era o noutate. Se mai lucraseră aici arbori cotiți pentru motoare stabile. Așa că totul părea în ordine... Numai că, după primele operații, cînd Sehr face verificarea rectificării găurii de ulei de la lagărele arborelui, observă un ușor joc al calibrului de control. Încearcă o nouă strunjire, dar rezultatul rămîne același. Un arbore cotit rebutat la operațiile finale constituie o pierdere serioasă de timp (sute de ore) și de bani. Și Sehr știe acest lucru. Febril el caută cauzele eșecului. Cercetează pentru a zecea oară documentația. Ea indică clar că în acest caz operația trebuie efectuată cu un cuțit cu o conicitate de 20°. Și cuțitul întrebuințat corespunde. Atunci? O inspirație de moment îl face să utilizeze cuțitul importat și la control calibrul arată conicitatea exactă! Dar secretul nu era încă dezlegat. Comparate, cuțitele nu se deosebesc. Sehr le privește atent; aceeași concluzie, ochii nu deslușesc nici o deosebire.

Stăruitor, Sehr face investigații pentru aflarea secretului. Încercînd alte cuțite el descoperă o ușoară uzură care ar putea influența asupra conicității găurii de ulei. „Sînt prea ascuțite..." — își spune și după o serie de calcule le reteză cu 0,2 mm. Actul a fost hotărîtor: toate operațiile de acum înainte corespundeau celui mai pretențios control.

Secretul l-a descoperit pînă la urmă microscopul. Era vorba doar de un plus de 0,4° conicitate.

Piesele motorului diesel se prelucrează la mașini de mare precizie.

Privind prin lentilele microscopului, Sehr voise să-și satisfacă o curiozitate și să-și verifice o supoziție...

JALUZELELE ALBASTRE

În bătaia soarelui, lungile jaluzele albastre par transparente și filtrează în hală o lumină plăcută, creînd în același timp o ambianță odihnitoare. De ce secția „2.400" este singura din fabrica de motoare diesel care are la ferestre asemenea jaluzele?

— Jaluzelele nu sînt transparente și nici nu ar putea fi, totul e doar o iluzie creată de suprafețele lucioase ale aluminiului din care sînt confecționate — ni se atrage atenția.

La secția „2.400" se finisează cele mai dificile piese ale motorului diesel: roțile dințate. În zilele toride razele soarelui trebuie oprite cu orice preț să pătrundă aici. Căzînd fie și pe un singur colț al mașinilor de prelucrare, razele ar provoca dilatări imperceptibile, care ar putea strecura erori în poziția unor organe ale mașinilor. Păstrarea unei temperaturi constante de 20°, cu o variație de minus sau plus un grad, este hotărîtoare. O lege pe care n-o poate călca nimeni. Ea guvernează și în celelalte hale prelucrătoare. Măsura aceasta, care previne erorile și dilatațiile inegale, este atît de riguros respectată, încît în cazul cînd se constată scăderea temperaturii peste limitele admise, lucrul se întrerupe.

LA MII DE PIESE, UN CONTROL RIGUROS

Regulatorul de combustibil încape foarte bine într-un geamantanaș de voiaj. Dar cu toate că este de dimensiuni reduse, el însumează aproximativ 330 de piese. Uriașul motor diesel de 2.100 c p este alcătuit din zeci de angrenaje și mii de piese, de la micile ghidaje din material plastic pînă la uriașul arbore

cotit care măsoară aproape trei metri. În cicluri complexe de fabricație, piesele din siluminiu, fontă, oțeluri speciale aliate, material plastic se prelucrează în limitele unor toleranțe de microni. Înalta calificare a muncitorilor — care într-un timp scurt și-au însușit toate secretele tehnologiei — ca și mașinile-unelte speciale — asigură precizia de execuție solicitată de toleranțele extrem de strînse, care determină calitatea produsului. Dar factorul hotărîtor al calității este controlul. De aceea muncitorul supune controlului în mod obligatoriu prima piesă a fiecărui lot intrat în prelucrare. Abia după aceea ea intră în fabricație de serie. Între fazele de operații organele C.T.C. efectuează un alt control. Și, în ultimă instanță, absolut toate piesele care trec prin fluxul tehnologic către montaj se opresc la trei puncte fixe, unde sînt cercetate și primesc cîte un certificat de calitate.

În sfera miimilor de milimetri uneltele clasice de măsurare sînt neputincioase. Omul e nevoit să facă apel la aparate infinit mai pătrunzătoare și mai precise pentru stabilirea exactă a parametrilor, mai ales cînd e vorba de motoare cu angrenaje sensibile, cum sînt cele ale dieselului. Tot ce tehnica mondială a creat mai nou în domeniul soluțiilor sau aparatelor de control, întîlnești și la Reșița. Două dintre dificilele verificări ale roților dințate, cea a „pasului pe cercul de bază" și a „erorilor de profil", se fac, bunăoară, la o mașină care pe o diagramă arată, mărită de 500 de ori, cea mai mică abatere. Aparatele de control pătrund și în lumea intimă a structurii materialelor. Ele scrutează zonele dense ale metalelor, ca să descopere incluziuni ascunse sau fisuri. Toate piesele mari ale motorului diesel sînt supuse și controlului ultrasonic. Un palpator cu cristal de cuarț, care emite sunete, se plimbă pe suprafața metalului. În cazul unei incluziuni nemetalice de exemplu, pe ecranul aparatului curbele se deformează brusc, indicînd locul defecțiunii. Controlul numit spotcheck, pe care îl întrebuințează în ultima vreme constructorii motorului diesel de la Reșița pentru descoperirea eventualelor defecte, este nu numai ingenios, dar și rapid. El se face cu ajutorul a trei paste care se aplică pe suprafața piesei, prima avînd rol de degresant, a doua de penetrant și a treia de developant. După acest „tratament chimic" eventualele fisuri apar sub forma unor vinișoare roșii.

INIMA LOCOMOTIVEI

Nici 150 de ani n-au trecut de cînd Stephenson a uimit lumea cu „trăsura de foc" și această invenție a secolului al XIX-lea a început să intre în desuetudine. Înventarea dinamului și a motorului cu combustie internă au deschis nebănuite perspective tehnicii. Prima locomotivă care are un motor cu combustie internă cu autoaprindere apare la sfîrșitul secolului XIX, dar abia în secolul nostru ea va detrona clasica locomotivă cu aburi. Dizelizarea transportului feroviar se face treptat în întreaga lume. Renunțarea la serviciile veteranelor cu aburi ale drumurilor de fier este însă legată de importanți factori economici și nu e posibilă fără o puternică industrie grea.

Factorul hotărîtor care a dus la detronarea tracțiunii cu aburi și înlocuirea ei cu cea diesel a fost randamentul. Pentru ca să înțelegem mai bine acest lucru, să ne închipuim că pe grătarul unei locomotive clasice ard 100 kg de cărbuni. S-a constatat că din această cantitate doar 8-9 kg sînt folosite la cîrligul de tracțiune. Deci randamentul e 8 sau 9 la sută. La locomotivele acționate cu motoare diesel randamentul este triplu. Dieselul care se fabrică la Reșița are o putere aproape echivalentă cu a două locomotive supraputernice „Pacific".

Acest motor însumează ultimele cuceriri ale științei și tehnicii mondiale: este protejat în cazul supraturației și supratemperaturilor; are un consum de combustibil foarte economic; dispune de un aparat de încălzire a circuitelor de ulei în timpul iernii, cînd locomotiva nu funcționează, care totodată previne înghețarea apei de răcire.

Automatizarea rezolvă și unele situații care se pot ivi în timpul exploatării. V-ați întrebat vreodată ce se întîmplă dacă mecanicul își pierde pe neașteptate cunoștința? Aceste cazuri sînt într-adevăr extrem de rare, motorul diesel poate preîntîmpina însă și un asemenea accident. Dispozitivul numit „om mort", în clipa cînd nu mai „simte" greutatea mecanicului acționează asupra motorului și îl oprește. Sau alt caz. Să presupunem că pentru remorcarea unui tren petrolier sînt necesare două sau chiar trei locomotive. În mod normal, pe mașinile clasice am avea nevoie de 3 mecanici și 3 fochiști. Regula de astă dată e infirmată. Cuplarea dublă și triplă care se poate realiza la locomotivele diesel fac posibilă conducerea celor trei mașini de către un singur om, de la pupitrul de comandă.

Planul de dezvoltare a economiei naționale pe anii 1960-1965 prevede: „reînzestrarea tehnică a transportului feroviar prin introducerea tracțiunii diesel și electrice, prin mecanizarea și automatizarea proceselor de exploatare. Calea ferată va fi dotată cu 330 locomotive diesel și cu locomotive electrice, astfel că în anul 1965 se va putea efectua cu mijloace de tracțiune moderne 40-50 la sută din totalul traficului feroviar".

La realizarea acestei sarcini menite să modernizeze transportul feroviar, cooperează mai multe întreprinderi din țară. Partea cea mai importantă, motorul — inima locomotivei — se fabrică însă la Uzina de construcții-mașini Reșița. În decursul cîtorva ani, în bătrîna cetate metalurgică bănățeană s-au dus mari bătălii tehnice, pe care inginerii și muncitorii le-au cîștigat. Dovadă sînt primele motoare construite cu echipament românesc. Grelele examene ale anilor din urmă au fost trecute cu succes.

Cornel BOZBICI
Fotografii de S. STEINER

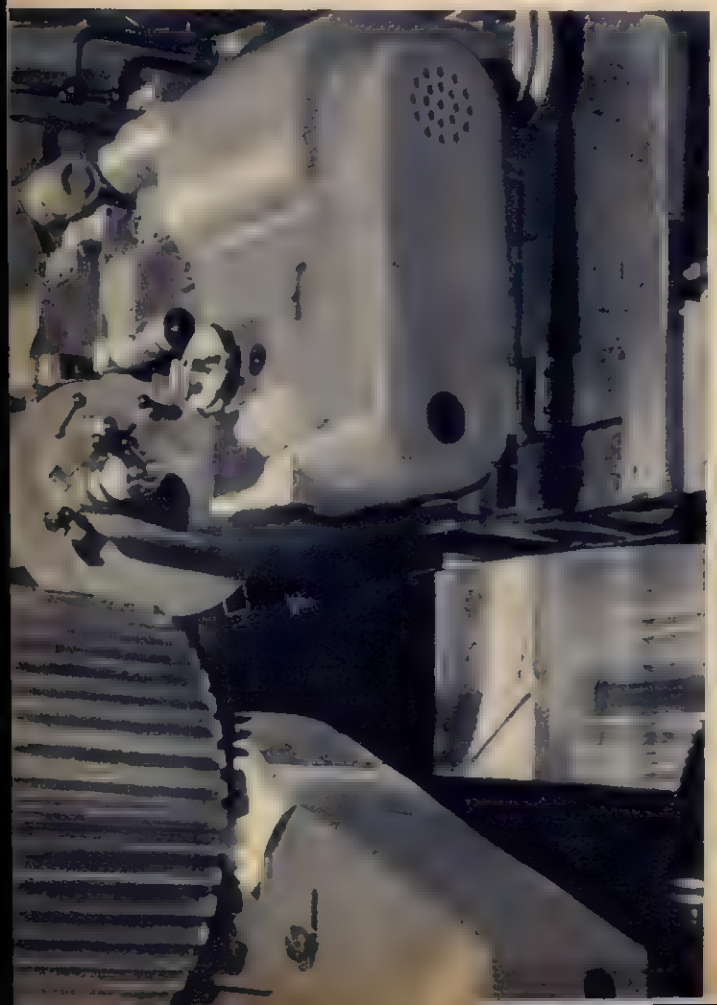

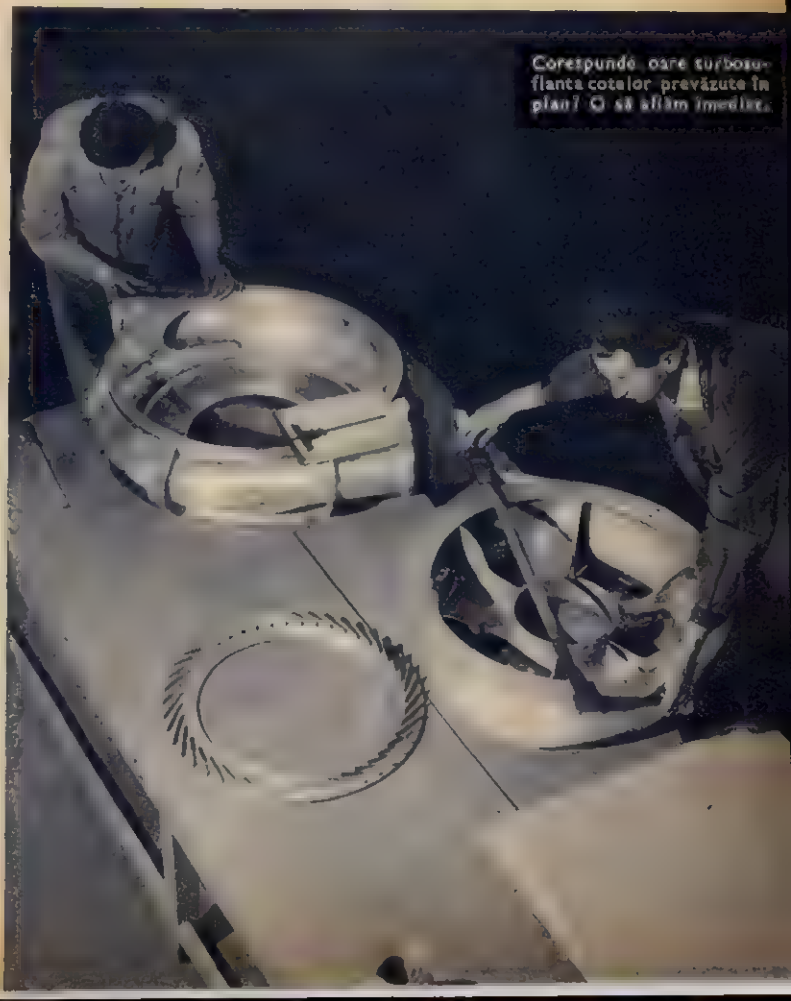

IERI

Ce e de făcut cu pămînturile întinse, dar atît de uscate ale Dobrogei? Nici unul dintre cîrmuitorii vechii Românii, țară „eminamente agrară", nu și-a pus vreodată o astfel de întrebare. Au preferat să facă din satele Dobrogei colțuri uitate despre care se amintea din cînd în cînd cîte ceva în legătură cu pitorescul peisajelor sau cu inventata lene orientală a oamenilor de aici.

Oamenii din satele Dobrogei — în trecut încremeniți parcă în lumea altui secol — și-au cunoscut pentru prima oară propriile forțe în anii noștri, tocmai în lupta cu pămîntul uscat. Pornind pe drumul gospodăriei colective, ei au anunțat în 1957 încheierea colectivizării în această parte a țării. Dobrogea, cu Comana, Palazul Mare, Topraisarul, Moșnenii și atîtea alte gospodării colective, a devenit un nume peste care nu poți trece atunci cînd vorbești despre agricultura de astăzi a țării. De la terminarea colectivizării, an de an, se aplică o agrotehnică tot mai înaintată în fiecare gospodărie. Numai în anul acesta, 73 de gospodării colective au realizat peste 2.000 kg grîu la hectar pe o suprafață de 74.500 hectare.

Dobrogea bolovănoasă și prăfuită de altădată își arată astfel tot mai mult adevărata față și putere.

15 RPR

ȘI AZI

Edward Teller și nostalgia Hiroșimei

Cetatea universitară Princeton cunoaște, ca în fiecare săptămînă, și în această sîmbătă o animație deosebită. Evenimentul se va produce puțin după orele 17. De la vremea dejunului, automobilele încep să sosească. Din ele descind bărbați cu părul cărunt, cu mersul rar și apăsat, cu aspectul tipic de profesori universitari. Între timp, către marginea orașului, într-o căsuță construită în stil de „cottage" rural, înconjurată de flori, se petrece un fapt care n-are nici o legătură cu evenimentul ce a atras spre Princeton floarea savanților fizicieni ai Statelor Unite. Un bătrîn cu părul leonin, cu privirea blîndă, freacă tacticos arcușul viorii de o bucată de saciz. Bătrînul, îmbrăcat cu un pantalon de grădinar, e numai în cămașă și fără cravată. Își pleacă tandru urechea spre vioară și-i ciupește corzile ca să vadă dacă este bine acordată. Lîngă el, alți doi violoniști. Sînt și ei gata. Bătrînul se numește Albert Einstein. Ceilalți doi violoniști se numesc: Charlie Chaplin și Robert Oppenheimer. În căsuța din Princeton, aproape în fiecare săptămînă are loc un concert de muzică de cameră care nu se transmite de nici un post de radio, nu se înregistrează pe nici un disc, pe nici o bandă de magnetofon, deși executanții sînt toți trei celebri. Și totuși, la acest concert participă un auditoriu; dar acest auditoriu este alcătuit din maximum zece persoane și la intrare nu se percepe nici o taxă. Pentru a fi admis printre cei zece, trebuie să fii un intim al gazdei. Cel mai mare savant fizician al secolului al XX-lea nu se lasă văzut în ipostaza de violonist amator decît cu mare, cu foarte mare greutate.

Printre cei zece privilegiați, un om cu privirea visătoare, cu sprîncenele bogat arcuite, cu fața ascuțită, cu mîinile foarte nervoase, s-a așezat lîngă fereastră și ascultă transportat neobișnuitul trio alcătuit din doi fizicieni și un creator de artă cinematografică. Către el, bătrînul Einstein privește cu drag. *„Teller este un talent excepțional! Mintea lui Teller e un vast laborator deschis tuturor noutăților"*.

Aprecierile bătrînului maestru sînt mai mult decît măgulitoare. Sîntem în primii ani de după cel de-al doilea război mondial și Edward Teller este deja celebru. Alături de Oppenheimer, el e considerat de Einstein ca marea speranță a fizicii americane și ca una dintre somitățile fizicii mondiale.

Concertul s-a terminat și micul grup părăsește casa lui Einstein, pornind pe jos spre aula mare a universității. Într-o tăcere plină de respect, bătrînul Albert urcă la catedră: *„Azi nu voi face o lecție de fizică. Voi face — dacă vreți — o expunere despre cea mai înaltă îndatorire a omului de știință modern; voi face deci, mai curînd, o prelegere despre etică"*. Momentul este impresionant. Bombele de la Hiroșima și Nagasaki au zguduit conștiința întregii umanități. Cu puțin timp înainte de explozia lor, o celebră scrisoare adresată de Einstein președintelui Roosevelt avertiza asupra pericolului imens al înarmărilor nucleare. În deșertul Nevada, unde se experimentase prima bombă atomică, Robert Oppenheimer fusese văzut cu chipul răvășit, privind, cu spaima ucenicului vrăjitor, imensa ciupercă apocaliptică. Cînd ziariștii i-au cerut un interviu, au crezut că savantul înnebunise. Căci, în loc să răspundă pe englezește, Oppenheimer — fizician și umanist în același timp, bun cunoscător al culturilor moderne și străvechi — a recitat versuri sanscrite. Cu un zîmbet amar i-a liniștit apoi pe ziariști: *„Fiți liniștiți, n-am spus nimic ilogic. V-am citat niște versuri care în traducere sună așa: Am devenit eu însumi moartea; lumile le-am făcut să se cutremure"*.

L. SĂRĂȚEANU

Ilustrație de Cik DAMADIAN

(Continuare în pag. 10)

SCRISOARE DIN ISTANBUL

DINCOLO DE CORNUL DE AUR

de Yusuf HALİKCI

Oppenheimer a împărtășit maestrului Einstein îngrijorarea și frămîntarea sa. Toți ceilalți fizicieni care lucrau pe lîngă bătrînul de la Princeton aveau aceleași îngrijorări, aceeași apăsare pe conștiință. Unul singur tăcea: Edward Teller. Și în sala unde vorbea Albert Einstein în acea simbătă a cărei desfășurare o povesteam cîteva rînduri mai sus, Edward Teller își păstra rezerva chiar și în clipa în care toți ceilalți aplaudau încălziți de speranțe chemarea venerabilului savant: *„Să ne unim cu toții — strîga Einstein — pentru a împiedica continuarea înarmărilor nucleare. Dacă nu ne vom uni, vom fi atomizați unul cîte unul"*.

...Au trecut anii. Între timp Statele Unite au experimentat de numeroase ori bomba cu hidrogen. Șeful echipei care a creat-o răspunde la numele de Teller. De atunci acest nume este de obicei însoțit de un calificativ: *„Părintele bombei cu hidrogen"*. Și fostul colaborator al lui Einstein nu e de loc rușinat de o astfel de odraslă. Dimpotrivă, o iubește teribil. Bătrînul maestru a murit de mult și n-a mai apucat să vadă cum Oppenheimer, considerat „suspect", a fost adus în fața „Comisiei pentru cercetarea activității antiamericane" și cum comisia l-a îndepărtat din funcții publice, bazîndu-se în principal pe mărturia lui... Edward Teller.

Edward Teller, martorul proceselor maccarthyste, promotorul înarmării nucleare, a făcut „carieră". Este profesor de fizică la Universitatea din California, este solicitat de numeroase posturi de radio și televiziune din Statele Unite pentru a-și spune cuvîntul în principala problemă a umanității: dezarmare sau continuarea înarmării? Și Teller nu refuză niciodată să-și spună părerea: *„Trebuie continuate experiențele nucleare!"*. Nu-l impresionează că opinia publică mondială, inclusiv cea americană, cere încetarea experiențelor; se face că ignoră faptul că cercurile realiste din Occident (inclusiv din S.U.A.) înțeleg tot mai clar necesitatea negocierilor pentru înlăturarea pericolului atomic. Zadarnic alți savanți de prestigiu — inclusiv americani — avertizează asupra pericolului căderilor radioactive. *„Fleacuri"* — răspunde Teller. *Nu există nici un pericol. Trebuie continuată înarmarea nucleară"*. Un mare cercetător american îl acuză că n-are logică. Teller răspunde zîmbind că logica lui ține seama de interesele poporului american. I se replică: *„În caz de război nuclear poporul american ar avea imens de suferit"*. Teller răspunde: *„N-are decît să trăiască în adăposturi subterane precum cîrtițele"*. Într-o zi, Teller este surprins nepregătit de informațiile care oglindesc grăitor succesele Uniunii Sovietice în cucerirea spațiului cosmic. Întrebat de ziariști: *„Ce vor găsi americanii cînd vor debarca în Lună?"*, Teller răspunde: *„Ruși"*. A doua zi își dă seama că s-a îndepărtat de la „logica" cu care și-a obișnuit ascultătorii și cititorii. Și atunci, fără jenă, retractează: *„Luna trebuie să devină colonie americană. De acolo S.U.A. vor fi în măsură să observe ce se petrece în orice loc de pe Pămînt"*.

De ce Teller vorbește astfel? De ce încalcă legile logicii și ale moralei, de ce nesocotește realitățile și mai ales de ce stăruie în efortul de a demonstra indemonstrabilul, adică „necesitatea" ca lumea să continue înarmările atomice? O face oare numai pentru că, așa cum scria britanicul Raymond Fletcher în săptămînalul „Tribune", *„nu se pricepe la problema politică"*, deoarece *„înțelepciunea politică e, în proporție de nouă zecimi, bun simț"*?

Răspunsul — chiar dacă ziaristul englez are dreptate — nu e complet. Căci pentru a înțelege adevăratele criterii ale lui Edward Teller mai trebuie știut ceva: subcomisia Camerei Reprezentanților pentru problemele forțelor armate a stabilit oficial că Edward Teller, profesor și om de știință, primește o mie de dolari pe zi în calitate de *consilier* al corporațiilor din industria de armament. Doar societatea General Dynamics Corporation i-a plătit anual cîte 25.000 de dolari. În această lumină, surselе „logicii" lui Edward Teller încep să apară mai clare. Și totodată aceste detalii explică sensul lucrării recente a lui Teller, care se numește *„Moștenirea Hiroșimei"*. Cartea e, cum spunea tot ziaristul englez de la „Tribune", *„un amestec straniu de știință grosolan populărizată și de opinii în cea mai mare parte lipsite de valoare și periculoase"*.

În esență, Teller încearcă să explice în *„Moștenirea Hiroșimei"*, de ce încă din 1945 el a „sfătuit" la experimentarea „pe viu" a bombelor atomice; încearcă să justifice ptrjolul care a costat la Hiroșima și Nagasaki 300.000 de morți. Cartea expune un plan denumit „de supraviețuire" și bazat pe următoarele puncte: crearea unui sistem antiatomic care ar muta sub pămînt marile orașe americane; pregătirea unei „lovituri nucleare"; întărirea alianțelor militare; respingerea oricăror tratative; continuarea experiențelor cu arma nucleară și stocarea acesteia în cantități cît mai mari. De ce acest plan se cheamă „de supraviețuire", n-a înțeles nimeni. Mai mult, chiar colegii lui Teller s-au îngrozit de cele scrise în această carte, pe care un recenzent a denumit-o „absolut dăunătoare". În revista „The Saturday Evening Post" un grup de oameni de știință americani, printre care Jay Orear, Edwin Salpeter și Philip Morrison, profesori de fizică la Universitatea Cornell, Gerald Holtor, profesor de fizică, și Mathew Meselson, profesor de biologie moleculară la Universitatea Harvard, William F. Schreiber, profesor de electronică, Salvador E. Luria, profesor de microbiologie, și Bernard T. Feld, profesor de fizică la Universitatea din Massachusetts, au semnat articolul denumit: *„Un răspuns lui Teller"* și în care se scrie: *„Noi considerăm planul doctorului Teller pentru supraviețuire nu numai o iluzie, dar și ca o încercare de risipire tragică a oricărei speranțe de viitor. Noi credem că cea mai mare parte a americanilor va vedea că acest plan este pe cît de eronat pe atît de primejdios... Lumea este gata pentru dezarmare. Mai mult decît atît, lumea nu-și poate permite să existe fără ea. Dezarmarea nu este numai posibilă, dar ea este obligatorie în propriul interes național al ambelor părți"*.

În zilele care au urmat apariției acestui articol, numeroși alți oameni de știință, ca și nenumărați americani de cele mai diferite profesiuni au exprimat opinii asemănătoare. Dar doctorul Edward Teller, *„părintele bombei cu hidrogen"*, legănat de nostalgia Hiroșimei, a continuat să-și apere odrasla asasină, indiferent la faptul că argumentele sale stîrnesc oroarea și dezgustul oricărui om care stă să reflecteze.

Susținînd pînă la absurd pozițiile celor interesați în încordare și război rece, Edward Teller, cercetătorul care a trădat cea mai înaltă învățătură etică a profesorilor lui, care a mers față de colegi pînă la josnicia delațiunii și calomniei, care încalcă cele mai elementare norme de respect pentru adevăr — dovedește pînă unde poate coborî un om de știință atunci cînd opiniile sale se alcătuiesc în directă proporție cu fondurile vărsate pe numele lui în conturi de bancă. Și tocmai de aceea doctorul Edward Teller, devenit *„trubadur al războiului atomic"*, cum l-a denumit un ziar, trebuie să constate că, deși cîntecul lui este răspîndit — pe bani grei — de nenumărate difuzoare ale propagandei cercurilor extremiste din S.U.A., el sună din ce în ce mai neconvingător, din ce în ce mai fals, din ce în ce mai anacronic. Iar în rîndul savanților, chiar și din lumea capitalistă, din vechiul prestigiu al celui ce fusese cîndva o speranță a științei n-a mai rămas nimic.

La o reuniune internațională, atunci cînd imensa majoritate a savanților adunați acolo condamnau cu energie pozițiile lui Teller, cineva a încercat timid să-i mai ia apărarea: *„Nu uitați că doctorul Taller, prin capacitatea sa de fizician, a reușit să descopere forțe care dau omului putere de demiurg"*. Și în liniștea penibilă care s-a lăsat, un francez a replicat: *„Pe Teller, care și-a pus talentul exclusiv în slujba distrugerii și a morții, știința modernă poate să-l transforme și în zeu; în nici un caz, însă; el n-are dreptul de a se numi om"*.

Pe străzile Istanbulului.

Pe Istiklal Kaddesi, în piața Taksim, pe malurile Cornului de Aur, în cartierele Fenerbahce sau Beșiktaș, domnește ca de obicei animație. Dar peste tot în Istanbul, în tramvaie, în autobuze, pe străzi, în casele oamenilor, se face simțită o preocupare mai accentuată pentru problemele economice acute de care depinde însăși viața de fiecare zi a celor mulți. Grijile apasă parcă mai greu acum, la sfîrșit de an, asupra unei mari părți a populației țării.

Este adevărat că se vorbește de o redresare a economiei Turciei, aceasta mai ales după adoptarea, în luna noiembrie a.c., a planului cincinal. Despre acest plan, ziarul „Oncü" (oficios al Partidului Turciei Noi) scria, nu demult: „Noi am așteptat un document capabil să rezolve toate problemele vitale ale țării, dar am fost decepționați de a nu vedea un asemenea document. Citind planul filă cu filă, am rămas surprinși de faptul că el este lipsit complet de prevederi pentru găsirea de mijloace în vederea ridicării nivelului de trai al muncitorilor, funcționarilor și micilor agricultori. În concluzie, el este lipsit de sensul dreptății sociale, care este considerată ca o noțiune secundară".

Ce-i drept, sînt și unele prevederi promițătoare în acest plan cincinal și ele au fost din plin elogiate de o parte a presei, dar oamenii se întreabă: de unde vor fi luați banii pentru investiții? Întrebarea este legitimă, deoarece Turcia este datoare pînă peste cap în urma împrumuturilor făcute în dolari și a dobînzilor pe care le are de plătit. Iar presa nu dă nici un răspuns la această întrebare și se pare că există temeri serioase că planul va rămîne pe hîrtie.

Cheltuielile militare legate de obligațiile Turciei în cadrul N.A.T.O. (o armată de circa 500.000 oameni, contribuții la întreținerea bazelor de rachete și alte obiective militare) grevează serios bugetul țării și așa deficitar. Realitatea economică se răsfrînge în chip dureros asupra maselor. Este de ajuns să menționez că numărul oamenilor ale căror brațe nu găsesc de lucru se ridică la peste 2.000.000.

În fața acestor realități sumbre, oficialitățile acreditează ideea unei eventuale redresări economice a țării, insistînd ca Turcia să fie inclusă în Piața Comună. Dar în această privință sînt concludente opiniile exprimate de cunoscuta fruntașă a vieții publice din Turcia, Behidje Boran, într-un articol publicat în ziarul „Vatan": „În cadrul Pieței Comune atît agricultura, cît și industria noastră națională vor fi distruse de concurența țărilor dominante din punct de vedere economic care fac parte din această piață. Situația industriei Turciei va fi asemănătoare cu cea a industriilor din țările coloniale. Capitalul străin va jefui resursele țării și va scoate din țară cea mai mare parte a producției sub formă de beneficii și procente".

Evident, cei care vor avea de suferit din plin de pe urma acestei noi subordonări economice a Turciei vor fi tot masele muncitoare.

În ansamblu, situația economică deosebit de grea are o influență nefastă în primul rînd asupra situației tineretului. Lipsa acută de localuri de învățămînt — de pildă — se face tot mai simțită. Tinerii din Turcia sînt dornici de cultură. Sub lozinca „Vrem să învățăm!" au demonstrat deunăzi la Izmir și Diarbekir tinerii care nu-și pot continua studiile. Viitorul nu le promite însă nimic bun. Instituțiile de învățămînt din Turcia, declară înșeși oficialitățile, au nevoie încă de numeroase săli de clasă și de circa 10.000 de profesori. O știre publicată în „Oncü" arată că din cauza lipsei de școli două milioane de copii din mediul rural nu au posibilitatea de a învăța.

Profesorul Hatiboglu, ministrul Educației Naționale, într-un discurs la radio a promis că „în 1972 nu vor mai fi copii care nu vor mai avea școli". Cam mult de așteptat! Mai ales că, după unele recunoașteri oficiale, în prezent 60% din populația Turciei este analfabetă. Unii apreciază acest procentaj ca fiind de 77%. Oricum, situația este deprimantă. În vremea noastră, cînd în lume se realizează atîtea progrese în domeniile științei și culturii, rămînerea în urmă a Turciei provoacă justificate îngrijorări.

La noi în Turcia oamenii privesc cu admirație și se bucură de succesele civilizației epocii în care trăiesc. Iată-l bunăoară pe tînărul Fikret dintr-un liceu din Istanbul, care a citit colegilor o scrisoare în care tatăl său, Riza Külihcighil, își exprima admirația față de succesele obținute de țara vecină, Uniunea Sovietică, în cucerirea Cosmosului. Bucuria le-a fost însă trecătoare. Tribunalul din Istanbul l-a condamnat pe funcționarul Riza Külihcighil la 5 ani închisoare, iar pe fiul acestuia, Fikret, la 8 luni închisoare, sub acuzația de... „răspîndire a propagandei comuniste".

Și mai rău se prezintă stările de lucruri în satele Turciei. Nu demult, un tînăr scriitor, Talip Apaidin, a făcut cunoscute în revista „Varlik" preocupările și speranțele țăranilor turci.

„Ce se va întîmpla cu satul? Țăranului îi lipsește totul. Nu i se dă pămînt, nu i se acordă nici îngrijire medicală... Toți cei care învață în țara noastră sînt copii ai oamenilor bogați. Cine o să se gîndească la suferințele tale, țărane?"

Sînt cuvintele țăranului Ahmed, din așezarea Ilidizeli.

Gîndurile lui Ahmed sînt firești, de vreme ce țăranul turc cunoaște încă truda cu plugul de lemn, de vreme ce tractoarele importate în ultimii ani aduc profituri doar proprietarilor funciari și țăranilor bogați.

„Ahmed a vorbit cu mult năduf. Oare reflecțiile sale nu predispun la meditare?" — iată o întrebare pe care o pune în final autorul articolului din „Varlik" și care așteaptă răspuns din partea oficialităților.

Preocupările, speranțele poporului turc pentru condiții normale de viață sînt legate de întărirea păcii, de statornicirea unor relații tot mai strînse de colaborare și încredere reciprocă între popoare. De aceea, mulți au înregistrat cu satisfacție în ultima vreme prezența în Turcia a unor reprezentanți din Romînia; întrevederile pe care delegația comercială a R.P. Romîne le-a avut la Ankara cu personalități din conducerea Camerei de Comerț a Uniunii Camerelor de Comerț și Industrie, precum și cu oameni de afaceri din capitala Turciei; turneul baritonului Nicolae Herlea, a cărui artă interpretativă a uimit pe iubitorii de muzică; competițiile la care au luat parte sportivii romîni etc. Nu demult, „Journal d'Orient", „Hür Vatan" și alte ziare au menționat turneul sopranei Ferhan Onat în Romînia.

Iată aspecte îmbucurătoare care se pot amplifica în viitor. Ele corespund năzuințelor popoarelor din zona balcanică, intereselor generale ale păcii în lume.

Una din demonstrațiile oamenilor muncii din Istanbul în apărarea dreptului la grevă.

LA ÎNĂLȚIME!

Megafonul transmite: *„Atenţiune! Pasagerii pentru cursa Bucureşti-Viena-Zürich-Paris sînt invitaţi la avion!"* Chemarea se repetă în cîteva limbi, iar peste 15-20 de minute un avion purtînd emblema TAROM, tricolorul nostru şi literele indicative YR — care în limbaj aviatic internaţional înseamnă *Romînia* — se desprinde de pistă. Îşi preia culoarul aerian afectat zborului – adevărată şosea aeriană balizată de radio-faruri care bat automat semnale Morse — şi pe-aici ţi-e drumul! Şi cînd încă nu s-au împlinit patru ore de zbor, pasagerul coboară la Paris.

Zbor terestru

TAROM. Cinci litere din alfabet. Cinci litere însă la înălţime. De ce? Să încercăm să vedem.

TA = Transporturi aeriene. Bun! Noi am mai avut transporturi aeriene şi înainte. Dovada: în Arhivele Statului vom găsi oricînd hîrtii cu antetul LARES-ului — această societate răposată o dată cu vechiul regim. LA = Linii aeriene. Care erau mă rog aceste linii? Cîteva — foarte puţine — interne şi linia Bucureşti-Paris (cu escalele de rigoare), pentru că domnii de pe atunci nu cunoşteau alt drum; le era mai aproape Parisul decît Ploieştiul sau Iaşul sau Clujul. Să apelăm însă şi la cifre. De pildă, în 1938 au fost transportaţi 12.000 pasageri şi 0 (zero) tone marfă. Cam anemic, nu? În 1962 însă, TAROM-ul a transportat 200.000 pasageri şi peste 4.000 tone marfă. Aşadar, acum avem de-a face cu transporturi aeriene şi nu ca atunci, cu transporturi cam în aer. Mai mult decît atît, să nu uităm că flotila TAROM-ului nu numai că e mult mai mare, dar este înzestrată cu aparate ultramoderne, printre care se numără şi turbopropulsoarele IL-18. Dar liniile aeriene de astăzi? Cursele regulate ale TAROM-ului duc la Moscova, Kiev, Budapesta, Praga, Sofia, Berlin, Belgrad, Atena, Viena, Zürich, Frankfurt, Copenhaga, Bruxelles, Paris, oferind la aceste escale şi legături aeriene cu întreaga lume. Dar liniile interne? Cluj, Timişoara, Arad, Satu-Mare, Baia-Mare, Iaşi, Bacău, Constanţa, Tulcea... Sau cînd au aterizat pe vremea LARES-ului, la Băneasa, avioane aparţinînd unui număr de 7 companii străine de transport aerian?

„Ion Marin Ana, drum bun, la revedere!"

COPERTA NOASTRĂ:

Din punctul de vedere al specialistului în problemele aeronauticii scena fotografiată nu reprezintă mare lucru: o discuție amicală între radiooperatorul Constantin Rotaru și stewardesa Elisabeta Crîșmaru. Și, totuși, veți găsi în coperta noastră o anume semnificație, dacă ne veți îngădui o foarte scurtă poveste, care va răspunde și întrebării: cu cine se zboară?

Acum 18 ani, unul dintre cei 7 copii ai țăranului sărac bănățean Vasile Rotaru muncea ca argat pe moșia boierului Mocioni, în schimbul unor țoale zdrențuite și al unui boț de mămăligă pentru mîncare. Muncea pămîntul și, cînd ridica fruntea ca să-și șteargă sudoarea, vedea uneori pe cer păsări mari cu motoare. Sortit pămîntului altuia și absorbit de amarul lui, nici nu le lua în seamă. Au urmat uriașele transformări revoluționare ce s-au succedat din 1944 pînă astăzi. Fostului argat i s-au creat posibilități să învețe. Și tînărul de atunci a devenit Costică Rotaru de astăzi. Îți vorbește cu dezinvoltură despre milioanele lui de kilometri de zbor sau despre țările pe care le-a vizitat: vreo 27 de țări din Europa și Asia. Cînd intră în contact cu aeroporturile internaționale spre care zboară, Costică Rotaru vorbește cu confrații lui radiooperatori în limba lor: franceză, engleză sau germană.

Așadar, chiar și numai din acest punct de vedere, cele cinci litere își justifică atributul „la înălțime". Ar mai fi însă cîteva argumente. Să vedem *cum* se zboară și să vedem *cu cine* se zboară.

— Tovarășe Constantin Grivei, pilot-șef al TAROM-ului, *cum* se zboară?

— Deși pare paradoxal, mai întîi se zboară cu picioarele pe pămînt.

— Folosind această vorbă din bătrîni vă referiți probabil la seriozitatea zborurilor, la siguranța lor.

— Da, dar nu numai la atît. Mă refer la un anume zbor terestru, premergător celui aerian, și apoi la un zbor aerian și terestru simultan.

— Nu înțeleg.

— Veți înțelege.

Și-am înțeles.

Pasagerul mai are cîteva ore bune de somn pînă la zbor. În timp ce el visează încă, pe aeroport începe a fi pregătit zborul lui. Comandantul aeronavei (un IL-18 sau IL-14, dacă-i vorba de curse internaționale, un IL-14 sau LI-2, dacă-i vorba de curse interne), secundul și navigatorul sînt de mult în sala de navigație. Aici se definitivează itinerariul aerian, stabilit cu o zi înainte prin planul de zbor. În același timp, radiooperatorul și mecanicul de bord preiau nava, verifică și încearcă motoarele, instalația electrică, aparatajul radio, solicită necesarul de carburanți și lubrifianți. În acest timp, la restaurant, stewardesele urmăresc pregătirea gustărilor pentru bord. Tot ele asigură aprovizionarea navei cu țigarete, ziare, reviste. Ele pot fi numite responsabilele atmosferei plăcute și comodității din timpul zborului, garantate de prospect.

Așadar, totul este gata. Între timp pasagerii au sosit, formalitățile de plecare sînt îndeplinite, s-au și urcat în avion. Deci, drum bun și la revedere! Și totuși, nu e așa.

Turnul

Să luăm unul dintre echipajele care zboară pe turbopropulsoarele IL-18: Aurel Cristian, comandant, cu 2.725.000 km parcurși, Vasile Bîzgu, secund, cu 1.500.000 km, Constantin Rotaru, radiooperator, cu 2.800.000 km, Marin Manea, mecanic, cu 3.000.000 km, Vasile Pătulea, navigator, cu 1.000.000 km, și Elisabeta Crîșmaru, stewardesă. Echipajul a urcat în avion. În cabină însă nu intră decît mecanicul și radiooperatorul. Între ei are loc un schimb de cuvinte:

Mecanicul: Liber 1?

Radiooperatorul: Liber 1!

Asta înseamnă că i-a făcut toate legăturile de curent pentru a porni primul motor. Abia după ce se pornesc toate cele patru motoare intră restul echipajului în cabină. După ce-și ia fiecare locul, radiooperatorul recapitulează sub formă de întrebări 28 de manevre de bord, făcînd astfel o reverificare a tuturor condițiilor necesare efectuării unei bune decolări și asigurării zborului, manevre urmărite de comandant. Apoi se adresează turnului de control prin telefonie: *„Băneasa-Băneasa. Sînt Ion Marin Ana* (fiecare avion, după cum ați văzut, are o serie de inițiale: YR ca indicativ al țării, și IMA — în cazul de față — ca indicativ al avionului respectiv — n.n.), *permiteți rularea la start"*.

Obținînd permisiunea, avionul este pus pe direcția de decolare, mecanicul încearcă iar motoarele, radiooperatorul recapitulează cele mai importante manevre și cere turnului permisiunea de a decola. *„Ion Marin Ana, permitem decolarea dacă totul este normal la bord"*.

Și cum toate comenzile răspund, se decolează. La o viteză de 260 km pe oră și la înălțimea de 5 m comandantul ordonă mecanicului să ridice trenul, adică roțile. O apăsare pe buton, și trenul se escamotează. Este clipa propriu-zisă a decolării. Turnul comunică: *„Ion Marin Ana, ați decolat la ora X. Mergeți spre Papaieco* (așa se numește în codul internațional stația de la Strejnic, situată la capătul zonei aeriene Băneasa — n.n.), *urcați pînă la eșalonul stabilit — 7.000 m — și anunțați"*. La Strejnic, radiooperatorul confirmă și cere aprobarea pentru trecerea pe altă frecvență, adică de la telefonie la telegrafie. Turnul răspunde:

— Ion Marin Ana, Băneasa confirmă, liber frecvența cutare. Drum bun și la revedere!

V-a plăcut și dumneavoastră, desigur, turnul acela al aerogării internaționale Băneasa, care arată în configurația modernei cupole în formă de elice ca un cozoroc. N-ați știut însă că din clipa în care v-ați suit în avion și pînă la Papaieco, turnul zboară alături de dumneavoastră.

Începînd din această clipă și pînă la capătul liniei, radiooperatorul ține legătura cu Băneasa prin radiotelegrafie. În același timp, tot prin radiotelegrafie, intră în contact cu stațiile aerodromurilor spre care se îndreaptă sau pe care le survolează.

Iar zbor terestru

Ion Marin Ana a plecat. Străbate oceanul de aer și nori. Pe Băneasa însă, ca și pe celelalte aeroporturi din țară, viața clocotește. Față de activitatea generală a aeroportului, ea a început foarte de dimineață. Brigăzile de întreținere tehnică deschid primele ușile hangarelor, scot avioanele cerute de planurile de zbor ale zilei și, pînă să vină mecanicul și radiotelegrafistul de bord, le pregătesc pentru zbor. Brigăzile acestea sînt albinele care, în timp ce viitorul pasager doarme încă, roiesc pe aeroport și pregătesc zborul. Avioanele venite din cursă sînt luate și ele „la întrebări". De altfel, acesta este un control post-cursă. În afara lui, la noi se mai fac controale periodice la 25, 50, 100 și 200 ore de zbor. Și toate acestea sînt efectuate cu aceeași pasiune și precizie care se cer echipajului în timpul zborului. Iată de ce toți cei care sînt angrenați la TAROM în pregătirea sau urmărirea unui zbor se consideră și ei în plin zbor, alături de echipaj și pasageri.

Bazil DUNĂREANU
Fotografiile autorului

pictorii din deltă

Aurica Zburlea: Portretul unui bătrîn pescar.

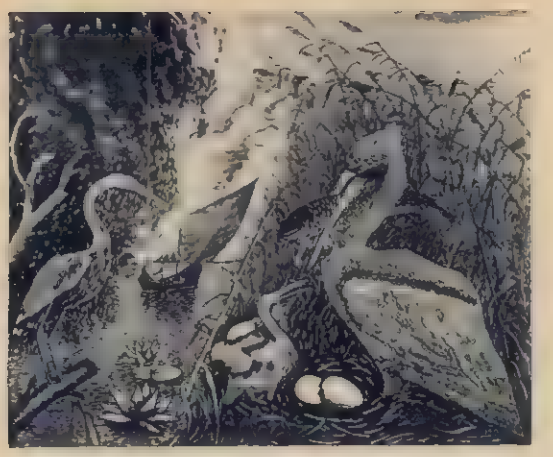

Maxim Gherasim (dulgher): „În Deltă" (gravură în linoleum).

Ichim Timofei: „Lenuța".

Ichim Timofei nu-i numai constructor de nave, ci și un talentat portretist.

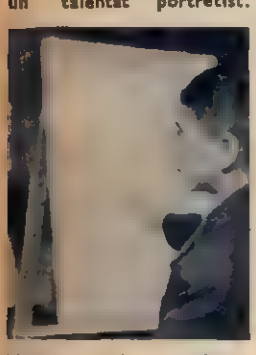

Marinică, admiratorul din Babadag al lui Michel-Angelo.

O pictoriță cu talent: Aurica Zburlea, salariată a fabricii de conserve.

Pe grindul Letea, în inima Deltei.

Am aflat la Tulcea povestea interesantă a unui tînăr pictor născut și crescut pe malurile Dunării. Încă în urmă cu cîțiva ani eroul întîmplării păzea turma unei gospodării colective din Deltă. Primii care au remarcat talentul copilului au fost doi pictori bucureșteni — pe atunci ei înșiși studenți — veniți aici în căutarea peisajului danubian.

— Cine te-a învățat, țică, să pictezi pelicani?

— Nimeni... singur!

Din acea zi țică n-a mai învățat singur să picteze: el a primit sprijinul permanent al studenților. De la balta Dunării — prima sa „școală" de pictură — băiețașul a trecut (dînd cu succes toate examenele) la Școala medie de artă plastică din București. Iar acum, în toamnă, la examenul de admitere în Institutul de arte plastice „N. Grigorescu", fostul ciobănaș a reușit printre primii zece din cei aproape două sute de candidați. Numele studentului este Ștefan Știrbu...

★

Tot în toamna aceasta și tot la porțile Deltei, un localnic amorezat de artă ne-a prezentat un alt talent în dezvoltare, un băiețaș care călătorește zilnic 80 de kilometri, numai pentru o întîlnire de cîteva ore cu... muzele. Întîlnirea are loc în atelierul cercului de pictură din Tulcea. Băiatul vine cu trenul de la Babadag la începutul fiecărei după-amiezi și se înapoiază cu trenul la Babadag în fiecare seară. În buzunarul de sus al vestonului de școlar, poartă — ca voiajorii — un abonament de cale ferată, iar în servieta de sub braț ustensilele de pictor și blocul de desen. Pe acest bloc am zărit una din realizările sale preferate și apreciate de maeștrii săi — un desen în cărbune reprezentînd capul lui „Moise", nemuritoarea sculptură a lui Michel-Angelo. Băiețașul a învățat astfel să deseneze și bărbi, avînd ca model pe cea a profetului, deși e posibil să nu fi aflat pînă acum că în barba lui „Moise" se pot distinge două chipuri: al sculptorului însuși și al papei Iuliu al II-lea. Admiratorul din Babadag al lui Michel-Angelo n-are decît 13 ani și-l cheamă Marinică...

★

...Mișa, mezinul unui pescar din Tulcea, a constituit timp de luni de zile „un caz" pentru familia sa: nu se putea afla unde-și petrece timpul după întoarcerea de la școală și după pregătirea lecțiilor. „Misterul" a fost lămurit întîmplător, Mișa fiind descoperit în fața unui șevalet de două ori mai mare decît el, pictînd după model, alături de alți colegi de la cercul de pictură, portretul unei bătrîne din Deltă. Lucrarea intitulată „Vrăjitoarea" a fost considerată bună și păstrată pentru prima expoziție locală. Autorul tabloului n-are mai mult de 10 ani și cîteva luni...

★

Credeți oare că oamenii de la porțile Deltei, amorezați de artă, s-au mulțumit numai cu un cerc de desen, de pictură și de compoziție, cum este cel al Casei raionale de cultură din Tulcea? Fără îndoială că nu. De aceea, începînd de acum cîțiva ani, pe lîngă o școală de 7 ani a luat ființă o secție de artă plastică. Și școala pare azi mică: în toamna aceasta, la deschiderea cursurilor, numărul copiilor doritori de a învăța pictura și sculptura care s-au prezentat la examenul de admitere a fost de trei ori mai mare decît numărul locurilor prevăzute...

De unde această pasiune? Ea își are originea în dragostea pentru frumos a poporului nostru, pe care regimul de democrație populară a stimulat-o și a sprijinit-o prin școlile, expozițiile, prezența permanentă în mijlocul oamenilor muncii — inclusiv al celor din Deltă — a numeroși artiști plastici consacrați, prin toate măsurile care laolaltă se numesc revoluția culturală.

★

În fiecare an se deschid la Tulcea cîteva expoziții de pictură. Expun nu numai artiști consacrați, pictori tulceni veterani ca Pavlov și Cardaș, ci și zeci de artiști amatori tineri și virstnici, începînd cu cei de la cercul de pictură și terminînd cu copiii de la școala de artă plastică. Acei tulceni care nu știu să picteze, dar care iubesc arta, vizitează aceste expoziții și cumpără tablouri. La Tulcea se cumpără pictură și atunci cînd nu-s expozițiile deschise și se vînd nu numai tablourile lui Cardaș și Pavlov, ci și ale dulgherului Maxim Gherasim (în orele sale libere, pictor și meșter specializat în linogravură), ale lui Ichim Timofei, constructor de nave și portretist, ale Auricăi Zburlea, lucrătoare la fabrica de conserve, sau ale muncitorului Ion Tănase. Toate aceste talente au fost descoperite și îndrumate în decursul ultimilor cinci-șase ani în cadrul unui cerc de pictură creat de Casa de cultură raională. Un cerc care va fi și de acum înainte o școală populară de artă cu ușile larg deschise pentru cei care au talent și doresc să-l cultive.

F. DRĂGANU

MUZICA

MUZICA DE CAMERĂ

de George BĂLAN

Iată un gen pentru care mai trebuie încă pledat. Și nu numai în fața celor insensibili la „muzica grea", dar chiar și a multor meloмani.

Atracția spre muzică (ne referim bineînțeles la cea din afara sferei distractive) începe a se manifesta prin frecventarea mai mult sau mai puțin asiduă a spectacolelor de operă; amatorii de operă alcătuiesc grosul iubitorilor de muzică. O bună parte a acestora izbutesc treptat să-și lărgească interesul muzical, anexîndu-i atracția spre muzica simfonică; fără a se putea compara cu publicul spectacolelor de operă, publicul *concertelor simfonice* este în continuă lărgire. Considerabil mai restrîns este numărul celor doritori să asculte muzica de cameră: spre acest gen doar o mică parte se simte îmboldită.

Execuția unui cvartet sau a unui octet, a unor lieduri sau a unei sonate pentru vioară și pian este, ce-i drept, lipsită de fastul strălucitor al spectacolului de operă, de monumentalitatea și opulența sonoră a concertului simfonic — tot atîtea mijloace menite a ademeni pe ascultători spre frumusețile muzicii. Concertele de cameră nu ispitesc prin nici un fel de efecte spectaculoase, aparența lor este foarte modestă și de aceea, probabil, n-au izbutit să stimuleze curiozitatea marelui public. De ce să nu recunoaștem? În artă, ca și în viață, ne simțim mai degrabă atrași de formele somptuoase ori strălucitoare decît de cele sobre și simple. Înclinați uneori să confundăm aparența cu esența, vedem în modestia formei expresia unui conținut neinteresant. Capodoperele muzicii de cameră reprezintă o infirmare a acestei prejudecăți. Simplitatea și caracterul sumar al mijloacelor de realizare se asociază aici cu supremul rafinament al expresiei, cu maxima subtilitate și profunzime a trăirilor sufletești redate. Este, indiscutabil, lipsit de temei să *încercăm a ierarhiza genurile muzicale*, dar la fel de indiscutabil este că marii compozitori au văzut în muzica de cameră, și mai ales în cvartet, cel mai înalt examen al măiestriei lor. Prin mijlocirea a numai cîtorva instrumente, ei își propuneau să exprime o infinitate de sentimente și idei. Un cvartet de Șostakovici nu numai că aduce problematica celor mai complexe simfonii ale aceluiași compozitor, dar o și îmbogățește cu nuanțe inaccesibile colosului orchestral.

Mai există o prejudecată care se interpune între masele largi ale publicului și muzica de cameră: ideea că genurile ei ar fi mai ermetice, mai dificil de înțeles. Prejudecata aceasta își trage obîrșia și se alimentează din împrejurarea că majoritatea covîrșitoare a ascultătorilor își formează gustul muzical la școala spectacolelor de operă și concertelor simfonice. Nimic rău în faptul că numeroși meloмani frecventează asemenea manifestări muzicale, dar *frecventarea exclusivă* a operei sau a concertului simfonic educă unilateral sensibilitatea muzicală a ascultătorului. Acesta este împiedicat să-și formeze deprinderea de a înțelege și prețui nobila frumusețe a expresiei lapidare, esențializate, lipsite de orice fel de zorzoane și artificii. Neobișnuiți cu o astfel de expresie, ea ne apare, la un prim contact, greu de asimilat, deși, prin simplitatea ei, ar trebui să fie în cel mai înalt grad accesibilă.

Este de neconceput dezvoltarea normală a gustului unui meloman fără apariția și cultivarea interesului pentru frumusețile muzicii de cameră. Integrînd-o simpatiilor noastre muzicale, cîștigăm posibilitatea de a ne șlefui și rafina gustul artistic, căci învățăm să prețuim în muzică nu numai forța și amploarea, dar în același timp subtilitatea, nuanța, interiorizarea. Contactul susținut cu muzica de cameră ne lărgește orizontul spiritual: ne introduce în lumea sentimentelor intime și a reflecțiilor filozofice, în a căror exprimare acest gen excelează.

Iubite meloman! Nu te îndepărta cu indiferență de afișul pe care ai văzut anunțat un concert de cvartete sau un recital de sonate. Învinge-ți rezerva lăuntrică, tributară de cele mai multe ori prejudecăților, și încearcă să cucerești și această fortăreață. Amintește-ți că poate altădată a trebuit să dovedești aceeași tenacitate cînd te-ai aflat în fața muzicii de operă sau a celei simfonice: și acestea au fost fortărețe pe care, cu răbdare și perseverență, ai izbutit să le cucerești. Obișnuindu-te cu sonoritățile muzicii de cameră, pe care astăzi încă o ocolești, vei descoperi și în ea un minunat prieten, poate chiar pe cel mai prețios.

client bun

de Francisc MUNTEANU
Ilustrații de Tia PELTZ

Fuchs Adolf, cel mai bun croitor din cartier, a dat faliment. Nu de pe o zi pe alta, cum dau faliment spectaculos marile bănci din centrul orașului, ci încet, pe neobservate, ca măcinat de oftică. Falimentul lui Fuchs nu avea nimic senzațional: cei din strada Semaforului știau că lui Fuchs îi merge din ce în ce mai rău, dar nu-l puteau ajuta cu nimic. Oamenii își călcau singuri hainele, își scoteau singuri petele de grăsime de pe costume, nu aveau bani de aruncat pentru așa ceva.

Deznădăjduit, Fuchs își concedie calfele, ucenicii și rămase singur în atelier. Stătea toată ziua lîngă vitrină, în spatele mașinii Singer, și aștepta clienții. Clienții însă nu veneau, deși Fuchs era socotit ca un croitor bun: învățase meseria la Viena, în Prater, patru ani, intern la un confecționist cunoscut în toată monarhia. La examenul de calfă a tighelit în 14 minute un rever lat ostășesc, a călcat în 8 minute un costum din postav gros și pentru aceste realizări în cartea lui de muncă, la rubrica „calificare" i s-a caligrafiat „meritoriu". Examenul de meșter l-a luat fără examen, după o prealabilă verificare a cunoștințelor sale în domeniul limbii române.

Ca meseriaș era cunoscut în tot orașul, dar mai ales în cartier. Nasturii cusuți de el nu se rupeau decît o dată cu stofa, iar dunga ce o imprima el pantalonilor aducea cu tăișul unui cuțit de bucătărie.

În strada Semaforului, domnul Fuchs n-a avut niciodată ocazia să demonstreze pe o stofă cu adevărat englezească cunoștințele sale cîștigate la Viena. Oamenii de aici își confecționau costumele din taig și doc, iar paltoanele din pături. Cu toate astea domnul Fuchs era conștiincios: oferea clienților jurnalele de modă și nu pricepea de ce aceștia lăsau la latitudinea lui alegerea modelului.

— Un costum, domnule Fuchs.

Fuchs pipăia taigul, închidea visător ochii, își închipuia costumul gata.

— La două rînduri sau...?

— Oricum, domnule Fuchs. Să fie durabil.

— Durabil e și la două rînduri, și la un rînd cu trei nasturi.

— Cum vreți dumneavoastră... Și nasturi cît mai puțini... să nu coste mult.

Falimentul total a început la mijlocul lui septembrie, în plină desfășurare a campionatelor de table. Șomerii, cîțiva bătrîni și doi paznici de noapte organizau în fiecare săptămînă în atelierul lui Fuchs „campionatele mondiale" de table. Le spuneau „mondiale" pentru că unul dintre paznicii de noapte se întorsese de curînd din America, unde nu reușise să se căpătuiască.

Fuchs n-a putut să plătească impozitele și ca urmare fiscul i a sechestrat una din mașinile de cusut. Proprietarul i-a sechestrat cea de-a doua mașină și l-a evacuat din atelier. Nimeni nu s-a mirat cînd a doua zi la croitoria lui Fuchs rulourile au rămas netrase. Peste drum, la un negustor de mărunțișuri, vitrina era pavoazată cu o singură inscripție ÎN LICHIDARE, iar alături, în fundătura cu numele pompos „Rominia Mare", un tapițer își vîndu se atelierul ca să poată emigra.

În timpul iernii Fuchs a decăzut și mai mult: a vîndut mesele de croit și fiarele de călcat. Numai de teancul de jurnale de modă n-a vrut să se despartă. Jurnalele de modă îi aduceau aminte că e croitor, îi nutreau speranța că odată și odată deasupra atelierului se va reînălța firma de tinichea care să vestească celor din strada Semaforului că acolo se află croitoria lui Fuchs, civilă și militară.

Pe la începutul lui februarie proprietarul casei a închiriat fosta croitorie unui cîrciumar. Fuchs a primit lovitura de grație cu resemnare. Stătea în fața atelierului, privea cum își instalează cîrciumarul tejghelele și suporturile pentru butoaie. Fuchs, care pînă atunci nu călcase pragul unei cîrciumi, începuse să frecventeze localul. Nu de dragul vinului, de dragul amintirilor. Se așeza lîngă masa din apropierea vitrinei, acolo unde avusese pe vremuri mașinile de cusut, cerea un șpriț și tresărea la fiecare trîntire a ușii: avea senzația că îl căutau clienții.

★

Deși erau vreo patruzeci de ani diferență între mine și domnul Fuchs, eram în relații de bună prietenie. Cînd îi făceam unele servicii, îi cumpăram țigări sau îi aduceam apă de la colțul străzii,

mă chema în odaia lui şi drept recunoştinţă mă lăsa să răsfoiesc jurnalele de modă. Îmi plăceau pozele colorate şi în special bărbaţii îmbrăcaţi bine. În mintea mea, oamenii frumoşi, eleganţi, reprezentau o altă lume, frumoasă, colorată pastel.

Domnul Fuchs mă aprecia pentru că-i admiram jurnalele de modă. Îmi dădea uneori explicaţii tehnice: „vezi, ăsta e un costum Wales, se poartă numai cu jiletcă ecosez, ăsta e un costum de după-amiază, cu croială lejeră, Lench, dar aşa ceva nu se poartă în strada Semaforului. Aici într-o zi o să murim de foame". Eu îi răspundeam că aşa ceva nu se poate întîmpla, că am văzut că are în cămară un borcan mare cu pecmez de prune. El înţelegea aluzia, se ducea în cămară şi-mi aducea, într-o lingură de supă, pecmez uscat făcut încă de nevastă-sa care murise în urmă cu ani.

Cînd o ducea prost mă trimitea să-i vînd la kilogram jurnalele de modă băcanului. Cu banii primiţi intra repede în circiuma din fostul lui atelier şi-şi omora timpul.

Circiumarul, probabil din milă, stătea de vorbă cu el: îl aprecia că nu era beţiv şi era îmbrăcat corect. Îi comandase chiar un costum pe care Fuchs îl executase cum nu se putea mai bine. Poate şi pentru aceste considerente, îi oferi conducerea chioşcului din parcul de lîngă Bega, unde circiumarul îşi deschisese o bodegă. După multe frămîntări domnul Fuchs primi propunerea şi în preziua preluării bodegii mă chemă la el acasă.

— Mă Frantz, aşa-i că tu nu furi?

— Nu fur, domnule Fuchs.

— O să conduc bodega în parcul Begăi. Am nevoie de un ajutor. Zici că nu furi?

— Nu fur, domnule Fuchs.

— Atunci am să vorbesc cu tatăl tău, să te lase să vii la mine.

— O să mă lase tata.

Domnul Fuchs îşi schimbase meseria, dar bodega din parcul Begăi mergea prost. Ori nu se copsese sezonul, ori era vînzător prost. Rar cînd nimerea cîte cineva să ceară o limonadă ori cîte o sticlă de bere. Fuchs, ceremonios, îi aşternea faţa de masă albă, îl întreba de sănătate, unde îşi confecţionează costumele, şi încasa patru lei. Avea zece la sută din încasări, asta însemna 40 de bani. Lucram de două săptămîni cu el, spălam paharele, greblam pietrişul de sub mese şi aduceam gheaţă de la fabrică.

Nu aveam decît un singur client bun: un domn înalt, îmbrăcat foarte elegant, cu faţa pudrată şi cu nişte sprîncene negre unite deasupra nasului. Acesta apărea în fiecare zi, cerea o sticlă de bere, nu cerea restul la moneda de cinci lei şi uneori mă mingiia pe cap. Domnul Fuchs cînd îl vedea de departe pregătea o masă, un scaun pe care îl curăţa cu şorţul. Clientul era şi el mulţumit: cerea foc de la domnul Fuchs şi uneori îl întreba dacă n-are o gustărică. Domnul Fuchs ridica neputincios din umeri: nu avea. Clientul cel bun venea în fiecare zi: se aşeza la masă, cerea o sticlă de bere şi întreba de gustare.

— Măsline, brînză, ridichi... Nu eşti circiumar bun, domnule Fuchs... De aia îţi merge prost.

Domnul Fuchs îşi dădea seama că era circiumar prost, dar n-avea încotro: bodega era aprovizionată numai cu băuturi.

Într-o zi hotărî să nu mai fie circiumar prost. Cînd îl văzu apropiindu-se pe clientul cel bun, mă trimise la băcănia apropiată să-i cumpăr brînză şi o sută de grame de măsline.

— Îi facem o surpriză, Frantz... Hai, grăbeşte-te...

Am fugit într-un suflet şi m-am întors repede. Domnul Fuchs pregăti brînză pe o farfurie şi-l întrebă pe clientul cel bun:

— Doriţi o gustărică, domnule?

— Desigur că da.

Acesta, ca niciodată, comandase două sticle de bere. Domnul Fuchs îl servi cu toate dichisurile. Îşi legase în faţă un şorţ alb ca un veritabil circiumar.

Stăteam lîngă el şi-l priveam: îi radia faţa, era convins că descoperise secretul noii meserii.

— Vezi, Frantz, şi meseria asta are tainele ei. Trebuie să pătrunzi în sufletul clienţilor, trebuie să descoperi toate dorinţele lor.

Clientul cel bun ronţăi o măslină, scuipă sîmburele pe pietriş şi se întoarse spre Fuchs:

— Proaspete?

Fuchs clătină din cap în semn că da. Faţa îi radia, se lăsase în el o pace ciudată, odihnitoare, bună. Ochii-i apoşi primiseră culoarea cerului.

Clientul cel bun îşi şterse gura cu o batistă mare, călcată, apoi îşi scoase portofelul.

— Dumneata conduci bodega?

— Eu — răspunse Fuchs. Se aştepta la cuvinte de laudă. Îşi lăsă privirile în pămînt.

— Îmi pare bine. Se prezentă: mă numesc Tomescu, sînt inspector la administraţia financiară. Sper că aveţi actele, autorizaţiile în regulă.

— Da — se aplecă Fuchs, emoţionat de cinstea pe care i-o arătase domnul Tomescu, clientul cel bun.

— Pot să le văd şi eu?

Fuchs alergă în bodegă şi se întoarse cu autorizaţia prinsă într-o ramă din lemn ars.

— Poftim.

Clientul cel bun cercetă autorizaţia, probabil totul era în regulă; începu să zîmbească.

— Autorizaţia e numai pentru băuturi spirtoase, nu şi pentru alimente. Cu ce drept serveşti dumneata gustări?

Fuchs holbă ochii; nu pricepea despre ce era vorba.

Clientul cel bun scoase din servietă un teanc de procese verbale tip şi-şi deşurubă stiloul.

N-am auzit ce a discutat cu Fuchs; ştiu numai că n-a mai întocmit procesul-verbal: s-a mulţumit cu un mic şperţ de 200 de lei.

Clădirea Teatrului de Stat din Galaţi.

O nouă geografie teatrală

Botoşănenilor li s-a pus la dispoziţie acest frumos teatru...

Serile multora din orașele noastre cunosc o oră de așteptări și murmur colectiv, cînd mii și mii de oameni atrași spre sălile de teatru se încredințează talentului și fanteziei creatorilor de spectacole.

Este ora cînd se aprind luminile rampei.

La această oră — aproximațiile nu depășesc 30 de minute — se aprind luminile în patruzeci și două de teatre dramatice, la București, Cluj, Iași, Craiova, Turda, Bacău, Constanța, Bîrlad și în atîtea alte orașe cu o strălucire nouă în economia și cultura țării. În același timp își desfășoară activitatea cele 16 colective de teatre muzicale, formații de balet și teatre de păpuși.

Peste o mie cinci sute de actori, cîți numără azi teatrul nostru, duc o luptă continuă în sălile de repetiție, acasă, pe stradă, în somn, cu necunoscutul rolurilor ce le au de interpretat, pînă cînd acestea cedează analizei și înțelegerii lor, iar ei le dau viață pe scenă. Aproape o sută de regizori, tineri și vîrstnici, stau de veghe la puritatea conținutului de idei al pieselor intrate în repetiție, adăugînd cărămidă de cărămidă la concepția spectacolelor ce le-au fost încredințate. Șaptezeci și mai bine de pictori scenografi, colaborînd cu regizorii, „ridică pe verticală", cum se spune uneori, viziunea plastică a spectacolelor.

Enumerarea activului de creatori care dau astăzi prestigiu și strălucire teatrului românesc ar putea continua încă, dacă ar fi să amintim de atîția anonimi făuritori ai spectacolelor, cum sînt electricienii, tîmplarii, peruchierii, mașiniștii.

Să ne închipuim un mare panou cuprinzînd conturul geografic al țării noastre, înlăuntrul căruia au fost marcate cu becuri aprinse, potrivit așezării lor, clădirile noilor teatre. Tabloul este edificator: luminile se distribuie pe toată suprafața geografică, una aproape de alta; iar dacă pe această hartă va fi desenată rețeaua drumurilor și căilor ferate, acestea vor putea sugera în mare itinerariile de turnee și deplasări efectuate de teatrele din Capitală și regiuni.

Să adăugăm, la legenda hărții, două cifre valabile pentru anul 1961: 13.641 spectacole și 5.050.880 spectatori. Este bilanțul unei mișcări teatrale în plină înflorire, o expresie a caracterului popular al teatrului nostru, factor însemnat în educarea socialistă a oamenilor muncii, în ridicarea pe o treaptă înaltă a conștiinței și gustului lor pentru frumos.

Privind pe hartă luminile propuse de noi spre a simboliza noua geografie teatrală, să evocăm doar cîteva din episoadele greu încercatului trecut al teatrului românesc, ignorat și disprețuit de protipendada burghezo-moșierească.

Să începem cu existența propriu-zisă a teatrelor. În anul premergător eliberării țării funcționau în București și provincie, un număr total de 5 teatre de stat. Patru dintre acestea erau teatre naționale, cu alte cuvinte primeau subvenții consemnate în buget. Al cincilea era subvenționat de primăria municipiului București.

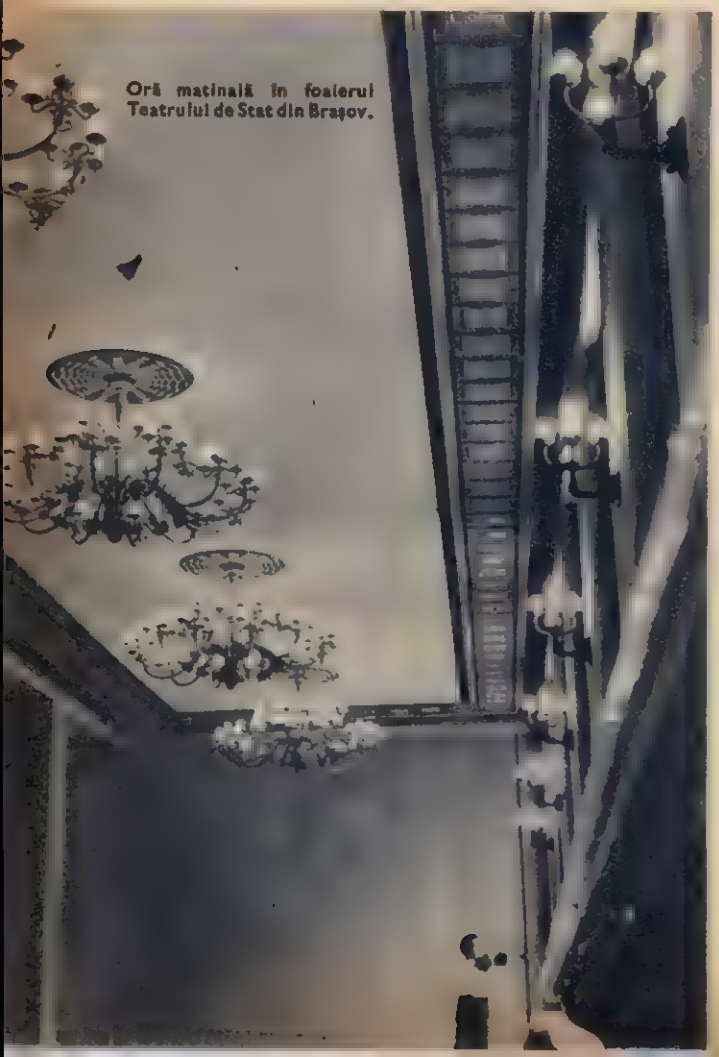

Oră matinală în foaierul Teatrului de Stat din Brașov.

Unul dintre succesele Teatrului de Stat din Ploiești: „De Pretore Vincenzo", de Eduardo de Filippo. În fotografie: Toma Caragiu și Gina Trandafirescu.

Cîțiva dintre tinerii actori ai Teatrului de Stat din Tg. Mureș în piesa „Dacă vei fi întrebat", de Dorel Dorian.

Teatrul Național din Cluj a reprezentat și cea mai recentă piesă a lui Horia Lovinescu, „Febre".

Ana Colda și Ion Pavlescu în piesa „Învățătoarea", de Brody Sandor, montată la Teatrul de Stat din Petroșeni.

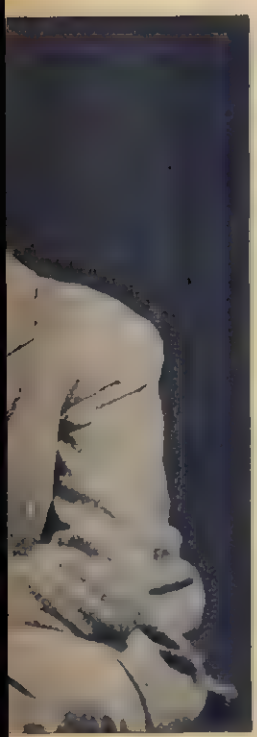

O nouă variantă a „Mielului turbat", de Aurel Baranga, la Teatrul Regiunii București.

Subvenții? Această noțiune suna mai mult ca o ironie, dacă ținem seama de faptul că sumele alocate erau minime și subminime, în timp ce impozitele fuseseră stabilite la maximum, potrivit legii din 1928 care numea teatrele „obiecte de lux". Cît privește „luxul" acestora, ar fi de amintit că instalațiile defectuoase și întreținerea sub orice critică a clădirilor de teatru au provocat deseori închiderea lor. Pentru a nu mai vorbi despre nesiguranța zilei de mîine, despre nevoile și ruina care stăteau ca sabia lui Damocles deasupra capetelor unor mari artiști. Ceea ce făcea ca un Mihail Pascaly să arate — descris de Aristizza Romanescu, la rîndul ei dispărută în mizerie — „slab, galben, schelet și n-avea franc, darmite să-și plătească datoriile". Încă în 1937 — acum 25 de ani — 457 de actori șomeri cutreierau epuizați străzile Bucureștiului în căutare de lucru.

Puținelor satisfacții artistice li se adăugau, cum își amintește artistul poporului Sică Alexandrescu, „un lung șir de amaruri și șicane specifice regimului capitalist, care se chemeau: bănci, polițe, scadențe, sechestre, cămătari, rate de chirie. Dar, mai cu seamă, fisc. Fiscul cu agenții lui, care alcătuiau de fapt singura legătură trainică dintre teatru și stăpînire".

Turneele, organizate de regulă din inițiativă particulară, erau

supuse aceluiași tratament. Povestește artistul poporului Alexandru Giugaru: „Umblam pe jos din sat în sat, singur, cu toată averea în lădița din spinare, și mă arătam în primul rînd șefului postului de jandarmi. Dacă-i smulgeam învoirea să spun o poezie ori un cuplet la o serbare locală, bine. Dacă nu, porneam mai departe, peste deal".

Am spicuit aceste mărturii pentru a sublinia drumul parcurs de teatrul românesc în cadrul dezvoltării culturii socialiste, de la epoca vagabondajului artistic și a titlurilor de „falit" cu care erau înzestrați oficial artiștii de seamă, la realitatea celor 42 de teatre subvenționate cu prisosință din grija partidului și statului nostru, lăcașuri de artă în care își pot lua zborul toate talentele și îndrăznelile creatoare, cînd alte titluri onorează munca multor actori și regizori: artiști ai poporului, artiști emeriți, maeștri emeriți ai artei...

S-au construit, în mai puțin de 10 ani, săli de teatru dotate complex, cît n-a construit burghezomoșierimea într-un secol și jumătate. Creîndu-se condiții excelente, de altfel în continuă perfecționare, pentru existența a opt teatre dramatice care își desfășoară activitatea în 11 săli în București, au fost puse bazele activității teatrale profesioniste în numeroase orașe din țară cu sau fără tradiții culturale.

S-ar fi gîndit cineva dintre înaintașii teatrului nostru că localități aproape inexistente înainte din punct de vedere chiar și al celor mai nevoiașe turnee, vor deveni centre de animație teatrală, cu săli proprii și trupe permanente? Este vorba de orașe ca Reșița, Baia-Mare, Petroșeni, Bîrlad, Turda, Piatra Neamț, unde teatrele de stat cu o vîrstă care atinge cel mult 12 ani joacă Shakespeare și Molière, Gorki și Pogodin, Mihail Sebastian și Horia Lovinescu. Ropotele de aplauze nu mai pot să pună în pericol pereții și tavanul la Teatrele Naționale din Cluj și Iași, ale căror instalații, lampioane, aurării, stucaturi și fotolii au fost total renovate. Locuitorii din Galați, Arad, Botoșani, Pitești sau Constanța vor vorbi cu mîndrie despre teatrele ridicate recent în orașele lor, clădiri care pot fi lesne asimilate categoriei monumentelor de artă.

Minoritățile naționale, care în trecut nu au cunoscut decît întîmplător și sporadic reprezentații teatrale în limbile lor, beneficiază astăzi de teatre de stat în limbile materne, unele din ele la nivelul celor mai bune instituții artistice din țară, în orașele Tîrgu-Mureș, Cluj, Timișoara, Satu-Mare, Sibiu, Sf. Gheorghe, Iași și București.

Un public numeros umple seară de seară stalurile, lojile și balcoanele. Să comparăm cifrele de spectatori ale anilor 1938 și 1961, luînd ca exemple Teatrele Naționale din Iași și Cluj. În 1938 Teatrul Național din Iași număra 46.507 spectatori, în timp ce numărul lor în 1961 a atins cifra de 172.126. În 1938 la spectacolele Teatrului Național din Cluj asistaseră 69.695 spectatori. În 1961 numărul lor a fost de 161.075.

Se explică oare această masivă creștere doar prin mărirea numărului de locuitori ai respectivelor orașe? Desigur că nu. Caracterul popular și țelurile civice ale artei noastre realist-socialiste, grija pentru un repertoriu de înaltă ținută ideologică și artistică, dezvoltarea tradițiilor profund realiste ale teatrului românesc și ridicarea pe o treaptă înaltă de măiestrie a artei actoricești, regizorale și scenografice, asigurarea, în sfîrșit, a unui învățămînt artistic deosebit de fructuos sînt tot atîtea izvoare ale procentelor mari de spectatori la teatrele din Capitală, regiuni și raioane.

Turneele... Cîte umilințe, cîte eșecuri, ce triste improvizații cunoșteau peregrinările de odinioară ale actorilor pe drumurile țării.

Avem în față cifrele deplasărilor cu spectacole organizate de teatre pe cuprinsul regiunilor în care se află și ale turneelor cu itinerarii mult mai largi, din anul 1961. Pe scurt, 2.965 deplasări pe scenele căminelor culturale și ale cluburilor din întreprinderi și uzine, precum și 5.959 turnee în localități mai mari sau mai mici din toată țara. Priviți cu atenție aceste cifre: veți vedea în spatele lor vagoane de cale ferată special amenajate, autobuze confortabile intrate în inventarul fiecărui teatru, florile și urările de bun sosit, mulțumirile pline de dragoste ce le-au fost adresate colectivelor de artiști în gări fără de număr și la intrările în hoteluri, tăcerile emoționate ale unor săli de spectacole suprapopulate, și nu o dată critice tovărășești făcute de oameni simpli regizorilor și actorilor.

Pentru că mersul înainte al teatrului românesc contemporan are la bază exigența și gradul de cultură tot mai ridicat al milioanelor de spectatori.

Emil MANDRIC

CĂRȚI

V. ROMAN — „ȘTIINȚA ȘI TEHNICA ÎN EPOCA TRECERII SOCIETĂȚII DE LA CAPITALISM LA COMUNISM"
Ed. Științifică
442 pag.

Competent cercetător al problemei enunțate în titlul cărții, ing. V. Roman i-a dedicat mai multe studii. Noua sa lucrare tratează unele aspecte ale corelației dintre știință și societate. Relevînd ultimele cuceriri tehnico-științifice (cartea are și o postfață dedicată zborului celor doi „frați cosmici" sovietici), autorul demonstrează faptul că știința devine tot mai mult o nemijlocită forță materială de producție, un motor deosebit de puternic al progresului social, prețioasă componentă a construcției socialismului și comunismului.

G.L. ROZANOV — „ULTIMELE ZILE ALE LUI HITLER"
Ed. Politică — 159 pag.

Primăvara anului 1945. În subsolul cancelariei Reichului, ultimul refugiu al căpeteniilor naziste, domnea deruta și spaima. Bazîndu-se pe un vast material faptic, documentar, autorul evocă prăbușirea Germaniei fasciste sub loviturile zdrobitoare ale armatei sovietice. Lucrarea [illegible] altor civilizate [illegible] sau rele [illegible]

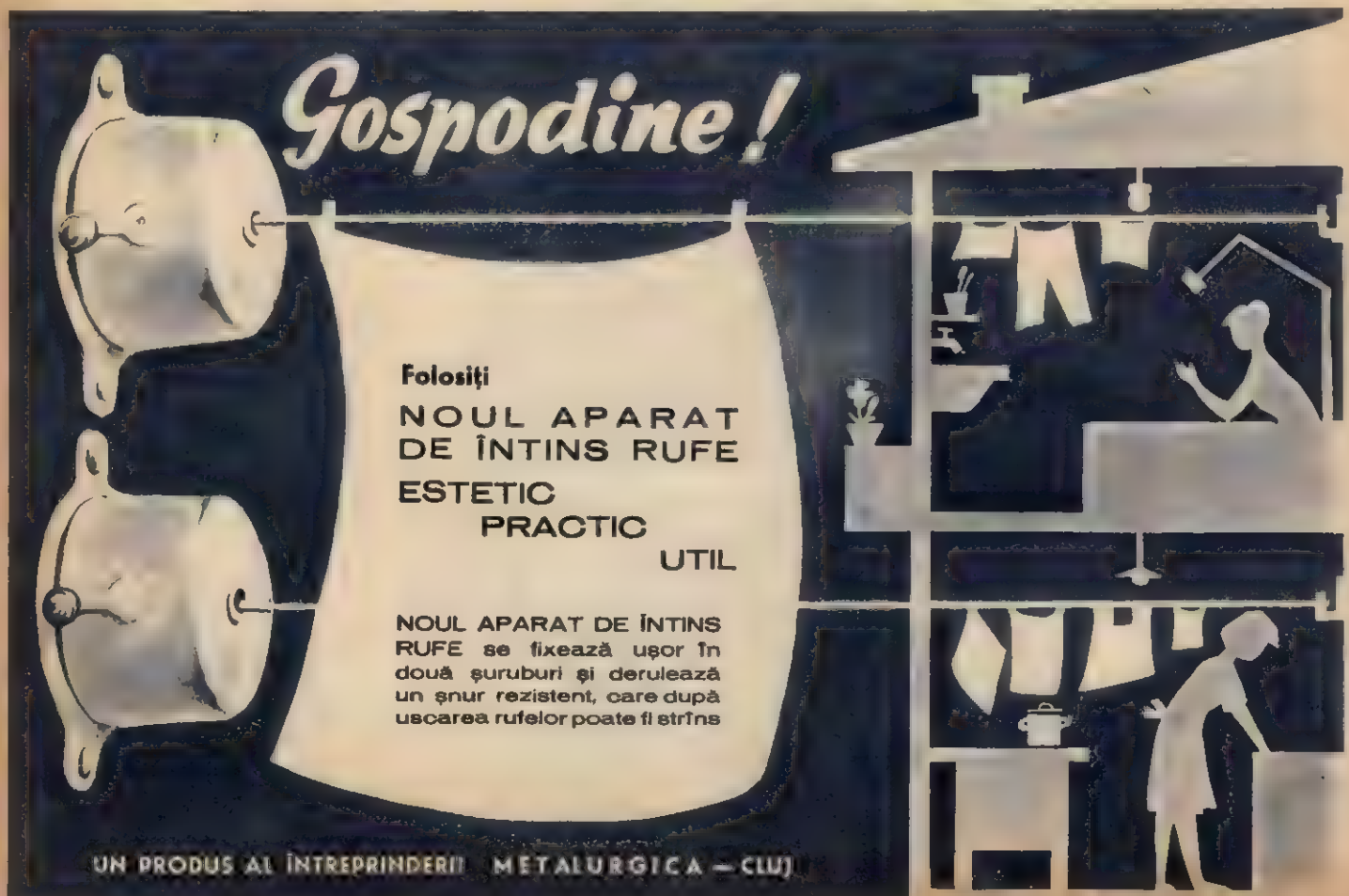

E BINE SĂ ŞTIM

De vorbă cu medicul

MATERIALELE PLASTICE ŞI CANCERUL

„Citind articolul «Vom birui și cancerul», apărut acum cîtva timp în «Flacăra», aș vrea să-mi dați lămuriri mai ample în ce măsură sînt cancerigene materialele plastice".

Dumitru MACOVEI, funcționar, București

Ținînd seama de faptul că incidența cancerului este mult crescută în ultimele decenii, problema ridicată mai sus interesează în mod firesc pe mulți, mai ales acum, în epoca fibrelor și a materialelor plastice, care furnizează materii prime la numeroase ramuri industriale și în special sectorului bunurilor de larg consum.

S-a stabilit că unele substanțe chimice (astăzi se cunosc peste 1.000) pot să provoace cancer atît la animale cît și la oameni, după o anumită perioadă de la pătrunderea lor în organism.

În ce privește masele plastice, în urma unor experiențe efectuate pe șobolani albi, s-a remarcat că acestea au într-adevăr o acțiune cancerigenă, dar numai în cazul cînd sînt implantate (adică introduse sub piele) și numai dacă implantul are o anumită formă și anumite dimensiuni. Perioada de latență, adică timpul scurs de la implantare pînă la apariția cancerului, este foarte lungă, echivalînd la om cu 40-50 de ani! Așadar, în mod practic, materialele plastice nu pot determina apariția cancerelor la specia umană. De altfel practica chirurgicală a demonstrat că folosirea diferitelor materiale plastice în chirurgia reparatorie, osoasă și vasculară nu au produs tumori în organele respective.

Dr. N. VOICULEȚ de la Institutul oncologic din București

ESTE CANCERUL EREDITAR?

Cancerul este sau nu transmisibil pe cale ereditară? Iată o preocupare destul de veche a oamenilor de știință. Adepții primului punct de vedere invocau, între alte argumente, diferite exemple de familii în care părinți și copii piereau de această boală cumplită, uneori chiar cu aceeași localizare. Unii cercetători, bazîndu-se pe anumite experiențe, au fost chiar de părere că există posibilitatea de a se obține, prin încrucișări repetate, tulpini de șoareci la care cancerul apare foarte frecvent.

Cercetările ulterioare nu au confirmat însă acest punct de vedere. Astfel s-a arătat că apariția sau neapariția cancerului la șoareci este condiționată nu de faptul că femela care le-a dat naștere se trage dintr-o familie de animale canceroase, ci de felul cum sînt alăptați tinerii șoareci. Factorul susceptibil de a produce cancerizarea la șoareci a fost numit „factorul lapte", iar savantul sovietic Sabad l-a pus chiar în evidență, așa încît teoria eredității cancerului a pierdut o nouă poziție.

Unul din argumentele folosite în favoarea teoriei ereditării cancerului la oameni îl oferea însă, așa cum am arătat mai sus, existența familiilor de cancerosi. Se menționau și cazuri celebre, ca de pildă cel al familiei Bonaparte, afirmîndu-se că tatăl lui Napoleon, împăratul însuși și un frate al său ar fi murit de cancer și chiar din cauza aceleiași forme: cancerul stomacal.

Într-o conferință ținută acum cîtva timp la o ședință a Societății de istoria medicinei, generalul dr. I. Bălănescu a afirmat însă, între altele, pe baza unor interesante documente, că viața lui Napoleon nu a fost curmată de cancer, ci de un abces hepatic care i s-a deschis în abdomen. În insula Sfînta Elena, Napoleon suferea de o boală exotică, contractată acolo, și anume de dizenterie amoebiană. Boala s-a complicat, provocînd în cele din urmă abcesul cu efect fatal.

Iată, așadar, un nou considerent în problema eredității cancerului, adus de data aceasta nu de medicina de laborator sau clinică, ci de istoria medicinei.

Asistent universitar Vladimir Iuliu GUSIC

DIN TOATĂ LUMEA

Motocicletă liliputană

Motocicleta din fotografie a figurat la o expoziție din Frankfurt pe Main și se spune despre ea că ar fi de cel mai mic tip din lume. Are un motor de 50 cm c și dezvoltă o viteză de 60 km pe oră. După cum se poate observa în fotografie, motocicleta pitică poate încăpea în portbagajul unui automobil.

Un... fenomen în carne și oase

„Clasicul" viței cu două capete din bîiciurile de altădată nu prezenta prea multe garanții de autenticitate. Totuși uneori natura dă naștere și unor asemenea fenomene. Astfel, un viței bicefal a văzut lumina zilei în satul spaniol Galdacano, lîngă Bilbao. Vițelul n-a trăit decît cîteva zile, destul însă pentru a putea fi fotografiat...

Povestea vorbei

EXPRESII... COMPRIMATE

Sîntem obișnuiți cu faptul că pentru fiecare obiect sau noțiune să avem cîte un cuvînt; desigur, se pot cita și obiecte sau noțiuni care, în românește, sînt denumite prin îmbinări de două (mai rar trei) cuvinte: *floarea-soarelui, cale ferată, gospodărie agricolă colectivă* și altele. Istoria limbilor ne arată că adesea astfel de îmbinări sînt părăsite și înlocuite cu un singur cuvînt, care făcea parte din vechea îmbinare.

Cuvîntul *capitală* cu înțelesul lui actual era al doilea element al expresiei franțuzești *ville capitale*; cu timpul a început să se spună numai *capitale*, cu același înțeles. Într-o situație asemănătoare se află *biscuit*. În franțuzește, se folosea mai demult, cu înțelesul de „biscuit", expresia *pain biscuit*, tradusă cuvînt cu cuvînt: pîine (pain) de două ori (bis) coaptă (cuit). Îmbinarea a fost redusă la un singur cuvînt (biscuit), împrumutat ulterior și de limba română.

Cuvîntul nostru *vapor* vine tot din franțuzește, unde înseamnă însă „abur". Vechea denumire a vaporului era *bateau marchant à vapeur*, adică „vas care merge cu aburi". Expresia alcătuită din patru cuvinte s-a redus la unul singur, vapeur (pronunțat vapór) și adaptat la rostirea românească în forma vapor.

Ca ultim exemplu, vom cita *ficat*. Cuvîntul nostru provine din construcția latinească *iecur ficatum*, adică „ficat (iecur) umplut cu smochine (ficatum)". Denumirea latină — la prima vedere foarte ciudată — se explică prin aceea că romanii apreciau foarte mult ficatul ca aliment, și-l preparau prin îmbăiere cu smochine. O simplificare asemănătoare celor discutate la început (ville capitale, pain biscuit, bateau marchant à vapeur — devenite: capitale, biscuit, vapeur) a făcut ca ficatul să fie denumit numai cu al doilea element al construcției *iecur ficatum*.

Sorin STATI

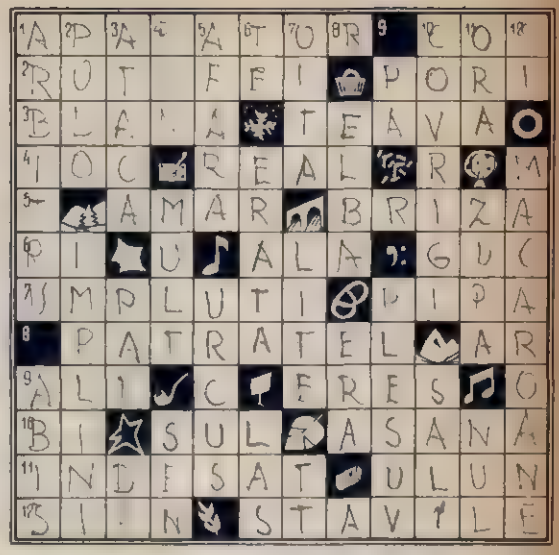

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE

PLIN SAU GOL?

ORIZONTAL: 1) Evită golurile — Recipient care în unele cazuri poate fi plin cu... goluri. 2) Plinuț — Goluri în piele. 3) Acoperămînt hibernal — Laminat cu gol la mijloc. 4) Nimic — Conform cu realitatea. 5) Gustul pelinului — Boare. 6) Cuieri — Cel de colo — Localitate în Danemarca. 7) Plini — Se umple cu tutun special. 8) Unele pline și altele goale în careu (sing.) — Un pătrat agricol. 9) Nume turcesc — Superstiție. 10) Prefix pentru doi — Cilindru... umplut uneori cu fulgi — A goli un teren de surplusul de apă. 11) Plin-ochi — Mama lui Gingis Han. 12) Postav mai plin — Construcții cu ajutorul cărora se umplu sau se golesc bazinele.

VERTICAL: 1) Fluieră și la gol — Un gol timens! 2) Joc cu goluri pe apă — A face să fie plin, întreg. 3) A porni ofensiva pentru marcarea golurilor — Tulpină goală la mijloc — Afirmație. 4) Fluviu european — Prea plin — În care nu se află nimic; gol, deșert. 5) Dincolo de poartă — Ascensiune. 6) Pronume — „Scuză" cînd s-a scris, de pildă, plin în loc de gol — Fricos. 7) Miorită — Sîrme care umplu cablul electric — Traian Teodorescu. 8) Fluviu european — Epocă. 9) Salutul celor mici — Golaș. 10) Au goluri... pentru a fi trași pe sfoară — Se umplu la spectacole. 11) Plină de... minute — Zeamă de găină (reg.) — Gol matematic. 12) Notă muzicală — Paste făinoase cu goluri la mijloc.

Dezlegarea jocului „ZOOLOGIE", apărut în numărul trecut

ORIZONTAL: 1) Ereditate — Lin. 2) Nedumerită — Tap. 3) Ta — Supărată — Il. 4) U — Imnuri — Agavă. 5) Zonă — S — Șiret — N. 6) I — Cneaz — Ter — Pa. 7) Ace — U — Ușă — Ivi. 8) Satiri — Ala — Ien. 9) Mi — Coincidență. 10) Crăp — Osc — Corn. 11) Na — Ren — Leu — Vas. 12) Inc — Nari — Flare. 13) Lipsiți — Martin.

Micul comentar

„Skybolt"

de Florica ȘELMARU

Pînă nu demult, „Skybolt" era un nume care se întîlnea aproape exclusiv în studiile și articolele experților militari. De cîtăva vreme termenul a intrat în proza comentatorilor politici, unde revine cu stăruință ca unul din cele mai caracteristice conflicte de interese în politica nucleară a puterilor occidentale. Toate ultimele întîlniri atlantice, de la recenta sesiune de la Paris a Consiliului N.A.T.O. pînă la întîlnirea de zilele trecute a președintelui Kennedy cu premierul MacMillan, s-au desfășurat sub semnul „scandalului Skybolt".

„Skybolt" este o rachetă pentru focos nuclear, de tipul aer-sol, la producerea căreia S.U.A. au hotărît să renunțe după enorme sume investite în cercetări pe care le-au încununat... cînd eșecuri. Dar S.U.A. se angajaseră să furnizeze un număr de asemenea rachete Marii Britanii, care pe baza acestui angajament a renunțat să producă ea însăși arme similare. „Skybolt" căpătase astfel, după expresia unui ziarist american, menirea „să prelungească viața bombardierelor cu echipaj și o dată cu aceasta forța nucleară de șoc independentă a Marii Britanii".

În fața dezamăgirii violente și a reproșurilor oficialităților britanice, George Bundy, consilier al președintelui Kennedy pentru problemele securității naționale, declara duminica trecută în cadrul unui interviu televizat: „Ne-am ocupat de acest program (programul Skybolt — n.n.) timp de aproape 3 ani și am investit aproape jumătate miliard de dolari față de o contribuție într-adevăr neglijabilă din partea britanică... Este vorba de un sistem de arme extrem de complex și foarte greu de perfecționat..."

Așa încît partea americană a oferit părții britanice următoarea alternativă, ai cărei termeni contravin deopotrivă obiectivelor politicii londoneze:

— sau să preia Marea Britanie pe cont propriu „programul Skybolt", ceea ce înseamnă cheltuieli pe care experții le apreciază la sume variind între 250 și 500 milioane dolari, considerate inabordabile pentru bugetul britanic;

— sau să achiziționeze rachete americane, eventual „Polaris", ceea ce ar scoate din uz aviația strategică a Marii Britanii și ar pune capăt „independenței nucleare" din care Londra, ca și Parisul, fac o chestiune de prestigiu și autoritate în relațiile cu S.U.A.

Alternativa americană a stîrnit în cercurile influente britanice o reacție ușor de imaginat. La începutul săptămînii, o figură cunoscută în lumea construcțiilor aeronautice, sir Roy Dobson — director al firmei „The Hawker-Siddeley Aircraft" și președinte al firmei „British Aircraft Constructors" — a adresat ziarului „Times" o scrisoare în care spunea: „Am văzut unde ne-a dus așanumita interdependență... Înainte de a cădea din nou într-o capcană, să vedem ce-am putea face prin propriile noastre mijloace". (În această ordine de idei se vorbește la Londra de reluarea cercetărilor — abandonate în urma acordului cu S.U.A. privitor la „Skybolt" — pentru realizarea unor rachete britanice.) În același timp în ajunul întîlnirii Kennedy-MacMillan, ziarul londonez „Daily Sketch" flutura amenințarea că „dacă atmosfera sumbră ce domnește în legătură cu «Skybolt» nu este spulberată de președintele Kennedy, este posibil un acord nuclear franco-britanic", completată cu o aluzie la faptul că Franța ar fi dispusă să devină mai conciliantă în problema „pieții comune", în schimbul colaborării nucleare a Marii Britanii.

„Scandalul Skybolt" este cea mai recentă ilustrare a faptului că „marea solidaritate atlantică" se bazează pe principiul: „frate, frate — dar brînza-i pe bani!" Inclusiv brînza nucleară.

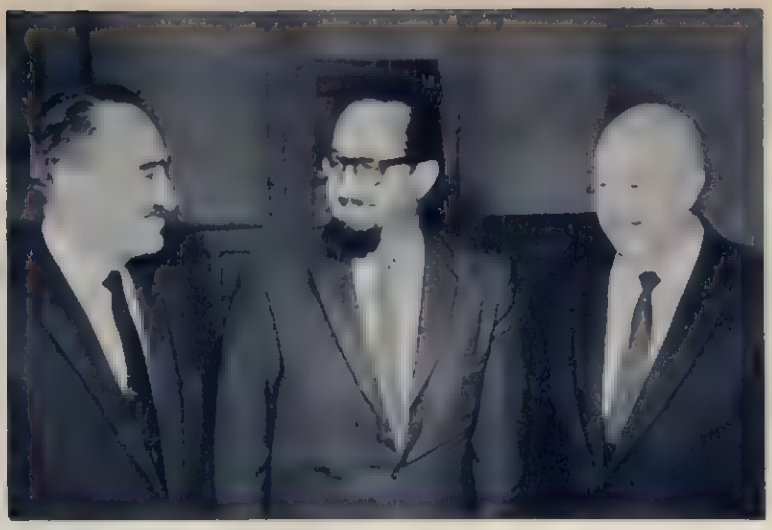

Manolis Glezos, eroul național al poporului grec, a fost eliberat la 15 decembrie din închisoarea ateniană Averoff. El nu-și va putea însă ocupa locul în parlament datorită faptului că hotărîrea tribunalului cu privire la privarea sa de drepturi politice pe timp de opt ani a fost menținută. Glezos va continua să-și desfășoare activitatea politică ca membru al Comitetului Executiv al EDA, în care a fost recent ales.

fotocronica FLACĂRII

Aspect de la primirea de către N. S. Hrușciov a lui Carlos Rafael Rodrigues, membru al Conducerii Naționale a Organizațiilor Revoluționare Integrate, președintele Institutului național pentru reforma agrară din Cuba. Rodriguez a condus delegația cubană sosită în Uniunea Sovietică pentru a duce tratative comerciale.

La Stockholm a avut loc înmînarea premiilor Nobel pe 1962 (fotografia din stînga); laureații sînt, de la stînga la dreapta: prof. Maurice Wilkins, dr. Max Perutz, dr. Francis Crick, John Steinbeck, prof. James Watson și dr. John C. Kendrew. Datorită stării sănătății sale, renumitul savant sovietic acad. Lev Landau a primit înalta distincție la Moscova, fiindu-i înmînată de ambasadorul Suediei. În fotografia din dreapta. Rolf Sohlman, ambasadorul Suediei (stînga), savantul Lev Landau însoțit de soția sa, Kora Landau, și Matislav Keldîș, președintele Academiei de științe a U.R.S.S.

O imagine semnificativă din Statele Unite. În fața unui chioșc situat în Times Square din New York și destinat propagandei în favoarea înrolării în armata americană, demonstrează un grup de membri ai organizației „Tineretul împotriva războiului și fascismului". Manifestanții cheamă la renunțarea sprijinirii cu bani și militari americani a dictaturii diemiste din Vietnamul de Sud, la neintervenție în Cuba, la înlăturarea pericolului de război din cauza Berlinului occidental etc.

O mare mulțime de congolezi, adunați în fața clădirii parlamentului din Leopoldville, au demonstrat recent pentru eliberarea lui Antoine Gizenga și a altor patrioți arestați ilegal, protestînd în același timp împotriva manevrelor antidemocratice la care se dedau elementele reacționare din Congo.

Cititorii ne scriu, noi răspundem

Cîinele cu două inimi și patru plămîni

„Ce realizări s-au obținut în domeniul transplantului inimii și cît e de importantă ultima experiență a lui Vladimir Demihov?"

Traian MOIȘ,
Baia Mare, str. Victoriei 94

Răspunde dr. FR. PROINOV, directorul Spitalului clinic Fundeni.

Executarea tehnică a unui transplant cardiac reprezintă o operație complicată și

Vladimir Demihov cercetînd electrocardiograma celor două inimi ale cîinelui Grișka.

grea. Încercări în acest sens au fost făcute în multe laboratoare de chirurgie experimentală — transplantul inimii fiind una din cele mai spectaculoase operații. Au fost studiate și executate variate și interesante modele de tehnici operatorii experimentale, care au permis treptat lămurirea diferitelor probleme de transplantare — mai ales în ceea ce privește partea biologică a transplantului și punerea la punct a tehnicilor operatorii.

În această direcție, școala sovietică are o bogată experiență și rezultate remarcabile. Primele încercări reușite le-a făcut N.P. Sinițin. El a izbutit să înlocuiască inima unei broaște cu inima altei broaște, a cărei funcționalitate și viață au durat timp de aproximativ un an de zile. Studiind modificările histologice survenite la diferite perioade de la transplantare, Sinițin a creat premisele executării transplanturilor cardiace la mamifere (cîine), adică la animale care pe scara de evoluție sînt cu mult superioare batracienilor.

Cu cîteva luni în urmă Vladimir Demihov, conducătorul laboratorului de transplantări al Institutului „N.V. Sklifosovski" din Moscova, a reușit să „monteze" și să „coasă" în organismul unui cîine o inimă și plămînii scoși de la un alt cîine. Rezultatul obținut de Vladimir Demihov este foarte valoros, dat fiind că o asemenea experiență s-a efectuat pentru prima oară în lume și că animalul operat (cîinele Grișka) supraviețuiește un timp mai îndelungat fără să se deosebească de ceilalți cîini, cu toate că are două inimi și patru plămîni. Această reușită reprezintă un mare succes pentru știință.

Pe baza perfectării tehnicilor chirurgicale și a rezolvării diferitelor aspecte biologice ale transplanturilor de organe (reducerea specificității țesuturilor de transplant, diminuarea reacțiilor din partea gazdei față de țesuturile străine), vom putea asista, într-un viitor destul de apropiat, la schimbarea și înlocuirea diferitelor organe din organismul omului — fie chiar și inima.

Cum se formează curcubeul?

La această întrebare, pusă de Aurel Slibuț, *elevi din Reșița, răspunde* MATEI ALECSESCU, *directorul Observatorului astronomic popular din București.*

Curcubeul este un fenomen de natură meteorologică, a cărui explicație simplă se bazează pe faptul că lumina „albă" a Soarelui este formată în realitate din mai multe culori, cele șapte culori fundamentale, care merg de la roșu la violet.

Curcubeul poate fi observat pe timp de ploaie, atunci cînd Soarele este relativ apropiat de orizont, iar în partea opusă există un nor. Lumina Soarelui, trecînd prin picăturile de apă de ploaie, se descompune în culorile fundamentale și se reflectă de mai multe ori. Drept urmare, raza de lumină albă, descompusă în raze colorate, se proiectează pe nor, care joacă rolul unui ecran. Or repetarea simultană a acestui fenomen în foarte multe picături de apă are ca rezultat formarea arcului colorat al curcubeului.

Apariția curcubeului — în realitate, după cum se vede, a spectrului solar — nu constituie un semn că ploaia ar înceta, ci doar indică faptul că Soarele a răzbătut printr-o spărtură de nori. De altfel, curcubeul poate fi observat și în alte condiții. De exemplu, dacă avem în față o fîntînă arteziană care aruncă apa în picături fine, iar Soarele se găsește în spatele nostru, pe fundalul picăturilor de apă va apare de asemenea un curcubeu, cu atît mai pronunțat cu cît picăturile vor fi mai numeroase și mai fine.

Fenomenul poate fi și multiplu, adică se pot observa două și chiar trei curcubeie concentrice, explicația de principiu fiind, bineînțeles, aceeași.

Pe scurt

Gelu Cornoveanu, profesor, Tîrgușor, raion Medgidia, reg. Dobrogea. Ca să vă putem răspunde, vă rugăm să ne scrieți care din marii maeștri ai Renașterii vă interesează în mod deosebit.

George Tuza, elev, Hunedoara. În Institutul agronomic „N. Bălcescu" din București funcționează Facultatea de agricultură, Facultatea de horticultură și Facultatea de medicină veterinară — toate cu durata de studii de 5 ani. Pentru a primi datele cerute, trebuie să ne precizați ce facultate doriți să urmați.

Tamara Stănciulea, Tulcea; *Violetta Turanschi*, studentă, Iași; *Ioan Roșca*, mecanic, Tîrgu Mureș. Urmăriți rubrica „Cititorii către cititori" și veți găsi adrese ale unor tineri din țările prietene, cu care veți putea coresponda.

Un nou complex comercial

În cartierul „1 Mai" din Bacău a fost dat recent în folosință un nou complex comercial cuprinzînd mai

multe magazine moderne. Iată o imagine din interiorul magazinului cu autoservire al complexului.

B. CONSTANTIN

Din resurse locale

Această imagine redă un aspect din timpul construcției noului grajd al Gospodăriei agricole colective Boldești de Jos, din raionul Piatra Neamț. Grajdul are o

mare capacitate de adăpostire și la construirea lui au fost folosite într-o bună măsură materiale procurate din resurse locale.

Emil BUCUREȘTEANU,
Piatra Neamț,
str. Alexandru cel Bun 24

Un schimb de experiență valoros

Îndrumată de Comitetul regional de cultură și artă din Bacău, Biblioteca centrală regională a organizat la biblioteca din Piatra Neamț un schimb de experiență între bibliotecarii comunali din întreaga regiune, pe tema: „Cum sprijină munca cu cartea dezvoltarea sectorului zootehnic al gospodăriilor agricole colective". În același timp s-au organizat și alte acțiuni de răspîndire a cărții, cum este cea redată în fotografia de față, pe care am realizat-o în comuna Girov; aici s-a ținut o consfătuire cu colectiviștii

din comunele Dochia, Dobreni, Girov, Bodești, Ștefan cel Mare, Căciulești și Bălănești, despre cartea „Creșterea animalelor — izvor de bogăție". Cu acest prilej a avut loc un prețios schimb de experiență între bibliotecari și colectiviști.

C. BURSUC,
Bacău, str. Ada Mărinescu 6

De la fotocorespondenți

Aspect din secția de mobilă a Fabricii de mobilă din Deva. (*Virgil Onoiu*)

Vedere din Piețișul înnoit. (*Traian Onofreiciuc*)

La Suceava: prima expoziție filatelică C.E.C.

Vă trimit alăturat acest plic de la expoziția filatelică avînd tema C.E.C., organizată de Direcția regională C.E.C. Suceava, în colaborare cu A.F.R. Suceava. Ea a fost deschisă în ziua de 23 noiembrie 1962, în cinstea „Săptămînii economiei", și este prima expoziție filatelică cu tema C.E.C. organizată în țara noastră.

Ilie VINARU,
Direcția regională C.E.C. Suceava

Cititorii către cititori

Doresc să corespondeze pe diferite teme următorii: *Stelian Topoleanu*, marinar, Brăila, bd. Cuza nr. 107, etaj I, ilustrate; *Săndel Matei* și *Gigel Drăguț*, tehnicieni, secția de extracție Ciurești, raion Slatina: sport, ilustrate; *Elisabeta Balki*, elevă, Lugoj, str. V.V. Delamarina nr. 42: ilustrate; *Mariana Tîrnăveanu*, elevă, Ocna Mureș, str. Memorand nr. 118, reg. Cluj: ilustrate; *Sandu Pîrvan*, lăcătuș mecanic, rafinăria Dărmănești, reg. Bacău: literatură, sport, geografie; *Dana Nicolaescu*, elevă, com. Moțăieni, raion Tîrgoviște: ilustrate; *Maria Barboni*, Lugoj, str. A. Mureșanu nr. 19: ilustrate; *Mihai Dominți*, student, Arad, Institutul pedagogic, str. Chopin nr. 9: ilustrate; *Ion Rizea* și *Dumitru Manolache*, elevi, Rm. Vîlcea, str. Lenin nr. 160: literatură, muzică, sport, ilustrate; *Ana Comșa*, tehnician, Onești, bloc 5 A, scara III, ap. 62, reg. Bacău: ilustrate; *Grigore Tănase*, timplar, Fălticeni, str. Nuțu Elman nr. 64: filatelie, ilustrate; *Petrina Matescu*, elevă, Satu-Mare, str. Al. Petőfi nr. 41: literatură, muzică, artă, ilustrate; *Alexandrina Bălan*, elevă, București, șos. Iancului nr. 47, raion 23 August: ilustrate; *Olitța Popescu*, elevă, Fălticeni, str. Plutonier Iacob nr. 11: sport, muzică, ilustrate; *Soica Trandafir*, electrician, Gurabarza, bloc 1, etaj II, camera 14, raion Brad, reg. Hunedoara: literatură, artă, muzică; *Wiky Bratu*, elevă, Găiești, str. I.C. Frimu nr. 20: ilustrate; *Mioara Radu*, Constanța, str. Hașdeu nr. 66: literatură, ilustrate, artă, muzică.

REȚINEȚI DIN VREME Nr. 52 AL REVISTEI „FLACĂRA"

Actualitatea politică, economică, culturală și științifică; fotoreportaje, reportaje, schițe, umor, curiozități, ilustrații bogate, planșe în culori — toate acestea într-un număr sporit de pagini.

NU UITAȚI: LA 29 DECEMBRIE APARE „FLACĂRA" Nr. 52, 40 PAGINI, 3 LEI

FLACĂRA
Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI—Nr. 51 (395)
22 decembrie 1962

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII
Căsuța poștală: 3507 oț. 33, Tel. 17.60.10, int. 1744

ABONAMENTE:
la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei

Prezentarea grafică: Vlad MUȘATESCU. Tipărită la Combinatul poligrafic Casa Scînteii.

PREȚUL REVISTEI 2 LEI

— Tu o iei la stînga, eu o iau la dreapta, și dacă nici de data asta nu vînăm nici un lup, ne lăsăm de meserie!!!

Desen de A. ANDRONIC

Fără cuvinte.

„Eulenspiegel"

Mămicooo!!!

Desen de E. ARNO

Fără cuvinte.

„L'Humanité Dimanche"

UMOR

— Degeaba fugi, nu-l mai prinzi...

— Trebuie! Eu sînt mecanicul trenului.

„L'Humanité Dimanche"

— Mămico, trebuie să speli și ceștile?...

„Szpilki"

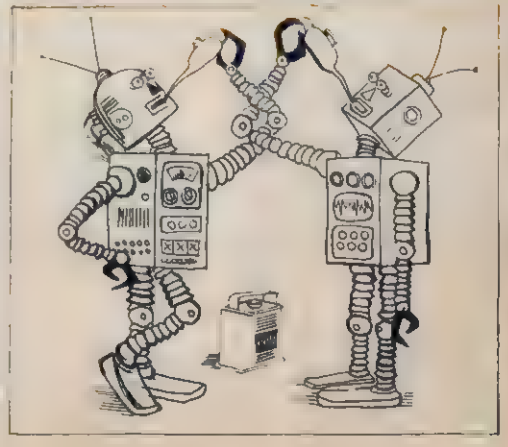

Bruderschaft!

„Szpilki"

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

Nr. 52 (396) — 29 decembrie 1962

NUMĂR SPECIAL - 40 DE PAGINI

15 ANI

ÎNCĂRCAȚI DE VICTORIA MUNCII

de Mihai BENIUC

„Aici, unde-s aceste mari blocuri de case, a fost groapă murdară". „Platoul acesta, cum urci din Valea Neagră spre Năvodari, unde-i așezată uzina de superfosfați, din care ies cu sutele vagoanele de îngrășăminte chimice, era înainte un loc gol". „Aici, unde-i cel mai mare centru de exploatare a minereului de fier din toată țara, era pășune și loc împădurit". Așa poți merge de la un capăt la altul al țării, prin văi și prin munți, prin șesuri și pe dealuri, prin sate și orașe, și peste tot vei găsi locuri unde acum 15 ani erau fie niște paragini, fie niște bordeie nefericite, fie niște ape sălbatice, fie pur și simplu nimic, iar acum sînt vii și pometuri, orașe noi, fabrici, sonde petrolifere, termo sau hidrocentrale electrice, șantiere navale, ca să nu mai vorbim de muzee, teatre, școli și alte așezăminte culturale. Numai cincisprezece ani de revoluție socialistă, căci asta e viața republicii, și Romînia a căpătat o altă înfățișare, cu totul nouă, de bogăție și prosperitate — lucru ce n-a putut fi realizat nici în 150 de ani înainte, adică în de zece ori atîta.

Aceasta-i ceea ce se vede dintr-o privire și uimește. Dar conștiința oamenilor, elanul lor constructiv, trezit și pus în mișcare de partid și tradus în atîtea strălucite realizări de la o zi la alta? E destul să stai de vorbă o oră cu un țăran colectivist, cu un director de întreprindere, cu un tînăr muncitor de uzină, care la panoul de comandă urmărește procesele de producție automatizate, și numaidecît îți dai seama de uriașele transformări în mentalitatea oamenilor, convingerea că prin muncă liberă, fără patroni și tot felul de exploatatori, se pot realiza minuni, iscusința cîștigată în domeniul tehnicii celei mai moderne, viziunea realistă despre lume, setea de viață culturală la un nivel tot mai ridicat, limbajul bogat și tot ceea ce înnobilează sufletul omului, care poate să scrie cu majusculă acest nume.

Acest om mai are o calitate. Trăind în azi, pe care-l iubește ca al său, el străbate mereu cu gîndul, cu planurile și cu visurile sale în mîine, sub bolțile mai luminoase ale viitorului, care-i deschid imense perspective, de proporții nebănuite, pentru desfășurarea forțelor sale creatoare, pentru a putea, de pe treptele socialismului în desăvîrșire rapidă, pune pasul pe pragul comunismului.

Grea a fost lupta de doborîre și zdrobire a vechiului regim, burghezia, moșierimea, ca clase dominante și asupritoare, apoi dărîmarea monarhiei și izgonirea ultimului Hohenzollern, și n-a fost ușoară nici gigantica muncă constructivă de a face dintr-o țară înapoiată în agricultură și nedezvoltată în industrie un puternic stat industrial și agricol, cu o sănătoasă economie socialistă, la nivelul tehnicii mondiale. Dar partidul a avut dreptate și n-a greșit poporul urmîndu-l: Republica Populară Romînă este o țară într-adevăr înfloritoare. Steagul roșu al revoluției de tip leninist, purtat glorios în bătălii de partidul clasei muncitoare și al țărănimii aliate cu ea, poate cu mîndrie să-și desfășoare faldurile peste patria noastră.

Cincisprezece ani încununați de biruința muncii împlinește țara noastră. Iar dacă cineva din afară ne-ar întreba „Ce țară este Romînia?", fiecare din noi ar putea răspunde cu liniștea omului care cunoaște greutatea cuvîntului ce exprimă adevărul: „O țară a socialismului victorios".

Într-o astfel de țară, cu un popor ca acesta, comunismul, cea mai înaltă formă de viață socială imaginabilă de om și realizabilă în istorie, se anunță de pe acum ca certitudine, întocmai ca răsăritul soarelui după aurora.

La Combinatul chimic Borzești.
Fotografie de S. MENDREA

Tata, feciorii și fetele intră în schimbul de dimineață.

40 de ani — de 15 ori ocolul pămîntului

În 1923, un țăran din Viișoara (Turda), proptit în bîtă de ciurdar, filozofa către feciorul său: „Ilie, așa-i făcută lumea asta: cine are trăiește, cine n-are se tîrăște ca să nu moară. Eu mă tîrăsc. Uită-te la opinci: sînt harcea-parcea. Uită-te la cioareci: petic peste petic. Uită-te la mumă-ta: e mai necăjită ca o zi de post". „De ce-mi spui toate astea, tată?" — a-ntrebat Ilie. „Fiindcă ești de-amu ficior mare și te prinde viața în jugul ei, iar eu sînt părintele tău și nu-s bolînd de cap și numa' binele ți-l vreau și nu pot să fac nimic, fătul meu, de aia îți spun..." „Ce-mi spui, tată?" Printre lacrimi, bătrînul i-a spus: „Cît ești de frumos, Ilie, și cît ești de sărac!... Poate de-amu ai o drăguță, că trăbă să ai, dar mi se rupe inima că ești june și nu pot să-ți cumpăr o căciulă și-o pereche de cizme". „Lasă, tată, că mă duc să lucru la unul și la altul". Bătrînul a zîmbit amar: „Unde-ai văzut tu ziler, cum vrei să fii tu, sau ciurdar, cum îs eu, cu cizme de box în Rumînia asta? Eu, fătul meu, îți dau două sfaturi. Întîiul: să te duci în lumea mare, că poate îi găsi un dărab de pită mai bună. Al doilea: dacă te-nsori să-i spui muierii tale să nu-ți facă prunci care să pătimească din cauza nevoilor, auzitu-m-ai?"

...Într-o bună zi, acum 40 de ani, Ilie Berar, feciorul ciurdarului din Viișoara, și-a adunat cămeșile peticite, le-a pus în traistă și a plecat în lume. S-a dus la Cluj. Voia să intre la o fabrică. A bătut cîteva zile în multe porți. Nu i s-a deschis nici una. A venit la Turda. Degeaba a venit. A făcut apoi drum spre Cîmpia Turzii, să încerce la sîrmărie. Un nădrăgar cu mîinile pătate de cerneală și cu clop țilinder l-a întrebat: „Mă, țărane, ce vrei să lucrezi tu în fabrica asta?" „Eu, domnule — a zis Ilie — lucru orice, numa' pită să am și o pereche de cizme". Și a fost angajat.

La început Ilie s-a socotit fericit: avea de lucru. Și încă aproape de casă, doar la 4 kilometri. Tatăl său s-a bucurat și el foarte.

Dar au trecut un an, doi, trei și dărabul de pită al lui Ilie Berar era din ce în ce mai mic și mai amar. Încă tînăr, Berar voia să-și facă rost în viață și avea o poftă grozavă de muncă. Lucra la trefilajul dur. După doi ani, „furînd" meseria din ochi de la meșteri cu experiență, Ilie Berar a trecut la trefilajul mijlociu, unde munca era mai complicată, sîrma trebuind să treacă, pentru a deveni ca struna de vioară, prin gurile diverselor mașini și prin multe botezuri de emulsii acidulate. Numai că, pe măsură ce Ilie dezvelea tainele meseriei de sîrmar, leafa — și așa destul de mică — îngheța. Într-o toamnă, feciorul ciurdarului din Viișoara s-a însurat. Și nu după multă vreme i-a spus bătrînului: „Tată, să știi că cel de-al doilea sfat al dumitale n-am să-l ascult. O să ai acuși un nepot". Ridicînd din umeri, bă-

trînul i-a zis: „Treaba ta, fătul meu; de-amu eşti cap de familie, descurcă-te!“ Şi neascultarea a mers mai departe: lelea Maria, o ţărancă voinică şi sănătoasă, i-a umplut casa de copii. Fapt pentru care Ilie Berar a devenit unul din cei mai bogaţi muncitori din Cîmpia Turzii — şi nu numai de acolo: avea doisprezece copii, şase băieţi şi şase fete. Băieţii: Ilie, Mihai, Alexandru, Iustin, Ion şi Remus; fetele: Maria, Cornelia, Anuţa, Viorica Jeana şi Ileana. Cum i-au crescut, cum i-au îmbrăcat,ce le-au dat să mănînce numai lelea Maria şi badea Ilie ştiu. Mai cu seamă că-n 1930 Ilie Berar nu s-a mai lăsat supus de domni şi de vătafii lor. Fapt pentru care a stat acasă aproape o lună de zile. A făcut grevă. Şi alţi muncitori, tovarăşi de-ai săi de muncă, au făcut grevă. Fiindcă leafa era un bacşiş. Fiindcă munca era sleitoare. Fiindcă pe leafa de sîrmar nu puteai să cumperi nici un felder de grîu. „Ce-o să facem din copiii ăştia, bărbate? — zicea lelea Maria către bărbat. Uite, ăsta marele, Ilie, moare după carte. Poate facem o ţîră de domn din el, barem perceptor, ce zici?“ Berar zîmbea ironic: „Perceptor zici? Să-i jumulească pe oameni? Bine, fă-l perceptor, da' de unde-i dai clase de gimnaziu?... Nu, nevastă, pe toţi feciorii am să-i fac muncitori, că n-o să ţină viaţa asta de iad pînă la sfîrşitul lumii“.

După 23 August 1944, cînd a început să se vadă că viaţa de iad apune în toată Romînia, Ilie Berar se simţea în întreprindere ca în propria lui casă. Băieţii au crescut. Rînd pe rînd i-a adus în fabrică. Cel mai mare, Ilie, făcea şi meserie şi şcoală; după cîţiva ani a devenit ofiţer. Alexandru e unul din cei mai buni strungari; Mihai — laminator; Ion — sortator; Iustin — trăgător la secţia bare trase; Cornelia — lucrătoare la secţia cabluri; Maria — la electrozi; Viorica — studentă la Institutul pedagogic din Cluj; Anuţa — acasă lîngă lelea Maria; Jeana — tot aşa. I-aţi numărat? Sînt numai 10. N-am greşit! Doi dintre copiii lui Berar, ultimii doi, nu s-au născut cînd viaţa era iad, ci mai tîrziu, după eliberare. Remus şi Ileana sînt încă mici şi nu s-au hotărît pînă acum ce meserie îşi vor alege. Deocamdată învaţă la şcoala elementară din Viişoara.

Ne-am întreţinut cu badea Ilie Berar cîteva zile în şir, la fabrică şi la dumnealui acasă. Am stat de vorbă şi cu tovarăşii lui de muncă şi am putut afla că în ultimii zece ani fotografia lui Berar n-a lipsit niciodată de la panoul de onoare al fruntaşilor. Ziarul de uzină, ziarul regional, ziarele centrale au scris despre omul acesta harnic şi modest. Dar niciodată laudele nu l-au împăunat pe Berar. Astfel, deşi toţi copiii lui badea Ilie sînt fruntaşi, el le spune: „Chiar dacă veţi prinde luna de pe cer, să nu vă între fumuri în cap. Atîta vă spun: să fiţi oameni de cinste şi de omenie“. Prin cinste şi omenie Berar înţelege toate calităţile pe care trebuie să le aibă un muncitor al epocii socialiste. Meşterul său, Dumitru Cîmpeanu, care lucrează alături de Berar din 1932, ţine să ne ajute la portretizarea tovarăşului său: „Calendarul spune că badea Berar e omul cel mai vîrstnic din secţie. Nu-i adevărat. Ilie Berar — în ciuda celor scrise în calendar, după care ar rezulta că împlineşte 60 de ani — e omul cel mai tînăr din secţie. O sută de oameni care lucrează în secţia sa îl socotesc pe Berar omul în faţa căruia trebuie să-ţi scoţi pălăria. Nu-mi amintesc ca badea Ilie să fi întîrziat măcar o dată la lucru; nu-mi amintesc să fi dat vreodată sîrmă rebutată; nu-mi amintesc să nu fi ajutat pe cineva, cînd s-a aflat în impas. Tinerii din fabrică, care au crescut sub ochii săi, au devenit nu numai muncitori calificaţi, ci şi oameni dintr-o bucată, şi acum, cînd Republica noastră populară împlineşte 15 ani, Berar se găseşte în fruntea întrecerii socialiste“.

Poate la capitolul creşterii oamenilor ar trebui să insistăm mai mult asupra calităţilor pedagogice ale lui Ilie Berar. Teodor Cămărăşan, un tînăr certat cu disciplina şi munca de calitate, a fost supus de badea Ilie, luni în şir, unui examen de „cinste şi omenie“. Nu le-a fost uşor nici lui badea Ilie, nici tînărului. Important e însă altceva: Teodor Cămărăşan a trecut examenul. Profesorul i-a dat calificativul „bine“. În secţia lui Berar lucrează şi Mihai Dragotă, tot un tînăr. E chiar din Viişoara, satul bătrînului. În general munceşte destul de bine, dar se întîmpla uneori să nu cunoască măsura paharului. Pe Berar l-a supărat foarte setea aceasta şi i-a spus: „Mă, Mihai, trebuie să găsim un învăţat mare care să descopere... apa. E un medicament de care ai nevoie“. Şi nu l-a mai lăsat de sub aripa sa. Ce s-a întîmplat cu Mihai Dragotă? Vă spune tot Ilie Berar: „Acum e ficior fain, e om de cinste şi omenie“. Ceea ce spune totul.

Ne-am întreţinut cu ingineri, cu muncitori — tineri şi vîrstnici — despre Ilie Berar. Toţi aveau un sentiment de regret pe care la început nu l-am înţeles. Am cerut explicaţii. Ni s-a spus: „De la 1 ianuarie 1963 tovarăşul Berar ne părăseşte. Iese la pensie. Cine îl cunoaşte nu-l va putea uita“.

La sfîrşitul săptămînii am fost acasă la Ilie Berar. Au venit la masă feciorii, fetele, nurorile, nepoţii. Credeam că e ziua lui badea Ilie. Nu era. Credeam că e ziua vreunui fecior sau vreunei fete. Nu era. Altceva era. Un prînz obişnuit de duminică. Badea Ilie şi-a reconstruit casa şi una din camere a făcut-o mare, să încapă în ea toţi feciorii, fetele şi nepoţii.

La ora cînd citiţi aceste rînduri Ilie Berar încearcă să se obişnuiască să nu mai trefilează sîrmă. Peste cîteva zile va fi pensionar. Va sta acasă, lîngă lelea Maria şi lîngă nepoţi. Să stea şi să-i fie de bine. Că în 40 de ani, cu sîrma pe care a trefilat-o Ilie Berar, se poate înconjura pămîntul de aproape 15 ori.

La mulţi ani, bade Ilie! Să-ţi fie bătrîneţea de aur!

George CIUDAN
Fotografii de S. STEINER

Berar, către tinerii din secţia sa: „Frumos aţi trefilat sîrma, copii. Parcă-i o strună de vioară“.

Bunicule, tu răsuceşti sîrma, eu îţi răsucesc mustaţa.

→

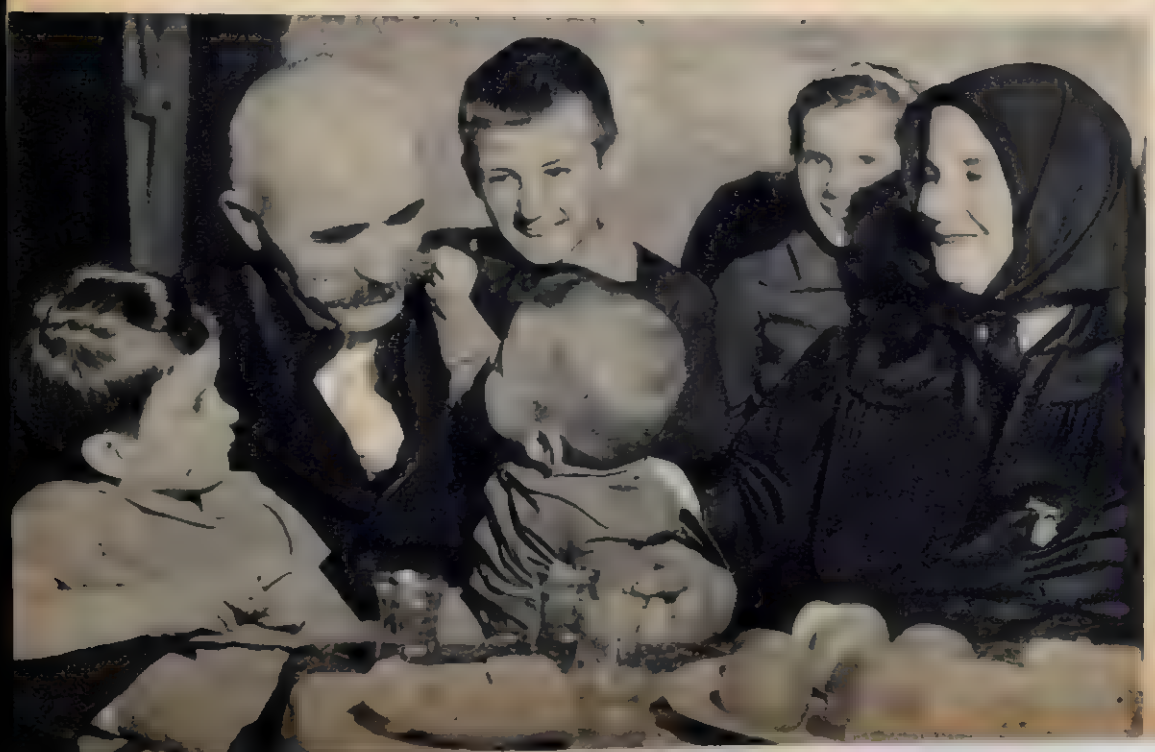

Şase copii, şase fruntaşi: ① Alexandru, ② Cornelia, ③ Ion, ④ Maria, ⑤ Mihai, ⑥ Iustin.

Nu-i ușor

Povestire de Cornelia LEU
Ilustrația de Eugen MIHĂESCU

Cînd îl văzusem ultima oară? Nu mai reușeam să-mi amintesc. Amintirea îmi era plină doar de ființa lui vioaie, de jocul trăsăturilor lui agere, de expresia ochilor lui de copil înțelept, de timbrul vocii lui cam sparte, cu ton șugubăț.

Cînd îl văzusem oare ultima oară?

Aș fi jurat că acum o clipă. Sau poate acum o veșnicie... Nu era unul dintre oamenii aceia despre care să-ți amintești precis cum și cînd. Dimpotrivă. Despre el îți aminteai ca despre un arbore pe un drum mult bătut sau ca despre locul natal. Nu te mai gîndeai la o împrejurare sau alta. Îți aminteai imagini, îți aminteai sentimente trăite de tine și toate se amestecau într-o dulce emoție.

Din pricina asta, pe măsură ce mă apropiam de sat, pe măsură ce-mi dădeam seama că el e tot mai aproape, aveam impresia că nu ne despărțiserăm niciodată, că eu nu veneam în virtutea unor vechi amintiri ci a unei legături care nu se întrerupsese niciodată.

Nea Cristeo, nea Cristeo!... Și cînd te gîndești că de cînd te știu nu te-am văzut decît pe apucate. Niciodată grăbit, dar întotdeauna pe picior de plecare. Niciodată dîndu-ți importanță sau pălăvrăgind prea mult despre cele ce aveai de făcut, dar simțindu-te atent și conștiincios...

— Ce faci, nea Cristeo?

— Ce să fac, măi flăcău, cu seceta!... Organizez un sindicat sus, la tăietorii de pădure. Mîncăm ghindă și bem must de capră. Un vătaf mi-a trimis vorbă c-o să mă taie.

— Și matale?...

— Eu? De ce mi-a dat statu' gură?!... Îi trag înainte. Oamenii ăștia de pădure sînt greu de pornit; dar simți cum s-așază învățătura-n ei așa, încet și temeinic...

— Cînd ai venit?

— Azi am venit. Am luat niște materiale de la județeană. Trec acum pe la nevastă, că d-aia mi-a dat statu' nevastă, și pe urmă repede sus, că sînt probleme grave... — și, nemaiputînd să nu-și trădeze preocuparea: Nu-i de loc ușor, măi flăcău; de loc!...

În trei luni Sindicatul muncitorilor de pădure devenea unul dintre cele mai active din județ. Nea Cristea a apărut iarăși printre noi.

— Bine-ai venit, nea Cristea!... Cum îi?

— Nu vezi, am devenit mai pădureț... — și, neputînd totuși să nu treacă peste glumă și să nu-și trădeze sentimentele mai grave: Mi-a rămas o bucată de inimă la oamenii ăia de-acolo... Că de-aia mi-a dat statu' inimă!... Mă trezesc noaptea și mă gîndesc: cum or fi stînd cu parchetele, cum or fi stînd cu economatul, s-a terminat funicularu' peste Muntele Bradului?... Și tot chestii din astea pădurețe...

Dar viața avea grijă să nu-l lase să se statornicească prea mult într-un loc, pentru că imediat era nevoie de el în altă parte. Și nea Cristea venea, lăsîndu-și, vorba lui, o bucățică de inimă și în vreo comună unde lua într-un proces apărarea unor argați exploatați de chiaburi, și pe la marinarii civili de pe Dunăre, și în niște sate pescărești unde-i obligase pe cherhanagii să se poarte mai omenește.

— Cum îi, nea Cristea? Am auzit c-au vrut unii să-ți dea să bei apă din Dunăre...

— Da, mă; și ca să mă satur, au vrut să-mi lege și-un pietroi de gît!

Glumea, ca și cum ar fi fost un lucru foarte normal, de la sine înțeles. Iar cînd îi cereai amănunte, dădea din mînă a lehamite:

— Lasă, mă, asta. Să vezi ce oameni sînt pescarii! Știi ce probleme sînt la ei acolo?... Nu-i ușor, ah, dar ce muncă politică frumoasă se poate duce!...

La naționalizare însă a fost mai grav. Au tras în el și l-au și nimerit. L-am găsit la fabrica de cherestea pe care primise sarcina s-o treacă în patrimoniul statului.

— Mare treabă și cu plusvaloarea asta! — mi-a spus el arătîndu-mi niște teancuri de registre pe care le studia. Să vezi aici, negru pe alb, ce-nseamnă; uite, mă vezi, acum m-aș face contabil...

Se ridică spre mine și-i văzui mîna bandajată cu multe fețe.

— Nea Cristeo!...

Mă liniști:

— Nu m-au atins. Drac mort ai văzut?!... Măi flăcău, dar să vezi aici ce colectiv de muncitori e! Să vezi cum i-am pus la punct imediat pe patroni!... Ehe, tare-aș lucra cu oamenii ăștia; să vezi ce treabă o să se facă aici în fabrică!...

— Nea Cristea, dar spune-mi, au tras în matale?

— Și ce dac-au tras?... De ce mi-a dat statu' viață?... Ca să mor?!... N-am murit; avem treabă de făcut cu oamenii ăștia!

Fabrica a fost printre primele din județ în care s-au încins întrecerile socialiste, depășirile de normă de-acolo au ajuns să fie cunoscute în toată țara, metodele muncitorilor de-acolo s-au întins în multe fabrici. Cînd citeam prin ziare despre succesele lor, parcă-l auzeam pe nea Cristea spunîndu-le:

— Măi flăcăi, de ce ne-a dat statu' avînt? Ca să-l folosim din plin, nu?!...

Și de cîte și mai cîte realizări nu era legat la județeana noastră numele activistului Andrei Cristea! La organizarea gospodăriilor de stat, a S.M.T.-urilor, la raionare, la înființarea primelor gospodării colective... Muncea atent, muncea conștiincios, niciodată pripit, niciodată pălăvrăgind despre ceea ce avea de făcut, dar simțindu-l undeva grijuliu, preocupat.

— Ce faci, nea Cristea?

— Ce să fac, măi flăcău? Cu alergătura, că de-aia mi-a dat statu' picioare!...

Mă gîndeam la toate astea în timp ce urcam panta destul de mare spre sat, și-mi dădeam seama că nu erau decît imagini disparate. Despre nea Cristea îți aminteai zeci de asemenea întîmplări, sentimente trăite împreună, și totul se amesteca într-o dulce emoție.

Ajunserăm astfel pe o coamă de deal de pe care se vedea un sat desfășurat larg, niște terenuri întinse care-și desfătau sub soare recoltele frumoase, o mulțime de construcții făcute practic și cu simț gospodăresc. Totul organizat bine, temeinic. Simțeam parcă prezența lui nea Cristea cu tenacitatea lui, cu îndemînarea lui, cu spiritul lui pătimaș de om care nu se lăsa pînă cînd nu făcea o treabă ca lumea.

— Frumos! Foarte frumos! — am simțit nevoia să exclam către cel care mă însoțea.

El dădu din cap într-un fel prin care parcă voia să spună: „Se înțelege!"

— Da: oamenii sînt gospodari; au un nivel de trai ridicat. Simți că au o gospodărie care a pornit de la început bine organizată!...

În vale se vedeau casele noi, acoperite cu tablă scînteietoare. Am cotit dintr-un capăt de drum și am ajuns în fața unei porți mari. Imediat, în stînga, am văzut un panou, un mic soclu de ciment, o ramă și, din ea, zîmbindu-mi șugubăț, nea Cristea. Da, chiar el era, șugubăț, puțin șmecher, puțin îngîndurat, în ciuda faptului că dedesubt scria pe un ton grav: „În amintirea tovarășului Cristea Andrei, muncitor comunist care a luptat și a muncit pentru creșterea și consolidarea acestei gospodării".

Din ramă, cu trăsăturile lui mobile, cu expresia ochilor de copil înțelept pus pe glumă, nea Cristea mă privea bucuros.

— Ce faci, nea Cristeo?

— Ce să fac, măi flăcău? Șeptel, producții mari la hectar, viață îmbelșugată, totul gospodărit cu grijă, că de-aia ne-a dat statu' minte!...

DE VORBĂ CU CIFRELE

de Costin MURGESCU

Cu cincispreze ani în urmă, într-o noapte de decembrie, aplecat deasupra unei mese de redacție, încercam să sintetizez pentru cititori semnificația evenimentelor istorice petrecute cîteva ore înainte. Articolul apărut în dimineața următoare purta titlul: „Ziua întîi a Republicii Populare Romîne".

Au trecut din acea dimineață de 15 ori cîte 365 de zile. Aș dori să pot sintetiza acum realizările economice obținute în acest răstimp.

Apelez la datele statistice și aleg un tabel intitulat „Dinamica producției principalelor produse industriale. Anul 1948 = 100". Constat însă repede că și autorii lui au avut uneori dificultăți, deoarece sînt produse la care ar fi trebuit să treacă în dreptul anului 1962 cifre de peste 1.000. Pentru a nu încărca tabelul, ei au început să recurgă, așadar, la forme simplificate de oglindire a creșterii: „de 22 ori", „de 38 ori", „de 398 ori". „Simplificări" asemănătoare devin necesare, după numai 15 ani, chiar cînd este vorba de ramuri industriale întregi.

...Au temeiuri serioase publicațiile unor organizații internaționale cînd vorbesc despre economia R. P. Romîne ca despre una din cele mai dinamice economii ale Europei.

Un mai tînăr coleg de breaslă caută să mă scoată din impas:

— Ce-ar fi să caracterizezi măreția dezvoltării economice prin produsele a căror producție scade sau dispare cu totul?

Propunerea mi-aduce aminte de un studiu publicat acum un sfert de veac de profesorul L. Shepir de la Universitatea Harvard. Descriind înfățișarea omului de peste 5.000 de ani, savantul american susținea că acesta nu va mai avea sprîncene. Motivarea: sprîncenele sînt rămășița stratului des de păr care proteja fruntea și ochii strămoșului preistoric al omului, în vremea cînd acesta nu ajunsese să meargă în două picioare. În clipa cînd a ajuns însă la mersul vertical, stratul de păr de pe frunte a devenit inutil și a început să dispară. Sprîncenele noastre, reminiscență inutilă a acelei epoci îndepărtate, sînt ca atare destinate dispariției totale.

...Nu știu cum va arăta omul peste 5.000 de ani. Știu însă că acum un sfert de veac se produceau sute de mii de opinci. Producția de opinci reprezenta o problemă importantă pentru industria de încălțăminte din Romînia burghezo-moșierească. La 31 octombrie 1940 greutățile întîmpinate în producția de opinci au format obiectul unei întregi dezbateri în Consiliul de Miniștri, și guvernul dictaturii militaro-fasciste lua hotărîrea să se fabrice pentru țărani saboți din lemn, legați cu sfoară. „Se poate obișnui și populația românească cu asemenea încălțăminte", declara conducătorul guvernului de dictatură. Cum s-ar spune, problema opincilor devenise o problemă de stat.

Astăzi nici măcar un singur gestionar de magazin sătesc nu poate spera să-și realizeze planul prin vînzare de opinci. (Și același lucru se poate spune despre sticle de lampă, despre opaițe, despre ceaune de mămăligă și alte asemenea articole ce au mereu mai puțină căutare.) La pavilionul de mostre, sute de mii de cetățeni au cumpănit în fața a zeci de modele diferite de pantofi, completînd apoi chestionarele în care arătau care model li se pare mai elegant și mai potrivit spre a fi produs. Printre vizitatori se aflau și cei care în urmă cu ani erau condamnați să se încalțe numai cu opinci.

Nu știu cum va arăta omul peste 5.000 de ani și nici dacă va mai avea sau nu sprîncene. Dar văd că vecinii mei de stradă și-au dat vechile mașini de gătit la fier vechi pentru că întrebuințează aragazul. În al cincispreceelea an al republicii populare, casele vechi și șubrede din capătul străzii au fost dărîmate, iar locatarii lor s-au mutat în blocuri noi, cu încălzire centrală...

Acum 20 de ani o gospodărie țărănească fără un animal de tracțiune era o gospodărie condamnată. Sute de mii de gospodării erau în această situație. Cînd nu avea cal, țăranul ajungea să înjuge vaca de lapte.

Între 1920 și 1938, specia cabalinelor a fost cea care s-a dezvoltat cel mai puternic în Romînia burghezo-moșierească. În timp ce în multe țări ale Europei producțiile medii la hectar creșteau ca urmare a mecanizării și chimizării agriculturii, la noi producțiile rămîneau scăzute. Pentru a se obține orzul, ovăzul și porumbul necesar hrănirii cailor se folosea o cincime din suprafața cultivată cu aceste plante și 12% din suprafața totală de cereale.

În anii Republicii Populare Romîne, feciorul țăranului care ieri mîna o viță costelivă pune în funcțiune motorul de 45 cai-putere... Pentru țăranul de ieri era un vis cumpărarea unui cal; pentru gospodăriile noastre colective este o preocupare cum să scape de caii aduși la colectivizare, spre a cumpăra în locul lor vaci de lapte de înaltă productivitate. Singura specie de animale care scade este a cabalinelor...

Răsfoiesc un ziar de acum 15 ani. Anunță cu bucurie creșterea producției de locomotive la Reșița. Ne bucuram, pe bună dreptate. Am fost de curînd acolo. Vechea hală de mașini arăta ca o casă din care locatarul s-a mutat. Locomotivele cu aburi au fost scoase din producție. A dispărut acest produs și din „Anuarul statistic". Alături de hala veche s-a ridicat clădirea modernă, cu mașini de înaltă tehnicitate, în care se produc motoarele „Diesel-electrice". Locomotivele „Diesel" au pornit să înghită sutele de kilometri pe căile noastre ferate...

Mă gîndesc că peste zece ani cineva va scrie aici un articol cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de la proclamarea Republicii Populare Romîne. Urmașul meu la această rubrică (acum poartă încă la gît cravata roșie de pionier) va privi la produsele cu care noi ne mîndrim astăzi cu același zîmbet înțelegător cu care în clipa aceasta privim și noi produsele care făceau mîndria sileilor de acum 15 ani...

Este legea inevitabilă a impetuosului mers spre progres, început în august 1944 și pe care ziua de 30 Decembrie 1947 a marcat o importantă etapă străbătută.

Scuzați deranjul din reședința Imamului El Badr. Nu e vina locatarului, ci a celor care l-au alungat.

RISCURILE UNEI ME

„Fost șef de stat, cu bogată experiență, caută serviciu corespunzător. Specialist în represiuni, teroare și execuții în masă. Nu suferă de prejudecăți privind viața sau libertatea cetățenilor. Referințe excelente de la Departamentul de Stat. Doritorii se vor adresa la ziar sub «Campionul democrației»".

Anunțul de mai sus este apocrif. El nu a apărut — la rubrica marii sau micii publicități — în nici unul din organele de presă ale lumii capitaliste N-a apărut, dar ar fi putut să apară. Căci lista foștilor șefi de stat actualmente șomeri se lungește mereu. În rîndurile lor se numără civili sau militari (de preferință generali), președinți de republică sau de consiliu, capete care purtau joben, chipiu sau coroană.

Spre deosebire de milioanele de șomeri din lumea capitalistă pe care i-au concediat patronii lor, „colegii" lor de un tip special — exdictatorii — au fost dați afară din posturi, alungați de pe tronuri (și uneori chiar din viață) de cei ai căror stăpîni se considerau, cu alte cuvinte de propriile lor popoare.

Pe toate continentele

Ultimele două decenii au fost deosebit de neprielnice pentru regii și dictatorii de pe toate continentele. În urmă cu zece ani, regele Faruk părăsea pentru totdeauna Egiptul, luînd drumul pribegiei. După ce a colindat toate localurile de noapte — bine și rău famate — din Europa occidentală, fostul suveran a început să se gîndească la o recalificare profesională. Printre ofertele care i s-au făcut a fost și aceea de a deveni agentul publicitar al unei firme de cosmetice. Una din obligațiile care i-ar fi revenit era și aceea de a se plimba însoțit de un leopard reprezentînd emblema firmei respective. Curajul nefiind una din trăsăturile caracteristice ale acestui falit urmaș al faraonilor, Faruk a refuzat, așa încît problema unei slujbe (și a salariului corespunzător) continuă să i se pună.

Poate că el s-a adresat pentru o consultație lui Mihai de Hohenzollern, a cărui experiență de fost suveran este cu 5 ani mai mare. În plus, dacă s-ar bucura de o inteligență normală (ceea ce, din păcate pentru el, nu e cazul) Mihai ar fi la ora aceasta un jurisconsult specializat în probleme de succesiune. Ca reclamant sau ca pîrît, el a fost implicat în 18 procese referitoare la moștenirea lăsată de tatăl și predecesorul său pe tron, Carol. Adversarii lui au fost Lupeasca și Mircea-Carol, care, ca vlăstar al căsătoriei cu Zizi Lambrino, îi este frate pe jumătate.

Cu un semifrate, Mihai s-ar mai împăca; cu o semimoștenire, nici în ruptul capului. Iată de ce cele două oase domnești se bat cu înverșunare pentru ciolanul acestei moșteniri, înjurîndu-se cu o regească vulgaritate și oferind subiecte grase presei de senzație din Occident. „Sînge albastru și dolari virtoși" — își intitula revista vest-germană „Der Stern" reportajul în care relata meciul de lupte libere juridice dintre Mihai și Mircea.

— Tu te-ai înfruptat destul cît ai fost rege — susține Mircea. Și pe urmă uită-te la mine, semăn leit cu papa.

— În schimb tu te-ai însurat cu o americancă multimilionară — țipă Mihai. Ce-ți mai trebuie și banii mei?

Tribunalele dau sentințe contradictorii. În așteptarea celui de-al 19-lea proces, Mihai a devenit reprezentantul comercial al unei fabrici de avioane din S.U.A. Afacerile se pare că nu-i merg prea bine, ceea ce probabil îl face să reflecteze din nou la zicala rominului: „Nu tot ce zboară se mănîncă".

Ca și odrasla Hohenzollernilor din Romînia burghezo-moșierească, s-au mai reprofilat în anii ce au urmat zdrobirii hitlerismului și alte găunoase capete încoronate: Victor Emanuel al Italiei, Boris al Bulgariei, Petru al Iugoslaviei și alții.

Revenind însă la Orientul arab trebuie să amintim că, în Irak, confratele lui Faruk întru ale monarhiei, regele Feisal, nu-și mai bate capul cu asemenea probleme, pentru simplul motiv că nu mai are ce-și bate. O dată cu coroana el și-a pierdut și viața, după o domnie scurtă dar bogată în crime.

După căderea sa, Li Sîn-Man, dictatorul de tristă memorie al Coreei de Sud, nu avea de ce să se frămînte cu procurarea pîinii zilnice. O avea asigurată la ospiciul de nebuni din Honolulu, în care a fost internat la scurtă vreme după ce a fost alungat din țară. Demența sa a fost oficial constatată de americani exact la șase săptămîni după ce „New York Herald Tribune" descrisese Coreea de Sud sub conducerea lui Li Sîn-Man ca „modelul nostru în Asia". Ceea ce dovedește că i se întîmplă uneori și acestui ziar să facă aprecieri juste.

Și secerișul dictaturilor continuă, continuă mereu. La 26 septembrie 1962 regimul monarhic din Yemen a fost abolit, imamul dictator El Badr a fost izgonit și țara s-a proclamat republică. În ciuda repetatelor agresiuni comise de Arabia Saudită și Iordania, cu sprijinul trupelor americane de la baza din Dahran și al celor engleze de la baza din colonia Aden, guvernul republican al Yemenului și-a păstrat și consolidat puterea. Fostul imam va trebui și el să-și caute o profesie.

Proprietarul țării

În 1931 nimeni în Nicaragua nu-l cunoștea pe Anastasio Somoza. Nimeni, cu excepția poliției din provincia Leon, care îl arestase în cîteva rînduri fie pentru că trișa la pocher, fie pentru că se ocupa cu falsificarea de bancnote. Grație influenței pe care o avea socrul lui, multimilionarul Debayle, trișorul-falsificator a scăpat de fulgerele justiției și a căpătat chiar o slujbă de stat: era inspector al latrinelor.

Dar vocația lui Somoza nu avea nimic comun cu igiena publică. Adevăratele sale ambiții au ieșit la iveală în 1935. Atunci a avut loc erupția vulcanului Moruotombo, care a nimi-

Faruk pare să se întrebe: „Este amarul exilului solubil în dulcea şampanie?"

CA PERELE RĂS-COAPTE...

de Nicolae MINEI

SERII ANACRONICE

cit capitala ţării, Managua. Profitînd de acest cataclism natural, Statele Unite au trimis (pentru a cîta oară?) în Nicaragua celebrele detaşamente de *„marines"* (infanteria marină). Sub binefăcătorul soare al ocupaţiei americane au înflorit doi candidaţi la dictatură. Unul era şeful de bandă Sandino, celălalt — inspectorul de latrine, devenit între timp căpitan în Garda naţională. Somoza şi-a tratat cu eleganţă rivalul: mai întîi l-a invitat la un banchet şi abia după aceea — la desert — l-a împuşcat. A urmat apoi masacrul de la Jinotega, în cadrul căruia au fost exterminaţi toţi „sandiniştii". După această eroică faptă de arme, Somoza s-a autoînaintat general, iar la 1 ianuarie 1937, operînd o lovitură de stat, a devenit şi preşedinte al republicii.

Timp de aproape douăzeci de ani Somoza a cîrmuit Nicaragua cu multă înţelepciune. Înţelepciunea se referă în cazul de faţă la felul în care dictatorul şi-a servit atît propriile sale interese, cît şi pe cele ale protectorilor săi de la Washington. Statele Unite au devenit unicul importator al produselor ţării, bineînţeles la preţurile stabilite de monopolurile americane (Nicaragua este şi ea o „republică a bananelor", aflată sub călcîiul de fier al lui „United Fruit Co."). Cît despre Somoza însuşi, în scurtă vreme el a devenit — pentru a folosi expresia ziaristului american B. Donlevy — proprietarul ţării.

Într-adevăr, preşedintele republicii era în acelaşi timp: posesorul unei flote de 21 vase comerciale (cărora li se asigurase în exclusivitate traficul din şi spre S.U.A.), directorul Băncii Naţionale, latifundiarul cel mai bogat din Nicaragua, acţionarul principal al celor mai mari întreprinderi industriale şi comerciale, stăpînul unicei distilerii de alcool existente în ţară, ca şi al singurei căi ferate.

Dar asta nu-i tot. În Nicaragua sînt sute de mii de bolnavi de malarie. Somoza deţinea monopolul fabricării şi vînzării chininei. Pentru a-l controla, el numise ca ministru al Sănătăţii pe propriul său cumnat. (Pentru că a venit vorba de spiritul lui de familie, să amintim că în fruntea Gărzii naţionale Somoza a instalat în 1944 pe nepotul său, lucru cu atît mai remarcabil cu cît la acea dată proaspătul comandant suprem era destul de tînăr: avea numai 4 luni*)). Tot în buzunarele dictatorului intrau şi profiturile loteriei „prezidenţiale", la care cumpărarea de lozuri era obligatorie pentru toţi cetăţenii. În sfîrşit, moşierul şi capitalistul Somoza nu plătea nici un fel de impozit, deoarece preşedintele Somoza hotărîse prin lege că moşierii şi capitaliştii nu au asemenea îndatoriri faţă de stat.

În aceste condiţii, nu e de mirare că generalul-preşedinte a acumulat în anii guvernării sale o avere fantastică. Numai uniforma de paradă pe care şi-a făcut-o în 1951 costa 40.000 de dolari. După relatările revistei americane „Time", acestei ţinute de gală îi lipsea un singur lucru: iluminatul cu neon.

Pentru comparaţie, trebuie arătat că muncitorii şi ţăranii din Nicaragua trăiau, conform statisticilor oficiale, cu un venit mediu de jumătate de dolar pe zi. „Trăiau", e un fel de a spune, dacă ţinem seama că, aşa cum arătau aceleaşi statistici, hrana cotidiană a covîrşitoarei majorităţi a familiilor era alcătuită din două banane şi un blid cu fasole neagră. Peste 50% din copii mureau înainte de a împlini vîrsta de un an, iar durata medie de viaţă a populaţiei era de 28 de ani. Ceea ce nu împiedica presa americană să-l considere pe Somoza ca „părintele generos al naţiunii" şi să publice pitoreşti reportaje în care se afirma că populaţia din Nicaragua moare... nu, nu de mizerie şi lipsuri, ci de dragoste faţă de dictator.

La 29 septembrie 1956, strălucitei cariere a lui Somoza i s-a pus punct. Punctul de plumb al unui glonte care i-a curmat viaţa. Nicaragua a rămas orfană de generosul său părinte şi, cu caracteristica lipsă de recunoştinţă a copiilor, nu l-a jelit de loc. După cît se pare, ingrata meserie de dictator nu oferă asemenea satisfacţii post-mortem.

*) Pentru cititorii cărora aceste detalii li s-ar părea neverosimile, precizăm că ele au fost luate din revista franceză „Paris Match", ale cărei sentimente de simpatie pentru dictatorii de teapa lui Somoza sînt binecunoscute.

Unul după altul

Trei luni mai tîrziu lua sfîrşit tirania altui general-preşedinte. Paul-Eugène Magloire era de şase ani dictator în Haiti. În acest termen relativ scurt el izbutise să ruineze cu desăvîrşire economia ţării. Majoritatea celor 4 milioane locuitori ai insulei aveau un venit anual sub 40 de dolari, în vreme ce palatul lui Magloire, inclusiv piscina şi fîntîna arteziană din curtea lui, costase şase sute de mii de dolari. La 13 decembrie 1956, în urma unei greve generale, dictatorul îşi luă tălpăşiţa cu destinaţia Jamaica.

Tot general, tot preşedinte şi tot dictator a fost şi Gustavo Rojas Pinilla. Începînd din 1953 el devenise stăpînul absolut al Columbiei, graţie unei lovituri de stat înfăptuite cu sprijinul guvernului S.U.A. De altfel, Rojas, militar de carieră, îşi făcuse studiile în Statele Unite, ceea ce constituia o garanţie a necondiţionatului său devotament faţă de această ţară. Este lesne de înţeles mîhnirea monopolurilor americane cînd, la 10 mai 1957, o răscoală l-a silit pe Rojas să-şi facă în grabă bagajele şi să plece cu primul avion în Spania.

Nu a trecut nici un an şi trusturile din S.U.A. au suferit o nouă lovitură prin pierderea altui protejat al lor, Marcos Perez Jimenez, dictatorul Venezuelei. Nu mai puţin de 300 de corporaţii americane au purtat doliu după această grea lovitură. Se ştie că Venezuela e deosebit de bogată în petrol şi minereu de fier. De petrol profită mai ales „Standard Oil", căruia Jimenez i-a acordat controlul a peste 75% din producţie. În felul acesta, concernul lui Rockefeller realizează de pe urma exploatării fiecărui muncitor petrolist din Venezuela uluitorul beneficiu de 14.000 de dolari anual. Nici societăţile

1. Bagdad. Palatul celei de-a 1002-a nopți — cea în care s-a pus capăt domniei și vieții lui Feisal.

2. Pe străzile capitalei dominicane. Mulțimea își manifestă bucuria că a scăpat de satana-Trujillo.

3. Gestul polițistului american ne îndreptățește să credem că fostul dictator sud-coreean Li Sîn-Man nu a acceptat cu entuziasm internarea sa în balamuc.

americane „Betlehem Steel" și „U.S. Steel" n-au făcut afaceri proaste în această țară. În mîinile lor se află tot minereul de fier al Venezuelei, pe care îl plătesc cu 6 cenți tona, în timp ce pe piața americană el valorează 6,37 dolari tona. O socoteală foarte simplă ne arată cît de frumușel e profitul obținut: 10.000 la sută. Și totuși omnipotentele trusturi yankee nu au putut zăgăzui mînia poporului. La 23 ianuarie 1958 pe străzile capitalei — Caracas — a curs sînge. Trei sute de oameni au fost uciși și cîteva mii răniți în luptele date cu forțele guvernamentale. Dar aceasta a fost ultima crimă a lui Jimenez, care s-a văzut nevoit să fugă în S.U.A.

Și iarăși nu s-a scurs nici un an și, la 1 ianuarie 1959, revoluția cubană l-a măturat de la cîrma țării pe sîngerosul Fulgencio Batista y Zaldivar. Evenimentele din această țară, cea dintîi din America Latină care a pornit pe drumul socialismului, sînt prea binecunoscute pentru a insista asupra lor.

A doua zi după victoria poporului cuban, presa americană făcea o statistică îngrijorătoare pentru S.U.A. Între 26 septembrie 1956 și 1 ianuarie 1959, adică numai în doi ani și trei luni și numai în emisfera occidentală, cinci dictaturi avuseseră un sfîrșit violent. Toate cinci fuseseră instaurate cu neprecupețitul ajutor al Statelor Unite. Toate cinci reprezentau regimuri ultrareacționare, antipopulare, aservite cu trup și suflet monopolurilor americane. Toate cinci fuseseră prezentate de propaganda din S.U.A. ca modele de guvernămînt ale „lumii libere". Ce va aduce viitorul? — se întrebau oracolele de la Washington.

Răspunsul nu s-a lăsat mult așteptat. În mai 1961 decanul dictatorilor din America Latină, „generalisimul" Rafael Trujillo, sărbătorea cu mare pompă aniversarea a 30 de ani de cînd pusese mîna pe putere în Republica Dominicană. Iată ce scria în preajma acestei aniversări ziaristul american Tad Szulc: „Țara îi aparține ca o întreprindere comercială... Și-a clădit dictatura și și-a menținut-o prin violențe și lipsă de scrupule. În Republica Dominicană, oamenii trăiesc continuu sub spaima poliției secrete. Oricine poate fi denunțat. Generalisimul nu permite nimănui să-i încalce directivele sau măcar să se gîndească la una ca asta. Cei care o fac, ca și cei care sînt suspectați că o fac, sînt aruncați în închisori și uciși. Istoria «erei lui Trujillo» e presărată cu morți".

Portretul, deși zguduitor, e incomplet. La el ar mai trebui adăugate cîteva trăsături de penel. Ca de pildă faptul că Trujillo a transformat Republica Dominicană într-un excelent debușeu al trusturilor de armament americane, de la care a cumpărat tancuri, avioane și tunuri într-o cantitate arhisuficientă pentru o țară de zece ori mai mare. Sau amănuntul că autoritățile S.U.A. aveau drept de control asupra vămilor dominicane pentru a încasa datoriile contractate de Trujillo. Sau, în sfîrșit, aprecierea de care se bucura acesta în cercurile conducătoare ale Statelor Unite ca „luptător de avangardă pe frontul anticomunist".

În septembrie 1961 Trujillo nu mai era decît un leș ciuruit de patrusprezece gloanțe. Moartea lui a provocat panică la Departamentul de Stat și Pentagon. Luni de zile, cele două ministere ale Statelor Unite s-au străduit să mențină la conducerea Republicii Dominicane pe frații răposatului dictator, Arismendi și Hector Trujillo, sau măcar pe unul din fiii lui, Radames și Rafael-junior. Eforturile lor s-au dovedit inutile. Numele lui Trujillo devenise atît de odios încît nici unul din cei care îl purtau nu mai putea fi tolerat în Republica Dominicană.

„Cad ca perele coapte — comenta cu tristețe «New York Times». *Cad șefii de stat în care ne-am pus încredere și care ne dădeau ilusia stabilității. Și, o dată cu ei, cad tot mai jos și speranțele noastre!"*.

Tăvălugul istoriei este necruțător

Incontestabil, dictatura — cu sau fără sceptru regal — este o meserie foarte riscantă. De acest lucru și-au dat seama nu numai cei care au practicat-o în trecut, ci și cei care astăzi mai țin încă în mîinile lor frînele puterii. În Peninsula Iberică popoarele spaniol și portughez, avînd în frunte clasa muncitoare, dau lovituri tot mai puternice dictaturilor fasciste ale lui Franco și Salazar. În Orientul Mijlociu regele Hussein al Iordaniei are la activul său cîteva plecări precipitate din țară; s-a reîntors de fiecare dată cu frica în sîn, și un avion gata de decolare îl așteaptă zi și noapte pe aeroportul din Amman, pentru eventualitatea că — ferească Allah! — gluma s-ar îngroșa o dată în plus. În Vietnamul de sud răscoalele împotriva lui Ngo Dinh Diem se țin lanț și dictatorul a avut surpriza într-un rînd să fie bombardat în propriul său palat. În America Latină regimurile antipopulare din Guatemala, Ecuador, Panama și alte țări se clatină sub asaltul revoltelor care se succed în valuri.

Singurele puncte de sprijin ale tuturor acestor dictaturi sînt imperialiștii în general și cei americani în particular. Ei ajută cu bani, arme și deseori prin intervenții directe menținerea la putere a unor marionete care în schimbul acestui concurs le pun la dispoziție bogățiile țărilor lor. Dar istoria ne arată că nimic nu poate rezista forțelor populare. Epoca noastră este o epocă fatală tiraniei.

Ce va aduce 1963? În orice caz, nimic bun pentru tirani și susținătorii lor.

Perele de acest fel sînt nu numai coapte, ci chiar răscoapte. Inevitabil, ele cad una după alta.

Amatorilor de pictură veniți la odihnă în Călimănești — o expoziție de artă plastică.

consumul de frumos e în continuă creștere

de Virgil DĂNCIULESCU

„Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci" (Realizează aprobarea tuturor cel ce știe să îmbine utilul cu plăcutul), spunea în Arta sa poetică Horațiu. De va fi cunoscînd sau nu Maria Zidaru preceptul estetic al poetului latin, n-am știință. Cert e însă că, într-o foarte personală formulare, mi l-a împărtășit. „Eu cred — îmi spunea, după ce-mi arătase satul și gospodăria colectivă și așezările social-culturale — că ceea ce face omul cu mîinile lui trebuie să fie nu numai trainic, ci și frumos. Să fie și de folos, și pentru bucuria sufletului". Părerea președintei din Păulești era desprinsă din practică. Ea nu pornea numai de la credința că frumosul trebuie să fie și util, să aibă și un scop, combătînd teze estetizante, ci și că utilul trebuie să se înalțe pe treptele frumosului. Înțelegerea cerinței era limpede și proaspătă. Rodise, incontestabil, din noile condiții de viață și de muncă ale Mariei Zidaru, condiții care au făcut din țăranii odinioară legați de-o moșie boierească, strînși în mizeria traiului din bordeie — oameni liberi, trăitori prosperi într-un sat ce pare un mănunchi de vile; condiții care au făcut dintr-o țărancă analfabetă un om luminat, un om de nădejde, un adevărat erou al muncii socialiste, cum Maria Zidaru și este.

La Arad, într-o secție a fabricii de strunguri, printre mașinile aliniate și strălucitoare, am întîlnit flori așezate cu bun gust în jardiniere, iar într-o margine a halei, luminoasă ca un atelier de pictură, un acvariu cu pești de aur, decorativi. Și plantele, și peștii aveau, evident, bună îngrijire. „E mai frumos așa — mi-a explicat simplu, zîmbind, un tînăr. Asta-i mica noastră grădină"... Mai frumos! Deci nu numai lumină — în locul întunecoaselor hale ale fabricilor de odinioară — nu numai utilaj modern — în locul demodatelor mașini din întreprinderile capitaliste — nu numai spațiu în locul sordidelor maghernițe, deci nu numai condiții de muncă infinit mai bune, ci și-un grăunte de frumusețe și de fantezie unanim cultivate. Și el apare, firește, în noile condiții de muncă, în stare să genereze asemenea dorințe, să creeze asemenea necesități spirituale.

Faptele nu le-am relatat pentru caracterul lor neobișnuit. Dimpotrivă, aș spune că sînt comune și că exprimă năzuințe lesne de întîlnit oriunde-ți întorci privirea. Colectiviștii din Argeș, după cîțiva ani de muncă spornică pentru terasarea dealurilor erodate și plantarea lor cu livezi și vii roditoare, te călăuzesc prin noile grădini de mîna lor făurite nu numai cu simțămîntul c-au dobîndit un succes economic remarcabil, dar și cu dorința de a-ți împărtăși bucuria lor pentru frumusețea lucrărilor. Și-n orașe nu-i oare tot așa? Cîte locuri virane, cîte tăpșane insalubre nu-s transformate de oameni în grădini înfloritoare! La Baia Mare, un cîmp năpădit de buruieni a devenit cu vreo trei-patru ani în urmă, numai într-o lună, un parc de toată frumusețea. La Botoșani, tîrgul e an de an mai frumos și mai bine îngrijit. La Arad, sera sfatului popular orășenesc abia prididește să împartă deputaților flori pentru a împodobi cu ele parcurile și peluzele. Leo Battista Alberti, arhitectul Renașterii, pasionat de arta alcătuirii grădinilor, dacă ar putea vedea cum cresc la noi grădinile și cum caută cetățenii cu un bun gust din ce în ce mai cert să rînduiască vasele decorative, havuzurile și esențele variate de pomi, ar putea zice că-i sînt larg răspîndite părerile. Și asta se întîmplă nu numai în marile centre urbane, ci și-n acele orașe în care cîndva „nu se întîmpla — după vorba maestrului — nimic": la Fălticeni, bunăoară, la Roman, la Bîrlad.

La Lupeni, în niște blocuri noi, holul scării e împodobit cu flori, pe pereți sînt mici tablouri, la ferestre perdele; cine le-a pus și de ce? „E-un loc comun. Toți trecem pe-aici. Musai să fie frumos!"... E opinia unui membru al comitetului de bloc, exprimînd desigur opinia locatarilor.

A trăi înconjurat de lucruri frumoase, a munci într-un cadru frumos, a realiza frumosul în felurite chipuri pentru a ți-l oferi, bucurie, ție însuți și semenilor tăi — iată un fenomen pe care-l întîlnim la tot pasul.

Dorința va fi existat, desigur, și-n alte vremuri, însoțind totdeauna omul. Posibilitatea împlinirii ei e însă o realitate a vremurilor noastre, socialiste. Să se îmbrace bine omul a rîvnit dintotdeauna; să aibă o casă bună și frumoasă, plăcut și practic mobilată, a dorit la fel. Firesc, cît se poate de firesc, e deci ca în noile noastre condiții cerințele sale în materie de frumos să crească. Au fost vremuri grele, cînd haina cu care te îmbrăcai ori patul pe care dormeai le cumpărai cum le găseai și erai mulțumit. Acum omul voiește haina de-o anumită croială, stofa de-o anume calitate, de-un anumit desen și culoare. La fel mobila, la fel orice bun pe care-l cumpără. Tabele statistice arată creșteri masive, an de an, ale cifrelor ce indică vînzările de confecții, de încălțăminte, de mobile. Creșterile sînt impresionante. Ele oglindesc însă nu numai un volum sporit de mărfuri, ci și o preocupare sporită pentru calitatea lor, pentru frumusețea lor. Deci, așa cum a crescut cantitatea mărfurilor solicitate, consumul frumosului pe care ele l-au cuprins și-l cuprind a crescut enorm. Vaste expoziții, precum pa-

---

ÎN 1962 peste hotare

ARTISTA POPORULUI ZENAIDA PALLY

Am cîntat și am fost apreciată în multe țări europene. În Uniunea Sovietică însă (anul acesta am întreprins acolo al 9-lea turneu!) mă simt ca la mine acasă. Veți înțelege, așadar, de ce impresiile mele, ca să fie complete, se cer așternute pe multe zeci de file.

Prietenii mei și ai noștri din Leningrad, Novosibirsk, Sverdlovsk și Tbilisi — unde am întreprins acest turneu — sînt mulți. Începînd cu tenorul Nadar Andiadze — un artist subtil, un partener de scenă care stimulează — și terminînd cu elevii Școlii de artă dramatică, ai căror „reprezentanți" — un grup de tineri — au ținut la plecare să mă conducă cu trenul cîteva sute de kilometri...

Firește, fără a uita generosul și entuziastul public de operă sovietic, acest partener stimulativ de joc al actorului. Mie mi se pare că legătura dintre sală și scenă s-a format cu ajutorul unui element care este un cîștig de seamă al operei sovietice: simplitatea, antiartificialismul, legătura între libret, interpretare și muzică. Opera este un gen complex și cel mai supus ridicolului: vă dați seama ce ar ieși cînd textul și muzica spun „te iubesc", iar interpretul ar rosti „te urăsc" sau invers. Or, tocmai cu această măreață simplitate a artei desăvîrșite opera sovietică s-a făcut iubită de marele public. Din cîștigul ei am învățat și eu cîte ceva.

vilioanele anuale de mostre ori expoziții cam de aceeași natură organizate pe plan regional ori pe sectoare de producție industrială, vin și arată — mănunchi splendid de fantezie, pricepere, inițiativă — preocupări și febrile căutări creatoare, solicitînd opinia marelui public mereu mai exigent. Printr-o activitate stăruitoare în întreprinderi, în ateliere de creație, în institutele de proiectări, zone tot mai largi sînt răpite urîtului și schimbate treptat, cu migală și atenție, în frumos cotidian. Aspectele nenumărate și noi sub care se prezintă mereu frumosul interesează nu numai sub prisma originalității într-un vechi cîmp de preocupări, ci și ca sector de viață abordat. Acest frumos cotidian — cum e numit curent în publicistică — defrișează zilnic fie zonele stăpînite de indiferența naturii, fie cele unde domnea urîtul ca o consecință a barierelor pe care clasele stăpînitoare căutau să le pună celor mulți în calea spre frumos. A scoate din anonimat un sector ocolit de artă, a pune în lumina interesului ceva nebăgat în seamă, a risipi negura banalității care învăluia aparent pentru totdeauna o gamă de obiecte, iată o preocupare nobilă prin caracterul ei profund social, eminamente uman. De la cupa bine șlefuită din care sorbi vinul și pînă la sala de concerte în care mergi s-asculți muzică de Bach, toate poartă însemnele preocupării (mai acute sau mai domoale) de a smulge indiferenței și sticla, și construcția, de a oferi sufletului ceva nou, armonios, în stare să pună în acord perfect obiecte și materii aparent disparate, oferind nu numai confort, ci și elevații spirituale.

Consumul de frumos cotidian, în înmiite forme, produce o reacție în consumator. Îl determină să producă și el, în munca lui, cu mijloacele lui, frumos. Să cuprindă în preocupările sale în mod obligator frumosul. Consumul de frumos e profund educativ. „Sentimentul frumosului — spunea undeva Diderot — este rezultatul unei lungi serii de observații". Observații făcute mereu, în orice clipă. Noul peisaj urban, din Capitală și din alte părți ale țării, admirat și prețuit, pătrunde în viața oamenilor ca un șuvoi tonifiant de frumos. El ajută înțelegerea sensurilor și stilului dezvoltării orașelor noastre, determinînd totodată și un anume stil de viață în acest cadru. Nu întîmplător se discută atît de mult despre amenajarea interioarelor, nu întîmplător problemele se mărunțesc pînă la asortarea perdelelor cu covorul, la asamblarea elementelor de decorație cu cele strict funcționale. E adevărat, preocuparea nu-i scutită uneori de stridențe. Sînt inerente căutării — și nu esențiale. Important e faptul — și esențial — că oamenii muncii caută frumosul, îl cultivă și au din plin posibilitatea s-o facă.

Unuî prieten îndrăgostit, vremelnic despărțit de iubită, cineva îi citea sonete ale lui Petrarca:

„Ah, oddiță dragă, ce-ai fost cîndva un port
Atîtor grave — ziua — furtuni răscolitoare,
Acum izvor ești, noaptea, de lacrime amare,
Pe care de rușine ascunse-n zi le porți!..."

Tînărul ofta asemeni tuturor îndrăgostiților de pe lume și versul pătrundea subtil ca firul rădăcinii în pămînturi, aducînd în lumina conștiinței seva melancoliei profunde. Arta poetului florentin mîngîia. Unde? Într-un vagon de tren, pe o linie secundară, în miazănoaptea țării, unde doi băieți, amîndoi ucenici, călătoreau de acasă spre uzină, la sfîrșit de concediu.

Oare imensa muncă editorială, uriașul efort de traducere, de comunicare în zeci și zeci de mii de exemplare a capodoperelor literaturii universale nu-i și el cale vastă deschisă frumosului? Și acesta, și rețeaua de cinematografe (în 1961 au funcționat 4.019 și au avut 178.878.000 spectatori), și răspîndirea radioului (erau, în 1961, 2.165.433 abonați), și teatrele noastre (funcționează 42 dramatice și 22 de păpuși și marionete), și ansamblurile artistice, și orchestrele, și formațiile de la căminele culturale, și sălile mereu mai încăpătoare și mai pline ale acestora, și bibliotecile, și muzeele țării. Prin cîte căi pătrunde frumosul în viața noastră! Și cît de multe sînt mijloacele educației artistice, ale educației estetice! Școli de muzică și de coregrafie, de artă plastică și de artă dramatică, cenacluri, cercuri de creație șlefuiesc pietrele rare și scumpe ale talentelor.

În mîinile talentate ale muncitorilor clujeni, porțelanul se mlădiază în forme suple. →

Fîntîni arteziene, peluze înflorite — iată ce-i întîmpină azi, la intrarea în uzină, pe muncitorii Uzinelor „Griviția roșie".

Frumosul — ca orice produs omenesc — creează un public consumator de frumos. Pentru acest public se creează frumosul. Şi acest public e astăzi mereu mai mare, mereu mai exigent. Acestui public îi este destinat noul peisaj urban, lui îi sînt destinate casele de odihnă — cele de la munte ca şi cele de pe litoral — unde e cît se poate de evidentă tendinţa de-a modela mediul înconjurător, de a-i risipi indiferenţa, acordîndu-l prin travaliu artistic plenitudinii vieţii umane. Acestui public dornic de frumos şi iubitor de frumos îi sînt închinate opere de seamă. Lui i se adresează expoziţiile pictorilor, cîntecele poeţilor, spectacolele, concertele. Şi acest public caută şi cultivă exigent frumosul. Oare preocuparea pentru folosirea unei limbi alese nu se încadrează tot în aceeaşi sferă? Consumatorul de frumos e rîvnitor la cuvinte frumoase, la o limbă în stare să comunice frumosul. De aici oroarea de invectivă, de grosolănii şi de sudalmă. Dar preocuparea de a repune în drepturile sale arta creatorilor populari, pervertită uneori de prostul gust al burghezilor, nu se circumscrie şi ea în acelaşi cadru? Fără îndoială că încercarea unor artişti plastici băimăreni, cu Vida Geza în frunte, de-a regenera tradiţia scoarţelor maramureşene e o luptă pentru promovarea frumosului aşa cum l-a creat poporul, pentru gonirea pecinginii urîtului care l-a obrocit.

Mitologicul rege Midas pe ce punea mîna transforma în aur. Asemenea putere ceruse — lacom de avere — de la zei. Oamenii vremii noastre pe ce pun mîna doresc *să fie* frumos. Pe ce pun mîna doresc *să facă* frumos. În această străduinţă ei află o mare satisfacţie cînd nu se lasă învinşi de platitudine şi prost gust. Este un gîr al vieţii întru frumos, tonifiantă ca inhalarea aerului pur şi ozonat pe culmile de munte înveşmîntate în pădurile de conifere.

Producţia şi consumul de frumos sînt în continuă creştere. E o trăsătură a transformărilor revoluţionare socialiste. E o trăsătură a conştiinţei noi, socialiste, o trăsătură a profundului umanism al rînduirii noastre, singura din cîte a trăit în zbuciumata sa istorie poporul nostru, în centrul căreia a fost pus în depline drepturi *omul*.

Cîteva clipe de aşteptare în elegantul hol al noului hotel din Oraşul Victoria îţi oferă şi o desfătare estetică.

Înainte de a viziona spectacolul, o privire şi în frumosul şi spaţiosul foaier al noului Teatru de Stat din Piatra Neamţ.

① Uzina de anvelope „Danubiana", o nouă realizare a industriei noastre chimice. Uzina a și livrat pînă în prezent peste 100.000 de anvelope. Capacitatea de producție a acestei noi unități a industriei noastre socialiste se ridică la 1.000.000 garnituri de anvelope anual.

② Exploatarea minieră Uricani și-a îndeplinit planul anual cu 20 de zile înainte de termen. La acest succes și-a adus aportul și brigada condusă de Victor Circiumaru, pe care o vedeți în fotografie la ieșirea din șut, în ziua în care și-a îndeplinit planul anual.

③ Mecanizatorii de la S.M.T. Costești pregătesc din timp tractoarele pentru viitoarele lucrări agricole.

④ Brigada de sondori condusă de Nicolae Lupșa de la schela „Ioncu Jianu" din regiunea Oltenia, brigadă fruntașă pe schelă în lupta pentru îndeplinirea sarcinilor de plan înainte de termen.

⑤ Tineri muncitori și elevi din raionul „1 Mai" din Capitală, la sărbătorirea unui important eveniment din viața lor: împlinirea vîrstei majoratului.

IN 1962 peste hotare

ANGELA MOLDOVAN

Despre succesul turneului „Rapsodia română" în Statele Unite s-a scris mult și s-au spus multe. Deși au mai rămas de spus poate chiar și mai multe. În ceea ce mă privește aș vrea să menționez trei fapte. Pe cît de simple, pe atît de semnificative.

Primul fapt. În zilele turneului nostru s-a produs criza din Marea Caraibilor, însoțită de isteria războiului rece. Oameni și ziare, în acele zile, spuneau așa: „La spectacolul romînilor s-a uitat de orice război rece sau cald și am aplaudat din toată inima". Unii se și întrebau: „N-ar fi mult mai bine să întrebuințăm banii pe schimburi culturale din acestea decît pe rachete?"

Al doilea fapt. La Washington, printre existenți, se afla și secretarul de stat D. Rusk cu soția. Prezența lor trebuia să fie protocolară, de 10 minute. Au stat însă tot spectacolul (d-na Rusk ba dădea să iasă, ba se întorcea din ușă...), iar la sfîrșit secretarul de stat a acordat publicului autografe pe discurile noastre, spunînd: „Nu credeam niciodată să dau autografe pe «Rapsodia română». Dar nu-mi pare rău..."

Al treilea fapt. Pe stradă, la Detroit, am fost „atacată" de o americană. A început să mă sărute și cînd s-a potolit mi-a spus:

— Țucu-te, doamne — era ardeleancă de origine — că mare bucurie și fericire ne-ați adus.

Și mi-a dat ca amintire o batistă cu toate lacrimile pe care le-a vărsat ea la spectacol, de dorul țării.

⑥ Numai cîteva retuşuri, şi Oraşelul copiilor din Piaţa Palatului îşi va deschide porţile pentru micii lui cetăţeni.

⑦ Pîrîul Rece din preajma Predealului îşi aşteaptă oaspeţii care-şi vor petrece aici zilele vesele ale Anului nou.

⑧ În cinstea celei de-a 15-a aniversări a proclamării R.P. Romîne, 2.300 de elevi şi pionieri din formaţiile cîştigătoare ale Concursului cultural-artistic al elevilor din Capitală au prezentat în sala Palatului R.P. Romîne un frumos spectacol. Corurile, dansurile populare, fragmentele de balet, producţiile muzicale populare şi simfonice, momentele satirice şi exerciţiile de gimnastică prezentate de tinerii artişti amatori s-au bucurat de o călduroasă primire din partea numerosului public.

⑨ Echipele feminine de volei ale cluburilor „Rapid" şi „Metalul", în întîlnirea din cadrul competiţiei dotate cu cupa „A 15-a aniversare a R. P. R."

(⑩ ⑪) În chiar ziua în care calendarul consemna solstiţiul de iarnă, Capitala îmbrăca veşmîntul anotimpului alb (fotografia 10). Puţin sensibile la aspectul estetic, maşini puternice, prevăzute cu pluguri sau perii, s-au pornit să facă cele necesare pentru ca circulaţia să nu fie stînjenită (fotografia 11).

fotocronica FLACĂRII

IN 1962 peste hotare

ANATOL VIERU

Un premiu te bucură. *Premiul cel mare* — cu atît mai mult. Iar cînd acest premiu este şi unicul, în afara lui mai conferindu-se numai două menţiuni, vă daţi seama că bucuria este nespusă. Şi totuşi mai presus de toate domină sentimentul mîndriei că, deschizînd pîlcul, juriul concursului de la Geneva care a premiat partitura a scos la iveală o semnătură românească, reconfirmînd astfel pe plan internaţional muzica noastră. Iar toate acestea sînt amplificate de faptul că, în mai, cînd am scris concertul, nici nu m-am gîndit să-l trimit la concurs. L-am trimis numai atunci cînd mi-am dat seama că intră în vederile acestei competiţii: durata 15-20 de minute şi o formaţie de orchestră nu prea mare.

Îngăduiţi-mi să mai reiev un singur lucru: bucata a fost premiată — aşa şi-a justificat hotărîrea juriul — pentru elementele sale poetice. Adică, în limbajul nostru, pentru conţinut, pentru mesaj. Acesta mi se pare al doilea succes al muzicii noastre contemporane la Geneva.

călătorie de-a -ndaratelea

— comentar la niște fotografii —
de F. BRUNEA-FOX

Cînd ești din aceeași promoție cu veacul (vezi data aniversării), o deplasare chiar scurtă din confortul și beatitudinea prezentului în lugubrele paragini ale trecutului, căruia i-ai strigat în ceasul marii eliberări „adio și-un praz verde", cere un penibil efort sufletesc. E un voiaj ce te repune în avataruri trăite de două ori fiecare, multe decenii: ca martor și ca, totodată, cronicar al lor, îndeletnicire nu prea binefăcătoare memoriei. De coșmarurile acestea a fost scutită generația tînără (geamănă cu Bicazul, blocurile de 17 etaje, colectivizarea agriculturii, Casa Scînteii) din contingentul căreia face parte și confratele venit să mă îmbie la o escapadă... de-a-ndaratelea, în lumea anului 1932, pe un itinerar sugerat de evenimentele „fotogenice" cuprinse în colecția respectivă a „Realității ilustrate".

Am revăzut astfel peisajul geografic, social și municipal al unei epoci ce furniza revistei cu poze de actualitate imagini selecționate pe un criteriu de *senzațional* și de *pitoresc*, alăturînd sub aceeași emblemă publicitară huzurul burgheziei și mizeria populației muncitoare, mondenitatea și drama sărăcimii cerșind la ușa restaurantelor de lux. Firește, iconografia dinastiei și protipendadei se bucura de clișee mai numeroase și mai mari: regele, ba cu căciulă flocoasă la vînătoare, ba cu manta albă la mascarade militare, avea privilegiul copertei, alternînd cu „miss Romînia" în costum de baie la Hollywood, unde plecase să se pregătească anatomic și moral pentru cucerirea Parisului, victorie repede încheiată din trei gloanțe mortale trase de un ibovnic proxenet. Acest loc de onoare îl ocupa în răstimpuri portretul cu cioc sau cu barbă, sau cu pipă, sau cu altă insignă facială național-țărănistă, liberală, averescană.

Menționăm în treacăt că această pasiune a pitorescului cu tot dinadinsul era a epocii și-și găsea plasament nu numai în ziare și săptămînalele ilustrate ci și în unele monografii apărute în preajma și după primul război mondial. Ca și în colecția cercetată, în care figurează, învecinate, elegante imobile și interioare boierești doldora de minunății alături de bordeie periferice etichetate „colț pitoresc al Capitalei", și în monografiile pomenite faimosul adjectiv e folosit fără economie. Frédéric Damé — și alții — care a închinat o carte întreagă reședințelor boierești din București, n-a aruncat o privire dincolo de perimetrul fastuoaselor acareturi înconjurate de întinse parcuri seculare, între zidurile cărora se perindau aceleași umbre moșierești. Umbre cu işlic și pe urmă cu joben, personificînd clasa exploatatoare, negustorimea și politicianismul, imobilizată ereditar în inima Capitalei. Dincolo de acest decor central, mai departe, unde începea geografia mahalalei înțepenită în haosul genezei, acolo curiozitatea memorialistului nu catadicsea să se avînte. Sau cînd o cinstea cu o privire, o făcea pentru a o transfigura bucolic, de la distanță, găsind-o plină de „pitoresc". „Uliță pitorești", „căsuțe pitorești", „grădini pitorești", „mahalale și mahalagii pitorești", „puțuri pitorești", „meșteșuguri pitorești" etc. etc. „Pitoresc" — pentru memorialistul de care vorbim, echivala cu „arhaic", cu „atractiv", cu „șarmant" — și cu alte noțiuni din aceeași familie.

Am putea veni cu nenumărate exemple recoltate ani de-a rîndul în peregrinările reporticești prin toate cartierele Capitalei și consemnate în sute de articole, pentru a agrementa cu ele contrastele urbanistice (adică și sanitare, sociale, culturale) dintre centru și periferie. Ne limităm la puținele

IN 1962 Peste hotare

SILVIA POPOVICI

O călătorie — chiar și scurtă — la New York, Washington, Detroit și Los Angeles se soldează, firește, cu sumedenie de impresii. În cîteva cuvinte nu le poți împărtăși. Cîte nu s-ar putea spune, de pildă, despre teatrul acela de pe Broadway, o durere de teatru, cu o sală mizeră, goală de public, cu o scenă meschină dar cu un mănunchi de actori entuziaști, merituoși, care se zbăteau în condiții dramatice să dea viață, așa cum trebuie, unei piese a lui Tennesse Williams! Aș vrea să relev însă în special căldura cu care am fost primiți — la început de gazde, apoi de oamenii de artă, presa și publicul spectacolelor. Și oricît de obișnuiți am fi noi, artiștii, cu manifestările de simpatie, n-aș putea spune că acolo n-am fost impresionați pînă la lacrimi pentru că prin modestul nostru intermediu s-a făcut simpatizată, cîștigînd noi admiratori, arta Romîniei socialiste.

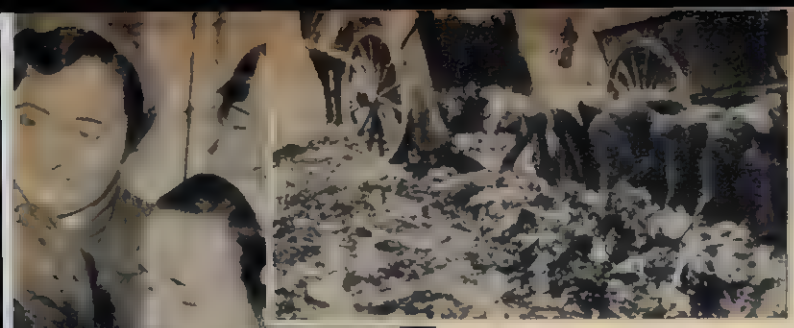

Căutarea unei zdrențe prin gunoaie — imagine din Bucureștiul de acum 30 de ani. Și nu numai de atunci, ci din tot timpul orînduirii burgheze. Bucuria muncii libere — imagine obișnuită din viața femeii zilelor noastre.

„Odihnă nedorită" s-ar putea numi fotografia aceasta din 1932. Acești muncitori rămași fără lucru, cîțiva din armata de șomeri a Romîniei burgheze, se „odihnesc" în așteptarea unui angajament. Pentru noi odihna înseamnă concedii petrecute în stațiuni, înseamnă case de odihnă, tratamente balneare, excursii. Numai în stațiunile balneoclimaterice și-au făcut concediul în 1961 aproape 700.000 de oameni ai muncii, ceea ce înseamnă de două ori mai mult decît cifra înregistrată de statistici doar cu zece ani în urmă.

imagini fotografice reprezentînd periferia bucureșteană, întîlnite în paginile revistei. Una din ele oferă ochiului priveliștea prinsă de aparatul reporterului în „Cîmpul Veseliei" cutropit de inundație. Case înconjurate de apă, în care oamenii nu se văd decît de la genunchi în sus, pacoste cronică nu numai a pomenitei mahalale ci a tuturor cartierelor mărginașe nepavate, necanalizate, puse sub zodia prafului vara, sub zodia noroiului și a înecului toamna și primăvara.

I-am rezervat o surpriză tînărului tovarăș de călătorie în trecut. Cu o sinceră durere a privit jalnicul tablou și cu tot atîta candoare m-a întrebat în ce punct cardinal al Bucureștiului e situat. Înainte de a-l dumiri, ca să amplific și mai tare efectul, i-am pus sub ochi un reportaj din decembrie 1925 (a fost valabil încă aproape două decenii după aceea) în care scriam:

„Hm! «Cîmpul Veseliei»! Nu-i așa că pare un fel de ținut al lui Cremene? Cu oameni care se tăvălesc toată ziulica de rîs, de parcă ar fi fost intoxicați cu gaz ilariant; cu chefuri care se țin lanț și nu se termină decît în postul mare; cu case care sclipesc de bunăstare și curățenie; într-un cuvînt un cartier căruia nu i-ar lipsi decît dorința ca să se intituleze «model»? De bună seamă nașul care i-a dibăcit numele de botez a fost într-o excepțională dispoziție. Dacă ar fi chibzuit la nume, după ce ar fi știut cui îi este destinat, cu siguranță că toți martirii, toate adjectivele sumbre i s-ar fi părut că încă nu sînt îndeajuns de sugestive pentru caracterizarea locului.

«Cîmpul Veseliei», datorită, poate, etichetei, e de ani și ani cea mai dezolantă periferie a Capitalei. Dacă ar fi porecli «Cîmpul Jalei», poate că vreun edil caritabil din cei mulți perindați de la înfățișarea lui să fi avut vreo tresărire de îndurosare, punîndu-i un nume ca la schiloozii din calendar.

Să nu vă închipuiți că e un teren cu cîteva străzi doar. Are *optzeci și șapte*. De la bariera Spătarul Preda, dincolo de linia ferată Filaret, se desfășoară un cîmp imens, căruia localnicii îi spun — și pe bună dreptate — «Cîmpul Marmeladei», pentru că aci fabricile din preajmă depozitează toate rămășițele de floarea-soarelui și borhot, cantități imense de zgură și maldăre respectabile de gunoi. Tot aici «vistierii» — cum li se zice în limbaj popular vidanjorilor — leapădă în treacăt o parte din haznalele lor, fiindcă așa au apucat de la predecesorii lor, fiindcă nici un agent sanitar nu s-a încumetat vreodată prin regiunea asta. Toamna e prăpăd. Cît vezi cu ochii, un noroi gras și adînc. Nici o piatră, nici o potecă. De cîte îndură oamenii — și sînt vreo zece mii — nu știe probabil decît arhivarul primăriei, care de aproape trei decenii le colecționează jalbele. Iarna, «Cîmpul Veseliei» e o vastă și albă întindere. Cînd împreună cu reporterul fotograf am descins în această priveliște infernală, ne-am dat seama că orice înaintare prin zăpada pînă la genunchi e mai mult decît anevoioasă. Mi-am zis că localnicii trebuie să aibă trecători numai de ei cunoscute, subterane poate, căci altminteri ei riscă să fie izolați pînă în primăvară. Totuși am răzbit, luptîndu-ne cu un crivăț turbat, poticnindu-ne în gropile mascate de zăpadă, sărind peste șanțuri, cocoțindu-ne pe colinele de gunoi înghețat, izbutind să ajungem într-o stradă pre nume Ferentari, care ca și strada Păunașul Codrilor, ca și strada Dorului, a Doinei, au un anacronic iz de folclor. Pînă acolo Cîmpul avea înfățișarea tragică a unui fundal pentru un tablou cu o armată în retragere. Un spațiu trist și frămîntat de vînt și, din cînd în cînd, străpuns de zăpada, coastele cailor morți, abandonați încă din vară, pentru completarea decorului..."

Ca și Floreasca, ridicată măreț pe locul fostelor „gropi" de gunoaie; ca și imensul cartier Griviței roșie, construit din nou, imens, elegant și modern pe terenurile de zeci și zeci de ani înghesuite de case vechi; ca și atîtea alte străzi cu frumoase blocuri răsărite te miri cînd, tot astfel cartierul Ferentari s-a înălțat pe fostul „Cîmp al Veseliei". E unul din primele cartiere clădite sub regimul nostru popular. L-am văzut la terminare și l-am revăzut astă-vară. Nu m-a surprins că băiețașul cu cravata roșie de pionier m-a privit incredul cînd i-am evocat „Cîmpul Veseliei". Era ceva dincolo de zona vîrstei sale. Căci pentru generația tînără care a venit pe lume în epoca asta revoluționară de transformări și înnoiri fundamentale, care a crescut și crește fără memoria contrastelor, în această eflorescență a realizărilor urbanistice, economice și sociale, ceea ce a fost nu-i evocă con-

---

ÎN 1962 PE TEATRE

IOSIF CONTA

Prima emoție puternică în recentul turneu cu Orchestra Radioteleviziunii noastre în U.R.S.S. am încercat-o la sosirea pe aeroportul din Moscova, în drum spre Leningrad, unde ne așteptau bunii noștri prieteni și colegi radioficiști, aducîndu-ne flori... Dar și eu dat doar tonul pentru ca apoi buchete de flori să ne întîmpine pe tot parcursul turneului, la Lenîngrad, Riga, Kiev și, bineînțeles, din nou la Moscova.

La Leningrad am avut prilejul de a participa la un eveniment deosebit al vieții muzicale: concertul dirijat de marele compozitor de origine rusă Igor Stravinsky, care se afla în turneu în U.R.S.S. Celebrul octogenar și-a amintit cu bucurie de țara noastră, pe care a vizitat-o cu ani în urmă, și a fost plăcut impresionat aflînd că eu — ca și alți colegi din țară — i-am dirijat lucrările, dintre care una mai recentă, „Madrigale", am prezentat-o în primă audiție nu cu mult înaintea întrevederii noastre.

După ce părinții erau exploatați la sînge, copiii lor erau supuși celor mai cinice umiliri. Etalîndu-și gesturile filantropice, „lumea bună" poza în mamă binefăcătoare, pentru o strachină de ciorbă și un codru de pîine socotind că i se mai cuvine și veșnică recunoștință. Azi pentru copii se face totul. Foste palate ale huzurului regal au fost date pentru totdeauna purtătorilor de cravate roșii. Ele au devenit lăcașe de educație și destindere pentru pionieri. Imaginea de față (una din încăperile Palatului pionierilor din București) e și ea o mărturie.

Vă mai amintiți? Mii de țărani olteni erau nevoiți să apuce drumul pribegiei și să se angajeze vînzători la speculanții de legume și zarzavaturi. În zilele noastre, alături de ceilalți țărani din satele patriei, țăranii olteni muncesc în gospodării agricole colective, trăind o viață nouă și îndestulată. Imaginea de față—ca multe altele— înfățișînd un obișnuit aspect duminical al vieții colectiviștilor din satul Cotatea, reg. Oltenia, confirmă acest adevăr.

fruntări iscate dintr-o experiență proprie pe două universuri. Am constatat-o — cum am spus — cu prilejul vizitei la imensul ansamblu de clădiri din Ferentari (21 blocuri cu trei etaje, 568 apartamente, peste 3.500 locatari). I-am întrebat pe cei mai răsăriți dintre copii — elevi de școală (au și un liceu în cartierul lor)—dacă au auzit de fundăturile „Mușat Rădulescu", „Gheorghinei", „Constantin Bone", „Zaharescu", „Nae Dumitrache", „Dumitru Russe". N-au auzit. Figurează pe harta cartierului? De unde să știe? S-au născut doar în alt Ferentari. Stau în apartamente moderne de cîte două-trei camere, baie, au electricitate, radio, televizor... Au apă caldă zi și noapte, școli, policlinică, teren sportiv, bazin de înot. E cît un orășel cartierul lor.

Chiar și în memoria unora dintre părinți tabloul a început să se mai estompeze. Bunăstarea posedă miraculoasa proprietate dacă nu a uitării complete, în orice caz a atenuării trăsăturilor sumbre din amintire.

★

Fotografia unor ucenici, a unor băieți de prăvălie dormind claie peste grămadă într-o singură odaie (șomerii aveau drept pat vreun maidan) mi-a adus în minte un reportaj din 1928, intitulat „Mansarda din Fundătura Blănari". Spicuim:

...„Etajul patru. Mansardă sau pod? De unde sîntem, dominăm peisajul de tinichea al acoperișurilor din jur.

Un fel de coridor, dulgherit la repezeală. Un perete de lut stropit cu o brumă de var. O fereastră cu gratii. Ce fel de construcție ciudată e asta, care aduce și cu o închisoare africană, și cu un pod suspendat, și cu girliciul unei pivnițe? Ce întuneric! Însoțitorul meu deschide o ușă, pe care o memorizăse probabil dinainte. Și, deodată, aud glasuri. În fund, mascată de o bucată de perete, o luminare. În dreapta mea deosebesc un zid despărțitor, mai precis o jumătate de zid, neterminat din economie. Menirea lui e să fie doar un hotar, un perete de boxă. Înaintea mea o încăpere. Deosebesc două paturi cap la cap. În continuare, altă încăpere, unde arde luminarea. La lumina gîituită a spermanțetului, șase inși ascultau lectura unui ziar. Mobilier de campanie, redus la cuiucuș. Un lighean. Atît. O lipsă de igienă strigătoare. O fereastră cît cadranul unui ceas deșteptător taie o felie circulară din Lipscani. Cum să pătrundă soarele?! Am privit tavanul. E în pantă, ca un tobogan în miniatură. Pereți murdari, cotropiți de gîngănii, plini de cuiburi de urechelnițe și ploșnițe. Băieții surprinși de vizita noastră ne întreabă ce căutăm. «Aer» — răspund pe jumătate sufocat. Cei șase funcționari, care după zece ore de muncă ar avea dreptul la o odihnă sănătoasă, la un interior igienic, fac parte din personalul băcăniei selecte din Sf. Gheorghe, proprietatea d-lui Stănescu"...

Și îmi vine în minte imaginea de azi a ucenicilor locuind în cămine spațioase, ospătîndu-se sătios la cantine, urmînd cursuri școlare paralel cu practica în ateliere, petrecîndu-și vacanța în tabere, la munte sau la mare.

★

Din cînd în cînd se ivesc în paginile revistei fotografii referitoare la studenți. Cînd ai viu înainte tabloul existenței lor de astăzi, splendidele cămine ale cetății universitare de la Grozăvești, cînd știi cu cîtă solicitudine îi înconjoară statul, corpul profesoral — cu atît mai amarnic se conturează traiul colegilor de acum 30 de ani. Îi vedem — pe cei de atunci — făcînd fel de fel de meserii ca să-și încropească un ban de pîine, vînzători la tutungerii și cheltneri sau rîndași la restaurante—cum rezultă din următoarea explicație pusă sub poza înfățișînd un plic de tineri vociferînd în fața unor atari stabilimente:

„Un gest de colectivă disperare a fost năvala prin localuri — acum cîtva timp — a numeroase grupuri de studenți care cereau cu îndîrjire patronilor să fie primiți în serviciu. Spaima lipsei de hrană și nevoia categorică a unui cuiucuș încălzit le dădea suficientă energie pentru a se putea transplanta, o parte din ei, în alt cadru de viață".

Anevoie de închipuit că acest spectru al foamei a constituit o realitate autentică, deși

---

IN 1962 peste hotare

IOLANDA BALAȘ

1962 mi-a lăsat numeroase amintiri plăcute. Am concurat în multe țări, cîștigînd toate concursurile la care am participat. Aș vrea însă să vorbesc de 1963 și în special 1964, cînd va avea loc Olimpiada de la Tokio. De pe acum am început să mă antrenez cu asiduitate, dorind să văd ridicată ștacheta probei pe culmi cît mai înalte.

La Festivalul Mondial al Tineretului și Studenților de la Helsinki l-am revăzut pe Brumel, care stabilise cu puține zile înainte în S.U.A. un nou record mondial. Cu această ocazie l-am felicitat și ne-am dorit reciproc ștachete cît mai înalte în 1963 și mai ales în 1964, la Olimpiadă. Acolo eu trebuie să apăr titlul olimpic cucerit la Roma, iar Brumel să cucerească primul lui asemenea titlu. Sperăm să ne ținem de cuvînt.

Această imagine din 1932 (sus), în care studenții din București erau reprimați cu sălbăticie pentru că ceruseră condiții omenești de studiu, este necunoscută tinerilor studenți de azi. În noul complex social studențesc din Grozăvești, ca și în alte complexe similare din Capitală sau din celelalte centre de învățămînt superior din țară, ei se bucură de grija părintească a partidului și a statului.

Spre deosebire de trecut, muncitorii de la „Griviția roșie"—ca toți cei ce muncesc în țara noastră—trăiesc astăzi o viață nouă și demnă. Cantina e unul din semnele acestei vieți. Codrul amar de pîine mîncat pe un colț de bancă a rămas o amintire.

îl vezi întruchipat în scenele luate „pe viu". Bunăoară, cele arătînd femei și copii scotocind în mormanele de gunoaie depozitate în gropile din „Valea Plîngerii". Zice legenda:

„Îndată, în urma cotiugii deșertate se năpustesc «șacalii» gunoaielor bucureștene. Oameni, câini și porci, care sar de-a valma peste gunoaiele și resturile de la restaurante, ce fumegă încă. Oamenii se luptă cu porcii, se bat cu câinii, ca să apuce resturile cele mai apetisante: un os cu cartilagii încă neputrezite, o legumă pe punctul descompunerii".

Copiii... Le văd imaginea în parcul pionierilor, în autobuzele speciale care-i duc și-i aduc din toate locurile minunate ce le sînt rezervate și unde se zbenguie și rîd. Și atît de frecvent îi întîlnesc în grădina Cișmigiului... În careurile rezervate distracțiilor, pe movilițele de nisip, pe balansoare, atît de fericiți cînd porumbeii vin să ciugulească firimiturile de pîine din palma lor mică, atît de uimiți de strigătul strident al păunilor care se plimbă maiestuos pe peluzele parcului.

★

Cînd, în stațiunile noastre climaterice și de cură, în permanență deschise, indiferent sezonul, vin, printre alții, mii de oameni de la țară, fie la odihnă, fie pentru vreun tratament medical; cînd autobuzele turistice îi plimbă prin București, e greu de imaginat că în urmă cu treizeci de ani (ba și cu douăzeci) au existat săteni care n-au văzut în viața lor orașul. Revista ni-i arată doar pe unii locuitori din Țara Oașului, dar și alții din multe ținuturi nu se puteau lăuda că sînt „mai călătoriți".

Hei! Țara Oașului astăzi! S-a intercalat în armonia generală a regiunilor, construcții noi au transformat un peisaj social și municipal, cîndva de pomină.

Astă-vară am întîlnit femei oșene la Mangalia. Făceau plajă, cum e ritualul, ele care odinioară purtau cîteva fuste suprapuse, pe care nu le scoteau nici cînd dormeau. De asemenea am stat de vorbă inteligibil (pas de ghicește ce grăiau pe limba lor păsărească odinioară) cu bărbații. Lepădaseră ciopul și bernevecii largi cît alte fuste, cum îi găsiți în admirabila dăltuire a lui Geza Vida, renunțaseră și la cuțitul neastîmpărat. Unul din ei avea un aparat de radio cu tranzistori.

★

1932. Cum să nu te cutremuri văzînd drama sătenilor înfometați care vin în București în căutare de lucru? Sau a copiilor care fug de la țară din pricina sărăciei?

În numărul din 7. IV. 1932 reporterul care vizitează minele de la Lupeni asistă îngrozit la „antrenamentul" minerilor luptînd împotriva emanațiilor de gaze „într-o hrubă întunecoasă de ciment, cu aspectul unei catacombe romane. Aici minerii se luptă cu fumul pînă cînd trupurile lor iau înfățișarea unor cadavre carbonizate"... Petrila, Lupeni, Valea Jiului, întreagă, nume astăzi glorioase, cum să nu le evoci imaginea de odinioară, în contrast cu cea de azi?

...Curbele de sacrificiu... Un desen evocă drama muncitorilor și a funcționarilor, înfățișînd un om care, sub apăsare, ajunge cu bărbia pînă la genunchi. Un alt grafic, al scumpetei, arată că ceea ce se putea cumpăra în 1916 cu o anumită sumă costă acum — în 1932 — de 45 ori pe atîta! Priviți fotografia șubredei magazii, în fața căreia doi muncitori ceferiști „își iau masa de prînz", bineînțeles, în timpul serviciului. Deseori erau văzuți întorcînd cu o mînă acele, iar în cealaltă ținînd un colț de pîine... Și, rogu-vă, priviți cantina „Griviția roșie" de azi. Lumina intră, în imensul restaurant modern,

IN 1962 peste hotare

ROXANA MATEI

Cred că, la fel ca mine, și alți artiști care au prilejul să se manifeste peste hotare își pierd oarecum din identitate. Dar să mă explic. În țară artistul X e artistul X; el își are profilul său artistic bine stabilit și în virtutea acestui profil este așteptat de public. Aici, acasă la noi, ne încearcă o singură grijă: aceea de a ne reprezenta pe noi cît mai bine. Peste hotare grija e dublată și de faptul că avem datoria să reprezentăm cît mai bine culorile republicii noastre, noua noastră artă. În cazul acesta, artistul X nu mai e numai artistul X, el devine și un exponent. De aici și o dublă emoție. Cu aceste sentimente am întreprins anul acesta, alături de alți colegi, două turnee în Republica Populară Polonă. Am cîntat la Varșovia și în alte 12 orașe poloneze, am cîntat pe scenele cluburilor unor întreprinderi și pe șantiere. În aplausele care ne-au răsplătit străduințile am simțit din plin și căldura prieteniei poporului frate.

Două imagini ieșene: acum 30 de ani, în timpul unei inundații provocate de apele umflate ale Bahluiului, locuitorii mahalalelor ieșene au trebuit să-și mute bruma de boarfe pe colinele pînă la care nu ajungea apa (fotografia de jos). Și iată astăzi un ansamblu modern de blocuri ridicate pe malurile aceluiași Bahlui; sînt blocurile din cartierul Socola, în care locuiesc muncitorii întreprinderilor din partea de sud a orașului: atelierele Nicolina, fabricile „Țesătura", de mobilă, de mase plastice, de ulei (fotografia de sus).

Revista „Realitatea ilustrată" din februarie 1932 a publicat acest grafic care arăta cît de apăsătoare erau curbele de sacrificiu.

★

Grafic apărut în același număr al „Realității ilustrate", reprezentînd descreșterea puterii de cumpărare a salariilor reale. Un salariat care cîștiga în 1916 suma de 380 lei lunar, ajunge în 1932 la 6.000 lei; dar cu acest salariu nu putea cumpăra nici jumătate din cît cumpăra pe vremuri cu salariul său.

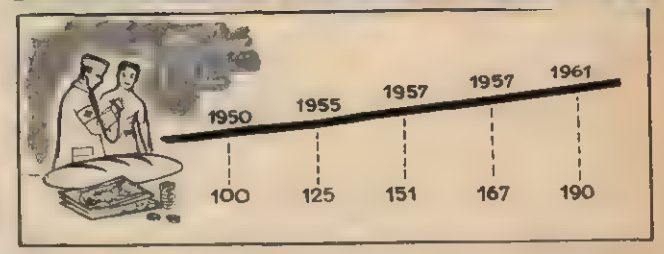

Dinamica salariului real în anii noștri cunoaște o creștere sistematică.

★

Creșterea necontenită a vînzărilor cu amănuntul prin comerțul socialist dovedește totodată și creșterea nivelului de trai al populației.

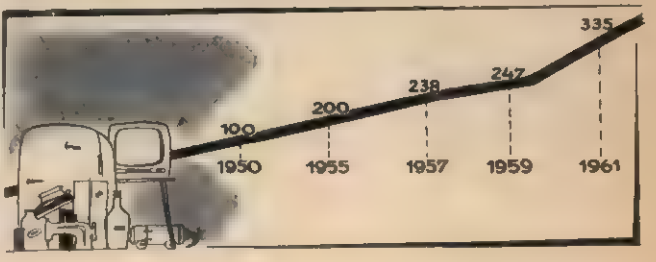

în valuri. Ospătarele potrivesc tacîmurile. Reporterul nostru fotograf n-a surprins momentul cînd pe mesele șclipind de curățenie vor figura și glastrele cu flori... Vă putem asigura că ele vor fi îndată acolo și că vor fi proaspăt culese...

★

Alte documente fotografice: perceptori scoțînd la mezat lucrușoarele nevoiașului, bancrute etc. „Am rupt prețul din cauza crizei generale"... „Vînzarea mărfurilor de la falimentul X..." „Criză în lumea teatrelor". Răspunde pictorul Verona: „Sîntem exact în același stadiu ca pe vremea lui Asaki... De atunci nu s-a făcut nici un progres". „Fraude electorale: sistemul suveica"...

1932: anul premergător grevei de la Grivița și din Valea Prahovei.

„Prăpădul de la Iași". Revărsarea Bahluiului care a dărîmat sute de case, de gospodării, silindu-i pe sinistrați să doarmă sub cerul liber.

„...Iașul copilăriei mele. Ulițe... Ulițe... Pe măsura locuitorilor, pe conturul lor: strîmbe, gheboase, infirme, vagabonde. Se desfășoară paralel cu malurile leproase ale Bahluiului, cît ține privirea. Un lanț de căsuțe jegoase, s-ar zice croite în serie, după modelul unic al mizeriei absolute. Bordeie cu acoperișuri proptite cu pietroaie, ca să nu zboare; ogrăzi sordide, fără garduri, unde locuiește — o! miracol! — cîte o vacă jigărită din cele șapte biblice, tînjind după un strujeac... Uliță de izbeliște, omenire tristă și resemnată, șomeră, îndurînd frigul și lipsurile cu o cripare surdă... Podul Roșu ca realitate economică poate fi transpus oriunde în acest tîrg al fantomelor și sărăciei..." — scriam în anul 1933.

L-am revăzut în 1962. Uliu! ...e muncă, nu glumă, să construiești un oraș din temelie, croind o altă albie așezării, rectificînd o geografie municipală descompusă de infinite și încîlcite crăpături care erau străzile, ulițele lăsate așa cum le-a zămislit fantezia naturii, cum le-a improvizat soarta lamentabilă a oamenilor, decenii și decenii.

Și iată că, într-o bună zi cu soare, peisajul cioburit a fost adunat cu hîrletul și transportat cu camioanele și tărăboanțele la muzeu. Pe locul lui s-a desenat o hartă nouă. O anatomie nouă a regenerat căi de circulație vitală, căi respiratorii. Și iată conturîndu-se fizionomia tînără a Iașului, vizibilă nu numai la Copou (20 de cămine și 9 cantine adăpostind și alimentînd 65 la sută din cei peste 10.000 de tineri care frecventează cursurile universitare) ori în noua și moderna Piață a Unirii—ci și, mai ales, în realizările industriale — vizibile mai sesizant în sectoarele dinspre marginea orașului, cîndva cele mai oropsite dar și cele mai eroice, Nicolina, Socola.

Cu prilejul vizitării acestor cartiere muncitorești m-am uitat îndelung și cu emoție la nesfîrșitul front de imobile moderne, cu fațade frumoase ca niște cravate de vară, cu felurite și elegante magazine. Mi-am suit privirea la balcoane, la ferestrele etajelor înflorite de mușcatele din glastre și de obrăjorii copiilor, poposind-o pe acoperișurile împădurite de antenele de radio. Am dat o raită la malul Bahluiului, unde a și început să se întindă o șosea asfaltată, tivită cu arbori, cu răzoare. Podul Roșu e o privelițte transfigurată. Din denumire, supraviețuiește simbolic, inalterată ca flacăra din inima oamenilor, ca flacăra ce fîlfîie în stindardul epocii socialiste, numai culoarea.

★

Gata. Am închis, obosit, colecția. În casă e cald, tramvaie și autobuze gonesc pe Schitu Măgureanu. Încă un bloc nou, peste drum de Cișmigiu, mi-a modificat peisajul. Aștept, cu emoție, pe noii mei vecini. Zîmbesc tînărului meu confrate cu care am făcut această călătorie în trecut. În ochii lui citesc Prezentul.

IN 1962 Peste hotare

MIRCEA CRIȘAN

Dați-mi voie de data asta să nu glumesc.

Dacă în primele mele turnee în Uniunea Sovietică m-am îndeletnicit cu imitațiile (pe care le știți și dumneavoastră), în ultimul turneu (trei luni la Moscova, Leningrad, Tbilisi, Riga, Baku — sînt ceva!) m-am dedicat bucăților în proză, hai să le numim micile noastre miniaturi. Acest fapt se explică pe de o parte prin apropierea de limba rusă pe care am reușit s-o realizez și, pe de altă parte, ca element determinant, prin sporirea exigențelor publicului sovietic față de mine și de genul satiric. Oare exigența nu-i și cel mai îmbietor mijloc de răsfăț? De altfel, răsfățul acesta a fost atît de însuflețitor, încît o dată sesizabil saltul calitativ al numerelor pe care le-am prezentat în cadrul orchestrei conduse de Gelu Solomonescu, radioul și televiziunea le-au imprimat pe peliculă și benzi de magnetofon, iar azi, cînd scriu aceste rînduri pentru dumneavoastră, la mine acasă, am și deosebita plăcere și bucurie să mă știu și să mă simt în mijlocul prietenilor din Uniunea Sovietică.

URA!.. VINE ANUL NOU!

Într-o seară, pe la mijlocul lui decembrie, ne trezim noi cu tataia — ăsta-i bunelul din partea mămichii — care ne întreabă:

— Ia să-mi spuneți voi: unde o să se afle Didica voastră în ziua de 2 ianuarie pe la șase după-amiază?

Didica — asta-s eu. De fapt îmi zice Rodica, dar așa le place alor mei să se maimuțărească: „Didica"...!

— Ce ghicitoare mai e și asta, tată-socrule? Unde să fie în seara de 2? Poate la televizor, la vecinii Popescu...

Dar eu, de colo:

— Ba mai bine, tataie, la orășelul copiilor! Că se deschide pînă atunci!

— Ei aflați, copii, că n-o să fie așa — zice tataia. Didica vine cu mine la pomul de iarnă al întreprinderii noastre.

A doua zi la masă, mămica îl întreabă pe tătucu':

— Ia zi, cînd e la voi la fabrică serbarea pomului de iarnă?

— Da' de ce întrebi?

— Pentru ca să nu coincidă cu a noastră: la noi e în ziua de 5 ianuarie.

Nu coincidea, fiindcă la tata s-a stabilit pentru ziua de 7...

Era bine așa, pentru că, spre seară, s-a înființat la noi și mam' mare — mama lui tătucu' — și a declarat răspicat:

— Să știți că în ziua de 4 Didica vine cu mine la festivalul organizat de comisia de femei pentru copilașii din cartierul blocurilor noi.

Pentru mam' mare tot „copilaș" am rămas, cu toți cei unsprezece ani ai mei... Eh!

Și în încheiere a mai avut grijă să adauge:

— Vedeți că și în ziua de 3 este pom. La întreprinderea lui tata mare. Nu care cumva să-și facă alt program, că e și acolo așteptată...

Între timp a trimis vorbă și mamaia — asta-i mama mămichii — să fiu pregătită: „La Magazinul Universal pomul de iarnă are loc în seara de 10 și Didica nu are voie să lipsească!"

Așa așa-i: dacă după-amiază mă duc cu una din bunici, musai să mă duc seara cu cealaltă... Altfel se iscă cine știe ce vorbe...

Bine că în ziua de 8 nu e fixat nici un pom de iarnă al vreunei întreprinderi, pentru că avem serbare la noi la școală. Apoi în ziua de 1 ianuarie, carnavalul de la Casa pionierilor. Iar în ziua de 12 ianuarie, festivalul la clubul sportiv.

Acum că s-au stabilit toate serbările, s-a terminat, îmi ziceam eu. Nu se mai ivește nimic nou.

Și totuși s-a ivit: într-o dimineață poștașul ne-a adus o ilustrată cu brazi și steluțe și cu o grațioasă invitație la serbarea organizată de asociația grădinarilor amatori „Flori vii" în seara de 13 ianuarie pentru copiii membrilor săi activi.

Apoi a venit și vecinul nostru, tovarășul Stănilă, care face parte din comitetul cetățenesc din cartier:

— Aș vrea s-o poftesc pe fetița dumneavoastră la festivitatea pe care am organizat-o pentru copiii din circumscripția noastră electorală. În ziua de 11 ianuarie, la orele șaptesprezece, în sala mare a poștei.

Bun. Sîmbătă 9 ianuarie aș fi avut zi liberă dacă asociația locatarilor n-ar fi poftit copiii din blocul nostru la un modest pom de iarnă, cu prăjituri și cadouri.

N-a mai rămas așadar decît ziua de 6 ianuarie fără serbare. Dar pînă la urmă tot n-a rămas. Pentru că și-a amintit și clubul nautic, din care făcea parte tătucu' înainte de a se apuca de grădinărit, că există pe lume o fetiță pe nume Didica. Așa că am mai fost poftiți la o serbare. Cu dans și loterie.

— Rodico, nu ți-e greu să te duci la atîtea serbări de Anul nou?—mă întreabă tătucu'. Poate că te-ai săturat?

— Nu te necăji, tăticule. Ce nu facem noi ca să aibă și cei mari o bucurie?!...

După Paul REINKE (R.D.G.)
Versiune românească de Ana ROMAN

Lumini de revelion

Primul dintre invitații care-mi venise în seara de revelion a fost Costică. Pînă la sosirea celorlalți îi arătai plin de mîndrie televizorul meu nou-nouț. El îl privi cu atenție...

— Nu-i rău. Dar asta ce-i? — spuse el, arătînd spre un buton despre a cărui utilizare nu știam prea multe.

— Ce să fie? Nu văd nimic deosebit.

— Ei, asta-i! Vezi ce-nseamnă să nu te pricepi? Așa se montează?

— Poate că s-a deplasat niței!...

— Aș, fii serios! E foarte periculos. Te poți pomeni cu niște deranjamente la recepție, de zici doamne-ajută... Stai puțin...

Scoase dintr-un buzunar o șurubelniță și începu să învîrtească. Desfăcu șurubul, scoase șaiba, smulse butonul, apoi scoase și capacul din spate al televizorului...

— Țst-țst-țst! — sîsîi el printre dinți. Interesantă poveste!! Ai avut mare noroc, băiete, c-am venit eu!

După două minute masa era plină de lămpi, condensatoare și alte piese al căror nume nu-l cunosc.

Costică muncea din greu. Transpira. Într-un sfert de ceas demontă tot televizorul. Apoi apropie niște sîrmulițe și... în cameră se stinse lumina... Umblînd ca orbeții printre mobile, reușirăm să ajungem în coridor, la tabloul de siguranțe. Prietenul meu începu să învîrtească bușoanele și... tot apartamentul se scufundă în întuneric.

— E clar! — exclamă el. Am găsit defectul! Să mergem jos, la primul etaj, la cofretul de distribuție al blocului, și să zici mersi c-am găsit pricina...

Coborînd pe scară îi mulțumii din tot sufletul că-i trecuse prin cap ideea să accepte invitația mea de revelion... Cînd deschise capacul cofretului, Costică își frînse mîinile:

— Ia uită-te ce porcărie!! Cum de puteți trăi în mizeria asta? În orice secundă vă pîndește o catastrofă. Uite, e de ajuns să se atingă conducta asta de alătaltă, vezi?

Din păcate n-am putut vedea. Instantaneu, o dată cu demonstrația, lumina se stinse în tot blocul.

— Scurtcircuit! — se auzi din beznă vocea prietenului meu. Ai noroc că-s aici! E neapărat necesar să verific cabina transformatorului de la colțul străzii!

Pe drum, Costică mă puse la curent cu tainele electrotehnicii. Vorbea cu pricepere și tact despre curenții alternativi și continui, despre reostate, volți, amperi, wați...

În sfîrșit, ne oprirăm înaintea cabinei metalice cenușii a transformatorului. Pe ea era desenat un cap de mort și două ciolane încrucișate. Descifrai inscripția: „Nu atingeți! Pericol de moarte!" Costică însă înfruntă primejdia fatală, deschise cu îndrăzneală cabina, dădu ușa la o parte, încercă maneta unui heblu, pe urmă altă manetă, pe urmă...

Ce-a fost mai departe nu mai știu, deoarece toată strada dispăru în cea mai neagră beznă...

După ce reușii să aprind un chibrit, mă convinsei că amicul meu dispăruse! Probabil alerga spre uzina electrică. Ca nu cumva revelionul să prindă orașul fără o verificare a uzinei!

După Adam OHOTSZKY (R.P. Polonă)
Versiune românească de Vlad MUȘATESCU
Desene de E. ARNO

Din umorul străin

— E foarte normal că l-au concediat de la firma la care lucra.
— Ce firmă?
— Pentru comerțul cu ceai...
— Și de ce l-au scos?
— Păi de cîte ori îl căutai era plecat să bea o cafea...

★

Profesorul de fizică explică pe îndelete:
— Dacă trag cu tunul, de la mare depărtare, într-un om oarecare, acesta va vedea mai întîi fumul, apoi bomba îi va zbura capul de pe umeri și abia după aceea va auzi zgomotul produs de tun...

★

La restaurant.
— Dă-mi te rog un pahar de vin fără sifon!
După două minute ospătarul se întoarce:
— Nu mai este sifon! Pot să vă dau un pahar de vin fără borviz?

CONCURSUL TINERILOR ARTIȘTI

După ce a găzduit ampla întrecere a artiștilor amatori, Capitala a trăit săptămîna aceasta zilele festive ale unei alte competiții artistice: este vorba de cel de-al 4-lea Concurs republican al tinerilor artiști din teatrele dramatice. La ora cînd veți citi rîndurile de față, defilarea schimbului de mîine a teatrului nostru va fi luat sfîrșit. Fotoreporterul „Flăcării" a consemnat pentru dv. cîteva imagini din zilele pline de emoție ale concursului.

1 „Mielul turbat", în versiunea scenică a Teatrului regiunii București, a intrat și el în competiție.

2 Doi din interpreții spectacolului „Poveste din Irkutsk", prezentat de secția maghiară a Teatrului de Stat din Tîrgu-Mureș: tinerii actori Tonái Bella și Bács Ferenc.

3 Tînăra actriță Magda Popovici (Teatrul pentru Copii și Tineret) a adus în concurs fragmente din piesa „De Pretore Vincenzo".

4 Iată o imagine din spectacolul Teatrului de Stat din Piatra-Neamț cu piesa „Generalul și nebunul" de A. Vaganstein.

5 Actorul Mihai Ciucă (Teatrul „C. Tănase") a fost apreciat pentru verva cu care a prezentat cuplete satirico-muzicale.

Micul comentar

Pe ultimele file ale calendarului

de Florica ȘELMARU

Încă o filă, încă două, și 1962 va fi trecut din calendar în cartea istoriei. Nu ca un anonim, ci ca un an care lasă pe oameni maturizați de o experiență gravă și de învățămintele ei, 1962 ar fi putut intra în istorie ca anul unei catastrofe nucleare. Dacă războiul către care duceau acțiunile S.U.A. împotriva Cubei a putut fi preîntîmpinat, dacă pacea lumii a putut fi salvată, aceasta se datorește politicii ferme și realiste a Uniunii Sovietice. Încă o dată, noul raport de forțe dintre lumea socialistă și lumea capitalistă, dintre forțele păcii și forțele războiului, s-a afirmat ca o pavăză a omenirii întregi, încă o dată concepția țărilor socialiste despre relațiile între state, despre modalitățile de rezolvare a divergențelor și litigiilor internaționale, s-a dovedit a sluji intereselor fundamentale ale tuturor oamenilor, dreptului lor la viață, la pace.

Din evenimentele care au avut drept scenă regiunea Mării Caraibilor și din evoluția lor, oamenii au tras concluzii. Că într-adevăr nu există dispută internațională, oricît de încordată, care să nu poată fi soluționată pe calea tratativelor. Că, pentru ca această cale să devină posibilă, cealaltă cale — aceea a conflictului armat — trebuie închisă pentru totdeauna, prin realizarea dezarmării generale și totale. Că practicile colonialismului — de la acțiunile împotriva mișcării de eliberare din țările coloniale pînă la acelea îndreptate împotriva popoarelor care și-au cucerit independența — sînt izvoare ale primejdiei de război. Că se impune lichidarea sistemului colonial în toate formele în care mai persistă. Că între state trebuie asigurate relații de coexistență pașnică, pe bază de respect reciproc și avantaje reciproce.

Deja în ultimii ani aceste idei cîștigaseră mereu teren în opinia publică internațională. În ultimele luni terenul acesta s-a lărgit substanțial, s-a lărgit și s-a consolidat. Niciodată nu s-au exercitat asupra guvernelor puterilor occidentale asemenea presiuni ca în momentul de față pentru o politică de tratative eficiente în toate problemele, inclusiv — și în primul rînd — problema dezarmării. Și este vorba de presiuni atît din interiorul țărilor respective, cît și din partea statelor neangajate. Încă la începutul sesiunii din acest an a Adunării Generale a O.N.U., observatori occidentali notau că „*din ce în ce mai des, în problemele cele mai importante, țările neutre se întîlnesc în pozițiile lor cu pozițiile țărilor socialiste*". Zilele trecute, cînd lucrările sesiunii se apropiau de sfîrșit, observatorii notau, ca o caracteristică a acestor lucrări, că ideile promovate de politica externă a țărilor socialiste și-au sporit popularitatea și că, dimpotrivă, se conturează un proces de *izolare a puterilor occidentale* (ale căror poziții urmăresc sistematic să lase portițe deschise relelor moștenite din alt veac și pe care vremea noastră le refuză: cursei înarmărilor și războiului, exploatării coloniale — dar asta nu mai precizează observatorii occidentali).

La efortul comun al țărilor socialiste de a face ca rațiunea să triumfe în arena internațională, Rominia aduce o contribuție consecventă, rodnică, apreciată. Și se cuvine cu atît mai mult să subliniem acest motiv de legitimă mîndrie a poporului nostru, cu cît anul care se încheie este al cincisprezecelea de la proclamarea Republicii noastre populare. Copiii care s-au născut la 30 decembrie 1947 sînt azi adolescenți. Maturitatea unui stat însă nu se măsoară cu ani, ci cu eficiența politicii sale. Prezența Republicii Populare Romîne în lume este aceea a unei țări care înaintează ferm spre viitorul comunist, împreună cu celelalte țări socialiste, a unei țări în plină și multilaterală dezvoltare, a unei țări care și-a cîștigat prețuire și prietenii atît pe propriul nostru continent, cît și pe continente depărtate, a unei țări ale cărei inițiative pe plan internațional reprezintă tot atîtea eforturi concrete pentru construirea păcii. E semnificativă aprobarea largă de care se bucură azi în lume ideea creării unor zone denuclearizate — la care Rominia are contribuția ei proprie, privind regiunea Balcanilor. E semnificativ că propunerea romînească referitoare la educarea tineretului în spiritul păcii și prieteniei între popoare urmează să fie dezbătută în viitoarea sesiune a Adunării Generale a O.N.U.

Încă o filă de calendar, încă două, și intrăm în noul an. În 1963. Cu hotărîrea de a duce mai departe succesele Republicii noastre populare. Cu nădejdea că eforturile comune ale oamenilor de pretutindeni vor face să triumfe în relațiile dintre state rațiunea — și, astfel, cauza păcii.

Demonstrație cu torțe pe străzile capitalei finlandeze. Pe pancartele purtate de manifestanți se află lozinci de protest împotriva cursei înarmărilor nucleare, împotriva politicii militariste, agresive.

Într-una din cele mai cunoscute librării din Moscova — librăria „Drujba" — a fost organizată o decadă a cărții, în cadrul căreia au fost prezentate un mare număr de volume editate în țările socialiste. Lucrările beletristice, științifice și de artă expuse în secția de cărți a R.P. Romîne s-au bucurat de un deosebit interes din partea vizitatorilor. În fotografie: la librăria „Drujba" din capitala sovietică, în zilele decadei.

Soldați englezi răniți în cursul operațiunilor de represiune din Brunei. Deși autoritățile colonialiste au anunțat „înăbușirea răscoalei", luptele continuă în diferite centre. ←

Fotocronica FLACĂRII

Muncitorii japonezi de la baza militară americană din Fuchu au declarat grevă în sprijinul revendicărilor lor. Iată-i demonstrînd în fața clădirilor administrative ale bazei. ↓

La Punta Arenas (Chile) a fost arestat recent fostul general hitlerist Hermann Rauff, acuzat de exterminarea a 90.000 oameni în timpul celui de-al doilea război mondial. El a participat direct la punerea la punct a „camioanelor de gazare" — mașini astfel construite încît gazele de la eșapament erau degajate în interiorul dubei, ermetic închise. În fotografie: criminalul nazist (stînga), împreună cu un polițist, după arestarea sa.

Cine sînt ei?

Vasilica Tastaman-jenel.

George Constantin.

Dacă pentru istorie 15 ani reprezintă o perioadă relativ scurtă, pentru viaţa unui om 15 ani înseamnă foarte mult. În 15 ani devii dintr-un copil legănat de mama un adolescent care visează să-şi legene — nu peste multă vreme — el însuşi copilul. În 15 ani visurile pot deveni realitate. Dacă...

■

Acum 15, 16, 17 ani, patru tineri — mai bine zis, trei copii şi un tînăr — visau să facă teatru, să ajungă artişti, ba chiar mari artişti. Părinţi, prieteni, cunoscuţi, încercînd să-i trezească la realitate, aveau aerul să le spună cam aşa: *Ce cutezanţă! Cine eşti tu ca să poţi spera aşa ceva?*

În fond, cine erau ei? Fetiţa cu nasul în vînt, care zburda pe Comorofca brăileană, era copila unui marinar pierit în apele Dunării şi a unei mame bolnave. Băiatul blond era copilul unui sergent de stradă, mort în război, şi al unei mame care s-a zbătut din greu să-şi poată hrăni cei trei copii. Băiatul brunet era elev al unei şcoli profesionale, care urma să facă din el un bun strungar. Iar funcţionarul era un funcţionar la contabilitate, poate cu mînecuţe negre şi aspirant — după ani şi ani de muncă — la gradul de contabil principal.

Ca să faci teatru îţi trebuie talent — nimeni n-a făcut teatru sau alte arte fără talent şi nici nu va face. Dar oricît de talentat ai fi, dacă n-ai condiţii create, n-ai să-ţi îndeplineşti visurile! Aşa că tinerii noştri îşi trăiau viaţa aşa cum le-a fost „hărăzită" şi visau la realizarea unui vis irealizabil. Irealizabil? Nu, dragii mei. Eraţi poate prea tineri atunci şi nu v-aţi dat seama că 1944 a însemnat începutul unui drum nou. Eraţi poate prea cruzi şi n-aţi înţeles că în seara aceea de decembrie, în 1947, cînd au căzut, cortinele au strivit sub faldurile lor şi farsa tragicomică a monarhiei, gonindu-i însemnele pentru totdeauna — creîndu-le numai posibilitatea să revină mai tîrziu în ipostaza de recuzită scenică la o piesă care să evoce prăbuşirea citadelei burgheze! Eraţi prea tineri ca să înţelegeţi că în anii aceia s-a aprins un semafor care a dat cale liberă talentului vostru.

Erau într-adevăr prea tineri. Viaţa decurgea normal. Fetiţa zburda pe Comorofca, la şcoală spunea poezii, iar în curtea mătuşii ei, cu încă alte cîteva fetiţe, juca teatru — teatru cu bilete de intrare, cu public şi cu nelipsita cortină înnădită din covoare peticite, feţe de masă şi cearşafuri. I se spunea „artista", îşi crease o „popularitate". Tînărul blond muncea ca ucenic la un patron şi rîvnea la o fabrică unde dezvoltarea tineretului era asigurată; aşa s-a întîmplat că a nimerit într-o tipografie. Cel brunet făcea şcoală de meserii şi mai avea puţin să iasă strungar. Iar funcţionarul făcea socoteli, socoteli şi iar socoteli.

Amintiţi-vă că lucrurile se întîmplau acum 15 — sau aproximativ 15-16 ani. Era perioada începuturilor: primii paşi în redresarea economică, primii paşi în avîntul cultural. Era perioada în care muncitorii sau funcţionarii, elevii sau profesorii spuneau noile poezii în pieţe publice sau interpretau pe scenele teatrelor de amatori, care prinseseră viaţă în focul acelor evenimente, programe artistice agitatorice. Tocmai atunci au apărut în Brăila afişele teatrului de amatori, teatrul muncitoresc al portului. Erau nişte afişe mari, cu foarte multe culori, cu foarte mult aur şi argint şi cu două inimi în care erau încrustate numele actorilor care interpretau rolurile principale. Piesele erau regizate de un mecanic de şalupă. Funcţionarul care aspira la postul de contabil şi dădea tîrcoale acestor afişe s-a dus să-şi ofere serviciile teatrului. Iar fetiţa — deşi n-avea decît 13 ani! — a fost pur şi simplu solicitată de teatru. De ce? Pentru că (amintiţi-vă de teatrul jucat în curtea mătuşii şi la şcoală) şi-a creat un renume de „artistă" (aşa i se spunea) şi a fost remarcată.

În acelaşi timp, la Bucureşti, tînărul blond muncea la tipogra-

S. Mihăilescu-Brăila.

fie — se calificase — și era o speranță a formației artistice din fabrică, iar tînărul brunet, care mai avea cîteva luni pînă să devină strungar, îl și interpretase pe Tipătescu din „O scrisoare pierdută", în cadrul unei formații artistice a școlii. Visurile începeau să devină realitate. Scepticismul acelora care-i considerau nu cu mult înainte cutezători se prăbușise. Tinerii noștri au adunat aurul primelor succese — aplauzele — și și-au plins primele insuccese. Botezul scenei s-a comis!

De aici încolo permiteți-mi să fiu lapidar, simplitatea faptelor vorbind de la sine.

Fetița din Comorofca

Socotită talent de Teatrul de Stat din Brăila, a fost supusă unui examen și admisă în colectivul teatrului. Aici a muncit mult. Ca să compenseze lipsa studiilor de specialitate, era nelipsită — și fruntașă! — la „cercurile Stanislavski", citea mult teatru și despre teatru. Aici a jucat o serie de roluri principale, dintre care Lucietta din „Bădăranii", Leana din „Hagi-Tudose", Lucile din „Burghezul gentilom".

Într-o zi a văzut-o regretatul Ion Manolescu și a luat-o la Teatrul Muncitoresc C.F.R.-Giulești; iar de aici, remarcată de Lucia Sturdza-Bulandra, a trecut la Teatrul Municipal; și în ziua în care revista „Teatrul" a publicat o fotografie a colectivului Teatrului de Comedie, atunci înființat, „fetița" se afla în al patrulea rînd de sus. Aici, în teatrul condus de Radu Beligan, a jucat în „Burghezul gentilom" — de astă dată Nicole — în „Prietena mea Pix", în „Svejk în al doilea război mondial" și „Mi se pare romantic", iar acum repetă în „Umbra". A mai jucat în cîteva filme, la radio și televiziune, și în cadrul concursurilor tinerilor actori a obținut cîteva premii.

Ați ghicit: fetița de atunci care zburda în Comorofca e Vasilica Tastaman-Jenei de azi, pe care dv. o cunoașteți și o apreciați.

Funcționarul

În primul rînd, funcționarul și-a lepădat mînecuțele. În al doilea rînd, a fost „detectat" de o comisie și luat la București la Teatrul Poporului. În al treilea rînd, cînd s-a desființat acest teatru, s-a reîntors la Brăila și — pe scena Teatrului de Stat — a jucat multe stagiuni. Apoi a jucat la Baia-Mare, iar de acolo a fost cerut de Teatrul Muncitoresc C.F.R.-Giulești — unde e și azi. Nu știți cine-i? Gîndiți-vă la Domnul Puntila, sau la Optimistenko, sau la Spiridon Biserică, sau la *Inspectorul de poliție* (cel care i-a prilejuit și-un premiu), sau la personajul Bereta... Da, e vorba de apreciatul comic S. Mihăilescu-Brăila.

Strungarul

Succesul cu rolul lui Tipătescu l-a făcut pe tînărul strungar — după ce a fost cooptat un timp în Ansamblul U.T.M. — să se prezinte la examenul de admitere al Institutului de artă teatrală și cinematografică „I.L. Caragiale". Admis, a urmat la clasa lui Bălțățeanu; aici, la institut, a învățat alfabetul artei scenice alături de Silvia Popovici, Anca Verești, Sanda Toma, Gh. Cozorici, C. Rauțchi, Victor Rebengiuc, făcînd astfel parte din cea mai reușită promoție a ultimilor ani. La Teatrul „C.I. Nottara" a jucat — și s-a remarcat — în „Pygmalion", „Antoniu și Cleopatra", „Frații Karamazov", „Ciocîrlia", iar acum joacă în „Steaua polară" și repetă în „Prima zi de libertate". Da, el e: George Constantin.

Tipograful

Tînărul blond, animat de succesele amatorismului și de sfaturile tovarășilor de muncă, s-a prezentat și el la examenul de admitere al institutului. A reușit și, după patru ani, a fost repartizat la Teatrul de Stat din Piatra-Neamț. Iar la înființarea Teatrului de Comedie, Dumitru Chesa — căci despre el este vorba — a fost transferat la acest teatru. Sînt sigur că vi-l amintiți în Omul lui Armitage din „Celebrul 702", în Soldatul din „Svejk", în Chelnerul din „Mi se pare romantic" și în Lache din „Procesul domnului Caragiale". N-ați uitat, desigur, că fostul tipograf, fugind de tipare actoricești, v-a pus în fața unor creații miniaturale de toată frumusețea. Întîmplător Dumitru Chesa e președintele sindicatului din teatru și deputat raional? Desigur că nu!

★

Așadar, 15 ani, oricît de scurtă epocă ar însemna ei din punct de vedere istoric, în viața unui om nu sînt o glumă. În 15 ani visurile pot deveni realitate. Dacă ai condiții. Ce înseamnă condiții? Să apelăm pentru o clipă la marele Nottara pentru a vedea ce înseamnă *necondiții*; marele actor se referă la spectacolul din 1884 cu „Hamlet", care a încununat cariera strălucită a lui Grigore Manolescu: „Nu s-a cheltuit nici un ban cu montarea, doar două costume, al lui Manolescu-Hamlet și al Romanească-Ofelia, încolo eu în Laert aveam costumul din «Favorita», Vallescu pe al Împăratului din Ebreea... și Panu... un costum de senator din opera Othello". Dar aici se ascunde un singur aspect și nu cel mai important: cheltuielile legate de punerea în scenă a unui spectacol. Să ne gîndim însă și la alte condiții: de exemplu la cele create pentru studii — de la programa analitică la bursa de stat; sau să ne mai gîndim la repartizarea într-un teatru după absolvirea școlii, la premiile decadelor și concursurilor, la titlurile conferite artiștilor, la faptul că zeci de teatre de stat au fost înființate în toate regiunile țării, la eliberarea de impresari și turneele mizere de pe vremuri, la eliberarea de sub tirania repertoriului comercial de prost gust, la publicul nou, generos și însetat de cultură căruia i s-au deschis larg porțile teatrelor.

Dacă ai așadar condiții și dacă știi să fii demn de ele, poți păși cu încredere pe scenă. Cei patru — cîțiva numai din noua generație — au dovedit că e așa.

Bazil DUNĂREANU
Fotografiile autorului

Dumitru Chesa.

IN 1962 pe mare

MARIA ALEXANDRU

Budapesta. Campionatele internaționale de tenis de masă. În finala de simplu fete o înfruntăm pe Eva Kocian. Concentrare maximă la masa de joc, concentrare maximă în sală. Primul set l-am cîștigat. Apoi și pe al doilea. 2-0 pentru mine. În setul trei emoțiile mele cresc. Trebuie să învinge. Dar publicul spectator, eternul public, începe să se agite. Eva Kocian este din ce în ce mai susținută, mai încurajată. Prinzînd parcă aripi, ea are o revenire de formă și reușește să cîștige cel de-al treilea set: conduc cu 2-1. Începem al patrulea. Publicul — din ce în ce mai înfierbîntat. Cîștigă din nou adversara mea: 2-2. Setul 5. Îmi arunc în luptă ultima energie. Sala e un vulcan. Învinge puterea de luptă și moralul, atît de puternic susținut de public, al Evei Kocian. Am pierdut o finală pentru care muncisem foarte mult și pe care fusesem pe punctul de a o cîștiga!

În aceeași zi însă a avut loc finala probei de dublu fete (M. Alexandru — Geta Pitică și Eva Kocian — Hevesi).

Eram atît de demoralizată încît nu mă mai gîndeam la o eventuală victorie.

După primele mingi Geta constează starea mea. Mă încurajează și-mi atrage atenția că trebuie să cîștigăm partida. „Ce vor spune spectatorii din țară, care ne urmăresc la televizor?" — m-a întrebat ea.

Mi-am aruncat ochii spre camera de luat vederi și am văzut parcă alevea cum sînt urmărită și încurajată de cei de acasă, negîndindu-mă că la București nu se recepționează emisiunea budapestană.

A fost clipa hotărîtoare. Animate de dorința de a învinge, am reușit să ne adjudecăm victoria cu 3-1.

A fost o victorie pe care nu o voi uita mereu.

vacanța de iarnă

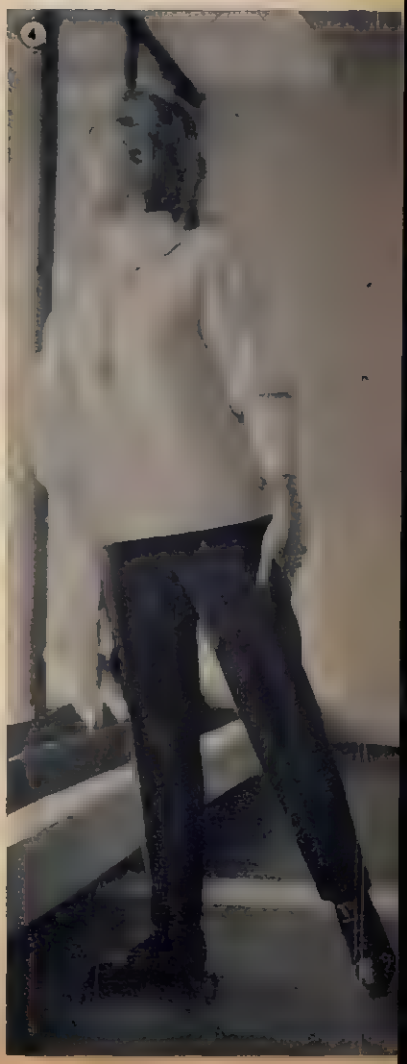

Nelipsitul pantalon, canadiana și hanoracul din țesătură impermeabilă, încălțămintea de sezon și căciulița de lînă, și iată-ne echipate pentru vacanța de iarnă. Dar... stop! Unde e puloverul? Poate fi oare concepută o garderobă de sport și vacanță fără o jachetă sau un pulover gros, tricotat? Nicidecum.

Prezentăm în această pagină cîteva dintre noile modele realizate de secția de creație a Fabricii „Tricotajul roșu" și care vor fi puse în vînzare în cursul anului 1963.

După schi, la plimbare sau în cabanele de munte, se poartă acest ansamblu de tricot (foto 1), alcătuit din pantaloni negri și pulover roz; la guler, o garnitură de franjuri negre.

Croit ca un hanorac, cu glugă și închis cu fermoar, acest pulover (foto 2) are o garnitură de culoare contrastantă la gît, la mîneci și cordon.

Gulerul, legat ca un șaluț, face mai călduros acest tineresc pulover de dralon (foto 3).

Da, mai e timp de o scurtă plimbare prin poiana cu brazi înainte de seara veselă petrecută la barul cabanei alpine. E momentul cel mai indicat pentru a întinde acest elegant ansamblu de vacanță (foto 4). În contrast cu pantalonii de un verde închis ca bradul, puloverul alb se remarcă prin originala croială a gulerului — despicat pe umeri — și prin jocul de contexturi al tricotului.

LA ORDINEA ZILEI: REVELIONU

ÎNGRIJORARE AMERICANĂ

— Şi acum, cînd îţi predau schimbul, vreau să-ţi urez...
— Orice! Numai „Să creşti mare!" nu.

Desen de V. TIMOC

În ajun de revelion.

Desen de M. GROSU

— Am impresia că de data aceasta ai cam exagerat cu îndopatul.

Desen de Adrian ANDRONIC

— Fii mai prudent, Năică. Ar putea să fie tovarăşul director!...

Desen de E. ARNO

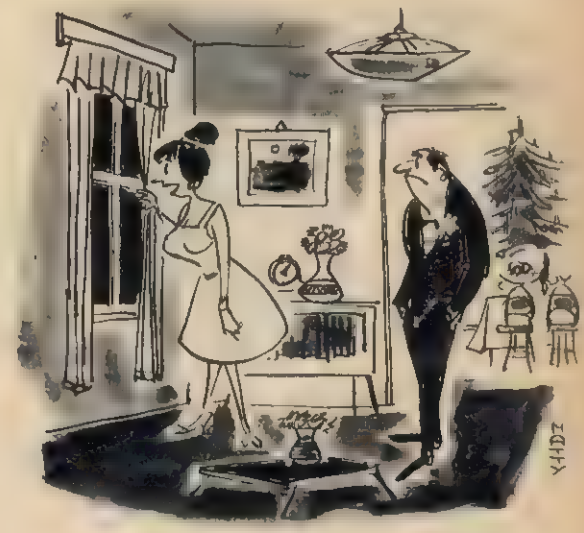

— Ulte-l că sosesc! Şi, bineînţeles, numai cu nişte amărîte de flori!

— Ghici ce ţi-a adus bărbăţelul tău?

Desene de MATTY

Arkadi Raikin a fost solicitat de caricaturistul Neli Cobar, în cabina sa de la Teatrul de miniaturi din Leningrad, să acorde un interviu special pentru revista „Flacăra" .

— Care e tema interviului? — a întrebat maestrul Arkadi Raikin.

— Bineînțeles „...Și ce-o să fie?", butada care și acum, după mai bine de două luni de la turneul dv., circulă frecvent printre bucureșteni. Și pentru că, iubite Arkadi Raikin, acest interviu apare în ultimele zile ale anului, cînd oamenii de pretutindeni se pregătesc să-i întîmpine pe 1963, dați-mi voie să adresez cîtorva din personajele negative interpretate de dv. întrebarea: „...Și ce-o să fie?"

— Foarte bine! Atunci să începem!

Și, peste o clipă, personajele au început să apară, unul după altul, cu o asemenea viteză încît de-abia i-au putut face față declanșatorul aparatului fotografic și rotația magnetofonului care înregistra de zor...

„...ȘI CE-O

1

① BIROCRATUL: Ce-o să fie? Milioane de scrisori de felicitare, telegrame, plicuri cu confeti, coșuri cu serpentine, invitații, reveniri, amînări, întîrzieri, încurcături.. Strașnic o să fie!...

2

② HRĂPĂREȚUL: O listă întreagă cu cumpărături pentru sărbători, și eu...am doar două mîini. Ce-o să fie? O să mi se rupă coșu-n drum, asta o să fie!

③ UN ACTOR CARE ARE PREFERINȚĂ PENTRU ROLURI DE PERSONAJE ARHAICE, DIN TRECUT: De revelion lumea se maschează, se costumează... Ce-o să fie? Amestecat în mulțime, o să mă simt în... actualitate, în contemporaneitate. Și — în loc de critici — pot să mă aleg chiar și cu un premiu al carnavaluiui...

④ MÎNCĂCIOSUL: Trebuia să invit șapte familii la mine, dar mi-am zis: și dac-o să mă invit eu la șapte familii... ce-o să fie?! Ah, dac-ar ține revelionul ăsta măcar trei zile!...

3

4

INTERVIU SPECIAL PENTRU „FLACĂRA"

ARKADI RAIKIN RĂSPUNDE LA PROPRIA SA ÎNTREBARE

SĂ FIE ?"

5

⑤ BĂIATUL LUI TĂTICU': O să trag un chef de revelionul ăsta, să nu mă mai trezesc o săptămînă! Apoi tăticu' o să dea un telefon la slujbă şi... ce-o să fie? O să aranjeze tăticu' toate şi... nimic n-o să fie!

6

⑥ PSEUDOSAVANTUL RUPT DE VIAŢĂ: Acum calculez raportul dintre înălţimea coifului faraonului Ramses al II-lea şi greutatea unghiilor Cleopatrei. Revelionul o să mă deranjeze din lucru: risete, cîntece, dans, veselie... Într-un cuvînt, pentru mine: gălăgie, enervare, uşi şi ferestre blocate. Asta o să fie!

⑦ COSMOPOLITUL: ...Mda, o să vină şi la noi Anul nou, desigur vine, nimic de zis, de venit vine... Hm, dar! Cum vine... la ei, dincolo!!... Ai, ai, ai! Fix vine. Fix, cu ceasul în mînă, la ora 24! Ăsta zic şi eu... venit; nu ca la noi... la miezul nopţii!

⑧ ARKADI RAIKIN: Ce-o să fie? Personaje ca cele de mai sus or să fie din ce în ce mai izolate. Veselia, rîsul, buna dispoziţie vor face parte din ce în ce mai mult din viaţa noastră cotidiană.

7

8

— Şi acum, o urare adresată de dv. cititorilor „Flăcării".

— Cînd, de revelion, în mijlocul celor dragi, veţi ridica paharul cu gîndul: „Ce-mi va aduce 1963?", daţi-mi voie să ciocnesc şi eu un pahar cu dv., cu urarea, din adîncul inimii: Ce-o să fie? Muncă spornică, fericire personală, sănătate!! Aşa o să fie!

31 DECEMBRIE, ORA 24

Desene de Rik AUERBACH

— Regret, dar mîine nu mai pot să vin! De mîine... va veni dînsul...

— Şi dacă plec cu dureri de cap, tu eşti de vină!

— Poftim? A, nu! Nu... vă bucuraţi degeaba, nu sînt de la I.A.L...

— Tovarăşul... Gerilă? În ce problemă?

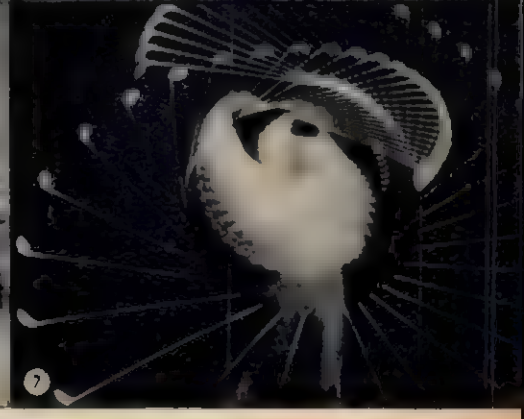

ciudat?

① Unde le-o fi capul? — şi-a zis un fotoreporter american văzînd o expoziţie de artă modernă din Columbia şi gîndindu-se la cei care au expus, precum şi la cei care au organizat-o. Şi pentru că fotoreporterii sînt uneori foarte maliţioşi, şi-a exprimat părerea astfel.

② Nu-i aşa că dulăul pare mult mai preocupat de paza blajinelor patrupede decît acest ins plictisit, obligat să vegheze odihna cîtorva vedete?

③ Cum îşi poate pierde capul o femeie? Printr-un simplu efect de refracţie a luminii, explicat în orice manual şcolar de optică elementară.

④ Un nou film cu Gulliver în ţara uriaşilor? Ustensilele de căţărat sînt prea moderne însă. Ele servesc unui alpinist amator de ascensiuni extravagante, cum este aceasta de pe nasul statuii lui Lincoln de la baza turistică Mount Rushmore (S.U.A.). Probabil tînărul alpinist are preferinţe personale de ordin istoric, căci ar fi putut tot aşa de bine să escaladeze înălţimile frunţii lui Washington, ale bărbiei lui Jefferson ori Roosevelt, ale căror chipuri sînt sculptate în dimensiuni uriaşe pe Muntele Rushmore.

⑤ Nu, actorul american Yul Brynner nu s-a hotărît să-şi pună perucă. Se ştie doar că îşi rade cu atîta grijă părul de pe cap tocmai ca să fie „regele cheliei" (căci, orice s-ar spune, în S.U.A. e deosebit de interesant să deţii fie şi un astfel de titlu). În timp ce filma o scenă de dragoste

...și totuși!...

cu Kay Hendall, operatorul i-a făcut „regelui cheliei" această mică glumă.

⑥ Pare curios, dar așa este! Polițistul trece cu vederea o încălcare a unui regulament. Cine știe, poate că l-a înduioșat răbdarea cu care cățelul Mitzi își așteaptă stăpînul. Și avea de așteptat. Căci o tînără norvegiană, vrînd să viziteze nestingherită Londra, l-a lăsat pe Mitzi într-un loc sigur, acolo unde scrie cu litere de-o șchioapă: „Staționarea interzisă".

⑦ Nici nu poate fi vorba de vreo jonglerie. Blițul electronic este acela care a făcut din jucătorul de hochei și pucul său o imagine de nerecunoscut.

⑧ Nimeni nu se grăbește să dea ajutor unei femei ce pare să fi fost victima unui accident cu totul ieșit din comun. Pentru simplul motiv că aceste frumoase picioare sînt de mucava și constituie doar reclama prin care un negustor de cauciucuri din Chicago a vrut să atragă atenția șoferilor. Și a reușit. Mai mult. A atras și atenția poliției ce era prea solicitată de accidentele de mașină care, explicabil de altfel, se înmulțiseră în dreptul originalei reclame.

⑨ Nu s-ar putea spune că acest tată își privește odrasla fără duioșie paternă. Dar omul este foarte dezamăgit: să fii luptător, să cîntărești 270 de kg, să mai ai și o soție credincioasă celor 103 kg proprii, iar noul născut abia să atingă atît de normala greutate de 3 kg și 100 gr...

1 IANUARIE, ORA 0

Desene de Nell COBAR

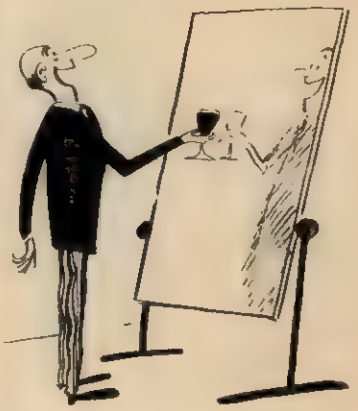

— Beau cu cine mi-e drag!

— Mai scurt. Felicitați-l mai scurt!...
— Vă rog să nu mă zoriți, că eu nu telefonez de plăcere: îi zic „la mulți ani" șefului!...

— Felicitări! Ați obținut premiul I pentru cea mai reușită mască!
— Care mască!?

Cînd se stinge lumina în casa în care gazda este soție de arbitru.

— Hent! Nu pune mîna pe tort!

UN ARTICOL DE ALEKSANDR KAZANȚEV

Cine este Aleksandr Kazanțev?

În ziua de 30 iunie 1908, un fenomen cu totul neobișnuit s-a produs în taigaua siberiană: un corp ciudat brăzdă cerul, lăsînd o dîră strălucitoare în urma sa. Coborînd, bolidul se transformă într-un „glob" de o strălucire orbitoare, întrecînd pe cea a Soarelui. O coloană de foc stărui mult timp pe cerul fără nori, apoi în îndepărtata taiga se produse o explozie de o forță extraordinară, urmată de un uragan puternic.

Meteoritul tunguz — nume care s-a atribuit corpului cosmic prăbușit în taiga — a prilejuit numeroase ipoteze și discuții controversate care continuă și în zilele noastre. Acum cîțiva ani s-a emis și ipoteza că fenomenul s-ar fi datorat exploziei, înainte de aterizare, a unei nave interplanetare. Aleksandr Kazanțev, autorul acestei ipoteze, nu este un savant — deși posedă o temeinică pregătire științifică — ci un cunoscut scriitor sovietic, autor a numeroase povestiri științifico-fantastice.

Kazanțev s-a născut în anul 1906 la Akmolinsk, în Kazahstan. El a făcut studii tehnice superioare și a lucrat un timp ca inginer-mecanic. Apoi a început să publice lucrări literare. Romanul său științifico-fantastic „Insula în flăcări" exprima protestul autorului împotriva utilizării științei în scopuri distrugătoare. „Podul Arctic" se referea la construirea unui pod peste Polul Nord, între America și U.R.S.S. Kazanțev a scris multe alte povestiri științifico-fantastice, care i-au adus o mare popularitate mai ales în rîndurile tineretului.

În prezent, el se preocupă de problema existenței unor ființe raționale pe alte planete. Această problemă este atinsă și în filmul „Planeta furtunilor", care a rulat și pe ecranele noastre și care a fost realizat după scenariul său.

În povestirea „Vizitatori din Cosmos", pe care o publicăm într-o formă prescurtată, autorul presupune că, odinioară, vizitatori de pe alte planete ar fi putut veni pe Pămînt. Această ipoteză — de care se leagă și cea mai sus-menționată, privitoare la meteoritul tunguz — este încă departe de a fi acceptată ca atare de oamenii de știință; ea constituie însă obiectul unor discuții pasionate, al căror ecou este și povestirea de față.

În apropiere de lacul Titicaca, în inima Munților Anzi, în America de Sud, se înalță aceste străvechi „Porți ale Soarelui". Hieroglifele incașilor conțin un calendar astronomic foarte exact dar... extraterestru. Este oare aceasta o mărturie a vizitei unor ființe raționale venite din Cosmos cu mii de ani în urmă?

VĪZĪTATORĪ

Desene din „perioada capetelor rotunde", pe stîncile din Sefar. Unele din ele invită la analogii tulburătoare. Judecați și dv.

DIN COSMOS

Un grup de turiști sovietici călătoresc de-a lungul coastelor Europei, pe bordul pachebotului „Pobeda". Între ei s-a angajat o discuție asupra posibilității existenței unor ființe raționale pe alte planete.

...Aspirantul joacă excelent ping-pong. De aceea a trebuit să aștept mult timp pînă ce a fost eliminat din joc, pentru ca astfel să putem relua conversația.

În sfîrșit, iată-l. Reînnoadă bucuros firul discuției:

— Marele astronom sovietic, acad. V. Fesenkov, era foarte sceptic în ceea ce privește existența vieții pe alte planete, dar după cercetările efectuate, împreună cu acad. A. Oparin, a ajuns la concluzia că cel puțin 150.000 de planete sînt locuite. El consideră că dintr-un milion de stele una singură posedă o planetă care oferă condiții de viață asemănătoare celor terestre.

Se poate aminti, de asemenea, opinia altor savanți; după părerea lor, cifra acad. Fesenkov poate fi micșorată de zece ori. Dar chiar și după acest calcul foarte prudent, numărul lumilor locuite rămîne considerabil.

Aceste lumi sînt atît de îndepărtate de noi, încît pentru a ajunge la ele ar fi necesare generații întregi de cosmonauți. Pare de necrezut ca ființe raționale de pe diferite planete să se întîlnească vreodată, și totuși...

— E cu neputință oare ca o asemenea întîlnire să fi avut loc în istoria umanității? — am întrebat eu.

— Majoritatea astronomilor sînt de părere că existența vieții pe planetele apropiate de noi este exclusă; dar a fost formulat și un alt punct de vedere — răspunse aspirantul. Încă de la sfîrșitul secolului trecut, eminentul astronom american Lowell a emis ipoteza că planeta Marte ar fi locuită. Cu tot caracterul ei fantastic, elevii săi reiau în prezent această idee.

În continuare, interlocutorul nostru amintește de astronomul sovietic G. Tihov, decedat de curînd, creatorul unei noi științe: astrobotanica. El a demonstrat că există viață vegetală pe Marte și deci se poate susține și ideea existenței unor viețuitoare înzestrate cu rațiune.

Dar nu este vorba numai de Marte. Specialiștii cei mai sceptici admit că există viață în Cosmos și că ea poate atinge, în anumite condițiuni, un grad de dezvoltare superior celui de pe Pămînt. Și dacă sîntem martori la primele expediții ale navelor interplanetare terestre în Cosmos, de ce nu am admite și zborul unor nave construite de ființe raționale de pe alte planete, spre... Pămînt?

Oțel... în epoca terțiară

Aspirantul propuse să-l urmăm în salon pentru a ne arăta ceva.

— Iată aici o fotografie luată în 1959 de expediția paleontologică chino-sovietică condusă de Ciu Ming-cen, doctor în științe. Fotografia reprezintă o amprentă lăsată pe nisipul din deșertul Gobi cu milioane de ani în urmă. Prin dimensiuni și formă ea amintește de urma unei tălpi de cosmonaut care ar fi vizitat Pămîntul atunci cînd nu apăruseră încă primii oameni. Este explicația noastră. Paleontologii nu au dat încă o alta.

— Este posibil ca vizitatorii din Cosmos să fi descins pe Pămînt și să nu fi văzut decît reptile gigantice, o lume animală care nu fusese încă încoronată de apariția omului! — exclamă unul din auditori.

— Cît de dezamăgiți trebuie să fi fost că au sosit prea devreme pe o planetă sălbatică!

— Cine erau? De unde veneau? Cînd și unde au plecat? Au mai lăsat și alte urme? — întrebările nu mai conteneau.

— Cine știe ce s-a întîmplat în acele timpuri pe Pămîntul nostru, ce tragedii au avut loc... — spuse aspirantul. Să încercăm să reconstituim una din ele.

Iată două documente fotografice, care reprezintă oase găsite recent de T. Grițai și I. Iațko în catacombele din Odessa. Aceste oase de struți, de cămile, de hiene sînt fosile din pliocen. Ele zăceau îngrămădite într-unul din culoarele subterane care se întind pe 500 km și care în timpuri imemoriale erau caverne primitive.

— Și ce este deosebit în asta? Oare omul primitiv n-a putut aduna aceste oase în caverna sa?

— Le-a putut aduna, dar nu le-a putut prelucra! — replică aspirantul. Or, după cum au stabilit experții, ele au fost prelucrate „la umed" acum un milion de ani, cu un instrument metalic. Dar pe atunci omul nu intrase nici măcar în epoca de piatră. Cu ce instrument metalic ar fi putut să lucreze?

Și totuși oasele crestate cu un metal acum un milion de ani se află aici, fotografiate. Să le examinăm. Se disting trăsături rotunde și pătrate de o surprinzătoare precizie, fisuri, scobituri; dinți incisivi de animale tăiați în două poartă urme de șlefuire!...

Oricît de necrezut ar părea, ne gîndim fără să vrem că cineva s-a străduit să refacă, cu materialele pe care le avea la îndemînă, piesele sfărîmate ale unui aparat necunoscut.

Cine știe ce tragedie au trăit vizitatorii din Cosmos siliți să se ascundă într-o cavernă!

...Auditorii se priveau tăcuți. La ce se gîndeau? Vizitatorii din Cosmos au putut părăsi oare Pămîntul? Ce li s-a mai întîmplat?

Aspirantul își aminti apoi de Salzburg. Ne relată că în revista „Science et Vie" din septembrie 1960 a fost descris un obiect ciudat. Un paralelipiped de 67 × 67 × 47 mm... Greutatea: 785 gr. Lucrat din oțel! După cum se afirma în articol, obiectul a fost găsit în anul 1886 de fizicianul austriac Curltom într-un strat din era terțiară.

— Dacă este așa, se naște din nou întrebarea: cine a putut aduce pe Pămîntul primitiv acest obiect, rod al muncii unei mîini îndemînatice și al unei inteligențe dezvoltate?

Misteriosul calendar de pe „Porțile Soarelui"

— Să trecem acum la un alt continent — propuse interlocutorul nostru — în America de Sud, în Anzi. Ne aflăm în fostul imperiu al incașilor, pe malul romanticului lac de munte Titicaca, aureolat de legende și de

Văzute din avion, stîncile din Sefar, în Sahara, se aseamănă cu ruinele unui oraș.

numele lui Kon Tiki Unralotch, bărbosul.

În jurul acestui lac de munte s-a păstrat foarte distinct pînă azi urma unui antic... țărm maritim. Se pot vedea rămășițele algelor, scoicilor, ruinele unui port la mare.

Auditorii arătară semne de uimire.

— Da, un port la mare! Toți geologii sînt de acord că lacul Titicaca, aflat la o altitudine de 4.000 m, a fost odată un golf maritim. În ce epocă s-a putut transforma acest golf maritim într-un lac de munte? Cînd s-a produs uriașa mișcare de încrețire care a înălțat Anzii în această parte a Americii? Geologii nu au căzut de acord asupra epocii acestui cataclism. Unii socotesc că el a avut loc acum multe sute de mii de ani.

— Îmi dați voie!—spuse căpitanul vasului, care se apropiase de noi fără să-l fi observat. Putea oare exista un port maritim acum sute de mii de ani?

— Să nu căutăm nod în papură —spuse aspirantul, ridicînd din umeri. Iată ce voiam să spun: lîngă vestigiile vechiului port s-au păstrat ruinele ciclopeene ale anticului oraș Tiaganaco și printre ele se găsesc unele din timpul lui Kalassassova, datînd de cel puțin 12 sau 15.000 de ani. Dar cel mai intere-

sant monument îl constituie „Porţile Soarelui", acoperite de hieroglife stranii.

Savanţii Poznanski şi Kiss s-au interesat de aceste hieroglife, iar Epstein, continuîndu-le cercetările, a descifrat în 1949 enigmaticele semne. Ele constituiau un calendar astronomic foarte exact, însă în acest calendar anul nu număra decît 290 de zile!... Zece luni de cîte 24 de zile şi două de 25 zile. Pe „Porţile Soarelui" este înscris deci un calendar extraterestru.

Auditorii se priviră uimiţi.

— Cine ştie pentru comemorarea cărui eveniment sau vizite s-a gravat acest calendar pe străvechile porţi, aproape de lacul de dincolo de nori? Cîte mistere nepătrunse există însă în legendarul stat al incaşilor!

Şi interlocutorul nostru continuă să ne uimească prin noi revelaţii.

— De curînd — a spus el — în timpul unor fotografieri în Anzi au fost descoperite, pe platoul Nasca, semne ciudate făcute din pietre de culoare deschisă, plasate pe kilometri întregi. S-a presupus că este vorba de un original calendar solar. Anumite şiruri de pietre trebuiau să strălucească sub razele soarelui în timpul echinocţiului. Pe de altă parte, configuraţia generală a semnelor nu se putea distinge decît de la mare înălţime, ca şi cum ele ar fi trebuit să servească drept indicatoare pentru aterizare!

Oare aceste linii nu sînt într-adevăr „semne de aterizare"? Să fi fost trasate pentru vizitatori, pe care incaşii îi aşteptau să revină şi care poate reveniseră de mult?

Interlocutorul nostru se încinsese. Nu mai era nevoie să-l rugăm să continue...

Scafandrii cosmici

— În Liban, în apropierea oraşului Baalbek — ne spuse aspirantul — se află faimoasa terasă Baalbek, construită din dale de piatră gigantice, care cîntăresc fiecare peste o mie de tone. Ele au fost extrase dintr-o carieră de piatră şi unele din ele s-au conservat pînă în zilele noastre. Dalele au fost urcate la înălţimi de sute de metri. Terasa de la Baalbek datează din cea mai îndepărtată antichitate, dar rostul ei a rămas necunoscut. Mult mai tîrziu s-a construit aici un templu al lui Jupiter.

Este, în primul rînd, foarte greu să explicăm prin ce mijloace tehnice a fost construită terasa. Chiar cu aparatele moderne de astăzi nu se pot urca pietre, fiecare în greutate de circa un milion de kg, la o înălţime atît de mare. Blocurile de piatră ale piramidelor din Egipt cîntăresc de cincizeci de ori mai puţin.

Profesorul A. Agrest, în cursul unei convorbiri pe care am avut-o cu el, spunea că terasa de la Baalbek ar putea fi un monument construit de vizitatori cosmici. Poate că sub enorma platformă de piatră există cripte tainice al căror conţinut va revela umanităţii destinaţia acestui uriaş monument moştenit de la cei care, în urmă cu milenii, au vizitat Pămîntul.

— Cum se poate vorbi oare serios despre această chestiune? — interveni din nou căpitanul. Cine i-a văzut pe aceşti vizitatori cosmici, cum se poate demonstra că i-ar fi văzut cineva?

Un artist a imaginat această navă cosmică, folosind o descriere conţinută într-un manuscris hindus din antichitate.

Aspirantul surise enigmatic şi puse noi fotografii pe masă.

— După cel de-al doilea război mondial, profesorul francez Henri Lhote a făcut o descoperire surprinzătoare în Sahara, sub stîncile de la Sefar. El a dezgropat aci un muzeu original de artă antică. O comoară de nepreţuit: stînci întregi acoperite de desene de o rară forţă artistică. Ajunge să priveşti cele patru zeiţe sau cele două femei care discută. Cîtă expresivitate, cîtă graţie şi sobrietate în linia acestor personaje! Cîtă precizie şi dinamism în reprezentarea animalelor!

Autorii acestor opere aparţineau triburilor care populau în urmă cu milenii teritoriul pe atunci înfloritor al Saharei. Desenele se suprapun „după epocă"; cele mai recente acoperă pe cele vechi. Şi tocmai cele mai vechi sînt cele care aduc argumente în favoarea tezei noastre.

Profesorul Henri Lhote consideră că desenele datează din al şaselea sau al optulea mileniu înaintea erei noastre. El le-a grupat sub numele de „capete rotunde". De ce „capete rotunde"? Pentru că fiinţele bipede care figurează în aceste desene se aseamănă cu oamenii şi poartă toate căşti rotunde!

Un desen gigantic, lung de şase metri, frapează în mod deosebit.

— Cînd am arătat acest desen celebrului aviator polar Akuratov, el a exclamat: „Aidoma costumului de scafandru pe care-l port în zborurile la mare înălţime! Casca este identică..."

Henri Lhote a intitulat acest desen „Marele zeu al marţienilor din Djabbaren". Defileul Djabbaren, unde a fost descoperit desenul, înseamnă în limba băştinaşilor „Defileul uriaşilor". De altfel, cam în acelaşi mod ni-i reprezentăm noi astăzi pe marţieni sau alţi vizitatori cosmici.

Ce fantezie a împins pe artist să reprezinte acest personaj straniu?

— Este poate costumul ritual al unui preot? — spuse căpitanul.

— Să privim desenul — continuă aspirantul. Aviatorul Akuratov mi-a atras atenţia asupra întăriturilor căştii, aflate deasupra celor două găuri. Desigur că artistul a vrut să reprezinte doi ochi văzuţi în perspectivă. Dedesubt se văd cutele orizontale ale gulerului închis ermetic, apoi pliurile verticale ale unui costum larg, probabil impermeabil.

Dar lucrul cel mai interesant este că această imagine nu este unică, că se găseşte în mai multe variante. Aspirantul ni le arătă răsfoind cartea lui Lhote: „Frescele din Tassili". Căştile fiinţelor îmbrăcate în costume de scafandru erau prevăzute cu un fel de gratii amintind antenele direcţionate...

— Să trecem la o altă ţară, la alte opere de artă. În Muzeul „Ermitaj" din Leningrad există camee etrusce de o valoare inestimabilă. Personajele sînt gravate cu mult realism, după cum puteţi constata privind aceste fotografii.

Am fost uimiţi văzînd nu numai un desen artistic, ci şi o fiinţă în costum de scafandru. Şi totuşi cameea datează de milenii. N-ar putea fi ea ecoul frescelor de pe stîncile sahariene?

Coloana de fier care nu ruginește

Legende despre vizite din Cosmos, ca şi descrierea foarte amănunţită a unui aparat de zburat găsim şi în alte surse: în antice manuscrise indiene.

Aspirantul aminti apoi că, după unele legende indiene, vizitatori sosiţi „din ceruri" au învăţat pe cei vechi să forjeze fierul. Din acest motiv atrage atenţia celebra „Coloană de fier", înălţată acum mai bine de 1.500 de ani lîngă anticul turn Kubt Minar, la Delhi.

Această surprinzătoare construcţie din fier, în greutate de 12 tone şi înaltă de opt metri, are o proprietate ciudată: fierul nu ruginește, cu toate că orice alt obiect similar datînd de 1.500 de ani ar fi fost pînă acum transformat în pulbere.

— Care este explicaţia acestui stîlp de „fier care nu ruginește"? — întrebă o profesoară.

Un metalurgist care se afla printre noi ne dădu lămuriri. Anticii au ştiut să creeze fier de o puritate chimică greu de obţinut chiar în furnalele electrice moderne. Atomii de fier, unindu-se cu oxigenul, formau o peliculă care proteja metalul.

Dar cum au putut oamenii din acea epocă să topească un metal de acest fel? Cum au putut forja o piesă atît de voluminoasă care ar necesita azi gigantice prese hidraulice? Nicăieri nu s-a mai găsit ceva asemănător!

Poate există o legătură între antica descriere a aparatului zburător şi coloana inoxidabilă din fier chimic pur. Nu cumva vechii indieni au utilizat în scop decorativ o piesă de metal de o formă perfectă, fabricată pe o altă planetă, şi care făcea parte dintr-o navă cosmică?

Ipoteza că cei vechi au construit coloana din fierul provenit de la un meteorit nu rezistă criticii, căci meteoriţii conţin întotdeauna circa 7% nichel, fără a mai vorbi de impurităţi.

Aspirantul puse deoparte cărţile şi fotografiile şi murmură îngîndurat:

— Nava interplanetară gigantică a „scafandrilor cosmici" a putut să se apropie de Pămînt şi să intre în „radă cosmică", adică să se transforme în satelit artificial şi să trimită pe planeta noastră mici nave servind de „şalupe cosmice". De pe aceste „şalupe cosmice" au debarcat poate pe pămîntul nostru fiinţe din alte planete.

O problemă cu multe necunoscute

Dar nu trebuie să ne referim numai la istoria veche. Există un fenomen contemporan, o enigmă pasionantă care poate furniza cheia problemei. Ea ne va fi dată cînd vom descifra secretul catastrofei tunguse.

Se ştie că, după mulţi ani de la căderea presupusului meteorit, Academia de ştiinţe a U.R.S.S. a organizat o expediţie în taigaua siberiană pentru descoperirea meteoritului. Dar acesta... dispăruse fără urmă, deşi după ce meteoriţii de dimensiuni mari cad pe Pămînt se găsesc întotdeauna „schije". Aparatele magnetice n-au detectat însă nici urmă de meteorit în adîncimea Pămîntului.

Cercetările continuă pînă în ziua de azi şi abia atunci cînd savanţii vor putea explica toate faptele vom putea fi în măsură să dăm un răspuns sigur la întrebarea dacă celebra catastrofă de pe rîul Tunguska a fost provocată de un meteorit, de o cometă sau de explozia unei nave cosmice la bordul căreia se aflau mesagerii unei alte civilizaţii, poate identici cu cei desenaţi cu milenii în urmă pe stîncile din Sahara.

★

Pe puntea „Pobedei" se lăsase noaptea. Convorbirea din salonul pachebotului nu fusese oare decît subiectul unei povestiri de anticipaţie? Dar mîine?

Mîine vom afla mai multe despre acest subiect. Ştiinţa va rezolva numeroasele necunoscute ale problemei. Dar cît este de greu să aştepţi!

Lacul de acumulare de la Bicaz, văzut de pe Ceahlău.
Fotografie de Corneliu VLADU

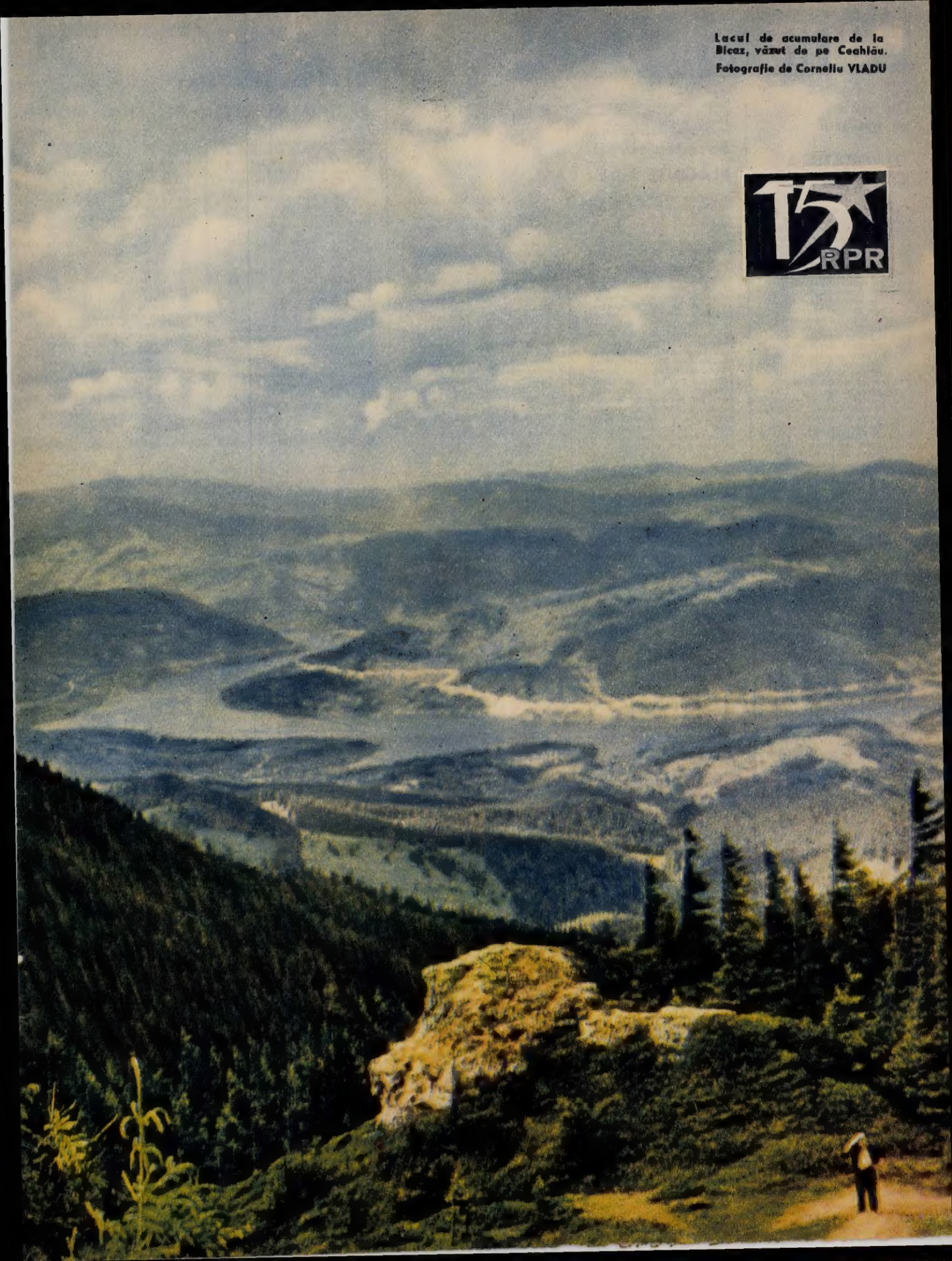

E BINE SĂ ȘTIM

De vorbă cu medicul

TEMPERATURA CORPULUI

O treaptă superioară pe scara evoluției biologice o reprezintă animalele cu sînge cald. Există animale ca broasca, peștele ș.a., a căror temperatură corporală depinde în permanență de cea a mediului ambiant, prezentînd din acest motiv variații termice foarte mari. Este vorba de așa-numitele specii cu sînge rece sau poichiloterme. Spre deosebire de acestea, animalele cu sînge cald — homeotermele — au o temperatură corporală constantă, care practic nu depinde de modificările termice ale mediului în care trăiesc. Din această ultimă categorie, de treapta cea mai înaltă de evoluție se află și omul.

După cum se știe, atunci cînd dorim să menținem în mod automat o temperatură constantă într-un spațiu închis, spre exemplu într-o cameră sau într-un incubator, folosim niște aparate care se numesc termostate. Acestea realizează reglarea cantității de căldură ce pătrunde în spațiul respectiv, menținînd constant temperatura dinainte stabilită.

Același principiu stă și la baza reglării temperaturii corporale, în organism existînd un mecanism complex ce funcționează ca un fel de termostat natural. Acest mecanism de menținere a temperaturii corpului poartă numele de *termoreglare*.

Organismul pierde căldură în mediul înconjurător în mod continuu și prin modalități variate.

Această căldură pierdută este imediat înlocuită cu cea pe care o produc diverse organe. Mușchii în contracția lor, ficatul în activitatea sa, fiecare celulă din organism care produce una sau mai multe forme de energie reprezintă tot atîția generatori de căldură, generatori termici. Materia primă folosită drept *combustibil* este reprezentată de alimentele introduse în organism și transformate de acesta.

Realizîndu-se un echilibru între pierderea și producerea de căldură, temperatura corpului omenesc se menține constantă în jurul a 37°. Termostatul în cazul de față este reprezentat de sistemul nervos și anumite glande cu secreție internă, care acționează atît asupra pierderii cît și a producerii de căldură.

În anumite condiții, fie normale, fie de natură patologică, reglarea nu se mai face la nivel de 37°, ci echilibrul se stabilește la valori mai înalte (38°, 39°). În acest caz vorbim de *febră*.

Febra reprezintă un mecanism de apărare a organismului împotriva agresorilor din afară, spre exemplu *microbii*. *Majoritatea* infecțiilor provoacă apariția febrei. În asemenea împrejurări și în anumite limite febra este folositoare în lupta organismului împotriva agresorilor, stimulînd mijloacele de apărare antimicrobiene (producere de anticorpi, înmulțirea globulelor albe etc.). Peste anumite limite, însă, febra devine dăunătoare, producînd diverse tulburări, și de aceea este necesar să fie combătută.

Astăzi medicina dispune de *mijloace pentru dirijarea* termoreglării în asemenea fel încît se obțin importante modificări tranzitorii ale temperaturii corpului. Pe această cale se poate astfel realiza, de pildă, starea de hipotermie profundă (scăderea temperaturii corpului pînă la 20° și chiar sub acest punct), mijloc important de protecție a organismului în cursul marilor operații chirurgicale.

Dr. A. FABIAN

Povestea vorbei

PLĂCINTE CU RĂVAȘE

Desigur nu va fi vorba în cele ce urmează de o... rețetă culinară, ci din nou de povestea unor cuvinte, interesante prin schimbările pe care le-au suferit sau prin călătoria lor de la un popor la altul.

Gustoasele *plăcinte* erau cunoscute și de vechii greci: ei le numeau *plakuntes*. Aspectul lor era probabil apropiat de cel de astăzi, deoarece cuvîntul însemna la origine „direct, plat, neted". Se pare că romanii au apreciat plăcintele grecești, de vreme ce au împrumutat și numele lor, rostindu-i *placentas*. Schimbarea sunetelor n-a fost cu totul întîmplătoare: sub nouă formă cuvîntul semăna cu verbul *placeo* „a plăcea" (*la modul participiu, placentes* — „care plac"). Pentru romani, plăcintele erau deci niște „obiecte care plac, plăcute".

Limba română a moștenit cuvîntul *placinită* din latinește, numai că astăzi nu mai simțim legătura cu sensul latin (apropiat de verbul „a plăcea") și cu atît mai puțin legătura cu sensul originar, din grecește, „obiect plat".

Originea lui *răvaș* ne trimite la limba altor popoare, mai apropiate de noi. Cuvîntul e de origine slavă și însemna „obiect crestat, crestătură". Din acest înțeles s-a dezvoltat apoi acela de „însemnare, text crestat pe un obiect de lemn". Încetul cu încetul ajungem la sensul actual din românește: „însemnare, bilet, scrisorică", indiferent de obiectul pe care se scrie și, evident, fără să mai fie vorba de crestare.

Românii au împrumutat acest cuvînt slav de două ori, în epoci diferite și pe căi diferite: luat direct din limbile slave, a căpătat la noi forma răboj; împrumutat din limba maghiară (care la rîndul ei îl împrumutase din slavă), a ajuns la rostirea răvaș. Cele două cuvinte românești, deși au o origine comună, se deosebesc prin istoria lor; așa ne explicăm faptul că au astăzi o pronunțare diferită și înțelesuri diferite, făcîndu-ne impresia unor cuvinte neînrudite.

Sorin STATI

Colțul cosmeticienei

CÎTEVA SFATURI PENTRU NOAPTEA DE ANUL NOU

E firească dorința fiecărei femei de a avea o înfățișare cît mai plăcută în noaptea Anului nou. Cîteva sfaturi vă vor fi de ajutor în acest sens.

După o baie generală sau un duș urmat de o frecție cu apă de colonie sau o loțiune cu apă de flori, trebuie luate unele măsuri speciale pentru înlăturarea oboselii picioarelor: timp de 10 minute faceți cîteva băi calde și reci, alternativ; în apa caldă nu uitați să adăugați o lingură cu bicarbonat de sodiu. Dacă mîinile vă sînt congestionate și pătate, după ce le spălați bine cu apă și săpun, ungeți-le cu un amestec de glicerină și zeamă de lămîie, combinate în părți egale.

Obrazul, firește, are nevoie de o mască menită să-i dea supleție și luminozitate. După ce este demachiat și expus timp de 2-3 minute la aburi de lapte sau mușețel, se masează ușor, prin mișcări circulare, cu o cremă hrănitoare. Apoi se aplică o mască alcătuită din: 1 gălbenuș de ou — în cazul unui ten gras folosim albușul — o linguriță miere, 4 picături vitamina A sau ulei comestibil, 4 picături zeamă de lămîie și o linguriță tărîțe de grîu cernute fin. Masca se păstrează timp de 20 de minute și apoi se dă jos cu apă călduță, după care se trece pe obraz un bulgăraș de gheață înmuiat în zeamă de lămîie (numai în cazul unui ten normal sau gras). Se aplică apoi fardul, după regulile știute. Pentru a fixa mai bine pudra se recomandă ca după aplicarea fardului să trecem pe față o bucată de flanelă umezită în apă rece și stoarsă foarte bine.

Georgeta MĂLIN

Dezlegarea jocului „PLIN SAU GOL?", apărut în nr. trecut

ORIZONTAL: 1) Apărător — Coș. 2) Rotofei — Pori. 3) Blană — Țeavă. 4) Ioc — Real — R — M. 5) T — Amar — Brișă. 6) Ri — U — Ala — Guc. 7) Umpluți — Pipă. 8) Pătrățel — Ar. 9) Ali — C — Eres — O. 10) Bi — Sul — Asana. 11) Îndesat — Ulun. 12) Șiac — Stavile.

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE

DECOR DE IARNĂ

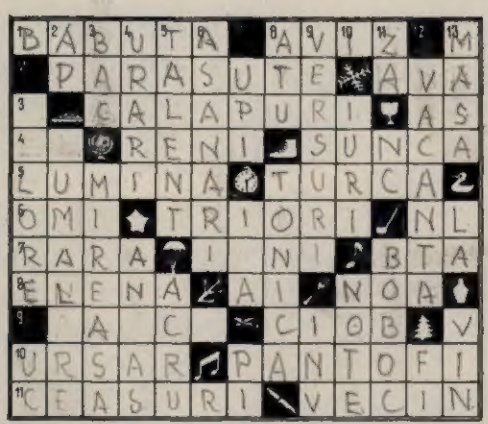

ORIZONTAL: 1) Cu părul nins (fem. dim.) — Stă lipit de cîte un zid ca să nu-l zboare vîntul. 2) Cad lin din cer — Piasă. 3) Se așternă la drum — Pică, singură. 4) În vijelie! — Îl poartă pe Moș Gerilă pe ghețurile nordice (pl.) — Cum dă frigul începe să se afume. 5) Se aprinde în toate căminele — Cînd alergi după o așchie de lemn (Vă mai aduceți aminte?). 6) Omite-te! — Pușl pe aleșe — Canele! 7) Piesă de valoare — Regiune în Africa — Telegramă din Bistrița. 8) A fost salvată dintre troiene — Posezi — Cu noaptea în cap! 9) Jupîn Hudici din „Frații Jderi" — Cînd se ciocnesc paharele. 10) Îl scoate pe Moș Martin din birlog — Iarna sînt cu șoșonii în picioare. 11) Țința privirilor la miezul nopții de 31 decembrie spre 1 ianuarie (pl.) — Adoarme după ce pleacă ultimul dintre invitați.

VERTICAL: 1) Se așterne albă, cu fulgi mari (pl.) — Puse în bucate! 2) Ape! — Cad fulgi unul cîte unul. 3) Pod apod — Apare învelmîntată în alb, într-o zi cu cîntece, clinchet de pahare și urări de fericire. 4) Se fac fierbinți și sînt tradiționale de revelion — Fluviu în America de Sud. 5) Dar prețios — Borșul a doua zi după revelion. 6) Cînd apele se scurg (pl.). 7) Interjecție — Marcă de automobil — În vîrful picioarelor! 8) Oraș în Somalia — Reconfortantă. 9) Se așternă albe (citeodată) și pline de poezie — Învățător (abr.). 10) Nume masculin rusesc — Mireia după despărțire. 11) Stă în lanț — Nuc gol! — Cu primii fulgi. 12) Mare vară, mică iarnă — A exista. 13) Se așterne albă și abundentă înainte de Anul nou — Urmat de „mulți ani" — Bun a fost cel vechi, bun va fi și cel nou.

REVELION

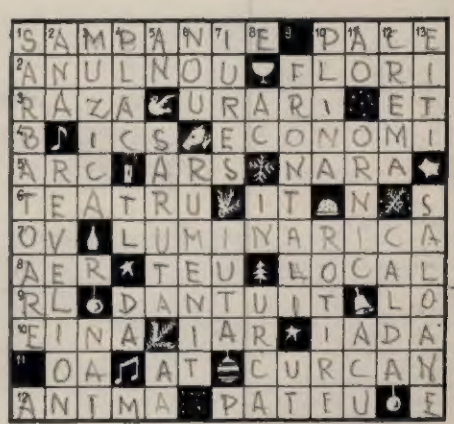

ORIZONTAL: 1) Pocnete, risete, ciocnete de cupe la masa de revelion — Viața, belșugul, fericirea și liniștea oamenilor, însumate într-un cuvînt, rostit la toasturi și urări în seara aceasta plină de gînduri bune. 2) Ospețe în miez de noapte, primit cu cîntec, voie bună și masă cu bucate alese (2 cuv.) ... — ... Cu buchete argintii la ferești... 3) ...Lumină, strălucire... — ... La mulți ani — Un vrej... pe jumătate! 4) O necunoscută din carnavalul algebrei — Anul nou îl găsește cu bani la CEC. 5) Porțiune de cerc — Ținut prea mult la cuptor — A spune povești la gura sobei. 6) O reprezintă uneori pe „Albă ca zăpadă" — Din sită! 7) Încep ovațiile! — Pliptie veselă în pomul de iarnă. 8) Are acum temperatura scăzută — Bun pentru desen — În seara de revelion își intîmpină vizitatorii cu locuri dinainte rezervate. 9) Radu Lucănescu — Joc de sîrbă înfocată — În melodie! 10) Localitate în Norvegia — Din nou — Sare masa! 11) Vorbește nou născut — Bidiviu — Nu se mai umflă în pene dar, rumenit, te îmbie să mănînci. 12) A crea antren — Plăcintă... fără răvașe.

VERTICAL: 1) Anul nou... 2) ...În sănătate! — ...Cu masă în miez de noapte... 3) ...Orchestră... — ... Și nefiișit din taraf. 4) Plăcere — Tel! — Afirmație. 5) Sosește de revelion — Verb ce se plasează sub ramura de vîsc în noaptea de Anul nou — Apă bivocalică. 6) Anul abia născut în miez de noapte — Roșu la față. 7) Avînt — Plantă textilă. 8) Frunză de brad — Firicel de floare albastră — A sui. 9) Așezați în față (pl.) — Nota do în travesti. 10) Masa încărcată cu de toate — Piruetă. 11) Ana Omăt — Orologiul sună noaptea jumătate..., Anul nou la ușă bate... — În acest moment. 12) Podoaba tortei — Ca ciorba de potroace. 13) Orășel în Japonia — Feeric luminate, împodobite cu ghirlande și flori, cu perechi ce lunecă în viltoarea dansului printre brazi și mese întinse, întîmpină sărbătorește noul an.

Cititorii ne scriu, noi răspundem

Unul din cargourile de 4.500 t. dw, construit recent la șantierul naval din Galați.

Construim vapoare

„Cînd a luat naștere industria navală în țara noastră și cum s-a dezvoltat în anii puterii populare?"

B. TRUȘCULESCU, elev, București

Răspunde KABA GHEZA, inginer naval principal în Direcția generală de utilaj industrial și construcții navale din Ministerul Metalurgiei și Construcției de Mașini.

O dată cu începutul navigației regulate pe Dunăre, pe malul bătrînului fluviu au apărut primele ateliere navale românești pentru lucrări de reparații și întreținere a vapoarelor. Primul atelier mai însemnat din țara noastră a luat ființă în 1858, în micul port dunărean Turnu-Severin.

Cu timpul, intensificîndu-se schimbul de mărfuri între statele dunărene, aceste ateliere de reparații au început să construiască unele nave fluviale de mic tonaj (în medie 1-2 pe an). Utilarea atelierelor era însă foarte redusă, iar procedeele de lucru dintre cele mai înapoiate. De fapt, nici nu se putea vorbi de o veritabilă industrie constructoare de nave în țara noastră.

În anii regimului democrat-popular, dezvoltarea rapidă a industriei noastre socialiste s-a reflectat puternic și în ramura construcțiilor navale, care a devenit una din subramurile importante ale industriei construcțiilor de mașini. Reconstrucția și utilarea corespunzătoare, modernizarea tehnologiei au făcut ca în țara noastră să ia naștere șantiere navale moderne, cu o înaltă capacitate de producție. Astfel s-a putut trece la fabricarea în serie a unor nave din ce în ce mai mari, ca: remorchere maritime de 1.200 C P, motonave de 2.000 tone sau cargouri românești de 4.500 t. dw (încărcătură utilă în tone), cu o navigație nelimitată, proiectate și realizate în întregime de specialiștii noștri. De asemenea, s-au construit o serie de nave tehnice, ca docul plutitor cu o putere de ridicare pînă la 800 tone, drăgi cu cupe pentru canale, ateliere plutitoare mobile etc., iar în șantierele noastre navale s-au creat puternice nuclee de proiectare pentru noile construcții.

În curînd, la șantierul naval din Galați se vor construi vase cu o capacitate sporită ce vor contribui la mărirea volumului de transport al flotei noastre.

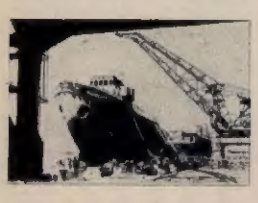

Se naște un nou remorcher.

Creșcătoarele de păsări învață

Una din sarcinile înscrise în planurile de producție ale multor gospodării agricole colective din regiunea noastră pe anul 1963 este sporirea efectivului de păsări. Pentru a fi îndeplinită cu succes această sarcină, a fost luată, printre altele, inițiativa organizării unui curs de pregătire a crescătoarelor de păsări. Astfel, în ultimul trimestru al anului 1962, la Casa agronomului din Călugăra, raionul Bacău, și-au îmbogățit cunoștințele de avicultură aproape 100 de colectiviste din raioanele Bacău, Buhuși și Adjud. Fotografia pe care v-o trimit am făcut-o în timpul unei ore de curs.

C. BURSUC, Bacău

Bucurii și succese

Sînt șeful unei brigăzi de muncitori din secția oțelărie a Uzinelor „Grivița roșie" și am avut bucuria ca în tot cursul anului 1962 brigada pe care o conduc să dețină titlul de fruntașă.

În cinstea celei de-a XV-a aniversări a Republicii Populare Române, am aplicat în producție a 41-a inovație. 27 din inovațiile mele au intrat în producție numai în cursul anului 1962 și, spre marea mea bucurie, datorită lor s-a ajuns la o mărire a productivității muncii în medie de 30-40 la sută și s-au realizat economii în valoare de peste 100.000 lei. Totodată, calitatea pieselor turnate după noile procedee de turnare propuse de mine s-a îmbunătățit în mare măsură, iar rebuturile au scăzut simțitor.

Constantin GHIȚĂ, turnător, Uzinele „Grivița roșie", București

1962: Bacău, centru studențesc

Bătrîna noastră urbe, reîntinerită în anii aceștia, a devenit centru studențesc. Noului institut pedagogic de trei ani din Bacău i-au fost afectate o serie de construcții moderne, în care se află săli elegante de cursuri, laboratoare bogat utilate, biblioteci, cabinete de studiu, căminul studențesc etc.

Fotografia de sus reprezintă o aripă a corpului central al Institutului pedagogic din Bacău, iar cea de jos, un aspect din laboratorul de botanică dotat cu aparataj

nou, mulaje și planșe, care ușurează studenților asimilarea materialului studiat.

V. BOGDĂNEȚ, profesor

Un nou cămin cultural

Noul cămin cultural—iată una din realizările pe anul 1962 cu care se mîndrește comuna Dobra, raionul Ilia, regiunea Hunedoara.

Ileana TEREK, Dava

Satisfacții din anul 1962

În urmă cu cîțiva ani eram ucenic; datorită sprijinului pe care l-am primit, am putut studia și am ajuns inginer. Colectivul din care fac parte a reușit să realizeze în 1962 o serie de inovații care au adus importante economii în producție, întîmpinînd astfel cea de-a XV-a aniversare a Republicii cu bucuria unor noi succese în muncă.

Unul din evenimentele importante ale anului 1962 l-a constituit pentru mine cinstea ce mi s-a făcut de a mă număra printre delegații țării noastre la cel de-al VIII-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților de la Helsinki. Aici am participat la Seminarul mondial al metalurgiei, la care au luat cuvîntul reprezentanți din peste 120 de țări.

Toate aceste bucurii ale mele vi le împărtășesc, ca cititor al „Flacării", acum, la capătul anului 1962.

Ion DRĂGAN, inginer, Uzina nr. 2, Brașov

De la fotocorespondenți

„Bogată e țara mea!" Această imensă hartă a patriei noastre, expusă de curînd în centrul orașului Onești, redă principalele realizări ale regimului democrat-popular, din 1950 pînă în prezent. *(Bogdan Valeriu)*

Discuție despre calitate, în secția de etiraț a Fabricii de fire și fibre sintetice de la Săvinești. *(B. Constantin)*

„Vreau să mi-o dai, Moș Gerilă!" *(Oana Gheorghiu, București)*

Primim de la fotocorespondentul nostru, ing. S. Bar, această fotografie purtînd pe verso următoarea inscripție: „Feciorii muncitorilor de la Întreprinderea forestieră Cîmpulung-Moldova urează și cititorilor revistei „Flacăra" mulți ani fericiți și noi succese în anul 1963".

Cititorii către cititori

Următorii cititori doresc să corespondeze prin poștă:

Jent Berylski, elev, Lodz, ul. Zelomskiego 7 m 36, R.P. Polonă: film, sport, muzică; *Irena Gebarowska*, Sloty-Stok, ul. Wiejska 10, raion Zolokowice, voievodatul Wrocław, R. P. Polonă: schimb de discuri și de ilustrate (corespondează în rusă, engleză, polonă); *Florentin Popescu*, elev, Buzău, str. I.C.Frimu nr. 67: literatură, film, ilustrate; *Hilda Zamfirescu*, elevă, Roșiorii de Vede, reg. București, str. Mihai Bravu nr. 53 A: literatură, muzică, cinema; *Eugenia Mitran*, studentă, București, bd. Miciurin nr. 1, ap. 25, et. 6, scara B, raionul 30 Decembrie: muzică, film, literatură; *Marius Cocofan*, student, Timișoara, str. Tigrului nr. 18: teme diverse, ilustrate; *Iuliana Nagy*, textilistă, com. Roznov, reg. Bacău: ilustrate; *Mariana Gheorghiu*, textilistă, Piatra Neamț, str. Pietrosul nr. 12: ilustrate; *Constantin Botez*, muncitor, Brăila VI, str. M.Bravu nr. 27: film, teatru, literatură; ing. *Tudor Rădulescu*, București, str. Tismana nr. 7, raionul N. Bălcescu: teme diverse; *Cornel Bella Remuy*, mecanic, Hunedoara, str. E. Mărgineanu nr. 27: ilustrate; *Gh. Ptriu*, electrician, Baia-Mare, str. Victoriei nr. 118, et. 2, ap. 11: ilustrate; *Lucia Lichiardopol*, elevă, Galați, aleea Viei nr. 8: ilustrate; *Fănica Cocoș*, educatoare, comuna Latinu, raionul Brăila: ilustrate; *Mircea Farcaș*, elev, Brad, str. Tărătei nr. 78, reg. Hunedoara: literatură, film, ilustrate; *Mihail Pleșu*, jurist, București, str. Alex. Sahia nr. 59: ilustrate.

Ieri și azi

Pe locul acestor ruine (foto 1), mostenire tristă rămasă din timpul regimului bur-

ghezo-moșieresc, în anii puterii populare a fost construit pavilionul elegant (foto 2) ce adăpostește Spitalul T.B.C. din orașul Turnu-Severin. Terminat în 1959, spitalul este dotat cu utilaj modern,

având asigurate condițiuni corespunzătoare de îngrijire medicală.

Dan PLENICEANU, medic, Turnu-Severin

Răvașe de la un cititor

Unui miner fruntaș

Petrec azi revelionul
Fiindcă intră-n obicei,
Dar în mînă cu „piconul"
Sînt de mult în...'63.

Unui birocrat

Deși văd tort în loc de ptinc
Eu tot i-aș spune „vino mîine!"
Dar imposibil, ce păcat!...
...Mîine-i serviciul suspendat.

Unui pompier de serviciu

Astăzi cheflii s-au „aprins"
La mese au băut de-au „stins",
Iar eu în post, nu la agapă,
Gîndesc că în cisternă-i...apă.

Mico MAI, Buzău, bd. Pasionaria nr. 24

FLACĂRA Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI—Nr. 52 (398) 29 decembrie 1962

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII

Căsuța poștală: 3507 oficiul 33, Tel. 17.60.10 int. 1744

ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei

Coperta: desen de Mihu VULCĂNEȘCU. Prezentarea grafică: Vlad MUȘATESCU. Tipărită la Combinatul poligrafic Casa Scînteii.

FLACARA